

GRAMMATICÆ LATINÆ INSTITUTIONES.

*Facili, & ad Puerorum captum ac-
commodata, Methodo per scriptæ.*

THOMA RUDDIMANNO, A. M. Auctore.

QUINGTESIMA, OCTAVA. 8.
*Grammatices amor, & usus loquendi non Scholarum
temporibus, sed vixit sponte emanantur.*

EDITIO QUARTA.

EDINBURGH,
Apud THO. WAL. & THO. RUDDIMANNO,
M. DCC. XL.

BRITANNIA

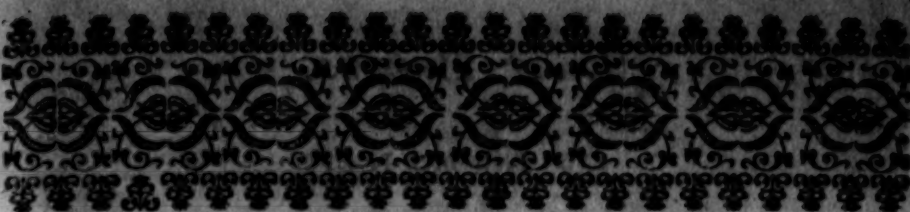
INSTITUTION

3 Be

3 Be

3 Be

GRAMMATICÆ

LATINÆ INSTITUTIONES.

GRAMMATICÆ est ars rectè loquendi scribendique.
Partes Grammaticæ sunt quatuor, ORTHOGRAPHIA,
PROSODIA, ETYMOLOGIA & SYNTAXIS.

*Prima de Literis, Secunda de Syllabis, Tertia de
singulis Vocibus, Quarta de Vocibus conjunctis, seu
Oratione, agit.*

[* *Quamvis natura ordine Orthographia primum, ac Prosodia secundum in re Grammaticâ locum sibi vindicent; nobis tamen, ob majorem docendi discendique facilitatem, commodius visum est de Etymologia prius & Syntaxi, posteriusque de Orthographia & Prosodia agere.*]

Grammaticæ Pars prima,

De ETYMOLOGIA.

ETYMOLOGIA est ea Grammaticæ pars, quæ singularum vocum naturas & proprietates explicat.

Voces communiter in octo Classes distribuuntur, quæ alio nomine *Partes orationis* appellantur.

Ex his quatuor sunt *Declinabiles*; aliæ item quatuor *Indeclinabiles*.

DECLINABILES dicuntur, quæ per casus vel tempora in fine possunt variari; sciz. *Nomen, Pronomen, Verbum, Participium*.

INDECLINABILES, quæ non possunt in fine eo modo variari; nempe, *Adverbium, Præpositio, Interjectio, Conjunctio*.

Liber Primus.

De NOMINE.

NOMEN est pars orationis, quæ rem primariò sine tempore significat.

Nomen est, aut *Substantivum*, aut *Adjectivum*.

SUBSTANTIVUM est, quod verbo junctum per se perfectam efficit sententiam: ut, *homo, equus, arbor*. Nam perfecta sententia est, *homo ridet, equus currit, arbor flores*.

ADJECTIVUM est, quod verbo junctum non efficit sententiam perfectam, nisi substantivum aut expressè ponatur, aut animo tacitè intelligatur: ut, *bonus, velox, fertilis*. Nec enim perfecta erit sententia, *bonus ridet*; nisi *homo, Petrus*, aut simile, vel addas, vel intelligas.

Nomen *substantivum* est, vel *Proprium*, vel *Appellativum*.

PROPRIUM est, quod uni rei singulatim convenit: ut, *Paulus, Edinburgum, Tamesis*.

APPELLATIVUM est, quod multis est commune: ut, *homo, urbs, fluvius*.

Nominis **ACCIDENTIA** sunt novem, *Genus, Casus, Numerus, Persona, Declinatio, Motio, Comparatio, Species & Figura*.

GENUS est, discrimen nominis secundum sexum, vel ejus in structura Grammatica imitatio.

Genera nominum sunt tria: *Masculinum*; ut, *hic vir, hic annus*; *Femininum*; ut, *hac femina, hac mensa*; *Neutrum*; ut, *hoc animal, hoc templum*.

Quædam nomina habent hæc tria genera, & dicuntur *omnis generis*: qualia sunt omnia ferè *Adjectiva*; ut, *hic bonus, hac bona, hoc bonum*; *hic & hac mitis, & hoc mite*; *hic & hac & hoc felix*.

Quædam habent duo genera: & dicuntur vel *generis communis*, cum idem sciz. nomen, pro diversitate sexus, nunc in masculino, nunc in feminiño usurpatur: ut, *hic & hac parens*. Vel *dubii generis* appellantur, cum varium nimirum eidem nomini genus arbitrarius auctorum usus imponit: ut, *hic aut hac dies*; *hic aut hoc vulgus*; *hac aut hoc atriplex*; *hic, aut hac, aut hoc animans*.

Cætera habent unum genus tantum.

Nominum genera duplici modo cognoscuntur, vel, 1. Ex eorum *significatione*, per *regulas generales*: vel, 2. Ex ipsorum *terminatione*, per *regulas speciales*; suæ utrasque ordine deinceps tradendas.

CAP. I.

De Generibus Nominum.

REGULÆ GENERALES.

I. QUÆ maribus solùm tribuuntur, mascula sunt.

Omnia nomina, quæ solis maribus, aut virili specie conceptis conveniunt, sunt masculini generis.

Sub hac regula continentur,

1. Nomina virorum propria: ut, *hic Carolus*, Charles.
2. Appellativa solis viris data: ut, *Pater*, a Father.
3. Gentilia, seu populorum nomina substantiva: ut, *Perſa*, a Persian; *Tros*, a Trojan.
4. Multa nomina, quæ licet utrumque sexum includant, adjectivum tamen masculinum duntaxat admittunt: ut, *homo*, a Man or Woman; *Fur*, a Thief.
5. Nomina Spirituum, & Deorum Ethnicorum: ut, *Michael*, the Archangel Michael; *Satanas*, Satan, or the Devil; *Mars*, the God of War.
6. Nomina brutorum animantium virilis sexûs, tum appellativa, tum propria: ut, *equus*, a Horse; *Bucephalus*, the Name of a Horse; *Hylax*, the Name of a Dog.

2. Esto feminineum, quod femina sola reposcit.

Omnia nomina, quæ solis feminis, aut femininâ specie conceptis conveniunt, sunt feminini generis.

Hæc regula complectitur,

1. Nomina propria mulierum: ut, *hæc Maria*, Mary.
2. Appellativa solis mulieribus attributa: ut, *mater*, a Mother.
3. Gentilia, seu populorum nomina substantiva, solis mulieribus convenientia: ut, *Troas*, a Trojan Woman; *Sicelis*, a Woman of Sicily.
4. Nomina Dearum Ethnicarum: ut, *Venus*, the Goddess of Love.
5. Nomina brutorum animantium feminini sexûs, seu appellativa, seu propria: ut, *equa*, a Mare; *Thoe*, the Name of a Mare; *Ly-eisca*, the Name of a Bitch.

3. Sit commune duûm, sexum quod signat utrumque.

Omnia

6 ETYMOLOGIÆ LIB. I

Omnia nomina, quæ sub una terminatione maribus & feminis ita conveniunt, ut pro maribus masculino, pro feminis feminino genere usurpentur, sunt communis generis: ut, *hic & hac parens*, a *Father* & *Mother*; *hic & hac canis*, a *Dog* & *Bitch*.

Nomina autem communis generis hiccè versiculis continentur.

*Conjux atque parens, infans, patruelis & heres,
Affinis, vindex, judex, dux, miles & hostis,
Augur & antistes, juvenis, conviva, sacerdos,
Muniquiceps, vates, adolescens, civis & auctor,
Custos, nemo, comes, testis, sus, bosque, canisque,
Interpresque, cliens, princeps, pras, martyr & obses.*

4. Multa, quibus sexus promiscuus, unaque vox est,
Nomina sunt, quorum genus est à fine petendum.

Nomina brutorum animantium, quæ sub uno vocabulo, unoque genere, utrumque sexum comprehendunt, terminationum regulas plerumque sequuntur: ut, *hic elephantus*, an *Elephant*; *hac vulpes*, a *For*; *hic passer*, a *Sparrow*; *hac aquila*, an *Eagle*; *hic salmo*, a *Salmond*; *hac balena*, a *Whale*.

Ejusmodi nomina vulgo *EPICOENA*, seu *Promiscua*, appellantur; qualia sunt multa ferarum, plurima avium, omnia ferè piscium & insectorum nomina, in quibus sexûs differentia vel difficilius discernitur, vel rariùs attenditur. Quotiescunque autem alteruter sexus certò designatur, voces *mas* aut *femina* plerumque adduntur.

5. Menses cum Ventis generi conjunge virili.

Nomina Mensium & Ventorum masculina sunt: ut, *hic Aprilis*, the *Month April*; *hic Aquilo*, the *Northwind*.

NOT. tamen omnia Mensium, multa Ventorum nomina adjectiva potius, quàm substantiva esse.

6. Masculeum Fluvii nomen Montisque repone:

Sæpè tamen norma est finalis syllaba utrique.

Nomina Fluviorum & Montium sunt masculini generis: ut, *hic Tiberis*, the *River Tiber*; *hic Othrys*, a *Hill in Thessaly*.

Exc. Multa tum Fluviorum, tum Montium nomina, eorum præsertim quæ in *a*, *e* & *um* finiuntur, genus suum ex terminatione accipiunt: ut, *hac Matrona*, the *River Marne* in *France*; *hac Lethæ*, *hac Styx*, *Rivers in Hell*; *hoc Plemmyrium*, a *River in Sicily*; *hac Aetna*, a *Mountain in Sicily*; *hac Rhodope*, a *Mountain*

CAP. I. De Generibus Nominum.

tain in Thyræ; hoc Soracte, a Hill in Italy; hoc Pelion, a Hill in Thessaly.

7. As partesque dabis maribus: sit at uncia dempta.

As, & ejus partes & composita, cujuscunque sint terminationis, masculina sunt. As, a Pound, a Piece of Money or any thing that may be divided into twelve Parts; bas, two thirds of an As, or eight Ounces; semis & semissis, half an As, or six Ounces; triens, the third Part of an As, or four Ounces; quincunx, five Ounces. Sic decussis, ten Ases; centussis, an hundred Ases.

Exc. Uncia, an Ounce, semper femininum est.

8. Jungito femineis nomen Regionis & Urbis,

Præcipue quod in *n* ternæ sit, *us* osve secundæ.

Est Tuder atque Argos neutrum, quibus adjice Gadir.

Rarius hic Marathon capit, & Pharsalus, Abydos.

Mascula in *us* ternæ, Pontus, Sasonque, Canopus,

Atque Tunes, Tecmon. Hic, at hoc vult sæpius Anxur.

Cætera turba suos fines plerumque sequuntur.

Nomina Regionum & Urbium feminina sunt: ut, hac Britannia, the Isle of Britain; hac Persis, the Kingdom of Persia; hac Roma, hac Carthago, the Cities Rome and Carthage. In quibus & innumeris aliis eadem est & significationis & terminationis regula.

Hæc autem regula, quatenus generalis est, in iis præcipue regionum & urbium nominibus locum habet, quæ terminatione quidem masculina, significatione verò feminina sunt; qualia sunt plurima nomina in *us* vel *os* secundæ declinationis, vel in *n* tertîæ, declinentia: ut, hac Egyptus, the Kingdom of Egypt; hac Corinthus, the City Corinth; hac Samos, the Island Samos; hac Pylos, the City Pylos; hac Troæzen, hac Eleusin, hac Lacedamon, Names of Cities or Towns.

Reliqua vero urbium (& si qua sunt, regionum) nomina terminationum regulas plerumque sequuntur: ut, hic Sulmo; hic Agragas; hoc Londinum; hoc Zeugma; hoc Reate, Pranesle, Care; hoc Albion, Ilion; hoc Tibur; hoc Hispal; hoc Illiturgi; hoc Apy. Item singulæ earentia; hi Parisii, Veii; hæc Athena, Gades; hac Susa, Hierosolyma.

Huc quoque referri possunt barbara urbium nomina non declinata, utpote neutra per Reg. XI. generalem; qualia sunt Cim, Suthul, Dibitach, Callet, Nepet, &c.

Exc. 1. Argos, Tuder & Gadir, urbium nomina, neutra sunt.

Exc. 2.

Exc. 2. *Marathon*, *Pharsalus* & *Abydos*, plerumque feminina, nonnunquam tamen masculina inveniuntur.

Exc. 3. Nomina urbium in *us* tertiæ declinationis ferè masculina sunt; ut, *hic Pessinus*, *Selinus*, *Hydrus*, *Amisus*.

Exc. 4. *Pontus*, nomen regionis, *Sason*, parvæ insulæ nomen, *Tunes*, *Tecmon*, oppidorum nomina, vix alio quam masculino reperiuntur. *Canopus*, uni *Mela* femininum, aliis omnibus masculinum est.

Exc. 5. *Anxur*, oppidi nomen, nusquam feminino, interdum masculino, at neutro frequentius usurpatum invenimus.

NOT. Ex his multa feminino ponuntur, propter subauditam vocem generalem *urbs*: ut, *pulcherrima Narbo*, *Præneste sub ipsa*.

9. Arbor femineis dabitur: sed *mas oleaster*,

Et *rhamnus*: petit hic potius *cytisus*que *rubus*que:

Hic quandoque *larix*, *lotus* volet, atque *cupressus*:

Hoc quod in *um*, *suber*que, *filer* dant, *robur* *acer*que.

Nomen arboris femininum est: ut, *hac pomus*, an *Apple-tree*; *hac pirus*, a *Pear-tree*.

Exc. 1. Masculina sunt *oleaster*, a wild *Olive-tree*; *rhamnus*, the white *Bramble* or *Buck-thorn*.

Exc. 2. *Cytisus*, a kind of *Shrub*; *rubus*, the *Bramble-bush*, sæpius quidem masculina, interdum tamen feminina inveniuntur.

Exc. 3. *Larix*, the *Larch-tree*; *lotus*, the *Lot-tree*; *cupressus*, the *Cypress-tree*, in masculino nonnunquam, sed longè frequentius in feminino adhibentur.

Exc. 4. Quæ in *um* desinunt, neutra sunt: ut, *buxum*, the *Bush*, or *Bor-tree*; *ligustrum*, *Privet*. Neutra item sunt *suber*, the *Cork-tree*; *filer*, the *Osier*; *robur*, *Oak* of the hardest kind; *acer*, the *Maple-tree*.

10. Feminineum Naves genus atque Poemata quærunt.

Nomina Navium & Poematum plerumque feminina sunt: ut, *hac Argo*, the Name of the first Ship according to the Poets; *hac Centaurus*, a Ship called the *Centaur*; *hac Ilias*, *Aeneis*, the Names of two Poems, the one composed by *Homer*, the other by *Virgil*; *hac Eunuchus*, a Comedy so called.

NOT. 1. Nomina propria Navibus aut Poematibus indita, genus suum retinent. Sic *Python undivagus*, *Triton captivus*, nomina navium apud *Silium Italicum*: item *Ajax*, *Orestes*, *Hippolytus*, Tragediarum nomina, masculina sunt.

NOT. 2.

CAP. I. De Generibus Nominum.

9

NOT. 2. Nomina Poematum singulari carentia terminationum genera sequuntur: ut, *hi Adelphi*, *hæc Bucolica*, *Georgica*, *Argonautica*.

11. Adjicito neutris quodcunque inflexile nomen.

Omne nomen indeclinabile est neutri generis: ut, *hoc git*, a kind of Cockle; *hoc gummi*, Gum; *hoc fas*, that which is lawful; *nefas*, that which is unlawful.

12. Literæ amant neutrum: sic pars pro nomine sumpta; Et verbum quodvis pro nuda voce repositum.

1. Nomina literarum plerumque sunt neutri generis: ut, *a parvum*, a little a; *i longum*, a long i.

2. Verba, & cæteræ partes orationis loco nominum positæ, neutro adhærent: ut, *Scire tuum nihil est*, i. e. *scientia tua*, your knowledge is nothing; *Cras istud*, i. e. *iste dies crastinus*, that Morrow.

3. Dictiones pro nudis vocibus, exclusâ omni significatione, acceptæ, sunt generis neutri: ut, *lux est monosyllabum*, the Word *Lux* hath one Syllable.

13. Sæpè genus vocum trahit ad se vox generalis: Sic volucrem sequitur *bubo*, sic flumen *Iader*.

Nomen generale, seu multis commune, sæpissimè genus tribuit aliis nominibus sub eo comprehensis. Sic *bubo*, an Owl, plerumque masculinum est, quia terminatur in o: Virgilius tamen *sola bubo* in feminino dixit, ratione habita vocis generalis *avis* vel *volucris*, quæ illius animo obverfabatur. *Iader* itidem Lucano neutrum est, quia *flumen*, nomen commune, ad quod ille respiciebat, est neutri generis.

14. Adjectiva trium generum sunt cuncta: sed unum Quædam, multa duos, capiunt tres plurima fines.

Adjectiva nomina sunt omnis generis; quædam sub unâ terminatione: ut, *felix*, happy; *hebes*, dull; *vetus*, old: quædam sub duabus: ut, *mollis*, molle, soft; *durior*, *durius*, harder: quædam denique sub tribus terminationibus: ut, *albus*, *alba*, *album*, white; *acer*, *acris*, *acre*, sharp.

15. Pro fixo positum, genus optat mobile fixi.

Adjectivum pro se & substantivo subaudito positum, ejus est generis ejus est substantivum subauditum: ut, *hic molaris*, a Millstone, supple *lapis*; *hæc patria*, one's native Country, supple *terra*; *hoc triste*, a sad thing, supple *negotium*.

REGULÆ SPECIALES.

A.

16. Hæc dat A quod primæ est: sed neutrum *Pascha* requirit.

Hadria mas æquor, pariterque *cometa*, *planeta*:
Mascula & interdum *talpam damamque* videbis.

Nomen in A primæ declinationis femininum est: ut, *hac mensa*,
a *Table*.

Exc. 1. *Pascha*, the Passover, or the Feast of Easter, neutrum est.

Exc. 2. *Hadria*, the Adriatick Sea, or Gulph of Venice; *cometa*, vel potius *cometes*, a Comet; *planeta*, a Planet, masculina sunt.

Exc. 3. *Talpa*, a Mole; *dama*, a Doe; Virgilio masculina sunt, aliis feminina.

17. Sit neutri generis per A quicquid tertia flectit.

In A tertiæ declinationis neutrum est: ut, *hoc dogma*, an Opinion.

E.

18. Hæc petit E primæ, neutrum deposcit E ternæ.

In E primæ declinationis femininum est: ut, *hac epitome*, an Abridgement.

In E tertiæ neutrum: ut, *hoc mare*, the Sea.

I. U. Y.

19. Dant quibus I fines, Y vel U, sunt omnia neutra.

In I, Y, & U neutra sunt: ut, *hoc sinapi*, Mustard; *hydromeli*, Medecine; *misy*, Bitriol; *moly*, the Name of an Herb of sovereign Virtue; *cornu*, a Horn.

O.

20. Hic dat O: femineis *balo* cum *caro* dantur & *echo*; Quæque in IO, seu sint verbo, seu nomine nata, Rem (numeris demptis) aliquam sine corpore signant.

In O masculinum est: ut, *hic sermo*, Speech.

Exc. 1.

CAP. I. De Generibus Nominum.

II

Exc. 1. Feminina sunt, *halo*, a Circle about the Sun, or Moon; *caro*, Flesh; *echo*, the Resounding of a Voice from a Rock or Wood.

Exc. 2. Feminina etiam sunt nomina in IO, rem incorporalem significantia: sive verbalia sunt: ut, *oratio*, an Oration; *opinio*, an Opinion: sive à nomine derivata: ut, *communio*, Communion; *ditio*, Dominion, Power; *perduellio*, Treason; *rebellio*, Rebellion; *talio*, like for like, or a Requital of an Injury in the same kind.

✱ At quæ in IO rem corporalem aut numeros significant, masculina sunt, ac proinde regulam generalem sequuntur: ut, *pugio*, a Dagger; *scipio*, a Staff; *ritio*, a Fire-brand; *papilio*, a Butterfly; *vespertilio*, a Bat; *unio*, a Pearl: item *ternio*, *quaternio*, *senio*, the Numbers, three, four, six.

21. Adjice femineis DO, GO: sed mascula *cudo*, *Harpago*, sic *ordo*, simul *udo*, *tendo*, *ligo*que. Rarius hæc *margo* vati est, hic sæpe *cupido*. *Arrhabo* cum *cardo* muliebria vix imitanda.

Exc. 3. A regula nominum in O excipiuntur etiam in DO & GO finientia, quæ feminina sunt: ut, *hæc arundo*, a Reed; *hæc imago*, an Image.

✱ Masculina tamen sunt: *cudo*, a Leather Cap; *harpago*, a Drag, or Grapple; *ordo*, Order; *udo*, a Linnen or woollen Sock; *tendo*, a Tendon, that fastens the Muscles to the Bones; *ligo*, a Spade.

✱ *Margo*, The Brink of a River or Well, the Margin of a Book, frequentissime masculinum est: Juvenali autem femininum. *Cupido*, pro *amoris Deo*, masc. est, per Reg. 1. pro *cupiditate* verò Poetis sæpe est masculinum, Oratoribus autem semper femininum.

✱ *Arrhabo*, Earnest, Varroni; *cardo*, a Hinge, Graccho feminina sunt; at cum alii omnes masculinè utantur, præcos illos vix inquirendos censuerim.

C. L. M. T.

22. Quod fit in L, vel T, C, vel M, neutralibus adde: Masculina *sol*, *mugil*, ceu *sal*, quod rarius hoc vult.

In C & T, item L & M neutra sunt: ut, *hoc lac*, Milk; *hoc caput*, the Head; *hoc animal*, a living Creature; *hoc scamnum*, a Desk.

Exc. 1. *Sol*, the Sun; *mugil*, a Mullet-fish, masculina sunt.

Exc. 2. *Sal*, Salt, sæpius masculinum est, interdum neutrum; in plurali, *sales*, witty Sayings, Railleries, tantum masculinum est.

B 2

N

N.

23. Masculeum capit N. Finita in MEN dato neutris,
Quæque secunda creat, cum *gluten* & *inguen* & *un-*
Addideris pollen. Sindon petit hæc, & *aedon*; [*guen*:
Alcyonem junges, data postea queis comes *icon*.

In N masculina sunt: ut, *hic paan*, an hymn in Honour of *A-*
pollo; *hic pecten*, a Comb; *hic delphin*, a Dolphin-fish; *hic ca-*
non, a Rule.

Exc. 1. Finita in MEN neutra sunt: ut, *hoc carmen*, a Verse.
Sic *gluten*, Blue; *inguen*, the Groin; *unguen*, Ointment; *pollen*,
fine Flour.

Exc. 2. Item nomina secundæ in on Græca: ut, *hoc symbolon*,
a Sign or Badge to know one by; *symposion*, a Banquet: quæ
Latinis in *um* effertur.

Exc. 3. Feminina sunt, *sindon*, fine Linnen; *aëdon*, a Nightin-
gale; *alcyon*, a Bird called the King's Fisher; *icon*, an Image
or Picture.

AR.

24. Postulat AR neutrum: sed masculeum *salar* optat.

Definentia in AR neutra sunt: ut *hoc calcar*, a Spur.

Exc. *Salar*, a Trout, masculinum est.

ER.

25. ER capit hic. Neutrum plantæ fructusve requirunt:
At tuber hic fructus; *tuber* quemcunque tumorem
Significans neutrale petit; cumque *ubere spinther*,
Verque, cadaver, iter. Dabit hic aut hæc tibi *linter*.

In ER masculinum est: ut, *hic liber*, a Book; *hic imber*, a
Shower.

Exc. 1. Fructuum aut plantarum nomina neutra sunt: ut, *piper*,
Pepper; *cicer*, Betches; *papaver*, Poppy.

* *Tuber*, prima brevi, The Name of a Tree, femininum est,
per Reg. IX. pro fructu ejus arboris, masculinum. *Tuber* verò, primâ
longâ, neutrum est, & varia habet significata, viz. a Men, Bunch
or Eccrescence, a Mushroom, a Knob in Trees, &c.

Exc. 2. Neutra etiam sunt, *uber*, a Pay, Fatness; *spinther*, a
Broach or Clasp; *ver*, the Spring-time; *cadaver*, a dead Car-
case; *iter*, a Journey.

Exc. 3.

CAP. I. De Generibus Nominum. 13

Exc. 3. *Linter*, a little Boat, & masculinum & femininum invenitur.

OR.

26. Hic dat OR. Hæc *arbor* : *cor*, adorque hoc, *marmor* & *æquor*.

In OR masculina sunt : ut, *hic calor*, Heat.

Exc. 1. Unicum est femininum, *arbor*, a Tree.

Exc. 2. Quatuor neutra sunt ; *cor*, the Heart ; *ador*, Wheat ; *marmor*, Marble ; *æquor*, the Sea, a Plain.

UR.

27. Hoc dat UR. Hic *furfur* capiet, cum *vulture turtur*.

In UR neutra sunt : ut, *hoc murmur*, a Noise.

Exc. Tria sunt masculina ; *furfur*, Bran ; *vultur*, a Vulture ; *turtur*, a Turtle-dove.

AS.

28. AS petit hæc. Neutrum est *vas vasis*, queisque *Pelasgi*

Dant *atis* in patrio : quibus *antis* mascula sunt :
Adjicito quotquot format tibi flexio prima.

In AS feminina sunt : ut, *hæc pietas*, Piety.

Exc. 1. *Vas, vasis*, a Vessel, neutrum est.

Exc. 2. Neutra etiam sunt nomina Græca, quæ Genitivum per *atis* formant, penultima correpta : ut, *artocreas*, a Pie ; *erisipelas*, a Soze, commonly called St. Antony's Fire.

Exc. 3. Græca genitivum in *antis* mittentia masculina sunt : ut, *adamas*, an Adamant ; *elephas*, an Elephant.

Exc. 4. Masculina etiam sunt nomina primæ in *as* : ut, *pareas*, a kind of Serpent ; *asterias*, a Bird of the Heron kind ; *tiaras*, a Turban or Mitre.

ES.

29. Hæc dabit ES. Capient *ales* hic hæcve, *palumbes*,
Atque *dies* ; sed mas proles : mas *poples* & *ames*,
Fomes, *pes*, *paries*, *palmes*, cum *limite stipes*,
Queis addes *trames*, *termes*, cum *gurgite cespes* ;
Et

14 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Et quæ fonte fluunt Graio : sed neutra capeſſunt
Hippomanes, panaces, nepenthes, ſic cacoet hes.

In ES feminina ſunt : ut, *hac ſedes*, a Seat ; *hac res*, a Thing.

Exc. 1. Dubii generis ſunt, *ales*, a Bird ; *palumbes*, a King-dove, or Cowſhot-dove ; *dies*, a Day. *Dies* tamen Oratoribus ſæpius masculinum : pro longo autem tempore Poetis ferè femi-num ; in plurali ſemper masculinum eſt.

Exc. 2. *Meridies*, à *medius* & *dies* compositum, the Mid-day, or Noon, tantum masculinum eſt.

Exc. 3. Masculina etiam ſunt duodecim nomina Latina tertiæ declinationis : *poples*, the Ham of the Leg ; *âmes*, a Fowler's Staff ; *fomes*, Fewel ; *pes*, the Foot ; *paries*, a Wall ; *palmes*, a Vine-branch ; *limes*, a Bound or Limit ; *ſtipes*, the Stock of a Tree ; *trames*, a Path ; *termes*, an Olive-bough, an Imp ; *gurgēs*, a Whirl-pool, a Gulf ; *cespes*, a Turf.

Exc. 4. Masculina denique ſunt omnia in ES Græca ; ſive primæ ſint declinationis : ut, *cometes*, a Comet ; *achates*, an Agate-stone ; *aromatites*, Wine brewed with Spices, Hippocras : ſive tertiæ : ut, *lebes*, a Cauldron or Kettle ; *magnes*, the Load-stone ; *acinaces*, a Persian Sword, a Scimitar.

Exc. 5. Hæc autem Græca neutra ſunt ; *hippomanes*, a certain kind of Venom, which grows in the Fore-head of a Foal ; *panaces*, an Herb of ſovereign Virtue, All-heal ; *nepenthes*, another Herb, which dribeth away Sadneſs, Kill-grief ; *cacoethes*, an evil Cuſtom.

IS.

30. IS dabo femineis. Sunt mascula *piſcis* & *axis*,
glis, *callis*, *vermis*, *veſtis*, *menſis*, *cucumiſque*,
Mugilis & *poſtis*, cum *sanguine*, *fascis* & *orbis*,
Fuſtis item, *collis*, *cauliſque*, & *follis*, & *enſis*,
Serpentemque notans *cenchris*, cum *vomere*, *torris*,
In NIS finitum Latium, *lapis*, *unguis*, *aqualis*.

In IS feminina ſunt : ut, *hac avis*, a Bird ; *hac vallis*, a Valley.

Exc. 1. Multa ſunt masculina ; viz. *piſcis*, a Fiſh ; *axis*, an Aſle-tree ; *glis*, a Rat ; *callis*, a beaten Road ; *vermis*, a Worm ; *veſtis*, a Leather ; *menſis*, a Month ; *cucumis*, a Cucumber ; *mugilis*, (& contractè *mugil*) a Mullet-Fiſh ; *poſtis*, a Poſt ; *sanguis*, Blood ; *fascis*, a Bundle ; *orbis*, a Circle, the World ; *fuſtis*, a Staff ;

Staff; *collis*, a Hill; *caulis*, the Stalk of an Herb; *folli*, a Pair of Bellows; *ensis*, a Sword; *cenchris*, genitivo *cenchris*, a kind of speckled Serpent: [at *cenchris*, *cenchridos*, a kind of Hawk, a Kestrel, femininum est] *vomis*, vel *vomer*, the Plowshare; *torris*, a Fire-brand; *lapis*, a Stone; *unguis*, the Nail; *aqualis*, a Water-pot, an Ewer.

Masculina etiam sunt nomina Latina in NIS exeuntia: ut, *panis*, Bread; *crinis*, the Hair. Græca verò in NIS feminina sunt: ut, *tyrannis*, Tyranny; *coronis*, the Top of any thing, the Cap-stone.

31. Hic aut hæc *finis*, *clunis*, cum *torque*, *canalis*,
Dant, *scrobis*, ac *anguis*: *corbis* muliebri præoptat:
Masculæo potiùs gaudent *pulvis*, *cinis*, *amnis*.

Exc. 2. A regula etiam excipiuntur nomina sequentia dubii generis: *finis*, the End; *clunis*, the Buttock; *torquis*, a Chain; *canalis*, a Conduit-pipe; *scrobis*, vel *scrobs*, a Ditch; *anguis*, a Serpent; *corbis*, a Twig-basket; *pulvis*, Dust; *cinis*, Ashes; *amnis*, a River.

Ex his autem sex priora, licet sæpissimè feminina, paulò tamen frequentius masculina inveniuntur. *Finis* verò, pro *limitibus agrorum*, masculino tantum legitur. *Corbis* feminino; *pulvis*, *cinis*, *amnis*, masculino, longè usitatiùs usurpata reperimus.

OS.

32. OS maribus detur. Sunt neutra *chaos*, *melos*, *os*, *os*:
Postulat hæc *arbo*, *cos*, *dos*, & origine Græcâ
Orta *eos*, *arctos*, *perimetros* cum *diametro*.

In OS masculina sunt: ut, *hic flos*, a Flower; *hic ros*, Dew.

Exc. 1. Quatuor neutra sunt: *chaos*, a confused Mass; *melos*, a Song; *os*, *oris*, the Mouth; *os*, *ossis*, a Bone.

Exc. 2. Tria Latina feminina sunt: *arbo* vel *arbor*, a Tree; *cos*, a Whetstone; *dos*, a Dowry, an Accomplishment. Item, hæc Græca; *eos*, the Morning; *arctos*, one of the two Constellations, called the greater and the lesser Boars; *perimetros*, the Circumference of a Circle; *diametros*, the Diameter of it.

US *secunda* & *quarta* declinationis.

33. Nomen in US mas est, seu quartæ five secundæ.

In US tam secundæ quàm quartæ declinationis, masculina sunt: ut, *hic annus*, a Year; *hic vultus*, the Countenance.

34. Hæc

34. *Hæc domus & vannus*, pro fructu *ficus*, & *alvus*; Sic *humus* atque *manus*, poscunt: *acus* addito quartæ; *Porticus* atque *tribus*. Caput hoc *virus*, *pelagus*que.

Exc. 1. In secunda Declinatione feminina sunt: *vannus*, a Siebe; *alvus*, the Belly; *humus*, the Ground. In quarta autem; *manus*, the Hand; *porticus*, a Gallery; *tribus*, a Tribe. Item *domus*, a House, partim secundæ, partim quartæ: *ficus*, a Fig-tree, or Fig, tam secundæ quàm quartæ: [Pro morbo autem vulgò masculinum statuitur.] *Acus* denique quartæ femininum est, a Needle. *Acus* autem, *aci*, secundæ, a kind of prickly Fish, masculinum. At *acus*, *aceris*, Chaff, tertiæ & neutrum est.

Exc. 2. In secunda Declinatione duo sunt neutra: *virus*, Poison; *pelagus*, the Sea.

35. Nomen in OS Græcum, quod in US mutare Latini sæpè solent, normam sequitur plerumque virilem: Femininum sed multa petunt: ut, *abyssus*, *eremus*, *Antidotus*que, *pharus*, *dialectus*, *carbassus*: adde *Ex odos* & *phthongos* genitum, quæque à generali Voce genus plantæ & gemmæ capiunt muliebre.

Exc. 3. Ex nominibus Græcis in OS terminatis, quæ Latino more plerumque in US exeunt, plurima quidem, Græcorum consuetudinem secuta, masculina sunt: ut *cyathus*, a Goblet; *gyrus*, a Circle; *dialogus*, a Dialogue; *bolus*, a Mozel.

✱ Multa autem, Græcorum itidem imitatione, feminina sunt: ut, 1. *Abyssus*, a bottomless Deep; *eremus*, a Desert; *antidotus*, an Antidote; *pharus*, a Watch-tower; *dialectus*, a manner of Speech in any Language different from others; *carbassus*, a Sail.

2. Ex *odos* & *phthongos* composita: ut, *periodus*, a Period, or perfect Sentence; *methodus*, a Method; *diphthongus*, a Diphthong, or two Vowels in one Syllable; *monophthongus*, a single Vowel.

3. Quædam gemmarum seu lapidum pretiosorum nomina, quæ, ob vocem generalem *gemma* intellectam, feminino genere posita videntur: ut, *amethystus*, the Amethyst; *chrysolithus*, the Chrysolite; sic *crystallus*, Crystal; *sapphirus*, the Sapphire; *chrysoprasius*, a kind of Topaz; *leucochrysus*, a kind of Jacinth-stone; *topazius*, a Topaz.

✱ Cætera autem ejusmodi ferè masculina sunt: ut, *beryllus*, the Beryll;

Beryll; *carbunculus*, the Carbuncle; *opalus*, the Opal; *pyropus* a Ruby; *smaragdus*, the Emerald.

4. Quædam denique plantarum seu fructuum nomina, ob subauditam vocem *planta*: ut, *papyrus*, an Egyptian Reed of which Paper was made; *biblus*, the same; *nardus*, Spikenard; *byssus*, Fine Flax, or Linen made of it; *hyssopus*, Hyssop; *costus*, the Herb Costmary; *crocus*, Saffron, &c.

* Reliqua verò plerumque sunt masculina: ut, *asparagus*, Asparagus, by the common People called Sparrow-grass; *elleborus*, Ellebore; *intybus*, Endive, or Succory; *raphanus*, Radish, or Colewort, &c.

US *tertia declinationis*.

36. Postulat US neutrum, quoties id *tertia* flectit.

In US *tertiæ declinationis* neutra sunt: ut, *hoc litus*, the Shore; *hoc onus*, a Burden.

37. Feminineum voluere *palus*, *subscus*que, *salus*que, Quæque *senex*, *juvenis*, cum *servio*, nomina formant. Et *virtus*, *incus*. At mascula sunt *lepus* & *mus*, Et *pus* compositum: petit at muliebri *lagopus*.

Exc. 1. Pauca nomina in US *tertiæ declinationis* feminina sunt: viz. *palus*, a Pen or Bog; *subscus*, a Nail of Timber or Iron to fasten Boards together, a Dove-tail; *salus*, Health, Safety; *senectus*, old Age; *juvenis*, Youth; *servitus*, Bondage; (à *senex*, *juvenis* & *servio* derivata:) *virtus*, Virtue, or Valour; *incus* a Smith's Anvil.

Exc. 2. Masculina sunt *lepus*, a Hare; *mus*, a Mouse. Item, composita ex *pus*, seu *πῆς* Græco, i. e. *pes*: ut, *tripus*, a Pot, or any thing else that hath three Feet; *chytropus*, a Tribet or Brand-iron. * Femininum autem est *lagopus*, a kind of Bird, also an Herb called Hares-foot.

Dubia in US.

38. Hic aut hæc donant *balanus*, *specus*, atque *phaselus*, *Barbitus*, atque *penus*, *grossus*: sed *grus*, *atomus*que Feminineum potius cupiunt; *colus* adde, virile Quod rarò invenies: muliebri at contrà *camelus* Est ubi nonnunquam videas. Vult hic dare *vulgus*, Sed magis hoc. Ternæ *specus* & *penus* addito neutris.

C

1. No.

1. Nomina in US sequentia sunt dubii generis : *hic* aut *hac* *balanus*, the Fruit of the Palm-tree; *specus*, a Den; *penus*, a Store-house, all kind of Provisions; *phaselus*, a little Ship, a Vatcht; *barbitus*, a Harp, a Dulcimer; *grossus*, a green Fig. *Specus* autem & *penus* tertiæ, neutra sunt.

2. *Grus*, a Cran; *atomus*, an Atom, sæpius feminina, rarissime masculina leguntur. *Colus*, a Distaff, uni Catullo masculinum, *Camelus*, a Camel, soli Plinio femininum est.

3. *Vulgus*, the Rabble, vel masculini est, vel neutri generis, at sæpius neutri.

YS.

39. Nomen in YS Græcum est, genus & sibi femininum vult.

In YS desinentia Græca sunt, & feminini generis: ut, *hac chelys*, a Harp; *hac chlamys*, a Soldier's Cloak.

S præcedente diphthongo.

40. *Æs* neutrale petit : *laus*, *fraus*, muliebria funto.

Æs, cum a diphthongo, Brass, Money, neutrum est. *Laus*, Praise; *fraus*, Deceit, feminina sunt.

S præcedente consonante.

41. S dato femineis, si consona ponitur ante.

Mascula sed *pons*, *fons*, *mons*, *seps*, dum denotat anguem;

Et queis P præit S polysyllaba, *forcipe* dempto, *Densque*, *chalybs*, cum *gryphe*, *rudens*, quod rariùs hæc vult.

Hic aut hæc *serpens* dat, *scrobs*, *stirps* truncus, *adepsque*.

Dans *animans* genus omne, tamen muliebri præoptat.

In S, præcedente consonante, feminina sunt: ut, *hac trabs*, a Beam; *puls*, Pottage; *hyems*, Winter; *mens*, the Mind; *stips*, a Penny; *ars*, Art.

Exc. 1. Masculina sunt, *pons*, a Bridge; *fons*, a Well; *mons*, a Hill; *seps*, a kind of Serpent: [at pro *sepimento*, a Wedge, femininum est.] Masculina etiam sunt nomina in PS, plures syllabas quam

CAP. I. De Generibus Nominum. 19

quàm unam habentia: ut, *hydrops*, an *Hydropsu*; *merops*, a large kind of Titmouse; *epops*, a Lapwing. At *hac forceps*, a Pair of Tonges, regulam servat. Masculina porro sunt, *dens*, a Tooth; *chalybs*, Steel; *gryps*, a Griffon; *rudens*, a Cable, quod Plautus & Vitruvius in feminino extulerunt.

Exc. 2. Dubii generis sunt, *hic* aut *hac serpens*, a Serpent; *scrobs*, a Ditch; *adeps*, Fatness; *stirps* pro *trunco arboris*, the Stock of a Tree: at pro *progenie*, vel *origine generis*, Offspring or Extraction, tantum femininum est.

Exc. 3. *Animans*, a living Creature, omni in genere reperitur, rariùs autem in masculino, frequentius in feminino vel neutro.

X.

42. Hæc petit X. *Ax*, ex maribus polysyllaba jungere: Dic tamen hæc *fornax*, *smilax*, *carex*, velut *halex*, Et cum prole *panax*, & *forfex* atque *supellex*.

In X literâ finita feminina sunt: ut, *pax*, Peace; *lex*, a Law; *pix*, Pitch; *vox*, the Voice; *lux*, Light; *falx*, a Hook; *lanx*, a Platter; *arx*, a Castle. Sic *cicatrix*, the Mark of a Wound, a Scar; *celox*, a Hatcht or Fly-boat; *balux*, Gold-ore.

Exc. 1. Nomina polysyllaba in AX & EX desinentia masculina sunt: ut, *thorax*, the Breast, or a Breast-plate; *frutex*, a Shrub.

✠ Ex polysyllabis autem in AX & EX, sequentia feminina sunt: *fornax*, a furnace; *smilax*, a kind of Herb like Ivy, that runneth upon Trees, Rope-weed; *carex*, a Sedge; *halex*, a Herring, a kind of Pickle; *panax*, idem quod *panaces*, the Herb All-heal; *opopanax*, the Juice of that Herb; *forfex*, a Pair of Sheers; *supellex*, Household-stuff, Furniture.

43. Mascula sunt *calix*, *phœnix*, pro vermeque *bombyx*, Et *coccyx*, *fornix*, & *onyx* vas, aut lapis unde Vas fit; *oryx*, *tradux*, *grex* his adjunge *calyx*que. Femineo interdum data *tradux* cum grege cernes.

Exc. 2. Masculina etiam sunt sequentia in X: *calix*, a Cup; *phœnix*, a Bird so called; *bombyx*, a Silkworm; [pro materia autem *vestis bombycina*; Silk, femininum est:] *coccyx*, a Cuckow; *fornix*, a Vault; *Onyx*, pro lapide *alabastrite*, aut vase inde confecto, Alabaster, or an Alabaster Vase or Vessel: [at pro *gemma*, a kind of Jewel so called, tantum femininum;] *oryx*, a Wild-goat; *tradux*, a Grass, or Off-set of a Vine; *grex*, a Flock; *calyx*, the Bud of a Flower.

✠ *Grex* tamen apud Lucretium, & *iradux* apud Columellam feminina inveniuntur.

Dubia in X.

44. Hæc modò femineis, maribus modò juncta videbis;
Calx pro parte pedis metâve laboris, & *hystrix*,
Imbrex; *sardonychem* jungas, *rumicem*, *silicem*que;
Hic magè vult *cortex* & *obex*, cum *pumice varix*;
Hæc potiùs *limax*, *lynx*, & cum *sandice perdix*:
Atriplici neutrum meliùs dabo quàm muliebre.

Exc. 3. Hæc nomina in X sunt dubii generis: *hic* aut *hæc calx*, tam pro *calcaneo*, the Heel; quàm pro *sine* vel *meta*, the End of a thing, the Goal: [pro *lapide* autem *cocto*, Lime, tantum femininum:] *hic* aut *hæc hystrix*, a Porcupine; *imbrex*, a Butter-tile for carrying off Rain; *sardonyx*, a precious Stone; *rumex*, the Herb Sorrel or Sow-dock; *silix*, a Flint.

Item, *cortex*, the Bark of a Tree; *obex*, a Bar or Bolt; *pumex*, a Pumice-stone; *varix*, a swollen Vein: quæ raro feminina inveniuntur.

Item, *limax*, a Snail; *lynx*, a Beast of a very quick Sight, an Ounce; *sandyx*, a kind of red or purple Colour; *perdix*, a Partridge: quæ multo frequentius in feminino, quàm masculino occurrunt.

Denique *atriplex*, the Herd called Oage, Macro quidem, inferioris ætatis poetæ, femininum est; neutrum vero Plinio, cujus major & potior auctoritas.

I, Æ, A & E pluralia.

45. I maribus plurale dabis: muliebre sed Æ vult:
Ast A, & E Græcum, cupiunt neutralibus addi.

Nomina singulari carentia in I, masculina sunt: ut, *hi liberi*, Children: in Æ feminina: ut, *hæc cuna*, a Cradle: in A neutra: ut, *hæc Arma*, Arms.

Neutra etiam sunt quædam nomina Græca in E pluraliter desinentia: ut, *hæc mele*, Songs; *cete*, Whales; *Tempe*, a pleasant Place in Thessaly.

Aliæ Nomina, vel toto singulari, vel ejus Nominativo carentia.

46. In reliquis primo numero primæ carentium
Recto, animo qualem vocum natura reposcat,

Con.

Concipito talem: sic à prece prex tibi forma.

Hic dat casse tamen, dat & impete; verberare vult hoc;

Hic veprem, pecudis capit hæc; hæ postulat Idus.

Cætera sunt alio melius memoranda libello.

In aliis nominibus, sive toto singulari, sive ejus nominativo carentibus, talis mente fingendus est nominativus, qualem vocum analogia requirat; indeque, ex supra traditis terminationum regulis, genus invenendum. Hoc pacto, *precis*, a *Præter*, feminini generis est; quia si quem unquam nominativum habuerit, is *prex* videretur fuisse, adeoque & generis feminini, per Regulam de nominibus in X. Sic *injussu*, ablat. sing. without Leave, masc. *fores*, nom. plur. a *Door*, fem. *feminis*, genit. sing. the *Thigh*, neut. ab inusitatis nominativis sing. *injussus*, *foris*, *femen*, &c.

Exc. Hi Ablativi *casse*, a *Pæter*, masc. *impete*, with Force, masc. *verbere*, a *Scourge*, neut. ab obsoletis nominativis, *cassis*, *impes* vel *impetis*, & *verber*: item accus. *veprem*, a *Bier*, masc. genit. *pecudis*, a *Beast*, femin. ab antiquo nomin. *vepres* vel *vepris*, & *pecus*: item nom. plur. *Idus*, certain Days of each Month, fem. ab inusitato sing. *Idus*: contra quam earum vocum terminationes postulabant. Sed de his aliisque ejusmodi nominibus defectivis, fusiùs in cap. tertio agemus.

C A P. II.

De Regulari Nominum Declinatione.

DECLINATIO est, vocum per suos casus & numeros variatio.

CASUS est, certa vocis in declinando terminatio.

Casus sunt sex: *Nominativus*, *Genitivus*, *Dativus*, *Accusativus*, *Vocativus* & *Ablativus*.

Ex his *Nominativus* RECTUS dicitur, ceteri OBLIQUI.

NUMERUS est, unius & multorum distinctio.

Numeri igitur sunt duo; *Singularis* & *Pluralis*.

Singularis est, qui rem unam, *Pluralis*, qui res plures significat: ut, *homo*, *homines*.

Declinationes sunt quinque; *Prima*, *Secunda*, *Tertia*, *Quarta* & *Quinta*.

Earum differentiarum ex Genitivo singulari vulgò petuntur: Genitivus enim Primæ plerumque in *a* diphthongon. Secundæ in *i*, Tertiæ in *y*, Quartæ in *us*, Quintæ denique in *ei*, desinit.

Declinatio alia est *Regularis*, alia *Irregularis*.

Declinatio

Declinatio Regularis est, quæ certas & communes declinandi regulas observat.

Declinatio Irregularis est, quæ à regulis hisce communibus recedit.

Declinationum Regule duplices sunt; vel *Generales*, sive omnium *Declinationum* communes; vel *Speciales*, sive suæ cujusque *Declinationis* propriæ.

REGULÆ GENERALES.

1. **C**ompositum simplexque modo flectuntur eodem. Demitur *exsanguis*, nec non *Capricornus* & *angiportus*, & orta *manus*; quæ pluraque postea dicam.

Nomina composita eodem modo declinantur quo simplicia: ut, *pes*, *pedis*, the *Foot*; *bipes*, *bipedis*, *two-footed*.

Exc. At *exsanguis*, *bloodless*, *dead*, in Genitivo habet *exsanguis*, licet simplex *sanguis sanguinis* faciat. Sic *Capricornus*, the *Sign Capricorn*, *Capricorni* flectitur, quamvis *cornu* sit quartæ. *Angiportus*, a narrow *Lane* or *Street*; Ciceroni quidem & Horatio quartæ, Plinio verò secundæ, Vitruvio utriusque declinationis est: at *portus* semper quartæ. Item *unimanus*, that has one *Hand*, & cætera ex *manus* composita, sunt secundæ declinationis, quamvis *manus* sit quartæ.

¶ Reliqua meliùs in sua quæque declinatione declarabuntur.

2. Rectum in compositis tantum variato: priorem Immotum *alteruter* crebrò tenet, ac *olusatrum*.

In compositis rectus tantum casus declinatur, sive in altera, sive in utraque parte compositi sit: ut, *juris-peritus*, *juris-periti*, *juris-perito*, &c. a *Lawyer*; *respublica*, *rei-publica*, *rei-publica*, *rem-publicam*, &c. the *Common-wealth*.

Exc. *Alter-uter* tamen, *alter-utrius*, *alter-utri*, &c. sæpiùs declinantur; minus usitatè *alterius-utrius*, *alteri-utri*, &c. any one of two. Sic *olus-atrum*, *olus-atri*, &c. interdum *oleris-atri*, the *Herb Asparagus*.

3. In neutris primus, quartus, quintus similes sunt: Queis in *a* pluralis semper, cum flectimus, exit. *ambo*, *duo*, at legem spernunt, & paucula Græca.

Nomina neutri generis, in quacunque declinatione, habent tres casus similes, nominativum, accusativum & vocativum, in utroque numero: & hi casus, si declinentur, pluraliter in *a* exeunt: ut, *lignum*

Wood

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 23

Wood; corpus, a Body; tonitru, Thunder: & pluraliter, ligna, corpora, tonitrua.

Excipe, ambo, both; duo, two: item, cete, Whales; mele, Songs; pelage, Seas, Græca vocabula.

4. Est primo quintus similis. Sed Græcus s aufert
Sæpè; velut Thoma, Theseu, Panthu, Pari, Palla.

Vocativus utriusque numeri similis est nominativo: ut, penna, a Pen; puer, a Boy; panis, Bread; vultus, the Countenance; spes, Hope: o penna, puer, panis, vultus, spes; & pluraliter, penna, pueri, panes, vultus, spes: & o penna, pueri, panes, &c.

Exc. Nomina Græca in S literam terminata, sæpè in vocativo eam abjiciunt: ut, Thomas, o Thoma; Theseus, o Theseu; Panthus, o Panthu; Paris, o Pari; Pallas, o Palla; virorum propria.

5. Syncopa plurali nonnunquam fit Genitivo.

Syncopa aliquando fit in genitivo plurali, idque in omni declinatione, præterquam quintâ: ut, cælicolûm, pro cælicolarum; deûm, pro deorum; cælestûm, pro cælestium; currûm, pro curruum. Est autem Syncope ablatio literæ vel syllabæ de medio dictionis.

6. Plurali terno similis vult esse Latinus.

Dativus & ablativus plurales omnium declinationum semper sunt similes: ut, pennis, pueris, panibus, vultibus, diebus.

REGULÆ SPECIALES.

Prima Declinatio.

7. P Rima dat AS, ES, E, rectis, & A flexio fines.

Prima Declinatio quatuor habet nominativi singularis terminationes, AS, ES, E & A: quarum tres priores tantum Græcæ sunt: ut, Eneas, Anchises, nomina virorum; Circe, feminæ nomen: ultima tum Græca, tum Latina: ut, philosophia, Philosophy; mensa, a Table.

8. Æ genitivus habet: veteres quem sæpe per ai Solvere, nonnunquam per & as finire solebant; Quo magè familias compositum nunc quoque gaudet.

E sed more suo transibit in es tibi Græcum.

Geni:

Genitivus singularis definit in *e* diphthongon: ut, *Ænea*, *Anchisa*, *mensa*.

✠ Veteres frequenter *e* in *ai* per duas syllabas dissolvebant: ut, *aulai*, pro *āula*, a Hall; *Lunai*, pro *Lune*, the Moon; *pietai*, pro *pieta*, painted.

✠ Vetustissimi Scriptores ad imitationem Græcorum genitivum etiam in *as* terminarunt: ut, *auras*, pro *aura*, the Air or Wind; *vias*, pro *via*, a Way. * A familia composita *as* sæpius quam *e*, genitivo habent: ut, *pater-familias*, the Master of a Family; *mater-familias*, the Mistress of it.

Exc. Nomina in E Græco more genitivum in *es* mittunt: ut, *Circe*, *Circes*.

9. *Æ* quoque vult ternus: dat & *e* cui rectus in E fit.

Dativus etiam definit in *e* diphthongum: ut, *Ænea*, *Anchise*, *Circa*, *mensa*.

✠ Nomina in E quandoque *e* simplex in dativo retinent: ut, *Penelope*, *Cybele*.

10. *Am* faciet quartus. Finita per AS vel A Græca *An* quandoque volunt. *En* ES, E, rarius *em*, dant.

Accusativus finitur in *am*: ut *mensam*.

Exc. 1. Nomina in AS, Historicis quidem raro, Poetis verò sæpius, accusativum per *an*, formant: ut, *Æneam*, vel *Ænean*. Græca autem propria in A, à solis Poetis, idque metri ferè gratiâ, in *an* terminantur: ut, *Majan*, *Æginan*, feminarum nomina; pro *Majam*, *Æginam*.

Exc. 2. In ES & E finita accusativo *en* habent: ut, *Anchisen*, *Circen*. * Interdum, licet rarius, in *em* desinentia inveniuntur.

11. *A* sextus donat. Capit *e* quod finit in ES, E.

Ablativus in *a* definit: ut *Æneâ*, *mensâ*.

Exc. Nomina in ES & E terminata, ablativum in *e* faciunt: ut, *Anchise*, *Circè*.

12. Primus pluralis fit in *æ*: Genitivus in *arum*.

Nominativus pluralis exit in *e* diphthongon, genitivus in *arum*: ut, *etesia*, *etesiarum*, a kind of Trade-winds that blow constantly from the North for 40 Days together, in the Dog-days; *cometa*, *cometarum*, Comets; *epitoma*, *epitomarum*, Abridgements; *mensa*, *mensarum*, Tables.

13. Ter

13. Tertius *is* poscit. Cupiunt tamen hæc magis *abus*;
Filia, mula, duæ, liberta, equa, nata, dea, ambæ.

Dativus, ac proinde ablativus, pluralis definit in *is*: ut, *etefis, cometis, epitomis, mensis.*

Exc. Pauca substantiva *abus* hisce in casibus frequentius habent:
filia & nata, a Daughter; mula, a She-mule; liberta, a freed Woman; equa, a Mare; dea, a Goddess; differentia sciz. causâ, ne de maribus sermo videatur. Item hæc adjectiva semper, dua & ambæ.

14. Accusativus pluralis semper in *as* fit.

Accusativus pluralis terminatur in *as*: ut, *etefias, cometas, epitomas, mensas.*

Secunda Declinatio.

15. **E**R, IR & UR, fines, US & UM, capit ordo
 secundus:

Adjicito Græcos OS & ON, per US, UM, variandos.

Secunda declinatio continet terminationes septem; quinque Latinas, ER, IR, UR, US, UM: ut, *puer, vir, satur, ventus, regnum*: & duas Græcas, OS & ON, quæ sæpè à Latinis in US & UM vertuntur: ut, *Alpheos vel Alpheus, a River in Greece; Ilion vel Ilium, the City Troy.*

16. *I* patrius casus, recto parisyllabus, optat.

At superant I R & U R, *prosper, puer, asper, adulter,*

Presbyter atque tener, miser, exter, gibber, Iberque, Et gener atque socer, lacer, orta gero, fero, liber, Mulciber & vesper; queis rariùs adjice dexter.

Sæpè (duo si sint) vates *i* rejicit unum.

O quandoque dabit quod in OS fit more Pelasgo.

Genitivus secundæ declinationis in *i* definit, & plerumque nominativo syllabarum numero est æqualis: ut, *magister, magistri; ventus, venti; regnum, regni.*

Exc. I. Sequentia nomina R literâ terminata genitivum unâ syllabâ
 D augment.

augment. 1. Quæcunque in IR desinunt: ut, *vir*, *virî*; & ejus composita, *semivir*, *triumvir*, *centumvir*, *levir*, &c. item gentile *Tre-vir*. 2. Unum in UR, *satur*, *saturi*. 3. In ER, septem substantiva; *puer*, *pueri*, a *Pop*; *adulter*, *adulteri*, an *Adulterer*; *presbyter*, *presbyteri*, an *Elder*; *gener*, *generi*, a *Son-in-law*; *socer*, *soceri*, a *Father-in-law*; *Mulciber*, *Mulciberi*, the Name of the God Vulcan; *vesper*, *vesperi*, the Evening. Item hæc adjectiva: *prosper*, *prosperous*; *asper*, *rough*, *sharp*; *tener*, *tender*; *miser*, *wretched*; *exter*, *foreign*; *gibber*, *crook-backed*; *Iber*, a *Spaniard* or *Iberian*; *lacer*, *torn* or *rent*: item composita à verbis *gero* & *fero*: ut, *laniger*, *that bears Wool*; *opifer*, *that brings Help*, &c. His adde, *liber*, *liberi*, priore longâ, five adjectivum, pro *eo qui sui juris est*, *free*; five substantivum, pro *Baccho*, the God of Wine. [At *liber* primâ brevi, tam pro *interiore arboris cortice*, the inner Bark or Kind of a Tree; quàm pro *codice*, a Book; *libri* facit.] *Dexter* denique, *right*, *favourable*; vel *dextri*, vel *dexteri* declinatur, sæpius *dextri*.

Exc. 2. Quando genitivus terminatur in duo ii, solet alterum causâ metri interdum abjici: ut, *Antonius*, *Antonî*, *Anthony*, a *Man's* Name; *tugurium*, *tugurî*, a *Cottage*, pro *Antonii*, *tugurii*.

Exc. 3. Pauca Græca in OS, quæ à nominibus Atticæ dialecti in ôs veniunt, genitivum quandoque in o faciunt: ut, *Androgeos*, the Name of a Man; *Ashos*, a Hill in Thyræ; *Androgeo*, *Atho*.

17. *Unus*, *uter*, *neuter*, cum *solus* & *ullus* & *alter*,
Atque *alius*, *totus*, *nullus*, licet omnibus olim
Quæ reliquis par norma fuit, nunc in genitivo
Dant *ius*, *i* terno, nullo discrimine flexûs.

Hæc sequentia adjectiva genitivum in *ius*, dativum in *i* terminant, tam in prima, quàm in secunda declinatione: *unus*, *una*, *unum*, *one*; *unius*, *unius*, *unius*; *uni*, *uni*, *uni*. Sic, *uter*, whether of the two; *neuter*, neither; *solus*, alone; *ullus*, any; *alter*, another of two; *alius*, another of more than two; *totus*, whole; *nullus*, none.

✠ Veteres hæc nomina, ut alia adjectiva primæ & secundæ declinationis flectebant, *uni*, *una*, *uni*; *uno*, *una*, *uno*, &c.

18. *Tertius* & *sextus* formantur in o tibi casus.

Dativus & ablativus in o desinunt: ut, *magistro*, *vento*, *regno*.

19. Postulat *um* quartus: quandoque per *on* loco Græca-

Accusâ;

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 27

Accusativus exit in *um*: ut, *magistrum, ventum*.

Exc. Nomina Græca, quæ in OS vel US definunt, accusativum nonnunquam faciunt in *on*: ut, *Delus* vel *Delos, Delum* vel *Delon*, the Name of an Island.

20. US si rectus habet casus, per *e* vertito quintum.

At *populus* dat & *us*. DEUS immutabile perstat.

Filius i *Genius*que petunt, in IUSque Latina Propria. Sed quintum, doctas imitatus Athenas, Servat in US recto similem quandoque Poeta.

Nomina in US faciunt vocativum in *e*: ut, *ventus, vente*.

Exc. 1. *Populus*, a People, *popule* vel *populus* habet.

Exc. 2. DEUS, ô DEUS absque mutatione facit.

Exc. 3. *Filius*, a Son; *Genius*, an Angel, which the Heathens thought was appointed to every Man to guide and defend, or to punish them; one's natural Inclination: item nomina propria Latina in IUS: ut, *Julius, Propertius*, abjiciunt *us*, ô *fili*, ô *Geni*, ô *Julii*, ô *Propertii*.

Exc. 4. Poetæ, Atticorum imitatione, quibus vocativus semper similis est nominativo, *us* interdum in vocativo retinent: ut, *fluvius Latinus*, apud Virgilium; *Memmius*, apud Lucretium; ô *patricius sanguis*, apud Persium; pro *fluvie, Latine, Memmi, patricie*, &c.

21. Primus pluralis capit *i*. Vult patrius *orum*;

Græcus & *ôn* raro. Is ternus, quartus & *os* dat.

Nominativus pluralis definit in *i*: ut, *ventus, venti; Deus, Dei*, vel potius *Dii*. Genitivus in *orum*: ut, *ventorum, Deorum*.

Exc. Nomina Græca quandoque suo more *ôn* habent: ut, *Georgica, Georgicôn*, a Book of Husbandry.

Dativus terminatur in *is*: ut, *ventis, Deis*, sæpius *Dii*s. Accusativus in *os*: ut, *ventos, Deos*.

22. *Ambo, duo*, neutri generis sunt masculique:

Mas *o* vel *os* quartus donat: vult tertius *obus*.

✠ *Ambo* & *duo* singulari carent; pluraliter autem sic declinantur. Nom. *ambo, duo; amba, dua; ambo, duo*. Gen. *amborum, duorum*, vel *duum*; *ambarum, duarum; amborum, duorum*, vel *duum*. Dat. *ambobus, duobus; ambabus, duabus; ambobus, duobus*. Accus. *ambos, duos* (& rarius *ambo, duo*;) *ambas, duas; ambo, duo*. Vocativi nominativis, ablativi dativis similes sunt.

Tertia Declinatio.

23. **T**ertia multimodis inflexio finibus exit.

Is Latius genitivus habet; sed *os* usve Pelasgus.

Tertia declinatio plurimas habet terminationes, literas verò finales tredecim; viz. quinque vocales, A. E. I. O. Y. octo consonantes, C. D. L. N. R. S. T. X. Quorum exempla sequentibus regulis habentur.

Genitivus Latinè semper in *is* exit: more autem Græco, quo Latini in vocibus Græcis haud rarò utuntur, genitivus interdum in *os* terminatur: ut, *Phyllis*, *Phyllidos*, the Name of a Woman; interdum in *us*: ut, *Calisto*, *Calistûs*, the Name of a Nymph.

A & E.

24. Semper A mittit *atis*. Vertes E per *is* genitivo.

1. In A, seu MA, Græca sunt, & additâ *is* syllabâ genitivum faciunt: ut, *stemma*, *stemmatis*, Pedigree or Lineage.

2. In E finita mutant *e* in *is*: ut, *monile*, *monilis*, a Collar, a Necklace.

I & Y.

25. Dant *itis* orta *meli*. Sed *yos* per Y clausa requirunt.

1. In I finientia plerumque indeclinabilia sunt: ut, *gummi*, Gum; *zingiberi*, Ginger. Quædam tamen Græca, à *meli* (seu μέλι, i. e. *mel*.) composita, faciunt genitivum in *itis*: ut, *hydromeli*, *hydromelitis*, Mede, or Water and Honey sod together; *oxymeli*, *oxymelitis*, Drink made of Vinegar and Honey.

2. Græca in Y faciunt *yos*: ut, *misy*, *misyos*, Ditriol; *moly*, *molyos*, a Herb of sovereign Virtue against Enchantments.

O.

26. Addito *nis* post O. Dat *inis* muliebri DO, G Oque,

Ordo, velut *margo*, cum *cardine* Apollo, Cupido, Turboque non proprium: cupit his *homo*, *nemoque* jungi.

Unedo femineum tamen *onis* dat; *caro*, *carnis*.

Enis habent *Anio*, *Nerio*. Muliebria Græca

Us

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 29

Us capiunt patrio, reliquis o casibus optant.

More tamen Latio videas hæc flexa per *onis*.

Finita in O genitivum faciunt adjectâ *nis* syllabâ: ut, *draco, draconis*, a Dragon; *Macedo, Macedonis*, a Macedonian.

Exc. 1. In DO & GO feminina mutant O in *inis*: ut, *formido, formidinis*, Fear; *caligo, caliginis*, Darkness.

Item hæc masculini vel dubii generis, *ordo, margo, cardo & cupido; ordinis, marginis, &c.* Quibus adde *Apollo, Apollinis*, the God Apollo; *turbo, turbinis*, a Whirlwind, a Top or Gig that Boys play with: (at gladiatoris nomen *Turbo, Turbonis* facit) *homo, hominis*, a Man; *nemo, neminis*, no one.

* *Unedo* tamen, quamvis femininum videatur, *unedonis* facit, the Fruit of the Crab-tree, or the Tree itself.

Exc. 2. *Caro, Fless*, facit *carnis*.

Exc. 3. *Anio* habet *Anienis*, the Name of a River; *Nerio, Nerienis*, the Wife of the God Mars.

Exc. 4. Græca in O feminarum propria genitivum in *us*, reliquos casus nominativo similes habent: ut, *Dido*, gen. *Didus*, dat. *Dido*, &c. Interdum tamen Latino more declinantur, *Dido, Didonis, Didoni*, &c.

C. D. L.

27. *Is* subdunt C. D. L. sed *lac tis, lis sibi mel, fel*.

In C, D & L, terminata, addito *is* genitivum formant: ut, *halec, halecis*, a kind of Pickle; *David, Davidis*; *Bogud, Bogudis*, viro- rum nomina; *vestigal, vestigalis*, Custom or Toll; *exul, exulis*, a banished Person.

Exc. At *lac, Milk*, & interposito, *lactis*; *mel, Honey*; *fel, Gall*, geminato, *mellis & fellis* faciunt.

N.

28. Additur *is* post N. Tamen *on* quandoque dat *ontis*:
Donat *inis* neutrum, *pecten, flamen, cano* natum.

Nomina in N genitivum faciunt addendo *is*: ut, *Titan, Titânis*, the Brother of Saturn, the Sun; *splen, splenis*, the Milt; *delphin, delphinis*, a Dolphin; *canon, canonis*, a Rule; *Phorcyn, Phorcynis*, the Father of the Gorgons.

Exc. 1. Quædam Græca in ON habent *ontis*: ut, *chamaleon, chamaleontis*, a Beast that is thought to live on Air only; *Laomedon, Laomedontis*, a King of Troy.

Exc. 2. Neutra in EN genitivum formant in *inis*: ut, *flumen, fluminis*,

minis, a *Riber*: item *flamen*, five neutrum, pro *flatu*, a *Blast* of Wind; five masculinum, pro *sacerdote*, a *Priest*; *flaminis* facit. Sic etiam, *pecten*, *pectinis*, a *Comb*; & composita à verbo *cano*: ut, *tibicen*, *tibicinis*, a *Piper*; *tubicen*, *tubicinis*, a *Trumpeter*, masculina.

R.

29. R capit *is*. *Far ris*, *Lar tis* proprium maris; *hepar*

Hepatos efficiet. *Cris* mobile *cer* dat. At *imber* *Bris* petit & *menses*, simul *Insuber*: adde *saluber*, Et *celeber*. Per *tris* ter formes omne Latinum, Et *pater* & *mater* Danaum. Dat *eris* later, & cor *Cordis*, *iter* *itineris*: *Jovis* optat *Juppiter* usque. *Robur* *oris*, *jecur* atque *femur* tibi præbet *eburque*.

Nomina in R genitivum formant adjecto *is*: ut, *par*, *paris*, equal; *anser*, *anseris*, a *Goose*; *dolor*, *doloris*, *Grief*; *Gadir*, *Gadiris*, *Cadiz*, the Name of an Island and Town in Spain; *guttur*, *gutturis*, the Throat; *martyr*, *martyris*, a *Witness* or *Martyr*.

Exc. 1. *Far* gemino r facit *farris*, all kind of *Corn*; *Lar*, viri nomen, *Lartis*. [At pro *Deo domus præside*, an *Household God*, or the *House*, *laris* habet.] *Hepar*, *hepatis* vel *hepatos*, vox Græca, the *Liver*.

Exc. 2. Tria adjectiva in CER, e amisso, *eris* formant: *acer*, *acris*, *Sharp*; *alacer*, *alacris*, *cheerful*; *volucer*, *volucris*, *swift*.

Exc. 3. Similiter quædam in BER, *bris* faciunt, viz. *imber*, *imbris*, a *Shower*; *September*, *October*, *November*, *December*, mensium nomina; *Insuber*, one of the *Insubres*, a *People* about *Milan*: item adjectiva *saluber*, *wholesome*; *celeber*, *famous*.

Exc. 4. Eodem pacto nomina Latina in TER, e in genitivo perdunt: ut, *uter*, *utris*, a *Bottle*; *accipiter*, *accipitris*, a *Hawk*. Item duo Græca, *pater*, *patris*; *mater*, *matris*. Cætera in TER Græca, e retento, *eris* habent: ut, *crater*, *crateris*, a *Cup*; *character*, *characteris*, a *Character*, a *Mark* of a thing. *Later* etiam, quamvis vox Latina, a *Cyle*, *lateris* facit.

Exc. 5. Tria nomina paulò longius à regula deflectunt: *cor*, quod *cordis*, the *Heart*; *iter*, quod *itineris*, a *Journey*; *Jupiter*, quod *Jovis* facit.

Exc. 6. Quatuor denique in UR terminata, u in o mutato, *oris* habent: *robur*, *roboris*, a kind of hard *Oak*, *Strength*; *jecur*, *jecoris*, the *Liver*; *femur*, *femoris*, the *Thigh*; *ebur*, *eboris*, *Ivory*.

AS.

30. Postulat AS *atis*. Sed *mas maris*, *as* dabit *assis*.
 Hoc *vas vasis* habet, *vas* hic *vadis*. *Antis* habent
 Mascula Græca: volunt per *adis* muliebria poni;
Arcas item: sed *atis* capiunt neutralia Græca.

Nomen in AS genitivum mittit in *atis* penultimâ longâ: ut *atas*,
utatis, *Age*; *Macenas*, *Macenatis*, viri nomen.

Exc. 1. *Mas* facit *maris*, a Male; *as*, *assis*, a Piece of Money,
 or any thing that may be divided into twelve Parts; *vas*, neu-
 trum, *vasis*, a Vessel; *vas*, masculinum, *vadis*, a Surety.

Exc. 2. Nomina Græca, pro vario ipsorum genere, varium geni-
 tivum accipiunt. Nam

1. Masculina habent *antis*: ut, *gigas*, *gigantis*, a Giant; *Pallas*,
Pallantis, viri proprium.

2. Feminina *adis*: ut, *lampas*, *lampadis*, a Lamp; *Pallas*, *Pal-
 ladis*, the Goddess *Pallas*, or *Minerva*. Item *Arcas*, *Arcadis*,
 the Name of a Man, or an Arcadian.

Neutra faciunt *atis* penultima brevi: ut, *artocreas*, *artocreatis*,
 a Phe, or Pasty of Flesh; *buceras*, *buceratis*, the Herb *Fenit*
reek.

ES.

1. ES mutabis in *is*. *Mansues*, *locuplesque*, *quiesque*,
Etis amant: junges *Cres* & dissyllaba Græca:
Is proprium sed sæpè tenet. Per *etis teges* exit,
Et seges, *interpres*, *præpes*, *pariesque*, *abiesque*;
Indiges, atque *aries*, *perpes*, *teres*, ac *bebes* addo.

In ES finita mutant *es* in *is*: ut, *nubes*, *nubis*, a Cloud; *rupes*,
rupis, a Rock.

Exc. 1. Tria nomina Latina habent *etis*, penultimâ longâ: *man-
 nes*, *mansuetis*, gentle, tame; *locuples*, *locupletis*, rich; *quies*, *qui-
 etis*, Rest: item ejus compositum, *inquies*, restless. *Requies* autem
 genitivo *requietis* in tertia, vel *requiei* in quinta facit.

¶ *Etis* etiam penultimâ longa habent multa nomina Græca: unum
 monosyllabum, *Cres*, *Cretis*, a Cretian; reliqua ferè dissyllaba: ut,
magnes, *magnetis*, a Loadstone; *tapes*, *tapetis*, Tapestry. Sic
Crates, *Merdes*, *Laches*, virorum nomina. Ex his autem quædam
is, vel *is* faciunt: ut, *Chremes*, *Chremetis*, vel *Chremis*; *Dares*,
Daretis, vel *Daris*; *Thales*, *Thaletis* vel *Thalis*: sed *etis* usitatus est.

Exc. 2.

Exc. 2. *Etis* penultimâ brevi habent nomina sequentia: *teges*, a *Mat* or *Coverlet*; *seges*, growing *Corn*; *interpres*, an *Interpreter*; *præpes*, swift-wing'd; *paries*, a *Wall*; *abies*, a *Pine-tree*; *Indiges*, a *God* made of a *Man*, a *home-wade God*; *aries*, a *Ram*; *perpes*, perpetual; *tores*, round and long; *hebes*, dull.

32. Cætera masculei generis, communis, & omnis, ES per *itis*, non dicta, *tudes* cum *mergite*, mutant: At *verres verris*, *vates vatis* capit. Ortum A *sedeo* dat *idis*. *Merces* volet *edis* & *heres*. *Pes*que *pedis*, *Ceræris*que *Ceres*, *bes* *beffis* habebit.

Exc. 3. Reliqua nomina, sive masculini, sive communis, seu denique omnis generis, prius non memorata, mutant ES in *itis* in genitivo penultimâ brevi: masculina; ut, *eques*, a *Horseman*; *palmes*, a *Pine-branch*: communia; ut, *miles*, a *Soldier*; *antistes*, a *High-priest*, a *Bishop*: omnis generis, sive adjectiva; ut, *ales*, swift; *dives*, rich; *sospes*, safe; *equis*, *palmitis*, &c.

Item, *tudes*, *tuditis*, vel *tudis*, a *Hammer*, de cuius genere nondum satis constat: *merges mergitis*, a *Handful of Corn*, quod femininum potius est quam masculinum.

✱ At *verres*, a *Boar-pig*, masculinum, habet *verris*; *vates*, a *Prophet* or *Poet*, commune, *vatis* facit, juxta regulam principalem.

Exc. 4. A regula denique abeunt, sed diverso modo, 1. Composita à verbo *sedeo*, quæ *idis* faciunt penultimâ brevi: ut, *præses*, *præsidis*, a *President*, a *chief Ruler*; *obses*, *obsidis*, an *Hostage*. 2. Duo quæ *edis* habent penultimâ longâ: *merces*, *mercedis*, a *Reward*; *heres*, *heredis*, an *Heir*. 3. *Pes*, quod facit *pedis* penultimâ brevi; & ejus composita, *quadrupes*, *quadrupedis*, *four-footed*; *sonipes*, *sonipedis*, a *Courser*, a *Horse that prances* or *makes a Noise with his Feet*, &c. 4. *Ceres*, the *Goddess of Corn*, quod *Ceræris*; *bes*, two thirds of a *Pound*, or eight *Ounces*, quod *beffis* habet.

IS.

33. IS similem gignit patrium. *Cassique*, *lapisque*, Atque *capis*, *promulsis*, *idis*, cum *cuspidē* donant *Sanguis inis*; *pulvis* dat *eris*, *vomis*, *cinis*, & quæ Sæpe tenent primam *cucumis* cum *pubere* legem. *Dis*, *lis* atque *Quiris*, *Samnis* formantur in *itis*. *Glis*, *gliris*. *Semis* manet, aut *semissis* adoptat.

CAP. I. De Regul. Nom. Declinatione. 33

Nomen in *is* habet genitivum similem nominativo: ut, *auris*, *auris*, the Ear; *ovis*, *ovis*, a Sheep.

Exc. 1. Hæc nomina Latina *idis* faciunt penultimâ correptâ: *cassis*, *cassidis*, an Helmet; *lapis*, *lapidis*, a Stone. Sic *capis*, a kind of Pot used in Sacrifice; *promulsis*, a pleasant kind of Drink tempered with new Wine, Metheglin; *cuspis*, the Point of a Spear.

Exc. 2. *Sanguis*, *sanguinis* facit, Blood.

Exc. 3. Tria habent *eris* e brevi: *pulvis*, Dust; *cinis*, Ashes; *vomis*, a Plowshare. At *pubis*, five *pubes*, one that is marriageable, *pubis* habet in genitivo, sed sæpius *puberis*: sic ejus compositum, *impubis*, vel *impubes*, one under Age, *impubis*, & usitatus *impuberis* facit. Item, *cucumis*, a Cucumber, *cucumis*, & sæpius *cucumeris*.

Exc. 4. Quatuor *itis* accipiunt penultimâ longâ: *Dis*, *ditis*, rich, or the God of Riches; *lis*, *litis*, Strife; *Quiris*, *Quiritis*, a Roman; *Samnis*, *Samnitis*, a Samnite.

Exc. 5. *Glis*, a Rat, *gliris* facit. *Semis*, the half of any thing, vel neutrum est, & indeclinabile; vel masculinum, & *semissis* in genitivo habet.

34. Ex Græcis pars sumit *eos* vel *ios* genitivo:

Pars adsciscit *idis* vel *idos*: nonnulla sed *idis*:

Pars *inis*, pars *entis* habet: *Charis* at *Charitis* vult.

Nomina Græca in *is* variis modis formant genitivum.

1. Multa genitivum faciunt in *eos*, vel interdum *ios*: ut, *hæresis*, *hæreseos*, vel *hæresios*, a Heresy; *metropolis*, *metropoleos*, vel *metropolios*, a capital City. Sæpè etiam genitivum Latino more nominativo similem habent, *hæresis*, *metropolis*.

2. Plurima habent *idis* vel *idos* penultimâ brevi: ut, *Iaspis*, *Iaspidis*, vel *Iaspidos*, a Jasper-stone; *Paris*, *Paridis*, viri proprium; *Themis*, *Themidis*, the Goddess of Justice.

3. Tria capiunt *idis* penultimâ longâ: *Psopis*, *Psopidis*, nomen urbis; *Crenis*, *Crenidis*; *Nesis*, *Nesidis*, insularum nomina.

4. Pauca *inis* penultimâ itidem longâ: ut, *Eleusis*, *Eleusinis*; *Salamis*, *Salaminis*, urbium nomina.

5. Pauca habent *entis*: ut *Simois*, *Simoëntis*, fluvii nomen; *Pyrois*, *Pyroëntis*, one of the Horses of the Sun; *Opoeis*, *Opoëntis*, contractè, *Opus*, *Opuntis*, urbis nomen.

6. Postremò unum nomen accipit *itis* penultimâ brevi: *Charis*, *Charitis*, one of the Charites, or three Graces.

OS.

35. OS *ti* interponit. *Glos, mos, flos, ros* facit *oris*.
 Quod dat & *or*, servat quod ab *or* venit : *offis, os*
 optat ;
Os oris ; custos, custodis, bos, bovis. Ois
Tbos, Minos & Tros capiunt, quibus additur *heros*.

Nomen in OS facit genitivum interponendo syllabam *ti* inter *o* & *s* : ut, *sacerdos, sacerdotis, a Priest* ; *nepos, nepotis, a Grandchild*.

Exc. 1. Quinque genitivum in *oris* faciunt penultimâ longâ : *glos, gloris, the Husband's Sister, or Brother's Wife ; mos, moris, Use or Custom ; flos, floris, a Flower ; ros, roris, Dew ; os, oris, the Mouth*. *Oris* etiam habent quæ aliter & sæpius in *or* desinunt : ut, *honos, vel honor, honoris, Honour ; labos, vel labor, laboris, Labour*. At *arbos, vel arbor, arboris* facit penultimâ brevi.

Exc. 2. Tria peculiarem habent genitivum : *os, offis, a Bone ; custos, custodis, a Keeper ; bos, bovis, an Ox or Cow*.

Exc. 3. Quatuor Græca nomina faciunt *ois* : *thos, thoïs, a kind of Wolf ; Minos, Minois, a King of Crete ; Tros, Trois, a Trojan ; heros, heroïs, a Heroe, or Great Man*.

US.

36. Vult *oris* US patrio : medius gradus exit in *oris*.
 Dant *eris bulcus, olus, vellus, Venus & genus*, atque
Viscus, opus, fædus, scelus, & cum pondere *vulnus*,
Munus, onus, sidus : *latus* his *funusque, vetusque*,
Rudus, acus simul atque *glomus* neutralia junge.

US facit *oris*, penultimâ brevi : ut, *pectus, pectoris, the Breast*.

Exc. 1. Comparativa faciunt *oris*, penultimâ longâ : ut, *melius, melioris, better*.

Exc. 2. Viginti nomina mutant *us* in *eris, e* brevi : *bulcus, bulceris, a Bopl ; olus, all kind of Herbs for Meat ; vellus, a Fleete of Wool ; Venus, the Goddess of Love ; genus, kind or kindred ; viscus, an Intrail, the Bowels ; opus, a Work ; fædus, a Covenant ; scelus, a Crime ; pondus, a Weight ; vulnus, a Wound ; munus, a Gift or Office ; onus, a Load or Burden ; sidus, a Star ; latus, the Side ; funus, a Burial ; vetus, old ; rudus, Rubbish ; item, acus, aceris, Chaff ; (quod in quarta etiam & feminino*

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 35

minino genere declinatur:) *glomus*, a *Clem* (quod quandoque masculinum in secunda *glomi* facit.)

37. *Uris* habet *tellus*, veluti monosyllaba. *Grus*, *sus*,
Dant *uis*. *Intercus* dat *utis*: *Liguris* *Ligus* optat.
Pus ortum dat *odis*. Loca Græca feruntur in *untis*.
Subscus atque *incus* *udis* voluere *palusque*:
Cætera femineo generi sociata sed *utis*.

Exc. 3. *Uris* penultimâ longâ accipiunt *tellus*, the Earth, or Goddess of it; & hæc monosyllaba, *crus*, the Leg; *jus*, Law or Right, also Breath of any sudden thing; *mus*, a Mouse; *pus*, the corrupt Matter of any Wound or Sore; *rus*, the Country; *thus*, Frankincense. * *Uris* quoque (sed u brevi) habet *Ligus*, a Ligurian or Genesee; aliter *Ligur*.

Exc. 4. *Uis* habent duo monosyllaba: *grus*, a Crane; *sus*, a Swine or Sow.

Exc. 5. In *odis* exeunt à *pus*, seu *πῦς* Græco, composita: ut, *tripus*, *tripodis*, a three-footed Pot; *OEdipus*, *OEdipodis*, viri nomen.

Exc. 6. In *untis* declinantur nomina Græca urbium: ut, *Trapezus*, *Trapezuntis*; *Opus*, *Opuntis*, Names of Towns.

Exc. 7. *Udis* penultimâ longâ habent hæc tria feminini generis: *subscus*, a Dove-tail; *incus*, an Anvil; *palus*, a Pool or Marsh.

Exc. 8. *Utis* denique penultimâ longâ accipiunt reliqua feminini generis nomina quinque: *virtus*, Virtue or Valour; *salus*, Health; *servitus*, Bondage; *juventus*, Youth; *senectus*, Old-age: * unum quoque nomen adjectivum (sed penultimâ brevi) *intercus*, sciz. *aqua*, Water between the Skin and the Flesh, an *Hydropsy*.

YS.

38. YS dat *yos*: pars sumit *ydis*; nonnulla sed *ynis*.

In YS terminata Græca sunt, & genitivum formant in *yis*, vel *yos*: ut, *Capys*, *Capyis*, vel *Capyos*; *Tiphys*, *Tiphyos*, virorum nomina: *Tethys*, *Tethyos*, a Goddess of the Sea; *chelys*, *chelyos*, a Lute or Harp.

Exc. 1. Quædam habent *ydis*, vel *ydos*, y correptâ: ut, *chlamys*, *chlamydis*, vel *chlamydos*, a Soldier's Cloak; *pelamys*, *pelamydis*, vel *pelamydos*, a kind of Fish, a Chunny.

Exc. 2. Pauca faciunt *ynis*, vel *ynos*, y longâ: ut, *Trachys*, *Trachynis*,

chynis, vel *ynos*, urbis nomen; *Phorcys*, *Phorcynis*, vel *ynos*, *Melusa* pater.

ÆS, AUS, & EUS.

39. *Æs æris*, *præs prædis* habet : *laus frausque* dat *audis* :

EUS eos ; at per *eius* fleſcit per *eique* ſecunda.

Ex nominibus in S præcedente diphthongo deſinentibus,

1. *Æs* facit *aris*, *Bras* or *Monen*; *pras*, *pradis*, a *Surety*.

2. *Laus*, *laudis*, *Praise*; *fraus*, *fraudis*, *Deceit*.

3. In EUS finita capiunt eos : ut, *Tereus*, *Tereos*; *Orpheus*, *Orpheos*, virorum propria. At hæc frequentius in ſecunda declinantur, *Teræi*, *Orphæi*, tribus ſyllabis, aut *Terei*, *Orphæi*, duabus; à nominativo in *eius* diſſyllabo.

BS, PS, LS, MS.

40. Si B, P, præit S, medians dabit *i* genitivum.

E per *i* ſed *cælebs*, & in *eps* polyſyllaba vertunt.

A caput orta petunt *cipitis* : dabit *aucupis* *anceps*.

Cinyphis aſpirat *Cinyps*, ſic *gryps* quoque *gryphis*.

Optat *hyems* *hyemis* patrio, *puls* denique *pultis*.

1. Nomina in BS, & PS, interpoſito *i* faciunt genitivum : ut, *trabs*, *trabis*, a *Beam*; *plebs*, *plebis*, the *Commonalty*; *chalybs*, *chalybis*, *Steel*; *seps*, *sepis*, a *Hedge*; *Æthiops*, *Æthiopis*, a *Moor*.

Exc. 1. *Cælebs*, e in *i* mutato, *cælibis* facit, an unmarried Man or Woman. Sic etiam polyſyllaba in EPS : ut, *adeps*, *adipis*, fat; *princeps*, *principis*, a Prince. * *Auceps* verò, a Fowler, *aucupis* facit.

Exc. 2. Compoſita à caput formant *cipitis* : ut, *biceps*, *bicipitis*, two-headed; *præceps*, *præcipitis*, head-long, raſh; *anceps*, *ancipitis*, doubtful.

Exc. 3. *Cinyps* denique, aſſumptâ *h*, ſive aſpiratione, *Cinyphis* facit, fluvii & pueri nomen : item, *gryps*, *gryphis*, a fabulous Beaſt or Fowl, a Griffon.

2. Unum nomen in LS, *puls*, *pultis* facit, Pottage : item unum in MS, *hyems*, *hyemis*, Winter,

NS.

NS. RS.

1. NS & RS, s dempto, *tis* dabit aptè.

Dis vult *glans*, *nesrens*, *capitis lens*, & *folium frons*,
Libriquepens, *concors*, & cætera corde creata.

Untis iens capit atque *quiens*: sed ab *ambio* legem
Participans spernit. *Tiryns Tirynthis* habeto.

Nomina in NS & RS, s abjecto, & addito *tis*, genitivum efficiunt:
gens, *gentis*, a Nation, a Family; *dodrans*, *dodrantis*, nine
parts of twelve; *pars*, *partis*, a Part; *mors*, *mortis*, Death.

Exc. 1. Pauca sumunt *dis*: viz. *glans*, *glandis*, an Acorn, & e-
us compositum, *juglans*, *juglandis*, a Wall-nut; *nesrens*, *nesrendis*,
weaned Pig or Spice; *lens*, *lendis*, a Bit: [at *lens*, a kind of
pulse, *Lentils*, *lentis* facit:] *frons*, *frondis*, the Leaf of a Tree:
[at *frons*, the Forehead, *frontis*.] *libripens*, *libripendis*, an Officer
that weighed to Soldiers their Money or Pay. Item composita à
or: ut, *concors*, *concordis*, agreeing; *misericors*, *misericordis*, mer-
ciful.

Exc. 2. *Iens* & *quiens*, participia verborum *eo* & *queo*, cum suis
compositis, habent *untis*: sic *iens*, *euntis*: *quiens*, *queuntis*; *rediens*,
redeuntis; *nequiens*, *nequeuntis*. ✕ At *ambiens*, ab *ambio*, aliorum
participiorum more, *ambientis* facit.

Exc. 3. *Tiryns*, h assumpto, facit *Tirynthis*, a City in Greece,
the Birth-place of Hercules.

T.

2. A caput est *capitis*: sic *sinciput*, *occiput* exit.

Unum nomen in T, *caput*, *capitis* facit, the Head: eodemque
modo duo ejus composita, *sinciput*, *sincipitis*, the Forehead; *occi-*
put, *occipitis*, the Hindhead.

X.

3. X in *cis* muto. Dant *gis lex*, *frux*, *aquilex*, *rex*,
Grexx, *remex*: comitare volunt quæ plurima Græca.
Effer onyx onychis. Quædam formantur in *actis*.

Nomina in X terminata mutant x in *cis*: ut, *sax*, *facis*, a Torch
or Flambeau; *sax*, *facis*, Ovens; *nutrix*, *nutricis*, a Nurse; *nux*,
lucis, a Nut; *merx*, *mercis*, Merchandize.

Exc. 1. Hæc sex in genitivo *gis* accipiunt: *lex*, *legis*, a Law;
frux, *frugis*, all kind of Corn; *aquilex*, *aquilegis*, a Well-ma-
her;

her; rex, regis, a King; grex, gregis, a Flock; remex, remigis, a Rower.

¶ Ex nominibus Græcis plurima regulam sequuntur: ut, *Ajax*, *Ajâcis*; *Pollux*, *Pollûcis*, virorum nomina; *lynx*, *lynxis*, a Lynx; *Ounce*; *bombyx*, *bombycis*, a Silk-worm.

Multa verò genitivum in *gis* formant: ut, *strix*, *strigis*, a Screech-owl; *Phryx*, *Phrygis*, a Phrygian; *larynx*, *laryngis*, the Top of the Wind-pipe.

Exc. 2. *Onyx*, *h* adscito, *onychis* facit: sic ejus compositum *sardonix*, *sardonichis*, Names of precious Stones.

Exc. 3. Quædam nomina Græca habent *attis*: ut, *Hylax*, *Hylactis*, the Name of a Dog; *Bibrax*, *Bibractis*, the Name of a Town.

44. *E* per *i* mutabunt polysyllaba: quam retinebunt *Myrmex*, & *vervex*, *aquilex*, *halex*que, *Lelex*que. Et *seco* quæ genuit. *Nivis* at, *noctisque*, *senisque*. *Nix* capiunt, *nox* atque *senex*: formare *supellex*. Vultque *etilis*. *Conjunx*, vel *conjux*, *conjugis* edit.

Exc. 4. Nomina in *EX* plurium syllabarum mutant *e* in *i* brevem: ut, *pollex*, *pollicis*, the Thumb; *remex*, *remigis*, quod supra dictum.

✠ Ex his autem *e* retinent, *Myrmex*, *Myrmecis*, the Name of a Slabe, a Mismire; *vervex*, *vervecis*, a Wedder-sheep; *aquilex*, *aquilegis*; *halex*, *halæcis*, [hoc superius, illud modò memoratum: *Lelex*, *Lelegis*, viri & populi nomen: item composita à verbo *seco*, *fœnifex*, *fœnifecis*, a Cutter of Hay; *resex*, *resecis*, a Vine-bearer cut off.

Exc. 5. Quatuor peculiari modo formant genitivum: *nix*, *nivis*, Snow; *nox*, *noctis*, the Night; *senex*, *senis*, an old Man; *supellex*, *supellectilis*, Household-stuff.

Exc. 6. *Conjunx*, seu *conjux*, a Husband or Wife, *conjugis* facit.

Dativus singularis.

45. Exit in *i* ternus casus: per *e* flexus & olim.

Dativus singularis tertiæ declinationis in *i* definit: ut, *panis*, *panis*.

¶ Olim etiam per *e* extulerunt: ut, *Esuriente leoni ex ore exsculper pradam*, To pull the Prey out of the Mouth of a hungry Lion. *Lucil. Heret pede pes*, Foot sticks close to Foot, *Virg. pro esuriensi, pedi*.

Accu-

Accusativus singularis.

6. Finit in *em* quartus. Petit *im* sibi *ravis*, *amussis*, *Vis*, *cucumis*que simul, *tussis*, *sitis* atque *sinapis*, *Cannabis* & *gummis*, *buris*, conjunge *mephitim*. Adde *urbes*, *aliosque locos*, *amnesque*, *deosque*, *IS* quibus est recto: sed & hæc dant *in* quoque quarto.

Accusativus in *em* definit: ut, *panis*, *panem*.

Exc. 1. Hæc nomina Latina in *IS* habent *im*: *ravis*, Hoarsness; *amussis*, a Mason's Rule; *vis*, Strength; *cucumis*, a Cucum-
er; *tussis*, the Cough; *sitis*, Thirst; *sinapis*, Mustard; *canna-*
is, Hemp; *gummis*, Gum; *buris*, the Beam of a Plough; *me-*
phitis, a Damp or strong Smell.

¶ *Im* quoque accipiunt nomina propria, non Græca modò (de
quibus postea) sed Latina etiam & peregrina in *IS* exeuntia. 1. Ur-
bium & aliorum locorum: ut, *Bilbilis*, a City in Spain; *Maraotis*,
a Lake in Egypt; *Syrtis*, dangerous Quick-sands on the Coast
of Libya. 2. Fluviorum: ut, *Tiberis*, the Tiber in Italy; *Batis*,
Guadalquivir in Spain. 3. Deorum: ut, *Anubis*, *Apis*, *Osiris*,
Serapis, Egyptian Gods. Sed hæc etiam, Græcorum more, haud
raro per *in* declinantur: *Bilbilin*, *Batin*, *Serapin*, &c.

7. Sæpiùs *im* *turris*, *puppis*, cum *reste securis*:
Em, sed & *im* quandoque, volunt sibi *febris*, *aqualis*,
Et *navis*, *pelvis*, *clavis*; sic *lens*, *strigilis*que,
*Sementis*que, *cutis*. Cumulant his plura *verusti*.

Exc. 2. Sequentia in *IS* nomina, & unum in *NS*, accusativum in
em & *im* faciunt, sed diverso modo: nam *im* longè frequentius ha-
bent, *turris*, a Tower; *puppis*, the Stern of a Ship; *restis*, a
Rope; *securis*, an Ax. Sæpiùs verò *em*, *febris*, a Fever; *aqua-*
lis, an Ewer; *navis*, a Ship; *pelvis*, a Basin; *clavis*, a Key;
lens, Lentils; *strigilis*, a Horse-comb; *sementis*, Seed, or sow-
ing of Seed; *cutis*, the Skin.

¶ Vetusissimi Scriptores plura alia in *im* terminabant: ut, *avim*,
urim, *cratim*, *messim*, *ovim*, *pellim*, *pestim*, *vallim*, *vitim*, &c.
quæ notare potius quàm imitari convenerit.

8. Impurè in patrio casu crescentia Græca,
Sæpe & *Tros*, *Minos*, *heros*, quartum per *a* formant.

EUS

EUS ea vult. Vix em dato Pan, cumque æther
delphin.

Accusativus nominum Græcorum ad sequentes ferè canones reduc
potest.

I. Nomina Græca, quorum genitivus crescit in *is* vel *os* impurum,
i. e. præcedente consonante, accusativum sæpè in *a* faciunt: ut, *Agamemnon*,
Agamemnonis, *Agamemnonem*, vel *Agamemnona*; nomen
viri: *lampas*, *lampadis*, vel *lampados*, *lampadem*, vel *lampada*, a
Lamp.

His adde tria, in *is* purum, seu præcedente vocali, genitivum fini
entia: *Tros*, *Trois*, *Troem* & *Troa*, a *Trojan*; *Minos*, *Minois*, *Mi
noem* & *Minoa*, a *King of Crete*; *heros*, *herois*, *heroem* & *heroa*, a
Heroe or *great Man*.

Tria porro sunt quæ per *a* ferè solum flectuntur: *Pan*, the God
of *Shepherds*; *ather*, the *Skp*; *delphin*, a *Dolphin*, *Pana*, a
thera, *delphina*, vix *Panem*, *atherem*, *delphinem*.

II. Nomina in EUS diphthongum terminata, accusativum faciunt
in *ea*: ut, *Theseus*, *Thesea*; *Tydeus*, *Tydea*.

49. At maribus Graiis fuerit si finis IS, YSve,
Quartus in *im* vel in *ym* non crescens sæpius exit;
Aut *in* & *yn*: rarò per *idem* cernes, *ida* nunquam.
Vult *ida* feminineum, vel *idem*; sed rariùs *im* dat.
Se sed in *os* purum patrius cum terminat, *m*, *n*,
& vice si recti pones, formes tibi quartum.

III. Nomina Græca in IS vel YS, masculini generis, terminata,
si genitivum in *is* vel *os* impurum declinant, accusativo *im* vel *in*,
& *ym* vel *yn* habent non crescentem; rariùs verò *idem*, nunquam *ida*
admittunt: ut, *Paris*, *Paridis* vel *Paridos*; *Parim* vel *Parin*; inter
dum *Paridem*, nunquam *Parida*; *Daphnis*, *-idis* vel *-idos*; *Daphnim*
vel *Daphnin*, rarò *Daphnidem*, nunquam *Daphnida*.

IV. In IS vel YS feminina, impurè declinata, sæpiùs *idem* vel
ida, & *ydem* vel *yda*; rarò autem *im* vel *in*, aut *ym* vel *yn* habent;
ut, *Elis*, *-idis* vel *-idos*, *Elidem*, *Elida* & *Elim*; *Aulis*, *-idis* vel *-idos*,
Aulidem, *Aulida* & *Aulim*, *Cities in Greece*; *chlamys*, *chlamy
dem* vel *chlamyda*, non *chlamyn*, a *Soldier's Cloak*; *Phyllis*,
Phyllidem vel *Phyllida*, non *Phyllim* vel *Phyllin*, feminæ nomen.

V. At Græca nomina in IS aut YS, tam masculina quam femini
na, genitivum in *os* purum mittentia, accusativum formant mutando
s nominativi in *m* vel *n*: ut, *metamorphosis*, *-eos* vel *-ios*, *metamor
phosim*

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 41

phosim vel *-in*, a Transformation oꝝ Change; *Erinnys* *-yos*, vel *-yis*, *Erinnym* vel *-yn*, an infernal Fury; *Halys*, *-yos* vel *-yis*, *Halym* vel *-yn*, fluvii & viri nomen.

Ablativus singularis Substantivorum.

50. Sextus *e* vult : quibus at rectus per E clauditur i dant,

(Propria ni fuerint :) AL & AR neutralia junge.
Deme *jubar*, *sal*, *far*, *par* fixum, *nectar* & *hepar*.
Sed solet has leges migrare licentia vatum.

Ablativus tertiæ nominum substantivorum exit in *e* : ut, *panis*, *pane*.

Exc. 1. Nomina in E, & neutra in AL & AR terminata, ablativo i habent: ut, *ovile*, *ovili*, a Sheep-fold; *cervical*, *cervicali*, a Bolster oꝝ Pillow; *laquear*, *laqueari*, a ceiled Roof.

✠ At propria in E retinent *e* in ablativo: ut, *Præneste*, *Reate*, *Cere*, Names of Towns; *Soracte*, the Name of a Hill.

✠ Item hæc in AL & AR finita; *jubar*, *jubare*, a Sun-beam; *sal*, *sale*, *Salt*; *far* *farre*, *Coꝝn*; *par* substantivum, *pare*, a Pair oꝝ Couple, a Match oꝝ Mate; *nectar*, *nectare*, Drink of the Gods; *hepar*, *hepate*, the Liver.

✠ Poetæ denique *e* pro *i* utuntur; ut, *laqueare* apud Virgilium; *mare* apud Ovidium; pro *laqueari*, *mari*.

51. I quoque dant *in* & *im* tantum facienta quarto.

Cannabis at, *Bætis*, *Tigris* voluistis utrumque.

Im quibus in quarto est, *ye* dant, aut *m* modò demunt.

Exc. 2. Nomina in IS quorum accusativus in *im* vel *in* tantum desinit, habent *i* solum in ablativo: ut, *vis*, *vim*, *vi*; *sitis*, *sitim*, *siti*; *hæresis*, *hæresim* vel *hæresin*, *hæresi*.

✠ E tamen nonnunquam habent, *cannabis*, *cannabi*, vel *cannabe*, *Hemp*; *Bætis*, *Bati*, vel *Bate*; *Tigris*, *Tigri*, *Tigre*, vel *Tigride*, fluviorum nomina.

Exc. 3. Nomina in YS, quorum accusativus in *ym* aut *yn* exit, ablativum in *ye*, quandoque etiam in *y* faciunt: ut, *Atys*, *Atye*, vel *Aty*, nomen viri, *Tethys*, *Tethye*, vel *Tethy*, Deæ nomen.

52. Dant *e* vel *i* sexto quis quartus in *em* vel in *im* fit.

Excipe sed *restis*, quod *e* semper, cum *cute*, donat.

I magè sementis, strigilis petit atque securis.

Quod simul im vel idem format, capit i sibi rarò.

Exc. 4. Nomina in IS, accusativo *em* vel *im* habentia, ablativum similiter in *e* vel *i* faciunt: ut, *turris, turre*, vel *turri*; *clavis, clave*, vel *clavi*. ✱ At *restis, cutis, reste, cute*, tantum habent. *Semente* verò, *strigile* & *secur* rarò inveniuntur.

¶ Græca in IS, quorum accusativum in IM, vel *idem*, desinere supra diximus, *i* in ablativo rarissimè admittunt: ut, *Paris, Parim*, & *Paridem, Paride*, vix *Pari*; *Aulis, Aulim*, & *Aulidem, Aulide*, vix *Auli*.

53. Hæc quoque dant *e* vel *i*: *finis*, cum *rure supellex*, *Occiput* & *vectis*: per UBI cum quæritur, *urbes*, *Et pugil*, & *mugil* jungas. Per *e* sæpiùs effer, *I raro, civis, classis, sors, anguis & imber*, *Unguis, avis, postis, fustis*, simul *amnis & ignis*. *Ulus* plura tulit priscus, quæ respuit ætas *Cultior*. *I* tantum sexto retineto *canalis*.

Exc. 5. Sequentia nomina, licet in accusativo *em* solum habeant, ablativum tamen faciunt in *e* vel *i*: è quibus quinque priora, *finis*, the End; *rus*, the Country; *supellex*, Furniture; *occiput*, the Nodde; *vectis*, a Bar or Leather, *e* vel *i* ex æquo ferè admittunt. Item nomina urbium, cum per UBI adverbium quæstio fieri possit: ut, *habitat Carthagine, Tibure, Sicyone*; vel *Carthagini, Tiburi, Sicyoni*, he dwells at Carthage, Tibur, Sicpon, &c. Quibus fortè addi etiam possunt *pugil*, a Champion; *mugil* vel *mugilis*, a Mullet-fish.

In reliquis verò *e* longè usitatio est: *civis*, a Citizen; *classis*, a Fleet; *sors*, a Lot; *anguis*, a Serpent; *imber*, a Shower; *unguis*, a Nail; *avis*, a Bird; *postis*, a Post; *fustis*, a Staff; *amnis*, a River; *ignis*, Fire.

¶ Vetustissimi scriptores *i* plurimis aliis nominibus ablativo interdum tribuerunt: ut, *astati, cani, lapidi, nepti, ovi*, &c.

Exc. 6. *Canalis*, a Water-pipe, quamvis in accusativo *canalem*, ablativo tamen *canali* tantum habet.

Ablativus sing. Adjectivorum.

54. Adjectiva petunt *e* vel *i* sibi nomina sexto.

Quod si se neutrum per *e* terminat, *i* modò poscunt:

Queis

Queis *e* tamen vatum quandoque licentia donat.

I quoque *par* simplex tantum tenet, & *memor*.

Hospes,

Pauper item, *sospes*, *pubes*, nil præter *e* formant.

Vix dabit *i cœlebs*, *dives*, *potis* orta, *superstes* :

Adjice quæ *corpus*, quæ *pes* genuere *colorque*.

Nomina Adjectiva *e* vel *i* in ablativo admittunt: ut, *audax*, *audace*, vel *audaci*, *bold*; *vetus*, *vetere*, vel *veteri*, *old*; *hebes*, *hebeste*, vel *hebeti*, *dull*.

Exc. 1. Adjectiva quorum neutra *e* literâ terminantur, in ablativo *i* solum habent: ut, *suavis*, *suave*, *sweet*; *suavi*; *volucer*, *volucres*, *swift*; *volucris*.

✠ Poetæ tamen metri causâ quandoque *e* pro *i* utuntur: ut, *Specie cœleste resumptâ*, having resumed his heavenly Figure; *Hument fonte perenne gena*, My Cheeks are wet with an overflowing Fountain, apud Ovidium: pro, *cœlesti*, *perenni*.

Exc. 2. *Memor* tantum *memori* facit, *mindful*; & *par* simplex, *pari*, *equal*. At ejus composita *e* vel *i* habent: ut, *impar*, *unequal*: *dispar*, *unlike*, *-re* vel *-ri*.

Exc. 3. *Hospes*, *foreign*, *strange*; *pauper*, *poor*; *sospes*, *safe*; *pubes* seu *pubis*, *marriageable*, & ejus compositum *impubes*, *unmarriageable*, *e* solum contenta sunt; *hospite*, *paupere*, *sospite*, *pubere*, *impubere*.

¶ His etiam fortè addi possunt, *cœlebs*, *unmarried*; *dives*, *rich*; *compos*, one that hath a thing in his Power; *impos*, that hath it not in his Power (composita à *potis*, i. e. *potens*, able or powerful;) *superstes* surviving: item composita à *corpus*, *pes* & *color*: ut, *tricorpor*, *three-bodied*; *tripes*, *three-footed*; *concolor*, of the same Colour.

55. Pleraque mobilium quibus exit rectus in NS, Participans, mediique gradus, *i* rarius edunt.

¶ Pleraque nomina adjectiva quæ in NS terminantur; item participia & comparativa, longè frequentius *e* quàm *i* in ablativo habent: ut, *prudens*, *prudente*, *wise*; *amans*, *amante*, *loving*; *doctior*, *doctiore*, *more learned*; rarius *prudenti*, *amanti*, *doctiori*.

56. Mobilium retinent legem fixa inde creata:

Hincque per *i* solum menses finiri optant.

At *rudis* & *juvenis* per *e* tantum flexa leguntur ;
Cum propriis, & in IL, vel in X quod definit,
aut CEPS,

Aut NS : sed deme *tridens*. Patiuntur utrumque
Natalis, *volucris*, *rivalis*, quæque dederunt
IS recto similes voces : sed sæpius *i* dant.

Substantiva ex adjectivis facta, eorum legem plerumque sequuntur :
ut, *bipennis*, a Halbert, or any two-edged Instrument, *bipenni*;
molaris, a Millstone, a Cheek-tooth, *molari* ; *quadriremis*, a
Ship with four Banks of Oars, *quadriremi*. Sic mensium no-
mina : ut, *Aprilis*, *Aprili*, *April* ; *Quintilis*, *Quintili*, the old
Name of the Month, now called *July* ; *November*, *Novembri*,
December, *Decembri*, *Months* so called. Quia nimirum hæc
omnia adjectivè accepta *e* in neutro, ac proinde *i* in ablativo, habent.

Exc. 1. At *e* tantum habent, *rudis*, a Rod which was given to
Gladiators, when they were discharged from that Exercise ;
juvenis, a young Man. Item nomina propria : ut, *Clemens*, *Fel-
ix*, *Juvenalis*, *Nobilis*, *Melior*, &c. Etiam quæ in IL, X, CEPS,
aut NS finiuntur : ut, *vigil*, a Watchman ; *senex*, an old Man ;
index, a Discoverer ; *artifex*, an Artificer ; *nutrix*, a Nurse ;
Princeps, a Prince ; *particeps*, a Partaker ; *adolescens*, a Mouth ;
infans, an Infant ; *serpens*, a Serpent ; *torrens*, a Brook.
✱ At *tridens*, Neptune's three forked Sceptre, *tridente* vel *tri-
denti* facit.

Exc. 2. Adjectiva quædam in IS (præcipuè ea quæ de homine di-
cuntur) substantivè usurpata, quandoque substantivorum more *e*, sæ-
pius verò *i*, in ablativo habent : ut, *familiaris*, a Friend ; *rivalis*,
a Rival ; *sodalis*, a Comrad ; *natalis*, a Birth-day ; *volucris*, a
Bird.

Nominativus pluralis.

57. Rectus pluralis capit *es*. *Ia* dat tibi neutrum
Quod dedit *i* sexto : medius gradus inde *vetus*que
Excipitur : *plus plura* petit, sed rarius edit
Pluria. Si solum dat sextus *E* non *ia* pones.

1. Nominativus (ac proinde vocativus) pluralis definit in *es* : ut,
panis, *panes*.

2. In nominibus neutri generis, si ablativus singularis, vel in *i* so-
lum, vel in *e* aut *i* simul, desierit, tum nominativus, adeoque & ac-
cusativus

CAP. II. De Reg. Nom. Declinatione. 45

cusativus & vocativus plurales habent *ia*: ut, *mare, mari, maria*; *felix, felice* vel *felici, felicia*.

Exc. At comparativa in *a* solum exeunt: ut, *duriora, fortiora*. Plus, *plura*, raro *pluria* habet: unde *complura* & *compluria*. Vetus *vetera*, non *veteria* facit.

3. Neutra, quæ ablativum singularem in *e* solum terminant, in nominativo plurali *a*, non *ia*, habent: ut, *dogma, dogmate, dogmata*, an *Opinion*; *nemus, nemore, nemora*, a *Wood*.

Genitivus pluralis.

58. Præbet *ium* patrius, si sextus in *i* fuit antè.

Tolle *vigil, vetus, uber, inops, supplexque, memorque, Mugilis* & *consors*, quibus & *pugil* & *celer* adde;
Atque gradus medios; (sed *ium* plus poscit.)

Adhærent

His composita *genus, capio, facioque, caputque*.

I. Genitivus pluralis in *ium* definit, si ablativus singularis habuerit tantum, sive *e* aut *i* simul: ut, *alveare, alveari, alvearium, a Bee*; *hibe*; *ferox, feroce* vel *feroci, ferocium, fierce*.

Exc. 1. Sequentia autem nomina *um* habent, non *ium*: *vigil, watchful*; *vetus, old*; *uber, fruitful*; *inops, poor*; *supplex, suppliant* or *humbly intreating*; *memor, mindful*; *mugilis* vel *mugil, a Mullet*; *consors, that hath the same Lot*; *pugil, a Champion*; *celer, swift*; *vigilum, veterum, &c.*

Exc. 2. Comparativa etiam habent *um*: ut, *durior, duriorum*; *mollior, molliorum*. At *plus plurium* facit.

Exc. 3. *Um* denique accipiunt composita à *genus, capio, facio* & *caput*: ut, *degener, unworthy of his Ancestors, degenerating*; *particeps, partaking of*; *artifex, artificial, Workman-like*; *præceps, forward, headlong*; *occiput, the hind-head: degenerum, participum, &c.*

59. Sextus *e* si tantum dederit, capit *um* genitivus.

AS sed *ium* Latiale petit: polysyllaba deme,

Queis magis *um* placuit. Sed *ium* quærentibus adde
Nomen in IS vel in ES non crescens: jungito &

NS;

Tolle *parens, vates, panis, juvenisque, canisque*.

II. Quæ

II. Quæ in ablativo singulari *e* tantum habent, *um* recipiunt in genitivo plurali: ut, *leo*, *leone*, *leonum*, a *Lion*.

Exc. 1. Nomen Latinum in *AS* facit *ium*: ut, *mas marium*, a *Male*; *as*, *assium*, twelve *Ounces*; *vas*, *vadium*, a *Surety*.
 ✕ At polysyllaba potius per *um* efferuntur: ut, *civitas*, *civitatum*, interdum *civitatium*, a *State* or *Society of Men under the same Government and Laws*, a *City*.

Exc. 2. Nomina in *IS* & *ES* non crescentia in genitivo singulari habent *ium*: ut, *hostis*, *hostium*, an *Enemy*; *ades*, *adium*, a *Temple*, a *House*. Item in *NS* desinentia: ut, *cliens*, *clientium*, a *Vassal*. ✕ At hinc excipitur, *parens*, a *Parent*; *parentum* potius quàm *parentium*; illinc *vates*, *vatum*; *panis*, *panum*; *juvenis*, *juvenum*; *canis*, *canum*.

60. Donat *ium Samnis*, *linter*, *caro*, *dos*, & *os ossis*,
glis, *nix*, *noxque cohors*, *mus*, *faux*, *uter*: adde
Quiritem,

Atque *larem*, *litem*, *cotem*, *cor*; compositumque,
Uncia quod simul *as* genuit: monosyllaba junge
 Consona quæ duplex claudit. *Bos* ritè *boum* dat.

Exc. 3. *Ium* præterea nata sunt nomina sequentia, licet *e* tantum habeant in ablativo singulari: *Samnis*, a *Samnite*; *linter*, a little *Boat*; *caro*, *Flesh*; *dos*, a *Dowry*; *os ossis*, a *Bone*; *glis*, a *Rat*; *nix*, *Snow*; *nox*, the *Night*; *cohors*, a *Company*; *mus*, a *Mouse*; *faux*, the *Jaws*; *uter*, a *Bottle*; *Quiris*, a *Roman*; *Lar*, an *Household-God*, or the *House*; *lis*, *Strife*; *cos*, a *Bone* or *Whetstone*; *cor*, the *Heart*: *Samnitium*, *lintrium*, *carnium*, &c.

Exc. 4. *Ium* quoque faciunt composita ab *uncia* & *as*: ut, *septunx*, *sepruncium*, seven *Ounces*; *sextans sextantium*, two *Ounces*; *bes*, *bestium*, eight *Ounces*.

Exc. 5. *Ium* denique habent nomina unius syllabæ in duas consonantes exeuntia: ut, *urbs*, *urbium*, a *Town*; *stirps*, *stirpium*, the *Trunk of a Tree*, a *Root*; *sors*, *sortium*, a *Lot*; *arx*, *arcium*, a *Castle*.

Exc. 6. *Bos boum* facit.

61. *Um* sibi Grajugenûm prope cuncta vocabula possunt:

Parcius *ôn*, quæque ante dabant vel *SIS* vel *A* rectis.

Nomina

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 47

Nomina Græca genitivum pluralem plerumque in *um* terminant: ut, *Macedo*, a *Macedonian*; *Arabs*, an *Arabian*; *Æthiops*, an *Æthiopian*; *pyxis* a *Bor*; *monoceros*, an *Unicorn*; *lynx*, a *Beast* so called; *gryps*, a *Griffon*; *Thrax*, a *Thracian*: *Macedonum*, *Arabum*, *Æthiopum*, *pyxidum*, *monocerotum*, *lynxum*, *gryphum*, *Thracum*.

✱ Rarius autem *on* habent, & ea ferè solum, quorum nominativus singularis in *A* vel *SIS* definit: ut, *epigramma*, an *Epigram*; *metamorphosis*, a *Change*: *epigrammaton*, *metamorphoseon*, vel, *epigrammatum*, *metamorphosium*.

62. Insuper & numero quæ sunt spoliata priore,
Dant patrium qualem numeris perfecta dedissent.
Orum at sæpe solent flexu dare *Festa* secundo.

Nomina tantum pluralis numeri genitivum faciunt ex analogia numeri singularis, qualem nimirum, si integra essent, versimiliter haberent: ut *pugillares*, *writing Tables*, *pugillarum*; *manes*, *Souls departed*, *manium*; *lactes*, the small *Buts*, *lactium*, *fores*, a *Gate*, *forium*; *mœnia*, *Walls*, *mœnium*; *ilia*, the *Intrails*, *ilium*: quia singularis horum esset, *pugillaris*, *manis*, *lactis*, *foris*, *mœne*, *ile*. Contrà *Lemures*, *Hobgoblins*; *cœlites*, *Saints departed*; *maiores*, *Ancestors*, *Lemunum*, *cœlitum*, *majorum*, faciunt; quia singularia forent, *Lemur*, *cœles*, *major*.

Exc. Nomina *Festorum*, mutatâ declinatione, *orum* sæpe habent in genitivo plurali: ut, *Saturnalia*, the *Feast of Saturn*, *Saturnalium* & *Saturnaliorum*; *Bacchanalia*, the *Fests of Bacchus*, *Bacchanalium* & *Bacchanaliorum*.

63. Hoc demum in casu vatum regnare figuras
Adspicies, memori velim quas pectore condi.

¶ In multis eorum quæ genitivum pluralem formant in *ium*, *Syncope*, præsertim apud Poetas, locum habet: ut, *nocentium*, *cadum*, *mensum*; pro *nocentium*, *cadum*, *mensum*.

¶ Huic contraria est *Epenthesis*, sive literæ in medio vocum additio: ut, *alituum*, *cœlituum*; pro *aliturum*, *cœliturum*.

Dativus pluralis.

64. Tertius est in *ibus* pluralis. *Bos* cape *bobus*,
Vel *bubus*. Sed *tis* mage quàm *tibus* optat *A*
Græcum.

Sin quoque nonnullis *Graiûm* tribuere Poetæ.

Da.

48 ETYMOLOGIÆ LIB. I.

Dativus pluralis, cui ablativus semper est similis, definit in *ibus*: ut, *panibus*.

Exc. 1. *Bos, bobus*, vel *bubus*, pro *bovibus* facit.

Exc. 2. Græca in A sapius *tis*, quàm *tibus* habent: ut, *epigrammatis, poematis*, potiùs quàm *epigrammatibus, poematibus*: ab antiquis nominativis in UM, *epigrammatum, poematum*.

Exc. 3. Quædam Græca *sin*, apud Poëtas, pro *dibus* vel *tibus*, accipiunt: ut, *Troasin, Charisin*; pro *Troadibus, Charitibus*.

Accusativus pluralis.

65. *Es* quartus pluralis habet. Sed *ium* genitivus Cum dedit, *eis* aut *is* patitur: sed & *as* quoque donant

Quæ primi quartum numeri per *a* Græca dederunt.

Accusativus pluralis terminatur in *es*: ut, *panes*.

Exc. 1. Quorum genitivus pluralis exit in *ium*, ea etiã in accusativo *eis* vel *is* admittunt: ut, *pars, partium*, accus. *partes, parteis* vel *partis*; *omnis, omnium*, accus. *omnes, omneis* vel *omnis*.

Exc. 2. Quando accusativus singularis in *a* definit, accusativus pluralis in *as* etiã definire potest: ut, *lampas, lampadem* vel *lampada*; *lampades* vel *lampadas*. Sic *Tros, Troas*; *heros, heroas*; *Æthiops, Æthiopas*, &c.

Quarta Declinatio.

66. **Q**uarta dat US; dat & U numero vix flexile primo.

Quarta declinatio duas habet nominativi singularis terminationes, US & U: ut, *exercitus, an Army*; *genu, the knee*. Sed U in singulari vix declinatur.

67. *Us* genitivus habet. Per *uis* flexêre vetusti.

Genitivus definit in *us*: ut, *exercitus*.

Exc. Apud priscos Scriptores genitivus exhibat in *uis*: ut, *anus, anuis*, an old Wife.

68. Tertius optat *ui*: quandoque per *u* quoque lectus.

Dativus fit in *ui*: ut, *exercitui*.

Exc.

CAP. II. De Regul. Nom. Declinatione. 49

Exc. Interdum etiam in *u* invenitur: ut, *metus*, *metu*, pro *metui*, *fear*, apud Virgilium; *vestitus*, *vestitu*, pro *vestitui*, *Clothing*, apud Terentium.

69. *Um* retinet quartus. Fit sextus in *u* tibi casus.

Um quarto, reliquis *u* casibus optat I E S U S.

Accusativus exit in *um*, ablativus in *u*: ut, *exercitum*, *exercitu*.

¶ I E S U S, venerandum Salvatoris nostri nomen, accusativo casu I E S U M, reliquis omnibus I E S U habet.

70. Primus pluralis cum quarto semper in *us* fit.

Dat genitivus *uum*. Per *ibus* tibi tertius exit.

Partus ubus, *specus*, *artus*, *acus*, *dant*, & *lacus*,
arcus,

Atque *tribus*: sed utrumque *genu*, *portusque*,
veruque.

Nominativus pluralis, cui vocativus est similis, itemque accusativus, desinunt in *us*, genitivus in *uum*, dativus & ablativus in *ibus*: ut, *exercitus*, *exercituum*, *exercitibus*, *exercitus*, *exercitus*, *exercitibus*.

Exc. Quædam *ubus* in dativo & ablativo habent: *partus*, a Birth; *specus*, a Den; *artus*, a Joint, or any Member of the Body; *acus*, a Needle; *lacus*, a Lake; *arcus*, a Bow; *tribus*, a Tribe; *partubus*, *specubus*, &c.

¶ *Portus*, an Harbour, *portibus* & *portubus*; *genu*, the Knee, *genibus* & *genubus*; *veru*, a Spit, *veribus* & *verubus*, habere inveniuntur.

Quinta Declinatio.

71. R E C T U S in ES quintæ. Geminus mox casus in *ei*

Prodit: at *i* fini vates quandoque recidit:

Quartus in *em*, sextus fit in *e*: numeroque secundo

Es primus, quartusque petunt: dat patrius *erum*,

Auctores quibus annuerint, & tertius *ebus*.

Quinta Declinatio unicam habet nominativi singularis terminationem, nempe ES: ut, *res*, a thing.

Genitivus & dativus singularis desinunt in *ei*, accusativus in *em*, ablativus in *e*: pluraliter, nominativus, accusativus & vocativus in *es*, genitivus in *erum*, dativus & ablativus in *ebus*: ut, *res*, *rei*, *rem*, *res*, *re*: *res*, *rerum*, *rebus*, *res*, *res*, *rebus*.

✱ Poetæ interdum à genitivo, rariùs à dativo abjiciunt: ut, *fide*, pro *fidei*.

¶ Hæc declinatio paucis vocabulis, iisque merè Latinis, constat: quorum pleraque toto plurali, omnia ferè (præter *res* & *dies*) genitivo, dativo & ablativo carent.

C A P. III.

De Irregulari Nominum Declinatione.

TRIPLEX est nominum irregularium differentia: alia enim *variant*, alia *deficiunt*, alia *abundant*.

I. **VARIANTIA** sunt, quæ ab uno genere, unave declinatione in aliam transcunt.

II. **DEFECTIVA** sunt, quæ casu, numero, aliove accidente deficiunt.

III. **ABUNDANTIA** sunt, quæ in eadem significatione multifariam efferuntur.

I. *VARIANTIA.*

VARIAT nomen tribus modis, 1. Variat genus: ut, *hoc cælum*, *hi cæli*: quod **HETEROGENEUM** nominatur. 2. Variat declinationem: ut, *hoc vas*, *vasis*, *hec vasa*, *vasorum*: quod **HETEROCLITUM** dicitur. 3. Variat genus & declinationem: ut, *hoc epulum*, *ha epula*: quod **MIXTUM** vocari potest.

§ I. *De HETEROGENEIS.*

Nomina **HETEROGENEA** (sub quibus & *Mixta* comprehenduntur) sunt sextuplicia.

1. *In singulari masculina, in plurali neutra.*

I. Masculinum primo numero, neutrale secundo, *Dindymus* accipiet genus, & *Pangæus*, *Avernus*; *Tænarus* adjungi, fœcundaque *Massica* vino, *Mænala*, *Taygetus*, & *Tartarus*, *Ismarus* optant.

In singulari masculina, in plurali neutra sunt hæc nomina: *hic Dindymus*, *hec Dindyma*, a Hill in Phrygia. Sic *Pangæus*, a Promontory of Thrace; *Avernus*, a Lake in Campania that casts up a deadly Steam, and therefore by the Poets used for Hell;

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 51

Hell; *Tenarus*, a Promontory of Laconia; *Massicus*, a Hill in Campania, famous for excellent Wine; *Manalus*, a Hill in Arcadia; *Taygetus*, a Hill of Laconia; *Tartarus*, Hell, or the Place of the damned; *Ismarus*, a Hill in Thrace.

2. In singulari masculina, in plurali masculina & neutra.

2. Anteriore mares numero, junxere viriles

At fines *jocus* atque *locus* pluralia neutris.

Hæc duo in singulari sunt masculina, in plurali masculina & neutra: *jocus*, *joci* & *joca*, a Jest; *locus*, *loci* & *loca*, a Place.

3. In singulari feminina, in plurali neutra.

3. Singula femineum capiunt, pluralia neutrum,
Carbasus, Argolico deletaque *Pergamus* igni.

In singulari feminina, in plurali neutra sunt: *carbasus*, *carbasa*, a Sail; *Pergamus*, *Pergama*, the Citadel of Troy.

4. In singulari neutra, in plurali masculina.

4. Mascula plurali numero sunt, neutra priore,
Elysium, *cælum*, quibus aptè jungitur *Argos*.

In singulari neutra, in plurali masculina sunt: *hoc Elysium*, *hi Elysi*, a Place of pleasant and delightful Fields, into which the Heathens believed the Souls of good Men went after their Departure hence; *hoc cælum*, *hi cæli*, Heaven; *hoc Argos*, *hi Argi*, a City in Greece.

5. In singulari neutra, in plurali masculina vel neutra.

5. *Rastrum* cum freno pluraliter *i* vel *a* poscunt.

In singulari neutra sunt, in plurali masculina vel neutra: *rastrum*, *rastri* & *rastra*, a Rake; *frenum*, *freni* & *frena*, a Bridle.

6. In singulari neutra, in plurali feminina.

6. *Delicium* dat *delicias*, *epulas* *epulum* vult.

Balnea dic vel *eas*, numero sed *eum* modò primo.

In singulari neutri generis, in plurali feminini sunt: *delicium*, *delicia*, Delight, a Darling; *epulum*, *epula*, a Banquet; *balneum* verò in plurali *balnea* & *balnea* habet, a Bath.

§ 2. De HETEROCLITIS.

7. *Vas vasis* terni flexûs, plurale secundi est.
Jugerum at inverso ritu variato, reservans
Jugeri ex numero præeunte & *jugere* solum.
 Partim sit quartæ, partim *domus* esto secundæ.

Declinatione variant nomina hæc sequentia:

1. *Vas, vasis, a Vessel*, in singulari est tertiæ declinationis, in plurali *vasa, vajorum*, secundæ.
2. *Jugerum* contra, *jugeri*, an *Ancre of Ground*, or as much as a *Boke of Oren* will ear in a *Day*, in singulari secundæ declinationis, in plurali verò tertiæ, *jugera, jugerum, jugeribus*. Interdum etiam *jugeri* in genitivo, & *jugere* in ablativo singulari legitur.
3. *Domus, a House*, partim secundæ, partim quartæ declinationis est: quos autem ex hac vel illa casus habeat, in Rudimentis nostris ostendimus.

II. DEFECTIVA.

DEFECTIVA sunt quadruplicia: alia enim *Declinatione*, alia *casu*, alia *genere*, alia denique *numero* deficiunt.

§ 1. Deficientia DECLINATIONE.

Deficientia DECLINATIONE (quæ aliter *INDECLINABILIA* seu *Aptota* vocantur,) ea sunt, quæ unam omnibus in casibus vocem retinent. Ea autem duabus regulis sequentibus comprehenduntur.

8. Nomen in U rarò numero variabo priore:
 Pleraque in I nusquam: positum pro nomine verbum,
 Aut alias partes, elementaque, materiales
 Adde etiam voces, peregrinaque nomina, formam
 Ni Latiam induerint: numerum queis denique junge
 Cardineum: *duo, tres, unus*, compositaque *centum*
 Hoc tamen ex cœtu cupiunt, & *millia*, tolli.

INDECLINABILIA, sive casibus invariata, sunt hæc:

1. Omnia ferè nomina in U, in singulari: ut, *genu, the knee*.
2. Pleraque nomina in I, utroque numero: ut, *gummi, Gum*.
3. Verbum, aut alia quævis orationis pars pro nomine posita: ut,
Illorum

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 53

orum vivere est mori, i. e. illorum vita est mors, Cic. Cras istud e. iste dies crastinus, Mart. Sed recti finem extremumque esse recusoge tium & belle, i. e. tuum plausum & laudationem, Pers.

4. Nomina literarum: ut, *Alpha, Beta, A, B, C.*

5. Voces materialiter positæ: ut si dicas, *Ex ne & homo* componi-
tur *nemo*.

6. Nomina peregrina, seu Barbara (i. e. neque Græca, neque Latina:) ut, *Adam, Job, Elisabet, Jerusalem.* Nisi ex prima sua origine fines habeant ad declinationem idoneos: ut, *David, Solomon, Hannibal:* vel Latina eis terminatio accedat: ut, *Adamus, Jobus, Elisabetha, Hierosolyma.*

7. Numeralia, quæ Cardinalia vocantur, à quatuor ad centum, hoc concluso. Cætera enim, *unus* utroque numero, *duo, tres,* plurali declinantur. *Mille* adjectivum non declinatur: at *mille* substantivum singulari quidem invariabile est; pluraliter verò declinatur, *millia, millium, millibus, &c.*

8. Hæc etiam immotos retinent vocabula fines:

Semis habens primum numerum, *frit, git,* (quibus addi

Gausape, cepe volunt:) numerum quoque nactus secundum

Tot, quot, cum natis; sed *nequam* pondoque utrumque.

Indeclinabilibus insuper adjungenda sunt:

8. Singularem tantum numerum habentia: *semis*, the half of any thing; *frit*, the little Brain at the Top of the Ear of Coze; *git*, seu *gith*, a kind of Cockle. Quibus fortè addi possunt, *cepe*, an Onion; *gausape*, a Freeze or rough Garment that Soldiers used.

9. Tantum pluralia, *tot*, so many; *quot*, how many; cum compositis, *totidem*, just so many; *quotquot & quocunque*, how many soever; *aliquot*, some.

10. Utroque numero gaudentia: *nequam*, naughty, worthless; *pondo*, a Pound.

§ 2. Deficientia CASU.

CASU Deficientia, pro numero casuum superstitum, distinguuntur: alia enim unicum tantum, alia duos, alia tres, alia quatuor, alia denique quinque casus habent; quæ Grammatici vulgò *Monoptota, Diptota, Triptota, Tetraptota & Pentaptota* appellant.

I. MONO.

I. MONOPTOTA.

10. Unicus his tantum casus manet. *Inquies, exspes, Atque potis* solos rectos tenuere. Paternum Dant *dicis, nauci*. Sextum noctuque, diuque, Ergo pro *causâ, promptu, natuque, relatu, Admonitu, injussu*, sic talia plurima. Quartum Pluralem *inficias*, velut *incita*, servat. Ibidem Vult sextum *ingratis*. *Ambage & compede* sextum Anteriore dabunt numero, prope plena secundo.

Unicum tantum casum habent nomina sequentia.

1. Solum nominativum singularem, *inquies*, substantivum, Want of Rest, & hæc duo adjectiva, *exspes*, hopeless; *potis*, pote, able.
2. Solum genitivum, *dicis*: ut, *dicis gratiâ*, for the Passion, for Form's sake; *nauci*, the Shell of a Nut; *res nauci*, a Thing of no Value.
3. Solum ablativum, *noctu*, in the Night-time; *diu*, interdiu, in the Day-time; *ergo*, pro *causâ*, for the Sake: *promptu*, in Readiness; *natu*, by Birth; *relatu*, in or by relating; *admonitu*, by the Admonition; *injussu*, without Command or Leave. Item plurima verbalia quartæ declinationis: ut, *accersu, fricatu, illisu, jussu, percussu, persuasu*, &c.
4. Solum accusativum pluralem, *inficias* (quod cum verbo eo tantum jungitur;) ut, *ire inficias*, to deny; *incita* vel *incitas*; ut, *ad incitas redactus*, reduced to a Strait or Non-plus.
5. Solum ablativum pluralem, *ingratis*, in spite of one's Teeth.
6. *Ambage*, a Boutgate; *compede*, a Fetter, in ablativo singulari ferè solo reperiuntur: in plurali autem integra sunt, nisi quod in genitivo *ambagum*, vel *compedum* vix dicantur.

2. DIPTOTA.

11. Hæc gemino cernes casu contenta. *Necesse* Rectum cum quarto capiunt, *volupe, instar, & astu* Significans urbem, simul *hir*. Junxere Latinum Cum recto terni flexus *vesperque sirempsque*. *Impetis & spontis* patrius tenet; *impete, sponte* Crebra magis sexto: sic *verbere, verberis*, omnem Pluralem servans: *repetundarum repetundis, Suppetiæ, inferiæ* quartum, vix plura tulerunt.

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 55

In duobus casibus inveniuntur hæc nomina:

1. In nom. & accus. sing. *necesse* vel *necessum*, *Necessity*; *volupe*, seu *volup*, i. e. *voluptas*, *Pleasure*; *instar*, *Likeness*, *Bigness*; *astu*, a *Town*; *hir*, the *Palm of the Hand*.
2. In nom. & ablat. sing. *vesper*, *tertiæ declinationis*, *vespere*, the *Evening*; *siemps*, *siempsæ*, the *same*, all alike.
3. In genit. *rariis*, frequenter verò ablat. sing. *impetis* & *impeto*, *Force*; *sponsis* & *sponsæ*, of its own *Accord*.
4. In genit. & ablat. sing. *verberis*, *verbere*, a *Stripe* or *Blow*, also the *Scourge* or *Whip* with which it is given. Plurali integrum est, *verbera*, *verberum*, *verberibus*, &c.
5. In genit. & ablat. plur. *repetundarum*, *repetundis*, *Money* unjustly taken in the *Time* of one's *Office*.
6. In nom. & accus. plur. *suppetia*, *suppetias*, *Help*; *inferia*, *inferias*, *Sacrifices* for the *Dead*.

3. TRIPTOTA.

12. Hæc trinos sumunt casus, totidemque recusant:
Tantundem primum, patrium, quartumque capeffit.
 At primum, quartum, quintum sibi *fas*que, *nefas*que,
 Atque *melos* solum retinent: *epos* adde, *Pelasgum*
 Et quod in *ES* finit neutrum, veluti *cacoëthes*.
 Hos tantum casus *grates* pluraliter edit,
 Atque *mele*, *Tempe* pariter finitaque *Græca*.
 At *dica* dat geminum quartum, geminumque vocantem
Maëtus habet. *Ternum*, sextum quoque, *feminis*
 optat,
Femina plurali capiens. *Prece* flecte, *precique*,
 Atque *precem*, casus retinens pluraliter omnes.

Hæc nomina tribus tantum casibus usurpantur:

1. *Tantundem* nominat. & accus. *tantidem* genit. sing. eben as much.
2. *Fas*, *Right*; *nefas*, *Wrong*; *melos*, a *Song*; *epos*, an *Heroick Poem*: item *Græca* in *ES* neutri generis: ut, *cacoëthes*, an *evil Custom*; nominat. accus. & voc. sing.
3. *Grates*, *Thanks*: item pluralia in *E Græca*: ut, *cete*, *Whales*; nom. accus. & voc. plur.

4. *Dica*,

4. *Dica*, a Process or Action at Law, habet (præter nominativum sing.) accusativos utriusque numeri, *dicam* & *dicas*.

5. *Maſtus*, unâ cum nominativo sing. utrumque vocativum habet; sing. ut, *Maſte virtute eſto*, Horat. Go on and increaſe in Virtue: plur. *Maſti ingenio eſte*, Plin. Improve your Skill.

6. *Feminis*, the Thigh, habet genit. dat. & abl. ſing. & nom. accuſ. & vocat. plur.

7. *Preci*, *precem* & *prece*, a Prayer, abſque nom. genit. & vocat. ſing. Plurali integrum eſt, *preces*, *precum*, *precibus*.

13. *Rus*, *thus*, atque *metus*, *mel*, *hyems*, cum *farre*, recuſant

In numero patrium, ternum ſextumque ſecundo:

Queis (adimens *res* atque *dies*) dabis omnia quintæ.

8. Genitivo, dativo & abl. plurali carent, adeoque eo in numero triptota ſunt, hæc nomina: *rus*, the Country; *thus*, Incenſe; *metus*, Fear; *mel*, Honey; *hyems*, Winter; *far*, Corn. Item omnia quintæ declinationis nomina, (præter *res* & *dies*;) ut, *ſpes*, *ſcabies*, *ſpecies*, *acies*.

4. TETRAPTOTA.

14. Caſibus invenies quædam viduata duobus:

Namque *vicis*, *pecudis*, *ſordis*, *ditionis*, *opis*que, Vix retinent rectum numeri quintumque prioris.

His quoque *nex*, *daps*, *frux* minus uſurpataque cernes.

1. Nominativo ac proinde vocativo ſing. privantur hæc nomina: *vicis*, the Place or Stead of another; *pecudis*, a Beaſt; *ſordis*, Filth; *ditionis*, Dominion, Power; *opis*, Help. Porro *ditionis* caret toto plurali: *opes* pro auxilio rariùs, pro divitiis autem, ſeu *potentia*, ſemper plurale reperitur. *Pecudis* & *ſordis* plurali integra ſunt. *Vices* & *vicibus* ſunt ſatis frequentia: at genitivus *vicum* vel *vicium* non dicitur.

2. *Nex*, Slaughte; *daps*, a Diſh of Meat; *frux*, Corn; rariùs in nominativo, adeoque & vocativo ſing. inveniuntur: plurali ferè integra ſunt.

5. PENTAPTOTA.

15. Quinque ſuperſtitibus, caſu mutilantur at uno

Pluri

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 57

Plurima: distribuens nam vox, referensque, negansque,

Atque rogans vocitante caret. Pronomina junge. *Tu, meus, & noster, nostras*, tamen excipe; quintum Pluraque queis magni tribuit sententia Volsi.

Plus dandi casu; patrio *satiasque chaosque*

Deficit: adde *situs*. Nullum pluralia norunt

Ora, vices patrium, *soles, labes, sobolesque,*

Atque *faces, proles, luces*. Fors plura notabis.

Uno casu deficiunt voces sequentes:

1. Vocativo carent,

(1.) Distributiva, seu Partitiva: ut, *quidam, alius*.

(2.) Relativa: ut, *qui, qualis*.

(3.) Negativa: ut, *nullus, neuter*.

(4.) Interrogativa: ut, *quis, uter?*

(5.) Pronomina: ut, *ego, sui*.

✱ Excipiuntur vulgò hæc quatuor Pronomina; *tu, meus, noster & nostras*. At Vossius alique Grammaticorum principes aliis etiam Pronominibus vocativum tribuunt: ut, *ille, ipse, iste, hic, is & idem*: item Partitivis seu Distributivis quibusdam: ut, *aliquis, quilibet, quicunque, quisque, omnis*.

2. Dativo sing. caret *plus*.

3. Genitivo singulari, rotoque plurali, *satias*, i. e. *satietas*, a *Blut* or *Fill of any thing*; *chaos*, a *confused Mass*: item genitivo, forsàn & dativo sing. & genit. dat. & abl. plur. *situs*, *Situation* or *Place*, also *Distress*.

4. Genitivo plurali: *os*, the *Mouth*; *vici*, a *Turn*; *Sol*, the *Sun*, plur. *Heat* or *Days*; *labes*, a *Spot*; *soboles & proles*, *Offspring*; *fax*, a *Torch*; *lux*, *Light*, or a *Day*. Item *fax*, *Dregs*; *nex*, *Slaughter*, & alia quædam.

§ 3. Deficientia GENERE.

Genere defici hîc intelligimus nomina quædam adjectiva, quæ genere aliquo, sive per totum numerum, seu per certos quosdam casus, vel rarò vel nunquam usurpata inveniuntur. De quibus hæc regula esto.

16. Plurali primo, quarto quintoque carebit

Neutrius generis, quod in ER fit, sine sub uno,

H

Mobile,

Mobile, FEX, OR & ES, simul OS: cum
pubere, supplex,
Comis, inopsque, vigil, sonsque, intercusque, re-
duxque.

Cætera masculiei rectum removeto priorem.

At *viatrix, ultrix*, numero muliebria primo,
 Femininum neutrumque genus pluralia poscunt.

Plus primo numero neutrum tulit, omne secundo.

Genere uno vel pluribus deficient:

1. In nom. accus. & vocat. plur. neutro ferè destituuntur adjecti-
 va tertiæ, quæ sub una terminatione exeunt;

(1.) In ER: ut, *pauper, celer, degener, uber.*

(2.) In FEX: ut, *artifex, carnifex.*

(3.) In OR: ut, *memor, concolor, bicorpor.*

(4.) In ES: ut, *ales, dives, sospes, superstes, deses, reses, hebes,*
teres, prapes.

(5.) In OS: ut, *compos, impos, exos.*

(6.) Item, *pubis, impubis, supplex, comis, inops, vigil, sons, in-*
sons, intercus, redux, & forsan alia.

2. *Cater* vel *caterus* in nominativo sing. vix dicitur: sed *cætera* &
caterum, the rest.

3. *Viatrix, victoriosa*, & *ultrix, rebenegesul*, in singulari, femi-
 nini tantum sunt generis, in plurali autem feminini & neutri, *viatri-*
ces & *viatriciæ*; *ultrices* & *ultriciæ*.

4. *Plus* in singulari neutri, in plurali omnis generis est.

§ 4. Deficientia NUMERO.

Ex his alia *plurali*, alia *singulari* deficient. Ex utrisque autem eâ
 primum nomina exponemus, quæ ad summa quædam capita solent re-
 duci: cætera deinde sub suo quæque genere nominatim recensēbimus.

Plurali IN UNIVERSUM carentia.

17. Propria sunt solo numero varianda priore:

Ni vel plura notent, vel sint pluralia tantum.

Nomina virtutum, vitiorum, abstractaque & artes

Rariùs agnoscunt pluralem, & pleraque quintæ:

Queis junges herbas, frumenta, metalla, liquores.

In plurali nunquam vel rariùs inveniuntur:

1. Nomina propria: ut, *Hæctor, Dido, Italia, Roma, Parnassus,*
Danubius.

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 59

Exc. 1. At si propria pluribus ejusdem nominis conveniant, nihil impedit quo minus plurali utamur. Dicimus enim *plures Joves, duodecim Casares, tres Alexandri Reges Scotorum.*

Exc. 2. Quædam urbium nomina in solo plurali leguntur: ut, *Veii, Athenæ, Bactra*: de quibus reg: 21 mox dicitur.

2. Rarius etiam in plurali usurpantur:

(1.) Nomina virtutum: ut, *justitia, Justice; fortitudo, Courage.*

(2.) Nomina vitiorum: ut, *ambitus, Ambition; luxus, Luxury.*

(3.) Nomina abstracta: ut, *magnitudo, Greatness; juvenus, Youth.*

(4.) Nomina artium: ut, *Grammatica, Grammar; Musica, Musick.*

(5.) Nomina quintæ declinationis pleraque omnia: ut, *fides, Faith; macies, Leanness.*

(6.) Nomina herbarum: ut, *hyssopus, Hyssop; apium, Parsley.*

(7.) Nomina frumentorum: ut, *tritium, Wheat; secale, Rye.*

(8.) Nomina metallorum: ut, *aurum, Gold; argentum, Silver*; item mineralium: ut, *alumen, Allum; sulphur, Brimstone.*

(9.) Nomina liquorum: ut, *lac, Milk; oleum, Oyl.*

(10.) Huc denique referuntur nomina multarum rerum, quæ mensurari aut ponderari solent: ut, *butyrum, Butter; saccharum, Sugar.*

MASCULINA nunquam vel rarò pluralia.

18. Hæc quoque pluralem numerum vix mascula nōrunt:

Nemo, penus, viscus, limus, cum sanguine, pontus, Hesperus, atque fimus, mundus muliebris, & aër: Æthera cum musco junges & prole diei.

Pluralemque *sopor* rarò, *ros, pulvis*, habebunt.

In plurali vix unquam reperiuntur hæc nomina masculina: *Nemo*, no Body; *penus*, all manner of Provisions; *viscus*, Birdlime, Glue; *limus*, Slime; *sanguis*, Blood; *pontus*, the Sea; *hesperus*, the Evening, or Evening-Star; *fimus*, Dung; *mundus*, pro mulierum ornamentis, a Woman's Ornaments; *aër*, the Air; *æther*, the Sky; *muscus*, Moss that grows upon Trees, Walls, Brinks of Rivers, or the like; *meridies*, Noon, a medius & dies compositum.

Rariùs pluralem admittunt, *sopor*, a deep Sleep; *ros*, Dew; *pulvis*, Dust.

FEMININA nunquam aut rarò pluralia.

19. Vix ea plurales adhibent muliebria casus:

Plebs, *humus*, atque *lues*, *sitis*, ac *argilla*, *supellex*,
Cum *venia*que *salus*, & *vespera*, *glarea*, *pubes*,
Et *tabes*. Numerum capiunt quoque rara secundum,

Talio, cum *cholera*, *bilis*, *pax*, *gloria*, *tellus*,

Et *labes*, *cutis*, atque *quies*, *pituita*, *fames*que:

Adde *picem*, *famam*, *sobolem*, cumque *indole*, *prolem*.

Hæc feminina vix unquam in plurali adhibentur: *Plebs*, the common People; *humus*, the Ground; *lues*, a Plague; *sitis*, Thirst; *argilla*, Potter's Earth; *supellex*, Household-stuff; *venia*, Pardon, Licence; *salus*, Health; *vespera*, the Evening; *glarea*, Gravel; *pubes*, the Mouth; *tabes*, a Consumption.

Rariùs plurali reperiuntur: *talio*, like for like; *cholera*, Cholera; *bilis*, an Humour of the Body, also Anger, likewise a Disease; *pax*, Peace; *gloria*, Glory; *tellus*, the Earth; *labes*, a Blemish; *cutis*, the Skin; *quies*, Rest; *pituita*, Phlegm or Rheum; *fames*, Hunger; *pix*, Pitch; *fama*, Fame; *soboles* & *proles*, Offspring; *indoles*, a natural Disposition.

NEUTRA nunquam vel rarò pluralia.

20. Insuper hæc numerum renuunt prope neutra secundum:

Sal, *jubar*, & *nihilum*, *virus*, *pus*, atque *veternum*,
Fustitium, *sænum*, *fabulum*, *senium*que, *lutum*que,
Ver, *ebur*, atque *penum*, *lethum*, cum *glutine*, *viscum*.
Adde *salum*, *glastum*, *nitrum*, *nil*, *nectar*, *omasum*,
Maneque, *prolubium*, simul & *diluculum*, & *album*,
Atque *gelu*, *tabum*, *pelagus* quoque, *vulgus* & *hilum*,
Zinziber atque *hepar*, *gypsum*, *cænum*que, *vitrum*que,

Cumque *croco* *lardum*, *piper*, & cum *felle* *baratrum*.

Hæc

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 61

Hæc neutra denique nunquam vel raro in plurali usurpantur: *sal*, Salt; *jubar*, the Sun-beam; *nihilum*, *nihil* & *nil*, nothing; *virus*, Poison; *pus*, corrupted Matter; *veternum* vel *veternus*, a Lethargy, Drowsiness, Slothfulness; *justitium*, the Vacation, or Time when Courts do not sit; *scænum*, Hay; *sabulum* [vel *sabulo* masc. gen.] gross Sand or Gravel; *senium*, Old-age; *lutum*, Clay; *ver*, the Spring-time; *ebur*, Ivory; *penum*, -ni, & *penus*, -noris tertie, all kind of Victuals; *lethum*, Death; *gluten* & *glutinum*, Glue; *viscum*, Bird-lime, or the Shrub Mistletoe, of which it is made; *salum*, the Sea; *glasum*, the Herb Woad, wherewith Cloth is died blue; *nitrum*, Nitre; *nectar*, the Drink of the Gods; *omasum*, the thick and fatty Part of the Belly of a Beebe; *mane*, the Morning; *prolubium*, a strong Desire or Appetite; *diluculum*, the Dawning of the Day; *album*, a List of Names, a Muster-roll; *gelu*, Frost; *iabum*, corrupt Blood or Boze; *pelagus*, the Sea; *vulgus*, the Rabble; *hilum*, the black Speck of a Bean, a Trifle; *zinziber*, Ginger; *hepar*, the Liver; *gypsum*, Parget, or white Lime Plaster; *tenum*, Dirt or Mire; *vitrum*, Glass; *crocum*, Saffron; *lardum*, Bacon; *piper*, Pepper; *fel*, Gall; *barathrum*, a Gulf or Dungeon.

SINGULARI in universum carentia.

21. Multa tenent solos plurales nomina casus
Festa, libros, urbes, ludos signantia : jungi
Cardineus vult his numerus quoque, distribuensque :
Quem pauci, plerique gregem comitantur & ambo.

Singulari generatim privantur :

1. Nomina festorum : ut *Bacchanalia*, the Feast of Bacchus ; *Quinquatria*, & *Quinquatrus*, f. gen. the Feast of Minerva.
2. Multa nomina librorum : ut, *Bucolica*, a Book of Pastorals ; *Georgica*, a Book of Husbandry.
3. Nomina ludorum : ut, *Apollinares*, Games to the Honour of Apollo ; *Olympia*, the Olympick Games.
4. Multa urbium nomina : ut, *Philippi*, *Syracusa*, *Sardes* vel *Sardis*, *Hierosolyma*.
5. Numeri cardinales omnes (præter *unus* & *mille* substantivum) ut, *duo*, two ; *centum*, a hundred.
6. Numeri distributivi plerumque : ut, *singuli*, one by one ; *bini*, two and two ; *deni*, by Tens.
7. Quibus denique adde, *pauci*, few ; *plerique*, the most part ; *ambo*, both.

MASCU.

MASCULINA nunquam vel rarò singularia.

22. Hæc etiam numero spoliantur mascula primo :
Cancelli, manes, Lemures, fastusque minores,
Majores, fasces, natales, posteri & antes,
Atque pugillares, superi ; cum codiquecillis,
Furfuribus, cani, Luceres, simul inferi adhærent :
Et, quibus est rarus numerus prior, ista ; penates,
Ac procures, sentes, vepres, cassesque, forique,
Et cum cœlitibus fines quoque, liberi & artus.

Vix unquam in singulari reperiuntur hæc nomina masculina: *Cancelli*, Lartices; *manes*, the Spirits of Men departed; *Lemures*, Hobgoblins, or Spirits that walk in the Night; *fastus* vel *fasti*, Kalendars, wherein were set down the Names of Magistrates, Feast-days, &c. *majores*, Ancestors; *minores*, Successors; *fasces*, a Bundle of Rods that were carried before the chief Magistrates of Rome; *natales*, Parentage; *posteri*, Posterity; *antes*, the outer Pillars of an House, a Buttress; *pugillares*, writing Tables; *superi*, the Gods above; *inferi*, the Gods below; *codicilli*, Epistles or Writings; *furfures*, Scales in the Head; *cani*, gray Hairs; *Luceres*, one of the three Parts into which the People of Rome were divided by Romulus.

Rarius singularem admittunt, *penates*, Household Gods, or the House; *procures*, the Nobles; *sentes*, Thorns; *vepres*, Bypers; *casses*, a Hunter's Net; *fori*, the Hatches of a Ship; *cœlites*, the Saints above; *fines*, the Borders or Frontiers of a Country; *liberi*, Children; *artus*, the Joints or Limbs of the Body.

FEMININA nunquam vel rarò singularia.

23. De grege femineo sunt hæc pluralia tantum :
Excubiæ, tenebræ, Nonæ, cum lactibus, Idus,
Quisquilæ, thermæ, scopæ quoque, reliquiquæ,
Feriæ & exsequiæ : cum cunis, divitiisque,
Exuviæ, induviæ, gerræ jungantur, opeque,
Atque facultates, diræ, scalæque, plagæque,
His apinas, tricasque, minas superadde, Kalendas,
Insidias, & vindicias, & pauca locorum

Nomina, *primitias*, *fortunas*, atque *salinas*,
Inducias neſtens: numero neque *nundina* flecti,
Nuptiave invenies, aut *nuga*, *manubia* primo.
 Quem tamen interdum capiunt *decimæque*, *fo-*
resque,
Præſtigia, *ſalebræ*, *fauces*, & *literæ*, & *ædes*,
 Atque *operæ*, *phaleræ*, *bigæ* cum fratribus, & cum
 Factio ſignatur *partes*, *Charites*, *ſcatebræque* :
 Pluraque quæ melius referet tibi ſermo ſolutus.

Hæc feminina vix unquam in ſingulari leguntur: *Excubia*,
Watches; *tenebra*, *Darkneſs*; *Kalenda*, *Nona*, *Idus*, the Names
 which the Romans gave to certain Days in each Month; *la-*
tes, the ſmall Cuts; *quiſquilia*, the Sweepings of a Houſe,
 Things of no Value; *therma*, Hot Baths; *ſcopa*, a Beſom; *re-*
liquia, the Remainder of any Thing; *Feria*, holy Days; *exſe-*
quia, Funerals; *cuna*, a Cradle; *divitia*, Riches; *exuvia*, an
 Enemy's Spoils; *induvia*, Cloaths to put on; *gera*, idle Stuff,
 a Tale of a Tub; *opes*, Riches; *ſacultates*, one's Goods and
 Chattels; *diræ*, Curses or Imprecations; *ſcala*, a Ladder;
ſaga, Nets; *apina*, Gelongaws; *irica*, Trifles; *mina*, Threats;
ſiſidia, an Ambuſh; *vindicia*, an Aſſertion of one's Liberty, a
 vindication or Defence; *primitia*, firſt Fruits; *fortuna*, one's
 Fortune or Eſtate; *ſalina*, Salt-pits; *inducia*, a Truce; *nun-*
dina, a Market or Fair; *nuptia*, a Marriage; *nuga*, idle Sto-
 ries; *manubia*, Spoils taken in War. Item nonnulla locorum
 nomina: ut, *Alpes*, a Tract of high Mountains on the North
 of Italy; *Gades*, Cadiz or Cales, an Iſland and City in
 Spain; *Thermopyla*, the Straits of Mount Oeta in Theſſaly;
ſquilia, mons Eſquilinus, one of thoſe Hills on which Rome
 was built.

Rariùs etiam in ſingulari uſurpantur, *decima*, Tithes; *fores*, a
 Gate; *præſtigia*, Juggling Tricks; *ſalebra*, rugged uneven Pla-
 ces; *fauces*, the Jaws; *liera*, an Epistle or Letter; *ædes*, an
 Houſe; *operæ*, Workmen; *phalera*, Trappings for Horſes; *bigæ*,
 Chariot drawn with two Horſes, & ſimilia, à *jugo* compoſita:
triga, one with three Horſes; *quadriga*, one with four; *par-*
tes pro *ſactione*, a Faction or Party; *charites*, the three Gra-
 ces; *ſcatebra*, a Spring or Source.

Item alia quædam, quæ haud facile verſu dicuntur: ut, *affania*,
 idle title tattle; *angultia*, pro *inopia* aut *difficultate*, Straits or
 Dif-

Difficulties; *argutia*, Quicks, Witticisms; *facetia*, pleasant Sayings; *furia*, pro *furore*, Fury; *lapicidina*, Stone-quarries; *minutia*, the smallest Things that may be seen, little Niceties; *offucia*, Cheats or Tricks; *parietina*, ruinous Walls.

NEUTRA nunquam vel raro singularia.

- 24 Hæc numeri spernunt casus neutralia primi :
Lautia, cum *transiris*, *bellaria*, cum *paraphernis*,
 Et, cum *principiis*, *bona*, *tesqua*, *crepundia*, *scruta*,
*Castra*que cum *fociis*, *lamenta*que, *munia*, *flabra*,
 Et cum prole sua *cunabula*, *Gargara* & *exta*.
*Acta*que, *justa*, simul *præcordia*, *lustra* ferarum,
 Et populi cœtu celebrata *comitia*, quæque
 Terruerant avidos cum prole *Ceraunia* nautas,
*Arma*que cum *rostris* ; flexu varianda secundo
 Omnia : sed terno *sponsalia*, *mœnia*, junctis
Ilibus, & *brevibus*, *magalibus*. Insuper addunt
 Plurima doctores, quorum vel rarior usus
 Cernitur, aut numerum capiunt quandoque prio-
 rem.

Hæc neutra in singulari vix unquam inveniuntur : *Lautia*, Pro-
 visions for the Entertainment of foreign Ambassadors ; *tran-*
stra, the Seats where the Rowers sit in Ships ; *bellaria*, Dain-
 ties ; *parapherna*, all things the Wife brings her Husband be-
 sides her Dowry ; *principia*, the Place in the Camp where the
 General's Pavilion stood ; *bona*, Goods ; *tesqua*, rough Places
 that ly untilld ; *crepundia*, Childrens Rattles or Play-things ;
scruta, old Garments or Trash ; *castra*, a Camp. Sic *astiva*,
 Summer-Quarters ; *hiberna*, Winter-Quarters ; *stativa*, a
 Leaguer or standing Camp ; in quibus *castra* intelligitur ; *lamenta*,
 Lamentations ; *munia*, Offices ; *flabra*, Blasts of Wind ; *cuna-*
bula, & ejus compositum *incunabula*, a Cradle ; *Gargara*, the
 Top of Mount Ida near Troy ; *exta*, the Intraills ; *acta*, pu-
 blick Acts or Records ; *justa*, Funeral Rites or Obsequies ;
præcordia, the Bowels ; *lustra*, Dens of wild Beasts ; *comitia*,
 an Assembly or Convention of the People ; *Ceraunia* & *Acro-*
ceraunia, high Hills on the Coast of Epirus ; *arma*, Arms ; *ro-*
stra, a Place in Rome, where they used to make Orations to
 the

CAP. III. De Irregul. Nom. Declinatione. 65

the People. Quæ omnia sunt secundæ declinationis: * Tertiæ verò sponsalia, *Esponsals*; *mænia*, the Walls of a City; *ilia*, the Intraills; *brevia*, Shelves, or shallow Places in the Sea; *magalia*, Country Cottages.

III. ABUNDANTIA.

ABUNDANTIA sunt octuplicia, 1. Quædam solâ terminatione abundant: ut, *arbos* & *arbor*, a Tree. 2. Quædam solâ declinatione: ut, *laurus*, *lauri* vel *laurus*, a Laurel-tree. 3. Quædam solo genere, qualia sunt dubia omnia: ut, *hic* aut *hæc dies*, a Day. 4. Quædam terminatione & declinatione simul: ut, *materia*, *materia*; & *materies*, *materiei*, Matter. 5. Quædam terminatione & genere simul: ut, *tonitrus* & *tonitru*, Thunder. 6. Quædam declinatione & genere: ut, *penus*, *peni* & *penus*, masc. & fem. *penus*, *penoris*, neut. all kind of Provisions. 7. Quædam terminatione, declinatione, & genere: ut, *æther*, *ætheris*, & *athra*, *athra*, the Sky. 8. Quædam in eadem declinatione diversos habent casus obliquos: ut, *tigris*, *tigridis* & *tigris*, *tigrides* & *tigres*, a Tiger. * Quibus denique addunt nomina quædam, quæ sub eadem significatione diversis numeris efferuntur: ut, *Fidena*, *Fidena*; & *Fidena*, *Fidenarum*, the Name of a City. Hæc ferè omnia sub tribus regulis sequentibus summam sunt comprehensa.

25. Innumeras uno sensu, multiplice fine,
Invenies voces: ut, *mendum*, *mendaque*; *cassis*,
Cassida; *compago*, *compages*; *grusque*, *gruisque*:
Cæteraque auctorum quæ sedula lectio promet,
In quibus haud rarò genus est & flexio discors.

Longè plurima ac penè innumera sunt vocabula, quæ sub eadem significatione diversas nacta sunt terminationes, quæque propterea declinationes & genera haud rarò mutarunt: ut, *menda*, -*da*, primæ fem. *mendum*, -*di*, secundæ neut. an Erroꝝ; *cassis*, -*idis*, & *cassida*, -*ida*, a Helmet, utrumque fem. hoc primæ, illud tertiæ; *compago*, -*ginis*, & *compages*, -*gis*, a joining together, utrumque fem. & tertiæ; *grus*, *gruis*; & *gruis*, *gruis*, a Crane, hoc fem. illud dub. utrumque tertiæ.

26. Mobile, quod *clivus* format, *frenumque*, *bacillum*,
Arma, *jugum*, *limus*, *somnusque* *animusque*, receptat
Flexum vel ternum, mutato aut fine secundum.

Nomina quædam adjectiva, ab his substantivis, *clivus*, *frenum*, *bacillum*, *arma*, *jugum*, *limus*, *somnus* & *animus*, composita, exeunt in *is* vel *us*, ac proinde vel tertiæ sunt, vel primæ & secundæ declinationis: ut, *declivis*, -e, & *declivus*, -a, -um, rising upwards, steep up Hill; *imbecillis* & *imbecillus*, weak; *semisomnis* & *semisomnus*, half sleeping; *exanimis* & *exanimus*, dead.

NOT. tamen alteram terminationem in aliis vix usitatam, in aliis rariorem esse: Sic, *magnanimus*, *flexanimus*, *effrenus*, *levisomnus*, dicimus, non *magnanimis*, &c. contra *pusillanimis*, *injugis*, *illimis*, *insomnis*, *exsomnis*; non *pusillanimus*, &c. & *semianimis*, *inermis*, *sublimis*, *acclivis*, *declivis*, *proclivis*; rariùs *semianimus*, *inermus*, &c. & *inanimus*, vix *inanimis*; *bijugus* sæpiùs quàm *bijugis*.

27 Nec te prætereat, quibus est & terminus unus,
Nomina per varios flexus quandoque vagari:
Qualia, ne longum faciam, tibi glossa recludet.

Multa sunt nomina, quæ sub una eademque nominativi singularis terminatione, in obliquis suis casibus, nunc hâc, nunc illâ declinatione inflexa reperiuntur. Ea autem potissimum sunt quadruplicia. Nam,

1. Quædam sunt primæ & tertiæ: ut, *Calchas*, *Calcha*, & *Calchas*, *Calchantis*; *Euphrates*, *Euphrata*, & *Euphratis*.

2. Quædam sunt secundæ & tertiæ: ut, *Iber*, *Iberi* & *Iberis*; *sequester*, *sequestri* & *sequestris*, a *Mediator* or *Umpire*. Sic *OEdipus*, *OEdipi* & *OEdipodis*.

3. Quædam in US sunt secundæ simul & quartæ: ut *domus*, a *House*; *colus*, a *Distaff*. Sic quarundam arborum nomina: ut, *figus*, the Fig-tree; *pinus*, the Pine; *laurus*, the Laurel; *cornus*, the Cornel-tree; *quercus*, the Oak-tree.

4. Quædam denique tertiæ & quintæ sunt: ut, *plebes*, (contractè *plebs*) *plebis* & *plebei*, seu *plebi*, the Commons; *fames*, *famis*, *famei* vel *fami*, Hunger; *requies*, *requietis* & *requiei*, Rest.

C A P. IV.

De Nominum Comparatione.

COMPARATIO est Nominis per gradus variatio.

Comparantur nomina tantum adjectiva, eaque quorum significatio augeri potest vel minui.

GRADUS

CAP. IV. De Nominum Comparatione. 67

GRADUS comparationis sunt tres, *Positivus*, *Comparativus* & *Superlativus*.

POSITIVUS est, prima vox adjectivi rem absolutè & simpliciter significans: ut, *durus*, *Hard*; *mollis*, *soft*.

COMPARATIVUS est, qui supra Positivum significat *magis*: ut, *durior*, *harder*; *mollior*, *softer*; i. e. *magis durus*, *magis mollis*.

SUPERLATIVUS est, qui supra Positivum significat *valde* vel *maximè*: ut, *durissimus*, *hardest*, *or most hard*; *mollissimus*, *softest*, *or very soft*, i. e. *valde* vel *maximè durus*; *valde* vel *maximè mollis*.

Comparatio est triplex, *Analogà*, *Anomala* & *Elliptica*.

ANALOGA, seu *Regularis*, est quæ communem aliquam formationis suæ regulam sequitur. ANOMALA, seu *Irregularis*, est quæ ab hac regula desectit. ELLIPTICA denique, seu *Desectiva* est, quæ uno aliquo vel duobus gradibus caret.

I. COMPARATIO ANALOGA, seu REGULARIS.

COMPARATIVI formatio.

- I. PRIMUS in *i* casus Positivi, syllaba cui sit
Or subnexa, gradum medium formabit. At ortum
A *ficus* atque *dicus*, *volus* & *loquus* *entior* optat;
Junior hinc *juvenisque*, *sinisteriorque sinister*.

COMPARATIVUS formatur à proximo casu Positivi in *i*, addendo syllabam *or*, ut, *durus*, genitivo *duri*, *durior*; *mollis*, dativo *moli*, *mollior*.

Exc. 1. Adjectiva pleraque in *ficus*, *dicus*, *volus* & *loquus*, à verbis, *facio*, *dico*, *volo* & *loquor* derivata, habent *entior*, ab antiquis Positivis in *ens*: ut, *munificus*, *liberal*, *munificentior*; *maledicus*, *railing*, *maledicentior*; *benevolus*, *benevolent*, *benevolentior*; *multiloquus*, *that speaks much*, *multiloquentior*.

Exc. 2. *Juvenis*, *young*, *junior* facit; *sinister*, *left*, *sinisterior*.

SUPERLATIVI formatio.

2. ER. recti superadde RIMUS, gradus inde supremus Surget. At, ER dempto, *dexter*, *citer* atque *sinister*
Dant *imus*, ac *exter*, quod & *extremus* quoque format.

SUPERLATIVUS gradus dupliciter formatur.

1. Si Positivi nominativus desinat in ER, Superlativus fit adjiciendo RIMUS: ut, *niger*, *black*, *nigerrimus*; *celer*, *swift*, *celerrimus*.

Exc. Hæc quatuor, *dexter*, right; *citer*, near; *sinister*, left; *exter*, foreign, delendo, *er*, & addendo *rimus* faciunt Superlativum, *dextimus*, *citimus*, *sinistimus*, *extimus*, & sapius *extremus*.

3. In reliquis S atque SIMUS sibi subdere gaudet
 Qui fit in *i* casus Positivi proximus. Atqui
 Dant LIMUS, IS dempto, *facilis*, *similis*que,
*humilis*que,
 Cui *gracilis* formæ, simul *imbecillis* adhærent.
 Posterus at Postremus habet, *superus*que *supremus*,
 Et *summus*; priscum quoque & *interus* *intimus* edit.
Infinus atque *imus* capit *inferus*. A *ficus* ortis
 Et *volus* & *dicus* est ENTISSIMUS: inde sed aufer
Mirificus. Petière RIMUS *nuperus*que, *vetus*que,
*Maturus*que, SIMUS capiens aliquando: creari
 Vultque gradus *nequam*, recto quasi *nequus* haberet.

II. Si Positivus non deficiat in ER, Superlativus formatur à proximo casu in I addendo S & SIMUS: ut, *durus*, *duri*, *durissimus*; *mollis*, *mollis*, *mollissimus*.

Exc. 1. Hæc quinque, *facilis*, *easus*; *similis*, *like*; *humilis*, *low*; *gracilis*, *lean*; *imbecillis*, *weak*; abjecto IS & addito LIMUS faciunt Superlativum, *facillimus*, *simillimus*, *humillimus*, *gracillimus*, *imbecillimus*.

Exc. 2. *Posterus*, *behind*; habet *postremus*; *superus*, *above*, *supremus* & *summus*; *interus*, *inward*, Positivo vix usitatum, *intimus*; *inferus*, *below*, *infinus* & *imus*.

Exc. 3. Composita cum *ficus*, *dicus* & *volus* faciunt ENTISSIMUS, ab antiquis, uti diximus, Positivis in *ens*: ut, *munificus*, *munificentissimus*; *maledicus*, *maledicentissimus*; *benevolus*, *benevolentissimus*. ✠ At *mirificus*, *wonderful*, regulariter Superlativum facit *mirificissimus*.

Exc. 4. Hæc tria, *nuperus*, *late* or *new*; *vetus*, *old*; *maturus*, *ripe*, Superlativos formant. in RIMUS, *nuperrimus*, *veterrimus*, *maturrimus*, vel etiam *maturissimus*, ab antiquis nominativis *nuper*, *veter*, *matur*.

Exc. 5. *Nequam*, indeclinabile, *nequior* & *nequissimus* facit, tanquam à recto *nequus* vel *nequis*.

I. COMPARATIO ANOMALA, seu IRREGULARIS.

Longius à dictis normis nonnulla recedunt :

Nam *bonus* & *melior* dat & *optimus* ; & *malus* optat
Pessimus & *pejor* ; *parvus* *minor* ac *minimus* vult ;
Maximus & *major* *magnus* : *multus*que poposcit
Plurimus, & neutrum numero dans *plus* modò
 primo.

Irregulariter comparantur hæc nomina :

Bonus, good, *melior*, *optimus*.

Malus, bad, *pejor*, *pessimus*.

Parvus, little, *minor*, *minimus*.

Magnus, great, *major*, *maximus*.

Multus, many, *plurimus* ; *multa plurima* : *multum*, *plus*, *plurimum*. Nam *plus* in singulari est quasi substantivum, & neutri tantum generis ; in plurali adjectivum & omnis generis, ut suprà docuimus.

III. COMPARATIO ELLIPTICA, seu DEFECTIVA.

1. POSITIVO carentia.

Hæc viduata gradu sunt pauca sequentia primo ;
Ultimus, *ulterior* ; *prior*, & *primus* ; *propior*que,
Proximus ; *ocyor* atque *ocysissimus* adjiciantur :
Deterior jungi quibus & *detrerrimus* ambit.

Positivo carent nomina sequentia : *ulterior*, farther, *ultimus* ;
prior, former, *primus* ; *propior*, nearer, *proximus* ; *ocyor*, swifter,
ocysissimus ; *deterior*, worse, *detrerrimus*.

2. COMPARATIVO carentia.

Orba gradu medio *nuperus*, *meritus*que, *novus*que :
Par, *sacer*, *invictus*, *persuasus* & *inclutus* adde.

Comparativo privantur : *nuperus*, *nuperrimus*, late ; *meritus*, *meritissimus*, deserving ; *novus*, new, *novissimus*, mutatâ paulùm significatione, pro *ultimus*, last ; *par*, *parissimus*, equal ; *sacer*, *sacerdotissimus*, holy ; *invictus*, *invictissimus*, invincible ; *persuasus*, *persuadissimus*, persuaded ; *inclutus*, *inclutissimus*, renowned.

3. SUPER-

3. SUPERLATIVO carentia.

7. Hæc Superante carent : *satur, & diuturnus, & ingens, Atque senex, juvenis, adolescens, pronus, opimus; Et finita BILIS prope cuncta, vel ILIS, & ALIS: Cum multis aliis quæ nunc perscribere longum est.*

Multa carent Superlativo: ut, *satur, saturior, full; diuturnus, diuturnior, lasting; ingens, ingentior, great; pronus, pronior, inclined, stooping downward; opimus, opimior, rich, full: item hæc ætatum nomina, adolescens, adolescentior; juvenis, junior; senex, senior.*

Superlativo etiam deficiunt:

1. Pleraque Verbalia in BILIS: ut, *tolerabilis, tolerabilior, that may be endured; flebilis, flebilior, lamentable.*
2. In ILIS finita penultimâ longâ: ut, *juvenilis, juvenilior, youthful; civilis, civilior, civil, courteous; exilis, exilior, small.*
3. Desinentia in ALIS: ut, *capitalis, capitalior, chief, deadly; regalis, regalior, like a King.*
4. Multa alia promiscuæ terminationis: ut, *arcanus, arcanior, secret; declivis, declivior, bending downward; proclivis, proclivior, prone, easy; longinquus, longinquior, far-off; propinquus, propinquior, near.*

4. POSITIVO & SUPERLATIVO carentia.

- 8 *Anterior solum, sequior, satiorque leguntur.*

Hæc tria, *anterior, former; sequior, worse; satior, better, in solo Comparativo inveniuntur.*

5. COMPARATIVO & SUPERLATIVO carentia.

9. Hæc proprio genuère gradus de corpore nullos Nomina, vel raros: à verbis, nominibusque Quæ composita fluunt; in DUS quoque Participans, & Dant quibus US purum fines, ICUS, IVUS & INUS, Aut IMUS aut ORUS: cum Deminuentibus additis Plurima, quæ versu promptum comprehendere non est.

Nullo

Nullos vel rariores ex sese gradus emittunt nomina sequentia:

1. Adjectiva cum nominibus aut verbis composita: ut, *versicolor*, of divers Colours; *tardigradus*, slow-paced; *degener*, degenerate; *consonus*, of like Sound, agreeable; *sœdisfragus*, a Covenant-breaker; *lucifugus*, that flies from the Light; *pestifer*, pestilent, poisonous.
2. Participia in DUS: ut, *amandus*, to be loved; *lugendus*, to be bewailed. Item Verbalia in BUNDUS: ut, *errabundus*, wandering; *pudibundus*, bashful.
3. Nomina in US purum, sine præeunte vocali, desinentia: ut, *dubius*, doubtful; *cœruleus*, blue; *vacuus*, empty.
4. Finita in ICUS penultimâ brevi: ut, *famelicus*, hungry; *modicus*, small, moderate.
5. Finita in IVUS: ut, *fugitivus*, that flieth away; *demonstrativus*, that demonstrateth.
6. Finita in INUS: ut, *matutinus*, early; *internecinus*, deadly.
7. Finita in IMUS: ut, *legitimus*, lawful; *limus*, crooked, crooked.
8. Finita in ORUS: ut, *canorus*, shrill; *odorus*, sweet-smelling.
9. Deminutiva: ut, *tenellus*, somewhat tender; *majusculus*, somewhat big.
10. Plurima denique varix terminationis: ut, *almus*, gracious; *mirus*, wonderful; *egenus*, needy; *lacer*, torn; *memor*, mindful; *ospes*, safe, &c.

CAP. V.

De Nominum Specie & Figura.

§ I. De SPECIE.

SPECIES Nominis est duplex, *Primitiva* & *Derivativa*.

PRIMITIVA est, quæ à nulla alia voce ortum habet: ut, *albus*, white.

DERIVATIVA est, quæ aliunde formatur: ut, *albedo*, Whiteness.

1. *Primitiva Speciei* subjiciuntur ferè hæc sequentia:

1. INTERROGATIVUM, quo de re quapiam quærimus: ut, *quis? uter? qualis?*
2. REDDITIVUM, quod Interrogativo respondet: ut, *talis, tantus, tot.*
3. RELATIVUM, quod vocem antecedentem respicit: ut, *qualis, quantus, quot.*

4. COL:

4. COLLECTIVUM, quod multa in singulari significat: ut, *populus, grex.*

5. Innumera denique Nomina, tam Substantiva, quam Adjectiva, quæ ad certas classes reduci nequeunt.

II. DERIVATIVA quintuplicia sunt. Nam quædam derivantur,

1. A Nominibus, quæ vocantur *Denominativa.*

2. A Verbis, quæ *Verbalia.*

3. A Participiis, quæ *Participialia.*

4. Ab Adverbiis, quæ *Adverbialia.*

5. Quædam denique à Præpositionibus orta sunt.

I. De Denominativis.

DENOMINATIVORUM species sunt sex, viz. *Patronymica, Gentilia, Possessiva, Deminutiva, Amplificativa, & Denominativa* speciatim sic dicta.

PATRONYMICA.

PATRONYMICA propriè dicuntur, quæ à parentum, majorumve nominibus derivata, filium vel filiam, nepotem vel neptem, aliove eorum posteros significant.

1. A patre: ut, *Pelides, i. e. Achilles, Pelei filius.*

2. A matre: ut, *Philyrides, i. e. Chiron, Philyra filius.*

3. Ab avo paterno: ut, *Æacides, i. e. Achilles, Æaci nepos.*

4. Ab avo materno: ut, *Atlantiades, i. e. Mercurius, Atlantis nepos.*

5. A regibus gentiumque conditoribus: ut, *Romulide, i. e. Romani, à Rege Romulo.*

TERMINATIONES *Patronymicorum* præcipuæ sunt quatuor: DES, cujus exempla vidimus.

AS: ut, *Thaumantias, i. e. Iris, Thaumantis filia.*

IS: ut, *Atlantis, i. e. Eleëtra, filia Atlantis.*

NE: ut, *Nerine, i. e. Galatea, aut alia Nerei filia.*

Ex his DES masculinum est, AS, IS & NE feminina.

In DES & NE prima sunt, in AS & IS tertia Declinationis.

GENTILIA.

GENTILIA dicuntur, quæ patriam vel gentem significant: ut *Romanus, Atheniensis, Macedo, Arabs, Lacena, Troas, Thessalis.*

POSSESSIVA.

POSSESSIVA sunt, quæ possessionem aut proprietatem aliquam significant: ut, *Regius, à Rex; fraternus, à frater; Herculeus, à Hercules.*

Exponuntur autem *Possessiva* per genitivum sui primitivi, pro quo eleganter poni solent: ut, *domus paterna*, i. e. *domus patris*; *vita humana*, i. e. *vita hominum*.

DEMINUTIVA.

DEMINUTIVA sunt, quæ deminutionem sui primitivi significant: ut, *libellus*, *filiola*, *corculum*; à *liber*, *filia*, *cor*; *misellus*, *parvulus*, *duriusculus*; à *miser*, *parvus*, *durior* vel *durius*.

De *Deminutivis* quatuor præcipuè notanda videntur;

1. Eorum pleraque in LUS, LA, LUM desinere.
2. Ab uno primitivo gradatim plura descendere *Deminutiva*, maiorem subinde deminutionem inferentia: ut, à *puer*, *puerulus*, *puellus*, *puellulus*; à *cista*, *cistula*, *cistella*, *cistellula*.
3. *Deminutiva* ferè cum primitivis suis genere convenire: ut, *lapis*, *lapillus*; *pagina*, *pagella*; *os*, *osculum*.
4. *Deminutivis* deminutionem addi posse per adjectivum *parvus*, *minutus*, aut simile: ut, *parvi pisciculi*, *parva munuscula*, *minuta interrogatiuncula*.

AMPLIFICATIVA.

AMPLIFICATIVA sunt, quæ primitivorum suorum significationem augent seu amplificunt.

Ex his quædam substantiva, quædam adjectiva sunt.

Substantiva in O desinunt: ut, *capito*, i. e. *habens magnum caput*. Sic *naso*, qui *nasum*; *labeo*, qui *labia*; *bucco*, qui *buccas* solito majores habet.

Adjectiva desinunt in OSUS vel ENTUS: ut, *vinosus*, *nodosus*, *plumbosus*; *corpulentus*, *fraudentus*, *sanguinolentus*. Item quædam aliter in tus; ut, *litteratus*, *auritus*, *nasutus*.

DENOMINATIVA speciatim sic dicta.

In hanc classem DENOMINATIVORUM ea referimus, quæ ad superiora capita nequeunt reduci: qualia sunt innumera tum substantiva tum adjectiva ab aliis nominibus derivata: ut, *eques*, *lectica*, *animal*, *lupanar*, *thuribulum*; ab *equus*, *lectus*, *anima*, *lupa*, *thus*: *cordatus*, *saluber*, *gravidus*, *aureus*, *cælestis*, *adamantinus*; à *cor*, *salus*, *gravis*, *aurum*, *cælum*, *adamas*.

Ex substantivis præcipuè memorari debent nomina ABSTRACTA, i. e. substantiva ab adjectivis deducta, rerum qualitates per se ipsas spectatas significantia: ut, *justitia*, *pietas*, *dulcedo*; à *justus*, *pius*, *dulcis*.

Adjectivorum variæ admodum sunt significationes, ut certis legibus comprehendi vix queant. Ex iis tamen potissimum notantur,

1. MATERIALIA: ut, corporeus, chartaceus, crystallinus, quernus.
2. LOCALIA: ut, hortensis, agrestis, fluvialis, marinus.
3. TEMPORALIA: ut, solstitialis, momentaneus, æstivus, diurnus, annuus.

2. De Verbalibus.

VERBALIA sunt quæ à verbis derivantur.

Eorum variæ sunt terminationes; præcipuè verò,

1. Substantivorum in IO, OR, IX, US & URA: ut, lectio, amator, alitrix, luctus, creatura.
2. Adjectivorum in bilis vel ilis, bundus, ax, itius, icus, idus, ivus: ut, amabilis, docilis, ludibundus, audax, fictitius, erraticus, fluidus, sativus.

3. De Participialibus, Adverbialibus, & à Præpositione ortis.

1. PARTICIPIALIA sunt, quæ ex participiis in nomina degenerarunt: ut, sapiens, acutus, doctus, disertus.

Ex his multa Substantivorum naturam induerunt: ut, adolescens, animans, rudens, serpens; advocatus, sponsus, natus, legatus; nupta, sponsa, sarta, sciz. corona; pratexta, sciz. vestis; debitum, decretum, præceptum, satum, tectum, votum, &c.

2. ADVERBIALIA sunt, quæ derivantur ab adverbis: ut, hodiernus, ab hodie; crastinus, à cras; binus, à bis.

3. Sunt & à PRÆPOSITIONIBUS ORTA: ut, contrarius, à contra; anticus, ab ante; posticus, à post.

§ 2. De FIGURA NOMINUM.

FIGURA Nominum est duplex, Simplex & Composita.

Nomen SIMPLEX est, quod semper unum fuit, neque ex vocibus aut particulis pluribus conficitur: ut, res, justus, facilis, cor, quantus.

Nomen COMPOSITUM est, quod ex duabus aut pluribus vocibus seu particulis in unum junctis conflatur: ut, respublica, injustus, difficilis, perdifficilis, vecors, quantuscunque.

¶ Quia voces numerales cum utraque tum specie tum figura nominum participant, idè quæ de iis dicenda videbantur, in postremum hunc locum rejecimus.

De NUMERALIBUS.

NUMERALIA sunt duplicia, *Simplicia*, sciz. & *Composita*.

Simplicia rursum vel *primitiva* sunt, vel *derivativa*.

Primitiva Cardinalia appellantur, cætera sunt *derivativa*.

CARDINALIA sunt, quæ numerum absolutè significant: ut, *unus*, *duo*, *tres*, &c. Hæc respondent ad quæstionem QUOT?

Derivativa sunt sepruplicia, *Ordinalia*, *Distributiva*, *Partitiva*, *Multiplicativa*, *Proportionalia*, *Temporalia* & *Ponderalia*.

1. ORDINALIA sunt, quæ ordinem significant: ut, *primus*, *secundus*, *tertius*, &c. De his quæritur per QUOTUS?

2. DISTRIBUTIVA sunt, quæ singulis plurium eundem numerum distribuunt: ut, *singuli*, *bini*, *terni*, &c. Quæstio de iis fit per QUOTENI?

3. PARTITIVA sunt, quæ partitionem significant, posteriore sui parte ex nomine *pars* composita: ut, *bipartitus*, *tripartitus*, *quadrupartitus*, &c. De quibus quæstio est QUOT PARTIUM?

4. MULTIPLICATIVA sunt, quæ partium aut specierum rei multiplicationem summam explicant: ut, *simplex*, *duplex*, *triplex*, &c. De his quæritur per QUOTUPLEX?

5. PROPORTIONALIA sunt, quæ proportionem seu habitudinem rei ad rem numero exprimunt: ut, *duplus*, *triplus*, *quadruplus*, &c. In his Quæstio fit per QUOTUPLUS?

6. TEMPORALIA & } sunt, quæ numerum certi temporis, pon-

7. PONDERALIA } deris vel aliarum rerum exprimunt: ut, *bimus*, *trimus*, *quadrimus*, &c. Sic composita, *biennis*, *triennis*, &c. *bimestris*, *trimestris*, &c. *biduum*, *triduum*, &c. *binotium*, *trinoctium*, &c. *biennium*, *triennium*, &c. annorum, mensium, dierum & noctium, numerum significantia. Sic etiam *bilibris*, *trilibris*, *quadrilibris*, &c. quæ librarum numero significando inserviunt. At in *arius* à distributivis orta quarumvis rerum numero applicari possunt: ut, *binarius*, *ternarius*, *quaternarius*, &c. Sic, *versus senarius*, i. e. sex pedum; *denarius nummus*, i. e. decem assium; *octogenarius senex*, i. e. octoginta annorum; *grex centenarius*, i. e. centum capitum, &c. De his quæritur, QUOT ANNORUM, MENSIVM, LIBRARVM, &c.

Liber Secundus.

De PRONOMINE.

PRONOMEN est pars orationis variabilis, quæ pro nomine posita, personam aut rem aliquam demonstrat.

Pronominis Accidentia sunt octo, *Figura, Species, Genus, Casus, Numerus, Persona, Motio & Declinatio.*

I. FIGURA Pronominum est duplex: alia enim sunt Pronomina *Simplicia*, alia *Composita*.

Pronomina SIMPLICIA sunt decem & octo; *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, quis, qui, meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras & cujas.*

De Pronominibus COMPOSITIS postea dicetur.

II. SPECIES Pronominum itidem duplex est, *Primitiva & Derivativa.*

Pronomina PRIMITIVA sunt decem: *Ego, tu, sui, ille, ipse, iste, hic, is, quis, qui.*

DERIVATIVA sunt octo: *Meus, tuus, suus, noster, vester, nostras, vestras & cujas.*

¶ Pronomina aliter dividuntur in *Demonstrativa, Relativa, Possessiva, Gentilia, Interrogativa & Reciproca.*

I. Pronomina DEMONSTRATIVA sunt, quæ rem præsentem, vel tanquam præsentem, simpliciter demonstrant: ut, *ego, tu, hic, iste*; & interdum *ille, is, ipse.*

2. RELATIVA sunt, quæ rem antecedentem in memoriam reducunt: ut, *ille, ipse, is, qui*, & haud rarò *hic, & iste.*

3. POSSESSIVA sunt, quæ possessionem significant: ut, *meus, tuus, suus, noster & vester.*

4. GENTILIA sunt, quæ gentem vel patriam significant: ut, *nostras, vestras, cujas.*

5. INTERROGATIVA ex his appellantur, quibus interrogantes utimur: ut, *quis? & cujas?*

6. RECIPROCA denique sunt, quæ rem in seipsam reflectunt: ut, *sui & suus.*

III. GENERA Pronominum sunt eadem ferè quæ in Nominibus. Nam eorum tria, *ego, tu, sui*, substantiva sunt & communis generis; masculina cum mares, feminina cum feminas demonstrant. Reliqua verò adjectiva sunt, & proinde generis omnis: *meus, mea, meum; nostras, nostras, nostras.*

IV. CASUS

IV. CASUS in Pronomine sex; } quemadmodum in Nominine.

V. NUMERI sunt duo;

VI. PERSONÆ Pronominum sunt tres: *Prima*, quæ loquitur : ut, *ego*. *Secunda*, ad quem sermo dirigitur : ut, *tu*. *Tertia*, de quo sermo habetur : ut, *sui*, *ille*, *ipse*, & cætera Pronomina relativa.

VII. MOTIO, quæ Pronominum adjectivorum est propria, sub eorum declinatione comprehenditur.

VIII. DECLINATIO Pronominum ad hunc modum sese habet:

1. Quædam planè sequuntur declinationem nominum : ut, *meus*, *tuus*, *suus*, *noſter* & *veſter*, primæ & ſecundæ; *noſtras*, *veſtras* & *cujas*, tertiæ.

2. Quædam nulla ex parte ſequuntur declinationem Nominum : ut, *ego*, *tu*, *sui*.

3. Quædam habent declinationem mixtam : ut, *ille*, *ipſe*, *iſte*, *hic*, *quis*, *qui*.

De PRONOMINIBUS COMPOSITIS.

Pronomina componuntur ſeptem modis.

I. Cum Nominine : ut, *aliquis*, *unusquiſque* : item genitivi *huiusmodi*, *cuiusmodi*, *euſmodi*.

II. Cum Pronomine : ut, *iſthic*, *illic* ; ab *iſte*, *ille*, & *hic*.

III. Cum Verbo : ut, *quiritis*, ex *qui* & *vis* ; *quilibet*, ex *qui* & *libet*.

IV. Cum Adverbio : ut, *nequis*, *numquis* ; à *ne*, *num* & *quis* ; *ecum*, *eccam* ; *eccos*, *eccas* ; ab *ecce* & *is* : *ellum*, *ellam* ; *ellos*, *ellas* ; ab *ecce* & *ille*.

V. Cum Præpoſitione *cum* : ut, *mecum*, *tecum*, *ſecum*, *nobiſcum*, *nobiſcum*, *quicum* & *quibuſcum*.

VI. Cum Coniunctione : ut, *ecquis*, *ſiquis* : ab *et*, *ſi*, & *quis*.

VII. Cum ſyllabica adiectione, eâque variâ :

1. MET componitur cum *ego*, *tu*, *sui*, per omnes caſus : *egomet*, *meimet*, *mihimet*, &c. *tutemet*, *tuimet*, *tibimet*, &c. *ſuimet*, *sibiimet*, &c.

2. TE, cum ſolo nominativo vocis *tu* : ut, *tute*.

3. CE, cum Pronomine *hic*, & genitivis *ejuſ*, *cujus* : ut, *hicce*, *hacce*, *hocce* ; *huiusce*, *hiſce*, *hoſce* ; *euſce*, *cuiusce* : unde *euſcemodi*, *cuiuſcemodi*.

4. CINE additur Pronomini *hic*, ſed iis duntaxat caſibus qui in c terminantur : ut, *hiccine*, *haccine*, *hoccine*, *huncceine*, &c.

5. PTE componitur cum ablativis *meâ*, *tuâ*, *ſuâ*, *noſtrâ*, *veſtrâ* : ut, *meapte*, *tuapte*, *ſuapte*, &c. Et interdum cum *meo*, *tuo*, *ſuo*, &c. ut, *meopre*, *tuopre*, *ſuopre*.

6. PIAM, cum *quis* : ut, *quiſpiam*, *quempiam*, *aliquiſpiam*.

7. DAM,

7. DAM, cum *qui*, per omnes casus, genera & numeros.

8. DEM, cum *is*, in *idem* (pro *isdem*) per omnes casus.

9. CUMQUE, seu CUNQUE cum *qui*, per omnes casus.

10. QUE in *quisque*, } Syllabicæ potiùs adjectiones, quàm

11. NAM in *quisnam*, } hoc Adverbium, illa Conjunctiones

12. QUAM in *quisquam*, } esse videntur.

Liber Tertius.

De VERBO.

VERBUM est, pars orationis variabilis, aliquid de re aliqua dictum seu affirmari significans.

Verbo accidunt octo, *Modus, Tempus, Numerus, Persona, Conjugatio, Genus, Species & Figura.*

MODUS est diversa verbi inflectendi ratio, diversis animi affectionibus indicandis inserviens.

Modi Verborum sunt quatuor, *Indicativus, Subjunctivus, Imperativus & Infinitivus.*

Ex his tres priores FINITI vocantur, quia certam personam ac numerum definiunt: quartus verò INFINITUS appellatur, quòd nulla in eo sit personæ numerivæ differentia.

INDICATIVUS est, quo simpliciter affirmamus, negamus, aut interrogamus: ut, *amat, non amat, amasne?*

SUBJUNCTIVUS est, qui alteri verbo subjicitur, nec per se sententiam absolvit: ut, *Orat ut ad se venias; Quid faciam prorsus ignoro.*

IMPERATIVUS est, quo imperamus, oramus, hortamur, aut permitimus: ut, *Scribe puer; Miserere laborum; Pelle moras; Isequere Italiam ventis, pete regna per undas. Virg.*

INFINITIVUS est qui generalem verbi significationem absque certæ personæ numerivæ discrimine exprimit: ut, *Nescio fallere; Dignus amari.*

TEMPUS est, differentia verbi ex consignificatione præsentis, præteriti & futuri.

Tempora verborum sunt quinque, *Præsens, Præteritum imperfectum, Præteritum perfectum, Præteritum plusquamperfectum, & Futurum.*

Ex Temporibus tria SIMPLICIA sive absoluta sunt, *Præsens, Præteritum perfectum, & Futurum*; duo autem COMPOSITA, *Præteritum imperfectum, & Præteritum plusquamperfectum.*

PRÆ:

PRÆSENS est, quod aliquid nunc fieri significat: ut, *scribo, do-*
cor.

PRÆTERITUM PERFECTUM est, quod rem notat jam perfe-
ctam & completam: ut, *scripsi.*

FUTURUM est, quod aliquid ex voluntate aut necessitate fore pro-
mittit: ut, *scribam.*

PRÆTERITUM IMPERFECTUM est, quod tempus aliquod præ-
teritum respicit, indicatque rem tum præsentem, sed nondum abso-
lutam fuisse: ut, *scribebam.*

PRÆTERITUM PLUSQUAMPERFECTUM est, quod tempus
aliquod præteritum respicit, ac rem tum præteritam atque perfectam
notat: ut, *scripseram.*

NUMERI } Verborum nihil aliud sunt, quàm diversæ eorum
& } terminations, numeris & personis Nominum sive
PERSONÆ } Pronominum convenientes.

Numeri igitur sunt duo, *Singularis*, ut, *amo*, *Pluralis*, ut, *ama-*
mus.

Persona tres, *Prima*, ut, *amo*; *Secunda*, ut, *amas*, *Tertia*, ut, *a-*
mat.

CONJUGATIO est variatio verbi per modos, tempora, numeros
& personas.

Conjugationes verborum sunt quatuor; *Prima*, *Secunda*, *Tertia* &
Quarta.

Ex autem vulgò à se invicem discernuntur vocali quæ præcedit *re*
præsentis Infinitivi verbi activi, vel *ris* præsentis Indicativi verbi pas-
sivi, hoc modo:

<i>Prima</i>	} habet	{	} ante <i>re</i> vel	{	<i>amāre, amāris.</i>	
<i>Secunda</i>					<i>e</i> longum	<i>docēre, docēris.</i>
<i>Tertia</i>					<i>e</i> breve	<i>ris: ut, legēre, legēris.</i>
<i>Quarta</i>					<i>i</i> longum	<i>audire, audiris.</i>

Verborum **Conjugatio** vel est **Regularis** vel **Anomala**. Illa com-
munem aliquam conjugandi formam servat: hæc ab eâ formâ descen-
dit.

In unoquoque verbo regulari & pleno potissimum considerandæ
sunt quatuor ejus primariæ partes; viz. *Præsens Indicativi* in *o*, *Præ-*
teritum perfectum ejusdem in *i*, *Supinum prius* in *um*, & *Præsens Inf-*
initivi in *re*.

Præsens Indicativi in *o* dicitur **THEMA** sive **Radix** verbi, quodd re-
liquæ verbi partes ab eo, sive immediatè, sive aliis intervenientibus,
nascantur.

A *Præterito perfecto* descendunt voces in *ram*, *rim*, *ro*, *ssim* &
sse.

A *Supino priore*, *Supinum posterius*, participia præteriti temporis,
& futuri in *rus*: item pleraque verbalia in *us*, *io*, *or* & *ix*.

Præsens

Præsens Infinitivi quorū conjugationis verbum quodque sit ostendit.

In Rudimentis nostris, præter Conjugationum Typos, posita sunt generalia verborum à thematis suis ducendorum præcepta: superest, ut de Præteritis & Supinis, quorum formatio latius patet, nec, ut cæterarum partium, una ferè & eadem, sed varia & multiplex est, hoc in loco agamus.

* De verbis anomalis capite secundo; de Genere, Specie & Figura verborum cap. tertio; de Gerundiis & Supinis libro de Participiis dicetur.

CAP. I.

De Præteritis & Supinis Verborum.

REGULÆ GENERALES.

1. **P**Leraque simplicium leges composita sequuntur. Hinc excepta suo melius post ordine pandam.

Verba composita formant præteritum & supinum juxta regulas simplicium: ut, *amo, amavi, amatum*; sic *redamo, redamavi, redamatum*.

Excipiuntur nonnulla quæ suis locis explicabuntur.

2. Cum geminat primam simplex, composita priorem Præteriti amittunt, præter *præcurro, repungo*; Quæque sibi gignunt *do, sto, cum discere posco*.

Quando præteritum simplicis geminat primam syllabam composita non geminant: ut, *pello, pepuli, to beat*; *repello, repuli, non repuli, to beat back*.

Exc. Quædam tamen eam syllabam retinent: ut, *præcurro, præcurri, to run before*; *repungo, repugni, to prick again*; item composita à *do, sto, disco* & *posco*: ut, *addo, addidi, to add*; *astō, astiti, to stand by*; *edisco, edidici, to learn by heart*; *deposco, depoposci, to demand*.

3. A præsentis in I mutatum, vult E supino.

Excipe *displiceo, do, go* finitæque, quæque Progenerant *habeo, sapio, salio, statuoque*.

CAP. I. De Præt. & Sup. Verborum. 81

Si verbum compositum mutet A simplicis in I, supinum habebit E: ut, *facio, feci, factum*, to make; *perficio, perfeci, perfectum*, to perfect.

Exc. *Placeo, placui, placitum*, to please: at *displiceo, displicui, displicitum*, to displease. Sic finita in *do* & *go*: ut, *ago, egi, actum*, to do, to drive; *adigo, adegi, adactum*, to drive to; *cado, cecidi, casum*, to fall; *recido, recidi, recasum*, to fall back. Item composita ab *habeo*, to have; *sapio*, to be wise; quæ I in supino retinent: ut, *prohibeo, prohibuit, prohibitum*, to forbid; *desipio*, (si modò supinum habeat) *desipitum*, to play the fool: Et à *salio*, to leap, & *statuo*, to set up, quæ in supino U habent: ut, *insilio, insulitum*, to leap upon; *instituo, institutum*, to appoint.

4. Si fit a præsenti, non definit esse supino.

Si verbum in præsenti A habuerit, A quoque in supino habebit, quamvis in præterito mutetur: ut, *capio, cepi, captum*, to take; *fallo, fefelli, falsum*, to deceive.

5. Præteritis quæcunque carent, spoliabo supinis.

Quæ verba præteritis carent, carent etiam supinis: ut, *polleo, glisco, ambigo, vergo, ferio*, &c.

Prima Conjugatio.

6. AVI præterito capit, ATUM prima supino.

Verba primæ conjugationis habent in præterito AVI, in supino atum: ut, *voco, vocavi, vocatum*, to call.

7. Do dedit atque datum format, compositaque primæ Quæ venum, circum, pessumque, satisque creârunt. Sto stetit & statum poscit: STITIT at sibi proles Exigit atque STITUM, multò sed crebrius ATUM.

Exc. I. Do facit præterito *dedi*, supino *datum*, to give. Sic composita primæ conjugationis; *venundo*, to sell; *circundo*, to surround; *pessundo*, to overthrow; *satisdo*, to give Surety. Cætera ferè sunt tertiæ conjugationis; de quibus Reg. 29.

Sto, steti, statum, to stand. Composita STITI, STITUM, & frequentius STATUM: ut, *exsto, exstiti, exstitum* vel *exstatum*,

82 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

to stand out ; *præsto, præstiti, præstitum, vel præstatum, to perform.*
Sic *ad-, con-, in-, ob-, per-, pro-, re-sto.*

8. A *lavo* fit *lavi, lautum, lotum* atque *lavatum.*

Poto potatum vel potum flecte : juvoque

Dat juvi ; at soboles jutum propè sola reservat.

Exc. 2. *Lavo* in præterito facit *lavi, in supino lotum, lautum, & lavatum, to wash.*

Poto, potavi, potum vel potatum, to drink.

Juvo, juvi, jutum, to help. Sic ejus compositum *adjuvo, adjuvi, adjutum.* Hinc participia *jutus & adjutus ;* sed hoc longè quàm illud usitatus.

9. Hæc per *UI* per *ITUM*que, *cubo, domo* cum *sono* flectes,

Et *tono, junde veto, simul & crepo : discrepo* normam

Sed potiùs sequitur : *mico* vult *micuique, supini*

Impatiens : *AVI* tamen *ATUM* *dimico* præfert

Quam tenuit legem *replico* cum *supplico, & omne*

Quod *plico* componit verbum cum nomine junctum.

Cætera sed *soboles* ritu copulantur utroque.

At *frico* vult *fricui, frictum ; secui, seco, sectum ;*

Interdumque *neco, necui ;* quod sæpius *AVI*

Atque *ATUM* poscit. *Labo, nexo* cum *plico* nil dant.

Exc. 3. Sex verba quæ sequuntur, faciunt præterito *UI, supino ITUM :*

Cubo, cubui, cubitum, to lye. Sic composita, tam primæ: ut, *accubo, to sit nigh ; excubo, to watch ; recubo, to lye all along :* quàm tertiæ, quæ *m* literam assument: ut, *incumbo, to lye upon ; succumbo, to yield.* Vid. Reg. 25.

Domo, domui, domitum, to tame. Sic *e-, per- domo.*

Sono, sonui, sonitum, to sound. Sic *af-, circum-, con-, dis-, ex-, in-, per-, præ-, re- sono.*

Tono, tonui, tonitum, to thunder. Sic *at-, circum-, in-, superin-, re- tono.*

Veto, vetui, vetitum, to forbid.

Crepe, crepui, crepitum, to make a noise. Sic *con-, in-, per-, re- crepe.* *Discrepo* tamen *discrepavi* potiùs quàm *discrepui* facit.

Exc. 4.

CAP. I. De Præt. & Sup. Verborum. 83

Exc. 4. *Mico* facit *micui* sine *supino*, to glitter. Sic *inter-*, *promico*. *Emico* autem *emicui* habet & *emicatum*, to shine forth: *dimico*, *dimicavi*, raro *dimicui*, *dimicatum*, to fight.

Exc. 5. *Plico* simplex, to fold, olim *plicui* vel *plicavi*, & *plicitum* vel *plicatum*, fecisse videtur: Participio *plicatus* utitur Seneca.

Ab eo composita, five cum nomine, five cum præpositionibus *sub* & *re*, *AVI* tantum & *ATUM* habent: ut, *duplico*, -*avi*, -*atum*, to double; *multiplico*, -*avi*, -*atum*, to multiply; *supplico*, -*avi*, -*atum*, to intreat humbly; *replico*, -*avi*, -*atum*, to unfold, to reply.

Reliqua cum præpositionibus composita, vel faciunt *UI*, *ITUM*; vel *AVI*, *ATUM*: ut, *applico*, to join, to apply; *implico*, to fold in, to intangle; *plicui*, -*plitum*, & -*plicavi*, -*plicatum*; *com-plico*, -*plicavi*, -*plicatum*; raro *plicui* & -*plitum*, to fold together. *Explico*, pro *expedio*, *expando*, aut simili, *explicui* sæpius & *expli-citum*: pro *explano* seu *interpretor*, *explicavi* & *explicatum* ferè semper facit.

Exc. 6. *Frico* habet *fricui*, *frictum*, to rub. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *es-*, *in-*, *per-*, *re-frico*.

Seco, *secui*, *sectum*, to cut. Ita *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *in-*, *inter-*, *per-*, *pra-*, *re-*, *sub seco*.

Neco, *necavi*, interdum *necui*, *necatum*, to kill. *Eneco*, -*avi*, -*atum*, & *enecui*, *enectum*, to put to Death; *interneco*, -*avi*, -*atum*, & -*ectum*, to put all to the sword.

Exc. 7. *Hæc tria*, *labo*, to fail or faint; *nexo*, to bind, & *plico* (de quo prius dictum) præterito ac proinde *supino* carent.

Secunda Conjugatio.

10. **A**ltera præterito dat *UI*, dat *ITUM*que *supino*.

Verba secundæ conjugationis faciunt præteritum in *UI*, *supinum* in *ITUM*: ut, *habeo*, *habui*, *habitu*, to have; *prohibeo*, *prohibui*, *prohibitum*, to forbid.

11. Dat *doceo doctum*; à *teneo* deducito *tentum*:

Mistum vel *mixtum* dat *misceo*: *censeo*, *censum*;

*Torreo*que & *toſtum* capient; & *sorbeo* *sorptum*.

Hæc verba sequentia præteritum juxta regulam, *supinum* verò contra eam faciunt.

Doceo, *docui*, *doctum*, to teach. Sic *ad-*, *con-*, *de-*, *e-*, *per-*, *sub-doceo*.

84 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Teneo, tenui, tentum, to hold. Sic *con-, de-, dis-, ob-, re-, sus-* tineo. At *astineo, pertineo* nullum supinum admittunt; raro etiam *abstineo*.

Misceo, miscui, mistum vel mixtum, to mix. Sic *ad-, com-, im-, inter-, per-, re-* misceo.

Censeo, censui, censum, to judge or think. Sic *ac-, per-, re-, suc-* censeo.

Torreo, torrui, tostum, to roast. Sic *ex-* torreo.

Sorbeo, sorbui, sorptum, to sup. Sic *ab-, ex-, re-* sorbeo. *Absorpsi* utitur Lucanus, *exsorpsi* Seneca, ab antiquis *absorbo* & *exsorbo*, ut videtur, tertiæ conjugationis. Supina *exsorptum* & *resorptum* non exstant.

12. Quod dat UI neutrum, *timeo, fileoque, supina*
Nulla dabunt. Valeo, placeo, caret, & licet aufer,
Paret, item jaceo, caleo, noceo, doleoque ;
Queis coalet, latet atque meret fociabis, oletque.

Neutra secundæ conjugationis, quæ præterito faciunt UI, supino parent: ut, *splendo, splendui, to shine; madeo, madui, to be moist.* Sic *areo, candeo, floreo, horreo, niteo, pateo, tepeo, vigeo, &c.* item *immineo, emineo*, ab antiquo *mineo*.

His adde duo verba activa, *timeo, timui, to fear; unde per-, sub-* timeo. Et *fileo, filui, to conceal*.

Exc. Hæc autem neutra supinum retinent: *Valeo, valui, valitum, to be in health; & equi-, con-, e-, in-, præ-* valeo. *Placeo, -ui, -itum, to please; & com-, per-* placeo, *dis-* pliceo. *Careo, -ui, -itum, to want. Liceo, -ui, -itum, to be valued.* Sic *Pareo, to appear, to obey; & ap-, com-* pareo. *Jaceo, to lie; & ad-, circum-, inter-, ob-, præ-, sub-, super-* jaceo. *Caleo, to be warm; & con-, in-, ob-, per-, re-* caleo. *Nocéo, to hurt. Doleo, to be grieved; & con-, de-, in-, per-* doleo. *Coaleo, to grow together. Lateo, to lurk; unde de-* liteo, *inter-, per-, sub-* lateo. *Mereo, to deserve; unde com-, de-, e-, per-, pro-* mereo, aut *mereor. Oleo, to smell.*

13. *Arceo quod simplex nescit, dant nata supinum ;*
Quod retinent taceo, lateo, sobolique recusant.

Arceo, arcui facit, supinum vero arcitum in usu non est, to drive away. Ejus tamen composita supinum retinent: *coerceo, -ercui, -er-* situm, *to restrain; exerceo, ercui, -ercitum, to exercise.*

Contra, *taceo, tacui facit & tacitum, to conceal; lateo, latui & latitum, (ut modo dictum) to lurk.* Eorum tamen composita supino parent; *con-, ob-* re- ticeo; & *de-* liteo, &c.

14. Dant

4. Dant DI SUM prandet, videt & sedet; at geminabit

S sessum: stridet stridi facit absque supino.

Prandeo dat prandi, pransum, to dine.

Video, vidi, visum, to see. Sic, in-, per-, pra-, pro-, re-, video.

Sedeo, sedi, sessum, to sit. Sic, as-, con-, de-, dis-, in-, ob-, pos-, re-, sub- sideo, circumfideo, vel circumfideo, supersedeo. Ex his nomen desideo, dissideo, persideo, prasideo, resideo, subsideo, supino care videntur.

Strideo, stridi, sine supino, to make a noise.

5. DI SUM præterito geminato mordeo donat:

Spondeo lege pari, pendet, tondetque jugantur.

Hæc quatuor faciunt DI, principio præteriti geminato, & supino SUM:

Mordeo, momordi, morsum, to bite. Sic, ad-, com-, de-, ob-, pra-, mordeo.

Pendeo, pependi, pensum, to hang. Sic, de-, im-, pro-, super- pendeo.

Spondeo, sponendi, sponsum, to promise. Sic, de-, re- spondeo.

Tondeo, totondi, tonsum, to clip. Sic, at-, circum-, de- tondeo.

At composita omnium reduplicationem abjiciunt.

6. Ex VEO fit VI, TUM: faveo sed dicito fautum,

Et caveo cautum. Mutilantur neutra supinis:

Ferbuit at fervet; VI, XI conniveo donat.

Verba activa in VEO terminata, præterito VI, supino TUM accipiunt: ut, Moveo, movi, motum, to move: unde a-, ad-, com-, di-, e-, per-, pro-, re-, se-, sub-, trans- moveo. Foveo, fovi, fomentum, to cherish: unde con-, re- foveo. Voveo, vovi, votum, to vow: unde de- voveo.

Duo in supino recipiunt u ante TUM, Faveo, favi, fautum, to favour; Caveo, cavi, cautum, to avoid, to beware of: unde caveo.

Neutra in VEO supino carent: ut, Paveo, pavi, to be afraid: unde ex- paveo.

Ex his Ferveo, to boil, ferbui facit: unde de-, ef-, in-, per-, re- ferveo. Conniveo, to wink, connivi & connixi, sine supino.

7. Deleo, nata pleo, flet, net, viet, EVIT & ETUM

Accipiunt, cieoque citum; civi dato quartæ.

Nunc

86 ETYMOLOGIÆ LIB III.

Nunc oleo per UI dat ITUM: sic pignora patris
Quæ retinent sensum: EVI, ETUM vult cætera
proles.

Fert *abolevit* ITUM: sed dic *adolevit* *adultum*.

Præterito EVI, supino ETUM formant verba sequentia:

Deleo, deleui, deletum, to blot out.

Compleo, complevi, completum, to fill. Sic alia composita ab inu-
sitato verbo pleo: ut, *de-, ex-, im-, adim-, op-, re-, sup-pleo.*

Fleo, fleui, fletum, to weep. Sic *af-, de-fleo.*

Neo, nevi, netum, to spin. Sic *per-neo.*

Vieo, vievi, vietum, to hoop a Wessel.

Cieo, citum, absque præterito in hac conjugatione: civi enim à cio
est, & quartæ, to stir up, to rouse. Sic *ac-, con-, ex-, in-, per-cieo.*

Oleo, olui, olitum facit; olim etiam oleui, oletum, to smell.

Ejus composita dupliciter formantur. Nam

1. Quæ servant sensum simplicis, sive odorem significant, UI ha-
bent & ITUM: ut, *oboleo, obolui, obolitum; peroleo, -ui, -itum; re-*
doleo, -ui, -itum; suboleo, -ui, -itum.

2. Quæ verò à simplicis significatione recedunt, faciunt EVI, E-
TUM: ut, *exoleo, exolevi, exoletum, to fade, to grow out of use;*
obsoleo, obsolevi, obsoletum, idem; inoleo, inolevi, inoletum vel inoli-
tum, to come in use, to grow upon. *Aboleo tamen abolevi facit*
& abolitum, to abolish. *Adoleo, adolevi, adultum, to grow up,*
to burn.

18. Dant SI SUM *suadet, ridet, manet, hæret & ardet,*
Et terget, mulcet, mulget: sed & S geminato
Vult jubeo, jussi, jussumque. *Indulgeo SI TUM,*
Torqueo dat torsti tortum. Viduata supinis
SI capiunt urget, cum fulget, turget & alget.

1. Quædam habent SI, SUM: ut,

Suadeo, suasi, suatum, to advise. Sic *dis-, per-suadeo.*

Rideo, risi, risum, to laugh. Sic *ar-, de-, ir-, sub-rideo.*

Maneo, mansi, mansum, to stay. Sic *per-, re-maneo.*

Hæreo, hæsi, hæsum, to stick. Sic *ad-, co-, in-, ob-, sub-hæreo.*

Ardeo, arsi, arsum, to burn. Sic *ex-, in-, ob-ardeo.*

Tergeo, tersi, tersum, to wipe. Sic *ab-, circum-, de-, ex-, per-*
tergeo.

Mulceo, mulsi, mulsum, to stroak. Sic *ad-, circum-, com-, de-,*
per-, re-mulceo.

Mulgeo, mulsi, mulsum & mulctum, to milk. Sic *e-, im-mulgeo.*
Jubeo,

CAP. I. De Præt. & Sup. Verborum. 87

Jubeo, cum gemino s utrobique, *jussi, jussum*, to command. Sic *fide-jubeo*.

2. Duo faciunt SI, TUM:

Indulgeo, indulsi, indultum, to coddier, to grant.

Torqueo, torpsi, tortum, to thzow. Sic *con-, de-, dis-, ex-, in-, ob-, re-* torqueo.

3. Quatuor præterito SI habent, at supino deficient:

Urgeo, urpsi, to urge oꝝ pꝛess. Sic *ad-, ex-, in-, per-, sub-, super-* urgeo.

Fulgeo, fulsi, to shine. Sic *af-, circum-, con-, ef-, inter-, præ-, re-, super-* fulgeo.

Turgeo, tursi, to swell.

Algeo, alsi, to be cold.

19. *Lugeo XI solum, cum luceo, frigeo, poscit*:

Augeo sic auxi, comitabitur inde sed auctum.

1. Hæc tria præterito XI faciunt, absque supino:

Lugeo, luxi, to mourn. Sic *e-, pro-, sub-* lugeo.

Luceo, luxi, to gibe light. Sic *al-, circum-, col-, di-, e-, il-, inter-, per-, vel pel-, præ-, pro-, re-, sub-, trans-* luceo.

Frigeo, frixi, to be cold. Sic *per-, re-* frigeo.

2. *Augeo facit auxi, auctum*, to increase oꝝ augment. Sic *ad-, ex-* augeo.

20. Nil formant *lactet, livet, scateoque, renidet,*

Mæret, avet, pollet, flavet, cum denseo, glabret.

Præterito ac proinde supino carent verba sequentia:

Lacteo, to suck Milk; *liveo*, to be black and blue; *scateo*, to flow out, to abound; *renideo*, to shine, to smile; *mæreo*, to be sorrowful; *aveo*, to desire; *polleo*, to be able; *flaveo*, to be yellow; *denseo*, to grow thick; *glabreo*, to be smooth oꝝ bare.

Tertia Conjugatio.

C I O.

21. **D**At *facio, feci, factum*: *jacio quoque jeci*

Accipit, & jactum: *specio lacioque creata*

Dant XI, CTUM: *verum elicui dic elicutumque.*

1. *Facio, feci, factum*, to make oꝝ do. Sic composita, tam ea quæ retinent; ut, *are-, cale-, made-, tepe-, bene-, male-, satis-* facio, &c. quàm

quam illa quæ a in i mutant: ut, *af-, con-, de-, ef-, in-, inter-, of-, per-, præ-, pro-, re-, suf- ficio*. At hæc supino *-ectum* per reg. 3. habent.

Facio, jeci, jactum, to cast or throw. Sic *ab-, ad-, circum-, con-, de-, dis-, e-, in-, inter-, ob-, pro-, re-, sub-, super-, superin-, tra- jicio*; supino *-ectum*.

2. Composita à *specio & lacio*, (quæ ipsa obsoleta sunt) faciunt exi-
ectum: ut, *aspicio, aspexi, aspectum, to behold*. Sic *circum-, con-, de-, dis-, in-, intro-, per-, pro-, re-, retro-, su- spicio*.

Allicio, allexi, allectum, to allure. Sic *il-, pel- licio*.

At *elicio, elicui, elicium facit, to draw or fetch out*.

DIO, GIO, PIO.

22. *Dic fodio, fodi, foffum: fugio dato fugi,
Et fugitum: capio cepi, captumque requirit:
At rapio, rapui, raptum: viduumque supino
Dat sapio, sapui: cupio volet ivit & itum.*

1. *Fodio, fodi, foffum, to dig*. Sic *ad-, circum-, con-, ef-, in-, inter-, per-, præ-, re-, suf-, trans- fodio*.

2. *Fugio, fugi, fugitum, to fly*. Sic *au-, (pro ab-,) con-, de-, dis-, ef-, per-, pro-, re-, suf-, subter-, trans- fugio*.

3. *Capio, cepi, captum, to take*. Sic *ac-, con-, de-, ex-, in-, inter-, oc-, per-, præ-, re-, suf- cipio, (supino-ceptum;) & ante- capio*.

4. *Rapio, rapui, raptum, to pull or snatch*. Sic *ab-, ar-, cor-, de-, di-, e-, præ-, pro-, sur- rapio; -ripui, -reptum*.

5. *Sapio, sapui, sine supino, to savour, to be wise*. Sic *con-, de- re- sipio*.

6. *Cupio, cupivi, cupitum, to desire*. Sic *con-, dis-, per- cupio*.

RIO, TIO.

23. *Dat pario, peperi, partum, vel ITUM: quatioque
Quassum, vix quassi; cussi at cussum bene proles.*

1. *Pario habet peperi, paritum, & contractè partum, to bring forth a Child*. Ejus composita sunt quartæ, *aperio, operio, comperio, reperio*. Vide Reg. 44.

2. *Quatio, to shake, quassi, quassum; at præteritum inusitatum*. Ejus composita in *cutio* exeunt, faciuntque *cussi, cussum: concutio, concussi, concussum, to shake altogether*. Sic *de-, dis-, ex-, in-, per-, re-, reper-, suc- cutio*.

UO.

24. Queis UO dat finem, per UI labuntur & UTUM.

At *fluo* vult *fluxi*, *fluxum* : *struxi*, *struo*, *structum*.

Vultque *ruo*, *ruitum* : dat UTUM proles tibi solum.

Nulla supina dabunt *metuo*, *pluo*, *congruo*, sicut

Annuo, cum *fociis* ; quibus *ingruo*, *respuo* junges.

1. Verba in UO faciunt præteritum in UI, supinum in UTUM: ut, *Arguo*, *argui*, *argutum*, to reprove, to reason or argue: unde *co-*, *red-* *arguo*. *Acuo*, *acui*, *acutum*, to sharpen: unde *ex-acuo*. Sic *exuo*, to put off *Clothes*; *induo*, to put them on. *Imbuo*, to moisten or wet. Composita à *lavo*, seu *luo* verbo inusitato, to wash: *ab-*, *al-*, *circum-*, *col-*, *di-*, *e-*, *inter-*, *per-*, *pol-*, *pro-*, *sub-luo*. *Minuo*, to lessen: unde *com-*, *de-*, *di-*, *im-* *minuo*. *Statuo*, to set or place, to ordain: unde *con-*, *de-*, *in-*, *præ-*, *pro-*, *re-*, *sub* *statuo*. *Suo*, to sow, sitch or tack together: unde *af-*, *circum-*, *con-*, *dis-*, *in-*, *præ-*, *re-* *suo*. *Tribuo*, to give, to divide: unde *at-*, *con-*, *dis-*, *re-* *tribuo*.

2. *Fluo*, *fluxi*, *fluxum*, to flow. Sic *af-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *dis-*, *ef-*, *in-*, *inter-*, *per-*, *præ-*, *pro-*, *re-*, *subter-*, *super-*, *trans-* *fluo*.

3. *Struo*, *struxi*, *structum*, to put in order, to build. Sic *ad-*, *circum-*, *con-*, *de-*, *ex-*, *in-*, *ob-*, *præ-*, *sub-*, *super-* *struo*.

4. *Ruo*, *ruī*, *ruitum*, to rush, to fall. Composita in supino faciunt UTUM, penultimā brevi: ut, *diruo*, *dirui*, *dirutum*, to overthrow. Sic *e-*, *ob-*, *pro-*, *sub-* *ruo*. *Corruo* tamen & *irruo* supina, quod sciam, non admittunt.

5. Supino carent verba sequentia: *Metuo*, *metui*, to fear: unde *præmetuo*. *Pluo*, *plui*, to rain: unde *ap-*, *com-*, *de-*, *im-*, *per-*, *pluo*. *Congruo*, *congrui*, to agree: *Ingruo*, *ingrui*, to assail, or fall upon with violence: *Annuo*, *annui*, to consent. Sic alia composita ab inusitato *nno*: *abnuo*, to refuse; *innuo*, to nod or beckon with the head; *renuo*, to deny. *Respuo*, *respui*, to reject, to slight.

BO.

25. BI BO BITUMque facit. *Scabo*, *lambo*, carent to supinis :

Orta *cubo*, ternum quibus *M* dedit indita flexum,
Dant *cubui*, *cubitum*. Vult *scribo* *nubo*que PSI,
PTUM.

1. Verbum definens in BO facit in præterito BI, in supino BITUM: ut,

M

Bibo,

Bibo, bibi, bibitum, to drink. Sic ad-, com-, e-, im-, per-, præ- bibo.

2. *Scabo facit scabi, sine supino, to scratch or claw: item, Lambo, lambi, to lick. Sic ad-, circum-, de-, præ- lambo.*

3. *Composita à cubo, quæ in hac conjugatione in præsentī assu-
munt, præterito & supino formam simplicis sequuntur: ut, accumbo,
accubui, accubitum, to sit down at Table. Sic con-, de-, dis-, in-,
oc-, pro-, re-, suc-, superin- cumbo.*

4. *Scribo, scripsi, scriptum, to write. Sic ad-, circum-, con-, de-,
ex-, in-, inter-, per-, post-, præ-, pro-, re-, sub-, super-, supra-, tran-
scribo.*

*Nubo, nupsi, nuptum, to be married; olim pro velo, to veil.
Sic de-, e-, in-, ob- nubo.*

CO.

26. *Dant XI, CTUM dico, duco simul; Nque remotâ
Vult vinco, vici, victum: geminato peperci
A parco, parsum adjiciens; quod SI dat ITUMque
Rariùs. Ico sibi formavit & icit & iclum.*

1. *Ex verbis in CO, duo faciunt XI, CTUM:*

*Dico, dixi, dictum, to say. Sic ab-, ad-, con-, contra-, e-, in-,
inter-, præ-, pro- dico.*

*Duco, duxi, ductum, to lead. Sic ab-, ad-, circum-, con-, de-,
di-, e-, in-, intro-, ob-, per-, præ-, pro-, re-, se-, sub-, tra^s vel trans-
duco.*

2. *Vinco, n amisso, vici, victum, to overcome. Sic con-, de-,
e-, per-, re- vinco.*

3. *Parco, peperci, parsum, rarò parsi, parcitum, to spare. Sic
com- parco vel com- perco.*

4. *Ico, ici, iclum, to strike.*

SCO.

27. *Vertitur in VI, TUM, SCO. Pasco dat tibi pastum:
Agnosco sed ITUM capiet cognoscoque. Disco
Vult didici primam geminans: sic posco, poposci;
Dispescit, compescit UI dant: cuncta supinis
Orba. Nihil gusco, nihil inceptiva creârunt.*

1. *SCO mutatur in VI & TUM: ut,*

*Cresco, crevi, cretum, to grow. Sic con-, de-, ex-, re-, & sine
supino, ac-, in-, per-, pro-, suc-, super- cresco.*

*Nosco, novi, notum, to know. Sic dig-, ig-, inter-, per-, præ-
nosco.*

Quiesco

Quiesco, quievi, quietum, to rest. Sic ac-, con-, inter-, re- quiesco. Scisco, scrivi, scitum, to ordain. Sic ad-, con-, de-, præ-, re- scisco. Suesco, suevo, suetum, to be accustomed. Sic as-, con-, de-, in- suesco.

2. *Pasco, pavi, pastum, to feed. Sic com-, de- pasco.*

3. Duo à *nosco* composita faciunt in supino ITUM: *Agnosco, agnovi, agnitum, to own or acknowledge; cognosco, cognovi, cognitum, to know. Sic recog- nosco.*

4. Duo principium præteriti geminant, supinoque carent.

Disco, didici, to learn. Sic ad-, con-, de-, e-, per-, præ- disco.

Posco, poposci, to demand. Sic ap-, de-, ex-, re- posco.

5. *Compesco, compescui, to stop or refrain, sine supino. Sic*

Dispesco, dispescui, to separate.

6. Præterito ac supino carent, *glisco, to grow or increase: item verba inceptiva: ut, madesco, to become moist; areasco, to become dry. Ejusmodi autem verba suorum primitivorum præteritum, & (si quod habeant) supinum assumunt: ut, ardesco, arsi, arsum, ab ardeo; abolesco, -evi, -itum, ab aboleo; delitescio, delitui; resipisco, resipui, vel resipivi; revivisco, revixi; à delitico, resipio, revivo.*

DO.

28. DO finita petunt DI, SUM. Sed *divido, rado, Dant SI, SUM, claudio, plaudo, cum ludere, trudo, Et lædo, rodo, compositaque vado* (quod ipsum Præteritum vix dat,) geminans ac S quoque *cedo. At pando, pandi, passum, pansumque: comedi Estum sæpe capit; N perdens fundoque fudi, Et fusum: sic scindo, scidi, sic findo, fidi, At scissum, fissum, duplicans S, reddè supinis.*

I. DO syllabâ terminata formant præteritum in DI, supinum in SUM: ut,

Cudo, cudi, cusum, to forge or stamp. Sic ex-, in-, per-, præ-, re cudo.

Mando, mandi, mansum, to chew. Sic præ-, re- mando.

Scando, scandi, scansum, to climb. Sic a-, con-, de-, e-, ex-, in-, tran- scendo.

Prehendo, prehendi, prehensum, to take hold of. Sic ap-, com-, de-, re- prehendo.

Accendo, accendi, accensum, to kindle. Sic in-, suc- cendo, ab obsoleto cando composita.

Defendo, defendi, defensum, to defend. Sic *of-fendo*, ab inusitato *fendo*.

2. *Sequentia habent SI, SUM*:

Divido, divisi, divisum, to divide.

Rado, rasi, rasum, to shave. Sic *ab-, circum-, cor-, de-, e-, inter-, pra-, sub-rado*.

Claudo, clausi, clausum, to close. Sic *circum-, con-, dis-, ex-, in-, inter-, oc-, pra-, re-, se. cludo*, quæ a amittunt.

Plaudo, plausi, plausum, to clap hands for Joy. Sic *ap-, circum-plaudo*: item *com-, dis-, ex-, sup-plodo*, quæ au mutant in o longum.

Ludo, lusi, lusum, to play. Sic *ab-, al-, col-, de-, e-, il-, inter-, ob-, pra-, pro-, re-ludo*.

Trudo, truxi, trusum, to thrust. Sic *ab-, con-, de-, ex-, in-, ob-, pro-, re-trudo*.

Lido, lasi, lasum, to hurt. Sic *al-, col-, e-, il-lido*, a diphthongo in i longum mutata.

Rodo, rosi, rosam, to gnaw. Sic *ab-, ar-, circum-, cor-, de-, e-, ob-, per-, pra- rodo*.

Vado, vasi, vasum, (sed præterito ac supino extra compositionem vix usitatis) to go. Sic *circum-, e-, in-, per-, super-vado*.

Cedo, cessi, cessum, gemino ꝑ utrobique, to yield or give place. Sic *ab-, ac-, ante-, con-, de-, dis-, ex-, in-, inter-, pra-, pro-, re-, retro-, se-, suc- cedo*.

3. *Pando, pandi, passum*; & interdum *pansum*, to open, to spread. Sic *dis-, ex-, op-, pra-, re-pando*.

4. *Comedo, comedi, comestum*, nonnunquam *comestum*, to eat. Sed *edo* simplex, aliaque ejus composita, ut, *ad-, amb-, ex-, per-, sub-, super-edo*, regulam generalem sequuntur.

5. *Tria n* in præterito & supino abjiciunt:

Fundo, fudi, fusum, to pour forth. Sic *af-, circum-, con-, de-, dis-, ef-, in-, inter-, of-, per-, pro-, re-, suf-, super-, superin-, transfundo*.

Scindo, scidi, scissum, duplici ꝑ in supino, to cut. Sic *ab-, circum-, con-, dis-, ex-, inter-, per-, pra-, pro-, re-, tran-scindo*.

Findo, fidi, fissum, duplici itidem ꝑ in supino, to cleave. Sic *con-, dis-, in-findo*.

29. *Tundo* facit *tutudi, tunsum*, compositaque *tusum*.

Et *cado* vult *cecidit, casum*: sed nata supinum (*Incido* si demas, *recido*, simul *occido*) spernunt.

Cædo cecidit habet *cæsum*; sic *tendo, tetendi*,

Tensum

Pensum vel *tentum*; magis *tentum* sed dato proli:
Vultque *pepedit*, ITUM, *pedo*: *pensum*que, *pependi*,
Pendo capit: DIDIT atque DITUM cum *ven-*
dere, credo,

Et propè cuncta sibi quæ DO cum præposituris
Gignit: at *abscondo* potius DIT quàm DIDIT
effert.

Præterito DI *strido, rudo* dant, absque supinis,
*Sido*que, sed soboli, *sedeo* dat mutuò *fedi*.

6. Quædam in DO geminant principium præteriti: ut,
Tundo, tutudi, tunsun, interdum *tusum*, to *beat as in*
a *Mortar*. Composita *tudi* & *tusum* habent: ut, *contundo, consudi,*
contusum, to *bruise or break in pieces*. Sic *ex-, ob-, per-, re-*
tundo.

Cado, cecidi, casum to *fall*. Sic *incido, incidi, incasum*, to *fall*
in; *recido, ricidi, recasum*, to *fall back*; *occido, occidi, occasum*,
to *fall down, to die*. Alia composita *lupinum* non habent; *ac-,*
con-, de-, ex-, inter-, pro-, suc- *cido*.

Cado, cecidi, casum, to *cut, to kill*. Composita *e* in *i* longum
mutant; *accido, accidi, accisum*, to *cut about*. Sic. *abs-, con-, cir-*
cum-, de-, ex-, in-, inter-, oc-, per-, præ-, re-, suc- *cido*.

Tendo, tetendi, tensum vel *tentum*, to *stretch out*. In plerisque
compositorum *tentum* magis est usitatum: ut, *at-, con-, de-, dis-,*
ob-, præ-, præ- *tendo*. *Extensum* vel *extensum*, ab *extendo*, promiscuè
dicitur. *Ostensum* verò, ab *ostendo*, magis in usu est quàm *ostentum*.

Pedo, pepedi, peditum, to *break wind backwards*. Sic *op-pedo*.
Pendo, pependi, pensum, to *hang or weigh*. Sic *ap-, de-, dis-,*
ex-, im-, per-, re-, sus- *pendo*.

7. Composita à verbo DO cum præpositionibus, sunt omnia ferè
tertiæ conjugationis, præter *circundo*. faciuntque præterito *didi*, su-
pino *ditum*: ut, *abdo, abdidi, abditum*, to *hide*. Sic *ad-, con-,*
de-, di-, e-, in-, ob-, per-, pro-, red-, sub-, tra- *do*: item, *decon-*
con- *do*; & *coad-, superad-* *do*; & *deper-, disper-* *do*. Quibus,
adde *credo, credidi, creditum*, to *believe*; *vendo, vendidi, venditum*,
to *sell*. *Abcondo* tamen *abcondi* (rarius *abcondidi*,) *abconditum*
facit, to *hide*.

8. Tria carent supino, præteritum verò juxta regulam formant:
Strido, stridi, to *crash or creak*.
Rudo, rudi, to *beat as an Ass*.

Sido,

94 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Sido, fidi, to sink down. Ejus composita præteritum & supinum mutantur à *sedeo*: ut, *confido, confedi, confessum, to settle or sit down.* Sic *af-, circum-, de-, in-, ob-, per-, re-, sub- sido.*

GO, GUO.

30. GO vel GUO, XI, CTUMque facit. Cum *surgere pergo*

Accipit at REXI, RECTUM. Sed & ista supinis N tria deperdunt, *tingo, cum pingere, stringo.*

Dat *frango, fregi, fractum*; sicut egit & actum

Vult ago: sed soboles, *satago, cum prodigo, dego, Nulla supina dabunt*; caret *ambigo* præteritoque.

Tango facit *tetigi, tactum*; *legi, lego, lectum*:

Negligo sed poscunt, *intelligo, diligo, XI, CTUM.*

Pungo capit *pupugi, punctum*, sed pignora *punxi*:

Præteritum sed utrumque petit sibi ritè *repungo.*

Vult *pango, panxi, pactum*; *pepigi*que vetustum

Dat *pago, quod pegi* genitis de *pango* reservat.

1. Verbum in GO vel GUO desinens facit XI in præterito, & CTUM in supino: ut,

Cingo, cinxi, cinctum, to gird, to surround. Sic *ac-, dis-, circum-, in-, præ-, re-, suc- cingo.*

Fligo, flixi, flictum, to dash or beat upon. Sic *af-, con-, in-, fligo*: item *profligo, -avi, -atum*, primæ conjug.

Fungo, junxi, junctum, to join. Sic *ab-, ad-, con-, de-, dis-, in-, inter-, se-, sub- fungo.*

Lingo, linxi, linctum, to lick. Sic *de-, e-, pol- lingo.*

Mungo, munxi, munctum, to wipe or clean the Nose. Sic *e-mungo.*

Plango, planxi, planctum, to beat, to lament.

Rego, rexi, rectum, to govern. Sic *ar-, cor-, di-, e-, por-, sur-rigo.*

Singuo, vel stingo, stinxi, stinctum, to dash out, to extinguish. Sic *di-, ex-, in-, inter-, præ-, re- singuo.*

Tego, texi, tectum, to cover. Sic *circum-, con-, de-, in- ob-, per-, præ-, pro-, re-, sub-, super- tego.*

Tingo vel tinguo, tinxi, tinctum, to dip or dye. Sic *con-, in-tingo.*

Ungo

CAP. I. De Præt. & Sup. Verborum. 95

Ungo vel unguo, unxi, unctum, to anoint. Sic ex-, in-, per-, super- ungo.

2. Duo formant REXI & RECTUM;

Surgo surrexi, surrectum, to rise. Sic af-, circum-, con-, de-, ex-, in-, re- surgo.

Pergo, perrexī, perrectum, to go forward.

3. Tria n in supino amittunt;

Stringo, strinxi, strictum, to bind, to strain. Sic ad-, con-, de-, dis-, ob-, per-, pra-, re-, sub- stringo.

Fingo, finxi, fictum, to feign. Sic af-, con-, ef-, re- fingo.

Pingo, pinxi, pictum, to paint. Sic ap-, de- pingo.

4. Frango, fregi, fractum, to break. Sic con-, de-, dis-, ef-, in-, per-, pra-, re-, suf- fringo.

Ago, egi, actum, to do, to drive. Sic ab-, ad-, ex-, red-, sub-, trans-, transad- igo: & circum-, per- ago; cogo pro coago.

Tria ab ago composita carent lupino: Satago, sategi, to be busie about a thing; Prodigio, prodegi, to lavish or spend riotously; Dego (pro deago) degi, to live or dwell. Unum præterito etiam caret, Ambigo, to doubt.

5. Tango, tetigi, tactum, to touch. Sic at-, con-, ob-, per- tingo.

6. Lego, legi, lectum, to gather, to read. Sic al-, per-, pra-, re- sub- lego, quæ e retinent: item col-, de-, e-, recol-, se- ligo, quæ e mutant in i.

Tria à lego composita habent EXI, ECTUM; Diligo, dilexi, dilectum, to love; Intellego, intellexi, intellectum, to understand; Negligo, neglexi, neglectum, to neglect.

7. Pungo, pupugi, punctum, to prick. Composita punxi faciunt: ut, Compungo, compunxi, compunctum. Sic dis-, ex-, inter- pungo.

Repungo verò repupugi habet & repunxi, to prick again.

8. Pango, panxi, pactum, to fit, to drive in, to compose.

Ab obsoleto pago, (pro quo nunc paciscor dicimus) est pepigi; pactum, to bargain, olim pegi.

Composita à pango, ea præsertim quæ a in i mutant, præterito pegi servant, ab antiquo verbo pago: ut, compingo, compegi, compactum, to compact or put together. Sic impingo, oppango, seu oppingo, repango, suppingo.

31. Dant SI, SUM spargo, mergo, tergoque. Requirit

At XI, XUM figo cum frigere: nec male frictum

Invenies quandoque datum. Nil vergo capeffit.

XI clango, ningo dat & ango, supinaque nulla.

9. Tria formant SI, SUM;

Spargo,

Spargo, sparsi, sparsum, to spread. Sic ad-, circum-, con-, di-, in-, inter-, per-, pro-, re- spergo.

Mergo, merſi, merſum, to dip or plunge. Sic de-, e-, im-, sub- mergo.

Tergo, terſi, terſum, to wipe or clean. Sic abſ-, de-, ex-, per- tergo.

10. Duo faciunt XI, XUM.

Figo, fixi, fixum, to fix or fasten. Sic af-, con-, de-, in-, of-, per-, præ-, re-, ſuſ-, tranſ- figo.

Frigo, frixi, frixum & frictum, to fry.

11. *Vergo, to incline or ſteer toward, caret præterito & ſupino. Sic in-, de-, e-, vergo.*

12. Tria præterito XI habent, ſupino autem deficient;

Clango, clanxi, to ſound a Trumpet.

Ningo (vel ninguo) ninxi, to ſnow.

Ango, anxī, to vex or torment.

HO, JO.

32. Postulat HO, XI, CTUM. *Minxi, miſtum cape mejo.*

1. Duo verba in HO faciunt XI & CTUM:

Traho, traxi, tractum, to draw. Sic abſ-, at-, circum-, con-, de-, diſ-, ex-, per-, pro-, re-, ſub- traho.

Veho, vexi, vectum, to carry. Sic a-, ad-, circum-, con-, de-, e-, in-, per-, præ-, præter-, pro-, re-, ſub-, ſuper-, tranſ- veho.

2. Unicum in JO verbum, priore conſonante;

Mejo facit minxi, miſtum, to piſſe. Sic im- mejo.

LO.

33. LO LUIT efformat: *colo, conſulit, occulit, ULTUM:*

At alo dic altum, vel ITUM: molitum molo donat.

Nulla ſupina manent genitris de cello: ſed unum

Excipe percello, quod perculit optat & ULSUM.

Pello facit pepuli pulſum; falloque feſelli,

Et falſum. Velli, vel vulſi, vello reſolcit,

Inde petens vulſum: fallo, falli, quoque falſum.

At pſallo, pſalli tantum: pariterque ſupinis

Deficiunt malo, volo, nolo, junde reſello.

More

CAP. I. De Præt. & Sup. Verborum. 97

More sed insolito dat *tollo sustulit*, atque
Sublatum: attollo proles sed nil sibi quærit.

1. Verba in LO finita, præterito LUI faciunt, supino variant, hoc modo:

Colo, colui, cultum, to adorn, to inhabit, to honour, to till.
 Sic *ac-*, *circum-*, *ex-*, *in-*, *per-*, *præ-*, *re-colo*: item, *Occulo* (o in u mutato) *occului, occultum*, to hide.

Consulo, consului, consultum, to advise, to consult.

Alo, alui, alitum, & per syncopen *altum*, to nourish.

Molo, molui, molitum, to grind. Sic *com-*, *e-*, *per-* *molo*.

2. *Cello* simplex non est in usu. Ejus autem composita sic conjungantur.

Antecello, antecellui; excello, excellui; præcello, præcellui, to excel or surpass: hæc tria sine supino.

Percello, perculi, percussus, to overthrew, to astonish.

Recello, to bend back, (parum usitatum verbum) nullum præteritum aut supinum habere invenitur.

3. Duo principium præteriti geminant:

Pello, pepuli, pulsum, to thrust. Sic *ap-*, *af-*, *com-*, *de-*, *dis-*, *ex-*, *im-*, *per-*, *pro-*, *re-* *pello*.

Fallo, fefelli, falsum, to deceive. At *refello, refelli*, to disprove or confute, sine supino.

4. *Vello, velli, vel vulsi, vulsum*, to pull or pinch. Sic *a-*, *con-*, *inter-*, *præ-*, *re-* *vello*. In reliquis verò, *de-*, *di-*, *per-* *vello*, terminatione *ELLI* rectius uteris.

5. *Sallo, falli, falsum*, to salt.

6. *Psallo, psalli*, sine supino, to play on a musical Instrument.

7. Supino etiam carent hæc verba alioquin irregularia; *volo, volui*, to will; *malo, malui*, to will rather; *nolo, nolui*, to be unwilling.

8. *Tollo*, modo inusitato & sibi peculiari, *sustuli* & *sublatum* facit, to lift up or take away. Compositum *attollo*, to take up, nullum præteritum aut supinum habet.

MO.

34. MO per UI dat ITUM. *Tremo* flectitur absque supino.

Dant PSI, PTUM, *demo, promo, cum sumere, como*:

Emi, emptum sed *emo* capiet; *pressi, premo, pressum*.

1. In MO terminata præterito UI, supino ITUM habent: ut,

N

Fremo,

98 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Fremo, fremui, fremitum, to rage or roar. Sic af-, circum-, con-, in-, per- fremo.

Gemo, gemui, gemitum, to groan. Sic ag-, circum-, con-, in-, re- gemo.

2. *Tremo, tremui facit, absque supino, to tremble. Sic at-, circum-, con-, in- tremo.*

3. Quatuor PSI, PTUM, vel SI, TUM habent:

Demo, dempsi, demptum, to take away.

Promo, prompsi, promptum, to bring out. Sic de-, ex- promo.

Sumo, sumpsi, sumptum, to take. Sic ab-, af-, con-, de-, in-, pra-, re-, tran- sumo.

Como, compsi, comptum, to deck or dress.

4. *Emo, emi, emptum, to buy. Sic adimo, to take away; dirimo, to break off, to sunder or part; eximo, to take out; interimo & perimo, to kill; redimo, to ransom; coëmo, to buy up.*

5. *Premo, pressi, pressum, duplices, to press. Sic ap-, com-, de-, ex-, im-, op-, per-, re-, sup- primo.*

NO.

35. *Pono facit posui, positum : genui, genitumque
Gigno creat : cecini, cantum cano poscit ; habeto
Sed CINUI, CENTUM proles. Propè nil sibi
servans,*

*Temno dedit nato PSI, PTUM. Vult sperno-
que spreui,*

Et spretum ; sterno, stravi, stratum ; sino, sivi,

Atque situm : livi, levive, litum, lino ; cerno

Dat crevi, cretumque, magis quæ nata frequentant.

Verba in NO præteritum & supinum variè formant :

1. *Pono, posui, positum, to put or place. Sic ap-, ante-, circum-, com-, de-, dis-, ex-, im-, inter-, op-, post-, pra-, pro-, re-, se-, sup-, super-, superim-, trans- pono.*

2. *Gigno, genui, genitum, to beget. Sic con-, e-, in-, per-, pro-, re- gigno.*

3. *Cano, cecini, cantum, to sing. At composita CINUI & CENTUM faciunt : ut, accino, accinui, accentum, to sing in Con-
sort. Sic con-, in-, pra-, suc- cino ; oc- cino & oc- cano, re- cino & re- cano.*

4. *Temno olim tempsi & temptum, quæ jam vix in usu sunt, præ-
terquam in composito contemno, contempsi, contemptum, to despise.*

5. *Se-*

CAP. I. *De Præt. & Sup. Verborum.* 99

5. Sequentia præteritum formant in VI, supinum in TUM:

Sperno, spreui, spretum, to disdain or slight. Sic *de- sperno*.

Sterno, stravi, stratum, to lay flat, to strow. Sic *ad-, con-, in-, præ-, pro-, sub- sterno*.

Sino, sivi, vel sii, situm, to permit. Sic *desino, desivi* (sæpius *desii*) *desitum*, to leave off.

Lino, livi, vel levi, litum, to anoint or daub. Sic *al-, circum-, col-, de-, il-, inter-, ob-, per-, præ-, re-, sub-, subter-, super-, super-il-lino*.

Cerno, crevi, cretum, to see, to decree, to enter upon an Inheritance. Sic *de-, dis-, ex. in-, se- cerno*. Supinum autem simplicis, *cretum*, vix in usu est, rarius etiam præteritum *crevi*, nisi cum pro *adeunda hereditate* accipitur.

PO, QUO.

36. PO, PSI, PTUMque facit. *Strepo* vult *strepui*, *strepitumque*:

At *rumpo, rupi, ruptum*. *Coquo* flectito XI, CTUM.

Linquo tenet *liqui* tantum, *compositaque licitum*.

1. In PO finita faciunt PSI & PTUM: ut, *Carpo, carpsi, carptum*, to pluck. Sic *con-, de-, dis-, ex-, præ- terpo*.

Clepo, clepsi, cleptum, to steal.

Repo, repsi, reptum, to creep. Sic *ad-, cor-, de-, di-, e-, ir-, in- tro-, ob-, per-, pro-, sub- repo*.

Scalpo, scalpsi, sculptum, to scratch, to engrave. Sic *circum-, ex- scalpo*,

Sculpo, sculpsi, sculptum, to grave or carve. Sic *ex-, in- sculpo*.

2. *Strêpo, strepui, strepitum* facit, to make a Noise. Sic *ad-, circum-, in-, inter-, ob-, per- strepo*.

3. *Rumpo, rupi, ruptum*, to break. Sic *ab-, cor-, di-, e-, inter-, intro-, ir-, ob-, per-, præ-, præ- rumpo*.

4. Duo sunt in QUO verba desinentia; quorum

Coquo, coxi, coctum facit, to boyl. Sic *con-, de-, dis-, ex-, in-, per-, re- coquo*.

Linquo, liqui, to leave. Supinum *licitum* in simplice inusitatum, in compositis satis frequens: ut, *relinquo, reliqui, relictum*, to forsake. Sic *de- & dere-linguo*.

RO.

37. *Quæro, quæsiui, quæsitum* dat: *tero, trivi*,
Et tritum: *verro, verri, versumque* requirit:
Uro ussi ac ustum: *cursum* vult *curro, cucurri*:
Flecte gero, gessi, gestum: *latumque, tulique*
Dat fero: præteritum nullum *furo, suffero*, nōrunt.
A fero fit *sevi*que, *satum*: sic *EVIT, ITUM*que
 Dant composita quibus plantandi significatus
 Inditur; at *SERUI, SERTUM* vult cætera proles.

Verba in RO varia habent præterita & supina:

1. *Quæro* facit *quæsiui, quæsitum*, to seek. Sic *ac-, an-, con-, dis-, ex-, in-, per-, re-* *quiro*.
2. *Tero, trivi, tritum*, to wear, to bñise. Sic *at-, con-, de-, dis-, ex-, in-, ob-, per-, pro-, sub-* *tero*.
3. *Verro, verri, versum*, to sweep, bñish, oꝝ make clean. Sic *a-, con-, de-, e-, præ-, re-* *verro*.
4. *Uro, ussi, ustum*, to burn. Sic *ad-, amb-, comb-, de-, ex-, in-, per-, sub-* *uro*.
5. *Curro, cucurri, cursum*, to run. Sic *ac-, con-, de-, dis-, ex-, in-, oc-, per-, præ-, pro-* *curro*, quæ reduplicationem simplicis nonnunquam admittunt, nonnunquam abjiciunt, *accurri* vel *accucurri*, &c. item *circum-, re-, suc-, trans-* *curro*, quæ principium raro aut nunquam geminant.
6. *Gero, gessi, gestum*, to carry. Sic *ag-, con-, di-, in-, pro-, re-, sug-* *gero*.
7. *Fero, tuli, latum*, to bear, to bñing, to suffer. Sic *af-, ante-, au-, circum-, con-, de-, dis-, ef-, in-, intro-, of-, per-, post-, præ-, præter-, pro-, re-, super-, trans-* *fero*.
Suffero autem præterito & supino caret.
8. *Furo*, to be mad, nullum præteritum aut supinum habet.
9. *Sero, sevi, satum*, to sow.
 Ejus composita, quæ *seminandi* seu *plantandi* significationem habent, faciunt *SEVI* & *SITUM*: ut, *assero, assevi, assitum*, to sow oꝝ plant near by; *consero, conserui, consitum*, to plant together. Sic *circum-, de-, dis-, in-, inter, pro-, re-, sub-, tran-* *sero*.
 Quæ verò *ordinandi* seu *nectendi* significationem sunt adepta, *SERUI* habent & *SERTUM*: ut, *assero, asserui, assertum*, to claim oꝝ challenge. Sic *con-, de-, dis-, edis-, ex-, in-, inter-* *sero*.

S O.

- 38 SO, SIVI, SITUMque capit: sed trunca supinis
 SI *viso, incesso* retinent: at *depso* reposcit
Depsuit & depstum. *Pinso* dat *pinsuit*, atque
Pinsit, & hinc *pinsum, pistum* formabit, ITUMque.

1. In SO exeuntia faciunt SIVI & SITUM: ut,
Arcesso, arcessivi, arcessitum, to call or send for.
Capesso, capessivi, capessitum, to take, or go about to take.
Lacesso, lacessivi, lacessitum, to provoke.
Faceesso, facessivi, facessitum, to do, to go away.
2. Duo supinis carentia præterito SI habent:
Viso, visi, to go to see, to visit. Sic *in-, re- viso*.
Incesso, incessi, to attack.
3. *Depso, depsi, depstum*, to knead. Sic *con-, per- depso*.
4. *Pinso, pinsui, vel pinsi, pinsum, pistum, vel pinsitum*, to bake.

T O.

39. *Flecto* XI, XUM vult: sic *plecto, necloque, pecto*:
 Quæ XUIT & pariter formant. *Meto* sed gemi-
 nans S
Messuit & messum; *peto* suscipit IVIT & ITUM:
 At *mitto, misi, missum* dat; *vertoque verti*,
 Et *versum*: *sterto* vult *stertuit*, absque supino.
Sisto stitique, statum dat agens: neutrale sequetur
Sto verbum, unde STITI, atque STITUM com-
 posta tulerunt.

Verba in TO diversimodè præteritum & supinum formant:

1. *Flecto, flexi, flexum*, to bow. Sic *circum-, de-, in-, re-, retro-*
flecto.
2. *Plecto, plexi, & plexui, plexum*, to plait. Sic *im- plecto*.
Necto, nexi & nexui, nexum, to tie or knit. Sic *an-, con-, cir-*
cum-, in-, sub-necto.
3. *Pecto, pexi & pexui, pexum*, to dress or comb. Sic *de-, ex-, re-*
pecto.
3. *Meto, messui, messum*, to reap, mow or cut down. Sic *de-,*
præ-meto.

4. *Peto,*

4. *Peto, petivi, petillum, to seek, to pursue.* Sic *ap-, com-, ex-, im-, op-, re-, sup. peto.*

5. *Mitto, misi, missum, to send.* Sic *a-, ad-, com-, circum-, de-, di-, e-, im-, inter-, intro-, o-, per-, pra-, prater-, pro-, re-, sub-, super-, trans. mitto.*

6. *Verto, verti, versum, to turn.* Sic *a-, ad-, animad-, ante-, circum-, con-, de-, di-, e-, in-, inter-, ob-, per-, pra-, prater-, re-, sub-, trans. verto.*

7. *Sterto, stertui, absque supino, to snore.* Sic *de. sterto.*

8. *Sisto activum facit stiti, statum, to stop, to sist.* At *sisto neutrum, to stand still, steti, statum à sto mutuatur: quidam præterito & supino carere volunt.* Composita verò *stiti & stitum* habent: ut, *assisto, astiti, aslitum, to stand by.* Sic *circum-, con-, de-, ex-, in-, inter-, ob-, per-, re-, sub. sisto.* Sed *absisto* supino destituitur, nec cætera faciliè illud admittunt.

VO, XO.

40. *Dat vivo XI, CTUM: solvo VI format & UTUM, Ut volvo. Texo vult texuit, indeque textum.*

Tria in VO verba hoc pacto conjugantur:

1. *Vivo, vixi, victum, to live.* Sic *ad-, con-, per-, pro-, re-, super. vivo.*

2. *Solvo, solvi, solutum, to loose.* Sic *ab-, dis-, ex-, per-, re. solvo.*
Volvo, volvi, volutum, to roll. Sic *ad-, circum-, con-, de-, e-, in-, ob-, per-, pro-, re-, sub. volvo.*

3. *Unicum in XO verbum texo facit texui, textum, to weave.* Sic *at-, circum-, con-, de-, in-, inter-, ob-, per-, pra-, pro-, re-, sub. texo.*

Quarta Conjugatio.

41. **I**VI præterito dat, & ITUM quarta supino.

Verba Quartæ Conjugationis faciunt præterito IVI, supino ITUM, penultimâ longâ: ut,

Munio, munivi, munitum, to fortify, to defend.

Polio, polivi, politum, to polish.

Vestio, vestivi, vestitum, to clothe.

42. *Singultit vult singultum, sepelitque sepultum:*

Dat venio, veni, ventum: sed veneo solum

Veniit

*Veniit efficiet: salio, salui, saliique,
Extulit, & saltum: capiunt at pignora sultum.*

1. Hæc duo præteritum juxta regulam, supinum verò in **ULTUM** faciunt:

Singultio, singultivi, singultum, to per oz sob.

Sepelio, sepelivi, sepultum, to bury.

2. *Venio, facit veni, ventum, to come.* Sic *ad-, ante-, circum-, con-, contra-, de-, e-, in-, inter-, intro-, ob-, per-, post-, præ-, pro-, sub-, super- venio.*

3. *Veneo, venii, sine supino, to be sold.*

4. *Salio, salui, & salii, saltum, to leap.* Ejus composita præterito sæpius quidem *filui*, interdum *filii*, veteribus etiam *filivi*, supino autem *sultum* ceperunt: ut, *transilio, transilui, transilii, & transilivi, transultum, to leap oher.* Sic *ab-, af-, circum-, con-, de-, dis-, ex-, in-, pro-, re-, sub-, super- filio.* Supinorum *absultum, circum-sultum & prosultum* auctoritas desideratur.

43. *Vult amicit vel UI, vel XI, CTUM: vincio XI, CTUM.*

Sancio jungatur, quod & IVI format, & ITUM.

1. *Amicio facit amicui, rariùs amixi, amictum, to cover oz clothe.*

2. *Vincio, vinxii, vinctum, to tye.* Sic *circum-, de-, e-, re- vincio.*

3. *Sancio, sanxi & sancivi, sanctum & sancitum, to establish oz ratify.*

44. *Cambio vult PSI, PSUM: sed sepsi, sepio, septum:*

Haurio SI, STUM dat; SUM rariùs effer. Habebit Sentio, sed sensi, sensum: sic raucio, rausi,

Et rausum: sarcit, farcit, cum fulcio, SI, TUM.

At PERUI, PERTUM que sibi composita jugârunt

Ex pario ternæ: RI comperit & reperit vult.

1. *Cambio habet campsi, campsum, to change Money.*

2. *Sepio, sepsi, septum, to hedge oz inclose.* Sic *circum-, dis-, inter-, ob-, præ- sepio.*

3. *Haurio, hausi, haustum, rariò haustum, to draw out, to empty.* Sic *de-, ex- haurio.*

4. *Sensio,*

4. *Sentio, sensi, sensum*, to feel or perceive. Sic *as-*, *con-*, *dis-*, *per-*, *pra-*, *sub-* *sentio*.

Raucio, rausi, rausum, to be hoarse.

5. Hæc tria faciunt *SI*, *TUM*:

Sarcio, sarcī, sartum, to mend or repair. Sic *ex-*, *re-* *sarcio*.

Farcio, farsī, fartum, to cram. Sic *con-* *fercio*, *ef-* *fercio* vel *ef-* *farcio*, *in-* *fercio* vel *in-* *farcio*, *re-* *fercio*.

Fulcio, fulsi, fultum, to stay or uphold. Sic *con-*, *ef-*, *in-*, *per-*, *suf-* *fulcio*.

6. Composita à *pario* tertiæ conjugationis præteritum formant in *PERUI*, supinum in *PERTUM*: ut, *Aperio, aperui, apertum*, to open; *operio, operui, opertum*, to shut, to cover.

Ex his tamen duo præterito *RI* faciunt, *Comperio, comperi, com-* *pertum*, to know a thing for certain. *Reperio, reperi, reperitum*, to find.

45. *Ajo* præterito careat, pariterque supino:

Cum *ferio* junges meditantia verba: sed inde

Parturio, esurio, cum nupturio, vollo tolli.

Præterito, ac proinde supino, carent verba sequentia:

1. *Aio*, to say, verbum aliis etiam partibus deficiens.

Ferio, to strike.

2. Item verba meditativa seu desiderativa: ut, *cœnaturio*, to desire to sup; *scripturio*, to have an Itch of Writing.

✠ Ex his tamen tria excipiuntur; *Parturio, parturivi*, to be in travail; *esurio, esurivi, esuritum*, to be hungry; *nupturio, nupturivi*, to desire to be married.

46. *Cæcutit, gestit, glocit, & dementit, ineptit,*

Nulla supina dabunt, cum *profilit* atque *ferocit*.

Hæc verba præteritum quidem habent, at supino deficiunt;

Cacutio, cacutivi, to be dim-sighted. *Gestio, gestivi*, to shake one's Joy by the Gesture of his Body. *Glocio, glocivi*, to cluck or heckle as a Hen. *Ineptio, ineptivi*, to play the Fool. *Profilit, profilui*, to leap forth. *Ferocio, ferocivi*, to be fierce.

De Verbis DEPONENTIBUS & COMMUNIBUS.

47. **P**RÆTERITUM verbis ut in OR residentibus aptum
Efficias, voces activas fingere oportet:

Ut, *vereor, vereor, veritum*; fuit hinc *veritus sum*.

Verborum deponentium ac communium præterita hoc modo formabis. Finge primum vocem activam: deinde ex præceptis suprà traditis præteritum ac supinum ei tribue: postremò UM supini in US vertito, adjuugeque verbum substantivum *sum, fui, &c.* Exempli gratiâ, ex verbo, *lato*, *to be glad*, finge *lato*; inde fiet *latavi, latatum, &c.* ex hoc *latatus sum*. Sic ex *vereor*, *to fear*, secundæ conjugationis, *vereo, verui, veritum, &c.* *veritus sum*. Ex *fungor* tertiæ, *to discharge an Office*, *fungo, sunxi, functum, &c.* *functus sum*. Ex *potior* quartæ, *to enjoy, to have in possession*, *potio, potivi, potitum, &c.* *potitus sum*.

48. Hac de lege tamen deflectunt pauca secundæ:

Nam *ratus à reor* est: *misereri* vultque *miserus*;
Et *fateor fassus*: FESSUS sed reddito proli.

I. Excipiuntur in secunda conjugatione,

Reor, ratus sum, to think.

Misereor, miserius sum, to pity.

Fateor, fassus sum, to confess.

Composita autem, quia *a* in *i* mutant, præterito *e* habent: ut;
profiteor, professus sum, to declare openly, to profess; confiteor, confessus sum, to own or acknowledge.

49. Insuper à *labor lapsus* sibi tertia format:

Ultus ab *ulciscor* manat; venit *usus* ab *utor*;

Vult **UTUS** loquor atque sequor; queror accipe
questus,

Nisus vel *nixus nitor, pactusque paciscor*;

Dat gradior gressus, proficiscor funde profectus;

Nanciscor nactus, patior passusque requirit;

Aptus apiscor habet: commentus comque miniscor

Accipit: at fructus pariter fructusque jugari

O

Vult

Vult fruor : oblitus sed & obliviscor adoptat ;

Ast expergiscor cupit experrectus habere.

Mortuus àque mori est, natus nasci, ortus oriri :

Queis tribus extremis per ITURUS flecte futurum.

2. Excipiuntur in tertia conjugatione,

Labor, lapsus sum, to slide. Sic al-, col-, de-, di-, e-, il-, inter-, per-, prater-, pro-, re-, sub-, subter-, super-, trans- labor.

Ulciscor, ultus sum, to revenge.

Utor, usus sum, to use. Sic ab-, de-, utor.

Loquor, loquutus vel locutus sum, to speak. Sic al-, col-, circum-, e-, inter-, ob-, pra-, pro- loquor.

Sequor, sequutus vel secutus sum, to follow. Sic as-, con-, ex-, in-, ob-, per-, pro-, re-, sub-sequor.

Queror, questus sum, to complain. Sic con-, inter-, pra- queror.

Nitor, nisus vel nixus sum, to endeavour, to lean upon. Connitor, innitor, obnitor, renitor, subnitor, sæpius XUS quàm SUS habent.

Annitor, annixus vel annisus, absque discrimine. Enitor, enixa sum, de partu; enisus sum de alio conatu dicitur.

Paciscor, pactus sum, to bargain. Sic de- peciscor.

Gradior, gressus sum, to go. Sic ag-, ante-, circum-, con-, de-, di-, e-, in-, intro-, pra-, prater-, pro-, re-, retro-, sug-, super-, trans- gradior.

Profiscor, profectus sum, to go a Journey.

Nanciscor, nactus sum, to get.

Paior, passus sum, to suffer. Sic per- petior.

Apiscor, aptus sum, to get. Sic adipiscor, adeptus sum, & inde piscor, indeptus sum.

Comminiscor, commentus sum, to devise or invent.

Fruor, fruius vel fructus sum, to enjoy. Sic per- fruor.

Oliviscor, oblitus sum, to forget.

Expergiscor, experrectus sum, to awake.

Morior, mortuus sum, to die. Sic com-, de-, e-, im-, inter-, pra- morior.

Nascor, natus sum, to be born. Sic ad-, circum-, de-, e-, in-, inter-, re-, sub- nascor.

Orior, ortus sum, oriri, to rise. Sic ab-, ad-, co-, ex-, ob-, sub- orior.

* Hæc tria proximè memorata participia futuri temporis in ITURUS faciunt, moriturus, nasciturus, oriturus.

50. *Metior* in quarta *mensus* dabit, *ordior orsus*;
Experior PERTUS, simul *opperiorque* tenebunt.

3. Excipiuntur in quarta conjugatione,
Metior, mensus sum, to measure. Sic *ad-, com-, di-, e-, pra-,*
re-metior.

Ordior, orsus sum, to begin. Sic *ex-, red-ordior.*

Experior, expertus sum, to try or attempt.

Opperior, oppertus sum, to wait or tarry for one,

51. Nil formant *vescor, liquor, medeor, reminiscor,*
Irascor, ringor, prævortor, diffiteorque:
Queis demum adjungas *divertor, dequefeticor.*

4. Nullum præteriti temporis participium habent verba sequentia:
Vescor, vesci, to feed. *Liquor, liqui*, to melt or be dissolved.
Medeor, mederi, to heal. *Reminiscor, reminisci*, to remember or
 call to mind. *Irascor, irasci*, to be angry. *Ringor, ringi*, to grin
 like a Dog: sic *sub-ringor.* *Prævortor, præverti*, to get before,
 to out-run. *Diffiteor, diffiteri*, to deny. *Divertor, divertii*, to
 turn aside, to take Lodging. *Defeticor, defetisci*, to be weary
 or faint.

C A P. II.

De Verbis Irregularibus.

VERBA IRREGULARIA triplicia sunt, *Anomala, Defectiva &*
Abundantia.

I. *Verba ANOMALA.*

Verba Anomala sunt, quæ non sequuntur analogiam quatuor su-
 periorum Conjugationum.

1. A soliti flexûs normis hæc verba recedunt:

Sum, volo, fio, queo, fero, queis eo, nataque junge.

Hæc verba, cum eorum compositis, contra receptam in quatuor conjugationibus formam partes suas inflexerunt, *Sum, volo, fero, fio, eo, quæo* : quorum conjugatio è Rudimentis petenda est.

2. Voce sub activa passivum præteritum dant

Hæc : *soleo, solitus* ; *gavisus, gaudeo* ; *factus*
Fio petens ; *ausus* sic *audeo, fido*que *fisus*.

Hæc verba, *soleo, gaudeo, audeo, fido*, quæ vulgò *neutro-passiva* appellantur ; item *fio*, quod inter *neutralia passiva* numeratur, præteritum formant quasi in OR desinerent, hoc modo ;

Soleo, solitus sum, to use, to be accustomed.

Gaudeo, gavisus sum, to rejoice.

Audeo, ausus sum, to dare.

Fido, fisus sum, to trust.

Fio, factus sum, to be made, to become.

3. Imperitantis habet *dic, duc*, persona secunda ;

Fer, fac adde : tamen *fice*, non *fic*, dicitur aptè.

Hæc quatuor verba, *dico, duco, fero, facio*, in secunda persona imperativi e abjiciunt. Dicimus enim, *dic, duc, fer, fac* ; non *dice, duce, fere, face*.

Sic eorum composita, *prædic, edic* ; *abduc, adduc* ; *adfer, aufer* ; *benefac, calefac*, &c.

At composita à *facio*, quæ a in i mutant, e retinent : ut, *affice, infice, perfice* ; non *affic, infic, perfic*.

2. Verba DEFECTIVA.

Verba *Defectiva* sunt, quæ certis temporibus, numeris & personis deficiunt.

4. Hæc præsentem carent, *odi, cæpi, meminique*,

Partibus ac illo genitis, sub præteritiva

Voce tamen (*cæpi* dempto) signantia tempus

Præteritum præsensque simul : sic *novit* utrumque significat, pleno licet usu *nosco* remansit.

Imperitante modo *memini* TO TOTEque servat.

Hæc tria verba, *odi, cæpi, memin*, carent præsentem temporibusque ab eo formatis : ex his tamen duo *odi* & *memini*, sub voce præteriti, non

CAP. II. De Verbis Irregularibus. 109

non illius modò, sed præsentis etiam temporis significationem habent, hoc modo:

Odi, I hate, or have hated. oderam, oderim, odissem, odero, odisse. Partic. osurus.

Cœpi, I have begun, cœperam, -erim, -issem, -ero, -isse. Supin. cœptu. Partic. cœptus, cœpturus.

Memini, I remember or have remembered. memineram, -erim, -issem, -ero, -isse: & imperativo, memento, mementote.

His addi potest *novi*, quod significationem habet utriusque temporis, *I know, or I have known: quamvis & nosco, noscebam, &c.* usu frequentia sint.

5. *Dor, furo, for, der, fer, vix unquam suscipit usus.*

Furo, to be mad, in prima persona vix dicitur, sed furis, furit, &c.

Dor, to be given, & for, to speak, in usu non sunt, sed daris, faris; datur, satur, &c. Nec in subjunctivo dicimus, der aut fer. In compositione tamen usitata sunt addor, condor, reddor, &c. Effor verò & affor vix utimur.

6. Hæc quoque truncatis videas deformia membris:

Ausim, quæso, forem, faxim, cedo, capsis, & inquam,

Atque apage, salve, sodes, sis, sultis & ajo:

Infit, ave, desit, confit socientur ovatque.

Multis magnisque sui partibus destituuntur verba sequentia:

1. *Aio, I speak; inquam, I say; quæso, I pray; confit, it is done; desit, it is wanting; infit, he begins, he saith; ovat, he rejoiceth; modi ferè indicativi.*

2. *Apage, away with; ave, good morrow; salve, God save you; cedo, give me, tell me; modi plerumque imperativi.*

3. *Ausim, I dare; faxim & fexo, I'll do it, or see to it, modi subjunctivi: ut & forem, I might or should be, cujus infinitivus fore.*

4. Cum conjunctione *si* composita, *sis, sultis, sodes; pro si vis, si vulis, si audes: item, præmissò alio verbo, capsis, pro cape si vis.*

De Verbis IMPERSONALIBUS.

7. His super expositis IMPERSONALIA junge,
Sola quibus primi numeri persona remansit
Tertia; nempe *decet*, cum *pœnitet*, adde & *oportet*;
Nactaque præteritum duplex, *miseret*que, *piget*que,
Et *pudet*, atque *licet*, *libet* aut *lubet*, adjice *tædet*,
Præteritumque *liquet* spernens. Imitantur & horum
Plurima, permaneant aliàs licet integra, sensum.
Qualia, *delectat*, *placet*, *evenit*, *accidit* & *fit*,
Conducit, *patet*, atque *juvat*, *stat*, *sufficit*, *inter-*
est, *vacat*, & *prodest*, *refert*, *constat*que, *fugit*que
Attinet, & *restat*, *spectat*, cum *pertinet* adde,
Cum multis aliis quæ sit mora longa referre.

Verbum IMPERSONALE vulgò dicitur, cui nominativus certæ
personæ præponi non potest: aut, ut alii definiunt, quod quibus
primis & primariis personis destituitur.

IMPERSONALIA activæ vocis in *t* exeunt, suntque hæc decem:
Decet, it becometh; *pœnitet*, it repenteth; *oportet*, it behoeth;
miseret, it pities; *piget*, it irketh; *pudet*, it is a shame; *licet*, it is
lawful; *libet* vel *lubet*, it is one's pleasure; *tædet*, it wearieeth;
liquet, it appears.

Impersonalia vocis passivæ definiunt in *tur*. Eorum maximus est
numerus: veniunt enim ab activis omnibus, multisque etiam neutris;
ut à *lego*, *legitur*; à *curro*, *curritur*.

Conjugantur autem Impersonalia per tertias omnium ferè modo-
rum & temporum personas singulares: ut, *decet*, *decebat*, *deceuit*, &c.
curritur, *currebatur*, *cursum est* vel *fuit*, &c.

Porro ex decem illis quæ vocis activæ sunt, tria regulariter præte-
ritum formant; *Decet*, *deceuit*; *pœnitet*, *pœnituit*; *oportet*, *oportuit*;
Sex duplex habent præteritum, alterum activæ, alterum passivæ vo-
cis; *Miseret*, *miseruit*, vel *miseritum est*; *piget*, *piguit* vel *pigitum est*;
pudet, *puduit*, vel *puditum est*; *licet*, *licuit*, vel *licitum est*; *libet*, *li-*
buit, vel *libitum est*; *tædet*, *tæduit*, vel *pertæsum est*. At à *liquet*
præteritum vix reperitur.

Impersonalia carent imperativo: sed pro eo utimur præsentē sub-
junctivi: ut, *pœniteat*, *pugnetur*.

Nec

CAP. II. De Verbis Irregularibus. III

Nec in supinis, participiis aut gerundiis inveniuntur, paucis exceptis.

Participia autem, per quæ circumloquimur præterita passiva, non hic variantur per genera, ut fit in personalibus; sed quia substantivè ponuntur, semper sunt generis neutri: ut, *pugnatum est, misertum est.*

¶ Impersonalibus vulgò accensentur multa verba personalia, quia ad modum impersonalium absolutè inveniuntur in tertia persona singulari, absque nominativo, sequente mox infinitivo.

Hujusmodi è prima conjugatione sunt, *Delectat, juvat, spectat, vacat, stat, cum compositis, constat, prestat, restat.*

E secunda conjugatione, *Apparet, attinet, pertinet, debet, dolet, nocet, latet, patet, placet, displicet, sedet, solet, aslolet.*

E tertia, *Accidit, contingit, cæpit, incipit, conducit, desinit, excidit, fugit, officit, sufficit, succurrit, suppetit.*

E quarta, *Convenit, evenit, expedit.*

Ex anomalis, *Est, cum compositis, obest, prodest, potest, interest, superest; fit, præterit, nequit, subit, confert, refert.*

¶ Ad Impersonalium denique naturam quodammodò accedunt VERBA EXEMPTÆ ACTIONIS, hoc est, actionem significantia, quæ ut fiat, vel ne fiat, neutiquam sit humanæ potestatis: ut, *Fulgurat, fulminat, tonat, grandinat, gelat, pluit, ningit, lucefcit, advesperascit, noctescit, & similia.*

3. Verba ABUNDANTIA.

Verba *Abundantia* sunt, quæ variè ab auctoribus usurpantur. Eorum autem triplex est differentia: 1. Enim, quædam *Genus*, 2. Quædam *Terminationem*, 3. Quædam denique *Conjugationem*, variam seu multiplicem habent.

DE VERBIS GENERE ABUNDANTIBUS.

GENÈRE abundant Verba duplicia:

1. Quæ interdum NEUTRA, interdum ACTIVA sunt: ut, *aboleo, duro, maneo, &c.* Sic Liv. iii. 55, *Cujus rei prope jam memoria aboleverat.* Velleius, ii. 58, 2. *Abolere testamentum.* Plaut. Amph. iii. 2, 1. *Durare nequeo iu adibus.* Ovid. ad Liv. x. 198, *Duravit animum.* Cic. Nat. Deor. i, 12, *Nihil semper suo statu manet.* Virg. Æn. vii. 596, *Te triste manebit supplicium.*

2. Quæ COMMUNIA, i. e. quæ modò activa, modò passiva sunt: ut, *adipiscor, criminor, dignor, &c.* Sic Cic. Epist. Fam. xii. 22, *Maximam laudem adeptus esses.* Plaut. Trin. ii. 2, 88, *Non*
arare

112. ETYMOLOGIÆ LIB. III.

atate, verum ingenio adipiscitur sapientia. Terent. Eun. v. 2, 16, Hanc metui, ne me criminaretur tibi. Cic. contr. Rull. iii. 4, Sullanæ res defendere criminor, i. e. accusor. Ovid. Trist. iii. 14, 51, Veniâ dignare libellum. Cic. de Invent. ii. 53, Homines cultu quodam & honore dignantur, i. e. digni existimantur.

DE VERBIS TERMINATIONE ABUNDANTIBUS.

Talia sunt *Assentio & assentior; fabrico, fabricor; impertio, impertior; lacrymo, lacrymor; mereo, mereor; munero, muneror, &c.* eadem significatione. Sic, *comperio, punio, luxurio; rariùs comperi-or, punior, luxurior: & populo, comitor; raro populo, comito.*

DE VERBIS CONJUGATIONE ABUNDANTIBUS.

CONJUGATIONEM variant verba triplicia:

1. Quædam usitatè PRIMÆ, & rarò TERTIÆ: ut,
Lavo, lavas, lavare: &, Lavo, lavis, lavere.
2. Quædam usitatè SECUNDÆ, & rarò TERTIÆ: ut,

<i>Ferveo; ferves:</i>	} & {	<i>Fervo, fervis.</i>
<i>Fulgeo, fulges:</i>		<i>Fulgo, fulgis.</i>
<i>Strideo, strides:</i>		<i>Strido, stridis.</i>
<i>Tueor, tuëris:</i>		<i>Tuor, tuëris.</i>

* Sed utrâque conjugatione frequentatur *tergeo, terges; & tergo, tergis:* ut & composita, *detergeo, & detergo; abstergeo, & abstergo.*

3. Quædam TERTIÆ usitatiùs, ac rariùs QUARTÆ: ut,

<i>Fodio, fodis, fodere:</i>	} & {	<i>Fodio, fodis, fodire.</i>
<i>Sallo, fallis, fallere:</i>		<i>Sallio, fallis, fallire.</i>
<i>Morior, moreris, mori:</i>		<i>Morior, moriris, moriri.</i>

Sic *orior, oreris; & orior, oriris.*

Potior, poteris; & potior, potiris.

¶ Est & verbum quod usitatiùs sit SECUNDÆ, rariùs QUARTÆ; nempe *cio, cies, ciere; & cio, cis, cire, unde accire & accitus.*

¶ Huc etiam referri potest verbum *edo, tu eat, quod nonnullas sui partes dupliciter format, hoc modo:*

Ind. Præs. *Edo, edis vel es; edit vel est — editis vel estis —*

Imp. *Ede vel es; edito vel esto; edite vel este; editore vel estote.*

Subj. Imperf. *Ederem vel essem; ederes vel esses, &c.*

Inf. Præs. *Edere vel esse.*

Passiv. Ind. Præs. *Editur vel estur.*

APPENDIX I.

De Verbis quæ sub eadem voce significationem variant.

INter *Abundantia* à quibusdam recensentur Verba haud pauca, quæ in nonnullis sui partibus vocem quidem eandem, significationem verò, plerumque & conjugationem, diversam habent. Eorum triplex est differentia;

1. Quædam *thematicæ* seu PRÆSENTI congruunt: ut,

Aggero, -as, to heap up.

Appello, -as, to call.

Compello, -as, to address.

Colligo, -as, to bind.

Consterno, -as, to astonish.

Effero, -as, to enrage.

Fundo, -as, to found.

Mando, -as, to command.

Obsero, -as, to lock.

Volo, -as, to fly.

Aggero, -is, to bring together.

Appello, -is, to arrive.

Compello, -is, to drive.

Colligo, -is, to gather together.

Consterno, -is, to fire.

Effero, -fers, to bring out.

Fundo, -is, to pour out.

Mando, -is, to chew.

Obsero, -is, to beset.

Volo, vis, to will.

* Ex his quædam, simul cum conjugatione & significatione, mutant etiam accentum:

Cōlo, -as, to strain.

Dico, -as, to dedicate.

Educo, -as, to train up.

Lēgo, -as, to send.

Vādo, -as, to wade.

Cōlo, -is, to till.

Dico, -is, to say.

Educo, -is, to lead forth.

Lēgo, -is, to read.

Vādo, -is, to go.

2. Quædam PRÆTERITO consentiunt: ut,

Ateo, acui, to be sown.

Cresco, crevi, to grow.

Frigeo, frixi, to be cold.

Fulgeo, fulsi, to shine.

Luceo, luxi, to shine.

Paveo, pavi, to be afraid.

Pendeo, pependi, to hang.

Acuo, acui, to sharpen.

Cerno, crevi, to see.

Frigo, frixi, to fry.

Fulcio, fulsi, to prop.

Lugeo, luxi, to mourn.

Pasco, pavi, to feed.

Pendo, pependi, to weigh.

3. Quædam denique idem habent SUPINUM: ut,

Cresco, cretum, to grow.

Maneo, mansum, to stay.

Sto, statum, to stand.

Succenseo, censum, to be angry.

Teneo, tentum, to hold.

Verro, versum, to sweep.

Vinco, victum, to overcome.

Cerno, cretum, to behold.

Mando, mansum, to chew.

Sisto, statum, to stop.

Succendo, -censum, to kindle.

Tendo, tentum, to stretch out.

Verio, versum, to turn.

Vivo, victum, to live.

APPENDIX II.

De Conjugatione prisca sive obsoleta.

1. **I**mpfecta quartæ olim in IBAM, citra vocalem *e*, terminabantur: ut, *audibam, scibam, lenibam*; pro *audiebam, sci-ebam, leniebam*: qualia etiam apud Poetas optimi ævi nonnunquam reperire est.

2. Futurum quartæ, activæ formæ, in IBO, passivæ in IBOR veteres finiebant: ut, *dormibo, esuribo, scibo*; pro *dormiam, esuriam, sciam*; & *amicibor, demolibor, opperibor*; pro *amiciar, demoliar, opperiar*.

3. Subiunctivi præsens olim in IM terminatum: ut, *edim* pro *edam, duim* pro *dem, perduim* pro *perdam*.

4. Inveniuntur apud veteres perfecta subiunctivi in SSIM: ut, *fortunassim, negassim*; pro *fortunaverim, negaverim*.

5. Frequentiora apud eisdem sunt futura subiunctivi in SSO: ut, *levasso, prohibesso*; pro *levavero, prohibuero*.

6. Ab eodem futuro subiunctivi veteres formârunt futurum infinitivi in ASSERE: ut, *expugnassere, impetrassere*; pro *expugnaturum esse, impetraturum esse*.

7. In imperativis passivæ formæ veteres secundam singularem in MINO, secundam pluralem in MINOR, interdum terminabant: ut, *attestamino, famino*; pro *attestare, fare*; *arbitraminor, progrediminor*; pro *arbitramini, progredimini*.

8. Præsens infinitivi passivi recipit additionem syllabæ ER, non solum apud Plautum, & Terentium; sed etiam apud melioris ætatis Poetas nonnunquam: ut, *fariet, immisceriet*, ap. Virgilium; *scitariet*, ap. Ovidium; *dicier*, ap. Persium, pro *fari, immisceri, scitari, dici*.

9. Olim denique Participia præterita passiva, itemque futura activa, quæ in circumlocutione infinitivi cum verbo *esse* adhibentur, habita erant pro indeclinabilibus, & proinde nominibus substantivis cuiuscunque numeri ac generis promiscuè iuncta: ut, C. Gracchus, *Credo ego inimicos meos hoc dicturum*. Cic. Verr. v. 65. *Hanc sibi rem presidio sperant futurum*, supple *esse*. Et Plaut. Amph. Prol. v. 33. *Fustam rem & facilem esse oratum à vobis volo*. Cic. ad Attic. viii. 12. *Ut cohortes ad me missum facias*.

CAP. III.

De Genere, Specie & Figura Verborum.

SUPERSTANT tria verbi Accidentia, GENUS, SPECIES & FIGURA: de quibus hoc capite & sigillatim agemus.

§ I. DE GENERIBUS VERBORUM.

GENERA Verborum vulgò recensentur quinque, *Activum, Passivum, Neutrum, Deponens & Commune.*

1. *ACTIVUM* est, quod in O desinens, actionem transeuntem notat, & accepto R fit passivum: ut, *amo, doceo.*

2. *PASSIVUM* est, quod in R desinens, passionem significat, & R abjecto fit rursus activum: ut, *amor, doceor.*

3. *NEUTRUM* est, quod in O vel M desinens, rei existentiam vel statum, vel actionem aut passionem immanentem notat, nec R admittit ut fiat passivum: ut, *sum, valeo, ambulo, caleasco.*

Ex his, quatuor, quia simpliciter rem esse significant, *SUBSTANTIVA* à Grammaticis vocantur, *sum, forem, fio, existo.*

Quædam appellantur *NEUTRO-PASSIVA*, quæ, cum in O desinant, præteritum formant more passivorum: ut, *audeo, ausus sum; gaudeo, gavissus sum, &c.* de quibus suprà cap. ii. reg. 2.

Quædam *NEUTRALIA PASSIVA*, quæ in O finita significationem & calum passivorum habent: qualia sunt hæc tria, *vapulo, I am beaten; veneo, I am sold; fio, I am made.*

Reliqua ferè *ABSOLUTA*, seu *INTRANSITIVA* vocantur: sive accidentalem rei statum significant: ut, *albeo, I am white; sedeo, I sit; valeo, I am in Health*: sive in se absolutam rei actionem: ut, *surgo, I rise; eo, I go*: seu passionem in subjecto immanentem: ut, *ardeo, I burn; pereo, I perish; senesco, I become old, &c.*

4. *DEPONENS* est, quod sub terminatione passiva significationem habet activam: ut, *loquor, I speak*; vel neutralem: ut, *glorior, I brag or boast.*

5. *COMMUNE* denique est quod in OR finitum, modò activè, modò passivè significat: qualia sunt, *adipiscor, I get, or I am got; aspernor, I slight, or am slighted; criminor, I accuse, or am accused; dignor, I vouchsafe, or am vouchsafed; fateor, I confess, or am confessed; sector, I follow, or am followed; stipulor,*

stipulor, I demand a thing to be done, or I am demanded; *tueor*, I defend, or am defended. Verum in his passiva significatio rarissima est.

¶ Communia olim fuerunt, *Amplector*, *adulor*, *blandior*, *completor*, *consolor*, *frustror*, *experior*, *hortor*, *interpretor*, *largior*, *machinor*, *meditor*, *mentior*, *moderor*, *modulor*, *obliviscor*, *osculor*, *testor*, *veneror*, *vereor*, & cætera ferè omnia quæ nunc sunt deponentia: quorum participia nonnulla præteriti temporis passivam significationem adhuc interdum retinent: ut, *expertus*, *meditatus*, *mentitus*, *modulatus*, *oblitus*, *testatus*, *veneratus*.

§ 2. De SPECIE VERBORUM.

SPECIES Verborum est duplex, PRIMITIVA, ut, *lego*, *video*; DERIVATIVA, ut, *lectito*, *viso*.

Derivantur ferè verba, vel à nominibus, vel ab aliis verbis.

1. A nominibus derivantur verba duplicia, *Imitativa* & *Denominativa*.

IMITATIVA vocantur, quæ imitationem significant: ut, *patrisso*, *Gracor*, *vulpinor*, *cornicor*, i. e. *imitor patrem*, *Gracum*, *vulpem*, *cornicem*.

DENOMINATIVA dicuntur, quæ à nominibus veniunt, & propriam appellationem non habent: ut, *cæno*, *calco*, *frumentor*, *lignor*, &c. à *cæna*, *calx*, *frumentum*, *lignum*.

2. Ab aliis verbis derivantur præcipuè verba quadruplicia, *Frequentativa*, *Inceptiva*, *Desiderativa* & *Deminutiva*.

De his autem, quod latius pateat eorum usus, paulò accuratius est nobis agendum.

FREQUENTATIVA.

1. SIC iterativum formes; ITO fiat ab ATU:

U per O mutabunt benè cætera verba supini.

Si fuit OR, manet OR. Sunt cuncta frequentia primæ.

Prætereunt legem *nato*, *quærito*, *fundito*, *scitor*, *Sciscitor* atque *agito*, *sector*, *loquitor*, *pavitoque*.
Perscrutando libros doctorum plura notabis.

Verba FREQUENTATIVA, quæ ITERATIVA etiam vocantur, sunt quæ frequentem actionem significant.

Desinunt in TO, SO, XO, &c, à verbis deponentibus, in OR; ut, *clamito*, *pulso*, *nexo*, *minitor*,

Formantur

CAP. III. De Gen. Spec. & Fig. Verb. 117

Formantur à supino posteriore, idque bifariam: à verbis primæ conjugationis, mutando ATU in ITO; ut, *volo, volatu, volito*: à verbis aliarum conjugationum, mutando U tantum in O: ut, *terreo, territu, territo*; *verio, versu, verso*; *dormio, dormitu, dormito*.

EXCIPIUNTUR, No, *natu, nato*; scio, *scitu, scitor*, & crebrius *sciscitor*. Sic *pavito, à paveo*; *sector, à sequor*; *loquitor, à loquor*; tanquam supina haberent *pavitu, sectu, loquitu*. Item, *quarito, fundito, agito*; quæ formantur à secunda persona præsentis indicativi, *quaris, fundis, agis*.

Quædam à supino posteriore formari videntur, murando U in ITO, ut, ab *actu, actito*; *hasu, hasio*; *lectu, lectito*; *missu, missito*; *scripitu, scripsito*; *victu, victito*.

A frequentativis formantur & alia frequentativa: ut, *cano, canto, cantito*; *capio, capto, capito*; *curro, curso, cursito*; *defendo, defenso, defensito*; *dico, dicto, dictito*; *duco, ducto, ductito*; *pello, pulso, pulsitio*, & per Syncopen *pulto*.

Frequentativa sunt omnia conjugationis primæ.

INCEPTIVA.

2. Præsentis primique modi CO jungit secundæ

Personæ, si vis verba Inceptiva creare.

Sic *ferves fervesco* facit. Sed tollitur *hisco*.

Verba INCEPTIVA seu INCHOATIVA sunt quæ rei initium vel assiduum incrementum notant.

Definunt in SCO: ut, *calesco, frigesco*.

Dupliciter derivantur; vel à nominibus, vel à verbis.

A nominibus derivata ultimam genitivi vocalem in ASCO, sed longè usitatius in ESCO commutant: ut, *puerasco, puellasco, ignesco, lapidesco*; à substantivis *puer, puella, ignis, lapis*; *dulcesco, juvenesco, evanesco, diteasco*, ab adjectivis, *dulcis, juvenis, vanus, dis*.

A verbis derivata formantur à secunda persona præsentis indicativi, addendo CO, idque in quavis conjugatione: ut, *labasco, à labas*; *trivesco, à trives*; *tremisco, à tremis*; *obdormisco, ab obdormis*. Sed per Syncopen dicitur, *hisco*, pro *hiasco*, ab *hias*.

Omnia Inceptiva sunt neutra & tertiæ conjugationis.

Quæ à nominibus derivantur, præteritis adeoque & supinis omnino carent: quæ à verbis veniunt, præterita à primitivis suis mutuantur: ut, *coalesco, coalui; resipisco, resipui*.

DESIDERATIVA.

In meditativis quod in U fit, jungit supino

(U semper brevians) RIO: sic dabit *esurit esu*.

Verba

118 ETYMOLOGIÆ LIB. III.

Verba DESIDERATIVA, seu MEDITATIVA, sunt quæ deſiderium, ſtudio aut conatum rei alicujus faciendæ ſignificant.

Deſinunt in RIO: ut, *cœnatorio*.

Formantur à ſupino poſteriore, correptâ U, & adjecto RIO: ut, *edo, eſu, eſurio, eſuris; pario, partu, parturio, parturis*.

Sunt omnia conjugationis quartæ, carentque præterito & ſupino, præter hæc tria, *eſurio, parturio & nupturio*.

DEMINUTIVA.

DEMINUTIVA ſunt, quæ deminutionem ſui primitivi ſignificant.

Deſinunt in LLO: ut, *cantillo, ſorbillo*, i. e. *parum canto, vel ſorbeo*.

Suntque conjugationis primæ.

¶ Sunt denique quædam verba in SSO, ab aliis verbis derivata, de quorum vi ſignificandique natura haud ſatis inter Grammaticos convenit; qualia ſunt, *capeſſo, faceſſo, peteſſo, arceſſo, inceſſo, laceſſo*.

Ex his duo priora, *capeſſo & faceſſo*, vulgò INCHOATIVA TIONIS appellantur; tanquam idem ferè ea ſignificarent, quod *eo ad capiendum, eo ad faciendum*: quibus addunt & *viſo*, i. e. *eo ad videndum*. Rectiùs tamen cum Urſino ea INTENSIVA dixeris; ut, *capeſſo, faceſſo*, idem ferè ſint quod *ſtudioſè & cum effectu aliquid capio vel facio*. Sic etiam *peteſſo*, vel *petiſſo*, i. e. *valde peto*.

Inceſſo autem & *laceſſo*, eidem frequentativa cum emphafi exiſtunt.

Arceſſo, incipiſſo, vibriſſo, idem penè quod primitiva ſua ſignificant.

§ 3. DE FIGURA VERBORUM.

FIGURA verborum duplex eſt, SIMPLEX, ut, *lego, linquo*; COMPOSITA, ut, *relego, relinquo, derelinquo*.

1. Componuntur autem verba, 1. Cum nominibus: ut, *adifico, abades & facio*. 2. Cum verbis: ut, *patefacio, ex pateo & facio*. 3. Cum adverbiis: ut, *introduco, ab intro & duco*. 4. Cum præpoſitionibus: ut, *perdoceo, ediſco, conſolor*.

2. Quædam ſunt composita à ſimplicibus inuſitatis: ut, *accendo, incendo, à cando; defendo, offendo, à fendo; inſpicio, conſpicio, à ſpecio, &c.*

3. Partes componentes interdum integræ manent: ut, *lego, perlego*. Interdum litera additur; ut, *prodeo, redeo; pro proeo, reeo*: vel detrahitur; ut, *aſporto, omitto, trado; pro aſporto, obmitto, tranſporto*. Sæpiſſimè autem vocalis vel diphthongus verbi ſimplicis mutatur. 1. A in E: ut *damno, condemno; arceo, coërceo; carpo, decerpo; gradior, congregior; partio vel partior, impertio vel impertior*. 2.

in I: ut, *habeo, prohibeo; cado, occido; salio, insilio; fateor, confiteor.*
 3. A in U: ut, *calco, conculco; quatío, concutio.* 4. E in I: ut, *teneo, contineo; premo, comprimo.* 5. Æ in I: ut, *lado, collido; quaro, acquiro.* 6. AU in E: ut, *audio, obedio.* 7. AU in O: ut, *plando, displodo.* 8. AU in U: ut, *claudo, concludo.*

4. Ultima præpositionis consonans in primam verbi simplicis frequentissimè convertitur: ut, *accipio, affero, agglomerò, allido, appello, arripio, assigno, attero; collaudo, commuto, corrodo; illino, immorior, irrigo; intelligo, occino, oppeto, pellicio, &c. pro adcipio, adfero, adglomerò, adlido, adpello, adripio, adsigno, adtero; conlaudo, commuto, conrodo; inlinò, immorior, inrigo; interligo, obcano, obpeto, perlicio, &c. Nonnunquam & soni gratiâ in aliam literam mutatur: ut, *aufero, imbibo, implico, &c. pro abfero, inbibo, implico, &c.**

Liber Quartus.

DE PARTICIPIO.

PARTICIPIUM est pars orationis, à verbo derivata, variabilis per casus, ac rem cum tempore significans.

I. *Participium* ita vocatur, quia partem capit à nomine, partem à verbo: nam, ut nomen, variatur per genera, & declinatur per casus: atque, ut verbum (unde derivatur,) cum tempore significat actionem, passionem, existentiam sive statum rei; pro natura verbi unde descendit.

1. A verbis *activis* veniunt duo participia; *Præsens & Futurum* in RUS: ut, *amans & amaturus, ab amo.*

2. A *passivis* veniunt duo participia; *Præteritum, & Futurum* in DUS: ut, *amatus, & amandus, ab amor.*

3. A *neutris* veniunt item duo participia, ut ab *activis; Præsens, & Futurum* in RUS: ut, *stans, & staturus, à sto.*

¶ A *neutris* sæpè etiam veniunt participia *præteriti temporis* in TUS vel SUS: ut, *erratus, festinatus, juratus, laboratus, vigilatus.* Quædam etiam *futuri* in DUS: ut, *jurandus, vigilandus, regnandus, dormiendus, erubescendus.*

4. A *deponentibus* activæ quidem significationis quatuor veniunt participia: ut, *sequens, secutus, secuturus, sequendus, à sequor.* A *deponentibus* autem *neutralis* significationis tria plerumque participia descendunt: ut, *labens, lapsus, lapsurus, à labor: rariùs verò futuri* in DUS: ut, *gloriandus, fruendus; à glorior, fruor.*

5. A *communibus* denique veniunt quatuor plerumque participia: ut, *dignans, dignatus, dignaturus, dignandus; à dignor.*

II. Par.

II. Participia plerumque imitantur significationem verborum unde descendunt: hoc est, quæ ab activis, activè; quæ à passivis, passivè; quæ à neutralibus, neutraliter; & ita deinceps, significant.

¶ At Participia in DUS, undecunque veniant, passivè semper accipiuntur: ut, *amandus, vigilandus, loquendus, criminandus*.

* Multa etiam præteriti temporis participia, à verbis deponentibus, quæ olim communia fuerunt, orta, communem, i. e. activam & passivam significationem retinuerunt: qualia sunt, *abominatus, adortus, amplexus, blanditus, largitus, mentitus, oblitus, testatus, veneratus, &c.*

III. Participio accidunt octo; *Genus, casus, numerus, declinatio, motio, comparatio, tempus & figura*.

1. Omnia participia sunt adjectiva, adeoque & GENERIS *omnis*. Quæ in NS desinunt, unâ efferuntur nominativi singularis terminatione: ut, *hic, hac, hoc amans*: cætera omnia tribus; ut, *amatus, -a, -um; amaturus, -a, -um; amandus -a, -um*.

2. Participiorum CASUS sunt sex, quemadmodum nominum: *Nominativus, Genitivus, &c.*

3. NUMERI itidem, ut in nomine, sunt duo: *Singularis*, ut, *amans*; *Pluralis*, ut, *amantes*.

4. Participia in NS sunt tertiæ DECLINATIONIS; cætera omnia primæ & secundæ: ut, *amans, amanti*; *amatus, -a, -um; amati, -a, -i, &c.*

5. Quæ in US desinunt, MOBILIA sunt; quæ in NS *Immobilia*. Hæc in omni genere eandem servant nominativi singularis terminationem; illa cum genere terminationem immutant.

6. Participia præsentis & præteriti temporis COMPARATIONEM admittunt: ut, *amans, amanti*, *amantissimus*; *paratus, paratior, paratissimus*: futuri verò in RUS & DUS rarò vel nunquam comparata inveniuntur.

7. TEMPORA participiorum sunt tria, *Præsens, Præteritum & Futurum*. *Præsentis* temporis sunt, quæ desinunt in NS. *Præteriti*, quæ in TUS, SUS, XUS. *Futuri*, quæ in RUS & DUS.

8. FIGURA participiorum est duplex, *Simplex*; ut, *spirans, delus*: *Composita*; ut, *respirans, addictus*.

Multa sunt participia, cum præpositione IN, negandi vim habente, composita: quorum verba talem compositionem non admittunt: ut, *illæsus, inauditus, impransus, incustoditus, insciens, intolerandus, &c.*

Sunt quædam ex duabus præpositionibus conflata: ut, *imperterritus, incompositus, superanteactus, &c.*

Quædam composita passivè capiuntur, quorum simplicia activam ferè sive neutralem significationem habent: ut, *inausus, inopinatus, inultus*. *Inexpertus* utroque sensu, activo simul & passivo, legitur.

IV. De Participiis hæc observanda sunt.

1. Participia præsentis temporis formantur à præterito imperfecto: ut, *amans*, ab *amabam*: præteriti, à supino posteriore: ut, *amatus*, ab *amatu*: futuri in RUS, ab eodem supino: ut, *amaturus*, ab *amatu*: futuri in DUS, à participio præsenti; ut, *amandus*, ab *amans*.

2. Circumlocutio per verbum SUM, non tantum cum participio præteriti temporis, sed etiam cum aliis locum habet: ut, Cic. *Socrates est apud Platonem loquens*, pro *loquitur*. Plaut. *Fui te carens*, pro *carui*. Sic *amaturus & amandus sum, eram, fui, fueram, ero, &c.*

3. Participia fiunt nomina, (1.) *Amissione temporis*: ut, *sapiens, serpens; sponsa, nata; dictum, votum, &c.* cum substantivè sumuntur. Sic, *doctus, indoctus*, pro *homine doctrinâ prædito vel experte, &c.* (2.) *Mutatâ constructione*, seu *regimine verbi*: ut, *amans pecunia, patiens frigoris*: nam constructio verbi exigeret, *amans pecuniam, patiens frigus*.

4. Multæ sunt voces in ATUS, ITUS & UTUS desinentes, quæ, quamvis participiorum speciem præ se ferre videantur, quia tamen à nominibus potius, quàm à verbis sunt derivatæ, ex numero eorum meritò excluduntur: ut, *cordatus, caudatus, cristatus; auritus, pellicus, turrus; astutus, cornutus, nasutus, &c.*

Appendix de GERUNDIIS & SUPINIS.

I. GERUNDIUM est nomen participiale neutrum, singularis tantum numeri, instar substantivi per omnes casus, præter vocativum, declinabile: ut, nom. *amandum*, gen. *amandi*, dat. *amando*, accus. *amandum*, abl. *amando*.

Veniunt à verbis activis, neutris & deponentibus, eorumque significationem ferè semper sequuntur: ut, *docendum, currendum, loquendum*: à *doceo, curro, loquor*.

II. SUPINUM est nomen verbale substantivum, singularis numeri, quartæ declinationis, in UM & U desinens, atque adeò accusativi aut ablativi casus: ut, accus. *petitum*, abl. *petitu*. Illud *Supinum prius*, hoc *Supinum posterius*, vulgò appellatur.

Veniunt itidem à verbis activis, neutris & deponentibus. Et *Supinum* quidem *prius* activè, *posterius* verò passivè plerumque significat: ut, *lectum, lectu; cubitum, cubitu; deprecatum, deprecatu*; à *lego, cubo, deprecor*.

¶ Sunt denique adjectiva quædam in BUNDUS, ab imperfecto indicativi derivata: ut, *errabundus, gemebundus*; & e in i converso: ut, *ridibundus, ludibundus*; vel sublato: ut, *meribundus, lascivibundus, &c.*

&c. quæ quoniam à participiis præsentibus & significatione & constructione nihil ferè distant, Charisius *Participiis* annumerat, Donatus *quasi participia*, alii *Participialia* appellant.

Liber Quintus.

DE PARTIBUS ORATIONIS INDECLINABILIBUS.

CAP. I.

De Adverbio.

ADVERBIUM est pars orationis invariabilis, quæ verbo vel aliis vocibus adjicitur, ad earum circumstantiam quandam explicandam.

¶ De variis Adverbiorum significationibus, quoad tyronibus necessarium videbatur, in Rudimentis nostris alibi dictum est.

Adverbio accidunt tria, *Species*, *Figura* & *Comparatio*.

I. *Primitiva SPECIEI* Adverbia pauca sunt: ut, *cras*, *jam*, *ubi*, *temerè*, &c. *Derivativa* verò cætera ferè omnia.

Adverbia autem derivantur, vel,

1. A nomine: ut *viritim*, à *vir*; *doctè*, à *doctus*.

2. A pronomine: ut, *hic*, *ed*, *quî*; ab *hic*, *is* & *quis*.

3. A verbo: ut, *casim*, *punctim*; à *cado*, *pungo*.

4. A participio: ut, *amanter*, *simulatè*; ab *amans*, *simulatus*.

5. A præpositione: ut, *intro*, *citro*, *ultra*, *clanculum*; ab *intra*, *citra*, *ultra*, *clam*.

II. Plurima sunt adverbia FIGURÆ, tum *Simplicis*: ut, *hinc*, *sapienter*, *benè*, *magis*, &c. tum *Composita*: ut, *quare*, *videlicet*, *quòvis*, &c.

Componuntur autem adverbia variis modis:

1. Ex nomine præcunte: & sequente (1.) Vel alio nomine; ut, *post-ridie*, ex *postero die*. (2.) Vel verbo; ut *pedetentim*, quasi *pedem tendendo*. (3.) Vel adverbio; ut *dextrorsum*, ex *dexter* & *versus*. (4.) Vel syllabica adjectione; ut, *parumper*, ex *parum* & *per*.

2. Ex pronomine: addito (1.) Vel nomine; ut *hodie*, pro *hoc die*. (2.) Vel adverbio; ut, *quin*, pro *quâ ne*. (3.) Vel præpositione: ut, *hactenus*, pro *hac* [fine] *tenus*. (4.) Vel conjunctione; ut, *quasi*, ex *quis* & *si*. (5.) Vel syllabicâ adjectione; ut, *tuatim*, i. e. *tuo more*, ex *tuus* & *tim*.

3. Ex duobus verbis; ut, *ilicet, scilicet, videlicet*; ex *ire, scire, videre, & licet*.

4. Ex participio & nomine: ut, *perendie*, quasi *perempto die*.

5. Ex adverbio: sequente (1.) Vel nomine; ut, *nimirum*, ex *ne* (pro non) *mirum*; *edepol, ecastor, mecastor, mehercule*, ex *e* sive *me* jurandi vocula, & *Pollux, Castor, & Hercules*. (2.) Vel verbo; ut, *ubivis, quovis, undelibet*. (3.) Vel alio adverbio; ut, *quousque, sicuti, tantummodo*. (4.) Vel prepositione; ut, *quoad, quorsum, ex quò versum*. (5.) Vel conjunctione; ut, *etiam, ex & jam*. (6.) Vel syllabicâ adiectione; ut, *siccine, ubicunque, ibidem, nondum, undique, ubinam*.

6. Ex prepositione: sequente (1.) Vel nomine; ut, *admodum*; *cominus*, ex *cum* vel *con* & *manus*; *eminus*, ex *e* & *manus*; *denuò*, ex *de novo*; *illicò*, ex *in loco*. (2.) Vel pronomine; ut, *antea, adeò, interea, postea, praterea, posthac*. (3.) Vel adverbio; ut, *affabrè, apprime, dehinc, perinde, praequam, praterquam, inibi, interibi*. (4.) Vel alia prepositione; ut, *desuper, propalam, praterpropter*.

7. Ex conjunctione & alio adverbio; ut, *etiamnum*, ex *etiam nunc*; *sicubi*, ex *si alicubi*; *siquando*, ex *si aliquando*; *velut, veluti*, ex *vel & ut, uti*.

8. Ex pluribus vocibus promiscuè conjunctis; ut, *quamobrem, quemadmodum, nudius tertius, identidem*; pro divisis, ob *quam rem*, ad *quem modum*, *nunc dies tertius, idem & idem*.

III. COMPARANTUR ferè omnia adverbia, à nominibus comparabilibus derivata: ut, *doctè, doctius, doctissimè*; *feliciter, felicius, felicissimè*.

Positivus eorum gradus exit plerumque in E vel TER; ut, *durè, facile, acriter*: Comparativus in IUS; ut, *durius, facilius, acrius*: Superlativus in IME; ut, *durissimè, facillimè, acerrimè*.

Quæ à nominibus anomalè comparatis derivantur, comparisonem & ipsa anomalam habent: ut, *benè, melius, optimè*; *malè, pejus, pessimè*; *parùm, minùs, minimè, & minimùm*; *multùm, plùs, plurimùm*; *propè, propius, proximè*.

Positivo carent, *magis, maximè*; *ocius, ocyssimè*; *prius, primò vel primum*; *potius, potissimùm*.

Comparativo carent, *penè, penissimè*; *nuper, nuperrimè*; *novè & noviter, novissimè*; *meritò, meritissimò*.

Superlativo carent, *excusatè, excusatiùs*; *tempori, temporius*; *satis, satiùs*; *secus, seciùs*.

CAP. II.

De Præpositione.

PRÆPOSITIO est pars orationis, invariabilis, unius substantivi ad alterum relationem significans.

Præpositiones sunt vel *Separabiles*, vel *Inseparabiles*.

SEPARABILES dicuntur, quæ separatim, sive extra compositionem, usurpantur.

INSEPARABILES, quæ in compositione tantum inveniuntur.

Præpositioni accidunt tria, *Casuum rectio*, *Species* & *Figura*.

I. Præpositionum separabilium aliæ ACCUSATIVUM, aliæ ABLATIVUM, aliæ utrumque casum REGUNT.

1. *Accusativum* regunt Præpositiones viginti & octo; *Ad*, *apud*, *ante*, *adversus* vel *adversum*, *cis*, *citra*, *circum* vel *circa*, *contra*, *erga*, *extra*, *inter*, *intra*, *infra*, *juxta*, *ob*, *per*, *præter*, *propter*, *post*, *penes*, *pone*, *secus*, *secundum*, *supra*, *trans*, *ultra*.

2. *Ablativum* postulant Præpositiones quindecim, *A*, *ab*, *abs*, *absque*, *cum*, *clam*, *coram*, *de*, *e*, *ex*, *pro*, *præ*, *palam*, *sine*, *tenus*.

3. *Accusativum* vel *Ablativum* regunt Præpositiones quatuor, *in*, *sub*, *super*, & *subter*.

¶ Præpositiones, cum casum suum amittunt, *Adverbia* fieri vulgò existimantur: ut, *Longo post tempore venit*.

II. Respectu SPECIEI, aliæ Præpositiones sunt *primitivæ*: ut, *ad*, *apud*, *ante*, *à*, *e*, *pro*, *in*, &c. aliæ *derivativæ*: ut, *adversus*, *secundum*, ab adjectivis *adversus*, *-a*, *-um*; *secundus*, *-a*, *-um*; *circa*, à *circus*; *juxta*, à *jungo*; *propter*, à *propè*, quasi *propius*.

III. Respectu FIGURÆ Præpositiones aliæ sunt *simplices*: ut, *ad*, *ante*, *abs*: aliæ *compositæ*: ut, *exadversum*, *inante*, *exante*, *absque*.

¶ Præpositiones cum aliis vocibus compositæ significationem suam plerumque retinent: ut, *abeo*, *adeo*, *insum*, *præpono*.

Excipe I. *IN*, cum nominibus & participiis per se compositum, privationem plerumque significat: ut, *infidus*, *indoctus*, *inauditus*.

2. *IN*, cum verbo plerumque auct: ut, *infringo*, *induro*, i. e. valdè *frango*, *valdè duro*: atque eam quoque in participio significationem retinet, *infractus*, *induratus*, pro *admodum fractus*, vel *duratus*.

* Interdum in participiis contrariam significationem habet: ut, *invocatus*, *infrenatus*, *immutatus*; sæpius affirmativo verborum *invoco*, *infreno*, *immuto*; nonnunquam & negativo, pro, *non vocatus*, *non frenatus*, *non mutatus*, sensu accepta. 3. *IN* etiam aliquando cum

CAP. IV. De Conjunctione. 125

cum nomine auget: ut, *incanus, incurvus*. 4. PER sapius auget: ut, *percarus, perdifficilis, perfero, perfruor*. Interdum privat: ut, *perfidus, perjurus*. 5. PRÆ interdum auget: ut, *praclarus, pradiues, praevaléo, praevalleo*. 6. SUB quandoque minuit: ut, *subrisistis, subirascor*. 7. DE sæpè deorsum significat: ut, *decido, decurro*. Interdum auget: ut, *deamo, demiror*. Interdum privat: ut, *demens, decolor, deformis, deartuo, depilo, denaso*. 8. EX itidem interdum incrementum; ut, *exclamo, exagbero*: interdum privationem; ut, *exsanguis, exanimo*, significat.

DE PRÆPOSITIONIBUS INSEPARABILIBUS.

Præpositiones INSEPARABILES sunt sex; *Am, dis, re, se, con, ve*: ut, *amburo, distrako, repono, sejungo, convello, vesanus*.

C A P. III.

De Interjectione.

INTERJECTIO est pars orationis invariabilis, motum aliquem animi significans, sententiamque per se perficiens.

Præcipuas interjectionum significationes in Rudimentis nostris recensuimus.

Interjectioni accidunt duo, *Species & Figura*.

I. *Derivativæ* sunt, *evax*, ab *Evan*; *bombax*, à *bombus*. *Primitive*, ceteræ ferè omnes: ut, *o, heu, vah, papa, &c.*

II. Rursus *Simplices* sunt pleræque: ut, *hei, hui, phy, prob, &c.* *Compositæ* nonnullæ: ut, *ehodum, eugepe*.

¶ **Q**UÆS. Quædam nomina & verba usque adeò naturam interjectionum induerunt, ut penè interjectiones videantur: qualia sunt, *malum! turpe! nefas! sodes, amabo, queso*, & alia nonnulla: ut, *Plaut. Que hæc, malum! impudentia est? Virg. Sequiturque, nefas! Ægyptia conjunx. Horat. Corrige, sodes, hoc aiebat & hoc.*

C A P. IV.

De Conjunctione.

CONJUNCTIO est pars orationis invariabilis, quæ connectit & ordinat sententias.

Præ:

Præcipuæ Conjunctionum significationes in Rudimentis per suas quæque classes distributæ enumerantur.

Conjunctioni accidunt tria, *Species, Figura & Ordo*.

I. Pleræque Conjunctiones *Primitivæ SPECIEI* sunt: ut, *Et, at, sed, at, nam, si, seu, vel, nec, &c.*

Quædam etiam *derivativæ*: ut, *quodd, à quis; verum, & verò, à verus; modò, à modus; tamen, à tam; autem, ab aut, &c.*

II. Quædam *FIGURÆ Simplicis* sunt: ut, *at, nam, &c.*

Quædam compositæ: ut, *atque, namque, &c.*

Componuntur autem Conjunctiones variis modis:

1. Ex nomine & verbo: ut, *quantumvis.*

2. Ex pronomine: & (1.) Vel adverbio: ut, *ided.* (2.) Vel præpositione: ut, *idcirco, quocirca.* (3.) Vel syllabicâ adjectione: ut, *quippe.*

3. Ex adverbio: & (1.) Vel nomine: ut, *utpote.* (2.) Vel verbo: ut, *quamvis.* (3.) Vel alio adverbio: ut, *quoniam, ex quom, sive cum, & jam.* (4.) Vel conjunctione: ut, *neve* (per Apocopen *neu*;) *neque* (unde *nec*;) *quandoquidem.* (5.) Vel syllabicâ adjectione: ut, *itaque; quidem, ex qui & dem.*

4. Ex præpositione: & (1.) Vel pronomine: ut, *præterea, propterea.* (2.) Vel adverbio: ut, *proinde.* (3.) Vel alia præpositione: ut, *insuper.*

5. Ex conjunctione: & (1.) Vel adverbio: ut, *atqui, ex at & quâ; sin, ex si & ne; etiam, ex et & jam.* (2.) Vel alia conjunctione: ut, *etenim, etsi, siquidem, tametsi, (pro tamenetsi) sive (& per Apocopen seu,) veruntamen.* (3.) Vel syllabicâ adjectione: ut, *atque, namque, nedum; sed, per Apocopen ex se, i. e. sine, & dum.*

III. *ORDO* Conjunctionum est triplex; *Præpositivus, Postpositivus & Communis.*

1. *Præpositivi* ordinis sunt eæ, quæ primum in oratione locum obtinent: quales sunt, *Ac, atque, nec, neque, aut, vel, sive, at, sed, verum, nam, quandoquidem, quocirca, quare, sin, siquidem, præterquam, &c.*

2. *Postpositivi*, quæ secundo tantum loco ponuntur; suntque hæc quinque, *Quoque, quidem, autem, enim, verò.* Quibus adde, quæ *Enclitica* vocantur, *que, ve, ne.*

3. *Communis* denique, quæ vel primo vel secundo loco indifferenter poni possunt: ut, *Etiam, equidem, licet, quamvis, quanquam, tamen, attamen, namque, quod, quia, quoniam, quippe, utpote, ut, uti, ergo, ideo, igitur, idcirco, itaque, proinde, propterea, si, ni, nisi.*

A P P E N D I X,

D E

Figuris Dictionis.

FIGURA DICTIONIS generali voce METAPLASMUS nominatur.

Est autem *Metaplasmus* literæ vel syllabæ in voce additio, detractio vel immutatio.

Ejus species sunt decem: *Prosthesis*, *Epenthesis*, *Paragoge*, *Diæresis*; *Aphæresis*, *Syncope*, *Apocope*, *Crafsis*; *Metathesis* & *Antithesis*.

Ex his quatuor vocem augent, *Prosthesis*, *Epenthesis*, *Paragoge* & *Diæresis*: quatuor imminuunt, *Aphæresis*, *Syncope*, *Apocope* & *Crafsis*: duæ denique immutant, *Metathesis* & *Antithesis*.

1. **PROSTHESIS** est appositio literæ vel syllabæ ad principium dictionis: ut, *gnavus*, pro *navus*; *tetuli*, pro *tuli*.

2. **EPENTHESIS** est interpositio literæ vel syllabæ in medio dictionis: ut, *alituum*, pro *alitur*; *relligio*, pro *religio*; *induperator*, pro *imperator*.

3. **PARAGOGÉ** est appositio literæ vel syllabæ ad finem dictionis: ut, *med*, pro *me*; *dicier*, pro *dici*.

4. **DIÆRESIS** est divisio unius syllabæ in duas: ut, *aulai*, pro *aula*; *dissoluisse*, pro *dissolvisse*.

5. **APHÆRESIS** est literæ vel syllabæ à principio vocis ablatio: ut, *natus*, pro *gnatus*; *conia*, pro *ciconia*, Prænestinorum linguâ.

6. **SYNCOPE** est ablatio literæ vel syllabæ è medio vocis: ut, *calidus*, pro *calidus*; *aspris*, pro *asperis*; *carectum*, pro *caricetum*; *lamna*, pro *lamina*; *puertia*, pro *pueritia*; *porge*, pro *porrige*; *surpuerat*, pro *surripuerat*: item *periculum*, *vinculum*, *poelum*, *seclum*, *circlos*, &c. pro *periculum*, *vinculum*, &c.

¶ Hujus figuræ usus latissimè patet, præsertim in genitivis pluralibus nominum: ut, *Æneadum*, *cœlicolum*, *Deum*, *liberum*, *serpentium*, *cladum*, *currum*, *nurum*, &c. pro *Æneadarum*, *Deorum*, *serpentium*, *curruum*, &c. Item in præteritis verborum in VI, temporibusque ab eo formatis: ut, *amâsti*, *amâram*, *amâssem*, *amâro*, *amâsse*; *implêsti*, *implêrunt*; *petîti*, *petîstis* & *petîstis*; *petîisset* & *petîisset*; *audîeram*, *audîisse* & *audîsse*: idque non in carmine modò, sed solutâ etiam oratione. Ab eo autem composita longè frequentius per Syncopen,

128 ETYMOLOGIÆ LIB. V.

Syncopen, quàm aliter, efferuntur: ut, *abii, perii, redii*, &c. rarò vel nunquam, *abivi, perivi, redivi*.

NOT. 1. Præterita dissyllaba (præter hæc quatuor, *scîsti, nôsti, flesti, flâsti*) Syncopen vix admittunt. Neque enim, *môsti, nâsti, îsti, tristî*, pro *movisti, navisti, ivisti, trivisti*, extra compositionem usquam legimus.

NOT. 2. Apud Poetas à præteritis etiam in SI aut XI terminatis, Syncope haud rarò invenitur: ut, *evâsti, percusti, surrexe*, apud Horatium; *extinxti, extinxem, vixet*, apud Virgilium, &c. pro *evafisti, percussisti, surrexisse, extinxisti, extinxissem, vixisset*.

7. APOCOPE est ablatio literæ vel syllabæ à fine vocis: ut, *ingenî, peculî*, pro *ingenii, peculii*; *inger*, pro *ingere*; *famul*, pro *famulus*; *volup*, pro *volupe*; *tanton*, *men*, pro *tantone, mene*.

8. CRASIS, quæ & SYNÆRESIS vocatur, est duarum vocalium, ad diversas syllabas pertinentium, in unam syllabam contractio: ut, *Thesei, aureis* dissyllaba, pro *Thesæi, aureis*, trissyllabis; *vemens, prendo*; pro *vehemens, prehendo*; *Phæthon*, pro *Phaethon*.

9. METATHESIS est literæ vel syllabæ transpositio: ut, *pistris*, pro *pristis*; *Lybia*, pro *Libya*.

10. ANTITHESIS est literæ pro litera positio: ut, *faciundum*, pro *faciendum*; *optumus*, pro *optimus*; & apud antiquiores *olli*, pro *illi*; *vorto, voster, volnus, voltis*; pro *verto, vester, vulnus, vultis*.

Hæ Figuræ istis versiculis continentur:

PROSTHESIS apponit capiti, sed APHÆRESIS aufert.

SYNCOPE de medio tollit, sed EPENTHESIS addit.

Abstrahit APOCOPE fini, sed dat PARAGOGÈ.

Constringit CRASIS, distracta DIÆRESIS effert.

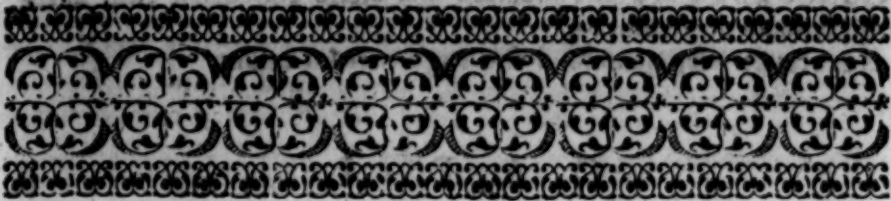
Litera si legitur transposita, METATHESIS exit.

ANTITHESIN dices tibi litera si varietur.

ETYMOLOGIÆ, sive primæ partis Grammaticæ,

F I N I S.

GRAM-

GRAMMATICÆ

L A T I N Æ

INSTITUTIONUM

Pars Secunda,

De SYNTAXI, sive CONSTRUCTIONE.

SYNTAXIS est, recta vocum in oratione compositio.

Ea dupliciter dividi potest, 1. In *Naturalem & Arbitrariam.* 2. In *Regularem & Irregularem.*

1. *Syntaxis NATURALIS* est, quæ ex ipsa vocum natura profluît, ac in omnibus ferè linguis est eadem.

Syntaxis ARBITRARIA est, quæ ex arbitrio Auctorum linguæ alicujus oritur, ac in variis linguis varia est.

2. Rursus *Syntaxis REGULARIS* est, quæ communem loquendi consuetudinem sequitur.

Syntaxis IRREGULARIS est, quæ communem loquendi consuetudinem non sequitur, & tamen bonorum Scriptorum auctoritate nititur.

Illæ alio nomine *ANALOGA*, seu *Iusta*; hæc *Anomala*, seu *FIGURATA* dicitur.

Liber Primus,

De SYNTAXI REGULARI.

SYNTAXIS REGULARIS dividitur in *Concordantiam & Regimen.*

A

CON-

2 SYNTAXEOS LIB. I.

CONCORDANTIA est, quando una dictio concordat cum altera in quibusdam accidentibus.

REGIMEN est, quando dictio regit certum casum.

C A P. I.

De Concordantia.

CONCORDANTIA est quadruplex;

1. *Adjectivi cum Substantivo.*
2. *Verbi cum Nominativo.*
3. *Relativi cum Antecedente.*
4. *Substantivi cum Substantivo.*

1. *Concordantia Adjectivi cum Substantivo.*

1. **Mobile vult fixi casum, numerumque, genusque.**

Adjectivum concordat cum substantivo in genere, numero & casu: ut, Plaut. *Animus aquus optimum est arumna condimentum.* Horat. *Nam tua res agitur, paries cum proximus ardet.* Id. *Neglectis urenda filix innascitur agris.*

NOT. 1. Substantivum sæpè intelligitur: ut, Ter. *Paucis te volo; supple, verbis.* Virg. *Triste lupus stabulis; supple, negotium.* Aut adjectivum ejus loco ponitur: ut, Virg. *Fortunate senex.* Cic. *Amicus certus in re incerta cernitur.*

NOT. 2. Plura adjectiva cum uno substantivo convenire possunt: ut, Cic. *Mea omnia summa in te officia.* Id. *Etiam externos multos claros viros nominarem.*

NOT. 3. Adjectivum, cum duobus substantivis diversi generis positum, cum eo cohæret de quo potissimum est sermo: ut, Plin. *Oppidum Pastum, Græcis Posidonia appellatum.* Id. *Dein Puteoli, colonia Dicearchia dicti.* Interdum cum substantivo propiore, licet minus præcipuo, convenit: ut, Cic. *Non omnis error stultitia est dicenda.* Ter. *Paupertas mihi onus visum est & miserum & grave.* Liv. *Ludi fuere Megalesia appellata.* * At si substantivum magis præcipuum hominis proprium sit, adjectivum cum eo concordabit: ut, Vopisc. *Bonofus Imperator, cum vitam laqueo finisset, amphora pendens dictus est; non, dicta.* Justin. *Semiramis, sexum mentita, puer esse credita est; non, creditus.*

2. Concordantia Verbi cum Nominativo.

2. Antè capit rectum quod personale modique
Finiti est verbum: numerus personaque par sit.

Verbum personale finiti modi concordat cum nominativo ante se in numero & persona: ut, Plaut. *Quid ego cesso?* Virg. *Labor omnia vincit.* Senec. *Omnia vitia contra naturam pugnant.*

NOT. 1. Nominativus primæ & secundæ personæ rarò exprimitur: ut, Cic. *Non fallam opinionem tuam.* Ter. *Quod te dignum est, facies.* Ovid. *Nitimur in vetitum semper, cupimusque negata.*

EXCIPE, si personarum Discretio, aut res cum Emphasi significanda sit. Est autem DISCRETIO, cum diversa hominum studia indicantur: ut, Cic. *Ego Reges ejeci, vos tyrannos introducitis: ego libertatem peperì, vos pactam servare non vultis.* EMPHASIS est, cum plus significatur, quàm expressè dicitur: ut, Cic. *Tu innocentior es, quàm Metellus?* Ovid. *Tu dominus, tu vir, tu mihi frater oras.*

NOT. 2. Verbis tertiæ personæ sæpè aut infinitivus aut oratio aliqua loco nominativi præponitur: ut, Pers. *Velle suum cuique est.* Cic. *Vacare culpâ magnum est solatium.* Id. *Incertum est quàm longa nostrum cujusque vita futura sit.*

NOT. 3. His verbis tertiæ personæ, *Aiunt, ferunt, dicunt, perhibent,* & similibus, nominativus per Ellipsin sæpè intelligitur: ut, Plaut. *Aiunt solere senes repuerascere.* Ovid. *Teque ferunt ira poenituisse tua; supple, homines.*

Item in his, *Pluit, tonat, ningit, gelat, luceſcit, vesperascit,* &c. ubi, *Deus, cælum, aqua,* aut simile, intelligitur.

NOT. 4. Sæpè intelligitur verbum substantivum: ut, Virg. *Nam Polydorus ego; supple, sum.* Cic. *Nihil bonum, nisi quod honestum; nihil malum, nisi quod turpe; supple, est.* Juven. *Rari quippe boni; supple, sunt.*

NOT. 5. Nonnunquam nominativus infinitivo præponitur, subaudito cæpit vel cæperunt: ut, Virg. *Tum pius Æneas humeris abscindere vestem.* Ter. *Invidere omnes mihi, mordere clanculum: ego non stocci pendere.* Vulgò, in his, infinitivus pro imperfecto indicativi poni existimatur; *abscindere* sciz. pro *abscindebat*; *invidere*, pro *invidebant*, &c.

NOT. 6. Potest quis de seipso loquens tam plurali quàm singulari uti: ut, Ovid. *Nos dabimus quod ames, i. e. ego dabo.* At unus aliquem hominem alloquenti nunquam ferè pluralis adhibendus est: ut, Ovid. *Tu vires sine mente geris; non, vos geritis.*

De Verbis utrinque habentibus Nominativum.

3. Substantiva dabunt, & verba vocantia, gestum Quæque notant, rectos, eadem si res sit, utrinque.

Verba substantiva, vocandi & gestus habent utrinque nominativum ad eandem rem pertinentem.

Ad hanc regulam spectant;

I. Verba substantiva, *Sum, fio, forem, exsisto* : ut, Ter. *Senectus ipsa est morbus.* Martial. *Dic mihi, si fias tu leo, qualis eris?* Cic. *Quærebās quis aut hoc miserior, aut illo beatior foret.* Id. pro Rosc. *Ego huic causa patronus exstisti.*

II. Verba passiva vocandi, existimandi & cognoscendi : qualia sunt, *Appellor, vocor, nominor, &c. Censeor, existimor, videor, habeor, &c. Cognoscor, agnoscor, invenior, reperior, &c.* ut, Cic. *Septem fuisse dicuntur uno tempore, qui sapientes & haberentur & vocarentur.* Hor. *Sunt quibus in Satyra videar nimis acer.* Ovid. *Regius agnoscor per rata signa puer.*

III. Verba rei gestum aut statum significantia, qualia sunt, *Sito, jaceo, sedeo, eo, incedo, evado, fugio, &c.* ut, Ovid. *Victa jacet pietas.* Tibull. *Et sedeo duras janitor ante fores.* Cic. *Nemo ferè salutat sobrius.*

IV. Quælibet ferè verba nominativum utrinque admittunt, cum utrumque nomen ad eandem rem pertinet : ut, Cic. *Audiui hoc de parente meo puer.* Virg. *Sic satur lacrymans.* Cic. *Sapiens nihil facit invitus, nihil dolens, nihil coactus.*

NOT. [1.] Cum verba substantiva, vocativa, & similem vim habentia, cum duobus nominativis diversorum numerorum construuntur, usitatè quidem cum eo qui naturà prior est, conveniunt : ut, Ter. *Dos, Pamphile, est decem talenta.* Ovid. *Ossa lapis sunt.* Id. *Gaudia principium nostri sunt, Phoece, doloris.* ✕ Interdum tamen verbum cum posteriore nominativo numero congruit : ut, Ter. *Amanitium ira amoris integratio est.* Ovid. *Quas geritis vestes sordida lana fuit.* Lucan. *Sanguis erant lacryma.*

NOT. 2. Si præcedat vocativus, ejusmodi verbis vel eorùm participiis regulariter subjicitur nominativus : ut, Martial. *Esto, tu Caesar, amicus.* Stat. *Vetito nudus jacituro sepulchro.* Virg. *Dardaniâ stratus dextrâ, miserande, jaceres.* ✕ Poëtæ tamen haud rarò vici nominativi vocativo utuntur : ut, Propert. *Lectule divitiis facte beate meis.* Catull. *Ruse mihi frustra ac nequicquam credite amice.* Tibull. *Sic venias hodie me.*

Accusativus ante Infinitivum.

4. Ante sibi quartum verba infinita requirunt.

Infini;

De Concordantia, CAP. I.

3

Infinitivus modus accusativum ante se habet : ut, Cic. *Te accepisse meas literas gaudeo.* Ter. *Credunt se negligi.*

NOT. 1. Hic accusativus resolvi potest in nominativum, cum indicativo vel subjunctivo, præcedente QUOD vel UT: ut, Plaut. *E- quidem scio jam filius quod amet meus; pro, filium meum amare.* Ita enim Terentius loquitur, *Meum natum rumor est amare.* Sic illud Horatii, *Metiri se quemque suo modulo ac pede verum est, aliter efferes, Ut quisque se metiatur.*

NOT. 2. Accusativi, *me, te, se, illum*, sæpè intelliguntur: ut, Hor. *Cur nescire pudens pravè, quàm discere, malo?* pro, *me nescire.* Virg. *Sed reddere posse negabat; pro, se posse.*

NOT. 3. *Esse* vel *fuisse*, participiis addendum, crebrò omittitur: ut, Cic. *Hostium exercitum casum fusumque cognovi.* Mart. *Cras te victurum, cras dicis, Posthume, semper.* Cic. *Cateris, si errorem suum deposuerint, veniam & impunitatem dandam puto.*

§. *Esse* pares optat casus: at si *licet* addas,
Vel simile, ternum poteris vel subdere quartum.

Esse habet eundem casum post se, quem ante se: ut, Lucan. *Exeat aulâ, qui volet esse pius.* Boët. *Qui se volet esse potentem, Animos domat ille feroces.*

* Sic, *Fieri, videri, haberi*: item, *stare, incedere, jacere*, & verborum similis constructionis infinitivi: ut, Ovid. *Quâ merui culpâ fieri tibi vilis, Achille?* Hor. *Non ego avarum Cum veto te fieri, vappam jubeo ac nebulonem.* Sallust. *Cato esse, quàm videri bonus malebat.* Cic. *Principem se esse mavult, quàm videri.* Sic, *Solet Parmeno incedere rectus: Et, Parmenonem incedere rectum video.*

APPENDIX [I.] Si verbum *licet, expedit, datur*, aut simile, sive cum dativo suo, sive absque eo, antecesserit; infinitivus *Esse* vel dativum post se habebit, vel accusativum. 1. Dativum: ut, Liv. *illis timidis & ignavis licet esse, — vobis necesse est fortibus viris esse.* Ovid. *Vobis immunibus hujus Esse mali dabitur.* Hor. *Mediocribus esse poetis Non homines, non Di, non concessere columna.* Item, Cic. *Cur denique liberis esse non licet?* Hor. *Atqui licet esse beatis.* Supple utrobique, *illis.* 2. Accusativum: ut, Ter. *Expedis bonas esse vobis.* Cic. *Si civi Romano licet esse Gaditanum.* Id. *Liceat esse miseros.* Id. *Nam medios esse jam non licebit; supple, nobis.*

APPENDIX II. Verba, *ait, refero, puto*, & alia ejusmodi, cum infinitivo *Esse*, interdum, apud Poëtas, pro accusativo nominativum recipiunt: ut, Lucan. *Tutumque putavit jam bonus esse socer.* Ovid. *Quia retulit Ajax Esse Jovis pronepos.* Orator dixisset, *se bonum esse socerum; se esse Jovis pronepotem.*

3. Concordantia Relativi cum Antecedente.

6. QUI Referens genus & numerum Præeuntis habere

Postulat: at casum suppleta oratio monstrat.

I. Relativum QUI, QUÆ, QUOD, concordat cum [substantivo] antecedente in genere & numero: ut, Cic. *Adhuc neminem cognovi Poëtam, qui sibi non optimus videretur.* Id. *Accepi ab Aristocrito tres epistolas, quas ego lacrymis prope delevi.* Ovid. *Leve fit, quod bene fertur onus.*

II. Casus Relativi non à substantivo antecedente, sed ab eodem, vel alio interdum substantivo, consequente, sive expresse, sive intellecto, & ad totam orationem supplendo, dependet.

Vel sic: Relativum QUI, QUÆ, QUOD, semper ferè considerari debet tanquam positum inter duos casus unius nominis substantivi, sive expressos, sive suppressos: cum priore autem conveniet in genere & numero; cum posteriore etiam in casu, tanquam adjectivum cum suo substantivo: ut, Cic. *Diem scito est nullum, quo die non dicam pro reo.* Cæsar, *Erant omnino itinera duo, quibus itineribus domo exire possent.* Sall. *Lex Porcia, aliaque [leges] parata, quibus legibus exsilium damnatis permixtum est.*

NOT. 1. Casus posterior plerumque reticetur, utpote per relativum satis expressus: ut, Hor. *Animum rege, qui, nisi paret, Imperat; pro, qui animus.* Id. *Quo semel est imbuta, recens servabit odorem Testa diu; pro, quo odore.*

NOT. 2. Interdum prior reticetur: ut, Ovid. *Sic tibi dent Nympha — qua levet unda sitim; pro, undam, qua unda.* Ter. *Populo ut placerent quas fecisset fabulas; pro, fabula, quas fabulas.* Ovid. *Sub qua nunc recubas arbore, virga fuit; pro, arbor, sub qua arbore.*

NOT. 3. Aliquando uterque casus & prior & posterior omittitur: ut, Plaut. *Necesse est sumptum facere, qui querit lucrum; pro, hominem, qui homo.* Hor. *Sunt quos genus hoc minime juvat; pro, homines, quos homines.*

APPENDICES.

I. Relativum QUI, QUÆ, QUOD, quando duobus nominibus diversorum generum interponitur, cum utrolibet convenire potest; vel antecedente, constructione Romanâ: ut, Ovid. *Unus erat toto natura vultus in orbe, quem dixere Chæos.* Val. Max. *Senatus assiduam stationem eo loci peragebat, qui hodiè Senaculum appellatur:* Vel consequente, constructione Græcâ: ut, Cic. *Animal plenum rationis & consilii, quem vocamus hominem.* Id. *Concilia, catusque hominum juve sociati, quæ civitates appellantur.*

II. Si antecedens sit tota oratio, relativum erit neutri generis: ut, Ter. *Quod fortunatum isti putant, uxorem nunquam habui, i. e. uxorem habere.* Cic. *Pompeius, quod mihi summo dolori est, ipse se affluxit, i. e. Pompeium se affligere.*

III. In

- III. Interdum antecedens in possessivo includitur : ut, Ter. *Omnes laudare fortunas meas, Qui haberem gnatum tali ingenio pradium.* Ovid. *Nec mea verba legis, qui sum submotus ad Istrum;* pro, *fortunas mei, verba mei.*
- IV. Relativum nonnunquam refertur ad sensum verborum quæ præcedunt, vel ad aliud substantivum quàm quod præcedit : ita ut ab eo genere & numero discrepet : ut, Liv. *Inter alia prodigia & carne pluit, quem imbrem ingens numerus avium intervolutando rapuisse fertur;* i. e. *pluit imbrem carne, quem imbrem,* &c. Suet. *Ex omni provinciarum copia Gallias potissimum elegit, cujus emolumento & opportunitate idonea sit materia triumphorum;* i. e. *Gallias provinciam elegit, cujus provincia,* &c.
- V. Interdum antecedens alio numero est supplendum : ut, Cic. *Si tempus est ullum jure hominis necandi, quæ multa sunt;* supple, *tempora.* Boët. *Quid verò, si corpus species, imbecillius homine reperire queas, quos sæpe muscularum quoque morsus necat?* supple, *homines.*
- VI. Relativum nonnunquam convenit, non cum genere antecedentis, sed synonymæ vocis quæ animo concipitur : ut, Cic. *Sumptui ne pareas ullâ in re, quod ad valetudinem opus sit.* Sall. *Otio & abundantia earum rerum, quæ prima mortales ducunt.* Quibus in locis quod & quæ, non cum re aut rerum (nam quæ & quas esset dicendum) sed cum voce synonyma negotium, & negotia, quæ illi animo habebant, conveniunt.
- VII. Interdum relativum simpliciter omittitur : ut, Virg. *Urbs antiqua fuit : Tyrii tenuere coloni : ubi quam deest,* ut notat Servius.
- VIII. Interdum quod relativum debebatur, antecedenti tribuitur : ut, Cic. *Cum venissent ad vada Volaterrana quæ nominantur;* pro, *Vada quæ nominantur Volaterrana.*
- IX. Relativum interdum casui nominis antecedentis videtur conformari : ut, Cic. *Cum scribas, & aliquid agas eorum quorum consuesti.* Sall. *Non pro sua, aut quorum simulat, injuria.* Cic. *Nos tamen hoc confirmamus illo augurio, quo diximus;* pro, *quæ consuesti, quos simulat, quod diximus.* Sed hæc potius per Elliptin supplenda sunt, hoc modo : *Aliquid agas eorum, quorum aliquid agere consuesti;* Pro *injuria eorum, pro quorum injuria simulat;* sciz. *se arma cepisse;* Illo *augurio, quo confirmaturos nos diximus.*
- X. Interdum ipsum relativum, si semel fuerit expressum, postea reticetur ; & ita reticetur, ut supplendum sit casu diverso : ut, Sall. *Bocchus cum petentibus, quos filius ejus adduxerat, neque in priore pugna adfuerant, postremam Romanorum aciem invadunt;* pro, *quique in priore pugna non adfuerant.* Plaut. *Quibus nec quaestus est, nec didicere artem ullam;* pro, *nec qui didicere.*
- XI. Interrogativa, live Indefinita, *Qualis, quantus, quotus, &c.* constructionem relativi, *qui, quæ, quod,* nonnunquam sequuntur : ut, Ovid. *Facies non omnibus una, Nec diversa tamen : qualem decet esse sororum.* Cic. *Tanta multitudinis, quantam capit urbs nostra, concursus est ad me factus.*

Ad priores Concordantias OBSERVATIO I.

7. ET, QUÆ, vel AC, numero, similis seu copula, primo, Fixa duo vel plura ligatis, plerumque reponi Mobile plurali, verbum, referensque requirit.

Duo vel plura substantiva singularia, conjunctione ET, QUÆ, AC, QUÆ, &c. copulata, habent plerumque adjectivum, verbum vel relativum

8 SYNTAXEOS LIB. I.

relativum plurale : ut, Cic. *Castor & Pollux ex equis pugnare visi sunt.* Virg. *Furor iraque mentem præcipitant.* Cic. *Quo magis Herodotus Thucidydesque mirabiles, quorum atas in eorum tempora, quos nominavi, incidit.*

NOT. 1. Intercedente præpositione CUM, pro ET, pluralis interdum adhibetur : ut, Ovid. *Fors eadem Ismarios Hebrum cum Strymone siccant.* Virg. *Remo cum fratre Quirinus Jura dabunt.*

NOT. 2. Conjunctio interdum intelligitur : ut, Ter. *Dum atas, metus, magister prohibebant.* Liv. *Palatinum Romulus, Remus Aventinum ad inaugurandum templa capiunt.*

NOT. 3. Interdum duo adjectiva singularia substantivum accipiunt plurale : ut, Ovid. *Magna minorque fera.* Liv. *Maria Tyrrihenum atque Adriaticum.*

NOT. 4. Diximus plerumque, non semper, pluralem adhiberi : nam haud rarò adjectivum, vel verbum, singulari positum invenitur : ut, Plin. *Mare rubrum & totus orientis oceanus refertus est silvis.* Liv. *Terror inde ac desperatio invaserat.*

OBSERVATIO II.

3. Quod si fortè genus personave discrepet, illud Quod magis est dignum præfer : Sic prima secunda Præstat, & hæc ternæ ; viventium & mas muliebri. At res absque anima deposcunt mobile neutrum.

Si substantiva illa singularia diversarum sint personarum vel generum, verbum plurale cum nominativo dignioris personæ ; adjectivum verò vel relativum cum substantivo dignioris generis concordabit.

I. Prima autem persona dignior est quàm secunda, & secunda quàm tertia : ut, Cic. *Si tu & Tullia lux nostra valetis, ego & suavissimus Cicero valemus.* Virg. *Egregiam verò laudem & spolia ampla refertis Tūque puerque tuus.*

II. In rebus animatis dignius est genus masculinum quàm femininum : ut, Ter. *Pater mihi & mater mortui sunt.* Ovid. *Mulciberis capti Marsque Venusque dolis.*

III. In rebus verò inanimatis adjectivum plerumque est neutri generis : ut, Sall. *Divitia, decus, gloria in oculis ista sunt.* Id. *Nox atque preda castrorum, hostes, quo minus victoriâ uterentur, remorata sunt.*

NOT. 1. Dignior persona minus dignam in oratione debet præcedere : ut, *Ego & tu* ; non verò, *Tu & ego.*

NOT. 2. Verbum vel adjectivum haud rarò cum propiore substantivo personâ, genere, vel numero congruit : ut, Cic. *Et ego & Cicero*

Cicero meus flagitabit. Stat. Erant illic genitor materque jacentis Mæsta. Virg. Sociis & rege recepto. Id. Omnia tuta vides, classem sociosque receptos.

4. Concordantia Substantivi cum Substantivo.

9. Casu conveniunt ad idem spectantia fixa.

Unum substantivum concordat cum alio eandem rem significante in casu : ut, Cic. *Cicero meus, suavissimus puer, tibi salutem dicit. Id. Justitia virtus excellentissima.*

NOT. 1. Non necesse est, ut vel genere, vel numero, vel personâ consentiant: ut, Ovid. *Effodiuntur opes, irritamenta malorum. Virg. Formosum pastor Corydon ardebat Alexin, Delicias Domini. Ter. Ego homuncio hoc non facerem. Incert. Nos poma natamus.*

NOT. 2. In hac, ut in aliis convenientiis, duo vel plura singularia habentur pro plurali: ut, Hor. *Eupolis, atque Cratinus, Aristophanesque poeta. C. Nep. Cn. Domitio, C. Sosio Consulibus accessit.*

NOT. 3. Substantivis singularibus apponi potest aliud substantivum plurale dignioris generis: ut, Liv. *Ad Ptolemæum Cleopatramque Reges legati missi; pro, Regem & Reginam. Ovid. Socræ tibi Marsque Venusque Contigerant; pro, socer & socra.*

NOT. 4. Si ex substantivis, diverso numero vel genere appositis, alterum sit nomen animalis, verbum vel adjectivum cum eo conveniet: ut, Cic. *Tulliola, deliciæ nostræ, tuum munusculum flagitat. Id. Cum duo fulmina nostri imperii subito in Hispania, Cn. & P. Scipiones, extincti occidissent. * Sin utrumque sit rei inanimæ, cum eo quod magis commune est concordabit: ut, Plin. *Tungri civitas Gallie fontem habet insignem. Liv. Corioli oppidum captum. Id. Ludi Taurilia per biduum facti.**

NOT. 5. Quandoque posterius substantivum in genitivo construitur: ut, Cic. *In oppido Antiochia. Virg. Amnis Eridani.*

NOT. 6. Interdum plures voces, vel integra etiam oratio, alterius substantivorum locum supplet: ut, Quintil. *Cogitet Oratorem institui, rem arduam. Virg. Egressus silvis vicina cœgi, Ut quamvis avido parerent arva colono, Gratum opus agricolis.*

NOT. 7. Si posterius substantivum sit mobile, cum priore genere & numero convenire debet: ut, *Gladius ultor, Ultrices cura; Usus magister artium, Historia magistra vitæ. Sed Epicœnis & neutris jungitur masculinum: ut, Aquila rex avium; non, regina. Tempus discipulus & magister multorum.*

APPENDIX.

¶ Quatuor prædictis Concordantiis vulgò adjiciunt & quintam, Responsivam nempe cum Interrogativo: de qua hæc regula;

*Da Responsivo casum quem questio præfert;
Ni varium variata petat constructio casum.*

B

Responsivæ

Responsivum cum suo Interrogativo convenire debet in casu: ut, Plaut. *Quis herus est tibi? Amphitruo.* Id. *Cujus es? Amphitruonis.* Catull. *Cui dono lepidum novum libellum? Corneli, tibi.* Ter. *Quid meritis? Crucem.*

NOT. Nulla hic propriè convenientia est. Quòd enim responsivum cum interrogativo casu consentiat, ex eo duntaxat oritur, quòd pars responsionis animo reticeatur, ex interrogatione supplenda, hoc modo: *Quis herus est tibi? Amphitruo* [est herus mihi.] *Cujus es?* supple, *servus.* [Sum servus] *Amphitruonis.* Et ita in aliis.

EXC. Cum voces adhibentur variæ constructionis, responsivum & interrogativum casu discordant: ut, Virg. *Cujum pecus, an Melibæi?* Non, *verum Egonis.* Hor. *Quanti emptæ? parvo: quanti ergo? octussibus.* *Damnatusne est furti? Imò alio crimine.* *Cujus est liber? Meus; non, mei.* *Cuja interest Deo parere? Mea & omnium hominum.*

NOT. Causa pimirum hujus diversitatis ex diversâ Syntaxeos ratione proficiscitur. Ideòque si interrogetur, v. g. *Cuja interest?* plenè respondebitur, *Interest regis;* quia *interest* substantivorum genitivos post se postulat: at *Interest mea;* quia pronomina possessiva post id verbum in accusativum pluralem transeunt neut. gen. *mea, tua, sua,* &c., ut infra docebitur. Idemque de cæteris ejusmodi statuendum est.

C A P. II.

De Regimine.

REGIMEN est triplex;
 1. *Nominum.*
 2. *Verborum.*
 3. *Vocum indeclinabilium.*

Sectio Prima,

De REGIMINE NOMINUM.

REGIMEN Nominum est, vel *Substantivorum*, vel *Adjectivorum*.

§ I. Regimen nominum SUBSTANTIVORUM.

De Genitivo post nomen substantivum.

10. Si res diversas signent duo fixa, capeffet
 Posterius casum patrium; velut, *Arma gigantum.*

Unum substantivum regit aliud rem diversam significans in genitivo: ut, Cic. *Pietas fundamentum est omnium virtutum.* Senec. *Initium*

De Regimine, CAP. II.

II

zium est salutis notitia peccati. P. Syr. *Injuriarum remedium est ob-
livio.*

NOT. 1. Prius substantivum quandoque reticetur: ut, Virg. *He-
floris Andromache*; supple, *uxor.* Hor. *Ventum erat ad Vesta*; sciz:
templum, vel *adem.* Cic. *Moris est*; puta, *res.* Liv. *Non opera est
referre*; nempe, *pretium.*

NOT. 2. Interdum posterius substantivum omittitur: ut, Horat.
Centum millia frumenti, sc. *modium.* Id. *Millia tum pransi tria re-
pimus*; subaudi *passuum.*

NOT. 3. Genitivus iste, vel activè accipitur: ut, *Providentia Dei, Bonitas
Dei*: vel passivè; ut, *Timor Dei, Cultus Dei*: (Ibi enim Deus providet,
& benignè agit; hic timetur, & colitur; non timet, nec colit:) vel utroque modo: ut, *Amor Dei, Caritas patris*; de amore quem Deus in nos
habet, vel nos in eum; de caritate patris in filios, vel filiorum in pa-
trem.

NOT. 4. Sæpè plures genitivi concurrunt, sed alter ex altero pendentes:
ut, Sall. *Odio potentia nobilitatis.* Liv. *Juvabit me ipsum consuluisse memoria
rerum gestarum principis terrarum populi.*

NOT. 5. Interdum duo diversi genitivi ab eodem substantivo reguntur:
ut, Cic. *Famine vides, bellua, quæ sit hominum querela frontis tua.* Flor. *I-
nitium & causa belli, inexplabilis honorum Marii fames.*

NOT. 6. Interdum regens & rectum casus permutant: ut, Apul. *Pudentil-
la trecentis millibus dotis fuit contenta*; pro, *dotē trecentorum millium nuptio-
rum.* Cæf. *Sex dies ad eam rem consiciendam spatii postulant*; pro, *spatium
sex dierum.*

NOT. 7. Genitivus possessionem notans sæpissimè ac eleganter in posses-
sivum convertitur: ut, Cic. *Domus paterna*; pro, *domus patris.* Hor. *Nu-
tus heriles*; pro, *nutus heri.* Virg. *Evandrius ensis*; pro, *ensis Evandri.*

NOT. 8. Nonnunquam genitivus in dativum mutatur: ut, Cic. *Cui spes
omnis & ratio & cogitatio pendet à Fortuna, huic nihil potest esse certi*; pro,
cujus. Sic, Virg. *Per tota novem cui jugera corpus Porrigitur*; pro, *cujus.*
Ovid. *Per patris ossa tui, patrui mihi, plurimus pro*; pro, *patrui mei.*

NOT. 9. Quædam substantiva cum certis præpositionibus conjunguntur:
ut, *Amicitia, consuetudo, familiaritas cum aliquo*: Et his contraria; *Inimici-
tia, certamen, pugna cum aliquo.* Sic, *Amor in aliquem, Pietas adversus Deum,
Cura de salute patria.* Item, *Dissensio inter aliquos, Discessus ab urbe, &c.*

NOT. 10. Hæc adjectiva, *primus, medius, ultimus, extremus, infimus, imus,
summus, supremus, reliquus, cæterus*, cum substantivis conveniunt; pro,
parte prima, mediâ, ultimâ, &c. rei alicujus, longè frequentissimè poni
solent: ut, Ter. *Prima fabula.* Cæf. *Media nox.* Ter. *Ultima platea.*
Suet. *Ima cera.* Virg. *Summum os.* Hor. *Supremus mons.* Cic. *Reliqua
Ægyptus.* Hor. *Cætera turba*; pro, *prima pars fabula, media pars noctis, &c.*

APPENDIX I.

*De Pronominibus, mei, tui, sui, nostri, vestri, nostrum, vestrum;
& eorum possessivis, meus, tuus, suus, noster, vester.*

CANON I. Substantiva, sensu passivo accepta, genitivos *mei, tui, sui, no-
stri, vestri*, postulant. Sic, *Amor mei, est, quæ ego amor*; *Desiderium tui,
quo tu desideraris.*

CANON II. Sin verò actionem aut possessionem significant, cum possessivis, *meus, tuus, suus, noster, vester*, genere, numero & casu consentiunt. Sic, *Amor meus, est, quo ego amo; Desiderium tuum, quo tu desideras.*

CANON III. Nomina adjectiva, participialia, & verba, quæ genitivum post se solent accipere, cum primitivis *mei, tui, sui, nostri, vestri*, constructur: ut, *Cæf. Nihil enim malo, quàm & me mei similem esse, & illos sui.* *Hor. Et memor nostri, Galatea, vivas.* *Cic. Quem semper spero tui fore observantem.* *Cæf. Purgandi sui causâ ad eum legatos mittunt.* *A. ad Herenn. Quia vos mei non indigetis.* *Ter. Inopis nunc te miserefeat mei.*

CANON IV. Partitiva, numeralia, comparativa & superlativa, genitivos *nostrum, vestrum*, non verò *nostri, vestri*, exigunt: ut, *Cic. Domus utriusque nostrum adipsatur strenue.* *Liv. Imperium summum Roma habebit, qui vestrum primus, O juvenes, osculum matri tulerit.* Sic, *Major nostrum, Nobilissimus vestrum.*

CANON V. Possessiva *meus, tuus, suus, noster, vester*, genitivos post se admittunt nominum, pronominum & participiorum. Et I. Nominum (1.) Substantivorum: ut, *Cic. Tuum hominis simplicis pectus vidimus.* *Plin. Post iudicium tuum viri eruditissimi.* (2.) Adjectivorum, qualia sunt numeri cardinales, *duorum, trium, &c.* ut, *Liv. Noster duorum eventus ostendit, utra gens bello sit melior.* Et hi genitivi, *unius, solius, paucorum*: ut, *Cic. Juravi rempublicam meâ unius operâ esse salvam.* *Id. Solitus meum peccatum corrigi non potest.* *Id. Qui vestris paucorum respondeat laudibus.* II. Pronominum, *ipsius, ipsorum, ipsarum, cujusque*: ut, *Cic. Huiusce rei conjecturam de tuo ipsius studio facillimè ceperis.* *Id. Itaque contentus ero nostrâ ipsorum amicitia.* *Id. Id enim maxime quemque decet, quod est cujusque suum maxime.* III. Participiorum: ut, *Hor. Cum mea nemo Scripta legat, vulgo recitare timentis.* *Ovid. Sape rogalis, Ut mea defuncta molliter ossa cubent.*

NOT. 1. Nonnunquam in sensu passivo optimi auctores possessivis utuntur: ut, *Ter. Nam neque negligentia tuâ, neque odio id fecit tuo: ubi negligentia tua, est, qua tu negligis; & odium tuum, quo tu odia habes.* *Id. Ut facile scires desiderio id fieri tuo.* *Ovid. Quis tuus usus erat.*

NOT. 2. Et contrâ, cum actio aut possessio significatur, primitiva, licet rarius, usurpata reperies: ut, *Plaut. Duorum labori ego hominum parvissem lubens, Mei te rogandi, & tui respondendi mihi.* *Cic. Ex unius tui vix pendere omnium.*

APPENDIX II.

De usu Pronominum reciprocorum SUI & SUUS.

Hæc duo Pronomina idèò **RECIPROCA** dicuntur, quod rem personamve in se ipsam reflectant.

Ex iis **SUI** substantivum est, ac primitivum; **SUUS** adjectivum, & derivativum. Priore utimur, cum actio verbi in præcedens nomen reflectitur: ut, *Alexander miseretur sui, placet sibi, diligit se, loquitur secum.* Posteriore autem, cum fit transitio à possessore ad rem possessam: ut, *Alexander docet filium suum: vel contrâ, à re possessa ad possessorem: ut, Pa. rem sequitur sua proles.* Hæc adjectivi reciprocatio **INVERSA**, illa **DIRECTA** appellari potest.

Reciproca locum habet cum nominibus duntaxat tertiæ personæ, nunquam verò cum nominibus primæ vel secundæ.

Reciprocatio autem dupliciter fit; vel 1. In sententia simplice; vel 2. In sententia composita. Sententiam SIMPLICEM hic appellamus, in qua oratio eò unde profecta est proximè atque immediatè reuertitur. Sententiam verò COMPOSITAM dicimus, in qua oratio, non quidem immediatè, sed alio, vel nomine vel pronomine, interveniente, cum eo quod præcessit reciprocatur.

- I. In sententia simplice nulla est difficultas: quotiescunque enim nomen tertiar personæ proximè atque immediatè in se ipsum agit, reciproco tantum utimur: ut, *Cato se interfecit*; h. e. ipsum Catonem. *Titius locavit ades suas*; h. e. ades ipsius Titii.

Aliter, si in rem diversam transitio sit, pronomine relativo, *is, ille, ipse*, tantum utendum est: ut, *Milo eum interfecit*; h. e. *Clodium*. *Mevius ades ejus conduxit*; h. e. *Titii, qui eas locavit*.

- II. In sententia composita sequentes hi canones observandi sunt.

CANON 1. Cum reflexio fit ad casum qui verbum præcedit, reciproca adhibenda sunt: ut, *Cic. Homo justus nihil cuiquam, quod in se transferat, detrahet*. Id. *Pythius piscatores ad se convocavit, & ab his petivit, ut ante suos hortulos postridie piscarentur*. Sic, *Joannes diligit Petrum & fratrem suum; fratrem ipsius Joannis*: At, *Joannes diligit Petrum & fratrem ejus; fratrem Petri* intellige.

CANON 2. Potest etiam reciprocum casum sequentem respicere, modo structura ejusmodi sit, ut in priorem converti possit: ut, *Virg. Trahit sua quemque voluptas*. Id enim juxta legem præcedentis canonis tantundem valet ac, *Quisque trahitur à voluptate sua*.

CANON 3. Si nulla oriatur in sententia ambiguitas, potest loco reciproci relativum, vel loco relativi reciprocum poni. Prioris exempla sunt: *Cic. Omnes boni, quantum in ipsis fuit, Casarem occiderunt*. Poterat se dixisse, *Cæf. Persuadent Rauracis, ut unà cum iis profiscantur*; pro, unà secum. *Quintil. Non petit, ut illum miserum putetis, nisi & innocens fuerit*, pro, si. Posterioris exempla sunt: *Cic. Gratias mihi agunt, quid se meâ sententiâ Reges appellaverim*; pro, eos. *Plaut. Suam rem sibi salvam sistam; si illò advenert*; pro, ejus ei sistam. *Ter. Mater quod suasit sua, adolescens mulier fecit*; pro, mater ipsius. *Nep. Itaque decemviralem suam potestatem sui ab illo constitutam sustulerunt*; pro, ejus potestatem.

NOT. 1. Si inter duos obliquos intercedat conjunctio copulativa, relativo pronomine potiùs utendum est: ut, *Supplicium sumpsit de fure, & sociis ejus*. Si præpositio CUM, reciprocum utilitius locum habet: ut, *Sumpsit supplicium de fure cum sociis suis*.

NOT. 2. Si præpositionem INTER antecedit nominativus vel accusativus, reciproco sui tantum utimur: ut, *Cic. Fratres gemini, inter se cum formâ, tum moribus similes*. Id. *Feras inter sese partus atque educatio, & natura ipsa conciliat*. * Præcedente autem genitivo, dativo, vel ablativo, INTER IPSOS, vel INTER SE dicimus: ut, *Cic. Latissimè patet ea ratio, quâ societas hominum inter ipsos continetur*. Id. *Latissimè patens hominibus inter ipsos societas hæc est*. *Quintil. In magnis quoque auctoribus incidunt aliqua vitiosa, & a doctis etiam inter ipsos mutuo reprehensa*. Rursum, *Ter. Vetus verbum est, communia esse amicorum inter se omnia*. *Cic. Multa sunt civibus inter se communia*. *Liv. Quum interclusissent exercitum à mutuo inter se auxilio*.

NOT. 3. Nonnunquam reciprocum in eadem sententia, nunc principale, nunc secundarium orationis suppositum respicit: ut, *Gell. Ad La dem Demosthenes clamulum ibat, & ut sui sibi copiam faceret, petit: Ubi sibi ad*

De-

Demosthenem, *SUI* ad *Laidem* refertur. Sic, *Cæf. Neminem secum sine sua perniciæ contendisse: Ubi se cum respicit Ariovistum, cujus hæc verba sunt; SU A* verò *neminem.*

NOT. 4. Nonnunquam *SUI & IPSE* ad idem suppositum referuntur: ut, *Curt. Abisari Alexander nunciari iussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum esse venturum.* *Cæf. Ei legationi Ariovistus respondit, Si quid ipsi à Cesare opus esset, sese ad eum venturum fuisse; si quid ille à se vellet, illum ad se venire oportere.*

NOT. 5. *SUUS* sæpius absolute ponitur, suppresso substantivo: ut, *Cic. Quasi sit [Epaminondas] salvusne esset elypeus: cum salvum esse stantes sui respondissent, rogavit, &c. supple, homines, vel milites.* *Plaut. Ne suum adimerem alteri; h. e. negotium, live rem suam.*

NOT. 6. *SUUS* quandoque est unicuique proprius: ut, *Virg. Mittunt sua thura Sabæi.* Interdum convenientiam notat: ut, *Virg. Sunt & sua dona parenti; i. e. congruentia.* *Liv. Ne suam occasionem hosti des; i. e. aptam.*

NOT. 7. *QUISQUE* eleganter cum reciprocis construitur, neque eorum loco relativa admittit: ut, *Liv. Pro se quisque acriter intendat animum.* *Cic. Sua cujusque animantis natura est.* *Id. Suum cuique pulchrum.* *Virg. Quisque suos patimur Maues.*

De substantivis cum adjectivis laudis vel vituperii.

II. At si posterius fixum sibi mobile, laudem,
Vel vitium, quoddamve notans discrimen, habebit
Appositum, patrio possis ea vel dare sexto.

Si posterius è duobus substantivis adjunctum sibi habeat adjectivum, vel laudem, vel vituperium, vel aliud quodcunque discrimen significans, in genitivo vel ablativo poni potest: ut, *Juven. Ingeniû vultus puer, ingenuique pudoris.* *Plin. Aristoteles vir immensa subtilitatis.* *Id. Flos aurei coloris.* Et, *Ter. Adspicio adolescentulam, vultu adèò modesto, adèò venusto, ut nihil supra.* *Suet. Vir neque satis constans, & ingenio truci.*

NOT. [I.] Oratores ablativo quàm genitivo frequentius utuntur.

NOT. 2. In his tamen & similibus genitivus ferè solus usitatus est. *Hor. Magni formica laboris.* *Cic. Non multi cibi hospitem accipies, sed multi joci.* *Plaut. Homo minimi pretii.* *Id. Imi subsellii vir.* Sic, *Ager trium jugerum, Lapis centum librarum.*

NOT. 3. Hæc atque alia ejusmodi per ablativum tantummodo efferri possunt. *Ter. Bono animo es.* *Cic. Si es animo vacuo.* *Id. Equidem sum magnâ animi perturbatione.* *Id. Mirâ sum alacritate ad litigandum.* *Id. Incredibili sum sollicitudine.* *Id. Qui capite & supercilio semper est rasis.* *Liv. Mulier magno natu.*

NOT. 4. Interdum utraque constructio in eadem sententia reperitur: ut, *Cic. Lentulum, eximiâ spe, summa virtutis adolescentem, fac prudias.* *Colum. Bos amplissimi corporis, cervice validâ, robustis ac latis costis, cruribus compactis, coloris nigri vel maculosi.*

NOT. 5. Posterius substantivum prioris partem aliquam vel proprietatem
signi-

significare oportet: secus enim ad hanc regulam pertinere haud censetur: ut in his, Ter. *Homo per paucorum hominum.* Virg. *Pulchrâ facies te prole parentem.* Neque enim homo hominis, aut proles parentis pars vel proprietas est.

APPENDIX.

*Mobile at hoc fixo sociatum saepe priori
Cernimus, hinc sextum capiens, & carmine quartum:
Quos casus quoque neutra ferunt, passivaque verba.*

1. Interdum hujusmodi adjectivum cum priore substantivo casu consentit, posteriusque in ablativo, & apud Poëtas etiam in accusativo, post se adiscit: 1. Ablativo: ut, Cic. *Hortensius excellens ingenio, nobilitate, estimatione.* Id. *Vir gravitate & prudentiâ prastans.* Sall. *Antonius pedibus eger.* 2. Accusativo: ut, Virg. *Os humerosque Deo similis.* Hor. *Nec Mauris animum mitior anguibus.* Stat. *Cadmeius heros Accurrit vultum dejectus.*

Hanc Figuram vulgò SYNECDOCHEN vocant, in qua proprietas partis toti tribuitur. Est autem Ellipseos genus, in quo subaudienda est præpositio SECUNDUM (Græcis κατὰ) vel QUOD AD: ut, Hor. *Miles fractus membra;* i. e. *fractus secundum vel quod ad membra, seu habens membra fracta.* Lucan. *In vultus effusa comas Cornelia;* i. e. *effusa quod ad comas, seu habens comas effusas.*

- II. Verba neutra & passiva pari modo cum ablativo, & apud Poëtas, cum accusativo, construuntur: ut, Cic. *Ut exalbescam in principiis dicendi, & totâ mente atque omnibus artibus contremiscam.* Liv. *Lavo brachio vulneratur.* Hor. *Et corde & genibus tremit.* At cum accusativo, Id. *Tremis ossa pavore.* Silius, *Savâ truncatur membra bipenni.* Virg. *Expleri montem nequit.*

De adjectivis substantivè positis.

12. Dat patrium, referens naturam mobile fixi
In neutro positum: velut *id, quid, plusque, minusque;*
Queis multum, tantum, minimum, cum talibus, addes.

Adjectiva in neutro genere substantivè posita regunt genitivum: ut, Ter. *Ibi sibi negoti credidit solum dari.* Hor. *Quid causa est.* Ovid. *Nec tibi plus cordis, sed minus oris inest.* Tac. *Multo jam noctis serum auxilium venit.* Juv. *Quantum quisque suâ nummorum servat in arcâ, Tantum habet & fidei.* Ter. *Tetigine tui quidquam.* Cic. *Res eodem est loci quo reliquisti.*

NOT. 1. Hujusmodi adjectiva sunt, *id, quid, hoc, aliquid, quidquam:* item, *multum, plus, plurimum, tantum, quantum, minus, minimum,* & similia, generalem aliquam rei quantitatem, seu descriptionem significantia.

NOT. 2. Elegantiùs, & majore cum vehementia, in his transitivâ quàm intransitivâ constructione utimur: ut, *Multum eruditionis,*
pau-

paululum opera, plus eloquentia, minus sapientia, quid animi, &c. potius quam, Multa eruditio, paulula opera, major eloquentia, minor sapientia, quis animus.

NOT. 3. QUID & PLUS non aliter jam quam cum genitivo construuntur, idèdque vera substantiva à multis habentur.

NOT. 4. Inveniuntur & adjectiva pluralia neutri generis, genitivum, sæpius quidem pluralem, interdum & singularem, regentia: qualia sunt, *Angusta viarum, opaca locorum, telluris operta*, apud Virgilium; *Amara curarum, cuncta terrarum, acuta belli*, ap. Hor. *Incerta fortuna, antiqua fœderum, extrema periculorum*, ap. Liv. *Occulta saltuum, inania fame, amœna Asia*, ap. Tacit. *Profunda camporum, prærupta collium, ardua montium*, ap. Justin. & innumera ejusmodi alia apud Poëtas & Historicis.

OPUS & USUS.

13. USUS OPUSQUE regunt sextum; quandoque secundum:

Sæpèque cum fixis OPUS instar mobilis hæret.

I. OPUS & USUS (pro *neceſſe* sive *utilitate*) cum dativo personæ ablativum rei acquirendæ postulant: ut, Cic. *Auctoritate tuâ nobis opus est, & consilio, & etiam gratiâ.* Plaut. *Viginti jam usus est filio argenti minis.* Virg. *Nunc animis opus, Ænea, nunc pectore firmo;* supple, *tibi est.* Id. *Nunc viribus usus, Nunc manibus rapidis, omni nunc arte magistrâ;* supple, *est vobis.*

II. Interdum pro ablativo genitivum recipiunt: ut, Quintil. *Sed etiam si nosse, quid quisque senserit, volet, lectionis opus est.* Liv. *Alii offerunt se, si quod usus opera sit.*

III. OPUS sæpè cum substantivis adjectivorum more construitur: ut, Cic. *Dux nobis & auctor opus est.* Id. *Is omnia pollicitus est, qui tibi essent opus.* Id. *Dices nummos mihi opus esse ad apparatus triumphi.*

NOT. [I.] OPUS eleganter post se accipit ablativos participiorum; idque vel absolute: ut, Liv. *Maturato opus est.* Sall. *Præius quam incipias, consulto;* & ubi consulueris, *maturè factò opus est:* Vel substantivo adjuncto: ut, Cic. *Opus fuit Hirtio convento.* Plaut. *Celeriter mihi hoc homine convento est opus.*

NOT. 2. Interdum cum infinitivo, vel (sequente UT) cum subjunctivo conjungitur: ut, Cic. *Si quid fortè sit, quod opus sit sciri.* Plaut. *Nunc tibi opus est, agram ut te adsimules.*

NOT. 3. Sæpè absolute ponitur: ut, Cic. *Si opus sit, accurras.* Ovid. *Sic opus est, aperite domos.*

§ 2. Regimen nominum ADJECTIVORUM.

I. Adjectiva GENITIVUM regentia.

14. Adjectiva dabunt patrium verbalia, vel quæ Affectus animi varios habitusque notârunt.

Adjectiva verbalia, vel affectionem animi significantia, genitivum postulant.

Ad hanc regulam spectant;

I. Verbalia in *ax*: ut, Ovid. *Tempus edax rerum*. Juv. *Sanctus haberi, Justitiaeque tenax, factis dictisque mereris*.

II. Participialia quædam præsentis & præteriti temporis: ut, Sall. *Corpus patiens inedia, vigilia, algoris, supra quam cuiquam credibile est*. Id. *Alieni appetens, sui profusus*. Cic. *Salpicius non magis juris consultus quam justitia fuit*. Hor. *Indoctusque pila, discive, trochive, quiescit*.

III. Adjectiva desiderii & fastidii: ut, Sall. *Landis avidi, pecunia liberales erant*. Cic. *Memmius fastidiosus erat literarum Latinarum*.

IV. Notitiæ, ignorantiae, & dubitationis: ut, Ovid. *Conscia mens recti fama mendacia ridet*. Hor. *Pravi docilis Romana juvenus*. Virg. *de apibus, Venturaque hiemis memores astate laborem Experiantur*. Id. *Nescia mens hominum fati sortisque futura*. Ter. *Imprudens harum rerum ignarusque omnium*. Liv. *Tubero incertus veri est*. Senec. *Me tempestas occupavit portus ac praesidii dubium*.

V. Curæ & diligentiae: item incuriae & negligentiae: ut, Sen. *Calamitosus est animus futuri anxius, & ante miseras miser*. Cic. *Si qui venandi aut pila studiosi fuerint*. Senec. *Sapiens vivit praesentibus letus, futuri securus*. Liv. *Improvidus futuri certaminis Romanus veniebat*. Tac. *Sammi discriminis incuriosus*.

VI. Metûs & confidentiae: ut, Liv. *Messenii trepidi rerum suarum*. Hor. *Serpit humi tutus nimium, timidusque procella*. Ovid. *Inest virtus, & mens interrita leti*.

VII. Criminis & innocentiae: ut, Cic. *Is est reus avaritia*. Tac. *Nullus flagitii compertus*. Ovid. *Fraterni sanguinis insons*. Curt. *Initi consilii in caput regis innoxius*.

VIII. Ingens denique adjectivorum turba, quæ ad superiora capita vix possunt reduci, apud Poetas & Historicos, cum genitivo constructa inveniuntur: ut, Virg. *Præstans animi*. Tac. *Ferox scelerum*. Stat. *Felix curarum*. Sil. *Degener virtutis patrum*. Pers. *Modicus voti*. Hor. *Seri studiorum*. Claudian. *Facilis frugum*.

NOT. 1. Multa ex illis, prioribus locis memoratis, constructio

SYNTAXEOS LIB. I.

nem variant : ut, Cic. *Avidus in pecuniis locupletium* ; pro, *pecuniarum*. Id. *Certior factus de re aliqua*, potius quàm, *rei alicujus*. Liv. *Securus de bello Romano* ; pro, *belli Romani*. Cic. *Nulla in re rudis* ; pro, *nullius rei*. Sic, *Doctus Latinis literis*, Id. *Cicero* ; *Doctus Latine*, Suetonius, dixerunt ; pro, *doctus literarum Latinarum*. At, *doctus Latinas literas*, alio sensu dicitur.

NOT. 2. Ex iis postremo loco recensitis, pleraque, apud Oratores præsertim, cum ablativo, vel aliter, construuntur : ut, Cic. *Præstant ingenio & doctrinâ*. Id. *Ferox naturâ*. Ovid. *Felix morte suâ*. Cic. *Ad casum fortunamque felix*. Ter. *Cultu modicus, sermone facilis*.

15. Partitiva volunt, quæque horum castra sequuntur,
Ut medius summusque gradus, numerale, rogansque,
Pluralis patrium ; quem DE, vel IN, EXVE, resolvit.

Adjectiva partitionem significantia, & eorum cognata, regunt genitivum pluralem, qui in ablativum cum DE, E, EX, vel IN, vel accusativum cum INTER, resolvî potest.

Sub hac regula comprehenduntur ;

I. Partitiva omnia, seu nomina sint, seu pronomina : ut, Cic. *Elephantobelluarum nulla prudentior*. Ovid. *Quisquis fuit ille Deorum*. Cic. *Minus habeo virium, quàm vestrum mervis*.

II. Nomina adjectiva partitivè posita : ut, Plin. *Lanarum nigra nullum colorem bibunt*. Id. *Canum degeneres caudam sub alvum reflectunt*. Sic, Tac. *Præcipui amicorum*. Liv. *Expediti militum*. Stat. *Lecti juvenum*. Virg. *Sequimur te, sancte Deorum*.

III. Numeri, tam cardinales, quàm ordinales : ut, Curt. *Equitum centum quinquaginta interfecti*. Hor. *Stertinius sapientum octavus*. Quibus addi possunt, *Multi, pauci, plerique, medius* : ut, Cic. *Multa istarum arborum meâ manu sunt sata*. Curt. *Cum paucis amicorum ad Leônmarum pervenit*. Cic. *Plerique eorum quibuscum vivo necessario*. Ovid. *Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu*.

IV. Comparativa & superlativa : ut, Hor. *Major Neronum*. Cic. *Theophrastus elegantissimus omnium Philosophorum & eruditissimus*.

V. Interrogativa : ut, Sall. *Quis mortalium tolerare potest* ? Cic. *Quotusquisque Philosophorum invenitur, qui sit ita moratus ut ratio postulat* ?

NOT. I. Si vox sit collectiva, i. e. in singulari multa significans, ut, *populus, gens, civitas, &c.* genitivus singulari adhibetur : ut, Virg. *O Danaum fortissime gentis Tydide*. Cic. *Quem unum nostræ civitatis præstantissimum audio dicere*.

NOT. 2

NOT. 2. In his omnibus subaudiendum DE, E, vel EX NUMERO; quod etiam frequenter ab auctoribus expressum invenimus: ut, Juv. *Quadam de numero Lamiarum.* V. Max. *Unus è numero Persarum.* Cæf. *Ex numero adversariorum circiter sexcentis interfectis.*

NOT. 3. Sæpè etiam, pro genitivo partitionis, ablativus cum præpositionibus DE, E, EX, vel IN; vel accusativus cum INTER, vel ANTE, adhibetur: ut, Ovid. *Surge, age, Belide, de tot modò fratribus unus.* Cic. *Qui unus è Stoicis Astrologorum prædicta rejecit.* Cic. *Acerrimus ex omnibus nostris sensibus est sensus videndi.* Ovid. *In his quadam modò cæpta; nempe, animalia.* Senec. *Cræsus inter Reges opulentissimus.* Mela, *Borysthenes inter Scythia amnes amœnissimus.* Liv. *Longè ante alios acceptissimus militum animis.* Virg. *Petis ante alios pulcherrimus omnes Turnus, avis atavisque potens.*

NOT. 4. Si nullum aliud adsit substantivum, partitiva, &c. cum genitivo plurali genere consentiunt: ut, Ovid. *Pulcherrimus juvenum.* Virg. *Nulla sororum.* In his enim idem substantivum numeri singularis intelligitur, hoc modo; *Pulcherrimus [juvenis è numero] juvenum: Nulla [soror è numero] sororum.*

NOT. 5. At si aliud substantivum accedat, partitiva cum eò genere conveniunt: ut, Cic. *Indus qui est omnium fluminum maximus.* Plin. *Solus animalium chameleon nec cibo nec potu alitur.* Id. *Hordeum omnium frugum mollissimum est.* * Interdum tamen genitivi sui genus sortiuntur: ut, Plin. *Velocissimum omnium animalium est delphinus.* Id. *Cervis quoque est sua malignitas, quanquam placidissima animalium.* Id. *Laudatissima herbarum est moly.*

NOT. 6. Interdum nomen partiendum ac partitivum casu conveniunt: ut, Liv. *Galli Ruscinonem aliquot populi conveniunt; pro, aliquot populi Gallorum.* Id. *Quando duo ordinarii Consules ejus anni, alter ferro, alter morbo periiisset.* Plaut. *Maxima pars morem hunc homines habent.* Virg. *Tot millia gentes Arma ferunt Italia.*

NOT. 7. Comparativus & superlativus usitatè locum habet cum genitivo partitionis, cum res comparantur ejusdem generis & naturæ: ut, *Dextera est fortior manuum.* *Pollex est fortissimus digitorum.* Malè autem dicitur de sene & juvene, *Sapientior juvenum;* aut de Hectore, *Fortissimus Græcorum;* cum Hæctor non Græcus, sed Trojanus fuerit.

NOT. 8. Comparativus cum genitivo partitionis adhibetur, cum duæ tantum res inter se comparari significantur; superlativus verò cum plures: ita ut, *Major fratrum,* de duobus fratribus; *Maximus fratrum,* de tribus aut pluribus, dicatur.

NOT. 9. Uter, alter, neuter, itidem de duobus; quis, alius, nullus, de pluribus, dicuntur.

2. Adjectiva DATIVUM regentia.

16. Mobilibus damnum queis commoditasve, voluptas, Aut dolor, aut simile, signabitur, adde dativum.

Adjectiva significantia commodum vel incommodum, voluptatem aut dolorem, & similia, dativum postulant personæ vel rei cui aliquid fit vel acquiritur: ut, Virg. *Nec pecori opportuna seges, nec comoda Baccho.* Ovid. *Conveniens homini est hominem servare voluptas.* Senec. *Cunctis esto benignus, nulli blandus, paucis familiaris, omnibus æquus.* Mart. *Turba gravis paci, placidaque inimica quieti.* Cic. *Consilia reipublica pernicioſa.* Virg. *Sis bonus ô felixque tuis.* Sall. *Paucis carior fides quàm pecunia fuit.* Plin. *Fidelissimi ante omnia homini canis atque equus.* Ovid. *In via virtuti nulla est via.* Id. *Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.*

NOT. Etiam substantiva quædam, præsertim affectionis, commodi aut incommodi, dativum interdum adſciscunt: ut, Virg. *Namque erit ille mihi semper Deus.* Ter. *Naturâ tu illi pater es, consiliis ego.* Hor. *Inſigne maſtis præſidium reis.* Virg. *Tu decus omne tuis.* Ter. *Matres omnes filiis in peccato adiutrices.* Id. *Auctor his rebus quis est?* Cic. *Non hominibus, sed viribus hostis.* Plant. *Lupus est homo homini.*

Ad regulam prædictam Observationes.

OBSERVATIO I.

Ex adjectivis hiſce, quæ amicitiam vel odium, aut aliam animi affectionem in aliquem notant, I. Quædam cum ſolo ferè dativo conſtruuntur: ut, *Affabilis, arrogans, aſper, carus, diſſcilis, fidelis, inuſus, iratus, offenſus, ſuſpectus, ALICUI.* II. Quædam ferè cum IN & accusativo: ut, *Acerbus, animatus, beneficus, gratioſus, injurioſus, liberalis, mendax, miſericors, officiôſus, pius, impius, prolixus, ſeverus, ſordidus, torvus, vehemens, IN ALIQUEM.* III. Quædam, vel cum dativo, vel cum accusativo, præeunt IN, ERGA vel ADVERSUS: ut, *Contumax criminoſus, durus, exitiabilis, gravis, hoſpitalis, implacabilis* [& ita fortè inexorabilis, & intolerabilis,] *iniquus, ſævus, ALICUI, vel IN ALIQUEM. Benevolus, benignus, moleſtus, ALICUI, vel ERGA ALIQUEM. Mitis, comis, IN, vel ERGA ALIQUEM, & ALICUI. Pervicax ADVERSUS ALIQUEM. Crudelis IN ALIQUEM, raro ALICUI. Amicus, amulus, inſenſus, inſeſtus, ALICUI, raro IN ALIQUEM. Gratus ALICUI, vel IN, ERGA, ADVERSUS ALIQUEM.*

OBSERVATIO II.

Affinis, ſimilis, communis, par, propriuſque, Finitimus, fidus, conterminus, atque ſuperſtes, Conſcius, æqualis, contrarius, adverſuſque, Cum terno modò juncta leges, modò cum genitivo: Quos alienus item dat, & a præeunte Latinum.

I. Hæc adjectiva in textu memorata, interdum cum dativo, interdum cum genitivo; cum dativo quidem longè frequentius, *par, fidus, adverſus,*

conterminus, superstes, contrarius; cum genitivo sapius conscius, cætera verò cum utrolibet ferè promiscuè, construuntur: ut, Cic. Huic facinori si paucos putatis affines esse, vehementer erratis. Ter. Neque illarum affines esse rerum quas fert adolescentia. Curt. Somnio similis res videbatur. Plaut. Deos esse similes tui putas. Cic. Omni ætati mors est communis. Id. Hac iustitia ita propria sunt, ut sint reliquarum virtutum communia. Ovid. Ut par delicto sit mea pœna suo. Lucan. Quem metuis, par huius erat. Quintil. Propria est nobis mentis agitatio aque solertia. Cic. Proprium est Oratoris ornate dicere. Id. Falsa veris finitima sunt. Justin. Chalybes fluvii huius finitimi appellati. Ovid. Tu tantum fida sorori Esse velis. Virg. Regina, tui fidissima, dextrâ Occidit ipsa suâ. Ovid. Ardua morus erat, gelido contermina fonti. Apul. Cum primum jugi conterminos locos appulit. Ter. Ita mihi atque huic sis superstes. Cic. Utinam te non solum vitæ, sed etiam dignitatis mea superstitem reliquissim. Id. Itaque C. Fabricium conscium illi facinori fuisse arbitrabatur. Ovid. Atque ego peccati vellem mihi conscius essem. Phn. Euphranor in quocunque genere excellens ac sibi aqualis. Cic. Doctus homo & diligens, & aqualis temporum illorum. Id. Omnem voluptatem dicimus honestati esse contrariam. Id. Vitia sunt virtutum contraria. Ter. Adversus nemini, nunquam præponens se illis. Tac. Lepida illustrium domuum adversa.

II. Alienus cum genitivo etiam, vel dativo, sed frequentius cum ablativo præeunte præpositione A vel A B, construitur: ut, Cic. Quis alienum putet ejus esse dignitatis? Id. Hoc illi cause maxime alienum est. Id. Homo alienus a literis. Ter. Homo sum: humani nihil à me alienum puto. * Nonnunquam & præpositio intelligitur: ut, Cic. Sum admiratus te quidquam à me commissum, quod esset alienum nostrâ amicitia, credidisse.

NOT. 1. His adiciunt Despauterius & alii, Amicus, familiaris, cognatus, propinquus, vicinus, socius. At hæc & alia ejusmodi, non nisi absolute ac pro substantivis posita, cum genitivo constructa inveniuntur.

NOT. 2. Ex supra recensitis quædam etiam Syntaxin variant. Legimus enim, Similes, dissimiles, pares, dispares, æquales, communes, inter se. Et ap. Tac. Ætate & formâ haud dissimili in dominum erat. ap. Flor. Alpina corpora habent quiddam simile cum nivibus suis. Sic, Fides in Agrippinam, ap. eund. Tac.

NOT. 3. Par & communis, vel præsentis vel absente dativo; consentaneus, discors, absente tantum dativo, ablativum accipiunt cum præpositione CUM: ut, Cic. Erant ei quædam ex his paria cum Crasso, quædam etiam superiora. Id. Illa erat vita, libertate esse parem cum cæteris, principem dignitate. Id. Hæc laudabilia, & locupletibus ferè cum plebe communia. Id. Quod illud est crimen senectutis, cum illud videatis cum adolescentia esse commune? Id. Quod erat consentaneum cum iis literis, quas ego Roma acceperam. Liv. Civitas secum ipsa discors.

NOT. 4. IDEM apud Poëtas dativum interdum recipit: ut, Hor. Invitum qui servat, idem facit occidenti. * Oratoribus verò, & aliis, cum QUI, vel ET, AC, ATQUE, construitur: ut, Cic. Peripatetici quondam iidem erant qui Academici. Id. Dianam & Lunam eandem esse putant. Ter. Est animus erga te idem ac fuit. Cato, Pomarium seminarium ad eundem modum atque oleagineum facito. ¶ Interdum etiam cum præpositione CUM: ut, Curt. Nabarzanes in eodem consilio erat cum Besso. V. Max. Clarâ voce juravit, se eandem cum illo pœnam exsilii subiturum. * Male autem de eadem re, sub diversis nominibus, dicitur, Vates Andinns est idem cum Virgilio; Paulus est idem cum Saulo.

OBSERVATIO III.

Utilis ac aptus, simul his contraria, terno,
Aut aliter quarto, voce AD comitante, dabuntur.

Adjectivis nonnullis utilitatem vel aptitudinem, & his contraria, significantibus, vel dativus, vel accusativus cum præpositione AD, subjicitur: ut, Ovid. *Puer impubes, & adhuc non utilis armis.* Cic. *Homo ad nullam rem utilis.* Hor. *Non est aptus equis Ithaca locus.* Cic. *Calcei habiles & apti ad pedem.* Id. *Is inutilis sibi, perniciosus patriæ civis alitur.* Id. *Quod ad civium usus non inutile est.* Hor. *Idoneus arti cûlibet.* Plaut. *Non potuisti adducere homines magis ad hanc rem idoneos.*

OBSERVATIO IV.

At celer & tardus, similemque notantia motum,
AD sibi cum quarto prope solum jungere gaudent.
Castra sed, aut castris, propior, vel proximus, offer.

I. Adjectiva motum vel propensionem ad rem aliquam significantia accusativum potius cum AD, quàm dativum, postulant: ut, Ovid. *Sed piger ad penam Princeps, ad præmia velox.* Cic. *Ut quisque naturâ ad aliquem morbum proclivior; sic animus alius ad alia vitia propensior.*

II. Propior & proximus, vel dativum petunt, vel accusativum omisâ præpositione: ut, Liv. *Quod propius vero est.* Virg. *Proximus huic, magno sed proximus intervallo.* Sall. *Quod tamen vitium propius virtutem erat.* Cic. *Proximus Pompeium sedebam.*

OBSERVATIO V.

Junge BILIS terno, passivæque participantium;
Qui secus in sextum solet, a praeunte, resolvii.

Verbalia in BILIS, & Participia passiva futuri [nonnunquam & præteriti] temporis, dativo gaudent, qui resolvi potest in ablativum cum præpositione A vel AB: ut, Cic. *Pax bonis omnibus optabilis.* Hor. *Hic tibi sit potius quàm tu mirabilis illi.* Ter. *Restat Chremes, qui mihi exorandus est.* Ovid. *Pauper amet cantè, timeat maledicere pauper; Multaque divitibus non patiendâ ferat.* [Cic. *Sperare videor Scipionis & Lælii amicitiam notam posteritati fore.* Ovid. *Non mihi, quàm fratri frater, amate minus.* Id. *Penè mihi puero cognite penè puer.*]

NOT. 1. Verbalia in BILIS vix aliter quàm cum dativo construuntur: ut, Ovid. *Pectus inexpugnabile amoris; vix, ab amore.*

NOT. 2. At participia in DUS, quamvis frequentius quidem dativum, haud rarò tamen ablativum cum A vel AB, habent: ut, Cic. *Admonendum potius te à me quàm rogandum puto.* Id. *Non eos in Deorum immortalium numero venerandos à nobis & colendos putatis.*

NOT. 3. Participiis verò præteriti temporis longè usitatus (apud Oratores præsertim) ablativus cum præpositione, quàm dativus, subjicitur: ut, Cic. *Mors Crassi est à multis desleta, potius quàm, est multis desleta.* * In his autem innumerisque ejusmodi, Cic. *Cæsar à Crasso in me est incensus.* Id. *Hæc à te invitatus breviter exposui.* Ovid. *Predans à socio est; dativo vix utendum.*

3. *Adjectiva ACCUSATIVUM regentia.*

17. *Adjectiva quibus dimensio significatur,*
Mensuræ adificiunt quartum; quandoque Latinum,
Aut patrium. Solo excessum sed pone Latino.

I. *Adjectiva dimensionem significantia regunt nomen mensuræ,*
frequentius quidem in accusativo; interdum etiam in ablativo, vel
genitivo. 1. Accus. ut, Liv. Gladios habentes tenues longos quater-
na cubita. Plin. Babylon sexaginta millia passuum complexa, muris
ducentos pedes altis, quinquagenos latis. 2. Ablat. ut, Liv. Fossam
sex cubitis altam, duodecim latam, quam duxisset. Plin. Longum
sesquipede, latum pede. 3. Genit. ut, Colum. Areas latas pedum
denum, longas pedum quinquagenum facito. Plin. Singula latera pe-
dum lata tricenum, alia quinquagenum.

II. *Excessus mensuræ in solo ablativo ponitur: ut, Curt. Turres*
denis pedibus quam murus altiores sunt. Plaut. Sesquipede est quam
in longior.

4. *Adjectiva ABLATIVUM regentia.*

18. *Da medio sextum gradui, per QUAM referandum.*

Comparativus gradus regit ablativum, qui exponitur per QUAM:
ut, Hor. Vilius est argentum auro, virtutibus aurum. Virg. Nerine
Galatea, thymo mihi dulcior Hyble, Candidior cygnis, hederæ formo-
sior albâ, i. e. quam aurum, quam virtutes, quam thymus, &c.

NOT. 1. *Positivus cum adverbio MAGIS potest itidem ablativum*
regere: ut, Virg. O luce magis dilecta sorori. Ovid. Purâque magis
pellucida gemma, sc. cornua.

NOT. 2. *Cum ablativus comparationis exponitur per QUAM, in*
casum transit verbo congruentem: ut, Liv. Melior tutiorque est certa
pax quam sperata victoria. Ter. Ego hominem callidorem vidi ne-
minem quam Phormionem.

NOT. 3. *Quam eleganter duobus comparativis interponitur: ut,*
Liv. Triumphus clarior quam gratior. Cic. Alius acutiorem se quam
ornatiorem esse vult.

NOT. 4. *Pro, nemo, nullus, Auctores nihil cum comparativo*
neutri generis eleganter utuntur: ut, Cic. Crasso nihil statuo fieri po-
uisse perfectius. Claudian. Asperius nihil est humili cum surgis in al-
um. Juv. Intolerabilius nihil est quam sæmina dives.

NOT. 5.

NOT. 5. Cum comparativis junguntur ablativi, *opinione, spe, aquo, iusto, solito, dicto* : ut, Cic. *Opinionem omnium maiorem animo cepi dolorem.* Juven. *Flagrantior aquo Non debet dolor esse viri, nec vulnere maior.* Virg. Sic ait, & dicto citius tumida aquora placat.

NOT. 6. Comparativis etiam addi solent hæc intendendi particule, *tanto, quanto, aliquanto, quo, eo, hoc, multo, longè, paulo, nimio* : ut, Cic. *Quanto superiores sumus, tanto nos geramus submissius.* Id. *Sed quo erant suavior, eo maiorem dolorem ille casus afferebat.* Id. *Quo difficilior, hoc præclarior.* Item hæc nomina adverbialiter sumpta : ut, V. Max. *Quantum domo inferior, tantum gloriâ superior evasit.* Ter. *Ejus frater aliquantum ad rem est avidior.*

NOT. 7. Interdum pro ablativo comparationis dativus ponitur : ut, Plin. *Padus nulli amni claritate inferior.* Sall. *Vir gravis & nullâ arte sciquam inferior.*

NOT. 8. Interdum **MAGIS & PLUS** comparativo per Pleonasmum adjunguntur : ut, Plaut. *Nihil invenies magis hoc cerio certius.* Virg. *Quo magis optato queat esse beator avo.* Senec. *Mitior est plus quam debet.*

NOT. 9. Post comparativa, *plus, amplius, minus, eleganter intelligitur QUAM* : ut, Liv. *Capra plus quinque millia hominum.* Virg. *Nassem non amplius unam Falle dolo.* Ovid. *Ans minus, aut certe medium non amplius aquor Puppe secabatur.*

NOT. 10. Eleganter nonnunquam post comparativum additur præpositio **PRO** : ut, Liv. *Prælium atrocius quam pro numero pugnantium editur.* Curt. *Maiorem quam pro statu sonum reddebant, sc. silva.*

19. Præditus, & fretus, captus, cum proleque dignus, Contentus, carus, vilis, venalis, adoptant Coniungi sextis: Genitus, satus, editus adde, Et similes voces signant quæ sanguinis ortum. Ritè sed hæc possunt admittere præposituram.

I. Hæc adjectiva, *Dignus, indignus, contentus, præditus, captus & fretus* ; item, *carus, vilis & venalis*, ablativum postulant : ut, Hor. *Dignum laude virum Mûsa vetat mori.* Ter. *Hæcine flagitia facere te, hæc te admittere, indigna genere nostro, [supple decet, vel æquum est?] Hor. Contentus parvo, metuensque futuri.* Cic. *Vir singulari bonitate & modestiâ præditus.* Id. *Oculis & auribus captus.* Curt. *Conscientiâ fretus in regiam venerat.* Senec. *Quod non opus est, assecutus est.* Plaut. *Vile est viginti minis.* Propert. *Auro venalia jura.*

II. Hæc participia generis originem indicantia, *Genitus, natus, satus, ortus, editus, & similia*, ablativum petunt, præpositionibus **E, EX, vel DE**, intellectis, haud rarè etiam expressis : ut, Virg. *Dîs genite & geniture Deos.* Cic. *Filia iustâ uxore nati.* Virg. *Sate sanguine Divum, Troes Anchisade.* Hor. *Divis orte bonis, optime Romula Custos gentis.* Id. *Mæcenat atavis editæ Regibus.* Item, Mart. *Ex Iberis &*

Celiji

Celtis genitus. Cic. *Circe* & *Perseide* Oceani filia nata. Ovid. *Ilia* cum *Lauso* de *Numitore* sati. Sall. *Quod* ortus ex concubina erat. Ovid. *Cum* te contenta marito, *Edita* de magno flumine *Nympha* sui.

NOT. *Dignus*, *indignus*, & *contentus*, cum genitivo interdum construuntur: ut, Balb. ad Cic. *Suscipe* curam & cogitationem dignissimam tuae virtutis. Virg. *Magnorum* haud unquam indignus *avorum*. V. *Paterc.* *Vixit* angusti *clavi* *contentus*.

Adjectiva GENITIVUM vel ABLATIVUM regentia.

20. *Copia* quo rerum, vel significatur egestas,
Mobile, nunc patrium gaudet, nunc sumere sextum.

Adjectivum *copiae* vel *inopiae* regit genitivum vel ablativum.

I. *Copiae*: ut, Ovid. *Res* est solliciti plena timoris amor. Juven. *Maxima* quaque domus servis est plena superbis. Virg. *Dives* equum, *dives* pictae vestis & auri. Hor. *Dives* agris, *dives* positis in faenore nummis. Lucan. *Faecunda* virorum *Paupertas* fugitur. Plaut. *Amor* & melle & felle est fecundissimus.

II. *Inopiae*: ut, Tac. *Inops* consilii. Cic. *Laetulus* non tardus sententiis, non verbis *inops*. Ovid. *Sanguinis* atque animi pectus inane fuit. Cic. *Nulla* abs te per hos dies *epistola* inanis aliqua re utili & suavi venerat. Ovid. *Vacuas* cadis habere manus. Cic. *Nihil* tutum, nihil insidiis vacuum.

III. Huc etiam referri possunt adjectiva participationem & privationem, item potentiam & impotentiam significantia, & alia his affinia: ut, Curt. *Omnium* consiliorum ejus particeps. Cic. *Si* homo est, animal est mortale, ratione particeps. V. *Paterc.* *Juvenis* immunis delictorum paternorum. Id. *Omnibus* humanis vitiis immunis. Stat. *Illum*, oro, extorrem regni, belloque fugatum, Redde mihi. Virg. *Finitibus* extorris, complexu avulsus Iuli. Liv. *Dum* liber, dum mei potens sum. Virg. *Terra* antiqua, potens armis, atque ubere gleba. Senec. *Spes* metusque liber. Cic. *Liber* terrore animus.

NOT. I. In his tamen pleisque variat constructio. Quaedam enim leguntur.

1. Cum genitivo solo, quantum constar; *Benignus*, *exfors*, *impos*, *impotens*, *irritus*, *liberalis*, *munificus*, *praelargus*.

2. Cum ablativo solo; *Beatus*, *differtus*, *frugifer*, *mutilus*, *tentus*, *distentus*, *tumidus*, *turgidus*.

3. Cum genitivo frequentius; *Compos*, *consors*, *egenus*, *exhars*, *expers*, *fertilis*, *indigus*, *parcus*, *pauper*, *prodigus*, *sterilis*.

4. Cum ablativo frequentius; *Abundans*, *cassus*, *extorris*, *factus*, *freghens*, *gravis*, *gravidus*, *jejunus*, *liber*, *locuples*, *nudus*, *oneratus*, *onustus*, *orbis*, *pollens*, *solutus*, *truncus*, *viduus*. Quibus addi potest *captus*, de quo reg. piace.

5. Cum utroque promiscue, aut levi discrimine, *Copiosus*, *dives*, *faecundus*, *farax*, *immunis*, *inapis*, *inopi*, *largus*, *maetus*, [plurimum vocativo ma-

ste, modicus, immodicus, nimis, opulentus, plenus, potens, refertus, satur, vacuus, uber.

6. Cum præpositione addita: ut, *Copiosus, firmus, paratus, imparatus, inops, instructus, a re aliqua; pro, quod ad rem aliquam attinet. Exortus de solo pario, Liv. Orba ab optimatibus concio, Cic. Pauper, tenuis, fecundus, modicus, parvus, in re aliqua. Immunis, inanis, liber, nudus, solutus, vacuus (& hoc sapius) a re aliqua. Potens ad rem, & in re.*

NOT. 2. Distinguenda in his Scriptorum auctoritates. Quædam enim, (1.) Poëtarum sunt propriæ: ut, Hor. *Liber laborum. Id. Vini somnique benignus. Virg. Abundans lactis. Sil. Tenuis opum.* (2.) Quædam paulò insolentiores, nec ad usum communem traducendæ: ut, *Captus animi, ap. Tac. Neque animo aut linguâ satis compotes, ap. Sall. Eamâ atque fortinâ expertes, ap. eund.*

Seçtio Secunda,

De REGIMINE VERBORUM.

REGIMEN VERBORUM in tres classes distribui potest: quarum scilicet prima Verborum Personalium, secunda Verborum Impersonalium, tertia denique Infinitivi, Participiorum, Gerundiorum & Supinorum Regimen complectatur.

§ I. Regimen VERBORUM PERSONALIUM.

I. Verba personalia GENITIVUM regentia.

21. Officium quoties, possessio, proprietateve Innuitur, casum sibi SUM fervere secundum Postulat. In recto, vice sed Pronomina patrum, Possessiva volunt tantummodo neutraque poni.

I. SUM, quoties possessionem, proprietatem aut officium significat, regit genitivum: ut, Cic. *Jam me Pompeii totum esse scis. Id. Cujusvis hominis est errare; nullius, nisi insipientis, in errore perseverare. Id. Hoc sentire, prudentie est; facere, fortitudinis: sentire verò & facere, perfecta cumulataque virtutis. Id. Adolescentis est majores natu revereri.*

II. At, pro Pronominibus primitivis, *mei, tui, sui, nostri, vestri, eorum* possessivis, *meum, tuum, suum, nostrum, vestrum*, in nominativo & neutro genere, tantum utimur: ut, Ter. *Non est mentiri meum. Id. Tuum est, si quid præter spem evenit, mihi ignoscere. Ovid. Vestrum dare, vincere nostrum est.*

NOT. [1.]

NOT. [I.] In his intelligendum est, *officium, munus, negotium, res, proprium* [opus nempe, vel *negotium* :] quæ quandoque exprimuntur : ut, Ter. *Nemquam officium liberi esse hominis puto.* Cic. *Principum munus est resistere levitati multitudinis.* Cæc. *Docens sui iudicii rem non esse.* Cic. *Sapientis est proprium, nihil quod pœnitere possit, facere.* Id. *Tuum est hoc munus, iuxta partes.* Aliter præcedens substantivum repeti potest : ut, *Hic liber est [liber] fratris.* *Hoc pecus est [pecus] Melibœi.*

NOT. 2. SUM, cum animi vel corporis affectio significatur, nunc genitivo, nunc ablativo jungi potest : ut, Plin. *Erat puer acris ingenii.* Cic. *Tu fac animo forti magnoque sis.* Colum. *Sit amplissimi corporis, cervice valida.* Sed de hac constructione dictum supra, reg. 12.

22. Vult satago patrium, miseresco cum misereri, Affectusque animi tales signantia quædam.

I. *Misereor, miseresco & satago* regunt genitivum : ut, Virg. *Miserere laborum Tantorum ; miserere animi non digna ferentis.* Id. *Arcadii, queso, miserescite Regis.* Ter. *Is quoque suarum rerum satagit.*

II. Alia quædam verba animi affectionem significantia cum genitivo nonnunquam construuntur : ut, *Pendeo animi, Discrucior animi, Fastidit mei, &c.* At de his paulò accuratius sequente Appendice dicetur.

APPENDIX.

De alijs Verbis cum genitivo constructis.

I. Nonnulla alia verba sunt, affectionem animi significantia, quæ, quamvis Latinorum more cum ablativo, vel accusativo, vel aliter construuntur, interdum tamen, ad Græcorum imitationem, cum genitivo juncta inveniuntur : qualia sunt, *Angeo, decipior, desipio, discrucior, excrucio, fallô & fallor, fastidio, invideo, lator, miror, pendeo, studeo, vereor* : ut, Plaut. *Absurdè facis qui angas te animi.* Hor. *Dulci laborum decipitur sono.* Plaut. *Desipiebam mentis.* Ter. *Discrucior animi.* Id. *Antipha me excruciat animi.* Lucret. *Nec me animi fallit.* Plaut. *Nec satis exaudiebam, nec sermonis fallēbar tamen.* Id. *Abit, neque me certiorē fecit : fastidit mei.* Hor. *Neque illi Sepositi ciceris, nec longa invidit avena.* Virg. *Nec veterum meminī, latorum malorum.* Id. *Iustitiane prius mirer, belline laborum.* Cic. *Ego quidem vehementer animi pendeo.* Poëta vetus ap. eund. *Qui te nec amet, nec studeat tui.* Ter. *Neque hujus sit veritus famina primaria.*

II. More itidem Græco cum genitivo interdum construuntur hæc verba sequentia ; *Abstineo, desino, desisto, quiesco, regno* : item, *adipiscor, cōdico, credo, frustror, furo, laudo, libero, levo, participo, prohibeo* : ut, Hor. *Abstineo (Dixit) irarum calidaeque rixe.* Id. *Desine mollium Tandem querelatum.* Virg. *Tempus desistere pugna.* Quadrig. ap. Gell. *Manu significare capit, ut quiesco.*

quiescerent pugna. Hor. Et quæ pauper aqua Daunus agrestium Regnavit populo-
rum. Tac. Nihil annuens, dum dominationis adipisceretur, al. apisceretur.
Liv. Quorum rerum condixit pater patratus populi Rom. patri patrato Latino-
rum. Plaut. Cui omnium rerum ipse semper credit. Gell. Captivis versute
excogitata frustratus est. Senec. Regni Latias rapti sacri. Sil. Laudabat leti
juventem. Ulpian. Quo cuncta & tutela liberetur. Plaut. Me omnium jam la-
borum levas. Id. Patrum servum sui participat consisti. Sil. Capta prohibere
nequiret Cum Penos aquila. Nisi aquila hic potius dativus sit.

NOT. 1. Pleraque ex iis, quæ numero 1mo adduximus, exempla Poeta-
rum sunt & Historicorum, nec propterea ad usum communem transfe-
renda. Usitatiores autem horum verborum constructio ita se habet: An-
gor, despio, discrucior, fallor, animo. Hoc animum meum excrucias. Fastidio,
mivor, vereor, aliquem, vel aliquid. Lator aliquâ re. Invideo alicui laudes,
vel laudibus alicujus. Pendeo animi, vel animo: ut pluraliter, Pendemus ani-
mis, non animorum. Studeo alicui, vel aliquid. Ex his etiam quædam cum
infinitivo, aut cum particulis, quid, ut, ne, & subjunctivo, construuntur.

NOT. 2. Exempla numeri 2^{di} fere omnia Pœtica sunt. Longe autem
frequentius dicimus; Abstineo maledictis, & à maledictis, animum à scelere,
&c. Desino aliquid, & ab aliquo. Desisto incepto, de negotio, ab illâ mente.
Quiesco à labore. Regnare omnibus oppidis, Cic. subaudito, m. Gravis regna-
re per urbes, Virg. Adipisci aliquid, Condicere operam alicui; condicere co-
nam, sive ad cœn. m. Credere alicui omnia. Frustrari in re aliqua. Furere de
aliquo, Cic. Furere recepto amico, Hor. Furere Inachiâ, Id. Laudare mor-
tem alicujus. Levare aliquem soll. citudine, & alienus sollicitudinem. Liberare
malo, & à malo. Participare aliquem aliquâ re, & aliquid cum aliquo, &
participare aliquid, sensu mutato, Cic. Prohibere aliquem aditu, à pugna, &
prohibere aliquid alicui.

2. Verba personalia DATIVUM regentia.

23. EST dandi casum, per HABET resolvable, poscit.

EST pro HABEO regit dativum personæ: ut, Ter. Suus cuique
mos est. Virg. Sunt nobis mitia poma. Ovid. An nescis longas Re-
gibus esse manus, i. e. Quisque habet suum morem. Nos habemus mi-
tia poma. An nescis Reges habere longas manus.

24. EST AFFERRE notans, habeo, do, verto, relinquo, Sæpè dabunt geminos, tribuo, fore, ducoque, ternos.

SUM pro AFFERO acceptum; item, forem, do, duco, habeo, tri-
buo, relinquo, verto, & quædam aliâ, regunt duos dativos, alterum
personæ, alterum rei: ut, Curt. Tibi saluti fuit, i. e. salutem attu-
lit. Cic. Pergite, ut facitis, adolescentes; atque in id studium, in quo
estis, incumbite: ut & vobis honori, & amicis utilitati, & reipublica
emolumento esse possitis. Ovid. Sibi enim fore cætera cura. Virg. Fi-
stula, Dæmetas dono mihi quam dedit olim. Ter. Tu nunc tibi la-
udi ducis. Id. Utrum studiōne id sibi habet, an laudi putat fore.
Cic. Quod illi tribuebatur ignavia. Ter. Ea relicta huic arrhaboni

est pro illo argenteo. Hor. Nec timuit sibi ne vitio quis verteret olim.
Catull. Miserunt mihi muneri Fabullus & Verannius. Ter. Me mea
omnia bona dari dixisse illi.

NOT. 1. Dativus personæ sæpè omittitur : ut, Hor. Exemplo est
magni formica laboris; supple, nobis. Plaut. Nucleum amisi, reliquit
pignori putamina; supple, mihi. Cic. Habere questui rempublicam
turpe est; supple, alicui.

NOT. 2. Pro dativo rei, nominativus interdum vel accusativus
ponitur: ut, Curt. Ceteris, ut parcius instarent, suare documentum.
Virg. Idem amor exitium pecori est pecorisque magistro; pro, docu-
mento, exitio. Cic. Me idem non assequi, dedecus est nostrum; pro,
dedecori est nobis. Sic, Est argumento, indicio, prasidio, dicimus; vel
argumentum, indicium, prasidium. Sic etiam, dare donum, & do-
no; nuptum, & nuptui: Relinquere regnum prada, & pradam, quo-
modo loquitur Justinus. Sic, Habere rem religioni, dixit Cicero; pro
quo, Religio est mihi aliquid facere, usitatiùs dicimus.

NOT. 3. Huic spectant nominandi formulæ: in quibus Auctores
nominativo, genitivo, & dativo utuntur; rariùs quidem genitivo,
crebriùs autem dativo: (1.) Nomin. ut, Cic. In hac insula extrema
est fons aqua dulcis, cui nomen Arethusa est. Ter. Hecyra est huius
nomen fabula. (2.) Genit. ut, Plaut. Nomen Mercurii est mihi.
(3.) Dativ. ut, Liv. Troja & huic loco nomen est. Justin. Ptolemaus
cui cognomentum Philopatori fuit. Virg. At puer Ascanius, cui nunc
cognomen Iulo Additur, &c. Liv. Mansit Sylviùs postea omnibus co-
gnomen.

25. Omnia penè dabunt, cui quid sit, verba dativum.

Præcipuè hoc casu gaudent SUM nata, SATISQUE
QUEIS BENE vel MALE sit junctum: quoque præ-
posituræ,

QUÆ SUPER, IN, POST, PRÆ, consiârunt multa,
vel OB, CON, (porrò

ANTE, SUB, adjectis AD & INTER: Verbaque
Proficio, naceo, faveoque, indulgeo, parco,
Gratulor, auxilior, studeo, medeorque & adolor,
Pareo, & invideo, famulor, simul impero, mando,
Derogo, patrocinator, placeo, succenseo, pugno,
Irascorque, minor, fido, cum supplico, credo;
Plurimaque his sensu quæ sunt affinia. Verùm
Offendo, jubeo, lædo dant, & juvo, quartum.

Quod.

Quodlibet verbum admittit dativum personæ, aut rei, cui quacunque modo aliquid fit vel acquiritur: ut, Ter. Si quid peccat, De mea, mihi peccat. Plaut. Tibi aras, tibi occas, tibi seris, tibi eidem & malis. Cic. Non omnibus dormio. Ter. Non rete accipitri tenditur, neque milio. Virg. Nescio quis teneros oculus mihi fascinat agnos. Hor. Omnem crede diem tibi diluxisse supremum. Ovid. Semper tibi pendeat hamus: Quo minime credis gurgite, piscis eris.

Hæc regula est multo omnium generalissima: ad eam autem specialius reduci possunt;

I. Composita cum verbo *SUM*, præter *possum*: ut, Cæf. Pollio omnibus negotiis non interfuit solum, sed etiam præfuit. Cic. Nec sibi, nec alteri profuit.

II. Verba composita cum adverbiiis *SATIS*, *BENE* & *MALE*: ut, Satisfacio, satisco, benefacio, benedico, bene volo, malesacio, maledico. Cic. Cateris satisfacio omnibus, mihi ipse nunquam satisfacio. Id. Deridet, cum sibi ipsum jubet satisfacere Rabonum. Sall. Pulchrum est benefacere reipublicæ; etiam benedicere haud absurdum.

III. Multa verba cum his decem præpositionibus composita: *AD*, *ANTE*, *CON*, *IN*, *INTER*, *OB*, *POST*, *PRÆ*, *SUB* & *SUPER*. *AD*: ut, Accedo, accresco, accumbo, acquiesco, adno, adnata, ad-equiro, adhæreo, adsto, adstipulor, advolvor, affulgeo, allabor, allaboro, annuo, appareo, applaudo, appropinquo, arrideo, aspiro, assertior, affideo, assisto, assuesco, assurgo. Hor. Quibus hæc, sint qualiacunque, Arridere velim. Virg. Aspirat primo Fortuna labori.

ANTE: ut, Antecello, anteeo, anteflo, anteverto. Cic. Antecelere omnibus ingenii gloriâ contigit. Plaut. Virtus omnibus rebus anteit.

CON: ut, Colludo, concino, consono, convivio. Cic. Ut omnis ratio moribus consonet. Hor. Puer—gestit paribus colludere.

IN: ut, Incumbo, indormio, inhio, ingemisco, inhæreo, infideo, inflo, infisto, insudo, insulto, invigilo, illacrymo, illudo, immineo, immorior, immoror, impendeo. Hor. Congestis undique saccis Indormis inhians. Cic. Impendent hominibus multâ ex varia genera mortis.

INTER: ut, Intervenio, intermico, intereedo, intercido, interjaceo. Ovid. Nulli sincera voluptas, sollicitique aliquid latis intervenit. Claud. Rusilum squamis intermicat aurum.

OB: ut, Obrepro, obluſtor, obrecto, obstrepro, obmurmuro, oscumbo, occurro, occurso, obſto, obſisto, obvento. Senec. Vitia nobis sub virtutum nomine obrepunt. Virg. In utrumque paratus, seu versare dolos, seu certa occumbere morti.

POST: ut, Postpono, posthabeo. Ovid. Vos est postponere natis Ausa suis. Virg. Posthabui tamen illorum mea seria ludo.

PRÆ: ut, Præcedo, præcurro, præeo, præſideo, præluceo, præniteo, præsto, prævaleo, præverto. Cic. Ut certis rebus certa signa præcurrerent. Id. Homo cæteris animantibus plurimum præstat.

SUB:

SUA: ut, Succedo, succumbo, sufficio, suffragor, suberesco, suboleo subiaceo, subro. Cels. Cohortatur ne labori succumbam. Juven. Unus Pallas juveni non sufficit orbis.

SUPER: ut, Supervenio, supercurro, supersto. Liv. Hinc læticia Quintius supervenit. Plin. Id quod veltigali supercurrit.

IV. Verba variæ significationis.

1. Verba proficiendi & nocendi: ut, Proscio, profum, placeo, commodo, prospicio, caveo, metuo, timeo, consulo pro prospicio. Item, Noceo, officio, incommodo, displiceo, insidior. Ovid. Neve mihi nocent, quod vobis semper, Achivi, Profuit ingenium.

2. Verba favendi, auxiliandi, & eorum contraria: ut, Faveo, gratulor, gratificor, grator, ignosco, indulgeo, parco, adolor, plaudo, blandior, lenocinor, palpor, assentor, subparasitor. Item, Auxilior, adminiculor, subvenio, succurro, patrocinor, medeor, medicor, opitor. Item, Derogo, detraho, invideo, amulor. Cic. Qui diligebant hunc, illi favebant. Ovid. Qui vicis semper, victis ut parcere posset.

3. Verba imperandi, obediendi, serviendi & resistendi: ut, Impero, præcipio, mando, moderor, pro modum adhibeo. Item, Pareo, ausculto, obedio, obsequor, obtempero, morem gero, morigeror, obsecundo. Item, Famulor, servio, inservio, ministro, ancillor. Item, Repugno, obsto, reluctor, renitor, resisto, refragor, adversor. Et apud Poetas, Pugno, certor, bello, contendo, concurro, luctor. Hor. Imperat, aut servit collecta pecunia cuique. Virg. Placuisse etiam pugnabis amori?

4. Verba minandi & irascendi: ut, Minor, comminor, interminor, irascor, succensco. Cic. Tertio quoque verbo orationis sue me appellabat, mihi minabatur. Sil. Succensere nefas patriæ.

5. Verba fidendi: ut, Fido, confido, credo, diffido. Hor. Qui sibi fidit, Dux regit examen. Virg. O formose puer, nimium ne crede color.

6. Alia quædam verba, quæ in locos communes redigi vix possunt: ut, Nubo, excello, hareo, supplico, cedo, (pro locum do,) despero, operor, pressolor, prævaricor, recipio tibi, (i. e. promitto,) pepigi, (i. e. promisi,) renuncio, (i. e. abstineo & alieno me,) respondeo, (pro satisfacio,) tempero, (pro abstineo,) studeo, vaco, (i. e. operam do,) convictor.

✱ E superioribus verborum classibus EXCIPE Jubeo, offendo, laudo & juvo, quæ non dativum, sed accusativum petunt: ut, Lucan. Dextræque silentia jussit. Hor. Cur ego amicum Offendam in nugis. Cic. Injuste neminem læsit. Ovid. Fuit facundia causam.

NOT. I. Quæ supra recensuimus verba, cum dativo magis peculiari modo constructa, omnia fere neutra sunt, aut neutralis significationis. De addivis autem accusativum una cum dativo regentibus paulo inferius dicitur.

NOT. 2. Pleraque hujus structurae verba hic sigillatim sunt enumerata: quod eo consilio à nobis factum, ne quis imprudens existimet alia omnia ejusdem, sive compositionis, sive significationis verba, pari ratione dativum recipere. Longè enim plurima sunt, cum præpositionibus *ad, ante, re, com, &c.* composita, quæ hujusmodi dativum plane respuunt: ut, *Accola, antegredior, in eo, intercurso, obideo, postvenio, prævenio, subsilio, supermoto, &c.* Innumera itidem sunt, commodum, auxilium, favorem, & contrà, significantia; quæ tamen non cum dativo, sed cum accusativo, vel aliter, constituuntur: qualia sunt, *Levo, erigo, alo, nutrio, amo, diligo, vexo, crucio, averter, &c.*

NOT. 3. Quin etiam ex iis quæ suprà posita sunt, haud pauca aliter constructa inveniuntur; idque eadem significatione, vel diversâ.

I. Verba neutra, sub eadem significatione variè constructa.

Accedere muris, *Liv.* ad urbem, *Sall.* in oppidum, *Cic.* accedere domos infernas, *Virg.* accedere alicui, *i. e.* assentiri, *Quintil.*

Accedit auribus, *Plin.* ad aures, *Liv.* genibus, *Id.* ad genua, *Suet.* in te isthuc verbum, *Ter.*

Accubare horreis, *Hor.* scortum, *Plaut.* alicui in convivio, *Cic.* apud aliquem, *Id.* *Sic.*

Accumbere epulis, *Virg.* in epulo, *Cic.*

Aquiescere rei alicui, *Sen.* aliquâ re, *Cic.* at sapius, in aliquâ re, *Id.*

Adequitare portæ, *Plin.* adequitare Syracusas, *Liv.*

Adesse pugna, *i. e.* præsentem esse, *Cic.* in pugna, *Sall.* ad exercitum, *Plaut.* adesse amicis, *i. e.* auxiliari, *Cic.*

Adherere lateri, *Liv.* ad turrim, *Cæs.* in me, *Cic.* fronte, pro in fronte, *Ovid.* *Sic.*

Adhærescere iustitiæ, *Cic.* ad saxum, *Id.* in hanc materiam, *Id.*

Adhiungere equæ, *Ovid.* equam, *Plaut.* ad orationem, *Cic.*

Adjacere mari, *Liv.* mare, *Nep.*

Adnare navibus, *Liv.* naves, *Cæs.*

Adnatæ insulæ, *Plin.* ad manum, *Id.*

Adrepere virorum animis, *Tac.* ad amicitiam alicujus, *Cic.*

Adstare mensi domini, *Mart.* ad Achillis tumultum, *Cic.* in conspectu, *Id.*

Adstare alicui, *Tac.* aures alicujus, *Plin.*

Adstare vallo, *Sil.* moras portarum, *Stat.*

Adversari alicui, *Cic.* aliquem, *Tac.*

Advenire alicui, *Tac.* urbem, *Virg.* ad urbem, *Ovid.* *Sic.*

Adventare alicui, *Tac.* portis, *Stat.* totum, *Tac.* ad Italiam, *Cic.*

Advigilare alicui, *Tib.* ad custodiam ignis, *Cic.*

Adulari alicui, *Curt.* aliquem, *Cic.* Col. *Tac.*

Advolare rei, vel homini, *Plin.* *Virg.* ad equites, *Liv.* advolat rostra Cato, *Cic.*

Affluere alicui, *Ovid.* ad aliquid, *Cic.* Allabi oris, *Virg.* ad extra, *Liv.* aures alicujus, *Virg.*

Allarrare alicui, *Aur. Vict.* aliquem sapius, *Liv.* *Plin.* Col.

Alludere alicui, *Plin.* ad mulierem, *Ter.*

Anniti hastæ, *Virg.* ad aliquid, *Cic.* aliquid, *i. e.* conari perficere, *Plin.*

Antecedere alicui rei, *Cic.* aliquem, *Id.* antecedere aliquem atate, nobilitate, magnificentia, *Justin.* *Suet.* vari alicui.

Antecellere alicui, *Cic.* rarissime aliquem.

Anteire alicui, *Cic.* aliquem, *Tac.* alicui atate, *Cic.* omnes gloria, *Sall.* ceteros virtute, *Cic.*

Antestare ceteris virtute, *Gell.* ceteros robore, *Apul.*

Antevenire rei alicui, *Plaut.* aliquem, *Sall.* tempus, *Claud.*

Antevertere alicui, *i. e.* ante eum venire, *Ter.* *Sic.* antevertere damnationem veneno, *i. e.* prævenire, *Tac.*

Id. anteventere rem rei, *est* propo-
nere, *Plant.*

Apparere alicui, *i. e.* officii aut obse-
quii causâ præsto esse, *ut*, *Licetores*
apparent Consulibus, *Liv.* *Appa-*
rent ad solium Jovis, *Virg.*

Appropinquare Britanniz, *Cæs.* pot-
tam, *Hirt.* ad portam, *Id.* appro-
pinquat alicui poena, *Cic.*

Arridere alicui, *i. e.* placere, *Hor.* *Ar-*
ridere ridentibus, *Id.* aliquid, *Gell.*

Aspirare coëpris, *Ovid.* ad aliquem,
i. e. pervenire, *Cic.* ad laudem, *i. e.*
cōtendere, *Cic.* in curiam, *Id.*

Assistere alicui, *Plin.* ad fores, *Cic.* su-
per aliquem, *Virg.* contra aliquem,
Cic. *Assistere* equos, *i. e.* sistere, *Stat.*

Assuesco, assuesfacio, assuecio re ali-
quâ: Genus pugnz quò assueve-
rant, *Liv.* Puzo sermone assuefacta
domus, *Cic.* *Assuescere* rei alicui,
Liv. *Operi* assuescit, *Id.* *Assuesce-*
re ad homines, *Cæs.* *In hoc* assue-
scat, *Quint.*

Attendere Cæsari, *Plin.* juri, *Suet.* a-
liquem, *Cic.* res hostium, *Sall.* ani-
mum, *Ter.* animum ad rem ali-
quam, *Cic.*

Colludere alicui, *Hor.* cum aliquo, *Cic.*
Confido, v. *Fido*.

Congruere alicui, *Ter.* cum re aliqua,
Cic. inter se, *Id.*

Constare sibi, *Cic.* secum, *Id.* *Constat*
inter omnes, *Nep.* Res mihi cum
aliis constat, *Auct.* ad *Her.*

Consuescere alicui, *Ter.* cum aliquo,
Plant. libero victu, *Colum.* juvenum
aratro, pro consuefacere, *Id.*

Consulere alicui, *Ter.* fantæ alicujus,
Cic. de salute sua, *Id.* durius in ali-
quem, *Tac.* in longitudinem, *Ter.* in
commune, in medium, in publicum,
Ter. *Luch.* *Plin.* boni, *Ovid.* v. reg. 34.

Convenire alicui, *Cic.* cum re aliqua,
Id. *Convenit* in eum hæc suspicio,
Id. *Cothurnus* convenit ad pedem,
Id. *Conveniunt* mores, *Ter.* *Maje-*
stas & amor non conveniunt, *Ovid.*
Aliquid mihi convenit cum adverfa-
riis, *Auct.* ad *Her.* *Convenimus* inter
nos, *Plant.* *Iacet* omnes convenit,
Cic. *Szvis* inter se convenit urfis, *Juv.*

Deficiunt mihi vires, *Cæs.* me vires,
Cic. *Deficior* viribus, *Senec.* omni-
bus rebus, *Col.* ab arte, *i. e.* desti-
tuor, *Ovid.* *Vid.* reg. 35.

Derogare alicui, *Cic.* legi, *Auct.* ad *Her.*
de lege, *Cic.* ex æquantare, *Id.* fidem
alicui, *Id.* de fide alicujus, *Id.*

Desperare salutis alicujus, *Cic.* de repu-
blica, *Id.* pacem, *Id.* rempublicam, *Id.*

Desuescere honori, *Sil.* *Desueta* bello
agmina, *Virg.* *At hoc* dativo an a-
blativo dictum, incertum.

Desunt verba dolori, *Ovid.* *In Antonio*
desuit hic ornatus, *Cic.* *Paucæ* ei cen-
turiz ad Consulatum defuerunt, *Id.*

Dominari cunctis oris, *Virg.* in cate-
ra animalia, *Ovid.* in civitate, *Cic.*

Excellere alicui dignitate, *Cic.* in ali-
quâ re, *Id.* super omnes alios, *Liv.*
præter ceteros, *Cic.* inter aliquos,
Id.

Facere ad aliquid, pro prodesse vel
convenire, *Ovid.* & alii frequenter.
Rarò hæc notione, *facere* alicui, *Prop.*
Hor.

Fidere, *confidere* rei alicui, *Virg.* *Cic.*
re aliquâ, *Id.* in re aliqua, *Hirt.*

Gratulor tibi hanc rem, *Cic.* hac re,
Cal. ap. *enud.* de hac re, *Cic.* in hac
re, *Id.*

Hæret lateri, *Virg.* curru, *Id.* alicui in
visceribus, *Cic.*

Ignoscere alicui, *Ter.* vitio, *Ovid.* pec-
catum suum alicui, *Plant.*

Illudere alicui, *Virg.* aliquem, *Ter.* a-
liquid, *Virg.* in aliquem, *Ter.* in a-
liquo, *Id.*

Illabi rei alicui, *Virg.* in rem aliquam,
Cic.

Illuxit dies alicui, *Liv.* aliquem,
Plant.

Imminere rei alicui, *Ovid.* in fortunæ
alicujus, *Cic.*

Immori studiis, *Hor.* in vino, *Plin.*

Impendere alicui, *Cic.* aliquem, *Ter.*
in aliquem, *Cic.*

Incessit cura, cupidò, timor alicui,
Liv. v. *Max.* *Sall.* aliquem, *Liv.*
Tac. in aliquem, *Ter.*

Incubare ovis, *Col.* ova, *Plin.* pecu-
niz, thesauris, *Cic.* *Liv.*

Incumbere toro, *Virg.* gladium, *Plant.*

- in gladium, *Cic.* labori, *Sil.* ad laudem, *Cic.* ad studia, *Id.* in studium, curam, cogitationem, *Id.*
- Indulgeo illi, *Ter.* me, *Id.* aliquid alicui, *Suet.*
- Inhæreo & inhæresco rei alicui, *Ovid.* in re aliqua, *Cic.*
- Inhære auro, *Flor.* bona alicujus, *Plant.* *Virg.*
- Innare aquæ, *Liv.* fluvium, *Virg.*
- Innasci rei alicui, *Ter.* in re aliqua, *Cic.* Innati eodem solo, *Just.*
- Innatare flumini, *Plin.* undam, *Virg.* in concham, *Cic.*
- Inniti rei alicui, *Stat.* re aliqua, *Liv.* in re aliqua, *Cic.* in aliquem, *Plin.*
- Insidère rei alicui vel personæ, *Virg.* collem, *Plin.* locum, *Liv.* in memoria, in animo, in medullis, i. e. firmiter inhærete, *Cic.*
- Insidunt apes floribus, *Virg.* pardi insidunt condensâ arbore, *Plin.*
- Insilire rei alicui, *Lucan.* in equum, *Liv.* tauros, *Suet.* supra lignum, *Phadr.*
- Insistere curæ rerum, *Plin.* vestigiis alicujus, *Cic.* viam, *Ter.* viâ, *Id.* in re aliqua, *Cic.* in dolos, *Plant.* negotium, *Id.*
- Instare operi, *Virg.* victis, *Liv.* rectam viam, *Plant.* currum Marti, i. e. instantèr fabricare, *Virg.* unum, i. e. instantèr urgere, *Ter.*
- Insuescere rei alicui, *Tac.* re aliqua, *Colum.*
- Insultare alicui rei vel personæ, *Suet.* *Cic.* spes, *Ter.* patientiam alicujus, *Tac.* in miseriam alicujus, *Auct.* ad *Her.* bonos, *Sall.*
- Insุม rei alicui, *Sen.* in re aliqua, *Cic.*
- Insurgere regnis alicujus, *Ovid.* in mileros, *Stat.*
- Insusurrare alicui, *Cic.* in aurem alicujus, *Id.*
- Intercedit mihi tecum amicitia, *Cic.* inter nos, *Id.*
- Interdicere alicui provinciâ, *Suet.* aquâ & igni, *Cic.* foeminis usum purpure, *Liv.*
- Interesse rei alicui, *Cic.* in re aliqua, *Id.*
- Interjacere sulcis, *Col.* duas Syrtis, *Plin.* Hæc inter eam & Rhodum interjacet, *Id.*
- Intervenire alicui rei, *Tac.* cognitionem, *Id.*
- Invasit timor improbis, *Cic.* Vis avaritiæ in animos invaserat, *Sall.* Invadere urbem, *Virg.* in fortunas alicujus, *Cic.* in arcem causæ, *Id.*
- Invidere honori alicujus, *Cic.* honorem alicui, *Hor.* aliquem, *Ovid.* in re aliqua, *Cic.*
- Laret res mihi, *Lucan.* Latet me, *Virg.*
- Mederi alicui, *Cic.* cupiditates, *Ter.* contra serpentum ictus, *Plin.*
- Medicari alicui, *Virg.* ictum cuspidis, *Id.*
- Moderari animo, *Cic.* gentibus, *Sall.* navim, *Cic.* omnia, *Id.*
- Nocere alicui, *Cic.* rarissimè aliquem, *Plant.*
- Nubere alicui, *Cic.* in clarissimam familiam, *Id.* Nupta cum aliquo, *Id.* Una nupta apud duos, *Gell.*
- Obambulare muris, *Liv.* ante portas, *Id.* Aetnam, *Ovid.*
- Obequitare castris, *Liv.* agmen, *Curt.*
- Obrepere alicui, *Cic.* in animos dormientium, *Id.* ad honores, *Id.* Tacitum te obrepet fames, *Plant.*
- Obrectare alicui, *Cic.* laudibus alicujus, *Liv.* vires, *V. Max.*
- Obumbrat sibi vinea, *Plin.* Obumbrant Solem nubes, *Id.*
- Ocumbere morti, *Virg.* mortem, *Cic.* morte, *Liv.*
- Palpari alicui, *Plant.* Palpare aliquem, *Juv.*
- Parcere alicui, *Cic.* labori, *Ter.* pecuniam, *Plant.* Ut parcerent sibi vitam, *Gell.* Talenta natis parce tuis, *Virg.* Ut à cadibus parceretur, *Liv.*
- Parcere oves nimium procedere, *Virg.*
- Pepigit mihi aliquid, *Ovid.* Pepigit eam aliquo, *Suet.* Pepigerunt inter se, *Auct.* ad *Herenn.* Sic, Pacificor alicui, *Cic.* cum aliquo, *Id.* Pacifici vitam ab aliquo, *Sall.* vitam pro laude, *Virg.*
- Præcedunt vestra fortuna mea, *Plant.*
- Præcedere aliquem virtute, *Cas.* omnes in re aliqua, *Plin.* Præcedere agmen, *Virg.*
- Præcurrere alicui, *Cic.* aliquem, *Id.* ante omnes, *Cas.*

Præire alicui, *Stat. i. e. præcedere aliquem. Præire alicui verba, sacramentum, Liv. Tac. i. e. dicere. Præire verbis, Plant. voce alicui, Cic. de scripto, Plin.*

Præjacens alicui vastum mare, *Plin. Præjacere castra, Tac.*

Præminere omnibus, *Sen. malos, Tac.*

Prælidere urbi, imperio, *Cic. exercitum, Italiam, littora Oceani, Tac.*

Præstare alicui, *Cic. omnibus humanitate, Id. omnes eloquentiâ, Nep.*

Præstolari alicui, *Cic. aliquem, Ter.*

Prævertere aliquid rei alicui, *Liv. uxorem præ republicâ, Plant. Cursu pedum prævertere ventos, Virg. Et passivè, Præverti hoc certum est rebus aliis omnibus, Plant. Ut bellum præverti sinerent, Liv. Volueremque fugâ prævertitur Hebrum, Virg.*

Procurrere terræ, *Ovid. genibus alicuius, Id. ad genua, Liv. antè pedes, Ovid. in armos, Mart.*

Quadrare alicui, *Cic. in aliquem, Id. ad multa, Id. acervum, i. e. in quadrum redigere, Hor.*

Respondere alicui, *Cic. his, Cas. ad*

hæc, ad postulata, Id. ad nomen, Liv. votis alicuius, i. e. satisfacere, Virg. ad spem, Liv.

Servire, inservire alicui, *Hor. Cic. revissimè aliquem, Plant. Turpil.*

Studere alicui rei, *i. e. operam dare, Cic. literas, Id. aliquid, i. e. cupere, Cic. in eam rem, Quint. in ea re, Gell. Studere alicui, i. e. favere, Cic.*

Subesse rei alicui, *Cic. in re aliqua, Id.*

Subire muro, *Virg. feretro, Id. Subeunt mihi cunctarum fastidia, Ovid.*

Subire testâ, *Virg. limina, Id. ad moenia, Liv. ad portas, Id. in locum alicuius, Ovid. in cœlum, Plin.*

Sub acumen styli, *Cic. At subire onus, labores, pœnam, periculum, &c. item, subiit animum, mentem, ferè semper dicuntur.*

Subiacere monti, *Plin. ad aliquid, Quint.*

Succedere penatibus, *Virg. muro, Liv. murum, Sall. ad urbem, Liv. sub primam aciem, Cas. in pugnam, Liv.*

Succedere alicui & in locum alicuius, *Cic.*

Supervenire alicui, *Liv. Unda supervenit undam, Hor.*

His addi possunt verba, quæ, apud Poëtâs præsertim, & more Græco cum dativo construuntur; at frequentius, & more Latino, ablativum cum præpositione recipiunt: ut,

1. Verba contendendi & certandi: ut, *Contendo, certo, bello, pugno alicui, pro cum aliquo. Sic, Propert. Non tamen ista meo valeant contendere amori. Virg. Solus tibi certet Amyntas. Stat. Magno bellare parenti.*

2. Distandi, dissentiendi, differendi: ut, *Distare, dissentire, discrepare, dissidere, differre rei alicui, pro à re aliqua. Sic, Hor. Paulum sepulta distat inertia Celata virtus. Senec. Ne orationi vita dissentiat. Hor. Scire volam, quantum simplex hilarisque nepoti Discrepet, & quantum discordet parcus avaro. Id. Dissidens plebi. Id. Nisi quod pede certo differt sermoni, sermò merus.*

3. Coeundi & miscendi: ut, *Hor. Us placidis coeant munera. Ovid. Concurrere hosti. Propert. Concubuisse Dea. Virg. Mistâ Deo mulier; pro, cum placidis, cum hoste, &c.*

4. Arcendi & propulsandi: ut, *Virg. Arcetis grævico pecori, Id. Solstitium pecori defendite; pro, à pecore.*

5. Verba passiva: ut, *Ovid. Non intelligor ulli. Id. Filius & Cereis frustra tibi semper ametur; pro, ab ullis, à te, Hor. Cæna ministratur pueris tribus; pro, à tribus pueris.*

II. Verba sub diversa significatione variè constructa.

Accedo tibi, *i. e. assentior; item, accresco.*

Accedo ad te, *i. e. adeo vel venio.*

Emulor tibi, *i. e. invideo.*

Emulor te, *i. e. imitor.*

Animadverto aliquid, *i. e. observo.*

Animadverto in aliquem, *i. e. punio.*
 Ausculto tibi, *i. e. obtempero.*
 Ausculto te, *i. e. audio.*
 Caveo tibi, *i. e. prospicio tibi, ut amico.*
 Caveo te, *i. e. viro, ut inimicum.*
 Cavere de te aliqua, *i. e. cautionem dare.*
 Cedere alicui, *i. e. locum dare.*
 Cedere jure suo, *i. e. de jure suo decedere.*
 Consulo tibi, *i. e. prospicio vel provideo. Sic, consulo in te.*
 Consulo te, *i. e. consilium à te peto.*
 Consulo boni, *i. e. bonum judico.*
 Convenit hoc mihi, *i. e. conveniens est mihi.*
 Convenit mihi cum illo, *i. e. cum illo consensio.*
 Conveniam hominem, *i. e. hominem alloquar.*
 Cupio tibi, *i. e. faveo.*
 Cupio aliquid, *i. e. desidero, s. n. expeto.*
 Deficit mihi, *i. e. deest.*
 Deficit me, *i. e. destituit.*
 Deficere ab aliquo, *i. e. desciscere.*
 Detrahere alicui, *i. e. ejus famam minuire.*
 Detrahere aliquem, *i. e. ex superiore loco trahere.*
 Do tibi literas, *i. e. alii perferendas.*
 Do ad te literas, *i. e. ad te scribo.*
 Fœnero vel fœneror tibi, *i. e. do tibi ad usuram vel lucrum.*
 Fœneror abs te, *i. e. fœnori accipio, seu ad usuram.*
 Horrere alicui, *i. e. timere alicui, Plin.*
 Horrere aliquem, *i. e. horrore concuti propter aliquem, tanquam hostem.*
 Imponere alicui, *i. e. decipere aliquem.*
 Imponere aliquid alicui, *i. e. superimponere, ut onus.*
 Manere absolute, *i. e. commorari.*
 Manere aliquem, *i. e. expectare.*
 Metuo tibi, *i. e. sollicitus de te sum, ut amico.*
 Metuo te, vel à te, *i. e. ut hostem, ne mihi noceas.*
 Peto aliquid alicui, *i. e. cupio dari.*
 Peto abs te, *i. e. rogo.*
 Peto pœnas de aliquo, *i. e. sumo supplicium de aliquo.*

Peto aliquem gladio, *i. e. adior vel percutio.*
 Peto locum, *i. e. adeo vel tendo ad locum.*
 Præire alicui, *i. e. ante aliquem ire.*
 Præire verba, *i. e. ea prius proferre alio max recitanda.*
 Præstare alicui silentium, *i. e. dare, concedere.*
 Præstare aliis vel alios virtute, *i. e. antecellere.*
 Præstare se virum, *i. e. præbere vel exhibere.*
 Præstare culpam vel damnum, *i. e. in se transferre.*
 Præstabo cum facturum, *i. e. recipio, vel fidejubeo cum esse facturum.*
 Prospicio, provideo, tux saluti, *i. e. salutem tuam procuro.*
 Prospicio, provideo periculum, *i. e. prævideo.*
 Recipio tibi, *i. e. promitto. Sic, recipio in me.*
 Recipio me in locum, *i. e. conféro.*
 Refero tibi, *i. e. narro.*
 Refero ad Senatam, *i. e. Senatui consultandum propono.*
 Referre aliquem, *i. e. alicui similem esse.*
 Renuncio muneri, hospitio, *i. e. repudio munus, hospitium.*
 Renuncio Cónsulem, *i. e. declaro, proclamam.*
 Solvo tibi aliquid, *i. e. persolvo, numero.*
 Solvo aliquem, *i. e. vinculis libero.*
 Sufficere alicui, *i. e. satis esse.*
 Sufficere alicui arma, *i. e. subministrare.*
 Sufficere liquem, *i. e. in alterius locum substituere.*
 Temperare linguæ, manibus, *i. e. modum imponere.*
 Temperare cadibus, & à cadibus, *i. e. abstinere.*
 Temperare orbem, vires, rarem, *i. e. regere, vel intra ordinem ac mensuram suam cohibere.*
 Timeo tibi, ac te: *ut, metuo.*
 Vacare rei alicui, *i. e. operam dare. Sic, in vel ad aliquam rem, Ovid.*
 Vacare ab officio, *i. e. cessare, otiosum esse.*
 Vacare culpâ, *i. e. carere.*
 Vacat mihi, *i. e. otium est mihi.*

APPENDIX.

Hortor, & invito, voco, provoco, pertineoque,
Atque animo, specto, stimulo, conformo, laceſſo,
Ad ſibi cum quarto ſociant; & verba localem
Plurima quæ motum ſignant: ſed & his vice quarta
Sæpe dedit vates tertium. Variataque demum
In quibus Ad junctum eſt verbis, ſtructuræ notanda eſt.

I. Hæc verba, *Hortor, invito, voco*, cæteraque in textu poſita, non dativum, ſed accuſativum cum præpoſitione *Ad*, recipiunt: ut, Cic. *Cum ad laudand milites hortaretur.* Id. *Ad cenam hominem invitavit.* Virg. *Eurum ad ſe Zephyrumque vocat.* Cic. *Ut ipſum Heſtorem provocâſſe ad pugnam paniteret.* Liv. *Tribunos plebis appello, & provoco ad populum.* Cic. *Non eſt obſcurum ad quem ſuſpicio maleficii pertineat, &c.*

II. Item verba motum de loco in locum ſignificantia; qualia ſunt, *Eo, vado, curro, propero, feſtino, pergo, fugio, &c.* Et, *Porto, ſero, lego, -as, præcipio, ſollo, traho, ducor, verſo, &c.* Item, *Inecto, ſuſcito, tendo, vergo, inelino, & ſimilia* propenſionem ad rem notantia, accuſativum petunt cum *Ad* vel *In*: ut, Ter. *Ire ad mercatum.* Nep. *In jus de ſua re nunquam iit.* Ovid. *Serius aut citius ſedem properamus ad viam.* Id. *Tendit ad ardua virtus.* Stat. *Vergimur in ſenium.*

† At Poëtæ dativo nonnunquam, pro accuſativo cum præpoſitione, utuntur: ut, Virg. *It clamor cælo.* Id. *Inferretque Deos Latio* 3 pro, ad cælum, in Latium. Sic id. Virg. *Hædorumque gregem viridi compellere hibifco.* Ovid. *Lux tardè diſcedere viſa Præcipitatur aquis* 3 pro, ad hibifcum, in aquas.

III. Verba cum præpoſitione *Ad* compoſita variè conſtruuntur, 1. Enim, quædam ſolum ſerè dativum admittunt: ut, *Aſſideo, aſſurgo, adverſor alieni.* 2. Quædam ſolum ſerè accuſativum, cum *Ad* vel *In*: ut, *Accio, accutro, adhortor, advoco, allicio, alligo, attraho.* 3. Quædam utrumque: ut, *Accedo, accido, adhæreſco, adreſpo, aſſuo.* Item, *Accingo, accommodo, addo, adfero, adhibeo, adjicio, aſſigo, allido, appono, & multa alia.* 4. Quædam accuſativum demptâ præpoſitione: ut, *Advehor, aſſor, alloquor, alluo, attono.* 5. Quædam denique accuſativum, præpoſitione vel additâ vel demptâ: ut, *Adæo, adveho, advento, aggredior, aſcendo, aſpicio.*

3. Verba perſonalia ACCUSATIVUM regentia.

26. Activè quartum ſignantia verba repoſcunt.

Verbum activè ſignificans regit accuſativum rei aut perſonæ in quam tranſit actio, ſive activi generis ſit, ſive deponens aut commune: ut, Cic. *Hæc ſtudia adoleſcentiam alunt, ſenectutem oblectant, ſecundas res ornant, adverſis perſugium & ſolatium præbent.* Pub. *Iracundiam qui vincit, hoſtem ſuperat maximum.* Ovid. *Eſtque pati pœnas quàm meruiſſe minus.* Ter. *Hanc metuui, ne me criminaretur tibi.* Claudian. *Superbia comitatur honores.*

SYNTAXEOS LIB. I.

NOT. 1. Interdum verbum regens per Ellipsin reticetur: ut, Virg. *Di meliora piis, erroremque hostibus illum, sc. dant.* Cic. *Quid mihi, sc. dicam, vel loquar.* Ter. *Egone illum? qua illum? qua me?* supple, *patiar, recipis, exclusis, aut similia.* Cic. *Manum de tabula, sup. aufer.*

NOT. 2. Nonnunquam & ipse accusativus intelligitur: ut, Obiit, sc. mortem. Ter. *Solus Sannio servat domi, sc. res qua sunt domi.* Id. *Facile ut pro Eunuchio probes, sc. re.* Virg. *Nox humida caelo Præcipitat, sc. se.* Id. *Cum faciam vitulâ, sc. sacra.*

NOT. 3. Interdum accusativi vices supplet verbum infinitum, vel alia oratio: ut, Hor. *Reddes dulce loqui, reddes videre decorum;* pro, *dulcem sermonem, & decorum risum.* Gell. *Pœnitere tanti non emo;* pro, *pœnitentiam.* Ter. *Quod se purges, hujus non faciam;* pro, *purgationem tuam.*

NOT. 4. Quædam verba activa constructione variant: ut, *Appellare tribunos, & ad tribunos;* *Cavere malum, à malo, & malo;* *Cognoscere ex aliquo aliquid, & de re aliqua;* *Colere, incolere, habitare locum, & in loco;* *Queri injuriam, & de injuria, &c.*

APPENDIX de verbis Neutris, sive Absolutis.

Neutra quoque & quantum cognati significatus Admittunt, primos aliterque novantia sensus.

Verba neutra admittunt post se accusativum;

1. *Suz originis:* ut, Plaut. *Modicè & modeste melius est vitam vivere.* Id. *Neque herile negotium plus curat, quam si non servitutem serviat.* Senec. *Hilarem insaniam insanire.* Ter. *Canilenam eandem canis.*

2. *Cognatæ significationis:* ut, Virg. *Longam incommitata videtur ire viam.* Hor. *Non pugnavit ingens Idomeneus Sthenelusque solus Dicenda Musis prælia.* Plaut. *Soleo hercè garrive nugas.* Id. *Lucebis nova nupta facem.* Huc etiam referri possunt, *Prandere olus, ap. Hor. & Canare aprum, ap. eund.*

3. *Com sensu metaphorico, aut aliter à primitivâ eorum significatione mutato, accipiuntur:* ut, Virg. *Corydon ardebat Alexin, i. e. vehementer amabat.* Hor. *Sulcos & vineta trepat mera, i. e. cum crepitu memorat.* Id. *Pastorem saltaret mi Cyclopa rogabat, i. e. Cyclopa saltando repræsenteret.* Juv. *Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt, i. e. vitâ suâ exhibent speciem Bacchanalium.* Pers. *Sonat vitium percussa fidelia, i. e. sono suo vitium indicat.* Similiter ferè exponi possunt, *Oler hircum, Hor. Sprat Deam, Apul. Anhelat crudelitatem, Auct. ad Herenn.*

4. *Cum significationem quasi activam induunt:* ut, Justin. *Abolere maculam.* Stat. *Laborare arma.* Virg. *Clamare atque nomine.* Hor. *Horret iratum mare.* Catull. *Annuat omnia omnibus.* Ter. *Ego illius sensum pulchrè calleo.* Hor. *Mediasque fraudes Palluit audax.*

NOT. 1. Verbis neutris, pro accusativo, vel suæ originis, vel cognatæ significationis, sæpe ablativus subicitur: ut, Cic. *Patiamur illum ire nostris itineribus.* Virg. *Nostro doluisti sæpe dolore.* Plaut. *Benè ei, qui hoc gaudere gaudet.* Senec. *Bella res est mori suâ morte.* Suet. *Morte obiit repentina.*

NOT. 2. Poëta accusativos adjectivorum in neutro genere utrisque numeri, verbis neutris, eorumque participiis, adverbiorum loco adjuvant: ut, Virg. *Torvâque repenti itamar*; pro, *torvè*. Hor. *Mens lætatur turbidum*; pro, *tyrpidè*. Virg. de victore equo, *Et pede terram crebra ferit*; pro *crebrè*. Id. *Transversa tumentibus hircis*; pro, *transversè*.

NOT. 3. Frequens est Ellipsis præpositionis CIRCA, vel PROPTER, in accusativis, hoc, id, quid, aliquid, quicquid, nihil, idem, illud, tantum, quantum, multa, pauca, alia, cetera, omnia: ut, Plaut. *Propter te hac pecco*. Ter. *Nam id lacrimat virgo*? Plaut. *Scio quid erres*. Hor. *Quicquid daltrant Reges, placentur Achivi*.

27. Verba recordandi, quæque his contraria, quarto Vel patrio gaudent: MEMINI sed dispare sensu Accipit aut patrium, vel DE mediante Latinum.

I. Verba memoriæ & oblivionis, sciz. *Recordor, memini, reminiscor & obliviscor*, promiscuè vel accusativum vel genitivum postulant. Accus. ut, Cic. *Est opera pretium diligentiam majorum recordari*. Virg. *Numeros memini, si verba teneram*. Cic. *Ea potius reminiscere, quæ digna tuâ personâ sunt*. Id. *Oblivisci nihil soles, nisi injurias*. Genit. ut, Cic. *Ipse cerè cum aliquo dolore flagitiorum suorum recordabitur*. Mart. *Ipse jubet mortis te meminisse Deus*. Cæsar. *Si bello persequi perseveraret, reminisceretur & veteris incommodi populi Romani, & pristina virtutis Helvetiorum*. Cic. *Est proprium stultitia aliorum vitia cernere, oblivisci suorum*.

II. MEMINI, pro mentionem facere, cum genitivo, vel ablativo & præpositione DE, jungitur: ut, Quintil. *Neque omnino hujus rei usquam meministis Poëta*. Id. *De quibus multi meminervnt*.

NOT. 1. *Recordor, & memini*, pro memoriâ teneo, etiam cum ablativo & præpositione DE, inveniuntur: ut, Cic. *Tu si meliore memoriâ es, velim scire ecquid de te recordere*. Id. *De Planco memini*. Id. *Et de Herode & Mettio meminero, & de omnibus quæ te velle suspicabor*.

NOT. 2. In significatione recordandi frequens etiam est phrasis, VENIT MIHI IN MENTEM; quæ sic construitur, *Venit mihi in mentem hac res, hujus rei, de hac re*: ut, Cic. *Si quid in mentem venies*. Id. *Mihi solet venire in mentem illius temporis, quo fuimus unâ*. Plaut. *Ut lepide atque astute in mentem venit de speculo*.

NOT. 3. Hæc omnia cum infinitivo, vel alia oratione, pro casibus quos alioqui recipiunt, construuntur: ut, Ter. *Virginem bonâ formâ memini videre*. Cic. *Nihil turpius, quàm quod in scriptis oblivisceretur, quid paulo antè posuisset*. Virg. *Nec venit in mentem quorum confederis arvis*.

SYNTAXEOS LIB. I.

APPENDIX de verbis Vestendi.

Induor, accingor, passivaque talia, quarto
Sæpe solent vates, alii sociare Latino.

Verba passiva vestendi, qualia sunt, Induor, amictor, cingor, accingor; item, exuor, discingor, eorumque participia, sæpe apud Poetas accusativo junguntur; apud alios vero ablativo: ut, Ovid. Protinus induitur faciem cultumque Diana. Virg. Inutile ferrum cingitur. Stat. Terrificos humeris Aetolus amictus Exuitur. Sic Virg. Exuvias indutus Achillei. Claudian. Hyems non frigore torpent, Non canas vestita nives. Sil. Verum ardens puer, castumque exuta pudorem. * At cum ablativo, Curtius, Polydamas veste Arabicâ induitur. Liv. Hispano cingitur gladio. Cic. Eleus Hippias gloriatus est, annulum quem haberet, pallium quo amictus, saccos quibus indutus esset, se sua manu consecisse. Tac. Exmis omnibus fortunis;

Verba ACTIVA alium casum unâ cum ACCUSATIVO regentia.

(I.) GENITIVUM cum ACCUSATIVO regentia.

28. Accuso, absolvo, damno, cum fratribus, optant
Criminis aut pœnæ patrium superaddere quarto.
Sæpe sed in sextum, modò DE præeunte, secundus
Vertitur, interdum demptâ quoque præpositurâ.
Has etiam leges imitantur verba monendi:
Quæ quandoque duos videas capientia quartos.

I. 1. Verba accusandi, absolvendi & damnandi, cum accusativo personæ regunt etiam genitivum criminis aut pœnæ.

Accusandi: Accuso, ago, appello, arcesso, anquiro, arguo, incuso, insimulo, postulo, alligo, astringo: ut, Plaut. Qui alterum incusat pro bri, eum ipsum se intueri oportet. Ter. Si herum insimulabis avaritia, male audies. Id. Hic furti se alligat. Plaut. Homo furii sese astringet.

Absolvendi: Absolvo, libero, purgo: ut, Auct. ad Herenn. C. Cælius iudex absolvit injuriarum eum, qui Lucilium poetam in scena nominatim laeserat. Liv. Senatus nec liberavit ejus culpa Regem, neque arguit.

Damnandi: Damno, condemno, infamo, noto: ut, Ovid. Parum vatem sceleris damnare, Cupido. Cic. Ceteros non dubitabo primum inertie condemnare, post etiam impudentie.

2. Geni

2. Genitivus criminis, maximè cum his verbis, *Accuso, arguo, defero, postulo, appello, absolvo, damno, condemno, purgo*, in ablativum cum præpositione *DE* mutari potest: ut, Cic. *Non committam posthac, ut me accusare de epistolarum negligentia possis.* Id. *Cujus etiam familiares de vi condemnati sunt.*

3. Ex his multa, ut, *Absolvo, libero, damno, condemno, &c.* crimen pœnamve in ablativo sine præpositione admittunt: ut, Liv. *Lata deinde lèges, quæ Consulem regni suspitione absolverent.* Cic. *Ego librarios tuos culpâ libero.* Virg. *Damnabis tu quoque votis.* Senec. *Omnia mortalium opera mortalitate damnata sunt.*

NOT. [I.] Hæc nomina CRIMEN & CAPUT, vel in genitivo, vel in ablativo, sed in posteriore ferè absque præpositione, ponuntur: ut, Apul. *Nunquam tam cunctanter hominem extraneum tot tantorumque criminum postulasset.* Suet. *A Senatu capitis damnatus est.* Hor. *An commota crimine mentis Absolves hominem, & sceleris damnabis eundem?* Cic. *Si iniquus es in me iudex, condemnabo eodem ego te crimine.* Id. *Nec ob eam rem capite damnarer.* * At, *capite plectere, vel punire*, tantum dicimus, non *capitis*.

NOT. 2. Non omnia verba accusandi, &c. hic locum habent: neque enim *carpo, corripio, culpo, reprehendo, sugillo, taxo, traduco, vitupero, calumnior, criminor, excuso, punio, multo*, cum genitivo constituuntur. Dicendum ergo, ex. gr. non, *Culpare aliquem pertinacia, reprehendere avaritia, taxare ambitionis, &c.* sed, *Culpare alicujus pertinaciam, reprehendere avaritiam, taxare ambitionem.* Quæ structura interdum etiam invenitur in iis accusandi verbis, quæ alioquin genitivum recipiunt. Nam non tantum dicitur, *Accusare adolescentes inertia*; sed etiam, *Accusare inertiam adolescentium.* Sic enim loquitur Cicero: & Tacitus, *Incusare segnitiam alicujus*; pro, *aliquem segnitia*. Porro nec dixerò, *Excuso me tibi tarditatis, Multo te exsilio*; sed, *Excuso tibi tarditatem meam, Multo te exsilio.* Peculiare denique est, *Ago tecum furti, injuriarum*; non, *Ago te furti, injuriarum.*

NOT. 3. Usus Auctorum hic consulendus, auctoritatesque probè distinguendæ. Sic, *Accuso* vel *damno furto, Arguo mendacio*, non dixerim: quia neminem ita locutum invenio. Similiter, *Increpare aliquem avaritia*, ap. Suet. *Notare aliquem incuria*, ap. Gell. *Castigare se dementia*, ap. Lactant. observanda potius quàm imitanda. Tu potius ita loquarè, *Increpare alicujus avaritiam, Notare incuriam alicujus, Castigare suam dementia*.

NOT. 4. *Accuso, incuso, insimulo*, interdum cum duobus accusativis inveniuntur: ut, Plaut. *Si id me non accusas.* Ter. *Qua tute dudum coram me incusaveras.* Plaut. *Sic me insimulare falsum facinus tam malum.*

II. Verba monendi, *Moneo, admonéo, commoneo, commonefacio*, hoc modo construuntur:

I. Cum accusativo personæ genitivum rei accipiunt: ut, Tac. *Miles temporis ac necessitatis monuit.* Liv. *Qui admonerent fœderis eum Romani.* Quintil. *Grammaticos officii sui commoneamus.* Auct. ad Herodian. *Cum ipse te veteris amicitia commonefaceret.*

2. Sæpe, pro genitivo, ablativum cum præpositione *DE* habent: ut, Cic. *Ut Terentiam moneatis de testamento.* Id. *De quo vos paulo ante admonui.* Id. *Te neque præsens filius de liberorum caritate, neque absens pater de indulgentia patria commonebat?*

3. Interdum duos accusativos admittunt: ut, Cic. *Sed eos hoc moneo, desinant furere.* Ter. *Ridiculum est te isthuc me admonere,* Cl. iipho. Quorum posteriorem passivè retinent: ut, Cic. *Multa ostentis, multa in extis admonemur.*

NOT. Hæc verba frequenter cum infinitivo, vel subjunctivo præcedente ut vel *ne*, construuntur: ut, Cic. *Pietas erga parentes officium conservare monet.* Id. *Sed te illud admonet, ut te ante compares, quotidieque meditare, resistendum esse iracundiae.* Hor. *Immortalia ne speres, monet annus.*

(2.) **DATIVUM cum ACCUSATIVO regentia.**

29. Hæc casum ternum cum quarto verba requirunt;
Comparo, do, reddo, narro, nego, vindico, mitto,
Acquiro, solvo, paro, debeo, polliceorque:
Aufero cum demo, quæque his conformia, junge.

Verba comparandi, dandi, narrandi & auferendi regunt dativum cum accusativo.

1. Comparandi: *Comparo, compono, confero, aquo, equiparo:* item, *Antepono, antefero, præpono, præfero;* & *postpono, posthabeo, postfero,* &c. ut, Virg. *Sic parvis componere magna solebam.* Cic. *Hoc animo scito esse omnes sanos, ut mortem servituti anteponant.*

2. Dandi: *Do, tribuo, largior, præbeo, ministro, suggero, suppedito.* Quibus affinia sunt verba Reddendi, *Reddo, restituo, retribuo, rependo, remetior;* Acquirendi, *Quero, acquiro, paro, pario;* Promittendi, *Promitto, polliceor, recipio, spondeo.* Item, *Debeo, solvo, assero, vindico, mitto, relinquo:* & innumera alia; ut, P. Syr. *Beneficium dignis ubi des, omnes obliges.* Senec. *Nemo tam divos habuit faventes, Crastinum ut possit sibi polliceri.*

3. Narrandi: *Narro, dico, memoro, loquor, nuncio, refero,* &c. & his cognata, Declarandi, *Declaro, aperio, expono, explico, significo, iudico, monstro, ostendo,* &c. Negandi, *Nego, Inficio;* Confitendi, *Fateor, confiteor,* &c. ut, Ter. *Tu isti narrato omnem rem ordine.* Ovid. *Et patria rigidâ mente negavit opem.*

4. Auferendi: *Aufero, adimo, eripio, eximo, demo, surripio, detraho, excutio, extorqueo,* &c. ut, Cic. *Inimici mei mea mihi, non me ipsum, ademierunt.* Senec. *Eripere vitam nemo non homini potest; et nemo mortem.*

3. His denique addi potest infinitus penè, nec ullis certis classibus comprehendendus verborum activorum numerus: ut, *Facio tibi injuriam, Habere alieni fidem, Ago vobis maximas gratias, Gerere alicui morem, Venienti claudere portas*, Ovid. *Odi ego aurum, multa multis sapè suasit perperam*, Plaut. Plurima denique ex activis & præpositionibus AD, IN, OB, PRÆ, SUB, composita: ut, *Addo, adfero, adjicio, adjungo: Infigo, injungo, inscribo, infero, irrogo: Oppono, offero, offundo, objicio: Præcludo, præficio, præparo, præscribo: Subdo, subjugo, submitto, suppono, &c.* de quibus exempla passim occurrunt.

NOT. 1. *Comparo, compono, confero*, sæpiùs cum ablativo & præpositione CUM construuntur: ut, Cic. *Ut hominem cum homine comparesis.* Quintil. *Causam nostram cum adversarii causâ componimus.* Cic. *Conferte hanc pacem cum illo bello.*

NOT. 2. Verba auferendi haud rarò ablativum recipiunt, cum præpositionibus, A, AB, DE, E, EX: ut, Cic. *Ab hoc abaci vasa omnia abstulit.* Id. *Eripite nos ex miseriis.* Plaut. *De magnis divitiis si quid demas, plus fit, an minus?* Interdum apud Poëtâs sine præpositione: ut, Virg. *Vaginâque eripit ensen.* Ovid. *Demptum tenet arbore pomum.*

NOT. 3. In quibusdam structurâ commutatur: ut, *Afflare alicui venenum*, Auct. ad Herenn. *aliquem veneno*, Virg. & Ovid. *Aspergere labem alicui*, Cic. *aliquem labe*, Id. *Circundare oppido mania*, Id. *oppidum manibus*, Id. *Donare alicui rem*, Hor. *aliquem re*, Cic. *Impertire alicui salutem*, Cic. *aliquem salute*, Ter. *Induere sibi vestem*, Cic. *se veste*, Id. *Intercludere alicui comæatum*, Plaut. *aliquem comæatu*, Cæf. *Mactare Deo hostiam*, Ovid. *Deum hostiâ*, Cic. *Prohibere alicui rem*, Plaut. *aliquem re*, C. q. *aliquem à re*, Id. *Restituere alicui sanitatem*, Plin. *aliquem sanitati*, Id.

NOT. 4. Plurima denique sunt, quæ dativum permutant præpositione cum suo casu: ut, *Mittere, scribere epistolam alicui, vel ad aliquem; Imprimere aliquid animo, in animum, & in animo; Inducere soleas pedibus, & in pedes; Intendere telum alicui, & in aliquem, Rescribere literis, & ad literas; Suspendere aliquid arbori, in arbore, de arbore; Incidere ari, in as, & in are.*

(3.) Duos Accusativos regentia.

30. *Celo* petit geminos, & verba rogantia quartos, Quæque docere notant: alias sed & omnia formas Sumere structuræ, quas carmine dicere nobis Haud facile est, glossæ monstrabunt ritè sequentes.

I. *Celo*, cum verbis rogandi & docendi, duos admittunt accusativos, priorem personæ, posteriorem rei.

1. *Celo*: ut, Ter. *Ea ne me celes, consuefecit filium.*

2. Verba rogandi: *Rogo, oro, exoro, obsecro, precer, posco, roasco, fla:*

flagito: ut, Mart. Cum rogo te nummos sine pignore, non habeo, inquis. Virg. Nulla salus bello; pacem te poscimus omnes. Hor. Nec potentem amicum Largiora flagito.

3. Verba docendi: Doceo, edoceo, dedoceo, erudio: ut, Cic. Quid nunc te, asine, literas doceam? Plaut. Ego istam volo me rationem edoceas. Stat. Et qua te leges praeceptaque fortia belli Erudiit genitrix.

II. In his omnibus structura variat. Nam

1. Dicimus etiam, Celo tibi rem, & Celo te de re: ut, Nep. Id Alcibiadi diutius celari non potuit. Cic. Bassus noster me de hoc libro celavit.

2. Verba tum rogandi, tum docendi, nomen personae saepissime ablativo tribuunt; haec cum praepositione DE, illa cum A, AB vel EX: ut, Plaut. Ab amico alicunde argentum roges. Cic. Quid acta tua vita, quid studia a te flagitent, tu videbis. Id. Quid est tam arrogans, quam de rebus divinis collegium pontificum docere? Sallust. De itinere hostium Senatum edocet.

3. Instruo, instituo, formo, informo aliquem artibus, absque praepositione ferè semper dicuntur. Item, Imbuo aliquem artibus, vel preceptis; vix in, vel ab artibus.

NOT. 1. Sunt alia verba, quibus gemini accusativi, alter personae, alter rei, iuncti reperiantur: ut, Ter. Argentum, quod habes, condonamus te. Cic. Literas ad te à M. Lepido Consule, non qua te aliquid iuberent, sumpsimus. Ter. Scin' quid ego te volebam?

NOT. 2. Plurima verba activa sunt, quae duos accusativos sibi adsciscunt ad eandem rem personamque pertinentes: ut, Cic. Praesta te virum. Ter. Me cepere arbitrum. Juv. Sed te Nos facimus, Fortuna, Deam. Ovid. Petiit hanc Saturnia munus, Plin. Africam Graci Libyam appellavere.

APPENDIX ad tres regulas praecedentes.

31. Quorum vox binos casus activa recepat, His quoque posterior poterit patientibus addi.

Quorum activa duos casus regunt, eorum passiva posteriorem retinent. Hoc igitur pacto,

1. Passiva accusandi, absolvendi, &c. retinent genitivum vel ablativum: ut, Cic. Quod in ipso iudicio, ejus ipsius cupiditatis, cujus insinularetur, suspicionem auget. Id. Quo accusante P. Sextius damnatus est ambitus. Id. Itaque majestatis absoluti sunt permulti. Martial. Arguimur lenta crimine pigritia.

2. Passiva comparandi, dandi, &c. retinent dativum: ut, Cic. Parva magnis saepe rectissime conferuntur. Lucr. Dolu' vulpibus & fuga cervis A patribus datur. Cæf. Ea res per fugitivos hostibus nuntiatur. Propert. Eripitur nobis jampridem cara puella.

3. Celor,

3. Celor, & passiva rogandi & docendi retinent accusativum rei: ut, Ter. *Nosne hoc celatos tam diu? sup. oportuit.* Liv. *Is primum rogatus est sententiam.* Hor. *Motus doceri gaudet Ionicos Matura virgo.*

4. Verba personalia ABLATIVUM regentia.

32. Verba volunt sexto pretium. Dabis at sine fixo
In patrio pluris, tanti, quanti, atque minoris;
Cum fixo in sexto. Patitur valeo quoque quartum.

Pretium rei à quoyis verbo in ablativo regitur: ut, Plin. *Viginti talentis unam orationem Isocrates vendidit.* Plaut. *Non emam vitio-
sâ nuce.* Liv. *Multo sanguine ac vulneribus ea Pœnis victoria stetit.*
Id. *Sextante sal & Roma & per totam Italiam erat.*

Exc. Excipiuntur hi genitivi, tanti, quanti, pluris, minoris: ut, Cic. *Emit homo cupidus tanti, quanti Pythius voluit.* Id. *Vendo meum non pluris quàm ceteri; fortasse etiam minoris.*

✱ At si substantivum addatur, ablativo tantum utendum: ut, Cic. *Domus referta vasis Corinthiis, in quibus est authepsa illa quam tanto pretio nuper mercatus est.* Liv. *Hic miles magis placuit, quum pretio minore redimendi captivos copia fieret.*

✱ Valeo, cum ad pretium refertur, longè quidem frequentius ablativum recipit: ut, Plin. *Ita ut scrupulum valeret sestertiis vice-
nis.* Interdum & accusativum admittit: ut Varro, *Denarii dicti, quod denos aris valebant, quinarum quod quinos.*

NOT. [I.] Magno, permagno, parvo, paululo, minimo, plurimo, sæpè sine substantivo reperiuntur: ut, Senec. *Parvo fames constat, magno fastidium.* Cic. *At permagno decumas ejus agri vendidisti.* Ter. *Quid agas, nisi ut te redimas captum quàm queas Minimo: si nequeas paululo, at quanti queas.* Cic. *Frumentum suum quàm plu-
rimo venditurus.*

NOT. 2. In quibusdam solum adverbialiter loqui licet, *Emi carè, carius, carissimè; benè, melius, optimè; malè, pejus, vilius, vilissimè:* ut, Brut. ad Cic. *Valdè carè æstimas tot annos, quot ista ætas recipit.* Cic. *Emit domum prope dimidio carius, quàm æstimabat.* Plin. *Quicquid per asellum fieri potest, vilissimè constat.*

NOT. 3. Ablativus pretii non propriè à verbis ipsis, sed ab intellectâ præpositione PRO regitur, quæ etiam nonnunquam, sed rarissimè, exprimitur: ut, Liv. *Dum pro argenteis decem aurei unus valeret.* Lucil. *Plure fo-
res vendunt quod pro minore optum.*

APPENDIX de verbis *Æstimandi*.

33. *Æstimo, taxo, puto*, quæque his sunt consona sensu,
 Antè dabunt dictos patrios, cum *plurimi*, & *assis*,
 Et *magni, parvi, nihili, floccique, pilique*,
 Et similes. *Æqui facio* cum *consulo* poscunt,
 Atque *boni*. Quædam poteris & ponere sexto.

I. Verba *æstimandi*, præter prædictos genitivos, *tanti, quanti, pluris, minoris*, hosce etiam genitivos admittunt, *Magni, parvi, maximi, minimi, plurimi*; item, *assis, nihili, nauci, flocci, pili, teruncii, hujus*.

Verba autem *æstimandi* sunt, *Æstimo, existimo, duco, facio, habeo, pendo, puto, taxo*: ut, Cic. *Magni æstimabat pecuniam*. Ter. Tu fortasse quid me fiat, parvi pendis. Id. Merito te semper maximi feci, Chreme. Plaut. Abiit, neque quod dixi, flocci existimat. Ter. Tu quod te posterius purges, hujus non faciam. Senec. Tanti quodque malum est, quanti illud taxavimus.

II. Singularia sunt, *ÆQUI, BONIQUE, vel ÆQUI BONI FACIO; BONI CONSULO*: ut, Ter. Equidem isthuc, Chreme, æqui bonique facio. Cic. Tranquillissimus animus meus, qui totum isthuc æqui boni facit: Senec. Hoc munus, rogo, qualecunque est, boni consulas.

III. Interdum verbum *æstimo* ablativæ adsciscit, *magno, permagno, parvo, nihilo*: ut, Senec. Data magno æstimas, accepta parvo. Cic. Tu ista permagno æstimas. Id. Quia sit non nihilo æstimandum.

NOT. Dicitur etiam, *Pro nihilo habeo, puto, duco*,

34. *Copia* cui verbum dedit aut penuria nomen,
 Crebrius exoptat sextum; quandoque secundum.
 Ast *onero, privo, ligo, vestio, libero, solvo*,
 Cum fociis, gaudent propè solum sumere sextum.

I. Verba copię & inopię plerumque ablativum regunt.

I. Verba copię sunt, *Abundo, affluo, exubero, redundo, scatens, item, Impleo, conpleo, expleo, repleo, saturo, refectio, ingurgito*, & similia: ut, Ter. Quasi is non divitiis Abundet, gnatus ejus profusus inopiâ. Cic. At miser, si in vitiosa & flagitiosa vita afflueret vitiatibus. Virg. Implevitque mero pateram. Id. Nec cyiso saturatur apes, nec fronde capella.

2. Verba

I. Verba inopix sunt, Careo, egeo, indigeo, vaco, pro careo: item passiva, deficior, destituor: ut, Cic. Carere debet omni vitio, qui in alterum paratus est dicere. Virg. Non tali auxilio, nec defensoribus istis, Tempus eget. Cic. Nulla vita pars vacare officio potest. Id. Abundat audaciâ, consilio & ratione deficitur.

II. Ex his egeo & indigeo genitivo frequenter junguntur: ut, Cic. Gravitas morbi facit, ut medicina egeamus. Id. Non tam artis indigent, quàm laboris. * Interdum etiam impleo & compleo: ut, Liv. Celeriter adolescentem sua temeritatis implet. Cic. Cum completus jam mercatorum carcer esset. * Et apud vetustiores, careo, scaseo, saturo, obsaturo: ut, Ter. Omnes mihi labores fuere, quos cepi, leves, Præterquam tui carendum quod erat. Lucr. Itâ ad satietatem terra ferarum Nunc etiam scater. Plaut. Hæ res vita me, soror, saturant. Ter. Na tu propediem, Ut istam rem video, istius obsaturabere.

NOT. 1. Careo & egeo apud antiquiores cum accusativo etiam reperiuntur: ut, Plaut. Quia id quod amo, careo. Cato ap. Gell. Vitio vertunt, quia multa egeo.

NOT. 2. Ablativus cum verbis copix aut inopix junctus, non ab ipsis regitur, sed à præpositione aliquâ intellectâ, quæ nonnunquam & expressa invenitur: ut, Mart. Hos nisi de flava loculos implere moneta, Non decet: argentum vilia ligna ferant. Liv. Ne quando à metu ac periculis vacarent. Ovid. Deficior prudens artis ab arte mea.

III. Verbis prædictis affinia sunt verba onerandi & levandi, astringendi & solvendi: item, privandi, vestiendi, & alia his similia, quæ ablativum ferè semper absque præpositione sortiuntur.

1. Verba onerandi & levandi: Onero, cumulo, premo, opprimo, obruo; & levo, exonero: ut, Virg. Naves, quæ sortè parata, Corripunt, onerantque auro. Cic. Epistola tua non me solum, sed meos omnes agritudine levavit.

2. Astringendi & solvendi: Astringo, ligo, alligo, devincio, impedio, irretio, illaqueo, &c. item, solvo, exsolvo, libero, laxo, expedio: ut, Cic. Una atque altera estas potest totam Galliam sempiternis vinculis astringere. Virg. Ergo omnis longo solvit se Teucra luctu.

3. Privandi: Privo, nudo, orbo, spolio, frando, emungo: ut, Cic. Tunc eam Philosophiam sequere, qua confundit vera cum falsis, spoliât nos judicio, privat approbatione, omnibus orbat sensibus? Ter. Emunxi argento senes.

4. Vestiendi: Vestio, amicio, induo, cingo, tego, velo, coronô, calceo; & contraria, exuo, discingo: ut, Cic. Natura oculos tenuissimis membranis vestivit & sepsit. Plin. Ut alii calcearent soccis. Mart. Peltatam Scythico discinxit Amazona nodo.

NOT. Verbis liberandi & solvendi sæpè additur præpositio A vel EX: ut, Cic. Arcem urbis ab incendio ac flamma liberavi. Liv. Laxate animum à laboribus. Auct. ad Herenn. Solvere bellum ex catenis.

35. Dant sextum casum *Vescor, fruor, utor, abutor, Gaudeo, cum fungor, nascor, communico, dignor, Prosequor, afficio, fido, beo, victito, dono, Sto, creor, & nitor, potior, cum spargere, muto, Constat & impertit*, quæ pluraque prosa recludet: Structuræ varius sed in his quoque cernitur usus.

Hæc verba singularia, *Utor, abutor, fruor, fungor, potior, vescor*, cæteraque in regula memorata, ablativum postulant: ut, Virg. *Uire sorie tuâ*. Cic. *Quousque tandem abutere, Catilina, patientiâ nostrâ*. Id. *Si pace frui volumus, bellum gerendum est*. Id. *Nemparum diu vixit, qui virtutis perfectâ perfectio functus est munere*. Virg. *Egressi optatâ potiuntur Troës arenâ*. Cic. *Qua est in hominibus tanta perversitas, ut inventis frugibus glande vescantur?* Lucan. *Gaudet patienti duris*. Hor. *Nasci matre pudendâ*. Plaut. *Communicabo te semper mensâ meâ*. Ovid. *Qualemcunque igitur veniâ dignare libellum*. Cic. *Gratâ eorum virtutem memoriâ prosequi qui pro patria vitam profuderunt*. Id. *Magnâ latitiâ populum Rom. cunctam Italiâ, nationes omnes affecit*. Ovid. *Non aper irasci meminit, non fidere cursu Cerva*. Hor. *Fundet opes, Latiumque beabit divite linguâ*. Plaut. *Mirum est lolio victitare te, tam vili tritica*. Virg. *Hoc juvenem egregium præstanti munere donat*. Cic. M. *Gratidius legatus actionem se daturum negavit, re judicatâ sari ostendit placere*. Hor. *Fortes creantur fortibus & bonis*. Claudian. *Virtute decet, non sanguine niti*. Virg. *Spargite humum foliis*. Hor. *Diruit, edificat, mutat quadrata rotundis*. Quint. *Medicina, ut quibusdam placet, tota constat experimentis*. Suet. *Neque adveniens, neque proficiscens, quenquam osculo impertivit, ac ne resalutatione quidem*.

His addi possunt, *Assuesco, amplector, complector, comprehendo, incesso, insector, muno, remuneror, supersedeo*. Item, *glorior, lator, oblecto, delector, laboro*, pro malè me habeo, *conficior, confictor, periclitor, pascor, epulor*: quorum tamē pleraque ad regulam instrumenti, causæ & modi revocari possunt: ut, Cic. *Assuescere labore*. Id. *Amplecti verbis*. Id. *Complecti benevolentiam*. Id. *Comprehendere memoriâ*. Tac. *Incessare telis*. Cic. *Insectari maledictis*. Id. *Munerare re aliquâ*. Cæs. *Remunerari præmio*. Cic. *Supersedere verborum multitudinē*. Sic, *Gloriari alienis bonis, Latari omine, Oblectare se ludis, Delectari literis, Laborare febri, Confici morore, Confictari morbis, Periclitari capite, Pasci cibo mendicato*, Ovid. *Epulari dapibus optimis*, Virg.

NOT. I. *Potior, fungor & vescor*, interdum accusativum accipiunt; & apud vetustiores etiam *utor, abutor & fruor*, ut, Cic. *Ego cur de leam, si ad decem millia annorum gentem aliquam urbem nostram posituram putem*. Tac. *Ut suprema erga memoriâ filii sui muneraungerentur*.

fungerentur. Tibull. Sic usque sacras innoxia laurus Vescar. Ter. Mea, qua prater spem evenere, utantur sine. Id. In prologis scribundis operam abutitur. Id. Non licere meo modo ingenium frui!

NOT. 2. *Potior etiam frequenter genitivum admittit: ut, Cic. Si exploratum tibi sit, posse te illius regni potiri. Sall. Se tertium, cui satum foret urbis potiri. Cæf. Totius Gallia sese potiri posse sperant. * Et POTIRI RERUM, pro summam imperii administrare, semper dicimus, non res, aut res: ut, Cic. Dum civitas Atheniensium rerum potita est.*

NOT. 3. *In aliis quoque constructio variatur. Nam, Dono te equo, dicimus, & Dono tibi equum. Aspergere sale carnes, & Aspergere salem carnibus. Impertire aliquem salute, & alicui salutem. Et, Communicare rem aliquam cum aliquo; raro, aliquem re aliquâ; nunquam verò, Communicare rem aliquam alicui.*

NOT. 4. *Quibusdam, ut consto, laboro, nitor, glorior, præpositio sæpè additur: ut, Cic. Cum constemus ex animo & corpore. Id. Cum decimus jam diem graviter ex intestinis laborarem. Id. Cujus in vita nitebatur salus civitatis. Id. In virtute rectè gloriamur. Id. De tuis divitiis intolerantissimè gloriaris.*

NOT. 5. *Epulor & pascor cum accusativo nonnunquam junguntur: ut, Plin. Pullès earum (asinarum) epulari Mæneas instituit. Virg. Pascuntur silvas.*

§ 2. Regimen VERBORUM IMPERSONALIU.

36. Pleraque verba petunt impersonalia ternum.

Verbum impersonale regit dativum: ut, Ter. *Aliis si licet, tibi non licet. Virg. Insanire libet quoniam tibi. Hor. Non cuius homini contingit adire Corinthum. Plin. Corpus augere volentibus conducit inter cibos bibere. Cic. Omnibus bonis expedit salvam esse rempublicam. Ovid. Non vacat exiguis rebus adesse Jovi. Plaut. Ubi eris? Ubiunque libitum fuerit animo meo.*

NOT. [1.] *Verbis impersonalibus, unâ cum dativo, plerumque subjungitur infinitivus, qui nominativi à fronte locum supplet: ut hoc Ovidii, Cui peccare licet, peccat minus, idem ferè sit, quod, Cui peccatum licet. Sic illud è Cicerone modò adductum, Omnibus bonis expedit, &c. idem valet, ac, Salus reipublicæ expedit omnibus bonis.*

NOT. 2. *Dativus sæpè intelligitur: ut, Cic. Sexcenta licet ejusmodi proferre, supple nobis. Ter. Faciat quod lubet, sc. sibi. Id. Apparet servum hunc esse domini pauperis, sc. omnibus. Virg. Stat casus renovare omnes, sc. mihi.*

NOT. 3. *Impersonalia interdum personaliter usurpantur in tertia singulari, præsertim cum pronominibus, id, hic, illud, quod, & similibus: ut, Cic. Sin tibi id minus libet, non te urgebo. Id. Non idem mihi licet, quod iis qui nobili genere nati sunt. Id. Si haves, quod loquar, neque respondes, superbis.*

¶ Hic in memoriâ revocanda sunt, quæ de Impersonalibus in Etymol. lib. iii. cap. 2. reg. 7. traduntur.

EXCEPTIO I.

37. *Intererit casu gaudet refertque secundo :
At mea cum fociis plurali ponito quarto.*

I. *Refert & interest* genitivum postulant: ut, Quintil. *Plurimum refert compositionis, qua quibus anteponas.* Cic. *Interest omnium re-
ste facere.*

II. At *Mea, tua, sua, nostra, vestra*, ponuntur in accusativo plu-
rali: ut, Cic. *Et tua & mea maxime interest te valere.* Id. *Hic sua
putat interesse, se re ipsa & gesto negotio, non lege, defendi.* * *Cuja
autem, vel cujus interest*, ex æquo ferè dicitur: ut, Cic. *Ea cades si
potissimum crimini datur, detur ei cuja interfuit, non ei cuja nihil
interfuit.* Id. *Quis enim est hodie, cujus interfuit istam legem manere?*

NOT. 1. *Refert & interest* admittunt etiam hos genitivos quantitatis, seu
æstimationis, *Tanti, quanti, magni, permagni, parvi, pluris*: ut, Cic. *Magni
interest mea, una nos esse.* Id. *Parvi refert abs te ipso jus dici æquabiliter &
diligenter, nisi idem ab iis fiet, quibus tu ejus muneris aliquam partem concesseris.*

NOT. 2. Nonnunquam nominativos, non modò pronominum, *quid, quod,
id, hoc, illud, &c.* sed etiam alios, tanquam verba personalia, recipiunt:
ut, Ter. *Tua quod nihil refert, percontari desinas.* Cic. *Illud mea magni in-
terest, te ut videam.* Id. *Non quo mea interesset loci natura.* Lucr. *Usque ad
magni refert studium atque voluntas.* Plin. *Incessus in gravida refert.*

NOT. 3. Assumunt frequenter hæc adverbia vel adverbialiter sumpta,
*Tantum, quantum, multum, plurimum, infinitum, parum, maxime, minime, &
similia*: ut, Juven. *Plurimum enim intererit quibus artibus aut quibus hunc te
Moribus instituas.* Mart. *Multum, crede mihi, refert, a fonte bibatur Qui
fluit, an pigro qua stupet unda lacu.*

NOT. 4. Interdum, loco genitivi, accusativum cum *AD* recipiunt: ut,
Cic. *Magni ad honorem nostrum interest, quam primum ad urbem me venire.*
Plaut. *Quam ad rem isthuc refert.* * Rarius dativum: ut, Plaut. *Quis
rei id te assimilare retulit?* Hor. *Dic quid referat intra Naturæ fines viventi
jugera centum, an Mille aret.*

NOT. 5. Interdum absolutè ponuntur: ut, Virg. *Neque enim numero com-
prehendere refert.* Plin. *Seri etiam radices illitas fimo interest.*

EXCEPTIO II.

38. *Pœnitet, & tædet, miseret, pudet, & piget optant
Personam in quarto jungi sibi, rem genitivo.*

Hæc quinque, *Miseret, pœnitet, pudet, tædet & piget* regunt ac-
cusativum personæ, cum genitivo personæ vel rei: ut, Plaut. *Mis-
eret te aliorum, tui te nec miseret, nec pudet.* Cic. *Ut eos partim so-
lerum suorum, partim etiam ineptiarum pœniteret.* Ter. *Non te
rum pudet?* Sall. *Me civitatis morum piget tædetque.*

NOT. I.

NOT. [1.] Genitivi locum sæpè supplet infinitivus : ut, Senec. *Quem pœnitet peccasse, pœne est innocens* ; pro, pœnitet peccati. Sic, Ter. *Te id nullo modo puduit facere* ; pro quo idem, *Ipsius facti pudet*. * Vel membrum aliquod orationis : ut, Cic. *Se pœnitere ait, quod animum tuum offenderis*. Id. *Non pœnitet me quantum profecerim*.

NOT. 2. Accusativus personæ sæpè intelligitur : ut, Hor. *Scelerum si bene pœnitet, Eradenda cupidinis Pravi sunt elementa*, supple nos. Id. *Nec luisse pudet, sed non incidere ludum*, sc. me. Virg. *Tadet pelagi perferre laborem*, sc. eas, vel Troadas.

NOT. 3. Nonnunquam hæc verba personaliter accepta reperiuntur, præsertim cum pronomine, hoc, id, quod, &c. ut, Lucr. *Ipse sui miseret*. Plaut. *Et me quidem hæc conditio nunc non pœnitet*. Ovid. *Præcipue nostrum est, quod pudet, inquit, opus*. Plaut. *Nimio id quod pudet facilius fertur, quam id quod piger*.

EXCEPTIO III.

39. *Delectat, juvat, atque decet, da quarto, & oportet.*

Hæc quatuor, *Decet, delectat, juvat, oportet*, regunt accusativum personæ cum infinitivo : ut, Ter. *Omnia prius experiri, quam armis, sapientem decet*. Hor. *Me pedibus delectat claudere verba*. Propert. *Me juvat in prima coluisse Heliconæ juvenia*. Quintil. *Mendacem memorem esse oportet*.

NOT. 1. Ex his tria, *Decet, delectat & juvat*, frequenter, *oportet* verò rarissime, in tertiis personis personaliter construuntur : ut, Val. Flacc. *Haud tales decet inclementia vultus*. Hor. *Parvum parva decet*. Cic. *Me status hic reipublicæ non delectat*. Id. *Litera tua incredibiliter me delectant*. Juv. *Si damnoſa senem juvat alca, ludit & hæres*. Mart. *Otia me somnusque juvant*. Cic. *Est aliquid quod non oporteat, etiamsi liceat*. Ter. *Hæc facta ab illo oportebant*, Syre.

NOT. 2. *Decet* quandoque pro accusativo dativum adsciscit : ut, Ter. *Ita nobis decet*. Sall. *Locum editiorem, quam victoribus decebat, capit*. Gell. *Adoleſcens præſatur elatius quam ætati ejus decebat*.

NOT. 3. *Oportet* eleganter cum subjunctivo, suppresso *ut*, jungitur : ut, Cic. *Ex rerum cognitione efflorescat & redundet oportet oratio*. * Item cum participiis præteriti temporis, intellecto *esse* vel *fuisse* : ut, Ter. *Adoleſcenti morem gestum oportuit*. Id. *Nonne prius communicatum oportuit*? Id. *Ut erat, mansum tamen oportuit*.

NOT. 4. *Fallit, fugit, præterit, latet*, impersonaliter sumpta, itidem cum accusativo & verbo infinito construuntur : ut, Cic. *In lege nullâ esse ejusmodi caput, non te fallit*. Id. *De Dionysio fugit me ad te antea scribere*. Plin. Jun. *Nec me præterit usum & esse & haberi optimum dicendi magistrum*. Plin. Sen. *Latet plerisque, compertum à principibus doctrinæ viris, superiorum trium siderum ignes esse*.

EXCEPTIO IV.

40. *Dicito sed spectat, vel pertinet, attinet AD ME.*

Hæc tria, *Attinet, pertinet & spectat*, non dativum, sed accusativum cum præpositione *A* *D*, postulant: ut, Ter. *Profundat, perdat, pereat, nihil ad me attinet.* Cic. *Et ad tuam fidem, & ad rempublicam pertinet, me conservari.* Incert. *Spectat ad omnes bene vivere.*

APPENDIX I.

De Verbis PASSIVIS, aliisque ablativum cum præpositione recipientibus.

41. Passivis sextus dabitur cum præpositura

A vel *AB*: *Accipio, disto, peto, differo, cesso, Expectat, removetque, aufert, cognataque junge.*

I. Verbis passivis subjicitur ablativus agentis, cum præpositione *A*, *AB*, vel *ABS*: ut, Hor. *Laudatur ab his, culpatur ab illis.* Cic. *Nihil est virtute amabilius, quam qui adeptus erit, ubicunque erit gentium, à nobis diligetur.* Cæs. *Meum factum probari abs te, triumpho gaudio,*

¶ Hic ablativus, cum præpositione, verbo passivo subjunctus, per inversionem fit verbi activi suppositum; uti contrà, accusativus verbo activo additus transit in suppositum verbi passivi: ut, *Ego laudo te, Tu laudaris à me. Nos diligimus virtutem; Virtus diligitur à nobis. Gaudeo te probare meum factum; Gaudeo meum factum abs te probari.*

NOT. 1. Verba quædam neutra & deponentia ablativum itidem agentis cum præpositione *A* vel *AB* admittunt: ut, Ovid. *Torqueor, infeste ne vir ab hoste cadat.* Cic. *Mare à Sole collucet.* Id. *Phalaris non à paucis interit.* Lucan. *Quis nolit ab isto Ense mori?* Plin. *Rem atrocem Largius Mædæ à servis suis passus est.*

NOT. 2. Verba passiva dativum nonnunquam, loco ablativi cum præpositione, recipiunt: ut, Virg. *Neque cernitur ulli.* Ter. *Meditata mihi sunt omnia mea incommoda.* Ovid. *Nullaque laudetur plusve minusve mihi.*

NOT. 3. Interdum accusativum admittunt, additâ præpositione *PER*: ut, Cic. *Non existimaram Metellum fratrem ov dictum capite ac fortunis per te oppugnatum iri.* Id. *Per me quondam te socio defensa est respublica.*

NOT. 4. Interdum præpositio *A* vel *AB*, per Ellipsin supprimitur: ut, Ovid. *Deseror conjuge, pro à conjuge.* Sic id. *Colitur linigerâ turbâ.* Seneca. *Tunc & contra Stentinium Maximum, qui premebatur, dixit.*

NOT. 5. Multa sunt verba passiva, in quibus præpositio cum suo casu non causam efficientem, sed simpliciter vel partem ex qua, vel locum sive terminum unde aliquid arcessitur, significat: ut, Liv. *Similius veni est, a Gallo hoste, quam Umbro, eam eadem acceptam.* Plaut. *Auferetur ille præmium a me, quod promisi per jocum?* Sall. *Quid à Pyrrho, Annibale Philippoque defensum est aliud quam libertas?* Cæs. *Pecunia à municipis exigitur.* * Hæc autem verba ejus fere naturæ sunt, ut tam in activa quam in passiva voce, eadem notione, *A* vel *AB* cum ablativo recipient

Nam eodem prorsus sensu dicitur, *Accipere cladem ab hoste, Ausferre præmium ab aliquo, Defendere libertatem ab hoste, Exigere pecuniis à municipiis.* At de his aliisque ejusmodi, separatim mox dabitur dicendi locus.

NOT. 6. Passiva etiam recipiunt omnes casus activorum, præterquam accusativum sine præpositione: ut, *Servus accusatur furti, Gratia tibi aguntur, Frumentum emitur magno pretio.* At non item, sicut *Accusat filium,* ita *Accusatur filium,* dixeris.

II. Cum ablativo & præpositione A vel AB, terminum ferè unde aliquid proficiscitur, significante, construuntur hæc verba sequentia:

1. Accipiendi: *Accipio, capio, sumo, mutuo:* item, *adipiscor, consequor, impetro, &c.* ut, *Cic. Præclarum à majoribus morem accepimus.*

2. Distandi, differendi & dissentiendi: *Dissto, differo, dissentio, disideo, discrepo, discordo:* ut, *Cic. Vides quantum distet argumentatio tua ab re ipsa atque à veritate.*

3. Petendi, orandi & percontandi: *Peto, expeto, posco, percontor, scitor, sciscitor, rogo, oro, obsecro, precor, postulo, flagito, contendo, exigo, &c.* ut, *Cic. Ad te confugimus, à te opem petimus.*

4. Cessandi: *Cesso, desisto, quiesco, requiesco, tempero:* ut, *Plin. Nec aquarum natura à miraculis cessat.*

5. Expectandi: *Exspecto, spero, &c.* ut, *P. Syr. Ab alio expectes, alteri quod feceris.*

6. Auferendi & removendi: *Aufero, rapio, surripio, furor, tollo:* item, *removeo, arceo, prohibeo, pello, repello, propulso, revoco:* ut, *Ter. Minas triginta per fallaciam ab illo abstuli.* Huc refer & verba Continendi: *Contineo, cohibeo, refreno.* Defendendi: *Defendo, munio, tego, tueor.* Deficiendi: *Deficio, descisco, degenero, &c.* Quibus adde verba cum A vel AB composita: *Abigo, abstineo, amoveo, abduco, abrado, amitto, pro dimitto, avello, avoco, &c.*

7. Dimittendi, relegandi & disjungendi: *Dimitto, relego, disjuncto, divello, segrego, separo, &c.* ut, *Cæf. His mandatis eum ab se dimittit.*

8. Emendi: *Emo, mercor, scæneror, conduco:* ut, *V. Max. A piscatoribus verriculum trahentibus quidam jactum emerat.*

9. Multa alia diversæ significationis verba: ut, *Caveo, declino, deflecto: Discedo, recedo: Afferro, do, reddo, fero, reporto: Incipio, ordior: Servo, custodio, vindico: Timeo, mesuo, formido, &c.* *Cic. Regem monuerunt, à veneno ut caveret.*

NOT. 1. Plurima ex his sunt, quæ structurâ variant, aut aliam præpositionem admittunt. Nam (1.) Cum dativo sæpius construuntur verba auferendi, *Aufero, adimo, eripio, &c.* de quibus supra reg. 29. Item, nonnunquam verba arcendi, differendi & distandi, de quibus p. 35. (2.) Cum accusativo: ut, *Cavere aliquid, pro quo & ab aliquo, & simpliciter aliquo dicitur. Interdicere alicui aliquam rem, & aliquâ re. Timere, metuerè ab aliquo & aliquem.* *Virg. Suos requierunt flumina cursus; pro, à suis cursibus.* (3.) Cum gemino accusativo, verba rogandi, de quibus reg.

reg. 30. (4.) Cum infinitivo, *Prohibeo, cessa, desino.* (5.) Cum subjunctivo, & particulis *ut* vel *ne*, verba orandi, petendi & timendi: cum *ne*, *prohibeo, interdicto*, & (*ne* plerumque omisso) *caveo*: cum *quin* & *qui minus*, eadem *interdicto* & *prohibeo*. *Nemo interdixit quin.* *Nihil prohibet qui minus.* Sic, *Vix contineo me quin involem in capillum*, Ter. Nequeo mihi temperare quo minus unum exemplum antiquitatis afferam, Plin. Denique cum indefinitis particulis, *an, num, utrum*, &c. verba percontandi.

Rursus cum aliis præpositionibus (1.) *CUM*: ut, *Differre, discrepare, dissentire, cum aliquo*, pro *ab aliquo*: item, *inter se*. (2.) *DE*: ut, *Emo, redimo, declino, deflecto*. (3.) *EX*, pro *a*: ut, *haurio, sumo, habeo, percontor, scitor, sciscitor*. (4.) *DE* vel *EX*: ut, *Audio, moveo, dimoveo, pello, aufero, tollo, cedo, colligo*; item, *quaro* cum interrogandi significationem habet. (5.) Sine præpositione, *Arceo, prohibeo, intercludo, moveo, pello, cedo, desisto, sepono, submoveo*: item, *abduco & supersedeo*, quæ præpositionem expressam respuunt: ut, *Abdicare se magistratu, Superfedere labore*. Ut ea omittam quæ cum *A* vel *AB* composita (ut, *Abalieno, abduco, abrado, abstineo, avello, avoco*, &c.) ablativum vi præpositionis verbo comprehensa regere existimantur.

NOT. 2. Adjectiva quædam diversitatis & ordinis, qualia sunt, *alius, alter, alienus, diversus*; & *secundus, tertius*, &c. ablativum similiter cum *A* vel *AB* adsciscunt: ut, Cic. *Nec quicquam aliud à libertate communi nos quasisse exitus declarat.* Virg. *Tu nunc eris alter ab illo.* Cic. *Alieno à te animo fuit.* Hirt. *Ut sacerdos ejus Deæ majestate, imperio & potentia secundus à Rege habeatur.*

III. Verba contendendi: ut, *Contendo, certo, bello, pugno*: Item, *jungendi & coeundi*: ut, *Fungo, conjungo, concumbo, coeo, misceo*, ablativum petunt cum præpositione *CUM*: ut, Ovid. *Pedibus contendite metum.* Cic. *Cœpit adolescentes docere, & prudentiam cum eloquentia jungere.*

NOT. In his constructio variat. Nam (1.) Frequenter dicimus, *Contendere, certare*, &c. contra vel adversus aliquem; item, *inter se*; & apud Poëtas, *Contendere, certare*, &c. *alicui*. Vid. supra p. 35. (2.) *Fungo, conjungo*, usitatè etiam dativum adsciscunt; & poëticè, *concumbo, coeo, misceo*. Vid. ibid.

IV. Ablativum cum *DE* recipit verbum *mereor*: ut, *Bènè vel malè mereri de aliquo*. Item, *Facio, fit, erit, futurum est*: ut, Nep. *Miserunt Delphos consultum quidnam facerent de rebus suis.* Ter. *De fratre quid fiet?* At sæpiùs omisâ præpositione: ut, Cic. *Quid hoc homine faciatis?* Id. *Quid Tulliôlâ meâ fiet?* Ter. *Quid te futurum censes?*

V. Ablativus cum præpositione *EX* subicitur verbis intelligendi, *Intelligo, sentio, cognosco, conjicio, disco, percipio, colligo, audio*: ut, Cic. *Intellexi ex tuis literis, te ex Turannio audisse, à me provinciam fratri traditam.* Id. *Ea certissima putabo quæ ex te cognoro.*

¶ De his in universum notanda duo:

1. Præpositio, vel alioqui verbi constructio mutata, sæpè ejus significationem mutat. Ex. gr. * *Audire ex aliquo*, auditionis principium sive ortum; *Audire de aliquo*, objectum sæpius notat. * *Cognoscere ex aliquo*, i. e. ab eo certior fieri; *De aliquo*, i. e. de eo judicare. * *Mereri aliquid*,

To deserve a thing: Mereri de aliquo, To deserve of one.

* Sentire cum aliquo, To be of one's Opinion: Sentire de aliquo bene vel male, To think well or ill of him. * Timere, metueret aliquem, sive ab aliquo, To be afraid of one: Timere, metueret alicui, sive pro aliquo, To be afraid or concerned for him.

2. Non quævis verba ejusdem significationis eandem continuè structuram habent. Sæpè enim significatio verborum una, constructio diversa. Sed hæc ad usum referenda sunt, cui in tanta talium copia multa relinquere necessitatio cogimur.

APPENDIX II.

De Impersonalibus PASSIVÆ vocis.

1. Impersonalia passivæ vocis, vel ponuntur absolute: ut, Ter. Quid agitur? Statuitur. Cic. Ab hora tertia bibebatur, ludebatur, vomebatur. Virg. Usque adeo turbatur, agris.

2. Vel post se verborum personalium casum recipiunt, præter accusativum activæ vocis: ut, Cic. Ut majoribus natu assurgatur, ut supplicum misereatur. Ovid. Nec mihi parcat; puero parcat Iulo. Virg. Itur in antiquam silvam. Liv. Haud ita multo post pestilentia laboratum est.

NOT. 1. Hinc sequitur; Verba, quæ cum solo dativo construuntur, in passiva voce impersonaliter tantum adhiberi posse: ut, Cic. Quibus viris maxime applaudatur, neminem vestrum fallit. Id. Quia non modo non videtur illi ætati, sed etiam favetur. Id. Ejus orationi vehementer ab omnibus reclamatum est. Non verò, Qui viri maxime applaudantur, Illa ætas non videtur, sed favetur, Ejus oratio reclamata est.

NOT. 2. Impersonalia passiva, à verbis neutris venientia, interdum fiunt personalia, præposito ejusdem vel cognatæ significationis nominativo: ut, Cursus curritur, Vita vivitur, Servitus servitur: eadem sciz. ratione, quâ, voce activâ, Curro cursum, Vivo vitam, Servio servitum, dicuntur. Sic Cic. Pugna illa quæ cum Rege summâ contentione pugnata est. Hor. Libenter hæc & omne militabitur Bellum in tua spes gratia. Ovid. Jam tertia vivitur ætas.

NOT. 3. Hæc sex, Potest, cæpit, incipit, desinit, debet & solet, verbis impersonalibus, tam passivis quàm aliis, juncta, fiunt & ipsa impersonalia: ut, Quinç. Perveniri ad summam, nisi ex principiis, non potest. Justin. Pigre eam facti cæpit. Cic. Nec verò universo generi humano solum, sed etiam singulis a Deo consuli & provideri solet. * Et in infinitivo, præeunte alio verbo: ut, Cic. Negat jucundè posse vivi, nisi cum virtute vivatur.

§ 3. Regimen INFINITIVI, PARTICIPIORUM, GERUNDIORUM & SUPINORUM.

I. De Constructione INFINITIVI.

42. Per multis verbis infinitivus adhæret:

Huic quoque non raro præmissum mobile cernes.

I. Unum

I. Unum verbum regit aliud in Infinitivo. Vel sic,

Quandocunque duo verba, sine conjunctione vel expressâ vel intellectâ, junguntur, alterum est modi infiniti: ut, Plaut. *Improbus est homo, qui beneficium scit sumere, & reddere nescit.* Cic. *Qui mentiri solet, pejerare consuevit.* Sall. *Nonne emori per virtutem praestat, quàm vitam per dedecus amittere.*

II. Infinitivus etiam haud rarò nominibus adjectivis subiicitur, præcipuè apud Poëtas: ut, Quintil. *Lyricorum Horatius ferè solus legi dignus.* Liv. *Insuetò vera audire ferocior oratio visa est.* Hor. *Indocilis pauperiem pati.* Ovid. *Sed puer est; ætas mollis & apta regi.*

III. Sæpè etiam & à substantivis pendet: ut, Virg. *Et jam tempus equum fumantia solvere colla.* Ovid. *Signa dedi venisse Deum.* Cic. *In spem venio appropinquare tuum adventum.* Cæf. *Consilium capit omnem à se equitatum noctu dimittere.*

NOT. 1. Verbum vel nomen regens interdum reticetur: ut, Virg. *Mèu incepto desistere victam?* sc. decet, vel par est. Cic. *Me miserum?* te in tantas ærumnas propter me incidisse? sc. æquum erat, vel oportuit. Ter. *Adèon! hominem esse invenustum, aut infelicem quenguam, ut ego sum?* sc. credibile est.

* Item in his, *Videre est, Animadvertere est, Reperire est;* supple, *Facultas, potestas, copia, vel simile.* Sic, Virg. *Neque est te fallere quinquam.* Ovid. *Liceat, quod tangere non est, Adspicere.* Hor. *Mansuri oppidulo, quod vèrsa dicere non est,* Liv. Verbo objecta verbo negare sit.

NOT. 2. Intelligitur interdum & ipse infinitivus: ut, Cic. *Socratem fidibus docuit,* sc. canere. Sall. *Postquam ei provinciam Numidiam populus jussit,* sc. dari. Cic. *Cogito in Tusculanum,* sc. proficisci.

NOT. 3. De accusativo quem ante se postulat infinitivus, dictum suprâ, reg. 4.

APPENDIX,

De INFINITIVI natura & usu.

I. Non ineptè hic modus à veteribus quibusdam VERBI NOMEN est appellatum. Est enim (si non verè ac semper, quod nonnulli volunt, nomen substantivum) significatione certè ei maximè affinis; ejusque vices sustinet per omnes casus. Et quidem manifestè substantivum videtur, cum adjectivum ei additur neutri generis: ut, Cic. *Cum vivere ipsum turpe sit nobis.* Pers. *Velle suum cuique est.* Cic. *Totum hoc displicet philosophari.* Petron. *Meum intelligere nullâ pecuniâ vendo.* Item, absque adjectivo: ut, Ovid. *Posse loqui eripitur,* i. e. potestas loquendi. Plaut. *Hic vereri perdidit,* i. e. verecundiam. Cic. *Loquor de docto homine & erudito, cui vivere est cogitare,* i. e. cujus vita est cogitatio.

¶ Omnium autem casuum locum supplet:

(1.) Nominativi: ut, Cic. *Latrocinari, fraudare, adulterare turpe est,* i. e. latrocinium, fraus, adulterium. Hôr. *Virtus est vitium fugere,* i. e. fuga vitii est virtus. Cic. *In quem cadit misereri, in eundem etiam invideri,* i. e. misericordia & invidentia.

(2.) Genitivi: ut, Virg. *Soli cantare periti Arcades, pro cantandi, seu canendi.* Stat. *Auditas memor demittere voces, pro demittendi.* Cic. *Tempus est abire, pro abeundi, seu abireonis.*

(3.) De

(3.) Dativi: ut, Sall. *Et vos servire magis, quam imperare parati estis*; pro, *servituri magis, quam imperio*. Virg. *Boni quoniam convenimus ambo*; Tu calamos inflare leves, ego dicere versus; pro, tu calamis inflandis, ego versibus dicendis. Ovid. *Nec mihi sunt vires inimicos pellere testis*; pro, inimicis pellendis.

(4.) Accusativi: ut, Cic. *Si scribere oblitus es*; pro, scribendi peritiam. Hor. *Pulchra Laverna, Da mihi fallere*; pro, artem fallendi. Plaut. *Ego amo hanc*. M I. *At ego esse & bibere*; pro, esitationem & bibitionem. Et cum præpositione: ut, Hor. *Celer irasci*; pro, ad iram. Id. *Spes donare novas largus, amaraque Curarum eluere efficax*; pro, ad donandum, ad eluendum.

(5.) Vocativi: ut in isto, *O vivere nostrum, ut non sentientibus effluis*? pro, *O vita nostra*.

(6.) Ablativi: ut, Virg. *Et erat tum dignus amari*; pro, amore. Quint. *Hec breviter demonstrasse contentus*; pro, horum demonstratione facta. Plaut. *Ego sum desessus reperire, vos desessi querere*; pro, [a vel in] reperiendo, quarendo.

II. Insuper de usu Infinitivi,

NOT. 1. Verbis sensuum 1, affectuum 2, dicendi & significandi 3, & quibusdam aliis 4 usitatè additur infinitivus, rarius indicativus vel subjunctivus cum QUOD: ut, Ovid. *Scit se promittere falsi*, Cic. *Miror te ad me nihil scribere*. Ter. *Annon dixi hoc esse futurum*? * Item, Plaut. *Scio jam filius quod amet meus*; pro, filium meum amare. Id. *Vos nunc ne miremini quid non triumpho*; pro, me non triumphare. Cic. *Cum scripsisset, quod me cuperet ad urbem venire*; pro, se cupere me ad urbem venire.

NOT. 2. Verbis voluntatis 5, præcipiendi 6, orandi 7, & ubicunque ferè res futura significatur 8, vel infinitivus, vel subjunctivus cum UT, subjici potest: ut, Ter. *Vis me uxorem ducere*? vel, *ut uxorem ducam*. Mart. *Non aliter cineres mando jacere meos*; vel, *ut cineres mei jaceant*. V. Flacc. *His orat vigiles incumbere curas*; vel, *ut his vigiles cura incumbant*. Ter. *Modò liceat vivere, est spes*; vel, *ut vivamus*.

NOT. 3. Dubito, & dubium est, Infinitivum nonnunquam, sæpius verò subjunctivum cum AN, NUM, UTRUM, & (si non præcedat) QUIN, recipiunt: ut, Nep. *Non dubito fore plerosque, Attici, &c.* Ter. *Periisse me quoniam haud dubium est*. * Justin. *Diu dubitavit, imperium deponeret, an bello resisteret*.

H

1. Ut, Sentio, animadverto, intelligo, percipio, cognosco, discio, video, audio, deprehendo, censeo, judico, existimo, duco, statuo, opinor, suspicor, scio, credo, experior, cogito, memini, recordor, obliviscor, &c.

2. Ut, Gaudeo, letor, doleo, agere fero, spero, confido, miror, &c. Excipe verba desiderii & timoris, quæ UT postulant.

3. Ut, Dico, aio, perhibeo, refero, nuncio, affirmo, nego, scribo, ostendo, demonstro, præbo, promitto, pollicor, spondeo, voco, &c.

4. Ut, Solet, capit, incipit, desinit, potest, quit, nequit, est, pro licet, debet, &c. At hæc variationem per QUOD omninò respiciunt.

5. Ut, Volo, nolo, malo, cupio, opto, permitto, sino, fatior, &c. At hæc longè usitatius cum infinitivo construuntur.

6. Ut, Impero, mando, præcipio, edico, &c.

7. Ut, Oro, rogo, postulo, peto, flagito, precor, quaeso, obsecro, &c. In his autem longè frequentius subjunctivus cum UT vel NE adhibetur.

8. Sic, Paro, cogo, impello, urgeo, decerno, statuo, constituo, fatior, studeo, &c. Item impersonalia, & impersonaliter posita: ut, Libet, licet, decet, oportet, expedit, conducit, prodest, obest, nocet, refert, interest, præstat, sequitur, &c. Et hæc formulæ, *Aequum est, par est, certum est, fas est, nefas est, & similia*. At his rarius subjunctivus cum UT, apponitur.

resisteret. Cic. Non dubito, quin mirere, quòd tecum de eadem re agam sapienter. Ter. Non dubium est, quin uxorem nolit filius.

NOT. 4. Verba timendi: ut, *Timeo, metuo, vereor, paveo*, sensu affirmativo cum *NE*, sensu negativo cum *UT* vel *NE NON*, construuntur: ut, *Ter. Timet ne deferat se. Id. An verebamini, Ne non id facerem quod recepissem semel? Cic. Videris vereri ut epistolas illas acceperim, i. e. ne non acceperim. Ter. Id paves, ne ducas tu illam, tu autem ut ducas, i. e. tu metuis, ne illam uxorem ducere cogare; tu autem, ne non ducas, vel ne aliis eam ducas. * Rarius autem in his infinitivus adhibetur: ut, Hor. Metuit tangi, i. e. ne tangatur. Ovid. Sed vereor tarda causa fuisse mora, i. e. ne causa fuerim.*

NOT. 5. Post hæc verba, *Spero, puto, affirmo, suspicor, & similia*, locum futuri infiniti eleganter suppleant fore vel futurum [esse,] sequente *UT* cum subiunctivo: ut, *Cic. Nunquam putavi fore ut ad te supplex venirem; pro, Nunquam putavi me ad te supplicem fuisse venturum. Id. Valde suspicor fore ut infringatur hominum improbitas; pro, suspicor hominum improbitatem infringi. Sic Senec. Scio futurum, ut auditis ejus sententiis, cupiatis multas audire. Cæf. Existimabant plerique futurum fuisse, ut oppidum amitteretur.*

NOT. 6. Amphibolia ex gemino accusativo, in infinito activo, solvitur conversione verbi activi in passivum. Sic istud, *Lachetem audivi percussisse Demeam* (ubi nescias an Laches Demeam, an Demea Lachetem percussisset,) sic convertes, *A Lachete audivi percussum Demeam.*

2. De generali PARTICIPIORUM, GERUNDIORUM & SUPINORUM constructione.

43. Quos sua verba dabant, sibi Participantia casus, Atque Supina petunt, pariterque Gerundia jungi

Participia, Gerundia & Supina regunt casum suorum verborum:

Participia: ut, *Cic. Quidam nominatus Poëta. Virg. Heu regerumque oblite tuarum. Hor. Crescit indulgens sibi dirus hydrops. Virg. Non inferiora secutus. V. Max. Malo virum pecuniâ, quam pecuniam viro indigentem.*

Gerundia: ut, *Juv. Parcendum est teneris. Liv. Ætoli consilium ceperunt Lacedamonem occupandi. Ovid. Utendum est etate; cito per de labitur etas.*

Supina: ut, *Virg. Aut Graiis servitum matribus ibo. Liv. Legati a Roma venerunt questum injurias, & ex fœdere res repetitum. Cæf. Romanos [ait] usu rerum necessariorum & dignitate spoliatum iri.*

NOT. Nomina verbalia, tam substantiva quàm adjectiva, casum sui verbi interdum adfiscunt: ut, *Cic. Justitia est obtemperatio scriptis legibus. Id. Abalienatio est ejus rei, quæ mancipi est, aut traditio alteri nexu, aut in jussu. Plaut. Opulento homini servitus dura est. Sall. Quod insidia Consilio non procedebant. Sic, Studiosus adulterio, ap. Plaut. Cumque sit ignis agni pugnax, ap. Ovid. * Sic & Participalia in *BUNDUS*: ut, Justin. Atque ita velut gratulabundus patriæ expiravit. Sisenna ap. Gell. Populabundus agros ad oppidum pervenit. Liv. Vitabundus castra hostium. * Rarius sunt hæc, Cæf. Domum reditionis spe sublatâ. Cic. Rhodiorum classi propin-*

quum reditum ac domum itionem dari. * Item hæc aliaque ejusmodi antiquioribus tantum usitata. Plaut. Quid tibi hanc curatio est rem? Id. Quid tibi isthunc tacto est? Id. Quid mihi scelesto tibi erat auscultatio? quidve hinc abitis? quidve in navem insensio.

De particulari quorundam PARTICIPIORUM constructione.

1. Exasus, perosus, & sæpe etiam pertasus, accusativo gaudent: ut, Ovid. Tadas exosa jugales. Liv. Plebs Consulum nomen haud secus quam Regum perosa erat. Suet. Quasi pertasus ignaviam suam.
2. Hæc verba, Do, reddo, volo, curo, facio, habeo, cum participio præteriti temporis in accusativo constructa, periphrasin faciunt verbi ejus cujus participium sic usurpatur: ut, Ter. Effectum dabo, i. e. efficiam. Id. Age, age, inventas reddam, i. e. eas inveniam. Id. Vos omnes oratos volo, i. e. vos oro. Id. Inventum tibi curabo, & mecum adductum tuum Pamphilum, i. e. inveniam & adducam. Id. Me missum face, i. e. mitte. Cæf. Idque se [ai] propè jam effectum habere, i. e. effecisse.
3. Hæc verba, Curo, habeo, mando, loco, conduco, do, tribuo, accipio, mitto, relinquo, & quædam similia, eleganter pro infinitivo vel subjunctivo recipiunt participium futurum in D U S, cum substantivo in genere, numero & casu cohzrens: ut, Cic. Funus ei satis amplum faciendum curavi; pro, fieri, vel ut fieret. Colum. Illud habeo præciendum; pro, præcipere, vel quod præcipiam. Suet. Gladiatores vi rapiendos mandabat; pro, rapi, vel ut raperentur. Cic. Qui majore pecuniâ quatuor columnas dealbandas, quam ille omnes adificandas locaverit; pro, ut dealbarentur & adificarentur. Id. Qui columnam illam de Torquato conduxerat faciendam; pro, ut faceret. Sic Cic. Demus nos Philosophia excolendos. Hor. Hac porcis comedenda relinques.

De particulari GERUNDIORUM constructione.

I. Nominativi in D U M.

44. In D U M quæ recto finita Gerundia casu,
EST verbo comitante, volunt sibi subdere ternum.

Gerundium in D U M nominativi casus, cum verbo [EST,] regit dativum: ut, Hor. Si vis me flere, dolendum est Primum ipsi tibi. Ter. Prope adest, quum alieno more vivendum est mihi. Cic. Si ex his laqueis te exueris, in illas tibi majores plagas incidendum est.

NOT. 1. Dativus sæpè intelligitur: ut, Juv. Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano; supple, tibi. Liv. Hic vincendum, aut moriendum, milites, est; supple, vobis. P. Syr. Deliberandum est diu, quod statuendum est semel; sup. tibi, vel alicui.

NOT. 2. Præcedente aliquo verbo hoc gerundium in accusativum transit, cum ESSE, expresso vel intellecto: ut, Cic. Quotidie meditare resistendum esse iracundiæ. Cæf. Huic rei prævertendum [esse] existimabat. Id. Quibus rebus quam maturimè occurrendum [esse] putabat.

NOT. 3. Hoc gerundium, utpote necessitatem vel officium significans, resolvi potest in infinitivum, vel subjunctivum cum U T, præcedente necesse est, oportet, debeo, vel simili: ut, Cic. Moriendum est [homini;] vel (ut id. Homini necesse est mori, vel, ut homo moriatur. Vbi semel quis pejeraverit,

ei postea non est credendum; vel, ei credi postea non oportet. Cuique manendum est intra suam fortunam; vel (ut Ovid.) Intra Fortunam debet quisque manere suam.

2. Genitivi in DI.

45. In DI adjectivis vel junge Gerundia fixis.

Gerundium in DI regitur à substantivis vel adjectivis.

1. Substantivis; qualia sunt, *Amor, causa, gratia, studium, tempus, occasio, ars, facultas, otium, cupido, voluntas, consuetudo, &c.* ut, Ovid. *Amor sceleratus habendi.* Virg. *Et qua tanta fuit Romam tibi causa videndi?* Cic. *Mala & impia consuetudo est contra Deum disputandi, siue ex animo id fit, siue simulate.*

2. Adjectivis; veluti, *Peritus, imperitus, cupidus, insuetus, certus, rudis, &c.* ut, Quintil. *Docendi peritus, ingenium pueri naturamque perspiciat.* Cic. *Sum cupidus te audiendi.* Cæsar. *Quod insuetus navandi mare timeret.*

NOT. 1. Pro gerundio in DI, nonnunquam adhibetur, præsertim apud Poetas, infinitivus: ut si dicas, *Tempus est abire, Occasio scribere, Cupidus mori, Peritus cantare, &c.* pro *abivendo, scribendo, moriendo, cantando.* Vid. suprà reg. 41. * Nonnunquam gerundium in DUM cum AD: ut, Cic. *Facultas ad dicendum.* Id. *Argumentum ad scribendum.* Ter. *Causa ad objurgandum;* pro, *Facultas dicendi, Argumentum scribendi, Causa objurgandi:* quo modo iidem scriptores alibi loquuntur.

NOT. 2. Interdum substantivum, à quo pendet gerundium, animo retinetur: ut, Cic. *Cum haberem in animo navigandi,* sc. *propositum.* Plaut. *Hinc ducendi interea abscesserit,* sc. *voluntas.* Ter. *Ne id assentandi magis, quam quo habeam gratum, facere existimes,* sc. *causa.*

NOT. 3. Gerundia in DI genitivum interdum pluralem pro accusativo admittunt: ut, Plaut. *Nominandi tibi istorum magis eris, quam edundi copia.* Cic. *Facultas agrorum suis latronibus condonandi.* Id. *Doleo tantum Stoiicos vestros Epicureis irridendi sui facultatem dedisse.*

3. Dativi in DO.

46. In DO finitis terni præit utilis, aptus, (nes. Aut simile: interdum tacitum quoque mobile cer-

Gerundium in DO dativi casus regitur ab adjectivis utilitatem vel aptitudinem significantibus: ut, Plin. *Nullum semen ultra quadrimum utile est ferendo.* Id. *Charta emporetica est inutilis scribendo.* Id. *Rubens ferrum non est habile tundendo.*

NOT. 1. Adjectivum interdum intelligitur: ut, Plin. *Radix ejus vescendo est decocta,* supple *apta.* Cic. *Cum solvendo civitates non essent,* supple *paræ, vel habiles.*

NOT. 2. Hoc gerundium nonnunquam & à verbis pendet: ut, Plaut. *Ego reliſtis rebus Epidicum operam querendo dabo.* Cic. *Cum omnes iidem scribendo adessent.* Virg. *Simul aptat habendo Ensemque clypeumque.*

4. Accusativi in DUM.

47. In DUM quod quarti est, *ad, ob, inter, & ante* præbunt.

Gerundium in DUM accusativi casus regitur à præpositionibus *ad* vel *inter*; interdum ab *ante, circa, vel ob*: ut, Plin. *Stultissimum credo, ad imitandum non optima quæque proponere.* Virg. *Inter agendum, Occursare capro, cornu ferit ille, caveo.* Id. *Ante domandum Ingentes tollent animos.* Quintil. *Plus eloquentia circa movendum valet.* Cic. *Quanto illud flagitiosius, eum à quo pecuniam ob absolvendum acceperis, condemnare?*

NOT. Frequenter etiam suppositum sit infinitivi ESSE, præeunte alio verbo: ut, Cic. *Qui dicerent dignitati esse serviendum, reipublica [esse] consulendum.* Id. *Ut Lampſaceni moriendum [esse] sibi potius, quam perpetiendum putarent.* Vid. suprà reg. 44. not. 2.

5. Ablativi in DO.

48. In DO postremi casus, *in, ab, ex, similive* Præpositura præit: tamen illam mente subaudi, Innuitur si quando rei vel causa modusve.

I. Gerundium in DO ablativi casus regitur à præpositionibus *a, ab, de, e, ex, vel in*: ut, Cic. *Aristotelem non deterruit à scribendo amplitudo Platonis.* Id. *Ab invidendo autem invidentia recte dici potest.* Id. *Tu quid cogites de transeundo in Epirum, scire sane velim.* Ter. *Ut id ostenderem, — Id non fieri ex vera vita, — sed ex assentando, indulgendo, largiundo.* Cic. *Quis est tam in scribendo impiger quam ego?* * Rarius à præpositionibus *pro & cum*: ut, Plaut. *Heu senex! pro vapulando hercle ego abs te mercedem petam.* Quintil. *Ratio recte scribendi juncta cum loquendo est.*

II. Si rei causa vel modus significatur, præpositio ferè omittitur: ut, Ter. *Ego vapulando, ille verberando usque, ambo defessi sumus.* Quintil. *Copiam cum judicio consequemur optima legendo atque audiendo.*

De Gerundiis in GERUNDIVA mutandis.

49. Verte Gerundivis conjuncta Gerundia quarto, Quæque creant *fungor, potior, fruor*: atque ita fixis Fac coëant, genus ut, numerus, casusque sit idem.

I. Gerundia accusativum regentia vertuntur eleganter in [Gerundiva, seu] Participia in DUS, quæ cum suis substantivis in genere, numero & casu concordant: ut,

Nom.

Nom. Ter. *Ejiciunda est hac mollities animi.*

Gen. Cic. *Inita sunt consilia urbis delenda, civium trucidandorum, hominis Romani exstinguendi.*

Dat. Colum. *Dummodo perpetiundo labori sit idoneus.*

Acc. Cic. *Animum tuum promptum & alacrem perspexi ad defendendam rempublicam.*

Abl. Id. *Orationem Latinam legendis nostris efficies plenior.*

Potius quàm, *Ejiciundum est molliem, delendi urbem, perpetiundo laborem, &c.*

II. Item Gerundia verborum *Utor, abutor, fruor, fungor, potior*: ut, Ter. *Quod illa etas magis ad hac utenda idonea est.* Cic. *Iustitia fruenda causâ videntur olim benè morati Reges constituti.* Id. *Nos in omni munere fungendo summam adhibebimus diligentiam.* Justin. *Cujus urbis potiunda cupido eum cepit.*

NOT. 1. In his, gerundivi idem casus manet qui gerundii, servato tamen genere & numero accusativi: ut in exemplis allatis.

NOT. 2. Interdum, licet rariùs, Gerundiis, sequente accusativo, Auctores utuntur: ut, Lucret. *Æternas quoniam pœnas in morte timendum.* Liv. *Ætoli consilium ceperunt Lacedæmonem occupandi.* Plaut. *Et nos lavando operam dederunt.* Cic. *Neque res ulla, quæ ad placandum Deos pertineret, prætermissa est.* Varro, *In supponendo ova observant ut sint imparia.*

NOT. 3. Gerundia plerumque activè significant: interdum tamen passivè accipi videntur: ut, Justin. *Athenas erudiendi gratiâ missus, i. e. ut erudiretur.* Plin. *Aqua bituminata aut nitrosa utilis est bibendo, i. e. quæ bibatur.* Sall. *Cum ipso ad imperandum Tisidum vocaretur, i. e. ut ipse imperaretur.* Quint. *Memoria excolendo, sicut alia omnia, augetur, i. e. dum excolitur.*

De particulari SUPINORUM constructione.

I. Prioris in U M.

50. Verbis quæ motum signant prius adde Supinum.

Supinum in U M ponitur post verbum motûs: ut, Ovid. *Spēctatum veniunt, veniunt spēctentur ut ipse.* Sall. *Dum paucis scelestis parcunt, bonos omnes perditum eunt.* Ter. *In Asiam ad Regem militatum abiit.*

NOT. 1. Ex hoc supino & verbo I R I necessariâ periphrasi conficitur futurum infinitivi passivi: quod proinde verborum passivorum more ablativum cum A vel AB recipit, ut, Cic. *Brutum, ut scribis, visum iri a me pto.* Id. *Addit etiam se prius occisum iri ab eo, quam me violatum iri.*

NOT. 2. Exponitur hoc supinum per U T & verbum finitum: *Spēctatum veniunt, h. e. ut spēctent.* At cum verbo I R I interpretamur passivè: ut, Ter. *Postquam audierat non datum iri filio suo uxorem, h. e. fore ut uxor non daretur.*

NOT. 3. Multis aliis modis supinum hoc variari potest. Ex. gr. hanc formulam, *Venit oratum opem, sic præterea licet commutare: (1.) Venit opem orandi causâ. (2.) Venit opis oranda causa. (3.) Venit ad orandum opem.*

pen. (4.) Venit ad orandam opem. (5.) Venit opem oranda. (6.) Venit opem oraturus. (7.) Venit qui opem orat. (8.) Venit opem orare. Sed ex his variandi modis, secundus, quartus & sextus ornatiores sunt & usitatior- res; ceteri rariores: octavus Poëtarum ferè proprius est.

2. Posterioris in u.

51. At sibi posterius præmitti mobile gaudet.

Supinum in u ponitur post nomen adjectivum: ut, Cic. *Difficile dictu est, quantopere conciliet animos hominum comitas affabilitasque sermonis.* Id. *Quod optimum factu videbitur, facies.* Juv. *Nil dictu sædum visuque hac limina tangat, intra que puer est.*

NOT. 1. Subjicitur & hoc supinum substantivis *fas*, *nefas* & *opus*: ut, Cic. *Humanus animus cum alio nullo, nisi cum ipso Deo, si hoc fas est dictu, comparari potest.* Id. *Nefas est dictu miseram fuisse talem senectutem.* Id. *Si non longius, quam quod scitu opus est, in narrando procedetur.*

NOT. 2. Sequitur etiam & verba motum è loco significantia: ut, Plaut. *Nunc obsonatu redeo.* Cato, *Primus cubitu surgat [villicus,] postremus cubitum eat.* Stat. *At nunc venatu rediturum in limine primo Opperiens, &c.*

NOT. 3. Exponi vel variari potest, (1.) Per infinitivum: ut, Val. Max. *Ardua imitatu, ceterum cognosci utilia.* (2.) Per gerundium in *DUM* cum *AD*: ut, Cic. *Hec ad judicandum sunt facillima.* (3.) Per verbalia: ut, Cic. *Quod in rebus honestis & cognitione dignis opera ponetur, id jure laudabitur.*

§ 4. De constructione CIRCUMSTANTIARUM.

HÆ Circumstantiæ, quæ diversam, in oratione, casuum constructionem parere videntur, sunt quinque. 1. CAUSA, propter quam res fit. 2. MODUS, quo fit. 3. INSTRUMENTUM, quicum fit. 4. LOCUS. 5. TEMPUS. Suntque tam verbis quam nominibus communes.

1. CAUSA. 2. MODUS. 3. INSTRUMENTUM.

52. Causa, modusq; petunt simul instrumentaq; sextum.

Causa, modus & instrumentum ponuntur in ablativo, omisâ præpositione.

1. CAUSA: ut, Hor. *Oderunt peccare boni virtutis amore.* Ter. *Homini illicò lacryma cadunt, quasi puero, gaudio.* Auct. ad Herenn. *Animus defatigatus multitudine verborum.*

2. MODUS: ut, Plaut. *Virtute ambire oportet, non savoribus.* Ovid. *Nec facile est aquâ commoda mente pati.* P. Syr. *Nimiùm altercando veritas amittitur.*

3. INSTRUMENTUM: ut, Hor. *Naturam expellas furcâ; tamen usque recurret.* Cic. *Casus est virgis Athenagoras, qui ex fame frumentum exportare erat ausus.* Virg. *Si pergama dextrâ Desendi possent, etiam hæc defensa fuissent.*

NOT. I.

64 SYNTAXEOS LIB. I.

NOT. 1. *Causa* dignoscitur, quærendo per *CUR* vel *QUARE*? *Modus*, quærendo per *QUOMODO*? *Instrumentum* denique, per *QUOCUM*?

NOT. 2. *Causa* nonnunquam additur præpositio: (1.) In accusativo, *PER* vel *PROPTER*: ut, Ovid. *Sæpe per has [lacrymas] flecti Principis ira solet.* Cic. *Qui legibus non propter metum paret, sed quia id salutare maximè judicat.* (2.) In ablativo, *DE*, *E*, *EX*, vel *PRÆ*: ut, Cic. *Id nisi gravi de causa non fecisset.* Id. *Cum è via languerem.* Id. *Demetrius Phalereus ex doctrina nobilis & clarus.* Id. *Nec loqui præ mœrorum potuit.*

NOT. 3. *Modus* etiam sæpè recipit præpositionem *CUM*: ut, Cic. *Semper magno cum metu dicere incipio.* Interdum *DE*, *EX*, aut *PER*: ut, Virg. *Solito matrum de more locuta est.* Plaut. *Benè obsonari, atque ex mea sententia.* Cic. *Quod adeptus est per scelus, id per luxuriam effundit atque consumit.*

NOT. 4. *Instrumentum* vix unquam præpositionem *CUM* admittit: ut, *Vulnerare aliquem gladio, Conficere cervum sagittis*; non, *cum gladio, cum sagittis.*

+ Apud Poëtas tamen *A* vel *AB* ei interdum adjicitur: ut, Ovid. *Pectora trajectus Lynceus Castor ab ense.* Id. *Hi jaculo pisces, illi capiuntur ab hamo.* Id. *Absens flammâ Meleagros ab illa uritur.*

NOT. 5. Ab ablativo autem instrumenti accuratè distinguendus est ablativus *COMITATUS*; cui frequentius additur præpositio *CUM*: ut, Cic. *Desinant obsidere cum gladiis curiam.* Id. *Ut Vattius in foro cum pugione, & item servi ejus comprehenderentur cum telis.* Id. *Ut in Cacinam advenientem cum ferro invaderet.*

NOT. 6. Ad modum referri potest *ADJUNCTUM*, ad causam *MATERIA*.

* *Adjunctum*: ut, Cic. *Floruit cum acumine ingenii tum admirabili quodam lepore dicendi.* Id. *Scipio omnes sale facetiisque superabar.* Cæf. *Famâ nobiles potentesque bello.* * *Materia*: ut, Liv. *Capitolium saxo quadrato substructum.* Virg. *Ere cavo clypeus.* Id. *Solidoque adamante columna.*

+ Ex his autem *adjunctum* nonnunquam, *materia* longè frequentius præpositionem recipit: ut, Ter. *Olet unguenta? de meo.* Cic. *Interea cum Messis nos delectabimus.* Senec. *Et de triumpho picta Barbarico chlamys.* * Cic. *Pocula ex auro.* Id. *Candelabrum factum è gemmis.* Virg. *Templum de marmore.* Cæf. *Naves tota facta ex robore.*

4. LOCUS.

Locus constructio ad quatuor Quæstiones reduci potest. 1. *UBI*? sive locus in quo quid sit. 2. *Quo*? sive locus ad quem tendit. 3. *UNDE*? sive locus à quo venit. 4. *Qua*? sive locus per quem ad alium locum transit.

U B I.

32. *Oppida da patrio, per UBI si quæstio fiat: Militiæ, belli, quibus adjiciantur, humique. Sin autem terni flexus, numerive secundi Oppida sint, solo dabitur responsio sexto.*

I, Nomen

I. Nomen oppidi ponitur in genitivo, cum quæstio fit per UBI? ut, Hor. *Roma nutriri mihi contigit atque doceri.* Ter. *Is habitat Mileti.* Cic. *Dionysius Tyrannus Syracusis expulsus Corinthi pueros docebat.*

II. Si verò sit tertiæ declinationis, aut pluralis numeri, in ablativo effertur: ut, Hor. *Roma Tibur amem ventosus, Tibure Romam.* Cic. *Alexander paucis post diebus Babylone mortuus est.* Id. *Philippus Neapoli est, Lentulus Puteolis.* Juv. *Quoniam Delphis oracula cessant.*

III. Hæc appellativa, *Humi, militie, belli,* [ut & *domi,* de quo postea,] ponuntur etiam in genitivo, cum quæstio est per UBI: ut, Virg. *Qui legitis flores, & humi nascentia fraga.* Ter. *Unà semper militia & domi fuimus.* Cic. *Quibuscunque rebus vel belli vel domi poterunt, rempublicam augeant.*

NOT. Inveniuntur, sed rarius, oppidorum nomina primæ & secundæ in ablativo prolata: ut, Vet. Inscript. *Educatus Julia Emona;* pro, *Julia Emona.* Justin. *Rex Tyro decedit;* pro, *Tyri.*

Q U O.

54. Quæstio si per quo fuerit, dabis oppida quarto.

Cum quæstio fit per quo, nomen oppidi in accusativo regitur: ut, Cic. *Epistolas Catinam, Tauromenium, Syracusas commodius mittere potero.* Id. *Regulus Carthaginem rediit.* Liv. *Capuam flestit iter luxuriantem longâ felicitate atque indulgentiâ fortuna:*

U N D E & Q U A.

55. Responde sexto, si QUA, sive UNDE rogaris.

Si quæritur per UNDE vel QUA, nomen oppidi ponitur in ablativo: ut, Cic. *Accepi Româ fasciculum literarum.* Id. *Servium discessisse Athenis moleste tuli.* * Id. *Iter Laodiceâ faciebam, cum has literas dabam.*

NOT. Cum quæritur per QUA, frequentius additur, ad vitandam ambiguitatem, præpositio PER: ut, Nep. *Cum iter per Thebas faceret.* Plin. *Proconsul provinciam Baticam per Ticinum est petiturus.*

D O M U S & R U S.

56. Syntaxis RUS atque DOMUS par necitit & urbes.

DOMUS & RUS eodem modo quo oppidorum nomina construuntur: ut,

UBI? Ter. *Ego domi ero, si quid me voles.* Ovid. *Resque domi gestas, & mea bella cano.* Hor. *Rure ego viventem, tu dicis in urbe beatum.* Ter. *Rurî ferè se continebat.*

Quo? Virg. *Ite domum satura, venit Hesperus, ite capella.* Cic. *Cum rus ex urbe, tanquam è vinculis, evolavissent.*

UNDE? Nep. *Nuncius ei domo venit.* Ter. *Video rure redeuntem senem.*

NOT. [I.] *Domi* non recipit adjectiva, præterquam ista, *Mea, tua, sua, nostra, vestra, aliena*: ut, Cic. *Apud eum ego sic fui, tanquam domi-mea.* Id. *Diodotus Stoicus, cæcus, multos annos domi nostra vixit.* Id. *Nonne maior sine periculo domi tua esse, quam cum periculo aliena?*

NOT. 2. Cum aliis adjectivis, pro *domi, domo* utimur, sæpius additâ, nonnunquam & intellectâ præpositione *IN*. Sic, *In domo paternâ, in domo regiâ, dicendum*; non *domi paterna, domi regia*. Ter. *Meretrix & materfamilias una in domo.* Ovid. *Sustinet in viduâ tristia signa domo.* * Id. *Ipsa domo viduâ votis operata pudicis Torqueor.* Cic. *Clamor interea fit totâ domo.*

NOT. 3. Sequentem genitivum possessoris, vel *domi* vel *in domo* dicere licet: ut, Cic. *Clodius deprehensus est domi Caesaris.* Id. *Qui [Clodius] cum in domo Caesaris quoniam unus vir fuerit.*

NOT. 4. Sic in quæstione motûs ad locum, cum possessivis *meus, tuus, suus, &c.* vel sequente genitivo, præpositio exprimi vel supprimi potest: ut, Cic. *Recta à portâ domum meam venisse: neque hoc admiror, quod non ad tuam potiùs, sed illud quid non ad suam.* Id. *Nihil domum suam intulit.* Id. *In Chelidonis domum præturam tuam detulisti.* Id. *Cum prima lucè Pomponii domum venisse dicitur.* * Cum aliis adjectivis præpositio ferè semper exprimitur: ut, Cic. *Omnes ad eam domum, in qua iste diversabatur, profecti sunt.* Ter. *Si in domum meretriciam deducar.*

[NOT. 5. *Domos*, in accusativo plurali, cum prædictis possessivis absque præpositione plerumque construitur: ut, Sall. *Alius alium domos suas invitant.* Liv. *Tantus terror Tarquinium atque Etruscos incescit, ut ambo exercitus suas quisque abirent domos.* * Cum aliis adjectivis præpositio ferè additur: ut, Hirt. *Quibus aqua in privatas domos inducitur.* Ovid. *Inque domos superas scandere cura fuit.*

NOT. 6. At *rura* plurale præpositionem semper postulat: ut, Varro, *Quæ inducuntur in rura, ut oves & armenta.* Liv. *Fam ubi vos dilapsi domos, & in rura vestra eritis.*

Quibus LOCORUM nominibus præpositio addenda sit.

57. Præpositura tamen, neque rarò, cernitur addi Urbibus. Hanc autem regio, provincia, villa, Et loca non memorata priùs, prope semper amantur.

I. Nomina oppidorum sæpius præpositionibus expressis construuntur: ut,

UBI? Plaut. *Qui nunc in Epheso est, Ephesiis carissimus.* Cic. *Navis in Cajeta parata est nobis & Brundisii.*

Quo? Plaut. *Postquam hinc in Ephesum abii.* Cic. *Adolescentulus miles profectus sum ad Capuam, quintoque anno post ad Tarentum Questor.*

UNDE?

UNDE? Plaut. *Ex Epheso huc ad meum sodalem literas misi.* Cic. *A Brundisso nulla adhuc fama venerat.*

NOT. 1. In primis hoc fit cum adjectiva vel appellativa accedunt: ut, Plin. *In Hispali oppido.* Propert. *Magnum iter ad doctas proficisci cogor Athenas.* Sall. *Ad Cirtam oppidum iter constituunt.* Mart. *Hac de vitifera venisse picata Vienna.*

NOT. 2. Appellativis etiam domus & rus prapositiones adduntur: ut, Plin. *Ille in domo mea sæpè convalescit.* Sall. *Ille eos in domum Decimi Bruti perducit.* Liv. *Classe, quâ advecti ab domo fuerant, multum potuere.* Ascon. *Qui forte ex rure in urbem revertebatur.* Liv. *Ploratus mulierum ex privatis domibus exaudiebatur.* Vid. Notas reg. præced.

NOT. 3. Cum aliquid, non in loco ipso, sed in ejus vicinia fieri significatur, prapositiones AD vel APUD semper adduntur: ut, Cæs. *Dum hac ad Ilerdam geruntur.* Cic. *Conchas & umbilicos ad Cajetam & ad Lucrinum legere.* Virg. *Prima quod ad Trojam pro caris gesserat Argis.* Cic. *Nos apud Alyziam unum diem commorati sumus.* Id. *Cum quinque cohortes apud Philomelum confedissent.* Sall. *Dum apud Zamam sic certatur.*

II. Nominibus regionum, provinciarum, villarum & aliorum locorum non dictis prapositio ferè additur: ut,

UBI? Cic. *Promitto tibi, si valebis, tegulam illum in Italia nullam relicturum.* Ter. *In Lemno uxorem duxit.* Cic. *Pueri in Formiano videntur hyematuri.* Virg. *Lucius in urbe fuit mediâ.*

QUO? Cic. *Nobis iter est in Asiam.* Id. *Te in Epirum salvum venisse vehementer gaudeo.* Id. *Si Annibal ad portas venisset.*

UNDE? Curt. *Ab Europa petis Asiam; ex Asia transis in Europam.* Cic. *Ad te de Gyaro dedi literas.* Ter. *Ex urbe tu rus habitatum migres.*

QUA? Cic. *Iter in Ciliciam facio per Cappadociam.* V. Max. *Per totum terrarum orbem manavit.* Virg. *Saxa per & scopulos & depressas convalles.*

NOT. Aliquando his nominibus prapositio subtrahitur: ut,

UBI? V. Max. *Duos egregie indolis filios suos à Gabinianis militibus Aegypti occisos cognovit.* Cæs. *Cæsar cum audisset Pompeium Cypri visum.* Sall. *Roma Numidiaque facinora ejus memorat.*

QUO? Cic. *Inde Sardiniam cum classe venit.* Nep. *Pausaniam cum classe Cyprium atque Hellepontum miserunt.* Liv. *Navigare Aegyptum pergit.*

UNDE? Liv. *Litera deinde Macedoniâ allata.* Tac. *Germanicus Aegypto remeans.* Suet. *Ut Judæâ profecti rerum potirentur.*

QUA? Cic. *Nunc totâ Asiâ vagatur.* Hor. *Ibam fortè viâ sacrâ.* Liv. *Seu terrâ, seu mari obviam eundum hosti foret.*

APPENDIX.

1. PETO, in significatione proficiscendi, cum quovis loci nomine, respuit prapositionem: ut, Ovid. *Lacedæmonia classe petebat.* Curt. *Aegyptum petere decrevit.* Cic. *Grues loca calidiora petentes maria transmittunt.*

2. Adverbium VERSUS locorum nominibus semper postponitur, additâ nonnunquam, at sæpius demptâ prapositione AD vel IN: ut, Cæs.

*Ad Oceanum versus proficisci jubet. Cic. In Italiam versus navigaturus erat. Liv. In lapide ad meridiem versus confedit. * Cic. Cum Arretium versus castra movisset. Id. Amanum versus profecti sumus.*

3. Adverbium **USQUE** nominibus cum ad locum, tum de loco significantibus, nunc cum præpositionibus **AD**, **A**, **AB**, **E**, **EX**, **DE**, nunc lineis; adjicitur: ut, *Cic. Usque ad Numantiam misit. Id. Usque Ennam profecti sunt. Plin. Te ab Hispania usque exciverat. Plaut. Usque è Persiâ. Ter. Ex Æthiopia est usque hæc. Cic. Non accepit à civibus suis, sed usque Imolo petivit.*

De SPATIO, sive DISTANTIÀ loci,

58. Vult quantum sextumve loci distantia casum.

Distantia unius loci ab alio ponitur in accusativo; interdum & in ablativo. Accus. ut, *Cic. Cum abessem ab Amano iter unius diei. Id. Is locus est citra Leucadem stadia centum viginti. Id. Negat unquam se à te pedem discessisse. Abl. ut, Cic. Ventidius bidui spatio abest ab eo. Cæf. Certior factus est Ariovisti copias à nostris millibus passuum quatuor & viginti abesse.*

NOT. 1. Interdum alterum substantivum, quo spatium itineris significatur, per Ellipsin supprimitur: ut, *Cic. Nos in castra properabamus, quæ ab erant bidui. Id. Ab Antronio & ceteris quatriidui: supple, spatium, iter, viam; vel, spatio, itinere, viâ.*

NOT. 2. Quando locus ubi quid factum sit, per nomen distantie exprimitur; vel solo ablativo utendum: ut, *Cæf. Eodem castra promovit, & millibus passuum sex à Cesaris castris sub monte confedit. Id. Millibus passuum duobus ultra eum castra fecit. Vel accusativo cum præpositione AD: ut, Cic. Cum plebes prope ripam Anienis ad tertium nulliarum confedisset. Nep. Sepultus est ad quintum lapidem.*

NOT. 3. Excessus mensuræ vel distantie solo ablativo ponitur: ut, *Hoc lignum excedit illud digito. Britannia longitudo ejus latitudinem ducentis quadraginta milliaribus superat.*

5. TEMPUS.

59. Tempus amat sextum, quoties per QUANDO ro-
gatur: Cillud

QUAMDUDUM sed QUAMQUE DIU cum quæritur,
Aptius in quarto pones, quandoque Latino.

I. Tempus ponitur in ablativo cum quæstio sit per QUANDO: ut *Plin. Nemo mortalium omnibus horis sapit. Martial. Temporibusque malis an, es esse bonus. Ovid. Mense malas Majo nubere vulgus ait.*

Item, cum per QUANTO TEMPORE, vel INTRA QUANTUM TEMPUS quæri potest: ut, *Cic. Quatuor Tragedias sexdecim diebus absolvit.*

absolvissē cum scribas. Id. Quidquid est, biduo scimus. Id. Clodius respondit triduo illum, ad summum quatruiduo periturum.

NOT. [I.] Ablativo haud rarò adduntur prapositiones IN vel DE: ut, Ter. In tempore ad eam veni. Cic. Hac ad te in prasenti scripsi. Gell. Hoc quoque venisse usu Roma comperi, feminam in undecimo mense post mariti mortem peperisse. Hor. Ut jugulent homines, surgunt de nocte latrones. Cæs. De quarta vigilia profectus est. * Item, Cic. Ego, si semper haberem cui darem, vel ternas in hora darem. Plaut. Quos [nummos] tibi continuò reponam in hoc triduo. Ter. Ferè in diebus paucis, quibus hac acta sunt, Chrysis vicina hac moritur.

NOT. 2. Adhibetur nonnunquam & accusativus, cum prapositionibus AD, PER, vel INTRA: ut, Cic. Nos hic te ad mensem Januarium expectamus. Id. Præsto fuit ad horam destinavi. Suet. Ad Kalendas Græcas soluturos ait. * Cic. Duo fuerunt per idem tempus dissimiles inter se. Id. Te penitus rogo, ne te tam longa via per hyemem committas. * Liv. Lucretius Consul intra paucos dies moritur. V. Max. Intra annum extincti sunt.

NOT. 3. Si addatur ABHINC, tam accusativo, quàm ablativo, absque prapositione, uti licet: ut, Plaut. Hoc factum est ferè abhinc biennium. Cic. Horum pater abhinc duo & viginti annos est mortuus. Plaut. Qui abhinc sexaginta annis occisus foret. Cic. Quo tempore? Abhinc annis quatuor.

NOT. 4. Figurata locutiones sunt istæ, Cic. Profectus est id temporis. Ter. Ego isthuc atatis non amor operam dabam. Suet. Quare nunquam postea se publico illud hora commisit; pro, eo tempore, isthac atate, illa hora.

II. Cum quæstio fit per QUAMDIU [vel QUAMDUDUM] tempus ponitur in accusativo vel ablativo; sed sæpius accusativo. Accus. ut, Cic. Annos septuaginta vixit Ennius. Suet. Non amplius, cum plurimum, quàm septem horas dormiebat. Virg. Noctes atque dies patet atri janua Ditis. Ablat. ut, Liv. Quatuor horis nevirò inclinata est pugna. Suet. Vixit annis viginti novem, imperavit triennio & decem mensibus diebusque octo. Cæs. Continuato & nocte & die itinere.

¶ Ad quæstionem QUAMDUDUM respondentia adferuntur hæc & similia, Ter. Abhinc triennium commigravit huc vicina. Cic. Comitibus jam abhinc triginta diebus habitis. Sed de his, in quibus quæstio QUANDO aequaliter locum habet, modò diximus.

NOT. [I.] Adjicitur interdum prapositio PER, AD, IN, INTRA, vel INTER: ut, Cic. Serò resistimus ei, quem per annos decem alimus contra nos. Id. Bestia ex se natos amant ad quoddam tempus. Id. Habebis Senatus in hunc annum quem sequatur. Cæs. Invicci Germani, qui intra annos quatuordecim rectum non subierint. Cic. Quæ inter decem annos nefarie flagitiosèque facta sunt.

NOT. 2. Observandæ sunt, ritèque supplendæ, ad tempus pertinentes hæ loquendi formulæ. * Cic. Annos natus unum & viginti; supple, ante. * Curt. Tyrus septimo mense, quàm oppugnari capta erat, capta est; i. e. postquam. * Cic. Lacedæmoni septingentos jam annos amplius unis moribus & nunquam mutatis legibus vivunt; supple, quàm per. Nep. Minus diebus triginta in Asiam reversus est; supple, quàm in. Plaut. Hanc domum jam mul-

tos annos est cum possideo. Id. Hic leno nondum sex menses Megaribus Huc est cum commigravit: plena sententia est, Jam ante multos annos est, cum possideo, &c. Nondum ante sex menses factum est, cum leno, &c. * Gell. Ut Karthaginienses quotquot annis populo Romano darent certum pondus argenti, Cic. Siculi quot-annis tributa conferant; i. e. tot annis quot vel quotquot sunt, Sic quot-mensibus ap. Caton. & Vitruv. quot-calendis ap. Plaut.

De ABLATIVO ABSOLUTO.

60. Fixum Participi junctum, quæ nulla gubernat Dictio, da sexto, vocitant quem lege solutum.

Substantivum cum Participio, quorum casus à nulla alia dictione pendet, ponuntur in ablativo absoluto: ut, Cic. Dominante libidine temperantia nullus est locus. Ovid. Quas Hector sensurus erat, presente magistro, Verberibus jussas præbuit ille manus, sc. Achilles. Tac. Pereunte obsequio, etiam imperium intercudit. Cic. Oppressa libertate patriæ, nihil est quod speremus amplius. Id. Nobilium vitæ victuque mutato mores mutari civitatum puto.

NOT. 1. Frequenter intelligitur participium ENTE vel EXISTENTE, adjuncto alio nomine vel pronomine: ut, Plaut. Mirum est lolio visitare te, tam vili tritico; supple, existente. Ovid. Jamque cinis, vivis fratribus, Hector erat; supple, existentibus. Sic, Plaut. Me suasore atque impulsore hoc factum. Cic. Silvam tu Scantiæ vendas, nobis Consulibus, atque hoc Senatu? Sic, Virg. Regem Latino. Hor. Jove aquo. Item, Fatis auctoribus, Deo Duce, Commite Fortunâ, Invitâ Minervâ, Me ignaro, Cælo sereno, Asperâ hyeme; & similia.

NOT. 2. Aliquando solum adest participium: ut, Cæs. Expositum quid iniquitas loci posset. Liv. Inde ad Pellinam est progressus; nondum comperto quam regionem hostes petissent. Id. Ibi permissio, sed dicere prius, seu audire mallet, ita cœpit tyrannus. Hor. Excepta quod non simul esses, cætera latus. In his autem vel subaudiendum negotio, vel defectum nominis supplet reliqua oratio.

NOT. 3. Ad Archaismum referenda sunt singulares hæ anomalie. Plaut. Nobis presente. Ter. Absente nobis. Pomponius ap. Non. Prasente te; bus; pio, presentibus, absentibus.

NOT. 4. Resolvitur hic ablativus in nominativum cum verbo indicativi vel subjunctivi modi, addita particula cum, dum, quando, postquam, si, quoniam, aut simili: ut, Cic. Pythagoras Superbo regnante in Italiam venit; i. e. cum, dum, vel quando Superbus regnabat. Juv. Quandoquidem accepto claudenda est janua damno; i. e. postquam damnum acceptum est. Hor. Nil desperandum Teucro duce auspice Teucro; i. e. si vel quoniam Teucer sit dux. Cic. Nondum liberâ civitate; i. e. quamvis nondum libera esset civitas.

NOT. 5. Hic ablativus, quamvis absolutus in speciem videatur, re tamen verâ ab aliqua præpositione intellecta regitur, veluti, *SUB, CUM, A* vel *AB*; quæ etiam interdum exprimi videntur: ut, *Virg. Sole sub ardenti. Mart. Sub Principe Nerva. V. Max. Sub Cælio auctore. Cato, Cum Diis volentibus. Liv. Cum Diis bene jurantibus arma capite. Lucan. Moremque sinistrum Sacrorum Druida positus repetistis ab armis.*

NOT. 6. Ablativo absoluto communiter locus est, cum duo orationis membra diversæ sunt rei vel personæ: ut, *Ovid. Et fugiunt, freno non remorante, dies. Id. Me duce, carpe viam. Ubi diversæ res sive personæ sunt, dies & frenum; ego & tu.* * Aliter in eodem casu ponuntur: ut, *Cic. Iens in Pompejanum bene mane hæc scripsi. Senec. Interrogati incolæ non patiuntur errare. Ubi, me eum; interrogatis incolis, vix dixerim.*

+ Interdum tamen, licet rariùs, Auctores ablativo absoluto utuntur, cum is & nominativus verbi ejusdem sunt personæ: ut, *Ovid. Me duce ad hunc voti finem, me milite, veni. Lucan. Letos fecit se Consule fastos. Senec. Populo spectante fieri credam, quicquid me conscio faciam.*

Sectio Tertia,

De Constructione Vocum INDECLINABILIUM.

I. Constructio ADVERBIORUM.

ADVERBIORUM constructio dividi potest in *CONVENIENTIAM & REGIMEN*. *Convenientia* autem duplex est: vel *GENERALIS*, sive quæ in pluribus vocum classibus; vel *SPECIALIS*, sive quæ in certa classe, locum habet.

De Convenientia ADVERBIORUM generali.

61. Nominibus, verbis, & participantibus addi,
Et sibi, pro vario possunt Adverbia sensu.

Adverbia plurimùm verbis junguntur, & eorum participiis: sæpè etiam nominibus, interdum & aliis adverbis, adjiciuntur.

1. Verbis: ut, *Plaut. Bonis quod bene fit, haud perit. Cic. Male paria, male dilabuntur. Id. Omnia humana placatè & moderatè feramus.*

2. Participiis: ut, *Fortiter pugnans; Graviter sauciatus. Plaut. Bene re gestâ salvus redeo. Ovid. Tam bona constanter præda tenenda fuit.*

3. Nominibus: Sæpiùs quidem adjectivis: ut, *Ter. Vir apprimè nobilis. Cic. Insigniter impudens. Id. Servus egregiè fidelis. Rariùs substantivis: ut, Cic. Homerus planè Orator. Quintil. Mollis & parùm viri signa. Liv. Admodùm puella.*

4. Aliis

4. Aliis adverbii: ut, Ter. Minus multò audacter, quàm nunc ladi, laderet. Cato, Sat citò, si sat benè. Cic. Tu verò Platonem nec nimis valde unquam, nec nimis sæpe laudaveris.

De Convenientia ADVERBIORUM speciali.

Ea duās habet partes. Prima de iis adverbii agit, quæ cum certo comparationis gradu: Altera de iis, quæ cum certo verbi modo, construi solent.

I. Quæ quibus comparationis gradibus ADVERBIA junguntur.

1. Hæc adverbia intendendi, Apprimè, admodum, vehementer, maximè, perquam, valde, oppidò, & alia id genus, ferè positivis junguntur: ut, Cic. Utrique nostrum gratum admodum feceris. Id. Quod mihi quidem perquam puerile videri solet. Id. Præterquam oppidò pauci.
2. TAM & QUAM positiva frequentissimè, superlativa rariùs, comparativa rarissimè copulant: ut, Cic. Nemo Orator tam multa, ne in Græco quidem otio, scripsit, quàm multa sunt nostra. Et sic passim. * Sall. Quàm quique pessimè fecit, tam maximè tutus est. Cato, Quàm plurimum brassicam adierit, tam citissimè sanus fiet. Varro, Quàm paucissimos reliqueris, tam optimi in alendo fient. * Cic. Per dexteram te istam oro, non tam in bellis & in præliis, quàm in præmissis & fide firmiorem.
3. QUAM, cum admirationi, commiserationi, vel interrogationi cum admiratione permixta, servit, positivis jungitur: ut, Ovid. Heu quàm difficile est, crimen non prodere vultu! Cic. Quàm multa, quæ nostrâ causâ nunquam faceremus, facimus causâ amicorum? * Item, cum pro quantum accipitur: ut, Cic. Quàm sunt morosi qui amant, vel ex hoc intelligi potest. Ter. Patrem novisti ad has res quàm sit perspicax.
4. At QUAM, pro QUANTUM, sequente verbo POSSUM, superlativis ferè adhaeret: ut, Sall. Fugurtha quàm maximas potest copias armat. Cic. Aves cubilia sibi nidosque construunt, eosque quàm possunt molissimè substernunt.
5. QUAM, pro VALDE, superlativis elegantissimè adjungitur: ut, Cic. Utatur verbis quàm usitatissimis, translationibus quàm mollissimis. Id. Vehementer te rogo, ut cures, ut ex hac commendatione mihi Cuspius quàm maximas, quàm primum, quàm sapissimè gratias agat.
6. Adverbia vel adverbialiter posita in UM, Parum, multum, nimium, tantum, quantum, aliquantum, sæpius positivis copulantur: ut, Cic. Quæ de fratre meo scribis, sunt parum firma. Id. Socrus hujus vir multum bonus est. Id. In rebus apertissimis nimium longi sumus. * Interdum & comparativis: ut, Val. Max. Quantum domus inferior, tantum gloriâ superior evasit. Liv. Forma viri aliquantum amplior humanâ. Plin. Nuces juglandes multum pinis minores.
7. Adverbia vel adverbialiter posita in O, Paulò, nimio, aliquanto, eò, quæ hoc, impendio, nihilo, comparativis ferè semper junguntur: ut, Cic. Valeo fructu soleo, paulò tamen etiam deterius, quàm soleo. Id. Quarum rerum eò gravior est dolor, quò culpa major. Ter. Impendit magis animus gaudebat mihi. ¶ Tanto, quanto, multo, tam comparativis quàm superlativis copulantur: ut, Juv. Omne anni vitium tanto conspectius in se Crimen habet, quanto major peccat habetur. Senec. Multo potentiùs, & longè disertius. Catull. Tanto possumus omnium Poëta. Quanto tu optimus omnium patronus. Cic. Conspectus pester multò jucundissimus.

LONGE frequentius superlativis, interdum comparativis, raro positivis

adjicitur : ut, Cic. Longè omnium in dicendo gravissimus & eloquentissimus Plato. Id. Longè post homines natos improbiſſimus C. Servilius. Virg. At pedibus longè melior Lycus. Ovid. Sed longè cunctis longèque potentior illis, Si qua tibi sponsa est. Apul. Longè opulentus. Ulpian. Longè utile visum est.

9. **FACILE**, pro **HAUD DUBIE**, superlativo, aut voci ejus vim habenti, adjungitur : ut, Cic. Vir unus totius Gracia facile doctissimus. Id. Homo regionis illius virtute, existimatione, nobilitate facile princeps. Quintil. In affectibus, qui miseratione constant, facile precipuus.

2. *Quae quibus modis ADVERBIA jungantur.*

1. **CUM**, adverbium temporis, vel indicativo, vel subjunctivo, sed huic saepius, jungitur : ut, Ter. Nunc cum non quæro, a quo animo foras. Virg. Cum faciam vitulâ pro frugibus, ipse venito. * Ter. Cum famem videas, videtur esse quantivis pretii. Virg. Carmina tum melius, cum venerit ipse, canamus.
2. **DUM**, de re presenti nondum perfecta, indicativo jungitur : ut, Plaut. Dum hac aguntur. Virg. Priami dum regna manebant.
3. **DUM & DONEC**, pro **QUAMDIU**, indicativum petunt : ut, Cic. Agroteo, dum anima est, spes esse dicitur. Ovid. Donec eris felix, multos numerabis amicos.
4. **DUM & DONEC**, pro **USQUEDUM**, modò indicativum, modò subjunctivum, adſciſcunt : ut, Cic. Ego in Arcano opperor, dum ista cognosco. Id. Ulciscendi vim differant in tempus aliud, dum defervescat ira. * Virg. Donec geminam partu dabit illa præsep. Ter. Haud desinam, donec perfecero hoc.
5. **QUOAD**, pro **QUAMDIU**, **QUANTUM**, vel **QUATENUS**, indicativo jungitur, vel subjunctivo, prout sententia est finita, vel infinita : ut, Cic. Quoad Catilina fuit in urbe, ejus consiliis abstini. Id. Quoad tibi æquum ac rectum videbitur. * Id. Ut, quoad possem & liceret, a senis latere nunquam discederem. Id. Mihi Antonius pervenisse videtur, quoad progredi potuerit ferri hominis amentia. ¶ Pro **USQUEDUM**, vel **DONEC**, subjunctivo frequentius additur : ut, Cic. Theſſalonica esse statueram, quoad aliquid ad me scriberes.
6. **POSTQUAM**, vel **POSTEAQUAM**, indicativo ferè jungitur : ut, Ter. Is postquam excessit ex ephebis. Cic. Posteaquam de medio cursu sum revocatus.
7. **ANTEQUAM**, **PRIUSQUAM**, **SIMUL**, **SIMUL AC**, **SIMUL ATQUE**, **SIMUL UT**, **UBI**, pro **POSTQUAM**, modò indicativum, modò subjunctivum, admittunt : ut, Cic. Antequam de incommodis Sicilia dico. Id. Antequam de republica dicam. Ter. Omnia experiri certum est, priusquam peream. Cic. Priusquam aggrediar ad causam. Id. Simul inflavit t biceñ, a perito carmen cognoscitur. Liv. Simul portarum claves tradiderimus, Carthaginiensium extemplo Enna erit. Virg. Quam simul ac tali persensit peste teneri. Vatro, Simul ac promissis minerval, incipiam. Cic. Simul atque introductus est, rem confecit. Hor. Simul atque adoleverit atas. Cic. Omne animal, simul ut ortum est, & se ipsum & omnes partes suas diligit. Id. Ego ad te habeo quod scribam, simul ut video Curionem. Virg. Hac ubi dicta dedit. Cic. Ubi semel quis pœjaverit, ei credi postea non opo ter.
8. **NE**, h. e. **PROFECTO**, pronominiſus ferè præpositum, vel indicativum, vel subjunctivum recipit : ut, Ter. Ne ego homo sum infelix. Cic. Ne tu, si id fecisses, melius fama tua consulisses.
9. **NE**, adverbium prohibendi, vel imperativo vel subjunctivo, & huic elegantius, jungitur : ut, Plaut. Abi, ne jura, satis credo. Virg. Ne fugis spiritum,

spiritum, neve ignorete Latinos. * Ter. *Ne post conferas culpam in me.* Liv. *Ne tot annorum felicitatem in unius hora dederis discrimen.*

10. QUASI, CEU, TANQUAM, PERINDE, quando similitudinem notant, indicativo junguntur: ut, Plaut. *Fuit olim, quasi ego sum, senex.* Virg. *Adversus rupto ceu quondam turbine venti Conflunt.* Ter. *Tanquam Philosophorum habent disciplina ex ipsis vocabula.* Cic. *Hac omnia perinde sunt, ut aguntur.* ¶ Quando autem simulationem vel ironiam significant, subjunctivum post se habent: ut, Cic. *Quasi de verbo, non de re, laboretur.* Plin. *Ceu verò nesciam adversus Theophrastum scripsisse etiam feminam.* Juv. *Tanquam Feceris ipse aliquid.* Cels. *Perinde ac satisfacere & fraudata restituere vellent.*

11. Optandi & imprecandi particula, UTINAM, O SI, UT, pro UTINAM, subjunctivum adsciscunt: ut, Cic. *Utinam ea res ei voluptati sit.* Virg. *O mihi prateritos referat si Juppiter annos.* Ter. *Ut illum dii deaque perdant.*

12. Ut, pro POSTQUAM, indicativum petit: ut, Ovid. *Ut sumus in Pontus ter frigore constitit Ister.* ¶ Item, pro QUAM, vel QUOMODO, cum quadam admittatione: ut, Ter. *Ut falsus animi est!* Plaut. *Ut sapè summa ingenia in occulto latent!* ¶ Cum simpliciter similitudinem notat, primumque indicativo jungitur: ut, Plaut. *Ut tute es, item omnes censes esse.* * Interdum futuro subjunctivi: ut, Cic. *Ut sementem feceris, ita metes.*

13. QUIN, pro CUR NON, indicativum postulat: ut, Cic. *Quin continetis vocem indicem stultitia vestra?* ¶ Pro IMO, indicativum vel imperativum recipit: ut, Ter. *Quin est paratum argentum.* Id. *Quin tu hoc audi.* ¶ Pro UT NON, QUOD NON, vel QUO MINUS, subjunctivum petit: ut, Ter. *Nulla tam facilis res, quin diffilis fiet, quam invitatus facias.* Cic. *Non quin rectum esset, sed quia, &c.* Id. *Prorsus nihil abest, quin sim miserrimus.*

De Regimine ADVERBIORUM.

62. EN, velut ECCE, sibi primum quartumve tulerunt.

EN & ECCE vel nominativum, vel accusativum recipiunt: ut, Cic. *En crimen, en causa.* Senec. *En Paridis hostem.* Cic. *Ecco nova turba atque rixa.* Id. *Ecce miserum hominem.*

NOT. HEM (pro ECCE) similiter cum accusativo construitur: ut, Ter. *Hem astutias.* Id. *Hem Davum tibi.*

63. Temporis, atque loci, quantique adverbium quædam dant patrium: quem nata DIE quartumve repossunt.

I. Adverbium quædam temporis, loci & quantitatis regunt genitivum.

1. Temporis: *Interea, postea, inde, tunc:* ut, Ter. *Te interea ego cognovi.* Sallust. *Postea loci Consul pervenit in oppidum Cirtam.* Lucr. *Inde loci mortalia secula creavit.* Juliu. *Ex gente obscura temporis.*

2. Loci: Ubi & quo, cum eorum compositis: item, ed, huc, huc-cine, unde, usquam, nusquam, longè, ibidem: ut, Cic. Ubi terrarum sumus? Plaut. Non hercle quò hinc nunc gentium aufugiam, scio. Cic. Ubicunque terrarum & gentium violatum jus civium Romanorum sit. Ter. Imò abeat multò malo quovis gentium. Tac. Ed audacia proventus est. Curt. Huc malorum ventum est. Pers. Huccine rerum Venimus? Plaut. Unde hac igitur gentium est? Id. Neque mihi libella spes est usquam gentium. Ter. Fratrem nusquam invenio gentium. Cic. Tu autem abes longè gentium. Plaut. Ibidem loci res erit.

3. Quantitatis: Abundè, affatim, largiter, nimis, quoad, satis, parum, minimè: ut, Suct. Se jampridem potentia gloriaque abundè adeptum. Plaut. Tibi divitiarum affatim est. Id. Credo illic inesse auri & argenti largiter. Cic. Nimis insidiarum ad capiendas aures adhiberi videtur. Id. Quoad ejus facere potueris. Sall. Satis loquentia, sapientia parum. Ter. Minimè gentium.

4. Quibus addi solent, ergò, pro causâ, instar, partim: ut, Cic. Donari virtutis ergò. Virg. Instar montis equum---- Edificant. Ter. Partim sum earum exactus, partim vix steti, * Sed hæc verè nomina substantiva esse a libi docuimus.

II. PRIDIE & POSTRIDIE (à die composita) vel genitivum vel accusativum recipiunt: ut, Cic. Pridie ejus diei. Cæs. Postridie ejus diei. Cic. Pridie Quinquatrus. Id. Postridie ludos Apollinares. * Sic, Pridie, postridie, Kalendas, Nonas, Idus; rarò, Kalendarum, &c.

64. Derivata patrum retinent adverbia casum.

Quædam adverbia derivata regunt casum primitivorum: ut, Cic. Sed hæc tu melius, vel optimè omnium. Id. Cum id sit extremum, congruenter natura convenienterque vivere. Id. Huic ad urbem venienti tota obviam civitas processerat. Colum. Terram stercoratam minimùm alitè pedem in pulvinos redigat. Pallad. Alitè tribus pedibus. Sic, Propius urbi vel urbem, Proximè castris vel castra. Sall. Amplius opinione morabatur. Martial. Quisquis plus justo non sapit, ille sapit.

II. Constructio PRÆPOSITIONUM.

65. Ad poscit quartum fociis cum præposituris.

Præpositiones AD, APUD, ANTE, &c. accusativum regunt: ut, Propert. Haud ulla portabis opes Acherontis ad undas. Ter. Ut apud me præmium esse positum pietati scias. Ovid. Non venit ante

suum nostra querela diem. Sic, *Adversus* vel *adversum* hostes, *Cis* Euphratem, *Citra* necessitatem, *Circa* vel *circum* forum, *Contra* inimicos, *Erga* amicos, *Extra* terminos, *Inter* fratres, *Intra* privatos parietes, *Infra* tectum, *Juxta* macellum, *Ob* quæstum, *Propter* virtutem, *Per* agros, *Præter* morem & consuetudinem, *Penes* arbitros, *Post* tergum, *Pone* cervicem, *Secus* viam, *Secundum* Regem, *Supra* cælum, *Trans* montem, *Ultra* Indos.

66. A jungi sexto, reliquis cum fratribus, optat :
Vult **TENUS** at patrium numeri plerumq; secundi.

I. Præpositiones **A**, **AB**, **ABS**, &c. regunt ablativum : ut, Ter. *Rem omnem à principio audies.* Hor. *Nihil est ab omni parte beatum.* Plaut. *Neque me abs tuo conspectu occultabo.* Sic, *Absque* causa, *Cum* exercitu, *Clam* patre, *Coram* testibus, *De* lana caprina, *E* foro, *Ex* adibus, *Pro* clientibus, *Pra* timore, *Palam* omnibus, *Sine* labore, *Mento* tenus.

II. **TENUS**, si nomen sit plurale, genitivum ferè postulat : ut, Virg. *Et crurum tenus à mento palearia pendent.* Cic. *Lumborum tenus.* * Interdum & ablativum : ut, Ovid. *Pectoribus tenus.*

67. **SUB**, **SUPER**, **IN**, **SUBTER**, quartum sextumque gubernant.

Præpositiones **IN**, **SUB**, **SUPER** & **SUBTER**, interdum accusativum interdum ablativum, pro varia significatione, regunt ; hoc

IN, **SUB** & **SUPER**, cum motus ad locum significatur, accusativum postulant : ut, Cæsar. *Cæsar in hiberna exercitum deduxit, ipse in ulteriorem Galliam profectus est.* Virg. *Et nunc magna mei sub terras ibit imago.* Id. *Danaûm super agmina læsæ Incidit.*

2. Cum motus vel quies in loco significatur, **IN** & **SUB** regunt ablativum ; **SUPER** vel accusativum, vel ablativum : ut, Ter. *Ego in portu navigo.* Ovid. *In viduo jaceo solus & ipse toro.* Virg. *Troja sub mœnibus altis Tot nati cecidere Deum.* Id. *Recubans sub tegmine fagi.* Liv. *Ad Antiochiam super Meandrum amnem posuit castra.* Virg. *Stratoque super discumbitur ostro.*

3. **SUBTER** ferè accusativum poscit, sive motus, sive quietis verbis adjungatur : ut, Virg. *Angusti subter fastigia tecti Ingentem Aeneam duxit.* Cic. *Plato iram in pectore, cupiditatem subter pratordia locavit.* Pers. *Illa subter Cacum vulnus habes.* * Interdum apud Poetas ablativum recipit : ut, Virg. *Omnes Ferre liber subter densa testuæ line casus.*

NOT. I. Speciatim, **IN**, pro *erga*, *contra*, *per*, *ad*, usque *ad*, *apud*, *super*, accusativo jungitur : ut, * Cic. *Amor in patriam.* Id. *Indulgentia in libertate.* * Id.

* Id. Ad impietatem in deos, in homines adjunxit injuriam. * Id. Crescit in dies singulos hostium numerus. Virg. Siletur in noctem, * Ter. Vercor edram in os te laudare. Cic. In legem per vim latam jurare noluerat. Hor. Nutius adductus jurare in verba magistri. * Mart. In lucem semper Acetra hbit. Varro, Pariunt [vacca] in annos decem, quedam etiam in plures. Plin. Studebat in cana tempus. * Cic. Caro ea sentit quæ non probantur in vulgus. Tac. Celebrata in vulgus Celsi Salus. * Cic. In filium quam habebam potestatem, eâ usus sum. Hor. Regum timendorum in proprios greges, Reges in ipsas imperium est Fovis.

¶ Item, cum distributioni vel mutationi inservit : ut, * Cæf. Gallia est omnis divisa in partes tres. Virg. Socios partitur in omnes. Liv. Cum quingenos denarios pretium in capita statuissent. * Ovid. Gorgoneum turpes crinem mutavit in hydros. Id. Versa est in cinerem sospite Troja viro. ¶ Item, cum ad similitudinem seu formam notat : ut, Virg. Portus ab Eoo fluctu curvatur in arcum. Apul. Lapis Parius in Dianam fatius.

NOT. 2. IN, pro INTER, ablativo ferè adjicitur : ut, Cic. Hoc primum sentio, nisi in bonis, amicitiam esse non posse. Id. Peto ut eum complectere, diligas, in tuis habeas. Liv. Regio erat in primis Italia fertilis. * Raro accusativo : ut, Cic. Homines morte deletos reponere in Deos.

NOT. 3. IN nonnunquam, cum quies significatur, accusativo jungitur : ut, Cic. Cum vestros portus in prædonum fuisse potestatem sciatis. Liv. Minucium magistrum equitum prope in custodiam habitum. Sall. Cum talem virum in potestatem haberet. ¶ Contrà, cum motus ad locum significatur, ablativo junctum interdum reperitur : ut, Plaut. Qui intramissi in cedibus quingentos coquos. Virg. Rapiuntque in fomite flammam. Pallad. Pira deinde mittantur in vasculo.

NOT. 4. SUB, cum ad tempus refertur, sive cum pro circa, vel paulo ante, vel paulo post, accipitur, accusativum ferè postulat : ut, Cæf. Pompeius sub noctem navès solvit, i. e. paulo ante. Cic. Sub dies festos, i. e. paulo post. Liv. Sub idem tempus, i. e. circa, vel per idem tempus. * Rarius ablativum : ut, Plin. Sub die ludorum. Suet. Sub exitu vita.

NOT. 5. SUPER, pro ultra, præter & inter, accusativum petit : ut, * Virg. Super & Garamantas & Indos Proferet imperium. Sall. Animum advortit, super gratiam atque pecuniam suam invidiam facti esse. Tac. Jam super triginta millia armatorum adspiciebantur. * Liv. Punicum exercitum super morbum etiam fumes affecit. Suet. Super segnitia notam, ebrietatis quoque & alea infamiam subiit. * Plin. De ejus nequitia omnes super canam loquebantur. Curt. Super mensam. Id. Super vinum & epulas, i. e. inter edendum, inter potula.

NOT. 6. SUPER, pro de, pro vel ob, ablativo gaudet : ut, * Cic. Hac super re scribam ad te. Virg. Multa super Priamo rogantis, super Heistore multa. * Id. Nec super ipse suâ molitur laude laborem. Id. His accensa super, i. e. ob hæc.

68. Casum sæpe suum dat præpositura regendum

Addita composito : quandoque iteratur & ipsa.

I. Præpositio in compositione eundem sæpè casum regit quem extra : ut, Virg. Adit oppida pastor. Sall. Qui per virtutem soliti erant nobilitatem antevenire. Ter. Villam prætereo sciens. Cæf. Caesar omnem equitatum pontem transducit. * Liv. Ut abstereret incepto efecerunt. Suet. Biennio continuo pedem portâ non exiit. * Virg.

Prima

Prima leves ineunt si quando praelia Parthi. Id. *Harent infixi pectorum vultus.* Id. *Victorque viros supereminet omnes.* Cic. *Superstelas hoc labore itineris.*

II. Præpositio cum qua verbum est compositum, sæpè iteratur: ut, Cic. *Qui ad nos intempestivè adeunt, molesti sæpè sunt.* Id. *Nihil non consideratum exibat ex ore.* Id. *Modò enim hoc malum in hanc remp. invasit.* Ter. *Nunquam accedo ad te, quin abs te abeam doctior.*

NOT. [1.] Hæc structura tum tantum locum habet, cum præpositio à verbo divelli. ac separatim suo casui præmitti potest: ut, Virg. *Alloquor te, i. e. loquor ad te.* Liv. *Glassis circumvehitur arcem, i. e. vehitur circum arcem.*

NOT. 2. Ex his multa sunt, quæ præpositionem iteratam respuunt: ut, *Affari, alloqui, allatrare aliquem; non, ad aliquem.* Sic, *Alluere urbem, Accolere flumen, Circumvenire aliquem, Obire legationem, Præterire injuriam; &c.* *Abdicare se magistratu, Efferre pedem domo, Evertere aliquem omnibus fortunis, &c.*

NOT. 3. Rursus alia sunt, quæ solùm cum præpositione, quantum constat, construuntur: ut, *Accurrere ad aliquem, Adhortari ad aliquid, Incidere in morbum; non, Accurrere aliquem, Adhortari aliquid, &c.* *Quod ad me attinet; non, quod me attinet.* Sic, *Avocare à studiis, Avertere ab incepto, &c.*

NOT. 4. Multa sunt, quæ præpositionem compositi vel repetunt, vel omittunt: ut, Cic. *Aggredi ad disputationem.* Id. *Aggredi causam.* Liv. *Per mediam hostium aciem perrumpere.* Cic. *Pœnam legum perrumpere.* Id. *Ingradi orationem.* Id. *Ingradi in orationem.* Sic, *Inducere animum, vel in animum, Aberrare proposito & à proposito, Abstinere cibo, à scelere.* *Evadere undis, Virg. è manibus, Liv. Decedere de suo jure, Decedere provinciâ, viâ; vel, de provinciâ, de via.* *Expellere, ejucere, exterminare, extrudere, exturbare urbe, & ex urbe, &c.*

NOT. 5. Multa denique sunt, quæ cum dativo, vel aliter, construuntur: ut, *Affurgere alicui, Ilacrymari morti alicujus, Accedere urbem, ad urbem, urbi; Appropinquare ad portam, muro.* *Insilire in scapham, Plaut. Insilire puppim, Lucan. puppi, Id. Circumdare brachia collo, Succumbere oneri, Inesse rei alicui, & in re aliqua.* *Extorquere argentum ab aliquo, Cic. ferrum alicui de manibus, Id.*

NOT. 6. Quædam cum præpositionibus E vel EX composita, vel accusativum vel ablativum admittunt: ut, Stat. *Campum exire vetat.* Virg. *Quamvis multa meis exiret victima sepiis.* Plin. *Non debet historia egredi veritatem.* Ovid. *Portubus egredior.* Lucan. *Patrios excedere muros.* Virg. *Sceleratâ excedere terrâ.*

Alia de PRÆPOSITIONIBUS Observationes.

- I. Præpositionibus accusativum regentibus vulgò adduntur, CIRCITER, PROPE, USQUE, & VERSUS: ut, Cæs. *Circiter meridiem exercitum in castra reduxit.* Cic. *Hostes prope muros castra habent.* Curt. *Corpora usque pedes carbaso velant.* Plin. *Vastæ solitudines orientem versus.* * Sed hæc verè adverbia sunt, quibus subaudienda est præpositio AD; quæ cum tribus posterioribus nonnunquam exprimitur: ut, Nep. *Cum prope ad annum ætatesimum prospera permansisset fortuna.* Hor. *Ab ovo Usque ad mala.* Plin. *Ad occidentem versus.*

- II.** Inter ablativum regentes numeratur & **PROCUL**: ut, Liv. *Haec procul seditione res erat.* * Sed hoc quoque adverbium est: ablativus autem regitur ab intellecta præpositione **A** vel **AB**; quæ & sæpiissime exprimitur: ut, Virg. *Procul à patria.* Quintil. *Procul ab ostentatione.*
- III.** Præpositiones aliis interdum casibus, quàm quos consuetè regunt, per Elliptin junguntur: ut, Suet. *Caes. pum Scellatam divisit extra sortem ad viginti millibus civium;* i. e. civium millibus ad viginti millia. Sic Cic. *Ad Opis.* Ter. *Ad Diana;* supple, *adem.* Cic. *A Vesta;* supple, *ade.*
- IV.** **TENUS** & **VERSUS** casibus suis postponuntur: reliquæ ferè præcedunt: **USQUE** promiscuè adhibetur.
- V.** Inter præpositionem & casum ab eâ rectum nonnunquam apud Poëtas aliquid interponitur: ut, Virg. *Injiciunt ipsis ex vincula fertis.* Ovid. *Discipulo parvi solus ab ipse meo.*
- VI.** Præpositiones sæpè omittuntur: ut, Virg. *Devenere locos latos.* Cic. *Magnam partem ex Iambi nostra constat oratio;* supple, *ad.* Ter. *Nunc id prodeho. Ire inficias, suppetias, exsequias;* sup. *ob* vel *propter.* Virg. *Maria aspera juro;* sup. *per.* Id. *It portis.* Cæf. *Ut se loco movere non possent;* sup. *e* vel *de.* Virg. *Are cavo clypeus.* Hor. *Vina promens dolio;* sup. *ex.* Ter. *Quid illo facias;* sup. *de.* Cæf. *Si reipublica commodo facere possët;* sup. *cum,* &c.
- VII.** **A** & **E** solum consonantibus; **AB** & **EX** sæpius vocalibus, haud raro & consonantibus, præponuntur: ut, *A patre, E regione: Ab initio, Ab rege, Ex urbe, Ex parte.* * **ABS** ante **q** & **r** ponitur: ut, Ter. *Abi quisvis homine.* Cic. *Vel vincam te, vel vinear abs te.*

III. Constructio INTERJECTIONUM.

69. **O**, **HEU**, **PROH** primum, quartum, quintumque tenebunt.

HEI sibi, **VÆ**que pœtunt casum subjungere ternum.

- I.** Interjectiones, **O**, **HEU** & **PROH**, regunt nominativum vel vocativum; interdum etiam accusativum. Nom. ut, Ter. *O vir foris atque amicus!* Plin. *Heu vanitas humana!* Liv. *Tantum, proh dolor! degeneramus à parentibus nostris!* Voc. ut, Ter. *O Dave, itane contemnor abs te?* Virg. *Heu miserando puer!* Cic. *Proh sancte Jupiter!* Accus. ut, Cic. *O præclarum custodem ovium (ut aiunt) lupum!* Ter. *Heu me infelicem!* Cic. *Proh Deum hominumque fidem!*
- II.** **HEI** & **VÆ** regunt dativum: ut, Ter. *Hei misero mihi!* Martial. *Væ tibi, caufidice.*

APPENDIX de aliis Interjectionibus.

- HEUS** & **OHE** vocativo tantum apponuntur: ut, Ter. *Heus Syre.* Martial. *Ohe jam satis est, ohe libelle.*
- AH** & **VAH** accusativo vel vocativo: ut, Ter. *Ah me miserum!* Virg. *Ah virgo infelix!* Tacert, *Vah inconstantiam!* Plaut. *Vah salus mea, servastis me.*

3. **HEM**

3. HEM dativo, accusativo & vocativo : ut, Ter. *Hem tibi.* Id. *Hem astitas!* Cic. *Hem mea lux, meum desiderium.*
 4. Reliquæ ferè Interjectiones, & pleræque etiam earum quas diximus, absque casu orationi inferuntur.

IV. Constructio CONJUNCTIONUM.

70. Disjungens sociansque ligat conjunctio casus,
 Atque modos, regimen si non varietur, eisdem.

Conjunctiones copulativæ, *Et, ac, atque, nec, neque, &c.* & disjunctivæ, *Aut, ve, vel, seu, sive,* connectunt similes casus & modos: ut, Hor. *Pulvis & umbra sumus.* Id. *Qui studet optatam cursu contingere metam, Multa tulit facitque, puer, sudavit & alfit.* Ovid. *Nec census, nec clarum nomen avorum, Sed probitas magni ingeniumque facit.* Hor. *Aut prodesse volunt, aut delectare Poëta.*

* His adde, *Quàm, nisi, præterquam, an :* ut, Ter. *Hæc res non minus me male habet, quàm te.* Cic. *Philosophi negant quenquam virum bonum esse, nisi sapientem.* Id. *Pro tantiis rebus nullum à vobis præmium postulo, præterquam hujus diei memoriam sempiternam.* Virg. *Dolus, an virtus, quis in hoste requirat?*

* Item, Adverbia similitudinis, *ceu, tanquam, quasi, ut, &c.* Plin. *Pergami omnibus annis spectaculum gallorum publicè editur, ceu gladiatorum.* Cic. *Gloria virtutem tanquam umbra sequitur.*

Exc. Si diversa sit vocum structura, dissimiles necessariò casus copulantur: ut, Cic. *Mea & reipublica interest.* Juv. *Balnea sexcentis, & pluris porticus empta.* Cic. *Sive Roma es, sive in Epiro.*

NOT. Si sententia variationem constructionis admittat, casus etiam & modi variari interdum possunt: ut, Boët. *Mulier reverendi admodum vultus, oculis ardentibus, colore vivido, atque inexhausti vigoris.* Sic, *Vir magni ingenii, summæque industriæ ; vel, Vir magno ingenio, summæque industria.* Sall. *Ubi videt neque per vim, neque insidiis opprimi posse hominem.* Pers. *Tecum habita, & nôris quàm sit tibi curta suppellex.*

71. Quo, licet, utque modum pascunt utinamque fecundum :

Queis infinitas voces, *ne, dummodo, juncge.*

I. *Ut, quo, licet, ne, utinam & dummodo,* subjunctivo modo ferè semper adhærent: ut, P. Syr. *Avaro quid mali optes, nisi ut vivas diu?* Ter. *Adjuta me, quò id fiat facilius.* Virg. *Dicam equidem, licet arma mihi mortemque minetur.* Hor. *Immortalia ne speres, monet annus.* Quintil. *Utinam liberorum nostrorum mores non ipsi perderemus.* Cic. *Omnia honesta negligunt, dummodo potentiam consequantur.*

II. Inter

II. Interrogativa omnia, siue nomina, siue pronomina, siue adverbia, siue conjunctiones sint, cum indefinitè ponuntur, subiectivum adiscunt: ut, Hor. *Qua virtus, & quanta, boni, sit vivere parvo, Discite.* Ter. *Metuo qualem in me esse hominem existimes.* Cic. *Ut sciam quid agas, ubi quoque, & maxime quando Roma futurus sis.* Ovid. *Nescit vitane fruatur, An sit apud Manes.*

¶ Item relativum QUI, quoties in continuato cum præcedentibus sermone adhibetur, subiectivo frequentius quàm indicativo iungitur: ut, Cic. *Pampeius non dubitat ea quæ de republica nunc sentiat, mihi valde probari.* Id. *Dices, quid igitur proficis, qui anticipes ejus rei molestiam, quam triduo scuturus sis?*

NOT. 1. Post hæc verba, *Volo, nolo, malo, rogo, precor, censeo, suadeo, licet, oportet, necesse est, & similia;* item post imperativos, *sine, fac, vel facito, ut* eleganter reticetur: ut, Ter. *Ducas volo hodie uxorem.* Cic. *Artificium obliviscatur & studium deponat licebit.* Ter. *Fac te patrem esse sentiat.*

NOT. 2. NE, post *cave*, sæpius omittitur: ut, Cic. *Cave facias.* Ter. *Cave te esse tristem sentiat.*

NOT. 3. UT & QUOD sic ferè distinguuntur:

1. UT notat causam finalem, & plerumque de re futura dicitur: ut, Ter. *Vel me monere hoc, vel percontari puta: Rectum est? ego ut faciam: non est? te ut deterream.* Nep. *Cursorum miserunt, ut nunciaret, quam celeri opus esset auxilio.* * Adhibetur etiam post voces intensivas, *Adeò, ita, sic, tam, talis, tantus, tot, & similia:* ut, Cic. *Adeòne ignarus es consuetudinis nostræ, ut hæc nescias.* Plin. *Nullum tam impudens mendacium est, ut teste careat.* Cic. *Vita quidem talis fuit, ut nihil posset accedere.*

2. QUOD notat causam efficientem, seu impulsivam, diciturque plerumque de eventu seu re gesta: ut, Cic. *Gaudeo quòd te interpellavi.* Id. *Cato mirari se aiebat, quòd non rideret haruspex, haruspitem cum vidisset.* Vid. & supra p. 57.

APPENDIX,

De alijs CONJUNCTIONIBUS cum Indicativo vel Subiectivo constructis.

1. ETSI, TAMETSI, QUANQUAM, in principio statim sententiæ indicativum postulant: ut, Cic. *Etsi vereor, judices, &c.* Id. *Tametsi vicisse debeo, tamen de meo jure decedam.* Id. *Quanquam gratiarum actionem à te non desiderabam.* * Alibi etiam subiectivum admittunt: ut, Cic. *Nunc tantum videmur intelligere, non diuturnum bellum: etsi id ipsum nonnullis videatur secus.* Ter. *Memini tametsi nullus moneas.* Quint. *Cadi verò discentes, quanquam receptum sit, & Chrysippus non improbet, minime velim.*
2. ETIAMSI & QUAMVIS sæpius subiectivo, interdum indicativo adherent: ut, Cic. *Omnia breviter tolerabilia esse debent, etiamsi maxima sint.* Virg. *Quamvis Elysiis miratur Græcia campos.* * Cic. *Ista veritas, etiamsi jucunda non est, mihi tamen grata est.* Hor. *Quamvis, Scæva, satis per te tibi confulis,*
3. UT, pro QUAMVIS, subiectivo solum adjungitur: ut, Ovid. *Ut desint vires, tamen est laudanda voluntas.*
4. QUONIAM, QUANDO, QUANDOQUIDEM, indicativum ferè postulant: ut, Ter. *Quoniam non potest id fieri quod vis, Id velis quod possit.*

Id. Quando ego tuum non curo, ne tu cura meum. Virg. Quandoquidem in molli confedimus herba.

5. QUIPPE, pro nam, indicativo jungitur: ut, Virg. Quippe vetor fatis.
6. UTPOTE, & QUIPPE pro utpote, sequente qui, sæpius subjunctivum, rarius indicativum; sequente cum solum subjunctivum, habent: ut, Suer. *Ades sacras opulentissimi donis adornavit; utpote qui in cellam Jovis Capitolini sedecim millia pondo auri contulerit.* Cic. Non ignorat voluptatem Epicurus, quippe qui testificetur, &c. * Id. Lucius quidem frater ejus, utpote qui peregrè depugnavit, familiam ducit. Id. Quippe qui cives optimos jugulari iussit. * Id. Ad fidem faciendam justitia plus pollet, quippe cum ea sine prudentia satis habeat auctoritatis. Id. Me incommoda valetudo, utpote cum sine febris laborassem, tenebat Brundisii.
7. QUOD & QUIA in sententia finita indicativo, in infinita subjunctivo sociantur: ut, Cic. Bene facis, quod me adjuvas. Ter. Quia paululum vobis accessit pecunia, sublatis animi sunt. * Cic. Mihi quod Nasicam defendissem, leviter succensus. Id. Nemo ipsam voluptatem, quia voluptas sit, aspernatur: neque quisquam est, qui dolorem ipsum, quia dolor sit, amet.
8. QUUM, seu CUM, pro quoniam, subjunctivum; pro quod indicativum, longè frequentius adsciscit: ut, Ovid. Cum rapiant mala fata bonos (ignoscite falso) Sollicitor nullos esse putare Deos. Cic. Cum Athenas tanquam ad mercaturam bonarum artium sis profectus, inanem redire turpissimum est. * Plaut. Cum tu liber es, Messenio, gaudeo. Cic. Tibi gratias ago, cum tantum litera mea potuerunt.
9. SI, SIN, NI, NISI, SIQUIDEM, modò indicativis, modò subjunctivis adhaerent: ut, Ter. Si illum relinquo, ejus vita timeo; sin optulor, hujus minas. Id. Mirum ni domi est. Cic. Pompejus Domitium, nisi me omnia fallunt, deferet. Id. Robur & soboles militum interiit, siquidem, qua nuntiantur, vera sunt. * Ter. Si id scissem, nunquam huc tetulissem pedem. Sall. Persuadet, uti Jugurtham, maximè vivum, sin id parum procedat, necatum sibi traderent. Ter. Ni nōssem causam, crederem vera hunc loqui. Virg. Nec veni, nisi fata locum sedemque dedissent. Cic. O morem praeclarum, quem à majoribus accepimus, siquidem [eum] teneremus. ¶ SI, pro quamvis, subjunctivo ferè adjicitur: ut, Ter. Redeam? Non, si me obsecrit. Id. Non, si capiundos mihi sciam esse inimicos omnes homines. * Rarius indicativo: ut, Id. Verum, si cognata est maximè, Non fuit necesse habere.
10. DUM, pro dummodo; & QUIN, pro ut non, vel quod non, subjunctivum petunt: ut, Cic. Oderint, dum metuant. Ter. Non dubium est quin uxorem nolit filius. Cic. Non quin ipse dissentiam, sed quod, &c. Adde suprà p. 74.

Liber Secundus,

De SYNTAXI IRREGULARI, seu FIGURATA.

FIGURÆ Syntaxeos ad quatuor genera reduci possunt. Vel enim (1.) Aliquid ad integritatem orationis deficit, & hæc Figura generali nomine ELLIPSIS appellatur. Vel (2.) Aliquid redundat, seu superfluum est, quæ PLEONASMUS dicitur. Vel (3.) Orationis partes earumve accidentia inter se permutantur, quæ ENALLAGE nominatur. Vel denique (4.) Vocum ordo pervertitur seu turbatur, quæ HYPERBATON inligatur.

CAP. I.

De ELLIPSIS ejusque speciebus.

ELLIPSIS est, unius vel plurium vocum ad plenam orationem faciendam defectus.

Ea autem in duas species dividi potest. Vel enim (1.) Id quod in oratione desideratur, foris petendum est. Vel (2.) E proximis vicinisque vocibus intelligendum. Prior ELLIPSIS strictius sic dicta appellari potest; ac sub se etiam Appositionem, Synecdochen & Asyndeton complectitur. Posterior ELLIPSIS laxiore sensu accepta dici potest, continetque etiam sub se Zeugma, Syllepsin & Prolepsin.

ELLIPSIS strictius dicta.

ELLIPSIS strictius dicta est, cum in oratione deficit vox extrinsecus petenda. Estque omnium partium orationis.

1. Nominis: ut, *Asunt, supple homines. Hectoris Andromache, sup. uxor. Aberant vidui, sc. viâ. Decies sesterium, sc. centena millia. Pro Deum immortalium! putâ fidem. Non est oneri ferendo, sup. aptus.*

2. Pronominis: ut, *Virg. Arma virumque capio, sc. ego. Ter. Memini videre, sc. me. Cic. Negat jus esse, qui miles non sit, pugnare cum hoste, sup. eum. Hor. Sunt quos hoc genus minimè juvat, sc. quidam. Plin. Equo ferè, qui homini, morbi, sup. iidem.*

3. Verbi: ut, *Ter. Egomet continuè mecum, sc. cogitabam. Quid multa? sc. dicam. Cic. Ridere conviva, cachinnari ipse Apronius, sup. ceperunt & cepit.*

4. Participii: ut, *Juv. Saturno Rege, sup. ente. Cic. Occupationum mearum vel hoc signum erit, quòd epistola librarii manu est, sup. scripta.*

5. Adverbii: ut, *Cæf. Vulnerantur amplius sexcenti, pro quàm sexcenti. Liv. Ad unum omnes occidit, pro usque ad unum.*

6. Præpositionis: ut, *Ex Romam, pro ad Romam. Pridie Nonas, pro ante Nonas. Virg. Stridens Aquilone procella, pro ab Aquilone. Ter. Quid me fiet, pro de me. Id. Si pater id succenseat, pro propter id.*

7. Interjectionis: ut, *Ovid. Me miserum! ubi O vel heu supplendum.*

8. Conjunctionis: ut in Asyndeto, de quo mox.

APPOSITIO.

APPOSITIO est, duorum substantivorum in eodem casu, per Ellipsin participii ENS, conjunctio: ut, *Urbs Roma, i. e. urbs ens, vel qua est Roma. Liv. Celtiberi novus miles diffugerunt, i. e. entes, vel qui erant novus miles, seu novi milites. Id. Annibal peto pacem, i. e. ego ens, vel qui sum Annibal. Id. Audi tu populus Albanus, i. e. tu ens, vel qui es populus Albanus.*

SYNECDOCHE.

SYNECDOCHE est, cum ablativus partis vel adjuncti mutatur in accusativum, intellectû præpositione Græcâ κατὰ, vel Latinâ secundum, seu quod ad. Partis: ut, *Virg. Expleri mentem nequit. Id. Deiphobum videt lacerum crudeliter ora; pro, quod ad mentem, quod ad ora. Adjuncti: ut, Id. Flores inscripti nomina Regum. Hor. Qui purgor bilem sub verni temporis horam; pro, quod ad nomina Regum, quod ad bilem. Adde suprâ p. 15.*

ASYNDETON.

ASYNDETON est, conjunctionis, maximè copulativæ, in oratione deficiens: ut, *Deus optimus maximus*; pro, *optimus & maximus*. *Sartum telum conservare*; pro, *sartum & telum*. *Aqui boni consulere*; pro, *qui & boni*. Sic Sall. *Genus, atas, eloquentia propè aequalia fuere*. Cic. *Abiit, excessit, evasit, erupit*. Virg. *Ferte cui flammæ, date tela, impellite remos*. * Item aliarum conjunctionum; ut, *Kelis, nolis, sup. seu. Plus minus, pro plus minusve*. Sex septem dies, pro sex vel septem. Hor. *Decies centena dedisses Huic parco, pro si dedisses*. Virg. *Nimium ne crede colori: Alba ligustra cadunt, vaccinia nigra leguntur, pro nam alba ligustra, &c.* Ter. *Quonquam est scelestus, non committet hodie anquam, iterum ut vapulet*; pro, *non committet tamen*.

ELLIPSIS laxiore sensu accepta.

ELLIPSIS laxiore sensu accepta est, cum vox in oratione deficiens è proximo assumenda est. Id autem dupliciter fit:

I. Cum adjectivum vel verbum semel expressum, in diversis membris, absque ulla mutatione, repetendum est: ut, Cic. *Nulla possessio, nulla vis auri plus quam virtus æstimanda est*. Quæ sententia, ut omnibus numeris absoluta fiat, sic integranda est: *Nulla possessio plus quam virtus æstimanda est: Nulla vis auri plus quam virtus æstimanda est*. Ubi nec genus, nec numerus, nec casus mutatur. Sic Id. *Virtus, & honestas & pudor cum Consulibus esse cogitabat*. Et Virg. *Cui pecudum fibra, cæli cui sidera parent, Et linguae volucrum, & præfagi fulminis ignes*. In quibus exemplis, cogebat & parent semel posita, illud bis, hoc ter præterea, sine mutatione, repetenda sunt.

II. Cum adjectivum vel verbum, semel expressum, in diversis membris repetendum est, sed genere, numero, casu vel personâ mutatis. * Id autem variè, pro triplici adjectivi vel verbi exprimendi ratione, in tribus quæ hinc ortæ sunt figuris, Zeugmate, Syllepfi & Troiepsi, ut mox patebit, accidere solet.

ZEUGMA.

ZEUGMA est, cum adjectivum vel verbum diversis nominibus substantivis adjunctum, cum propiore expressè convenit, alteri, sed mutatis accidentibus, intelligendum.

Estque, vel generis, vel numeri, vel personæ.

I. Generis: ut, Hor. *Et genius, & virtus, nisi cum re, vilior algâ est*. Ter. *Utinam aut hæc surdas, aut hæc muta facta sit*. Id. *Locus, tempus constitutum*.

II. Numeri: ut, Virg. *Huc ades, O Melibæ; caper tibi saluus, & hæc*. Id. *Hic illius arma, Hic curvus fuit*. Id. *Tutatur favor Euryalum, lacrymaque decore*.

III. Personæ: ut, Cic. *Penè ille timore, ego visu corruvi*. Virg. *Quamvis ille niger, quamvis tu candidus essis*. Ter. *Cuniam servulum misit, & ego nunc sum Syrum*.

NOT. I. Pro diverso adjectivi vel verbi situ ZEUGMA trifariam dividi solet: nimirum in PROZEUGMA, sive Zeugma in principio: ut, Virg. *Cum tacet omnis ager, pecudes, præque volucres*. MESOZEUGMA, sive Zeugma in medio: ut, Id. *Illum non populi fascies, non purpura Regum Flexu infidos agitant discordia fratres, Non res Romana, perituraque regna*. Et H

POZEUGMA

POLEUGMA, sive Zeugma in fine: ut, Sall. *lis otium, & divitia, optande aliis, oneri miseriaque fuere.*

NOT. 2. Nonnunquam adjectivum vel verbum cum substantivo convenit remotiore: ut, Suet. *Sic imperium adeptus populum Romanum, vel dicam hominum genus, voti compotem fecit.* Sall. *Cum naturâ loci, tum dolo, ipsi, atque signa militaria, obscurati.* Liv. *Ego populusque Romanus populis priscorum Latinorum bellum indico facioque.*

NOT. 3. Alioquin principali substantivo, sive propiori, sive remotiori, adjectivum vel verbum aptius accommodatur: ut, Sall. *Ingenii egregia facinora, sicut anima, immortalia sunt.* Liv. *Porta ea, velut in ore urbis posita, major aliquanto patentiorque, quam cetera, est.* Sic Ter. *Præterea talem, nisi tu, nulla filium pareret: Vel, Talem filium nulla, nisi tu, pareret.*

NOT. 4. Interdum tamen aliter fit: ut, Sall. *Sed ei cariora semper omnia, quam decus atque pudicitia fuit.* Id. *Sin opportunior fuga collis, quam campe fuerant.* Virg. *Nihil hic, nisi carmina desunt.* Cic. *Quis igitur illum Consulem, nisi latrones putant.*

SYLLEPSIS.

SYLLEPSIS est, quâ adjectivum vel verbum, diversis substantivis additum, consentit cum digniore.

Triplex autem est Syllepsis; 1. *Generum.* 2. *Personarum.* 3. *Numerorum.*

Ex generibus verò dignius est masculinum feminino, & hoc neutro. Ex personis prima dignior est secundâ, & hæc tertiâ. Ex numeris pluralis dignior est singulari.

SYLLEPSIS generum.

SYLLEPSIS generum est, quando adjectivum, substantivis diversi generis junctum, cum eo quod dignioris generis est, convenit.

Estque vel *explicita*, vel *implicita*.

EXPLICITA est, cum substantiva diversi generis exprimuntur: ut, Ovid. *Attoniti novitate pavent, manibusque supinis Concipiunt Baucisque preces timidusque Philemon.*

IMPLICITA est, cum substantiva diversi generis non exprimuntur, sed sub voce aliqua latent animo intelligenda: ut, Ovid. *Ut templi tetigere gradus, procumbit interque Pronus humi;* i. e. *Deucalion & Pyrrha.* Virg. *Una dolo Divium si femina vincta duorum est;* i. e. *Cupidinis & Veneris.*

Rursus *Syllepsis generum* vel *directa* est, vel *indirecta*.

DIRECTA fit per conjunctionem copulativam: ut, Ter. *Pater mihi & mater mortui.*

INDIRECTA fit per præpositionem *CUM*: ut, Sall. *Dux hostium cum urbe Valentia & exercitu deleri.*

NOT. 1. In rebus inanimatis adjectivum ut plurimum neutro genere adhibetur: ut, Virg. *Daphnidis arcum Fregisti & calamos: qua --- cum vidisti puero donata dolebas.* Cic. *Ut operam, consilium, rem, fidem meam, sibi ad omnes res parata putent.*

NOT. 2. Cum duobus substantivis singularibus diversi generis apponitur aliud substantivum plurale, dignioris generis ratio habetur: ut, Liv. *Ptolemæus & Cleopatra Reges Egypti;* i. e. *Rex & Regina.* Sic parentes mei, de patre & matre; Liberi mei, de filio & filia; Fratres mei, de fratre & sorore, dicuntur.

SYLLEPSIS personarum.

SYLLEPSIS personarum est, quando substantivis diversæ personæ adiungitur verbum plurale, digniori personæ congruens.

Ea quoque *explicita* est, vel *implicita*.

EXPLICITA est, cum personæ exprimuntur: ut, Cic. *Sustulimus manus & ego & Balbus*. Id. *Errâstis, Rulle, vehementer, & tu & collega tui*.

IMPLICITA est, cum personæ non exprimuntur: ut, Plaut. *Quem per unum uterque defessi sumus quævere*. Id. *Dederim vobis consilium carum, Quod laudemis, ut ego opinor, uterque*.

Est & Directa vel Indirecta. **DIRECTA**: ut, Cic. *Ego & Cicero valeamus*.

INDIRECTA: ut, Id. *Ipse cum fratre Capuam ad Consules adesse iussi sumus*.

SYLLEPSIS numerorum.

SYLLEPSIS numerorum est, cum diversorum numerorum substantivis adjectivum vel verbum plurale adicitur: ut, Virg. *Phrygii comites & laetus Iulus Incedunt*. Id. *Dum fata Deusque sinchant, Vixi*. Curt. *Projectisque amicis & literis*.

NOT. Ea nonnunquam & *indirectè* fit: ut, Tac. *Equites cum Emilio subvenientes periculo ceteros eximere*.

PROLEPSIS.

PROLEPSIS est, cum totj subijciuntur partes, numeris aut personis à toto diversæ, verbo vel adjectivo non repetito. **NUMERIS**: ut, Liv. *Principes utrinque pugnam ciebant; ab Sabinis Mettius Curtius, ab Romanis Hostus Hostilius*. Sall. *Exercitus hostium duo, alter ab urbe, alter a Gallia, obstant*. **PERSONIS** [& numeris:] ut, Ter. *Ego vapulando, ille verberando, usque ambo defessi sumus*. Virg. *Boni quoniam convenimus ambo, Tu calamos inflare leves, ego dicere versus; i. e. Ego conveni, bonus inflare calamos; tu convenisti, bonus dicere versus*. Et sic in alijs.

Prolepsis etiam explicita est, vel implicita.

EXPLICITA est, in qua totum & partes exprimuntur: ut, Liv. *Consules, Sulpicius in dextro, Petilius in laevo cornu, consistunt*.

IMPLICITA est, in qua totum vel partes supprimuntur: ut, Virg. *Compulerantque greges Corydon & Thyrsis in unum, Thyrsis oves, Corydon distentas latæ capellas; i. e. pastores [Thyrsis & Corydon,] Ter. Curemus aquam uterque partem; tu alterum, ego item alterum; i. e. nos uterque, ego meam, tu tuam, partem curemus*. Ovid. *Vestras quisque redire domas; i. e. vos redire domos, tu tuam, alius suam*.

CAP. II.

De PLEONASMO ejusque speciebus.

PLEONASMUS est, vocis unius vel alterius in oratione redundantia. Estque præcipue, Nominis, Pronominis, Participii, Adverbii aut Conjunctionis.

1. **Nominis**: ut, Ter. *Hisce oculis egomet vidi*. Virg. *Sic ore locuta est*. Plaut. *Memoria memini*. Sic, *Ubique locorum, Nusquam gentium*. Itcu, *Vivere vitam, Servire servitutem, &c.*

Pronominis: ut, Hor. *Quid mihi Celsus agit?* Virg. *Ubi nunc nobis Deus ille magister.* Cic. *Illud quod supra scripsi, id tibi confirmo.* Plaut. *Pater tuus, is erat frater patruelis meus.* Ter. *Fac me ut sciam.* Cic. *Hac me ut confidam faciunt.*

Participii: ut, Lucr. *Ennius aternis exponit versibus edens.* Virg. *Postquam primus amor deceptam morte fefellit.*

Adverbii: ut, Plaut. *Præsensit prius.* Ter. *Olim isti fuit generi quondam quæstus apud seclum prius.* Virg. *Magis beator.* Sic, *Nimis demivor, Insanum valde deamare, Itera mihi iterum, Rursus reverti,* ap. Plaut. *Retrò referri,* ap. Virg. *Multa concurrunt simul,* ap. Terent. &c.

Conjunctionis: ut, Plaut. *Etiam consultis verbis quoque.* Ter. *Itaque ergo amantur.* Cic. *Etsi quamvis non fueris suaser.* Sic, *Quasi si, Nisi si, Tamenetsi tamen.*

sub Pleonasmō comprehendi possunt, Parelcon, Polysyndeton, Hendiadys & Périphrasis.

PARELCON.

PARELCON est, adjectio syllabica, vel particula aliqua, pronominibus, verbis vel adverbis sic addita, ut significationi eorum nihil, nisi fortè Emphasis quædam, inde accedat. Talia sunt, 1. *MET, TE, CE,* pronominibus addita: ut, *Egomet, tute, hujusce.* 2. *DUM,* imperativis verborum adjectum: ut, *Agedum, memoradum, adesdum, &c.* 3. *SIS,* iisdem imperativis addi solitum: ut, *Age sis, cap sis, vide sis, &c.* 4. *NAM,* interrogativis maxime adjunctum: ut, *Quisnam, ubinam, numnam, &c.* 5. *QUAM* in *Admodumquam, oppidoquam, sanequam, nimisquam, &c.* similibus. 6. *AN* in *fortassean; NE* in *Anne, numne, &c.*

POLYSYNDETON.

POLYSYNDETON est conjunctionis, præcipuè copulativæ, redundantia: ut, Virg. *Una Eurusque Notusque ruunt, creberque procellis Africus.* Cic. *Asia tam opima est & fertilis, ut & ubertate agrorum, & varietate fructuum, & magnitudine pastionis, & multitudine earum rerum qua exportantur, facile omnibus terris antecellat.*

HENDIADYS.

HENDIADYS (rectius *Ἐν δὶὰ δύοῖν*) est, cum quod re unum est, sic effertur, quasi duo essent: ut, Virg. *Pateris libamus & auro, pro pateris aureis.* Id. *Molemque & montes insuper altos imposuit, pro molem alteram montium.* Sall. *Tum primum periculo atque negotis compertum est, in bello plurimum ingenium posse, pro periculosis negotiis.* Liv. *Nisi à se prius Capitolium atque arx servata esset, pro arx Capitolis, sive Capitolina.*

PERIPHRAISIS.

PERIPHRAISIS est, qua rem unam pluribus verbis circumloquimur: ut, *Urbs Patavi, urbs Troja,* ap. Virg. pro *Patavium, Troja.* *Arbor sic, Oleris triplex,* ap. Colum. pro *ficus, atriplex.* *Res voluptatum,* ap. Plaut. pro *voluptates.* *Res cibi,* ap. Phædr. pro *cibus.* Sic, *Medicorum filii,* pro *Medicis;* *Teneri ovium foetus,* pro *agnis,* Virg. *Cæli lucida templâ,* Lucr. pro *cælo.* Sic Plaut. *Ut tu sis sciens,* pro *ut scias.* Ter. *Vos oratos volo,* pro *oro.* Id. *Si est,*

ut velit reducere uxorem, pro si vult reducere. Id. Faciam, ut tibi concedam, pro concedam tibi. Sic, Habere sollicitum, Cic. Habere dubium, Sall. Habere tacitam, Justin. pro sollicitare, dubitare, tacere; & innumera ejusmodi alia.

C A P. III.

De ENALLAGE ejusque speciebus.

ENALLAGE est, vocum aut earum accidentium inter se permutatio. Ea autem varias sub se species continet; veluti, Antimeriam, Enallagen *strictius dictam*, Heterosin & Antiprosin. Ad Enallagen quoque referri possunt, Synesis, Anacoluthon, Hellenismus & Archaismus.

ANTIMERIA.

ANTIMERIA est, unius partis orationis pro altera positio. Per hanc autem figuram omnes orationes partes alia pro aliis ponuntur: Veluti,

I. Nomen (1.) Pro pronomine: ut, Hor. *Si quid in Flacco viri est*, pro in me; ipse enim Flaccus, sive Horatius, loquitur. (2.) Pro verbo. Plaut. *Tua merx est*, tua indicatio est, pro tuum est indicare. Liv. *Utrum est republica salu necne*, vestra existimatio est, pro vestrum est existimare. (3.) Pro participio. Virg. *Populum late regem*, pro regnantem. Id. *Sibila lambebant linguis vibrantibus ora*, pro sibilantia. Sic, *Gnara se peti*, pro sciens, ap. Plin. *Corusca Fulmina molitur dextra*, pro coruscantia, interprete Servio, ap. Virg. (4.) Pro adverbio: ut, Plaut. *Nisi cotidianus sesquipus confeceris*, pro nisi quotidie. Sall. *Illi haud timidi resistunt*, pro haud timide. Ovid. *Quique erat in falsis plurimus ore Deus*, pro plurimum. Huc refer & illa, *Horrendum clamat*, *Immane sonat*, *Acerba tuens*, *Multa gemens*. Vid. supra p. 39. (5.) Pro interjectione. Ter. *Quid tua, malum!* id refert. Virg. *Navibus, infandum!* amissis. Vid. Part. I. p. 118.

II. Pronomen (1.) Pro nomine: ut, *suus*, pro unicuique proprius, veluti in hoc Virg. *Mittunt sua thura Sabae*; item pro propitius; ut ap. Ovid. *Vota sua habuere Deos*. (2.) Pro conjunctione: ut, Cic. *Huic conjuncta beneficentia est*, quam eandem vel benignitatem vel liberalitatem appellare licet, pro quam etiam.

III. Verbum (1.) Pro nomine: ut, Pers. *Nostrum istud vivere triste*, pro nostra ista tristis vita. Vid. supra p. 56. (2.) Pro interjectione: ut, *Age*, hoc tantis; *apage*, aversantis; *amabo*, quaso, sodes, blandientis, &c. (3.) Pro conjunctione: ut, *licet*, pro quamvis.

IV. Participium (1.) Pro nomine: ut, *Amans*, pro amatore, passim; *Medentes*, pro Medicis, Lucr. *Volantes*, pro avibus; *natantes*, pro piscibus; *venantes*, pro venatoribus; *silentes*, pro Manibus, Virg. Sic, *conspectus*, pro conspectus, Id. item, *illaudatus*, immotus, invictus; pro, *illaudabilis*, immobilis, invincibilis. (2.) Pro verbo: ut, Plin. *Torpedo octogenas fatus habens invenitur*, pro habere. Liv. *Qui & qua petentes venissent*, pro petere, sive petendum. (3.) Pro adverbio: ut, Plaut. *Lubens fecero ac solens*, pro libenter & consuetè.

V. Adverbium (1.) Pro nomine: ut, Pers. *Aliud cras*, pro alius dies cras finis. Terent. *Sic vita erat*, pro talis. Id. *Ego hunc esse aliter credidi*.

pro, alium. Item in his, *Bene est, Recte est*; pro, *Bonum est, Rectum est*.

(2.) Pro pronomine QUI, cum præpositione aliqua, expressa vel suppressa: ut, Plaut. *Nunquam hominem quenquam conveni, unde abierim libentius, pro à quo*. Id. *Capiunt prædones navem illam, ubi veltus fui, pro quâ, sive in quâ*.

(3.) Pro præpositione: ut, Virg. *Intus templo Divûm, pro in*. Apul. *Retros metas, pro post vel pone*. (4.) Pro conjunctione: ut, *Dum, jam, nunc* adverbia temporis, pro conjunctionibus, primum conditionali, alterum continuativâ, tertium adversativa. Sic, *quando, pro quoniam: simul geminatum, pro & &*.

VI. Præpositio, (1.) Pro nomine: ut, *super, pro superstes, in hoc Virg. O mihi sola mei super Astyanactis imago*. (2.) Pro adverbio: ut, *ante, post, infra*; pro, *antea, postea, inferius*.

VII. Interjectio, pro nomine vel adverbio: ut, *Hei mihi, pro malum vel male mihi est*. *Vae tibi, pro magnum malum tibi sit*.

VIII. Conjunctio, pro adverbio: ut, *Ac, atque, in significatione comparandi sive eligendi*. *Sed, pro imò, ap. Plaut. Habet gladium, sed duos*. *Si, pro an, in hoc Ter. Visam, si domi est*.

ENALLAGE strictius dicta.

ENALLAGE strictius dicta est, quâ una vox pro alia ejusdem partis orationis, veluti, nomen pro nomine, verbum pro verbo, &c. ponitur. Hoc pacto,

I. In nomine Enallage fit,

1. Qualitatis: ut, (1.) Substantivum pro adjectivo: ut, *Exercitus victor, pro victorioso; scelus, pro scelesto*. Sic & abstractum pro concreto: ut, *conjugium, pro conjuge*, Virg. *Æn. ii. 579*. Sic, *marrimonia, pro uxoribus*, Justin. iii. 3. 8. *Servitia, pro servis*, Sallust. *Catil. 24*. *Amicitias tibi junge pares, pro pares amicos*, Ovid. *Trist. iv. 4. 44*. Sic, *Nobilitas, pro nobilibus; juvenus, pro juvenibus; vicina, pro vicinis, vulgò dicuntur*. (2.) Adjectivum pro substantivo: ut, Cic. *Possum falli, ut humanus, pro ut homo*. Sic & concreta, pro abstractis: ut, *verum, bonum, aequum; pro, veritas, bonitas, aequitas*. (3.) Proprium pro appellativo: ut, Senec. *Omne tempus Clodios, non omne Catones fert*; i. e. *omne tempus fert homines improbos, non omne autem viros probos*. Mart. *Sint Macenates, non deerunt, Flacce, Marones*; i. e. *Sint munifici patroni, non deerunt boni poetae*. (4.) Appellativum pro proprio: ut, *Urbs, pro Roma; Philosophus, pro Aristotele; Orator, pro Cicerone*.

2. Speciei: ut, (1.) Primitivum pro derivativo: ut, *Dardana arma, pro Dardania, Laticem Lyæum, pro Lyæum*, ap. Virg. (2) Derivativum pro primitivo: ut, *Ter denis navibus ibant, pro ter decem*. Juven. *Cum jam sexiâ service feratur, pro sex cervicibus*.

3. Figuræ: ut, (1.) Simplex pro composito: ut, *avus, pro abavus; nepos, pro pronepos*. (2.) Compositum pro simplice: ut, *consceleratus, pro sceleratus*.

II. In Pronomine Enallage fit,

1. Significationis: ut, cum relativa & reciproca inter se permutantur, de quo p. 13.

2. Speciei, (1.) Primitivæ pro derivativa: ut, *Frequentia vestrum, Voluntas vestrum*; pro, *vestra*. *Labor mei, tui*; pro, *meus, tuus*. (2.) Derivativæ pro primitiva: ut, *Desiderium tuum, Odium tuum, pro tui*. Vid. p. 12.

3. Figuræ, (1.) Simplicis pro composita: ut, *Quis, pro aliquis*. (2.) Compositæ pro simplice: ut, *Tibimet, pro tibi; Memet, pro me*, ap. Senec. *Agam. x. 798. & OEdip. x. 247. ubi met planè redundat*.

III. In Verbo Enallage fit,

1. Generis: ut, (1.) Activum pro passivo: ut, Virg. *Nox humida caelo precipitat*, pro *precipitatur*. Liv. *Jam verteterat Fortuna*, pro *versa erat*. [Nisi in his potius est Ellipsis pronominis s. e. statueret.] (2.) Passivum pro activo: ut, Virg. *Placitam Paci nutritor olivam*, pro *nutri*. Colum. *Cacumina virgarum*, ne *luxuriarentur*, mutilato, pro *luxuriarent*.

2. Speciei: ut, (1.) Primitiva pro derivativa: ut, Ter. *Pellere fores*, pro *pulsare*. Plaut. *Qui Syracusis habet*, pro *habitat*. Virg. *Cernere ferro*, pro *certiare*. (2.) Derivativa pro primitiva: ut, *Madesco*, *tepesco*, *serveco*, & similia, ap. Poetas; pro, *mado*, *tepeo*, *serveo*. Item, *Ducere exercitum*, *Agitare latitiam*, *Obiectare periculis*; pro, *ducere*, *agere*, *obijcere*, ap. Sall. *Imperito*, pro *impero*, ap. Lucret. *Dormito*, pro *dormio*, ap. Cic.

3. Figura: ut, (1.) Simplicis pro composita: ut, Virg. *Masturnaque timorem mittite*, pro *omitte*. Cic. *Ponit personam amici*, cum induit iudicis, pro *deponit*. Sic *colere*, ap. Liv. xxiv. ult. pro *incolere*. *Scindere*, ap. Plaut. Bacch. iv. 9. 130. pro *exscindere*. *Servare*, ap. Virg. Geo. i. 335. pro *ob-servare*, &c. (2.) Composita pro simplice: ut, *Deprecor*, ap. Justin. xi. 9. pro *precor*. *Retine me*, ap. Ter. Heaut. iii. 4. 23. pro *tene*.

IV. In Participio à quibuldam Enallage statuitur significationis, (1.) Activi pro passiva: ut, Virg. *Tendenti barba cadebat*, pro *tonso*. Id. *Volventibus annis*, pro *volutis*. Sic, *vehens*, pro *eo qui vehitur*, Cic. *Gignentia*, pro *his quae à terra gignuntur*, Sallust. (2.) Passiva pro activa: ut, Virg. *Tum breviter Dido, vultum demissa, profatur*. Ovid. *Albentes laniata comas*; pro, *demittens*, *lanians*. * At in prioribus Ellipsis est pronominis *me*, *te*, vel *se*; in posterioribus, praepositionis *ad*, vel *quod ad*.

V. In Adverbio Enallage fit, (1.) Ratione significationis: ut cum adverbia loci & temporis inter se permutantur: ut, *ubi*, pro *quando*; *ibi*, pro *tum*; *hinc*, pro *ab eo tempore*, &c. Item, cum illa qualitatis, *benè* & *malè*, pro *valdè*, quod intendendi est, ponuntur: ut, Cic. *Sermo benè longus*. Plaut. *Malè cum metu*. Sic cum numerus certus ponitur pro incerto: ut, *Millies audiui*, i. e. *sapissimè*. *O terque quaterque beati*, i. e. *maximè beati*. (2.) Ratione figurae: ut, cum *quò*, *quà*, pro *quocunque*, *quacunque*, adhibentur.

VI. In Praepositione denique & Coniunctione Enallage fit, cum aliae pro aliis ponuntur: ut, Cic. *Ad iudicem agere*, pro *apud*. Ter. *Gratum esse adversus aliquem*, pro *erga*. * Sic, *Ei*, pro *enim*; *si*, pro *quamvis*; *dum*, pro *dummodo*, &c.

HETEROSIS.

HETEROSIS est, cum unius ejusdemque vocis Accidentia alia pro aliis ponuntur. Ea autem in Nomine, Pronomine & Verbo praecipue locum habet.

I. In Nomine & Pronomine Heterosis fit,

1. Generis, (1.) Neutri, pro masculino: ut, Ter. *Ego quoque unà pereos*, quod *mibi est carius*, pro *qui mibi sum carior*. (2.) Neutri, pro feminino: ut, Ter. *Vel virtus tua me*, vel *vicinitas*, *Quod ego in propinqua parte amicitia puto*, *Facit*, &c. Plin. *Nube gravidà candicante*, quod *volant tempestatem albam*, pro *quam*. * Sed in his Ellipsis potius est vocis *negotium*.

2. Numeri, (1.) Singularis pro plurali: ut, *Romanus*, *Scotus*, *Gallus*; pro, *Romani*, *Scoti*, *Galli*, &c. Item, *hostis*, *miles*, *eques*, *pedes*; pro, *hostes*, *milites*, *equites*, *pedites*. (2.) Pluralis pro singulari: ut, *Colla*, *corda*, *ora*, *pectora*, & alia plurima ap. Poetas. Ter. *Cur in his ego te conspicio regionibus*, pro *in hac regione*. Sic *liberi de una sobole*: *Nos* & *noster*, pro *ego* & *meus*.

3. Casuum, quae ANTIPTOSIS dicitur, de qua mox.

II. In Verbo Heterosis fit,

1. Modi, (1.) Indicativi, pro subjunctivo: ut, Virg. *Et si non alium latè jactaret*

jaſtaret odorem, *Laurus erat*, pro *eſſet*. Hor. *Me truncus illapſus cerebro ſuſtulerat*, pro *ſuſtulifſet*. Pro imperativo: ut, Cic. *Tu hoc ſilebis*, pro *ſila*. Pro infinitivo: ut, Plaut. *Verum ego illum, quanquam violentus eſt, ſpero mutari poſſe*, pro *poſſe*. (2.) Subjunctivi, pro indicativo: ut, Plaut. *Debetis velle qua velimus*, pro *volumus*. Sall. *Ubi ſocordia te atque ignavia tradideris, nequidquam Deos implores*, pro *implorabis*. Pro imperativo: ut, Ter. *Quiſceas*, pro *quiſce*: & ſic paſſim. (3.) Imperativi pro indicativo: Virg. *Si fortuna gregem ſuppleverit, aureus eſto*, pro *eris*. (4.) Infinitivi pro imperf. indicativi: ut, Ter. *Facile omnes perferre ac pati*, pro *perſerebat ac patiebat*. Pro ſubjunctivo: ut, Liv. *Bona cenſuerunt reddi*, pro *ut redderentur*. Virg. *Stabant orantes primi tranſmittere curſum*, pro *ut primi tranſmitterent*.

(2.) Temporis, (1.) Preſentis pro imperfecto: ut, Ter. *Tu ſi hic ſis, aliter ſentias*; pro, *eſſes, ſentires*. Pro præterito: ut, Plaut. *Quandudum in portum venis*? pro *veniſti*. Id. *Hunc cenſebat te eſſe, cum vocat ad prandium*, pro *vocavit*. Sic paſſim in narrationibus: ut, Ter. *Effertur, imus*, pro *elatus eſt, ivimus, &c.* Pro futuro: Vel modi ejuſdem; ut, Plaut. *Quam mox navigo Epheſum*, pro *navigabo*. Cic. *Nunc quidem non dubito quin, quoad planè valeas, te neque navigationi, neque via committas*, pro *commiſſurus ſis*. Id. Cato affirmat, ſe vivo, illum non triumphare, pro *triumphaturum eſſe*. Vel diverſi: ut, Sall. *Quem neque gloria, neque pericula excitant, nequidquam hortère*, pro *hortaberis*. Virg. *Eloquar, an ſileam*? pro *eloquar an ſilebo*. (2.) Imperfecti, pro præſentis: ut, Cæſ. *In eo itinere perſuadet Caſſico, ut regnum in ſua civitate occuparet*, pro *occupet*. Pro pluſquamperfecto: ut, Sall. *Neque diutius Numida reſiſtere quiviſſent, niſi pedites cum equitibus permixti magnam cladem in congreſſu facerent*, pro *feciſſent*. (3.) Perfecti, pro præſentis: ut, Virg. *Magnum ſi pectore poſſet Excuiſſe Deum*, pro *excutere*. Pro pluſquamperfecto: ut, Id. *Jam flammæ tulerint, inimicus & hauſerit enſis*; pro, *inſiſſent, hauſiſſet*. Pro futuro: ut, Liv. *Si hoc bene fixum omnibus deſtinatumque in animo eſt, viciſtis*, pro *vincetis*: vel, *tam certa futura eſt veſtra victoria, quam ſi jam exiſtiſſet*. Huc pertinent & Comica iſta, *Petrii, occidi, actum eſt de me*. Sic & perfectum ſubjunctivi pro futuro indicativi, in talibus. Ter. *Si paululum modo quid te ſugerit, ego perierim*, pro *peribo*. Virg. *Nec vos arguerim, Teucri*, pro *arguam*. Ter. *Laceres, quemquam naſta ſis*, pro *nanciſceris*, vel *naſta fueris*. (4.) Pluſquamperfecti pro imperfecto: ut, Curt. *Si ſaniora conſilia pati potuiſſet, contentus patrio cederet alieni imperii ſinibus*, pro *poſſet*. (5.) Futuri ſimplicis pro præſentis: ut, Ter. *Verbum hercle hoc verum erit*, pro *eſt*. Et, modo diverſo: ut, Ter. *Sic me Dii amabunt*, ut, &c. pro *Sic me Dii ament*. (6.) Futuri exacti, pro ſimplice: ut, Cic. *Reſpiraro, ſi te videro*; pro, *reſpirabo, ſi te videbo*. Pro imperativo: ut, Virg. *Luant peccata; neque illos juveris auxilio*, pro *juvato, vel juves*.

3. Numeri, (1.) Singularis, pro plurali: ut, Sall. *Quæ loca Numidia appellatur*, pro *appellantur*. (2.) Pluralis, pro ſingulari: ut, Cic. *Eodem anno Moloni Rhodio dedimus operam*, pro *dedi*.

(4.) Perſonæ, (1.) Primæ pro tertia indefinitè poſitâ: ut, Curt. *Aberat ea regio L. ſtadia ab aditu quo Ciliciam intramus*, pro *homines intrant, vel Cilicia intratur*. (2.) Secundæ, pro prima, cum quis ſeipſum alloquitur tanquam alium: ut, Ovid. *Impia quid dubitas Deianira mori*? pro *ego dubito*. Pro tertia indefinitè poſita: ut, Ter. *Fidelem hand ſerme mulieri invenias virum*, pro *quis inveniat*. (3.) Tertiæ, pro prima: ut, Ter. *Si quis me quæret ruſus*. D A. *Præſto eſt*, pro *præſto ſum*, nam ipſe loquitur.

ANTIPTOSIS.

ANTIPTOSIS eſt, caſus pro caſu poſitio; ut,

M 2

3. Nomina-

- I. Nominativus, (1.) Pro accus. Hor. *Uxor inuicti Jovis esse nescis*, pro *te esse uxorem*. (2.) Pro vocat. ut, Virg. *Adsis latitia Bacchus dator*, pro *Bacche*.
- II. Genitivus, (1.) Pro nominat. Plin. *Canum degeneres*, Liv. *Expediti militum*, pro *canes, milites*. (2.) Pro dativo: Sall. *Corporis & fortuna bonorum*, ut *initium, finis est*. Liv. *Ut civitates Asia, qua Attali stipendiaria fuissent, Eumeni vestigal penderent*; pro, *bonis, Attalo*. (3.) Pro accusat. cum AD: Sall. *Ne alium patarent ac Numantia cognitus esset*. Liv. *Classis viginti ferme navium Rhegii stabat*; pro, *ad Numantiam, ad Rhegium*.
- III. Dativus, (1.) Pro nom. Virg. *Cui nunc cognomen Iulo*, pro *Iulus*. (2.) Pro genit. Ovid. *Cui dextra trifidus ignibus armata est*, pro *cujus*. (3.) Pro accusat. Mart. *Nobis non licet esse tam desertis*, pro *desertos*. Et cum AD: ut, Virg. *It clamor caelo*, pro *ad caelum*. (4.) Pro ablat. cum A vel AB: ut, Virg. *Neque cernitur ulli*, pro *ab ullo*.
- IV. Accusativus, (1.) Pro nominat. Plaut. *Meam uxorem, Libane, nescis qualis fiet*; pro, *nescis qualis sit uxor mea*. Ter. *Illum ut vivat, optant*; pro, *optant ut ille vivat*. Cic. *Rem vides quomodo se habeat*; pro, *vides quomodo res se habeat*. (2.) Pro dativo: Sall. *Ut arma sua quisque stantes incumbere*, pro *armis suis*. Apul. *Timore hoc inani persuntti longe peiores inbasimus laqueos*; pro, *pejoribus laqueis*. (3.) Pro ablat. Virg. *Omnia Mercurio similis*, pro *[in] omnibus*. Plaut. *Ego illum andivi in amorem habere*, pro *in amore*.
- V. Vocativus, pro nom. Virg. *Quibus Hecitor ab oris Expectate venis*, pro *exspectatus*.
- VI. Ablativus, (1.) Pro dat. Sall. *Aliquo negotio intentus*, pro *alicui negotio*. Virg. *Hæret pede pes*, pro *pedi*. (2.) Pro accus. Ovid. *Sæpe suo victor levis in hoste fuit*, pro *in hostem*.

SYNESIS.

SYNESIS est, quando structura non ad vocem, sed ad sensum sive intellectum refertur. Estque triplex,

- I. Generis tantum: ut, Ter. *Scelus postquam ludificatus est virginem*, pro *scelus*. Liv. *Capita conjurationis virgis casti*, pro *principes*. Id. *Latium Capuaque agro muliati*, pro *Latini & Campani*.
- II. Numeri tantum: ut, (1.) In collectivis, qualia sunt, *populus, plebs, turba, pars, manus, juventus, &c.* Liv. *Clamor inde concursusque populi, mirantium quid rei esset*. Ovid. *Thura ferant, placentque novum pia turba Quirinum*. Virg. *Pars epulis onerant mensas*. (2.) In partitivis, qualia, *quisque, uterque, neuter, &c.* ut, Liv. *Missi confestim honoratissimus quisque ex patribus*. Sall. *Uterque cum illo graves inimicitias exercebant*. Plaut. *Ut caveres, neuter ad me iretis cum querimonia*.
- III. Utriusque simul; ut, Sall. *Pars in crucem acti, pars bestiis obiecti*. Liv. *Ha ingens turba circumfusi fremebant*. Stat. *Subeunt, Tegea juvenus Auxilio tardis*.
- NOT. Nonnunquam ad idem nomen collectivum numeri singularis referuntur duo verba, alterum singulare, alterum plurale: ut, Virg. *Pars stupor innupta donum exitiale Minervæ, Et molem mirantur equi*. Id. *Undique visenda studii Trojana juvenus Circumsusa ruit, certantque illudere capto*. Sic in illo Sall. *Familia nostra cum populo Romano bello Carthaginiensi amicitiam instituit*. --- *Quorum progeniem vos, P. C. nolite pati frustra a vobis auxilium petere*, a verbo singulari instituit, ad adjectivum plurale quorum, transitur.

SYNESIS quoque in explicitam & implicitam distingui potest.

EXPLICITA est, in qua substantivum clare exprimitur, cui adjectivum vel verbum ita redditur, ut non cum eo, sed cum alio cui idem est sensus, conveniat: ut in exemplis prædictis.

IMPLICITA est, in qua substantivum non exprimitur, sed in adjectivo antecedente continetur: ut, Ter. *Id mea minime refert, qui sum natus maximus*: ubi qui refertur ad ego, quod in mea includitur. Cic. *De hereditate Preciana*, qua quidem mihi magno dolori est (valde enim illum amavi) hoc velim cures: ubi per illum intellige Precium, quod in Precianus continetur.

ANACOLUTHON.

ANACOLUTHON est, cum consequentia antecedentibus non coherant: ut, Ter. *Nam nos omnes, quibus est alicunde aliquis obiectus labor, Omne quod est interea tempus, priusquam id refectum est, lucro est*: ubi nihil est cum quo conveniat illud, *Nos omnes*: Auctor autem incepit, quasi dicturus esset, *lucro habemus*: finivit, quasi dixisset, *nobis omnibus*. Sic Varro, *In Arcadia scio me esse spectatum suum*, quæ præ pinguitudine carnis non modo surgere non posset; sed etiam ut in ejus corpore forex, exesa carne, nidum fecisset, & peperisset mures, Pro, sed etiam adeo pinguem, ut in ejus corpore, &c.

HELLENISMUS.

HELLENISMUS (qui & GRÆCISMUS) est, quo Auctores, à Latina consuetudine recedentes, Græcos imitantur. Estque duplex, *Analogicus* & *Syntacticus*.

HELLENISMUS *Analogicus* est, quo nomina Latina Græco more terminantur, vel flectuntur. Prioris generis sunt, *Helene, Crete, Nymphe, &c.* pro, *Helena, Creta, Nympha*. Item, *Antiphon, Demiphon, Milon*; pro, *Antipho, Demipho, Milo, &c.* Posterioris sunt: In prima declinatione, gen. sing. *auras*. In secunda, gen. sing. *Orpheos*, dat. *Orphei*, accus. *Orphea*. In tertia, gen. sing. *Pallados*, accus. *Pallada*; dat. plur. *Troasin*, accus. *Troadas*. De quibus omnibus in Etymologia abundè diximus.

HELLENISMUS *Syntacticus* est, quo Syntaxis à communi Latinorum ratione discrepans, ad Græcorum consuetudinem conformatur. Is autem multiplex ac varius est: præcipuè verò locum habet in his & similibus;

1. Cum nominibus substantivis diversi generis adjectivum neutrum adiungitur: ut, Cic. *Omnium rerum mors est extremum*. Virg. *Triste lupus stabulis*. De quibus suprà p. 2.
2. Cum certis nominibus adjectivis & verbis genitivus additur: ut, *Proflans animi, Degener virtutis, Flavus comarum, &c.* Item, *Abstine irarum, Desine querelarum, &c.* De quibus p. 17 & 27.
3. Cum verbis certandi, distandi, coeundi, arcendi, dativus subjicitur. Vid. p. 35.
4. Cum accusativus (pro nominativo) verbo, quod ad totam orationem subsequenter refertur, jungitur: ut, Plaut. *Ego te faciam ut miser sis*. Id. *Quo leto censes me ut peream potissimum*.
5. Cum verbo infinito ESS E, ac similibus, nominativus pro accusativo apponitur: ut, Ovid. *Acceptum refero versibus esse nocens, pro me esse nocentem*. Perf. *Postquam destituit esse Mæonides*, i. e. somnare desinit se esse Homerum. Hor. *Patiarque vel inconsultus haberi*, i. e. me inconsultum haberi. Vid. p. 5.
6. Cum dativus, antecedenti respondens, pro accusativo, verbo ESS E & similibus adiungitur: ut, Mart. *Penelope licet esse tibi sub Principe Nerva*, pro *Penelopen*. V. Max. *Maximo tibi & civi & duci evadere contigit*, pro *maximum civem & ducem*. Vid. p. 5.
7. Cum nominibus adjectivis vel substantivis additur infinitivus, ubi Latina loquendi ratio alia est: ut, Hor. *Fruges consumere nati*, pro *ad fruges consumendas*. Sic, *Liber dignus legi*, pro *lectu*, vel *qui legatur*; *Amor cognoscere*, pro *cognoscendi*. Vid. p. 56 & 63.
8. Cum accusativus partis vel adjuncti adjectivis vel verbis subjicitur:

ut,

ut, Hor. *Fractus membra*. Virg. *Piñi scuta Labici*. Id. *Expleri mentem neque*. De qualibus dictum, p. 15 & 83.

9. Cum neutra adjectivorum pro adverbis ponuntur: ut, Hor. *Perfidum videns*. Virg. *Acerbum tuens*; pro, *perfidè, acerbè*. Vid. p. 39.

10. A Græcis tractum & hoc genus Ellipseos, Virg. *Urbem quam statim vestra est*, pro *urbis quam urbem*. Item istud ejusd. *Saxum antiquum, ingenio campo qui fortè jacebat Limes agro positus*, pro *quod*.

11. Græcorum denique more dicta sunt hæc Horatiana, *Mamma putres*, *Equina quales ubera*, pro *qualia*. Et, *Anima quales neque candidiores Terra tulit*, pro *qualibus*.

NOT. Ad Hellenismum pleraque pertinent *Antiptoseos*, haud pauca & *Heteroseos*, (ut ex præcedentibus liquet) exempla.

ARCHAISMUS.

ARCHAISMUS est, loquendi ratio priscis usitata, sed meliori ævo penitus vel penè obsoleta. Is itidem duplex est, *Analogicus* & *Syntacticus*.

ARCHAISMUS *Analogicus* est, cum pro vocibus usitatis voces adhibentur exoletæ formæ: ut, *Aulæ*, pro *aula*; *lactes*, pro *lac*; *sanguens*, pro *sanguis*. *Ejus annus causa*, pro *annus*. *Nihil ornatus, nihil tumultus*, pro, *ornatus, tumultus*. *Mis, sis*; pro, *mei, tui*. *Olli*, pro *illi*. *Quis, quisquam*, gen. fem. *Dunt*, pro *dente*. *Expugnassere, impetrassere*; pro, *expugnaturum, impetraturum esse*. *Cassimus*, pro *ceperimus*; *adaxini*, pro *adegerint*. *Aperibo, audibis*; pro, *aperiam, audies*. *Moriri*, pro *mori*. *Spem*, pro *sim*. *Euat*, pro *sit*. *Here, quæse, dencum*; pro, *heri, quasi, donec*. *Nem*, pro *non*; *endo, indu*, pro *in*, &c. De quibus in parte prima.

ARCHAISMUS *Syntacticus* est, cum constructio usu antiquata reducitur. Ejusmodi sunt;

1. Cum verbalia in IO cum casu sui verbi construuntur: ut, Plaut. *Quid tibi hanc curatio est rem?* Vid. p. 58.

2. Cum verba *Utor, abutor, fruor*, accusativum adsciscunt. Vid. p. 48.

3. Cum participia futura activa, ac præterita passiva, cum verbo ESSE, pro indeclinabilibus accipiuntur: ut, Cic. *Hanc sibi rem præsidio sperant futurum*. Plaut. *Iustam rem & facilem esse oratum à vobis volo*. Vid. Etym. p. 107.

4. In *Absente nobis, Præsente testibus*. Vid. supra p. 70.

C A P. IV.

De HYPERBATO ejusque speciebus.

HYPERBATON est, cum consuetus verborum vel sententiarum ordo turbatur. Ejus species sunt, *Anastrophe*, *Hysteron proteron*, *Hypallage*, *Synchysis*, *Tmesis*, *Parentesis* & *Hyperbaton strictius dictum*.

ANASTROPHE.

ANASTROPHE est, vocum, maximè præpositionum, præpostera collocatio: ut, *Celsus Cornelius, Pollio Asinius*, prænomine postposito. Ovid. *Quam face sustineo testis superba petam*, pro *face quam*. Virg. *Italiam contra His accensa super*, *Spemque metusque inter dubii*. Ter. *I præ, sequar*, pro *præ*. Virg. *Collo dare brachia circum*, pro *circumdare*. Lucr. *Principio terram Sol excoquit & facit are*, pro *arefacit*.

HYSTERON PROTERON.

HYSTERON PROTERON est, cum quod sensu posterius est priore loco ponitur: ut, Ter. *Valet atque vivit*; pro, *Vivit & valet*: naturâ enim prius est vivere

vivere quàm valere. Sic Virg. Moriamur & in media arma ruamus; pro, in media arma ruamus & moriamur. Id. Postquam altos tetigit fluctus & ad aquora venit. At primum debuerat dicere, Venit ad aquora; deinde, tetigit fluctus.

HYPALLAGE.

YPALLAGE est, mutua casuum permutatio: ut, Virg. Dare classibus Austros; pro, Dare classes Austris, sive ventis. Id. Necdum illis labra admovi; pro, Necdum illa labris admovi. Cic. Gladium vaginâ vacuum in urbe non vidimus; pro, vaginam gladio vacuum.

SYNCHYSIS.

YNCHYSIS est, confusus atque intricatus verborum ordo: ut, Hor. Namque pilâ lippis inimicum & ludere crudis; pro, lippis & crudis. Virg. Saxa vocant Itali mediis quæ in fluctibus Aras; pro, quæ saxa in mediis fluctibus Itali vocant Aras. Tibull. Vidi ego qui juvenem seros desisset amores; pro, Vidi ego juvenem, qui, &c.

TMESIS.

TMESIS est, vocis compositæ intersectio, unâ vel pluribus aliis interjectis: ut, Virg. Septem subjecta trioni Gens, pro septentrioni. Id. Jamque adeo super unus eram, pro supereram. Ter. Quæ meo cunque animo lubitum est facere, pro quacunque. Cic. Per mihi, inquam, gratum feceris, pro pergratum.

PARENTHESIS.

PARENTHESIS est, sententia sermoni, antequam absolvatur, interjecta: ut, Virg. Tityre, dum redeo (brevis est via) pascere capellas. Hor. Cetera de genere hoc (adeo sunt multa) loquacem Delassare valent Fabium.

HYPERBATON strictius dictum.

HYPERBATON strictius dictum, est verbi, quo sententia perficitur, longior dilatio: ut, Virg.

Interea Reges: ingenti mole Latinus
Quadrifugo vehitur curru, cui tempora circum
Aurati b's sex radii fulgentia cingunt;
Solis avi specimen: bigis it Turnus in albis,
Bina manu lato crispans hastilia ferræ:
Hinc pater Æneas Romana stirpis origo,
Siderco flagrans clypeo & cœlestibus armis;
Et juxta Ascanius magna spes altera Roma:
Procedunt castris. -----

ubi inter nominativum Reges & verbum Procedunt, hemistichium ac totum septem versus interfecerunt.

APPENDIX,

De Virtutibus & Vitiis orationis.

ORationis præcipuæ VIRTUTES sunt, 1. Puritas. 2. Perspicuitas. 3. Equilibras. 4. Proprietas. 5. Suavitas. 6. Simplicitas. Quibus singulis sua VITIA opposita sunt. Quamvis autem ex his virtutibus sola prima ad Grammaticam, ceteræ ad Rhetoricam, propriè pertineant: nobis tamen hæud ab re fore visum est, si singulas, vitiaque cuique adversantia, hic breviter perstringeremus.

I. PURITAS orationis postulat, ne quid regulis artis, vel rectè loquentium consuetudini officiat.

I. Regulis artis adversantur Barbarismus & Solæcismus.

BARBARISMUS est, usus vocis, aut omnino barbaræ: ut, Riderus, pro Rite; perla, pro unione; crostum, pro agello, &c. aut Latinæ quidem, sed, seripcione,

scriptione, inflexione, pronuntiatione, vel alio quocunque modo, vitiosa. **SCRIPTIONE**: ut, *Author*, pro *auctor*; *charus*, pro *carus*, &c. **INFLEXIONE**: ut, *cæla*, pro *cælis*; *stavi*, pro *steti*; *legebe*, pro *legam*, &c. **PRONUNCIATIONE**: ut, si quis *tibicen*, *cuculus*, *rubrica*, penultimâ correptâ; aut, *adamantinus*, *philosophia*, *erudit*, eâ syllabâ productâ, pronunciet.

SOLOECISMUS est, vitiosa partium orationis constructio: ut, *Acuta gladius*, *Adjuvare alicui*, *Non nega*, *Scribo cum calamo*.

2. Recte loquentium consuetudini contraria est **INSOLENTIA**, cui subijciuntur *Archaismus*, *Neoterismus* & *Idiotismus*.

De **ARCHAISMO** supra diximus. Is autem tum vitiosus est, cum præter modum & decorum, vel voces obsoletæ, vel antiquatæ vocum constructiones, in scenam denuò revocantur.

NEOTERISMUS est, vocum phrasiumve, optimis linguæ Latinæ ætatibus needum adhibitatum, usus: ut, *breviarium*, pro *summario*; *usualis*, pro *solito* vel *vulgari*; *confiscare aliquem*, pro *bonae ejus in fiscum redigere*. Sic Quinætiliani ætate, *Plenum vino*, *incumbere rei*, *adulari alicui*, pro quibus melioris ævi scriptores, *Plenum vini*, *incumbere in rem*, *adulari aliquem*, dicebant, ipso teste, introducta sunt.

IDIOTISMUS, qui & **PEREGRINITAS**, est, vocum Latinarum usus ad propriam aliarum linguarum consuetudinem conformatus. Est autem multiplex latèque diffusum hoc vitium: continet enim speciatim, *Hebraismum*, *Scoticismum*, *Anglicismum*, *Gallicismum*, omnesque eos loquendi modos, per quos homines, præsertim rudiores, suæ cujusque linguæ live idiomatis consuetudine abrepti, à nativâ Latine loquendi ratione decurrant: in quos etiam viri doctissimi interdum necopinantes prolabantur.

II. **PERSPICUITAS** orationis postulat, ut ea clara facilisque intellectu sit. Ei contraria est **AMPHIBOLOGIA**, quæ est oratio constructionis ambiguitate obscurata: ut in illo oraculi ad Pyrrhum, *Αὐτὸς, Ἐακίδα, Ῥωμαῖοις νικῆσαι ποῖται*.

III. **ÆQUALITAS** orationis in eo consistit, ut ne plus minusve dicatur, quam res exigit. Plus dicit **TAUTOLOGIA**, i. e. inanis ejusdem rei per verba diversa repetitio: ut, *Ipse egomet venio*. *Exultans redeo*, *gaudensque revertor*. Item & **PERISSOLOGIA**, i. e. adjectio superflua, sine ullâ vi rerum: ut, *Ibant quæ poterant, quæ non poterant non ibant*. Minus dicit **TAPINOSIS**, cum infra rei magnitudinem subsidit oratio: ut, *Saxea verruca in summo montis vertice*.

IV. **PROPRIETAS** voces aptas poscit, & rei respondentes. Huic virtuti opponitur **ACYROLOGIA** vel **CATACHRESIS**, i. e. impropria vocis usurpatio: ut, *Spe rare*, pro *timere*. Juv. *Fam quartanam sperantibus ægris*. Virg. *Vir gregis ipse caper decraverat*. Abusive, inquit Servius, nam vir five maritus tantum hominum est.

V. **SUAVITAS** *Euphoniâ* gaudet, i. e. gratâ auribus literarum vel vocum compositione. Huic **CACOPHATON** opponitur, quæ est injucunda & male sonans literarum positio vel repetitio: ut, *conlaudo*, *convigo*; pro, *collando*, *convigo*. Virg. *Sola mihi tales casus Cassandra canebat*: ubi ea syllaba sæpius iteratur. Item **CACOSYNTHETON**, quæ est indecens verborum structura: ut, Virg. *Versâque juvenum Terga fatigamus hastâ*.

VI. **SIMPLICITAS** denique orationis exigit, ut nihil ei insit affectati. Huic adversatur **CACOEZELIA**, i. e. nimium elegantiae studium: ut, Ovid. *Aurea axis erat, terno aureis, aurea summa Curvatura rota, radiorum argenteus ordo*.

De ordine Grammaticæ Resolutionis, deque Interpretationum Notis & usu, quæ hîc vulgò adjici solent, Rudimentis nostris, quantum tironibus suffecerit diximus.

F I N I S.

GRAMMATICÆ

L A T I N Æ

INSTITUTIONUM

Pars. Tertia,

De ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA est ea Grammaticæ pars, quæ literarum naturam & affectiones, rectamque ad eò scribendi rationem docet.

LITERA est minima pars vocis articulata quæ scribi potest individua.

In Orthographia, sive de literis doctrina, quinque potissimum sunt tractanda. 1. De literarum Numero & Divisione. 2. De ipsarum Accidentibus. 3. De Scriptura. 4. De Pronunciatione. 5. De literarum in syllabas Digestione.

C A P. I.

De Literarum Numero & Divisione.

LITERÆ apud Latinos usitatæ sunt quinque & viginti, A, B, C, D, E, F, G, H, I, Jod, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, Vau, X, Y, Z. Ex quibus K, Y & Z in vocibus origine Græcis tantum adhibentur.

Literæ dividuntur in *Vocales & Consonantes.*

VOCALIS est, quæ plenum per se sonum edit.

Suntque sex, A, E, I, O, U, Y.

CONSONANS est, quæ non nisi vocali juncta plenum sonum exprimit.

Consonantes autem sunt decem & novem, nimirum reliquæ literæ omnes præter vocales; B, C, D, F, G, H, J, K, L, M, N, P, Q, R, S, T, V, X, Z.

A

Con.

Consonantes, vel Simples sunt: vel Duplices, sive Compositæ.

SIMPLICES sunt omnes, præter duas, X & Z.

Hæ autem *DUPLEXES* idè appellatur, quod duarum consonantium vim habeant. X enim valet CS, ut, *dux*, pro *duc*, unde genitivus *ducis*; vel GS, ut, *Rex*, pro *Reg*, unde genitivus *Regis*. Z verò valet DS, ut, *Zona*, pro *dsona*.

Simplices rursus *Consonantes* dividuntur in *Mutas & Semivocales*.

MUTÆ sunt novem, B, C, D, G, J, K, P, Q, T: sic dictæ, quòd absque vocali socia nullum sonum edant.

SEMIVOCALES sunt octo, F, H, L, M, N, R, S, V: sic nominatæ, quòd ad vocales propius accedant, atque absque earum adminiculo aliquo modo pronunciari possint.

Ex *Semivocalibus*, quatuor, L, M, N, R, *LIQUIDÆ* appellantur, eò quòd in pronunciando quasi liquecant, h. e. aquæ instar facillè celeriterque fluant, seu proferantur.

Quatuor autem, F, H, S & V, *SPIRANTES* dici possunt, idè quòd cum spiritu quodam pronuncientur. H enim est flatus gutturalis, S dentalis; F & V labiales sunt.

C A P. II.

De Literarum Accidentibus.

LITERIS præcipuè accidunt septem, 1. Ordo. 2. Figura. 3. Compositio. 4. Cognatio. 5. Mutatio. 6. Pro integris vocibus positio. 7. In numeris notandis usurpatio.

I. Ad Literarum *ORDINEM* pertinet inquirere, cur A, verbi gratiâ, primo loco, Z ultimo constituatur. Cujus rei quamvis aliqua ratio reddi possit: quia tamen ordo literarum plerumque arbitrarium, ac apud varias gentes varius est; supervacaneus nobis futurus videtur, atque ad nullum usum comparatus labor, anxie de eo subtiliterque disquirere.

II. Respectu *FIGURÆ* seu *FORMÆ*, literæ bifariam distinguuntur.

1. In *MAJUSCULAS*, sive Literas *majoris figuræ*, A, B, C, D, E, F, G, H, I, J, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z. Et *MINUSCULAS*, sive quæ *minore figurâ* pinguntur: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z. Illæ alio nomine *Quadrata*, *Unciales* & *Capitales*; hæ literæ *Inferioris formæ*, quibusdam & *Infraçtæ* appellantur.

2. In *ROMANAS*, sive quæ crassiore & perpendiculari formâ scribuntur: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z. Et *ITALICAS*, sive quarum ductus exiliorum sunt & obliquiores: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z.

* De diverso harum omnium usu postea dicetur.

III. COMPOSITIO in vocalibus præcipuè spectatur. Ejus ratione *Vocales* vel *Simplices* appellantur, vel *Compositæ*.

SIMPLICES dicuntur, cum singulæ separatim suum sonum exprimunt: Vel aliter, cum tot, quot ipsæ sunt, syllabas efficiunt: ut in *Ædon*, *Caius*, *Poëta*, trisyllabis; *Menelaus*, *Tyndareus*, *Deiphobus*, tetrasyllabis.

COMPOSITÆ vocantur, cum duæ in unum sonum seu syllabam coalescunt.

Id autem dupliciter fit, 1. Cum prioris vocalis sonus liquefcit, & quasi evanescit: ut cum, præeunte *g*, *q*, vel *s*, sequitur *u* cum alia vocali, veluti in *sanguis*, *aqua*, *suadco*. Vel 2. Cum utriusque vocalis sonus ex æquo ferè auditur. Et hæc *Vocalium compositio* alio nomine *Diphthongus* dicitur.

DIPHTHONGUS, aliter *Bivocalis* nuncupata, est sonus ex duarum vocalium sonis in unum junctis conflatus.

Diphthongi vulgò numerantur quinque; *a* vel *ae*, ut *etas* vel *aetas*; *œ* vel *oe*, ut *cœna* vel *coena*; *au*, ut *aurum*; *eu*, ut *euge*; *ei*, ut *hei*. Quibus à nonnullis, neque omninò præter rationem, tres aliæ adduntur: *ai*, ut *Maia*; *oi*, ut *Troia*; *ui* vel *yi*, ut *huic*, *harpuia* vel *harpyia*.

Ex *Diphthongis*, uti nunc pronunciantur, duæ *Improprie* sunt, *ae* & *oe*, utpote in quibus prioris vocalis sonus non percipitur. Cæteræ *Proprie* sunt; in iis enim utriusque vocalis soni exaudiuntur.

IV. COGNATIONE seu *Affinitate* quædam inter se junctæ sunt, (1.) Literæ ejusdem classis: ut *Vocales* omnes, *a*, *e*, *i*, &c. deinde *Consonantes*, & speciatim *Mutæ*, *b*, *c*, *d*, *v*. *Liquidæ*, *l*, *m*, *n*, *r*. *Spirantes*, *f*, *h*, *s*, *v*. (2.) Literæ ejusdem organi: ut *Gutturales*, omnes *vocales* & *h*. *Labiales*, *b*, *m*, *p*, *f*, *v*. *Dentales*, *d*, *n*, *t*. *Fauciales*, *c*, *g*, *k*, &c.

V. MUTATIO Literarum ex earum præcipuè cognatione fluit. Quæ enim affinis soni, vel ejusdem organi sunt, facilius aliæ in alias commutantur: ut, *e* in *i*; ut, *heri*, *quasi*, *ornavit*, *navibus*; pro quibus olim, *here*, *quase*, *ornavet*, *navebos*, dixerunt: *o* in *e*; ut, *uerto*, *verto*; *voster*, *vester*: *u* in *i*; ut, *monumentum*, *monimentum*; *optimus*, *maximus*, posterius *optimus*, *maximus*. Sic *b* in *p*; ut, *apsens*, *pleps*, in antiquis inscriptionibus, pro *absens*, *plebs*: & contrâ, *p* in *b*; ut, *absis* pro *apsis*, Græcis ἀψίς; *obsonium* pro *opsonium*, Gr. ἐψώνιον. Sic *quum*, vel *cum*; *quoi*, vel *cui*; *haud*, vel *baut*: ut innumeras alias literarum inter se, inflexione, derivatione vel compositione factas, mutationes præteream.

VI. Literarum pro integris vocibus Positio ad scripturæ compendium introducta est. Hoc pacto, Prænomena Romana, quædam unâ literâ scribuntur: ut, *A.* notat *Aulus*, *C.* *Caius*, *D.* *Decimus*, *K.*

Kaſo, L. Lucius, M. Marcus, M' vel NV Manius, N. Numerius, P. Publius, Q. Quinctus, T. Titus. Quædam ſcribuntur binis: ut, Ap. Appius, Cn. Cnaus, Op. Opiter, Sp. Spurius, Ti. Tiberius. Quædam ternis: ut, Mam. Mamercus, Sex. Sextus, Ser. Servius, Tul. Tullus. * In feminarum autem Prænominiſus literam primam intervertebant: ut J pro Caia, W pro Marca, I pro Tita.

Sic F. notat Filius, N. Nepos: ut, M. F. M. N. Marci filius, Marci nepos. Atque ita in aliis.

Itidem, P. C. notat Patres conſcripti, P. R. Populus Romanus, R. P. Res publica, S. C. Senatus conſultum, U. C. urbs condita, S. ſalutem, S. P. D. ſalutem plurimam dicit, S. P. Q. R. Senatus populusque Romanus, D. D. D. dat, dicat, dedicat, D. D. C. Q. dicat, dedicat, conſecratque, H. S. vel L. L. S. valet ſeſtertium, quaſi dicas duas aſſes & ſemiſſem, h. e. duas æris libellas & ſemiſſem. His adde Imp. pro Imperator, Coſ. pro Conſul, Aug. pro Auguſtus, & conſonâ geminatâ, Imp. pro Imperatores, Coſſ. pro Conſules, Augg. pro Auguſti, &c.

VII. Literæ ad numeros notandos apud Romanos adhibitæ erant quinque; C. I. L. V. X. Quarum valor & diſpoſitio ita ſe habent:

I	notat	I	unum.
V		5	quinque.
X		10	decem.
L		50	quingenta.
C		100	centum.
IC		500	quingenta.
CIC		1000	mille.
ICC		5000	quinque millia.
CCIC		10000	decem millia.
ICCC		50000	quingenta millia.
CCCCIC		100000	centum millia.

NOT. 1. Veteres, ut Plinius obſervat, ulterius non proceſſerunt. Quoties verò opus erat, numerum poſtremum reperebant, hoc modo, CCCICCC, CCCICCC, bis centena millia; CCCICCC, CCCICCC, CCCICCC, ter centena millia, &c.

NOT. 2. Ex horum compoſitione poteſt quivis alius numerus conſtitui. Sic II. notat duo, III. tria, VI. ſex, XV. quindecim, LXVII. ſexaginta ſeptem, CIC. IC. CC. XXVIII. annum vertentem Æræ Chriſtianæ, milleſimum ſeptingenteſimum viceſimum octavum.

NOT. 3. Si minor numerus majori præponitur, indicio eſt tantum majori adimi oportere. Itaque IV valet quatuor, IX. novem, XL. quadraginta, XC. nonaginta, IC. nonaginta novem, &c.

NOT. 4. Recentiores pro IC, D, & pro CIC, M, frequentius uſurpant.

CAP. III.

De Literarum Scriptura.

AD rectam literarum Scripturam, quæ propriè ORTHOGRAFIA est, duo in genere ac potissimum requiruntur. 1. Ut singulæ literæ eâ figurâ, mole, proportionè ac concinnitate depingantur, quas optimè scribentium consuetudo stabilivit. 2. Ut voces suis quæque literis, non alienis, scribantur.

1. Et primum quidem, magna ex parte, Præceptorum dextrâ solertiâ, & optimorum exemplorum imitatione, rectius faciliùsque, quàm ullis regulis addiscitur. Speciatim tamen proderit sequentes hæc præceptiones hîc observare:

1. Omnis linea seu versus scripturæ habere debet certam aliquam latitudinem, duabus parallelis imaginariis inclusam: intra quas ipsa literarum corpora, nonnullæ etiam & literæ integræ scribendæ sunt. Majusculæ verò, quæque apices aut appendices habent, sursum vel deorsum, pro cuiusque modulo vel figura, extra id spatium scribi debent: ut in vulgari hoc versu, quo omnes Alphabeti literæ continentur.

Gazifrequens Libycos duxit Karthago triumphos.

2. A Litera majuscula inchoare debent:

1. Nomina propria, & quæ inde deducta sunt: ut, *Moses, Hæmerus, Cicero*: item, *Mosaicus, Homericus, Ciceronianus*.

2. Voces novam periodum inchoantes.

3. Primæ versûs cuiusque literæ in carmine.

* His addunt nomina Artium: ut, *Grammatica, Rhetorica*; Dignitatum, ut, *Rex, Consul*; Festorum, ut, *Pascha, Pentecoste*: Et voces peculiarem aliquam vim sive Emphasim habentes.

3. Diversis à cæteris characteribus scribi debent:

1. Voces vel sententiæ ex auctore aliquo citatæ: item alterius linguæ vocabula.

2. Voces materialiter vel signanter positæ.

4. In initio & medio vocis *f* vel *s* scribi potest: in fine verò tantum.

5. Pars vocis ad aliam lineam pertinens notari debet signo coherentiæ, hoc modo =, vel -. Hoc Grammatici *Hyphen*, Typothetæ *Divisionem* appellant.

6. Insignis periodus novum Paragraphum postulat, h. e. novam lineam, cujus initium exiguo spatiolo ab initiis reliquarum introrsum cedat.

7. Cum

7. Cum duæ vocales, quæ aliàs diphthongum constituunt, diver-
sas syllabas faciunt, posteriori superponendum est hoc signum [..],
quam *Diaresin* vocant: ut, *aër*, *poëta*, *Brisëis*: item cum *j* & *v* con-
sonantes in vocales dissolvuntur: ut iam apud Plautum, pro *jam*;
siliua, ap. Horatium, pro *silva*.

8. Indeclinabilia cum declinabilibus concurrentia, & præpositio-
nes sine casu positæ, discriminis causâ in ultima syllaba gravi accen-
tu notantur: ut, *malè*, *pejùs*, *pestimè*, *quàm*, *unà*, *antè*, *pòst*, in-
frà, &c.

9. Syllabæ contractæ notâ circumflexi gaudent: ut, *amâssem*, *fru-
ctûs* in genit. *deûm*, pro *deorum*. Item voces Apocopen passæ: ut,
ingeni, pro *ingenii*. Item ablativi primæ declinationis cum præposi-
tio non exprimitur: ut in hoc Ovidii, *Et prior est curâ cura sepulta
novâ*. At vocalis à fine Encliticæ vocis *ne* rejecta, hoc signo [']
quem *Apostrophum* vocant, notatur: ut, *Egon'*, *ain'*, *viden'*, pro
Egone, *aïsne*, *videsne*.

II. Altera rectæ scripturæ pars, quæ docet voces suis quasque li-
teris scribere, duobus præcipuè fundamentis innititur, *Ratione* nimi-
rum, & *Auctoritate*.

1. Ratio ab origine vocum petitur: quomodo derivatum sequitur
formam primitivi. Sic, *gratia* scribitur per *t*, quia est à *gratus*;
audacia per *c*, quia est ab *audax*, cujus genitivus *audacis*. Et con-
trâ, primitiva cognoscuntur ex derivatis: quomodo *delicia* scribimus,
quia dicitur *delicatus*.

2. *Auctoritas* ex veterum usu trahitur, id est, ea scribendi ratione,
quæ reperitur in antiquis codicibus, nummis & inscriptionibus. Sic
caussa gemino *ss*, non *causa*, scripsisse Ciceronem & Virgilium te-
statur Quinctilianus. Sic *Hadrianus* cum aspiratione, non *Adria-
nus*, scribendum ostendunt veteres nummi & inscriptiones. Itidem
carus, non *charus*; *torus*, non *thorus*; *auctor*, non *author*; *iusti-
tia*, *propitius*, non *justicia*, *propicius*: Et *hiems*, *tiro*, *silva*, *fidus*,
stilus, potiùs cum Latina vocali, quàm cum Græca, *hyems*, *tyro*, &c.
Et *secundus*, *felix*, *femina*, *fetus*, quàm *fæcundus*, *fælix*, &c. libri
veteres comprobant.

¶ Adversus Orthographiam peccatur tribus modis, *Additione*, *De-
tractione* & *Immutatione*. 1. *Additione*: ut *lachryma*, pro *lacry-
ma*; *anchora*, pro *ancora*; *simulachrum*, pro *simulacrum*: & in
vett. libb. *thesaururus*, *formonsus*, *hyemps*; pro *thesaurus*, *formosus*,
hyems vel *hiems*. 2. *Detractione*: ut *Scola*, pro *Schola*; *carta*, pro
charta; *cominus*, pro *comminus*. 3. *Immutatione*, quæ bivarium
fit: Vel *Innovatione*: ut *cana*, pro *cæna*; *condicio*, pro *conditio*;
syncerus, pro *sincerus*: Vel *Transpositione*: ut, *Mecanas*, pro *Mate-
nas*; *lapidicina*, pro *lapicidina*.

C A P. IV.

De Literarum Pronunciatione.

E Mendata literarum Pronunciatio, quæ aliter ORTHOEPIA dicitur, usu & imitatione doctorum virorum addiscenda est. Hic autem in genere observandæ sunt hæ regulæ.

1. C, ante a, o, u, & consonantes, pronunciari debet ut K: ut, cado, conor, curro, clavis, Pyracmon, Cnidus, crus, Ctesipho: quasi kado, konor, kurro, klavis, Pyrakmon, Knidus, krus, Ktesipho. Ante e verò, i, y, & diphthongos æ & œ, pronuncianda est ferè ut s: ut, celer, cibus, cymba, Casar, cœtus; quasi, seler, sibus, symba, sesar, setus.

2. T, sequente i & alia vocali, sonat ut c: ut, oratio, prudentia, quasi oracio, prudencia. Excipe tamen quatuor vocum genera, in quibus t sonum suum retinet. 1. Voces à ti incipientes: ut, tiara, Tios vel Tium, urbis nomen. 2. In quibus præcedit s vel x: ut, questio, mixtio. 3. Infinitivos paragógicos desinentes in er: ut, slectier, mittier. 4. Voces omnino Græcas: ut, politia, asphaltion, herbæ nomen ap. Plin.

3. G, similiter ante a, o & u, & consonantes (ipsa g quandoque excepta) sonum eundem habet quem Græcorum Gamma, vel γ: ut, garus, Gorgones, gula, gloria, agmen, gnavus, gratus: quasi γarus, γoryones, γula, &c. At ante e, i, y, & (sequente e) ipsam g, pronunciatur ut j consonans: ut, gemma, gigno, gyrus, agger; quasi jemma, jigno, jyus, adjer. Excipiuntur voces quædam Hebraicæ: ut, Gethsemane, Gideon, Gilboa: item quædam Græcæ: ut, Gehenna, Gelanor, Gyges, gymnasium, gypsum: & Latinæ gibbar, gilvus.

C A P. V.

De Literarum in Syllabas digestionem.

SYLLABA est unius vel plurium literarum sonus uno spiritu prolatus: ut, e-o, e-at, e-a-mus, fons, frons, stirps.

De recta literarum in Syllabas digestionem observandæ sunt regulæ sequentes.

1. Consonans inter duas vocales posita, pertinet ad posteriorem: ut, a-mor, le-go, do-mi-nus.

2. Si

2. Si consonans geminetur, prior ad priorem, posterior ad posteriorem syllabam pertinet: ut, *il-le*, *an-nu-ter-ra*.

3. Consonantes quæ in initio vocis sociari non possunt, nec in medio coniungendæ sunt: ut, *ar-duus*, *por-cus*; quia nulla vox ab *rd* aut *rc* incipit.

4. Consonantes quæ principio vocis coniungi possunt, illæ nec in medio divelli debent: ut,

bd.	be-bdomas,
bl.	pu-blicus,
br.	li-bri,
ch.	ma-china,
chl.	co-chlea,
chn.	Ara-chne,
chr.	cen-chris,
chth.	I-chthyophagi,
cl.	Hiero-cles,
cm.	Pyra-cmon,
chm.	Mena-chmus,
cn.	cy-cnus,
cr.	simula-crum,
ct.	do-ctus,
dm.	A-dmetus,
dn.	Aria-dne,
dr.	Hy-dra,
fl.	cini-flores,
fr.	A-frica,
gl.	A-glaia,
gn.	Li-gnum,
gr.	ni-gredo,
nin.	o-mnis,
ph.	io-phus,
phl.	hypo-phlomos,
phr.	Eu-phrates,
pth.	na-phtha,
pl.	du-plus,
pn.	Thera-pne,
pr.	ca-prea,
ps.	seri-psa,
pt.	a-ptus,
rh.	Pyr-rhus,
sb.	Le-sbos,
sc.	pi-scis,
sch.	Æschylus,

quia dicitur

bdellium.
blandus.
brevis.
Charites.
Chloë.
χρόη, lanugo.
Chrysis.
Chihonius.
Clio.
κλυντός, elaboratus.
Cneus.
crassus.
Ctesipho.
κτώ, domo.
δρωπεδς, caliginosus.
drachma.
flos.
frater.
gloria.
gnatus.
gratus.
Mnemosyne.
pharetra.
Phlegon.
phrasis.
phthisis.
placidus.
pneuma.
presul.
psittacus.
Ptolemaus.
rhetor.
σβέσις, extinctio.
scio.
schisma.

scel. A-sclepiades,
scr. A-scras.
fm. barbari-smus,
fn. Bo-snia,
sp. ve-spa,
sph. hemi-spharium,
spl. a-splenum,
spr. a-spretum,
sq. te-squa,
st. pa-stor,
sth. Demo-sthenes,
str. ro-strum,
th. Clo-tho,
thl. A-thleta;
thr. a-thra,
tl. A-tlas,
tm. La-tmius,
thm. Ari-thmetica,
tn. Æ-tna,
thn. E-thnicus,
tr. pa-tria,

quia dicitur

sclopus.
scribo.
smaragdus.
sneida, Lat. barb. i. e. incisio?
spatium.
sphara.
splen.
spretus.
squama.
stabilis.
Sthenelus.
stratus.
thorax.
thlapsi, herbæ nomen.
thronus.
Tlepolemus.
Tmolus.
θνῆσκω, morior.
trabs.

NOT. Quemadmodum a-gnus scribitur, ita & a-gmen, te-gmen: non quia vox ulla occurrat, quæ à gm incipiat; sed quia a in ago, & te in tego, ut de illa derivantur, syllabam faciant. Similiter do-ctrina scribendum, non quòd ulla vox initio habeat ctr; sed quòd do syllabam constituat in do-ctus, unde doctrina.

EXCIPIUNTUR à regulis primâ & quartâ, voces compositæ, in quibus pars quæque ab altera est separanda: ut, ab-utor, ob-ruo, in-ers, ab-strusus, dij-cors, ex-istimo, amphif-bana, dys-enteria, propter-ea, ut-enim, quem-ad-modum, quam-ob-rem, &c.

B

GRAM.

GRAMMATICÆ

LATINÆ

INSTITUTIONUM

Pars Quarta,

De PROSODIA.

PROSODIA est ea Grammaticæ pars, quæ Syllabarum quantitates & accentus, versuumque fabricandorum artificium tradit.

In Prosodia igitur de his tribus agendum est, 1. De Syllabarum quantitate. 2. De eorundem Accentu. 3. De arte metrica, seu versuum structura & dimensione.

C A P. I.

De Syllabarum Quantitate.

QUANTITAS est Syllabæ affectio, quâ ejus tempus seu moram metimur.

Syllaba est brevis, longa, & communis seu anceps.

BREVIS Syllaba est, quæ uno tantum constat tempore, sive quæ celeriter pronunciatur; sic notata [*u* vel *v*]: ut, *për, in, pñs*. Vocatur etiam *correpta*, & *corripì* dicitur Syllaba quæ brevis est.

LONGA Syllaba est, quæ duobus constat temporibus, sive quæ in pronunciando spatium exigit duarum brevium; sic signata [*—*]: ut, *mõns, rös, felix*. Vocatur etiam *producta*, & Syllaba dicitur *producta*, quæ longa est.

COMMUNIS, sive **ANCEPS** Syllaba est, quæ in versu nunc brevis, nunc longa est: ut prior in *Atlas, patres*; media in *tenebra, volucris*.

Ratione Ordinis Syllaba etiam distingui solet: 1. Si voces sint polysyllabæ (seu plurium quam duarum syllabarum,) in *primam, mediam* vel *medias*, & *ultimam* seu *postremam*. Tertia autem à fine
ante.

De Syllabarum Quantitate.

II

antepenultima dicitur; quæ ultimam præcedit, *penultima* vocatur.
2. Si vocæ sint dissyllabæ in *priorem* & *posteriorem*. 3. Monosyllabicæ voces ultimis Syllabis accensentur.

Quantitas Syllabæ est vel *NATURALIS*, sive à natura vocalis desumpta: ut *re* in *refugio*, brevis, *de* in *depello*, longa: Vel *ACCIDENTALIS*, sive à naturali discedens per adventitiam causam: ut *re* in *refugii*, longa; quia sequuntur duæ consonantes; *de* in *deamo* brevis, propter accessum alterius vocalis.

Syllabarum quantitas duobus modis cognoscitur, 1. *Regulis*. 2. *Auctoritate*.

Auctoritas est simile exemplum sive testimonium ex probato aliquo auctore adductum.

Auctoritate autem utimur, quando regulæ vel deficiunt, vel ignorantur.

Regula sunt vel *generales* vel *speciales*. Hæ in certis quibusdam syllabis, illæ in omni syllaba locum habent.

REGULÆ GENERALES.

De VOCALI ante VOALEM.

1. VOCalem breviant aliâ fubeunte Latini.

Vocalis ante aliam vocalem in vocibus Latinis brevis est: ut, *Dens*, creavit, omnia. Sic *mibi*, nihil: quia *h* in versu adspiratio, non littera, censetur.

EXCEPTIONES.

2. Ni capit *r*, *fio* produc: & nomina quintæ

E servant longum, si præsit *i*, ceu *speciei*.

Anceps *ius* erit patrio: sed protrahe *alius*,

Alterius breviam tantum: commune sit *oke*.

Pompei, *Cai* produc, conformia jungens.

Dianam varia: longa *æſ*, *dus* & *eheu*,

Et patrius primæ cum sese solvit in *ai*.

Exceptiones sunt septem,

1. *Fio* ubique primam producit, cum abest *r*; ut, *ſebam*, *fiam*: ubi verò adest *r*, primam corripit; ut, *ſieri*, *ſierem*.

2. Genitivi & dativi ſing. quintæ declinationis vocalem penultimam *e* habent longam, quando inter duo *i* ponitur; ut, *diei*, *ſpeciei*.

3. Genitivi ſing. in *ius* in proſa longi ſunt, in verſu verò communes; ut, *unius*, *illius*. ✕ At *alius* penultimam ſemper longam, *alterius* ſemper brevem habent.

4. *Oke* priorem habet communem.

5. *Pompei, Cai, & similes vocativi*, penultimam producant.
 6. *Diana* primâ communi profertur.
 7. *Aër, dius & eheu* priorem producant. Item, *aulai, terrai, & similes genitivi prisca primæ declin.* penultimam longam habent.

De Vocali ante vocalem in Græcis.

3. Hic Græci variant, nec certâ lege tenentur.

De vocibus Græcis vix dari potest certa regula. In multis enim prior vocalis corripitur: ut in *Danaë, idea, sophia, Simois, Hyades*. In multis producitur: ut in *Lycaon, Cytherea, Sperchius, Achelous, Enyo*.

NOT. 1. Ex Græcis priorem vocalem præcipuè producant, 1. Desinentiâ in *ais, eis & ois*: ut, *Nais, Laïs, Briseis, Cadmeis, Latois, Minois*. 2. Exeuntia in *eius & oius*: ut, *Nereus, Priameus, Achelous, Minos*. 3. Terminata in *aon vel ion*: ut, *Machaon, Didymaon, Amvion, Ixion*. 4. Composita à *λᾱδς*: ut, *Archelaus, Menelaus*. + Nec tamen hæc perpetua sunt: nam *Thebais* priorem vocalem corripit: ut & *Phaon, Aon, Deucalion, Pygmalion*, cum multis aliis. Item secunda in *Nereides* est anceps: uti in *Orion & Geryon*.

NOT. 2. Accusativi in *ea* à nominativis in *eus*, sæpius corripiunt *e*: ut, *Orphea, Salmona*: interdum producant, more Ionum, qui hæc scribunt per *η*, *Ilionēa, Idomenēa, &c.*

NOT. 3. Similiter & alia sunt producta, quæ per *η* vel *ω* scribuntur: ut, *Delphibus, Delanira, Troës, heroicus, &c.* *Eous* primam habet ancipitem, quia Græcè *ἔως & ἡὼς, ἔῶς, & ἡὼς* scribitur.

NOT. 4. Quæ Græcè *ei* habent ante vocalem, Latinis ferè sunt porrecta: ut, *Aeneas, Cassiopea, centaurea, Penelopæa, Galatæa, Laodicea, Medea*. Item, *Basilus, Darius, Eugenius, Clio, Elegia, Iphigenia, Antiochia, Alexandria, idololatria, litania, politia, &c.* Sed *chorea, platea, conopeum, & proprium Malea*, penultimam habent communem.

¶ In vocibus barbaris seu peregrinis quantitas plerumque ambigua est. Sic primam in *Baal* producit Prudentius, corripit Sedulius. *Abraham* penultimâ longâ profert Sidonius, brevi Arator. In *ael*: ut, *Israel, Michael, Raphael*, nunc productâ, nunc correptâ *a*, efferuntur.

De Vocali longa POSITIONE.

4. Si postponatur vocali consona bina,
 Aut duplex, longa est positu: sin utraque vocem
 Incipiat, rarò præeunti est ultima longa.

I. Vocalis ante duas consonantes, quarum utraque vel altera saltem in eadem sit voce, producitur: ut, *arma, perdidit, Errabat silva in magna*. Hæc vulgò POSITIO dicitur.

Ea quoque longa fit, cum in eadem voce postponitur una duplex consonans: ut, *axis, gaza*.

De Syllabarum Quantitate. 13

Pro duplici etiam Grammaticis censetur *j* consonans posita inter duas vocales: ut, *major, rejicio*. Sed hoc non habet locum in compositis à *jugum*: ut, *bijugus, quadrijugus*, quæ vocalem *i* corripunt.

II. Si vox præcedens in vocalem brevem desinat, & sequens à duabus consonantibus, vel unâ duplici incipiat, rarò ea vocalis positione producitur: quanquam hoc interdum factum reperiatur; ut,

Virg. *Ferte citi flammæ, date tela, scandite muros.*

Juv. *Occulta spolia, & plures de pace triumphos.*

NOT. tamen, in hoc posteriore exemplo, ut in plerisque aliis quæ huc adferuntur, syllabæ productionem, cæsuræ, de qua postea, tribui posse.

De MUTA & LIQUIDA.

5. Si mutæ liquida est subjuncta in syllabâ eadem, Quæ brevis antevenit vocalis, redditur anceps. Hanc tamen in prosa semper breviare memento. Sunt *l, r*, liquidæ, queis rarò jungimus *m, n*.

Cum muta & liquida in eadem syllabâ ponuntur post vocalem naturâ brevem, vocalis ea in versu fit communis: ut prima in *agris, Cyclopes*, media in *pharetra, volucris*.

Ovid. *Et primo similis volucris, mox vera volucris.*

Ad hanc POSITIONEM, quam vulgò DEBILEM vocant, tres minimùm conditiones requiruntur. 1. Ut muta præcedat liquidam: nam si sequatur, hæc regula non habet locum: ut in *arte, albus, herba*. 2. Ut muta liquidam præcedens, in eadem syllabâ sit, non diversa: nam alioqui rursus regulæ nullus est locus: ut in *ab-luo, ob-ruo, quam-ob-rem*. 3. Ut vocalis præcedens mutam cum liquida, sit naturâ brevis: nam longa si sit, non potest corripì, sed manet longa. Hinc semper longa est prima in *acris & matris*, quippe quòd ea syllabâ in *acer & mater* longa sit. Similiter & penultima in *salubris, ambulacrum*, semper producitur; quia sunt à *salus, salutis, & ambulatum*, quibus ea syllabâ producta est.

NOT. Ex quatuor liquidis, duæ tantum, *l & r*, in vocibus Latinis hanc positionem efficiunt; *m* verò & *n* non nisi in vocibus Græcis locum habent: ut, *Tecmessa, cycnus, Daphne, ichneumon, Progne, &c.*

De CRASI, seu CONTRACTIONE.

6. Vocalem efficiet semper Contractio longam.

Omnis syllabâ, five vocalis, ex duabus in unam contracta, naturâ est longa: ut, *cogo, ex coago; alius, ex alius; tibiçen, ex tibiçen; it, ex iit, &c.* Item, cum duæ voces in unam contrahuntur: ut, *sis, pro sis vis; sodes, pro si audes; malo, pro magis volo; nolo, pro non volo.*

De

14 PROSODIÆ CAP. I.

De discrimine inter Crafm, Synærefm & Synecphonefm poſtea dicetur.

De DIPHTHONGO.

7. Diphthongum produc in Græcis atque Latinis ;
In Græcis ſemper : at PRÆ compoſta ſequente
Vocali brevia ; veluti *præit* atque *præuſtus*.

Diphthongus naturâ longa eſt, tam in vocibus Græcis quàm Latinis : ut, *Cæſar*, *fœnus*, *aurum*, *heus*, *omneis*, *Æneas*, *Eubœa*.

Exc. PRÆ, præpoſitio Latina, in compoſitis, ſequente vocali, fere corripitur : ut, *præo*, *præuſtus*.

Virg. *Nec totâ tamen ille prior præeunte carinâ.*

Id. *Stipitibus duris agitur ſudibuſque præuſtis.*

REGULÆ SPECIALES.

EX his aliæ ad primas & medias, aliæ ad ultimas Syllabas pertinent.

De Primis & mediis Syllabis.

De vocibus DERIVATIS.

3. Derivata tenent menſuram primigenorum :
Orta tamen brevibus, *ſuſpicio*, *regula*, *ſedes*,
Secius, *humanus*, *penuria*, *mobilis*, *humor*,
Jumentum, *fomes*, primam producere gaudent.
Corripiunt ſed *ariſta*, *vadum*, *ſopor* atque *lucerna*,
Duxque ducis, *ſtabilisque*, *fides*, *ditioque*, *quaſillus*,
Nata licet longis ; quæ pluraque ſuggeret uſus.

Derivata ſequuntur quantitatem ſuorum primitivorum. Sic brevis eſt prima in *amicus*, *pavidus*, *avitus*, quia eadem brevis eſt in *amici*, *paveo*, *avus* : longa verò in *maternus*, *nativus*, *finitimus*, quia longa in *mater*, *natus*, *ſinis*. Similiter *legebam*, *legam*, *legerem*, &c. primam habent brevem, quia ſunt à *lego*, cujus prima eſt brevis. Contrà *legeram*, *legerim*, *legero*, &c. primam habent longam, quia ſunt à *legi*, cujus prima eſt longa.

Exc. I. Longa ſunt à primitivis brevibus : *Suſpicio*, à *ſuſpico* ; *regula*, à *rego* ; *ſedes*, à *ſedeo* ; *ſecius*, à *ſecus* ; *humanus*, ab *homo* ; *penuria*, à *penus* ; *mobilis*, à *moveo* ; *humor*, ab *humus* ; *jumentum*, à *juvo* ; *fomes*, à *foveo* ; & plura alia, quæ uſus meliùs docebit.

Exc. II. Brevia à primitivis longis : *Ariſta*, ab *arëo* ; *vadum*, à *vado* ; *ſopor*, à *ſopio* ; *lucerna*, à *luceo* ; *dux ducis*, à *duco* ; *ſtabilis*

à *stābam*, vel supino *statum*; *fides*, à *fido*; *ditio*, à *dis ditis*, vel *divis*; *qualillus*, à *qualus*; & alia nonnulla usu discenda.

De vocibus COMPOSITIS.

9. Simplicium servant legem composita suorum,
Quamvis diphthongus vel vocalis varietur.
At breviant *nihilum*, cum *pejero*, *dejero*, nec non
Veridicus, fociis junctis, & *semisopitus*.
Cognitus his addes, velut *agnitus*, *innubus*, atque
Pronubus: at longis *ambitus* mobile junges,
Imbecillus item: sed *connubium* variabis.

Composita sequuntur quantitatem simplicium ex quibus constant.
Itā, in *perlego*, *relego*, e ante g brevis est, quia in simplici *lego* ea vocalis corripitur: in præterito *perlegi*, *relegi*, longa est, quia in simplici *legi* producitur. Sic *improbis* penultimam corripit, *perjurus* producit; quia prior in *probus* brevis, in *juris* longa est.

Servatur etiam eadem quantitas, quamvis vocalis vel diphthongus mutetur. Sic, *concido*, *incido*, à *cado*, penultimam corripiunt: at, *concido*, *incido*, à *cado*, eandem producant. Sic, in *irritus*, à *raus*, media brevis; in *iniquus*, ab *aquus*, media longa; manente simplicium quantitate.

Exc. 1. Corripiuntur à simplicibus longis orta: *Nihilum*, à *ne* & *bilum*; *pejero* & *dejero*, à *juro*; *veridicus*, *satidicus*, *causidicus*, & similia in *dicus*, à *dico*; *semisopitus*, à *sopitus*; *cognitus* & *agnitus*, à *notus*; *innubus* & *pronubus*, à *nubo*.

Exc. 2. Producentur à simplicibus brevibus: *Imbecillus* secundā longā, etsi prima in *baculus* sit brevis: *ambitus* participium, penultimā productā, contra naturam supini *itum*, cui prima correpta est; quam potius sequitur substantivum *ambitus*, uti & ejus derivatum *ambitio*.

Exc. 3. *Connubium*, à *nubo*, primā longā, secundam syllabam habet communem.

De compositis cum PRÆPOSITIONE.

10. Quam disjuncta dabat mensuram præpositura,
Juncta tenet: subiens illam nisi litera mutet.

Præpositiones in compositione eandem quam extra compositionem quantitatem habent. Sic, *amitto*, *deduco*, primā longā; *aboleo*, *perfero*, primā brevi, proferuntur; quia per regulas de ultimis syllabis postea tradendas, præpositiones a & de separatim positæ producuntur: ab verò & per itidem positæ corripiuntur. Similiter in *contra-dico*,

16 PROSODIÆ CAP. I.

dico, superscriptus, secunda longa; in antefero, praterea, secunda est brevis, ob eandem rationem.

NOT. tamen hic & ubique regulas speciales generalibus cedere: nam præpositio in consonantem desinens, licet alioqui extra compositionem sit brevis, accessu tamen alterius consonantis fit longa: ut, *admitto, percello*. Et contrâ, præpositio in vocalem desinens, licet alioqui extra compositionem sit longa, accessu tamen alterius vocalis fit brevis: ut, *deosculor, prohibeo*.

De PRO in compositis.

- II. Est PRO breve in Græcis, PRO longum ritè Latinis.
 At rape quæ *fundus, fugio, neptisque, neposque,*
 Et *festum, fari, fateor, fanumque* creârunt.
 Hisce *profectò* addes, pariterque *procella, protervus,*
 Atque *propago* genus, *propago* protrahe vitis.
Propino varia, verbum *propago, profundo*:
 Cum *pello, curo* genitis, *Proserpina* junge.

PRO, præpositio Græca, pro ante, corripitur: ut, *Propheta, prologus*.

PRO, præpositio Latina, producitur: ut, *prodo, promitto*.

Exc. 1. In multis Latinis vocibus PRO breviatur: ut, *profundus, profugio, profugus, pronepos, proneptis, profestus, profari, profiteor, profanus, profecto, procella, protervus, & propago* cum genus significat; nam *propago*, cum ad vites refertur, producitur.

Exc. 2. In quibusdam est anceps: ut, *propino, propago* verbum, *profundo, propello, propulso, procuro & Proserpina*.

De SE, DI & RE in compositis.

12. SE produc & DI, præter *dirimo* atque *disertus*.

Est RE breve: at viduum personis protrahe *refert*.

I. SE & DI, præpositiones inseparabiles, producantur: ut, *sepro, semotus, diduco, divello*.

Exc. *Dirimo & disertus* DI corripunt.

II. RE, præpositio inseparabilis, brevis est: ut, *remitto, repello*.

Exc. *Refert* impersonale, pro *utile est*, primam producit, aliter corripit. Utriusque exemplum præbet hoc Ovidii;

Quid tamen hoc refert, si se pro classe Pelasga

Arma tulisse refert.

NOT. In nonnullis præpositio RE producitur, consonante sequente geminatâ: quomodo *relligio, reppulit, replegit*, apud Poëta sequenter legimus.

De compositis SINE PRÆPOSITIONE.

13. Pars si componens fini prior *i* vel *o* donat,
Sit breve: *vaticinor* monstraverit *Arctophylax*que.

I. Voces, siue Latinæ siue Græcæ, priorem compositi partem in *i* terminantes, *i* corripiunt. Latinæ: ut, *omnipotens*, *agricola*, *vaticinor*, *significo*, &c. Græcæ: ut, *architectus*, *Iphigenia*, *dimeter*, *trimeter*, &c.

II. Voces, præcipuè Græcæ, priore compositionis parte in *o* ex-
unt, *o* itidem corripiunt: ut, *Argonauta*, *Arctophylax*, *bibliotheca*, *philosophus*, &c. item hæ Latinæ, *bardocucullus*, *sacrosanctus*,
hodie, *duodecim*.

EXCEPTIONES.

14. I quibus est flexu mutabile jungito longis,
Quæque queunt sensu salvo divellier, addens
De quibus aut Crasis aliquid vel Syncopa tollit.
Idem masculeum produc, & *ubique*, & *ibidem*;
Huic dein agglomerans turbæ composita *diei*.
His *intro*, *retro*, *contro*que & *quando* creata
(*Quandoquidem* excepto) benè junxeris, atque
alioquin,

Quæque per *o* magnum scribuntur nomina Graiis.

A superiore regula variæ sunt exceptiones.

I. Priorem compositi partem in *i* produciunt,

1. In quibus *i* pro casibus variatur: ut, *quidam*, *quivis*, *quilibet*,
quicunque, *quantivis*, *quanticunque*, *tantidem*, *unicuique*, *eidem*,
reipublica, *qualicunque*.

2. Quæ separari salvo eodem sensu possunt: ut, *ludimagister*, *par-*
vipendo, *lucrifacio*, *siquis*: vel aliter, *ludi magister*, *parvi pendo*, &c.

3. Quæ Crasin vel Syncopen sunt passa: ut, *tibicen*, pro *tibiicen*;
biga, *triga*, *quadriga*, pro *bijuga*, *trijuga*, *quadrijuga*; *ilicet*, *scilicet*,
pro *ire licet*, *scire licet*.

4. *Idem* pronomen masc. generis; nam neutrius est breve: item,
ubique, *ibidem*. At in *ubivis* & *ubicunque* (ut in simplici *ubi*) est
anceps.

5. Composita à *die*: ut, *biduum*, *triduum*, *meridies*, *pridie*, *post-*
ridie. At *quotidie* & *quotidianus* secundam nonnunquam habent cor-
reptam.

II. Produciatur prior compositi pars in *o*,

C

I. In

18. PROSODIÆ CAP. I.

1. In Latinis, ex *intro*, *retro*, *contro* & *quando* compositis: ut, *introduco*, *intromitto*, *introgredior*, *retrocedo*, *retrogradus*, *controver-*
sia, *controversus*, *quandoque*, *quandocunque*. (At *quandoquidem* se-
cundam habet brevem.) Quibus adde *alioqui* seu *alioquin*, *cateroquin*,
utrobique:

2. In Græcis, quæ per Ω μέγα, sive o magnum, scribuntur: ut,
Geometra, *Minotaurus*, *lagopus*.

APPENDIX,

De aliis sine præpositione compositis.

1. In a priore parte compositi exeuntia sunt longa: ut, *quare*, *quapropter*,
quatenus, *quacunque*: item, *trado*, *traduco*, *trano*. Excipe eadem, nisi ab-
lativi sit casus.

2. In e terminata corripuntur. In prima syllaba; ut, *nefas*, *nefastus*, *ne-*
fundus, *nefarius*, *neque*, *nequeo*: item, *tredecim*, *trecenti*, *equidem*, *selibra*.
In secunda; ut, *valedico*, *malesacio*, *tepesacio*, *patesacio*, & similibus. In
tertia; ut, *hujusmodi*, *eiusmodi*. Excipe primam in *sedecim*, *semodius*,
nequis, *nequam*, *nequitia*, *nequando*, *nemo*, *credo*, *memet*, *mecum*, *tecum*, *se-*
cum: item secundam in *veneficus* & *videlicet*.

3. In u, & y Græco, finita correpta sunt. In prima syllaba; ut, *ducenti*,
dupondium. In secunda; ut, *quadrupes*, *centuplum*, *Trojæna*, *corrupta*.
Item, *Polydorus*, *Polydamas*, *Polyphemus*, *doryphorus*. Excipe *judico*, pri-
mâ longâ.

De prima in PRÆTERITIS dissyllabis.

15. Præterita assumunt primam dissyllaba longam.

Tolle *bibit*, *scidit*, & *fidit*, ac *tulit*, oraque *do*, *sto*.

Præterita dissyllaba habent priorem longam: ut, *veni*, *vidi*, *vici*.

Exc. Hæc sex priorem breviant: *Bibi*, *scidi* à *scindo*, *fidi* à *findo*,
tuli, *dedi*, *steti*.

De prima & secunda in PRÆTERITIS geminatis.

16. Præteritum geminans primam, breviabit utramque,

Ut *pario*, *peperi*; vetet id nisi consona bina.

At quod *cædo* creat tardat, ceu *pedo*, secundam.

Præterita primam syllabam geminantia tam illam quam sequentem
corripunt: ut, *cecidi*, *tetigi*, *pepuli*, *peperi*, *didici*, *tutudi*.

Exc. *Cecidi* à *cado*, & *pepedi* à *pedo*, secundam habent longam:
ut & ea in quibus duæ consonantes concurrunt: ut, *seselli*, *tetendi*,
memordi.

De prima in SUPINIS dissyllabis.

17. Cuncta Supina tenent primam dissyllaba longam:

Præter nata *sero*, *cileo*, *lino*, cum *sino*, *sisto*,

Quæ breviant; *eo*, *doque*, *ruo*, *queo* junge, *reor*que

Supina

De Syllabarum Quantitate.

19

Supina dissyllaba priorem producunt: ut, *casum, visum, motum*.
Exc. *Satum*, à *sero*; *citum*, à *cieo*; *litum*, à *lino*; *situm*, à *sino*;
statum, à *sisto*; *ium*, ab eo; *datum*, à *do*; *rutum*, à *ruo*; *quitum*,
à *queo*; *ratum*, à *reor*, priorem corripiunt.

NOT. *Statum* à *sisto* priorem habere longam videtur: unde *staturus* (& ejus
composita, *constaturus*, &c.) *stamen*, & *status* viri nomen, primâ longâ. At
statum à *sisto* videtur priorem corripere: unde *status*, -ûs; *status*, -a, -um; *statio*,
status, *stabilis*, *stabulum*, *stator*, *statim*, & alia quædam his orta, primâ brevi.

De prima in aliis PRÆTERITIS & SUPINIS polysyllabis.

18. Cætera præsentis mensuram verba reseruant.

Excipe sed *posui positum, genui genitumque,*

Et *potui*; quæ dant quoque *solvo & volvo* supina.

Alia præterita & supina polysyllaba tantam habent primam, quan-
ta est prima præsentis. Ita, *vocavi & vocatum* primam corripiunt;
clamavi & clamatum primam producunt; quia *voco* brevem, *clamo*
longam eam syllabam habent.

EXCIPE quæ à præsentis producto primam corripiunt, *posui, posi-*
tum, à *pono*; *genui, genitum*, à *gigno*; *potui*, à *possum*; *solutum*,
volutum, à *solvo, volvo*.

De penultima in SUPINIS polysyllabis.

19. Præ *tum* vocalem polysyllaba cuncta Supina

Producunt, *atum* quibus, *etum* finis, & *utum*:

Ivi præterito veniens sociabis & *itum*.

Cætera corripies in *itum* quæcunque residunt.

1. Supina polysyllaba in *atum, etum & utum*, exeuntia, habent
penultimam longam: ut, *amatum, deletum, minutum*.

2. Supina in *itum* à præteritis in *ivi* venientia penultimam itidem
producunt: ut, *cupivi, cupitum*; *petivi, petitum*; *polivi, politum*.

3. At supina in *itum* ab aliis quibuscunque præteritis descendencia,
penultimam corripiunt: ut, *cubui, cubitum*; *monui, monitum*; *ab-*
olevi, abolitum; *bibi, bibitum*; *credidi, creditum*, &c.

De penultima PARTICIPIORUM in RUS.

20. In *rus* Participi semper penultima longa est.

Participia in *rus* penultimam semper producunt: ut, *amaturus*,
habisurus, victurus, ausurus.

De Crementis Nominum.

CREMENTUM nominis est excessus obliqui casûs in syllaba vel
syllabis supra nominativum.

C 2

I. Si

1. Si genitivus singularis par fuerit nominativo numero syllabarum, nullum erit crementum: ut, *Musa, Musæ; vates, vatis; dominus, domini*.

2. Sin longior fuerit unâ syllabâ, tum penultima genitivi crementum erit: ut, *Rex, Regis; sermo, sermonis; interpret, interpretis*.

3. Crementum genitivi reliquorum casuum utriusque numeri norma est: ut, *sermo, sermonis, sermoni, sermonem, sermone, sermones, sermonum, sermonibus*: in quibus o semper longum est. ✕ Excipe *bohæ*, de quo postea.

NOT. *Iter, supellex*, & composita à caput literis ps finita, duplici augmentur cremento in singulari, *itineris, supellestilis, anceps ancipitis*. Dativus etiam & ablativus tertiæ in *ibus*, binâ plerumque crementa habent: ut, *Regibus, hominibus*, &c. Voces autem prædictæ iis in casibus habent tria, *itineribus, supellestilibus, ancipitibus*.

De SINGULARI nominis CREMENTO.

CREMENTA 1, 4 & 5 Declinationum.

21. Vocalis numero coëat nisi bina priore,
Casibus obliquis non crescunt nomina primæ,
Nec quæ quarta dedit, dedit aut inflexio quinta.

In prima, quarta & quinta declinatione nullum fit numero singulari incrementum, nisi ubi vocalis aliam præcedit: ut, in prima, *aulai, pictai*; in quarta, *annis, anni*; in quinta, *rei, speciei*. De quarum omnium quantitate suprà diximus reg. 1 & 2.

CREMENTA secunda Declinationis.

22. Quæ sequitur primam tantum producit *Iberi*.

Crementa secundæ declinationis corripiuntur: ut, *tener, teneri; vir, viri; satur, saturi*.

Exc. At *Iber, Iberi*, & ejus compositum *Celtiber, Celtiberi*, penultimam produciunt.

* De genitivo crescente in *ius* diximus suprà reg. 2.

CREMENTA tertia Declinationis.

A.

23. Semper A curtat *atis* ternæ: sit *dogmatis* index.

Nomina in A tertiæ genitivi crementum in *atis* corripiunt: ut, *dogma, dogmatis; poema, poematis*.

O.

24. O breviabit *inis*: sed porriget *enis* & *onis*.

Mensuram variant at in his gentilia quædam.

I. *Inis*

De Syllabarum Quantitate.

21

1. Inis ab O corripitur: ut, *cardo, cardinis; virgo, virginis.*

2. Enis & onis ab O producuntur: ut, *Anio, Anienis; Cicero, Ciceronis.*

3. Nomina gentilia quantitatem variant. Pleraque enim genitivum corripiunt: ut, *Macedo, Macedonis; Saxo, Saxonis.* Sic *Lingones, Senones, Teutones*, seu *Teutoni, Vangiones, Vascones*, penultimâ brevi. *Brittones* Juvenali corripitur, Martiali producitur. *Sueffones, Vettones* penultimam habent longam: quibus addi possunt *Burgundiones, Eburones.*

NOT. Si Græca in ON, n amittant, servant in obliquis quantitatem quam prius habuerant: ut, *Agamemnon*, vel *Agamemno, Agamemnonis*, penultimâ brevi; *Demipphon*, vel *Demipho, Demipphonis*, penultimâ longâ. Vid. mox reg. 28.

I, C.

25. I breve mittit *itis*. Sed ab EC producitur *ecis*.

1. Nomina in I, à meli composita, corripiunt crementum *itis*: ut, *hydromeli, hydromeliitis.*

2. In EC producunt *ecis*: ut, *halec, halecis; Melchisedec, Melchisedecis.*

D.

26. In D crementum breve nomina pauca tulerunt.

In D crementum corripiunt: ut, *David, Davidis; Bogud, Bogudis.*

NOT. Poëtæ Ecclesiastici penultimam in *Davidis* sæpius producunt.

L.

27. AL mas curtat *alis*; sed neutrum protrahit *alis*.
Elis cum *Solis* produc, reliquis breviatis.

1. Masculina in AL corripiunt genitivum in *alis*: ut, *sal, salis; Hannibal, Hannibalis.*

2. Neutra in AL producunt *alis*: ut, *animal, animalis.*

3. Sol producit *Solis*: item nomina in EL Hebraica genitivi penultimam habent longam: ut, *Michaël, Michaëlis; Daniel, Danielis.*

4. Reliqua in L crementum corripiunt: ut, *vigil, vigilis; Consul, Consulis.*

N.

28. ON nimis incertum est: EN *inis* rape: cætera produc.

1. De nominibus in ON vix dari potest certa regula. Multa enim genitivi penultimam producunt: ut, *Helicon, Heliconis; Chiron, Chironis.* Multa corripiunt: ut, *Actæon, Actæonis; Memnon, Memnonis.*

2. In

2. In EN breviant inis: ut, *tibicen, tibicinis; flumen, fluminis.*

3. Cætera in N penultimam producant: AN anis: ut, *Titan, Titanis*: EN enis: ut, *Siren, Sirenis*: IN inis: ut, *delphin, delphinis*: YN ynīs: ut, *Phorcyn, Phorcynis.*

R.

29. *Aris* ab AR neutro produc: sed demito *bacchar*, *Par* cum compositis, *jubar* his cum *nectare* jungens. Protrahe *Nar Naris, furis, veris, Recimeris, Byzer, Ser, & Iber*, in *ter* Græcum, *æthere* demito. *Oris* ab OR longum est: cum neutris corrippe Græca. *Arboris & memoris* brevies, indictaque cuncta.

1. *Aris* ab AR neutri generis producantur: ut, *calcar, calcaris.*

Exc. At hæc neutra *aris* corripunt: *bacchar, baccharis; jubar, jubaris; nectar, nectaris*: item adjectivum *par, paris*, cum suis compositis, *impar, imparis; dispar, disparis, &c.*

2. Hæc in R finita genitivum producant, *Nar, Naris*, fluvii nomina; *fur, furis; ver, veris; Recimer, Recimeris*, viri proprium; *Byzer, Byzeris; Ser, Seris; Iber, Iberis*, & in secunda *Iber, Iberis* populorum nomina.

3. Græca in *ter* producant *teris*: ut, *crater, crateris; character, characteris.*

Excipe *ather, atheris*, penultimâ brevi.

4. *Oris* ab OR producantur: ut, *amor, amoris; timor, timoris.*

Exc. (1.) Neutra: ut, *marmor, marmoris; aquor, aquoris.* (2.) Græca in OR: ut, *Hector, Hectoris; Rhetor, Rhetoris.* (3.) *Arboris*, femininum; & *memor, memoris*, adjectivum.

5. Reliqua in R non dicta genitivi penultimam corripunt: AR *aris* masc. gen. ut, *Cesar, Caesaris; Hamilcar, Hamilcaris; lar, laris.* ER *eris* cujuscunque generis: ut, *aër, aëris; mulier, mulieris; cadaver, cadaveris; iter, olim itiner, itineris; verberis* ab inusitato nominativo *verber.* UR *uris*: ut, *vultur, vulturis; murmur, murmuris.* YR *yris*: ut, *martyr, martyris.*

A S.

30. *Atis* ab A S tardant, *anatis* nisi, quæque Latina Cætera, sed *vasis* dempto, correpta dabuntur.

1. Nomina in A S Latina producant clementum genitivi in A ut, *pietas, pietatis; Macenas, Macenatis.*

Excipe *anas, anatis*, quod penultimam corripit.

2. Alia nomina in A S genitivi clementum habent breve: ut, Græca in *adis, atis & anis*: ut, *Pallas, Palladis; artocreas, artocreas.*

creatis; Melas, Melanis, fluvii nomen. 2. Vas, vadis; mas, maris.
At vas, vasis, primam producit.

E S.

31. ES patrium breviat: demas locuplesque quiesque,
Et hæres, merces, mansues, & Græca per etis.

ES breviat penultimam genitivi: ut, miles, militis; seges, segetis;
obes, obsidis; Ceres, Cereris; pes, pedis.

EXCIPIUNTUR, locuples, locupletis; quies, quietis; mansues, man-
suetis; hæres, hæredis; merces, mercedis.

Item nomina Græca quæ habent etis: ut, lebes, lebetis; Thales,
Thaletis, &c.

I S.

32. Corripit IS crescens patrium: sed porrige gliris,
Et quod Romuleum genitivum format in itis.

Et Psophis, Crenis, Nesis, Græcumque quod in dat.

In IS crescentia genitivi penultimam corripunt: ut, lapis, lapidis;
Phyllis, Phyllidis; cinis, cineris; sanguis, sanguinis.

Exc. 1. Glis, gliris, penultimâ longâ. 2. Latina quæ habent itis:
lis, ditis; lis, litis; Quiris, Quiritis; Samnis, Samnitis. ✠ At
Charis, Charitis, Græcum, penultimam corripit. 3. Penultimam
etiam producant, Psophis, Psophidis, urbis; Crenis, Crenidis, Nym-
phæ; Nesis, Nesidis, insulæ, nomina. Et 4. Græca in is, quæ per
in etiam finiuntur: ut, Salamis, vel in, Salaminis.

O S.

33. OS patrii crementa dedit producta: sed aufer
Quæ tria correptis gaudent, bos, compos & impos.

OS crementum genitivi producit: ut, nepos, nepotis; flos, floris;
custos, custodis.

Exc. Tria crementum habent breve, bos, bovis; compos, compotis;
impos, impotis.

U S.

34. US crementa rapit: sed in uris, & utis, & udis,
Quod præit u longum est: Ligus hinc at tolle,
pecusque,

Intercusque. Gradus medius producit US oris.

In US terminata genitivi crementum corripunt: ut, corpus, cor-
poris; vellus, velleris; tripus, tripodis.

Exc. 1. Quæ habent udis, uris, aut utis, u penultimæ producant:
incus, incudis; jus, juris; salus, salutis.

✠ At

24 PROSODIÆ CAP. I.

✱ At hæc tria corripuntur; *Liguris*; à *Ligus* vel *Ligur*; *pecudis*, ab inusitato *pecus* vel *pecudis*; *intercusis*, ab *intercus*.

Exc. 2. Comparativa in US crementum producant: ut, *melius*, *melioris*, &c. servatâ sciz. masculini vel feminini quantitate, *melior*, *melioris*.

Y S.

35. YS celerabit *ydos*: sed tardè proferet *ynis*.

1. YS breviat crementum in *ydis* vel *ydos*: ut, *chlamys*, *chlamydis* vel *-ydos*.

2. YS crementum in *ynis* producit: ut, *Trachys*, *Trachynis*.

B S, P S, M S.

36. Consona cum præit S, patrii penultima curta est. Hinc *Cyclops*, *seps*, *gryps*, *Cercops*, *plebs* aufer, & *hydrops*.

Nomina in S, præcedente consonâ, finita genitivi penultimam corripunt: ut, *cælebs*, *cælibis*; *Lalaps*, *Lalapiss*; *Dolops*, *Dolopiss*; *inops*, *inopiss*; *auceps*, *aucupiss*; *hiems*, *hiemiss*: item, *anceps*, *ancipiss*; *biceps*, *bicipiss*, & similia à *caput* composita, in quibus utrumque genitivi crementum breve est.

Exc. Hæc penultimam habent longam: *Cyclops*, *Cyclopiss*; *seps*, *sepiss*; *gryps*, *grypiss*; *Cercops*, *Cercopiss*, *populus*; *plebs*, *plebiss*; *hydrops*, *hydropiss*.

T.

37. T breve crementum patrii per *itis* sibi poscit.

In T finita crementum genitivi in *itis* corripunt: ut, *caput*, *capitis*; *sinciput*, *sincipitis*; *occiput*, *occipitis*.

X.

38. Præ gis vocalem rapit X. Producito *lex*, *rex*.

EX *icis* abbreviat, *vibex* nisi. Cætera produc.

Præter *abax*, *smilax*, *atraz*, cum *dropace*, & *anthrax*, [colaxque

Fax, & *Atax*, *climax*que, *panax*que, *styrax*que

Quæque *phylax*que, *corax*que creant, & cum *nece*, rectis [fornixque

Orba suis, *vicis* atque *precis*; cum *appendice*,

Coxendix, *chænix*que, *Cilix*, *natrix*que, *calix*que

Pix, & *onyx*, *ilix*, *bistrix*, cum *mastiche*, *varix*

Que

Queis *Erycis*, *flicis*, *salicis*, *laricisque*, *nivisque*,
Cappadocis, *calycis*, cum *Naryce*, *præcoce*, *nectes*:
 Adde *ducis*, pariterq; *crucis*, *nuce* cum *truce* junctis,
 At patrio variato *Syphax*, cum *Bebryce*, *Jandix*.

1. Nomina in X, genitivum in *gis* facientia, vocalem ante *g* corripunt: ut, *harpax*, *harpagis*, i. e. verticillus; *aquilex*, *aquilegis*; *Biturix*, *Biturigis*; *Allobrox*, *Allobrogis*; *conjux*, *conjugis*; *Phryx*, *Phrygis*.

Exc. At producentur, *lex*, *legis*; *Rex*, *Regis*. Quibus adde *coccyx*, *coccygis*; & cujus nominativus vix jam in usu est, *frux*, *rugis*.

2. Corripitur item *icis* ab *EX*: ut, *vertex*, *verticis*; *pontifex*, *pontificis*. ✕ Unum producitur, *vibex*, *vibicis*: nisi potius rectus sit *vibix*.

3. Cætera in X genitivi crementum producent. In *AX*: ut, *pax*, *pacis*; *fornax*, *fornacis*. In *EX*: ut, *halex*, *halecis*; *vervex*, *vervecis*. In *IX*: ut, *radix*, *radicis*; *cicatrix*, *cicatricis*. In *OX*: ut, *vox*, *vocis*; *velox*, *velocis*. In *UX*: ut, *lux*, *lucis*; *Pollux*, *Pollucis*. In *YX*: ut, *bombyx*, *bombycis*; *Ceyx*, *Ceycis*.

Exc. 1. Ex his multa corripuntur;

(1.) In *AX*: *Abax*, *abacis*, i. e. abacus; *smilax*, *smilacis*; *Atrax*, *Atracis*, fluvii & urbis nomen; *dropax*, *dropacis*, unguenti genus; *anthrax*, *anthracis*, i. e. carbō; *sax*, *facis*; *Atax*, *Atacis*, Gallie fluvius; *climax*, *climacis*, scala, & schema Rhetoricum; *panax*, *panacis*, & ejus compositum *opopanax*, *opopanacis*; *styrax*, vel *storax*, *storacis*, gummi genus; *celax*, *colacis*, parasitus: item composita à *phylax* & *corax*; ut, *Arctophylax*, *Arctophylacis*; *Nomophylax*, *Nomophylacis*, i. e. legum custos; *nycticorax*, *nycticoracis*, i. e. corvus nocturnus vel noctua; *phalacrocorax*, *phalacrocoracis*, corvus aquaticus.

(2.) In *EX*: *Nex*, *neccis*; & recto carentia *vicis* & *precis*: item *fœnifex*, *fœnistecis*, *resex*, *resecis*, in regula haud memorata, & *supellex*, *supellestilis* in cremento secundo.

(3.) In *IX*: *Appendix*, *appendicis*; *fornix*, *fornicis*; *coxendix*, *coxendicis*; *chœnix*, *chœnicis*, mensuræ nomen; *Cilix*, *Cilicis*, populus; *natrux*, *natricis*, serpens aquaticus; *calix*, *calicis*; *pix*, *picis*; *illix*, *illicis*, quod aves illicit; *hystrix*, *hystricis*; *mastix*, *masticis*, resina lentisci arboris; *varix*, *varicis*, vena plus æquo intumescens; *flix*, *flicis*; *salix*, *salicis*; *larix*, *laricis*; *nix*, *nivis*.

(4.) In *OX*: *Cappadox*, *Cappadocis*, populus; *præcox*, *præcoci*, præmaturus.

(5.) In *UX*: *Dux*, *ducis*; *crux*, *crucis*; *nux*, *nucis*; *trux*, *trucis*.

(6.) In *YX*: *Onyx*, *onyxis*; *Eryx*, *Erycis*, montis & viri nomen;

26 PRŌSODIÆ CAP. I.

ealyx, ealycis, gemma floris; *Naryx, Narycis*, oppidum Locrotum, aliter *Narycia* appellatum.

Exc. 2. Hæc tria genitivi crementum habent commune; *Syphax, Syphācis* vel *Syphācis*; *sandix, sandicis* vel *sandycis*; *Bebryx, Bebrȳcis* vel *Bebrȳcis*.

De PLURALI nominis CREMENTO.

39. Pluralis casus, si crescit, protrahit A, E,
Et simul O. *Bubus* dempto, sed corripit I, U.

A, E, O, in crementis pluralibus producuntur: ut, *Musarum, re- rum, dominorum*.

I & U corripiuntur: ut, *artibus*, ab *ars*; *artubus*, ab *artus*.

✕ *Bubus* tamen, seu *bobus*, propter Crasin (est enim ex *bo*vibus contractum) producit.

De Crementis Verborum.

CREMENTUM verbi est, cum aliqua ejus pars secundam personam singularem præsentis Indicativi activi, syllabâ unâ vel pluribus, excedit.

1. Si igitur verbum huic secundæ personæ æquale sit, nullum erit crementum: ut, *amās, amem*.

2. Sin verbum longius sit unâ syllabâ, unum habebit crementum: ut, *amamus, amatis*, quorum penultima crementum est: nam ultima nunquam dicitur crementum.

3. Si verbum duabus syllabis excedat, duo erunt crementa: ut, *amabamus, amabitis*. Si tribus, tria: ut, *amaverimus, amaveritis*. Si denique quatuor, totidem erunt crementa: ut, *audis, audiebamini*.

4. In verbis deponentibus fingenda est vox activa, ad quam verborum crementa dirigantur: ut, *conatur* unum habet crementum, *conabatur* duo, *conaremini* tria; quia si secunda persona vocis activæ foret, ipsa esset *conas*.

5. Ultima syllaba (ut modò diximus) nunquam est crementum: prima verò est, si norma ipsa sit monosyllaba. Sic in *damus, fleis, seires*, prima syllaba crementum est; quia *das, fles, seis*, monosyllaba sunt.

A in CREMENTIS verborum.

40. A verbum crescens auctu producit in omni.

Excipe cremento *dare* primo quod breve poscit.

A in omni verborum cremento producitur: ut, *stabam, amarem, legebamus, audiebamini*. Sic, *bibamus, veneramus*.

Exc. Do ejusque composita primæ conjugationis A in primo cremento corripunt: ut, *damus, dabunt, dare*: item, *circundamus, venundabo, &c.* penultimâ brevi.

* In aliis autem crementis verbi *do*, ut & in primo cremento compositorum ejus tertiæ conjugationis, A producitur; ut, *dabamus, dederatis, credamus, &c.*

E in CREMENTIS verborum.

41. E quoque producant verba incrementia: verum Prima E corripunt ante r duo tempora ternæ. Rere sit & reris longum, beris at bere curtum. Semper E corripitur præ ram, rim, roque locatum. Curtat & interdum steterunt, dederuntque Poëta.

E in omnibus verborum crementis longum est: ut, *amemus, amaremus, amavissetis; docebam, docerem; legebat, legerunt; audiemus, audire, &c.*

Exc. 1. E ante r breve est in primo cremento in quovis præsentis & imperfecto tertiæ conjugationis: ut, *legeris vel legere* in præsentis Indic. pass. *legere* in Infinitivo act. & Imperativo pass. *legerem* & *leger* in imperfecto Subjunct. act. & pass.

* Reris tamen & rere, tam in tertia, quàm in aliis conjugationibus, producitur: ut, *legereris, legerere; amareris, amarere; docereris, docerere, &c.*

Exc. 2. Beris & bere ubique corripitur: ut, *amaberis, amabere*, in prima; *doceberis, docebere*, in secunda; &c, apud præcætos, *largibere, experibere*, in quarta.

Exc. 3. E ante ram, rim, ro, cæterisque personis inde fluentibus, breve est: ut, *amaveram, amaverim, amavero, docueram, eram, fueram, potero, potuero, &c.*

NOT. Poëtæ in præterito Indicativi e ante runt interdum corripunt: ut,

Virg. *Obstupui, steteruntque coma, & vox faucibus hæsit.*

Hor. *Di tibi divitias dederunt, artemque fruendi.*

I in CREMENTIS verborum.

42. Corripit I crescens verbum: sed dæmæ *velimus, Nolimus, simus*, quæque his fata cætera; jungens Ivi præteritum, prima incrementaque quartæ. Præterito curtabis imus tamen undique: vates Exaëto variant rimus ritisque futuro.

I in quovis verborum cremento corripitur: ut, *amabimus, docēbitur, legimus, capitis, aggredimur*: item in omnibus crementis quartæ præter primum: ut, *audimini, audiremini, audiebamini*.

Exc. 1. Hæc I longum habent; *simus, velimus, nolimus*, cum aliis personis ab his detextis, eorumque compositis: ut, *sitis, velitis, nolitis nolito, nolitote, malimus, malitis, possimus, possitis, &c.*

Exc. 2. I ante *vi* in præteritis semper producit: ut, *petivi, quaesivi, audiui*: itidemque in aliis personis, *petivisti, quaesivit, audierunt, &c.*

Exc. 3. Primum crementum quartæ conjugationis longum est: ut, *audimus, auditis, audiunt, audivo, audirem, audire, ibam, ibo, scimus, scirent, &c.*

✠ At *imus* in omni præterito, etiam quartæ, corripitur: ut, *juvimus, vidimus, fecimus, venimus*, in cremento primo; *amavimus, adolevimus, pepercimus, munivimus*, in secundo.

NOTANDUM igitur in verbis quartæ, quorum præsens & præteritum voce concurrunt, penultimam præsentis esse longam, *venimus, reperimus*; præteriti autem brevem, *venimus, reperimus*.

APPENDIX, *Rimus* & *ritis* in præteritis Subjunctivi semper corripuntur: in futuris vero ejusdem, quæ exacta vocant, à Poëtis nunquam producantur: ut,

Catulli. *Dein cum millia multa fecerimus.*

Ovid. *Cum maris Ionii transferitis aquas,*

O & U in CREMENTIS verborum.

43. O produc verbis crescentibus; U breve profer.

O in verborum crementis semper producit: ut, *amatote, facitote.*

U in eorundem crementis corripitur: ut, *sumus, possumus, volumus.*

APPENDIX,

De aliarum quarundam PRIMARUM ac MEDIARUM SYLLABARUM quantitate.

I. Patronymica masculina in IDES vel ADES, penultimam ferè corripunt: ut, *Præmides, Atlantiades*. ✠ Excipe formata à nominibus in *eu*; ut, *Pelides*: item, *Belides, Lycergides, Amphiarades, Lapetionides*, quæ eam producant.

II. Patronymica, iisque cognata, in AIS, EIS, ITIS, OIS, OTIS, INE & ONE, penultimam ferè producant: ut, *Achais, Prolemais, Chryseis, Enceis, Mymphitis, Oceanitis, Minois, Latois, Icarionis, Nilois, Neris, Acrifone*. ✠ Thebais tamen & Phocais penultimam habent brevem, *Nereis* communem.

III. Adjectiva in ACUS, ICUS, IDUS, IMUS, penultimam plerumque habent brevem: ut, *Aegyptiacus, demoniacus, academicus, aromaticus,*

callidus,

pallidus, lepidus; finicimus, leatimus: item superlativa, *pulcherrimus, fortissimus, optimus, maximus, &c.* + Excipe, *Meracius, opacus; amicus, aprius, pudicus, mendicus, possicus; fidus, infidus; bimus, trimus, quadrimus, parimus, maximus, optimus*; & superlativa duo, *imius, primus*.

IV. Adjectiva in *ALIS*, & pleraque omnia in *ANUS, ARUS, IVUS, ORUS, OSUS*, penultimam producant: ut, *conjugalis, dotalis; montanus, urbanus; amarus, avarus; astivus, fugitivus; canorus, decorus; arenosus, pruinosus*. + At *barbarus, opparus*, corripiunt.

V. Adjectiva in *ILIS* verbalia penultimam corripiunt: ut, *agilis, facilis, fusilis, cissilis, utilis, &c.* + At derivata à nominibus penultimam fere producant: ut, *anilis, civilis, herilis, &c.* Quibus adde *exilis, subtilis*: item mensium nomina, *Aprilis, Quintilis, Sexilis*. * Excipe *humilis, parilis*; & cujus incerta origo est, *similis*. + Ceterum omnia in *ATILIS*, sive à verbis, sive à nominibus deducta, penultimam correptam effeuntur: ut, *plicatilis, versatilis, volatilis, fluviatilis, saxatilis, umbratilis*.

VI. Adjectiva in *INUS*, à rebus animatis descendunt, & possessionem significantia; item distributiva numeralia, propria & gentilia, penultimam producant: ut, *Agnus, canis, leporinus; Binus, ternus, quinus; Albinus, Cratinus, Justinus; Alexandrinus, Latinus, Venesinus, &c.* Huc adde adjectiva quædam animales actiones proxime respicientia: ut, *adulterinus, festinus, gelatinus, genuinus, libertinus, med astivus, opinus & inopinus, paupertinus, peregrinus, supinus*: Item adjectiva loci; ut, *collinus, marinus, vicinus*: Et à nominibus tempus significantibus deducta; ut, *matutinus, vespertinus*: Ac postremo hæc pauca, quæ sub certam classem redigi vix queant, *Austrinus, Caurinus, cisterninus, clandestinus, repentinus*.

VII. Adjectiva in *INUS*, à rebus inanimatis, i. e. plantis, arboribus, lapidibus & aliis materiam fere significantibus; item ab adverbis temporalibus, aut à substantivis quatuor anni tempestates notantibus, derivata, penultimam corripiunt: ut, *Amaraçinus, crocinus, hyacinthinus; cedrinus, faginus, oleaginus; adamantinus, amethystinus, smaragdinus; corallinus, cristallinus, murrinus; Crastinus, diutinus, perendinus, pristinus, serotinus; Earinus, oporinus, chimerinus, therinus*: item, *annotinus, hornotinus*. Quibus adde *bombycinus, elephantinus*, in quibus non animalia ipsa, sed materia serica & eburnea proxime respici videntur.

VIII. Deminutiva in *OLUS, OLA, OLUM, & ULUS, ULA, ULUM*, penultimam semper corripiunt: ut, *urceolus, filiola, musculum; Lectulus, ratiuncula, corculum, &c.*

IX. Adverbia in *TIM* penultimam producant: ut, *oppidatim, diertim, viritim, tribusim*. + Excipe tamen *assatim & perpetim*; item *statim*, quod à sequioris ævi Poëtis producitur.

X. Denominativa Latina in *ACEUS, ANEUS, ARIUS, ATICUS, ORIUS*; item verbalia in *ABILIS*; & in *ATILIS* undecunque derivata, antepenultimam producant: ut, *cretaceus, testaceus; momentaneus, subitaneus; cibarius, herbarius; aquaticus, fanaticus; censorius, messorius; amabilis, revocabilis; pluvialis, plicatilis, &c.*

XI. Adjectiva in *ICIUS*, quæ à nominibus veniunt, antepenultimam corripiunt: ut, *gentilicius, patricius, tribunicius*. [Excipe *novicius* seu *novitius*.] At quæ à supinis vel participiis descendunt, antepenultimam producant: ut, *advecticius, commendaticius, suspensicius, &c.*

XII. Verba desiderativa in *URIO* antepenultimam (quæ in secunda & tertia persona penultima est) corripiunt: ut, *esurio, esuris, esurit; parturio,*

parturit

parturis, parturit. Alia in *URIO*, eam syllabam producant, *liguris, liguris; scaturis, scaturis.*

XIII. In vocibus peregrinis, i. e. Hebraicis, Syriacis, Scoticis, Gallicis &c. primæ & mediæ syllabæ plerumque ancipites sunt, nisi in regulas generales impingatur: ut in, *Amen, Abel, Alleluja, David, Dromedus, Watsonus, Turnebus.*

¶ Quorum primarum vel mediarum syllabarum quantitas sub prædictis regulis non cadit, ea à Poëtarum usu, exemplo & auctoritate petenda est, certissimâ omnium regulâ.

De ultimis Syllabis.

A in fine.

44. **C**asibus A flexum brevia. Sed protrahe sextum
Et quintum, Græco quando hic de nomine
in *as* fit.

Casibus haud flexum produc. *Ita, cum quia, & eja*
Et putà non verbum subduxeris, *halleluaja.*

Curta quoque interdum *contra, ultra, & ginta*
creata.

I. A finalis in vocibus per casus declinatis corripitur: ut, *Musæa, Tydea, lampada.*

Exc. 1. Ablativus primæ in A longus est, ut *hæc Musâ, hoc Aeneâ.*

Exc. 2. Vocativus etiam à nominibus Græcis in *as* producitur, ut *ô Aenea, ô Palla, à nominativis Aeneas, Pallas.*

II. A finalis in vocibus non declinatis per casus, i. e. in verbis & particulis, producitur: ut, *ama, frustra, præterea, erga, intra.*

Exc. 1. Hæ particulæ, *ita, quia, eja, & putà* adverbialiter posita, ultimam corripunt: quorum exemplo Sidonius *halleluaja* ultimâ brevi extulit.

Exc. 2. Præpositiones *contra & ultra*, ut & numeralia in *ginta* correpta interdum reperiuntur: at meliores Scriptores ea producunt.

E in fine.

45. **E** brevia. Primæ produc, & nomina quintæ
Cum natis. Adde pluralia cuncta: secundæ
Induperativum socians. Monosyllaba, demptis
Encliticis ac syllabicis, quoque longa repones.
Adde à mobilibus flexis quæcunque secundæ
Manârunt, summique gradus adverbia quævis.
Sed *benè* cum *malè* corripies, *infernè, supernè.*
Productis *ferme* atque *ferè* jungantur, & *obe.*

In E finita brevia sunt. ut, *nate, cubile, patre, curte, nempe, ante.*

Exc. 1. Producuntur omnia primæ & quintæ declinationis: ut, *Calliope, Anchise, fide*: item, *fame*, quia olim quintæ erat. Sic *re, lib, &* adverbia ab iis composita, *quare, hodie, pridie, postridie, quonidie.*

Exc. 2. Item nomina singulari carentia: ut, *cete, mele, Tempe.*

Exc. 3. Item Imperativi singulares secundæ conjugationis: ut, *docet, mane.* ✕ Sed, *cave, vale & vide*, inveniuntur interdum ultimâ correptâ.

Exc. 4. Monosyllaba etiam longa sunt: ut, *me, te, se.* ✕ Excipiuntur tamen conjunctiones encliticæ, *que, ne, vè*: item syllabicæ adjectiones, *pte, ce, te*: ut, *suapte, hujusce, tute.*

Exc. 5. Longa præterea sunt adverbia à nominibus secundæ declinationis manantia: ut, *placide, pulchre, valde*, quod ex *valide, &c.* item omnia adverbia superlativi gradus: ut, *doctissime, fortissime, clementissime.* ✕ At *benè, malè, supernè, infernè*, ultimam habent correptam.

Exc. 6. Longa denique sunt, *ferme, ferè & obe.*

I in fine.

46. I longum pono. Vocitantem corripe Græcis.

His tamen at ternus dabitur crescentibus anceps.

Sic variato *mibi, tibi* cum *sibi*: sed magè curtis

Vult *ibi*, vultque *cui, nisi*, mox *ubi*, cum *quasi*, jungi.

Sicuti sed breviant, cum *necubi, sicubi, vates.*

In I terminata longa sunt: ut, *domini, Mercuri, patri, fructui, mei, amari, doceri, audi, heri.*

Exc. 1. Corripiuntur vocativi Græci: ut, *Alexi, Amarylli.*

Exc. 2. Dativi Græci crescentes tertiæ declinationis variantur. Sic in *Minoidi* Catullus, in *Palladi* Statius ultimam corripiunt: in *Thetidi* autem idem Catullus, in *Paridi & Tyndaridi* Propertius producunt.

Exc. 3. Communia etiam sunt, *mibi, tibi, sibi.* Item *ibi, cui* dissyllabum, *nisi, ubi & quasi*: quæ multò tamen frequentius corripiuntur.

NOT. *Sicuti, necubi & sicubi* semper correpta leguntur.

O in fine.

47. O commune loces. Dabis at monosyllaba longis,
Græcaque ceu *Dido*, ternum sextumque secundæ,
Et patrium Græcum, atque adverbia nomine nata,
Quò

32 PROSODIÆ CAP. I.

Quò jungens & *ed*. Variant at *denuò*, *serò*,
Mutuò, *postremò*, *verò* : *modò* sed breve pones.
Sæpiùs ambo, *duo*, *scio*, corripe, & *illicò*, & *imò*,
 Et *cedo da* signans, *ego* queis *homo*, cum *citò*, junge.
 Sunt aliis variata Gerundia, longa Maroni.

Ergò pro causa produç; *secus* editur anceps.

O in fine commune est: ut, *leo*, *virgo*, *amo*, *disco*, *quando*.

Exc. 1. Monosyllaba longa sunt: ut, O, *do*, *sto*, *pro*.

Exc. 2. Græca feminina in O exeuntia itidem sunt longa: ut,
Dido, *Sappho*.

Exc. 3. Item dativi & ablativi secundæ declinationis: ut, *Domino*,
Deo.

Exc. 4. Item genitivi Græci à nominibus Atticæ dialecti in *ω* ut.
Androgeo, *Atho*.

Exc. 5. Producentur denique adverbia à nominibus orta: ut, *cerò*,
erebrò, *falsò*, *meritò*, *paulò*, &c. item, *quò*, *ed*, & eorum composi-
 ta, *quòvis*, *quòcunque*, *adèd*, *idèd*. Quibus adde, *illò*, *idcirò*, *ci-
 trò*, *intrò*, *retrò*, *ultrò*.

✱ At hæc adverbia, *denuò*, *serò*, *mutuò*, *postremò*, *verò*, *sæpiùs*
 quidem producentur, interdum correpta reperiuntur. * *Modò* cum
 compositis, *quomodò*, *dummodò*, *postmodò*, brevia sunt.

Exc. 6. Rectius etiam corripuntur, *ambo*, *duo*, *scio*, *nescio*, *illicò*,
imò, *cedo*, pro *dic* vel *da*, *ego*, *homo* & *citò*.

Exc. 7. Gerundia in *o* Virgilius semper producit: sed alii non
 nunquam corripunt: ut, *faciendo*, *vigilando*.

Exc. 8. *Ergò* pro *causâ* longum est, pro *igitur* anceps.

U & Y in fine.

48. U semper longis, sed Y raptis jungere oportet.

1. In U finita longa sunt: ut, *vultu*, *cornu*, *Panthu*, *dictu*, *dinu*.

2. In Y brevia sunt: ut, *Moly*, *Tiphy*.

B in fine.

49. Corripe B Latium: peregrinum at tendere malim.

B in fine breve est: ut, *ab*, *ob*, *sub*.

Exc. Barbara rectius producentur: ut, *Job*, *Jacob*, *Aminadab*.

C in fine.

50. C produc, præter *nec*, *donec*: sed variabis

Hic benè pronomen: *fac* verbum jungimus isti.

In C longa sunt: ut, *ac, sic, illuc.*

Exc. 1. *Nec & donec* corripuntur.

Exc. 2. *Hic* pronomen variatur; ut & verbum *fac*, nisi pro cor-
repto *sace* legendum.

D in fine.

51. D breve ponatur. Variare at Barbara possis:

D finale breve est: ut, *ad, apud, quid, illud, sed.*

Exc. Barbara variari possunt: ut, *Benadad, David, Bogud:*

L in fine.

52. L breve sit. Cum *Sol, sal, nil*, tolluntur Hebræa:

L in fine corripitur: ut, *tribunal, fel, vigil, pol, consul, procal:*

Exc. *Sol, sal & nil* producuntur: item pleraque nomina Hebræa;
ca; ut, *Nabal, Daniel, Saül.*

M in fine.

53. M nunc vocalis perimit: rapuere vetusti.

M in fine prisca temporibus corripiebatur, neque à sequente vo-
cali, ut jam fit, elidebatur: ut, *Ennius,*

Insignita ferè tum millia militum octo.

Quod in compositione remansit: ut, *circum eo, circumago:*

N in fine.

54. N produc. Demas EN inis dans, quæque priore
Græca per ON casus numero tenuere secundæ;

Et quartum casum, si sit brevis ultima recti.

Sin quoque pluralis ternæ conjunge Pelasgum:

Forfitan, in, forsan, tamen, an, viden? insuper
addens.

N finale producitur: ut, *en, splen, quin, sin, non.* Sic in nomi-
nibus Græcis masculinis & femininis: ut in *Titan, Siren, Salamin,*
Phorcyn: item in *Acteon, Lacedæmon,* & similibus quæ per *o* scri-
buntur: item in accusativis Græcis primæ, à nominativis in *as, es*
& *e* longis venientibus: ut, *Ænean, Ambisen, Callipen:* Denique
in genitivis pluralibus: ut, *Cimmerion, epigrammaton.*

Exc. 1. Nomina in EN habentia inis in genitivo corripuntur: ut,
carmen, crimen, nomen.

Exc. 2. Item nomina in ON singularis numeri, quæ Græcis per *o*
parvum scribantur, & Latinis sunt secundæ declinationis: ut, *Ilion,*
Ereion, Pylon.

E

Exc:

Exc. 3. Item accusativi Græci nominum quorum nominativus est brevis : ut, *Majan, Æginan, Orpheon, Alexin, Ibin, chelyn, Iryn*. Et dativi plurales Græci in *sin* : ut, *Arcafin, Troasfin*.

Exc. 4. Denique & hæ voces particulares, *an, in, forsan, forsitan, tamen, attamen, viden*.

NOT. 1. Vulgò addunt *dein, proin, exin, pro deinde, proinde, exinde*, per Apocopen syllabæ *de*, dicta. At de his nulla satis proba adfertur auctoritas.

NOT. 2. Ut *viden*, ita cætera, quæ particulam *ne* per Apocopen mutilatam habent, corripì etiam volunt : ut, *scin*, *audin*, *noſtin*, *nemon*, &c. At de plerisque res incerta videtur. *Noſtin* quidem (si rectè se habent recentiores Editiones) corripit Ovidius in Epist. Medæ : at *nemon* Horatius bis producit. Reliquis in carmine (nisi cum sequitur consonans) tutius abstineri puto.

R in fine.

55. R brevies. Produc cujus dat patrius *eris* :

Addito *Iber, ær, æther*. Sit *Celtiber* anceps.

At *par, far, lar, Nar*, quoque *cur, fur*, adjice longis.

In R terminata corripuntur : ut, *calcar, Hamilcar, imber, pater, vir, cor, Heſlor, turtur, martyr ; precor, mittier, semper, prater*.

Exc. 1. Græca, & si quæ alia sunt, quæ genitivum faciunt per *eris* penultimâ longâ, producuntur : ut, *crater, ſlater, ver, Recimer, -eris*. Item, *Iber*, quod *eri* in secunda, vel *eris* in tertia, penultimâ productâ habet : Et *ær, æther*, quæ genitivi penultimam corripunt. ✕ *Celtiber* tamen, ab *Iber* compositum, anceps invenitur.

Exc. 2. Producuntur etiam hæc monosyllaba ; *par*, cum compositis, *compar, dispar, impar ; far, lar, Nar, cur & fur*.

AS in fine.

56. AS produc. Patrio sed *adis* quod flectit, *anasque*,

Sit breve : plurales ternæ quibus addito quartos.

In AS finientia longa sunt : ut, *mas, vas, Thomas, pietas, gigas, mensas, amas, legas, foras*.

Exc. 1. Græca, quorum genitivus exit in *adis*, brevia sunt : ut, *Arcas, lampas, Ilias, -adis*. Quibus adde Latinum *anas, anasís*.

Exc. 2. Item accusativi plurales Græci tertiæ declinationis : ut, *crateras, Cyclopas, heroas, Troas*.

ES in fine.

57. Ponitur ES longum. Pluralia corripe Græca

Quæ crescunt ; velut *es* de *sum* : *penes* additur illi.

Cum neutris ; & queis patrii penultima curta est

Ternæ. Tolle *Ceres, paries, aries, abies, pes*.

ES in fine longum est: ut, *Alcides, Circes, quies, sermones, res, ames, doces, leges, audies, osties.*

Exc. 1. Nominativi & vocativi plurales nominum Græcorum in singulari crescentium corripuntur: ut, *Amazones, Arcades, Delphines, Naiades, gryphes, Phryges, &c.*

Exc. 2. Corripitur etiam *es* à *sum*, cum compositis, *abes, ades, potes, &c.* item præpositio *penes*.

Exc. 3. Item neutra in ES Græca: ut, *cacoëthes, hippomanes, &c.*

Exc. 4. Denique & Latina in ES tertiæ declinationis, in quibus genitivi crescentis penultima corripitur: ut, *ales, hebes, obfes, &c.*

✠ Ex his tamen producuntur, *Ceres, paries, aries, abies, & pes*, cum compositis, *bipes, tripes, alipes, sonipes.*

IS in fine.

58. IS brevio. Verùm plurales protraho casus;
ISque quod in patrio mutatur in *itis*, & *inis*,
Aut *entis*; *gratisque, foris, glis, vis* quoque, nomen
Seu verbum fuerit: sicut & persona secunda
Protrahit IS, quoties *itis* plurale reponit.
In subiectivi *ris* est commune futuro.

IS in fine corripitur: ut, *turris, Jovis, militis, aspicias, creditis, magis, cis.*

Exc. 1. Omnes casus plurales in IS producuntur: ut, *pennis, armis, nobis, vobis, omnis, urbis*, pro *omnes, urbes*.

Exc. 2. Nominativus in IS longus est, quando genitivus exit in *itis, inis* aut *entis*: ut, *lis, Samnis, Salamis, Simois.*

Exc. 3. Longa itidem sunt adverbia *gratis* & *foris*; ut & *glis* nomen, & *vis* tam nomen quam verbum.

Exc. 4. Longæ denique sunt secundæ personæ singulares, quando eadem personæ plurales exeunt in *itis* penultimâ longâ: ut, *audis, nescis, abis, possis.*

Exc. 5. *Ris* in futuro Subiectivi variatur: ut, *dixeris* ultimâ brevi,

Hor. *Dixeris egregiè, notum si callida verbum*

Reddiderit junctura novum. —————

dederis ultimâ longâ,

Ovid. *Da mihi te placidum, dederis in carmine vires.*

Nisi hoc posterius cæsurae (de qua postea) sit tribuendum.

OS in fine.

59. OS produc. Patrius brevis est, & *compos* & *impos*,
Osque *ossis* præbens. Rectos breviato secundæ
(O nisi det patrius;) neutra his dein addito Graiûm.

OS finale longum est: ut, *flos, nepos, honos, custos, heros, Minos, viros, bonos, nos.*

Exc. 1. Genitivus Græcus in OS breviatur: ut, *Arcados, Tethyos, Tereos.*

Exc. 2. Brevia etiam sunt *compos, impas, & os ossis*, cum composito *exos*.

Exc. 3. Breves itidem sunt nominativi & vocativi Græci in OS secundæ declinationis: ut, *Claros, Tenedos, Lesbos, Atropos.*

✱ At quæ juxta dialectum Atticam genitivum faciunt in *o*, producantur: ut, *Androgeos, Nicoleos.*

Exc. 4. Neutra denique Græca brevia sunt: ut, *chaos, melos, epos.*

US in fine.

60. US correpta datur. Monosyllaba cum genitivis Ternæ vel quartæ produc: numerique secundi In quarta primum, quartum, quintumque; & in *uris*, Dumve in *utis* patrius, vel in *udis*, & *untis*, *odis*-ve est;

Aut quintus fit in *u*; longus tum rectus habetur.

Ergo produces venerabile nomen I E S U S.

US in fine corripitur: ut, *annus, bonus, tempus, vetas, impetus, rursus, illius, fontibus, sensibus, rebus, dicimus, legemus, intus, penitus, tenuis.*

Exc. 1. Monosyllaba producantur: ut, *grus, sus, thus, mus.*

Exc. 2. Item genitivi tertiæ declinationis: ut, *Clius, Sapphus, Mantius.*

Exc. 3. Producantur etiam genitivi quartæ, & in plurali ejusdem declinationis nominativi, accusativi & vocativi: ut, *fructus, manus.*

Exc. 4. Item nomina quæ genitivum faciunt in *uris*, *utis*, *udis*, penultimâ longâ; & in *untis* & *odis*: ut, *tellus, virtus, incus, Amathus, tripus.*

Exc. 5. Postremò quæ vocativum in *u* finiunt: ut, *Panthus, ô Panthu.* Sic I E S U S, sacrosanctum Redemptoris nostri nomen, *us* producit.

YS in fine.

61. YS junges brevibus. *Tethys* reperitur at anceps Longaque sunt rectis aliter quæ casibus YN dant:

In YS finita brevia sunt: ut, *Capys, chelys, chlamys.*

Exc. 1. *Tethys* interdum ultimam habet longam.

Exc.

Exc. 2. Quæ nominativum aliter in Y N formant, longa sunt: ut, *Gortys, Phorcys, Trachys.*

T in fine.

62. T breve semper erit: nisi quondam Syncopa tardet.

T in fine breve est: ut, *caput, amat, ut, et.*

Exc. Nonnunquam propter Syncopen vel Cæsin producitur: ut, *Juven. Magnus civis obit, & formidatus Othoni.*

Virg. *Dum trepidant, it hasta Tago per tempus utrumque.*
ubi *obit* & *it* præteriti sunt, pro *obit*, *iit*.

Not. In priore exemplo syllabæ productio etiam Cæsuræ impu-
tari potest.

De ULTIMA versûs SYLLABA.

63. Ultima cujusque est communis Syllaba versûs.

Ultima cujuscunque versûs syllaba est communis. Hoc igitur pa-
cto, pro longa poni potest brevis: ut in hoc hexametro Virgilio,

Gens inimica mihi Tyrrhenum navigat æquor;

sextus enim pes Spondeus est, qui ex duabus longis constat. Et con-
trâ, pro brevi poni potest longa: ut in hoc Sapphico Horatii,

Crescit occulto velut arbor ævo;

ultimus enim pes Trochæus est, qui constat ex longa & brevi.

C A P. II.

De Syllabarum Accentu.

ACCENTUS est pronunciandi ratio, quâ syllaba vel attollitur vel
deprimitur. Is alio ac proprio magis nomine Tonus appellatur.

TONI sive ACCENTUS sunt tres, *Acutus, gravis & circumflexus.*

ACUTUS est qui syllabam acuit, seu attollit: ac notatur lineolâ obli-
quâ à sinistra in dextram ascendente, hoc modo [^]: ut, *dóminus.*

GRAVIS est qui syllabam gravat, seu deprimit: ac signatur lineolâ
obliquâ à sinistra in dextram descendente, hoc modo [`]: ut, *doctè.*

CIRCUMFLEXUS est qui syllabam partim attollit, partim depri-
mit, cum longiore mora eam pronuncians. Signum ejus ex superio-
rum notis conflatur, hoc modo [^ `]: ut, *amâre.*

ACCENTUUM REGULÆ.

I. Monosyllaba vox naturâ longa circumflectitur: ut, *flòs, spēs, â, ê.*
At si brevis, aut positione tantum longa sit, acuitur: ut, *vir, fax,*
méns.

II. In

38 PROSODIÆ CAP. III.

II. In dissyllabis posterior semper gravatur. Prior autem, si naturâ fuerit longa, & brevis sequatur, circumflectitur: ut, *Rôma, flôris*. Aliàs acuitur: ut, *hómo, párens, insons*.

III. In polysyllabis, si penultima longa sit, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Románus, Imperátor, Justiniánus*. Si utraque, penultima atque ultima, longæ sint, prior acuitur: ut, *paréntes, amavérunt, rhinocerótes*. Si penultima brevis sit, acuitur antepenultima: ut, *dóminus, Virgilius, Constantinópolis*. Cæteræ omnes syllabæ in polysyllabis gravantur.

EXCIPE à præcedentibus regulis voces encliticas, *que, ve, ne*, quæ accentum suum in ultimam syllabam vocum quibus connectuntur, rejiciunt: ut, *ámat, amátque, amátve, amátne*. Sic Virg. *Lacrymánque, geménsque*. Id. *Hyrcanísve, Arabísve*. Ovid. *Culpétne, probétne*.

NOT. Accentûs nota nusquam ferè nisi differentix causâ apponitur. Sic adverbia, *aliquò, continuò, palàm, doctè, unà*, & similia, notantur ultimâ gravi: ablativi primæ, ut *poëtá, gloriá*, & genitivi quarti; ut, *fructûs, tumultûs*: item *nostrûm & vestrûm*, à rectis *nos & vos*, & ergò pro *causa*, ultimâ circumflexâ scribuntur. Quidam & Syncopen vel Synæresin passâ circumflectunt, ut *amásse, flésti, damnáritis, dis, dêrunt*. In cujusmodi vocibus interdum id fit discriminis causâ: ut in nominativo *nostrás*, pro quo olim *nostratis* dixerunt. Eadem ratio & genitivorum in *i* per Apocopen mutilatorum: ut Hor. *Pompili regnum, Tarquinî fasces*; pro *Pompilii, Tarquinii*.

C A P. III.

De Arte metrica.

ARS METRICA est metrorum seu versuum fabricandorum & mensurandorum notitia. Unde & alio nomine VERSIFICATIONIS dicitur.

VERSUS est legitima pedum compositio, certo numero modoque definita. Ita dicitur, quòd eo constituto ad alterius principium veniamur.

PES est numerosa duarum pluriumve syllabarum definitæ quantitatibus constitutio.

De PEDIBUS.

PEDES usitatiores his versibus continentur.

1. *Pyrrhichius* geminis brevibus velociter instat.

Spondeus longis voluit constare duabus.

Syllaba longa brevi subiecta vocatur *Iambus*.

Quod si longa brevem præcesserit, esto *Trocheus*,

Dactylus efficitur longâ brevibusque duabus.

At geminis fertur brevibus longâque *Anapæstus*.

Tres breviat *Tribrachys*, totidem longatq; *Molossus*,

Amphibrachy longam mediam brevis ambit utrinq;

Amphimacroy; brevem longa hinc circumdat & illinc.

Bacchius curtâ gaudet longisque duabus.

Antiquebacchius pes huic contrarius esto,

In quo subicitur binis brevis unica longis.

Vult *Proceleusmaticus* brevibus constare quaternis.

Longa duæque breves & longa creant *Choriambum*.

Hoc genus ampla cohors superest; quos, versibus edi

Cum vix ritè queant, memorabit sermo solutus.

Pedes vulgò recensentur viginti & octo.

Ex his alii *SIMPLICES* sunt, ut dissyllabi & trisyllabi: alii *COMPOSITI*, ut tetrasyllabi.

PEDES DISSYLLABI sunt quatuor.

1. *Pyrrhichius* constat ex duabus syllabis brevibus, *vv*: ut, *Dens*.

2. *Spondeus*, ex duabus longis, *--*: ut, *omnes*.

3. *Iambus*, ex brevi & longa, *v -*: ut, *pios*.

4. *Trocheus*, qui & *Choreus*, ex longa & brevi, *-v*: ut, *servat*.

PEDES TRISYLLABI sunt octo.

1. *Dactylus*, ex longa & duabus brevibus, *-vv*: ut, *carmina*.

2. *Anapæstus*, ex duabus brevibus & longa, *vv -*: ut, *animos*.

3. *Tribrachys*, ex tribus brevibus, *vvv*: ut, *melius*.

4. *Molossus*, ex tribus longis, *- - -*: ut, *delectant*.

5. *Amphibrachys*, ex brevi, longa & brevi, *v - v*: ut, *honore*.

6. *Amphimacer*, seu *Creticus*, ex longa, brevi & longa, *-v -*: ut, *insito*.

7. *Bacchius*, ex brevi & duabus longis, *v - -*: ut, *dolores*.

8. *Antibacchius*, ex duabus longis & brevi, *- - v*: ut, *pelluntur*.

PEDES TETRASYLLABI sunt sedecim.

1. *Proceleusmaticus*, ex quatuor brevibus, seu duobus *Pyrrhichiis*, *vvvv*: ut, *hominibus*.

2. *Dispon*:

38 PROSODIÆ CAP. III.

II. In dissyllabis posterior semper gravatur. Prior autem, si naturâ fuerit longa, & brevis sequatur, circumflectitur: ut, *Rôma, flôris*. Aliàs acuitur: ut, *hómo, párens, însens*.

III. In polysyllabis, si penultima longa sit, & ultima brevis, circumflectitur penultima: ut, *Românus, Imperâtor, Justinianus*. Si utraque, penultima atque ultima, longæ sint, prior acuitur: ut, *paréntes, amavérunt, rhinocerótes*. Si penultima brevis sit, acuitur antepenultima: ut, *dóminus, Virgilius, Constantinópolis*. Cæteræ omnes syllabæ in polysyllabis gravantur.

EXCIPE à præcedentibus regulis voces encliticas, *que, ve, ne*, quæ accentum suum in ultimam syllabam vocum quibus connectuntur, rejiciunt: ut, *ámat, amátque, amátve, amátne*. Sic Virg. *Lacrymánisque, geménsque*. Id. *Hyrcanísve, Arabísve*. Ovid. *Culpétne, probétne*.

NOT. Accentûs nota nusquam ferè nisi differentię causâ apponi solet. Sic adverbia, *aliquò, continuò, palàm, doctè, unà*, & similia, notantur ultimâ gravi: ablativi primæ, ut *poëtâ, gloriâ*, & genitivi quarti; ut, *fructûs, tumultûs*: item *nostrûm* & *vestrûm*, à rectis *nos* & *vos*, & ergò pro *causa*, ultimâ circumflexâ scribuntur. Quidam & Syncopen vel Synæresin passa circumflectunt, ut *amâsse, flêsti, damnâritis, dis, dêrunt*. In cujuscmodi vocibus interdum id fit discriminis causâ: ut in nominativo *nostrâs*, pro quo olim *nostratis* dixerunt. Eadem ratio & genitivorum in *i* per Apocopen mutilatorum: ut, Hor. *Pompilî regnum, Tarquinî fasces*; pro *Pompilii, Tarquinii*.

C A P. III.

De Arte metrica.

ARS METRICA est metrorum seu versuum fabricandorum & mensurandorum notitia. Unde & alio nomine VERSIFICATORIA dicitur.

VERSUS est legitima pedum compositio, certo numero modoque definita. Ita dicitur, quòd eo constituto ad alterius principium vertamur.

PES est numerosa duarum pluriumve syllabarum definitæ quantitatatis constitutio.

De PEDIBUS.

PEDES usitatiores his versibus continentur.

I. Py

1. *Pyrrhichius* geminis brevibus velociter instat.
Spondeus longis voluit constare duabus.
 Syllaba longa brevi subjecta vocatur *Iambus*.
 Quod si longa brevem præcesserit, esto *Trochæus*,
Dactylus efficitur longâ brevibusque duabus.
 At geminis fertur brevibus longâque *Anapæstus*.
 Tres breviat *Tribrachys*, totidem longatq; *Molossus*,
Amphibrachy longam mediam brevis ambit utrinq;
Amphimacroq; brevem longa hinc circumdat & illinc.
Bacchius curtâ gaudet longisq; duabus.
Antiquebacchius pes huic contrarius esto,
 In quo subjicitur binis brevis unica longis.
 Vult *Proceleusmaticus* brevibus constare quaternis.
 Longa duæque breves & longa creant *Choriambum*.
 Hoc genus ampla cohors superest; quos, versibus edi
 Cum vix ritè queant, memorabit sermo solutus.

Pedes vulgò recensentur viginti & octo.

Ex his alii *SIMPLICES* sunt, ut dissyllabi & trisyllabi: alii *COMPOSITI*, ut tetrasyllabi.

PEDES DISSYLLABI sunt quatuor.

1. *Pyrrhichius* constat ex duabus syllabis brevibus, *vv*: ut, *Deus*.
2. *Spondeus*, ex duabus longis, *--*: ut, *omnes*.
3. *Iambus*, ex brevi & longa, *v -*: ut, *pios*.
4. *Trochæus*, qui & *Choreus*, ex longa & brevi, *-v*: ut, *servat*.

PEDES TRISYLLABI sunt octo.

1. *Dactylus*, ex longa & duabus brevibus, *-vv*: ut, *carmina*.
2. *Anapæstus*, ex duabus brevibus & longa, *vv -*: ut, *animos*.
3. *Tribrachys*, ex tribus brevibus, *vvv*: ut, *melius*.
4. *Molossus*, ex tribus longis, *---*: ut, *delectant*.
5. *Amphibrachys*, ex brevi, longa & brevi, *v - v*: ut, *honore*.
6. *Amphimacer*, seu *Creticus*, ex longa, brevi & longa, *-v -*: ut, *insite*.
7. *Bacchius*, ex brevi & duabus longis, *v - -*: ut, *dolores*.
8. *Antibacchius*, ex duabus longis & brevi, *- - v*: ut, *pelluntur*.

PEDES TETRASYLLABI sunt sedecim.

1. *Proceleusmaticus*, ex quatuor brevibus, seu duobus *Pyrrhichiis*, *vvvv*: ut, *hominibus*.

2. *Dispon:*

40 PROSODIÆ CAP. III.

2. *Dispondeus*, ex quatuor longis, seu duobus Spondeis, - - - : ut, *infinitus*.
3. *Choriambus*, ex longa, duabus brevibus & longa, seu Trochæo & Iambo, - v v - : ut, *nobilitas*.
4. *Antispastus*, ex brevi, duabus longis & brevi, seu Iambo & Trochæo, v - - v : ut, *Alexander*.
5. *Diiambus*, ex brevi, longa, brevi & longa, seu duobus Iambis, v - v - : ut, *severitas*.
6. *Dichoreus*, ex longa, brevi, longa & brevi, seu duobus Trochæis, - v - v : ut, *permanere*.
7. *Ionicus à majore*, ex duabus longis & totidem brevibus, sive ex Spondeo & Pyrrhichio, - - v v : ut, *calcaribus*.
8. *Ionicus à minore*, ex duabus brevibus & totidem longis, seu Pyrrhichio & Spondeo, v v - - : ut, *properabant*.
9. *Epitritus primus*, ex brevi & tribus longis, seu Iambo & Spondeo, v - - - : ut, *voluptates*.
10. *Epitritus secundus*, ex longa, brevi & duabus longis, seu Trochæo & Spondeo, - v - - : ut, *pœnitescentes*.
11. *Epitritus tertius*, ex duabus longis, brevi & longa, seu Spondeo & Iambo, - - v - : ut, *discordias*.
12. *Epitritus quartus*, ex tribus longis & brevi, seu Spondeo & Trochæo, - - - v : ut, *fortunatus*.
13. *Pæon primus*, ex longa & tribus brevibus, seu Trochæo & Pyrrhichio, - v v v : ut, *temporibus*.
14. *Pæon secundus*, ex brevi, longa & duabus brevibus, seu Iambo & Pyrrhichio, v - v v : ut, *potentia*.
15. *Pæon tertius*, ex duabus brevibus, longa & brevi, seu Pyrrhichio & Trochæo, v v - v : ut, *animatus*.
16. *Pæon quartus*, ex tribus brevibus & longa, seu Pyrrhichio & Iambo, v v v - : ut, *celeritas*.

De VERSÛS in genere CONSTITUTIONE.

In Versu generatim tria sunt spectanda, *Cæsura*, *Depositió* & *Dimensio*.

De CÆSURA.

CÆSURA est cum post perfectum pedem superest syllaba vocem finiens. sic vocatur à *cedendo*, quia sic ceditur sive secatur vox, ut posterior ejus pars sit initium pedis sequentis.

Cæsurae species sunt quatuor, *Trimimeris*, *Penthemimeris*, *Hepthemimeris* & *Ennemimeris* : Latiniis, *Semiteriaria*, *Semiquinaria*, *Septemleptenaria* & *Seminovenaria*. Nomen pactæ sunt à loco quem possident in versuum dimensione: Veteres enim versus frequenter per

semipedes metiebantur. Hoc pacto omnes à voce *ἡμιους*, i. e. *dimidius*, contractè *ἡμι*, unde Lat. *semi*, & *μερῖς*, i. e. *pars*, sunt denominatæ. Præfixâ autem, pro loco quem quæque in versu tenet, voce numerali, τρεῖς, tres; πέντε, quinque; ἑπτὰ, septem; ἐννέα, novem, aliæ ab aliis distinguuntur.

TRIEMIMERIS igitur est, cum post primum pedem, seu duos semipedes, relinquitur syllaba vocem finiens, sive semipes tertius.

PENTHEMIMERIS est, cum post duos pedes, seu quatuor semipedes, relinquitur syllaba, seu semipes quintus.

HEPHEMIMERIS est, cum post tres pedes, seu sex semipedes, relinquitur syllaba, seu semipes septimus.

ENNEMIMERIS est, cum post quatuor pedes, seu octo semipedes, relinquitur syllaba, seu semipes nonus.

Vel aliter: *Triemimeris* est quæ in tertio semipede, sive in syllabâ post primum pedem relicta, consistit. *Penthemimeris*, quæ in quinto semipede, sive in syllabâ post pedem secundum. *Heptemimeris*, quæ in septimo semipede, seu in syllabâ post pedem tertium. *Ennemimeris* denique, quæ in nono semipede, seu in syllabâ post pedem quartum. Ubi notandum, semipedem, sive dimidium pedis, unâ syllabâ longâ; æquè ac duabus brevibus, constitui: quoniam illa (ut a libi diximus) his tempore seu quantitate æqualis est.

Tres priores *Cæsurae* concurrunt in hoc versu Virgilii,

Silvestrem tenui Musam meditaris avenâ.

Universæ autem in isto,

Ille latus niveum molli fultus hyacintho.

Harum *Cæsurarum* duplex est effectus:

1. Versui conciliant gratiam & suavitatem, dum voces inter se aptè connectunt.

2. Syllabam naturâ brevem sæpè producant, in primis post pedem secundum & tertium.

Post primum: ut, Virg.

Pectoribus inhians, spirantia conspuit extâ.

Post secundum: ut, Id.

Omnia vincit amor, & nos cedamus amorî.

Post tertium: ut, Id.

Dona dehinc auro gravia, sectoque elephantò.

Post quartum: ut, Id.

Gravus homo infectòs linquens profugus hymenaeos.

DE DEPOSITIONE.

DEPOSITIO (quæ & CLAUSULA dicitur) est dimensionis terminatio, ex qua versus abundantia, plenitudo, aut defectus cognoscitur.

Ratione igitur depositionis, versus est vel *Acatalecticus*, vel *Catalecticus*, vel *Brachycatalecticus*, vel *Hypercatalecticus*.

1. ACATALECTICUS est, cui nihil aut deest aut superest in dimensione, sive cui justa & plena est pedum requisitorum mensura: ut in hoc Iambico dimetro:

Musa Jovis sunt filia.

2. CATALECTICUS est, cui deest in fine syllaba: ut,

Musa Jovem caneant.

3. BRACHYCATALECTICUS est, cui totus pes in fine deest: ut,

Musa Jovis gnata.

4. HYPERCATALECTICUS est, cui una vel duæ syllabæ supra justam mensuram redundant: ut,

Musa sorores sunt Minerva. Item,

Musa sorores Palladis lugent.

Hic etiam HYPERMETER dicitur, de quo postea.

De DIMENSIONE.

DIMENSIO (quæ vulgò SCANSIO appellatur) est versûs in suos pedes distinctio.

Ea autem duobus modis fit: vel per MONOPODIAM, cum singuli pedes separatim sumuntur, ut in hexametris & pentametris: vel per DIPODIAM, cum bini pedes in dimensione conjunguntur, ut Græci in Iambicis & Trochaicis facere solent; quemadmodum infra dicitur.

In versibus scandendis observandæ sunt hæ sex Figuræ, *Synalæpha*, *Ecthlipsis*; *Synaresis*, *Diarexis*; *Systole* & *Diastole*.

De SYNALOEPHA & ECTHLIPSI.

2. Vocalem *Synalæpha*, *Ecthlipsis* & in quoque tollit, Altera cum voci est vocalis prima sequenti.

SYNALOEPHA.

SYNALOEPHA est cum vocalis vel diphthongus in fine vocis aliqujus propter vocalem vel diphthongum, à qua vox sequens incipit, dimetiendo absorbetur sive eliditur, ut in his Virg.

Terra antiqua potens armis atque ubere gleba.

Quidve moror, si omnes uno ordine habetis Achivos.

Dardanida insensu pœnas cum sanguine poscunt.

In quibus *terra*, atque, *si*, *uno*, *ordine*, ultimam vocalem, *Dardanida* ultimam diphthongum, propter vocales sequentium vocum initiales (*h* enim pro *nulla* censetur) inter scandendum amittunt; hoc modo:

Terr' antiqua potens armis atqu' ubere gleba.

Quidve moror s' omnes un' ordin' habetis Achivos.

Dardaniad' insensu pœnas cum sanguine poscunt.

NOT. 1. Synaloepha interdum negligitur: Et 1. quidem regulariter: ut in Interjectionibus, *ô, heu, ah, proh, va, vah, hei*: ut,
O pater, ô hominum, Divûmque aterna potestas! Virg.

Heu ubi pacta fides, ubi qua jurare solebas! Ovid.

Ab! ego non possum tanta videre mala. Tibull.

Quod etiam observare licet in *Iô*, apud Ovid.

Et bis Iô Arethusa, Iô Arethusa, vocavit.

O autem interdum corripitur: ut, Virg.

Te Corydon, ô Alexi: trahit sua quemque voluptas.

2. Per licentiam: ut in his Virgilii,

Et succus pecori, & lac subducitur agnis.

Posthabitâ coluisse Samo: hic illius arma.

Stant & juniperi, & castanea hirsuta.

Hic, qui Latinis *HIATUS*, Græco nomine *DIALOEPE*, dicitur, haud temere in versu admittendus est. Rarissimè autem fit, si vocalis præcedens sit brevis: ut in hoc ejusd.

Et vera incessu patuit Dea. Ille ubi matrem.

NOT. 2. Vocales longæ & diphthongi, quando non eliduntur, sunt communes.

Breves redduntur, ut in his Virgilii;

Insule Ionio in magno, quas dira Celano.

Credimus? an, qui amant, ipsi sibi somnia fingunt?

Victor apud rapidum Simoënta sub Illo alto.

Longæ manent, ut in istis ejusdem;

Ante tibi Eoa Atlantes abscondantur.

Amphion Dircaus in Actæo Aracyntho.

Lamentis gemituque & fœmineo ululatu.

Interdum eodem in versu & brevis & longæ occurrit exemplum; ut, Id.

Ter sunt conati imponere Pelio Ossam. Et,

Glauco, & Panopea, & Inoo Melicerta.

ECTHLIPSIS.

ECTHLIPSIS est, cum *M* finale cum præcedente vocali eliditur, propter sequentem vocalem: ut,

Leniter ex merito quicquid patiare ferendum est. Ovid.

O curas hominum, ô quantum est in rebus inane. Pers.

Ubi ferendum, hominum, quantum, *m* cum prævia vocali, propter vocales in vocum sequentium initiis consistentes, deperdunt, hoc modo:

Leniter ex merito quicquid patiare ferend' est.

O curas homin', ô quant' est in rebus inane.

NOT. 1. Prisci *M* literam cum vocali interdum servabant: ut,

Corporum officium est quoniam premere omnia deorsum. Lucr.

NOT. 2. Olim etiam per Echthlipsin elidebatur S: ut,
Vicinus ô socii, & magnam pugnâvimus pugnam. Enn.
Tum laterali' dolor, certissimu' nunciu' mortis. Lucil.

NOT. 3. Utraque & Synalœpha & Echthlipsis, etiam invenitur in extrema versûs syllaba; ubi elisio fit à vocali versûs sequentis: ut,
Sternitur infelix alieno vulnere, cœlumque
Adspicit, & dulces moriens reminiscitur Argos. Virg. Et,
Jamque iter emensi, turres ac tecta Latinorum
Ardua cernebant juvenes, murosque subibant. Id.

Alia de SYNALOEPHA & ECTHLIPSI observationes.

1. Mollius incidunt hæ Figuræ in syllabam longam: ut,
Tum quoque nil fecit, nisi quod facere ipse coegi. Ovid.
Postquam introgressi, & coram data copia fandi. Virg.
 Sed durius longa incidit in brevem: ut in hoc Catulli,
Troja, nefas! commune sepulchrum Europa Asiaque.
2. Synalœpha suavitatem habet singularem, si in eadem vocali fiat: ut,
Ille ego qui quondam gracili modulatus avena. Virg.
Ergo omnis longo solvit se Teucria luctu. Id.
3. Cavendum, ne quod ex collisione resultat horridius atque asperius sonet: ut,
Quis me uno vivit felicior, aut mage nostrâ hæc. Catul.
Quod cum ita sit, nolim statuas me mente malignâ. Id.
4. Nec crebræ debent esse elisiones, nec temere plures quàm duæ in uno versu, præcipue Elegiaco: quod genus laudatur, cum molliter in aures influit. Uti contra Heroico plures Synalœphæ gravitatem interdum ac majestatem conciliant: imò gratiam alicubi & suavitatem: ut in hoc Virg.
Phyllida amo ante alias: nam me discedere flevit.
 At horrorem contra incutit: ut cum idem de Polyphemo ait,
Monstrum horrendum, informe, ingens, cui lumen ademptum.
 Et alibi,
Tela inter media, atque horrentes Marte Latinos.
5. Nec temere initio versûs facienda elisio: ut, Hor.
Nam ut ferulâ cadas meritum majora subire.
 Quanquam Virgilius non sine ratione ac venustate id fecerit: ut,
Si ad vitulam spectes, nihil est quid pocula laudes.
6. Durius quoque elisio fit initio sexti pedis heroici: ut in his,
Compedem rectus derideat, Æthiopem albus. Juv.
Nunquid de Dacis audisti? nil equidem, ut tu. Hor.
7. Item post penthemimerim pentametri: ut in illo Propertii,
Herculis, Anticique, Hesperidumque comes.
8. Heroicus durius fere elisionem patitur extremo quinti pedis: ut in hoc Catulli,
Difficile est longum subito deponere amorem.
9. Item postremo dactylo pentametri, nisi id magno cum judicio fiat: ut in hoc Ovid.

Quadrifugos cornes sepe resistere equos.

De SYNÆRESI & DIÆRESI.

3. Syllaba de binis conflata *Synæresis* esto.Distrahit in geminas resoluta *Diæresis* unam.

SYNÆRESIS.

SYNÆRESIS est duarum syllabarum ejusdem vocis in unam contractio.

Ejus species sunt duæ, *Synæresis* propriè dicta, & *Synecphonesis*.SYNÆRESIS propriè dicta est in qua duæ vocales manentes in diphthongum coalescunt, ex. gr. *ae* in *a*; ut, *Phathon*, pro *Phæthon*; *ei* in *ei*, ut in genitivis, *Thesei*, *Orphei*, *Persei*, dissyllabis, *Achillei*, *Ulysssei*, *Oilei*, trisyllabis. Sic *oi* in *proinde* dissyllabo; *ui* in *huic*, cui monosyllabis, &c.Cum te flagranti dejectum fulmine *Phathon*. Varro.Notus amor *Phadra*, nota est injuria *Thesei*. Ovid.

Proinde tona eloquio, solitum tibi. — Virg.

Filius huic contra, torquet qui sidera mundi. Id.

SYNECPHONESIS (alio nomine EPISYNALOEYPHE, & SYNIZESIS) est cum ex duabus in eadem voce vocalibus, altera pronuntiando absorbetur seu eliditur: ut in *aureâ*, *Junio*, dissyllabis; *quoad*, monosyllabo.*Aureâ* percussus virgâ, versumque venenis. Virg.Nos miranda quidem, sed nuper Consule *Junio*. Juv.*Heredes* voluit: quoad vixit, credidit ingens. Hor.Præcipuè autem per *Synecphonesin* elidi solent *E* & *I*.I. Et *E* quidem (1.) Ante *a*: ut in *æa*, *ea*, monosyllabis apud Comicos; *antehæ*, eadem dissyllabis; *anteambulo*, *alvearia*, tetrasyllabis.

Quid si forte fuisse antehac eadem omnia credis. Lucr.

Unâ eademque viâ sanguisque animusque feruntur. Virg.

Sum comes ipse tuus, tumidique anteambulo Regis. Marr.

Seu lento fuerint alvearia vimine texta. Virg.

(2.) Ante aliud *e*: ut in *deest* monosyllabo, *deero*, *deerit*, *prehendo*, *vehemens*, dissyllabis.

Vilis amicorum est annona, bonis ubi quid deest. Hor.

Divitis uber agri, Troiæve opulentia deerit. Virg.

Prendere quæ possis oculorum lumine aperto. Lucr.

Vehemens & liquidus puroque simillimus ammi. Hor.

(3.) Ante *i*: ut in *dein*, debinc, monosyllabis; *deinde*, *deinceps*, *aureis*, *ferreis*, *anteis*, dissyllabis; *anteire*, *anteactus*, trisyllabis.

Dein clamore pari concurritur, & vice teli. Juv.

Deinde torus junxit, nunc ipsa pericula jungunt. Ovid.

Ferrei que Eumenidum thalami, & discordia demens. Virg.

Te semper anteit dira necessitas. Alcaic. Hor.

Ergo anteire metus, juvenemque extinguere pergit. Flacc.

Nam si grata fuit tibi vitæ antea priorque. Lucr.

(4.) Ante

(4.) Ante o: ut in *meo, eo*, monosyllabis apud Comicos; eodem, eodem, alveo, seorsum, deorsum, dissyllabis; Euristheo, graveolens, trisyllabis, Uno eodemque igni, sic nostro Daphnis amore. Virg. Eisdem habuit secum, quibus est elata, capillos. Prop. Cum refuit campis, & jam se condidit alveo. Virg. Nam per aquas quaecunque cadunt atque aëra deorsum. Lucr. Et seorsum varios rerum sentire colores. Id. Rege sub Euristheo, fatis Funonis iniqua. Virg. Inde ubi venere ad fauces graveolentis Averni. Id.

(5.) Ante u: ut in *meus, meum, eum*, quæ rursus Comicis monosyllaba.

II. I similiter absorbetur, (1.) Ante a: ut in *omnia* dissyllabo, *vindemiator, semianimis*, tetrasyllabis.

Bis patria cecidere manus: quin protinus omnia. Virg. Vindemiator, & invictus, cui saepe viator. Hor. Cedit semianimis Rutulorum calcibus arva. Virg.

(2.) Ante e: ut in *vietus*, dissyllabo; *semiermis*, trisyllabo.

Quis sudor vietis, & quam malus undique membris. Hor. Semiermemque manum sternendam eiecerat hosti. Sil.

(3.) Ante aliud i: ut in *dii, diis, ii, iis*, monosyllabis; *iidem, isdem*, dissyllabis; *denariis*, trisyllabo.

Di meliora velint: quanquam non ista precanda. Ovid. Precipitatur aquis, & aquis nox surgit ab isdem. Id. Denariis tamen hoc non emo, Basse, tribus. Mart.

(4.) Ante o: ut in *semihomo, fluviorum*, trisyllabis.

Semihominis Caci facies quam dira tenebat. Virg. Fluviorum Rex Eridanus, camposque per omnes. Id.

(5.) Ante u, ut in *totius*, dissyllabo; *promontorium*, tetrasyllaba.

Magnanimosque duces, totiusque ex ordine gentis. Virg. Inde legit Capreas, promontoriumque Minerva. Ovid.

III. O interdum ante aliud o absorptum invenitur: ut *cohonesto*, trisyllabo ap. Atrium, choluerint, cooperiunt, tetrasyllabis, ap. Lucr. ii. 1060, & 490.

IV. U ante alias vocales nonnunquam eliditur: ut in *tua, sua, tuo, suo*, duobus monosyllabis apud Comicos; *suapte, patrui*, dissyllabis; *duellica*, trisyllabo. Quanquam in his u eodem modo quo in *suadeo, suctus*, & in Anglicis

Two, Dwell, &c. pronucianda videatur.

Et simili ratione animalia suapte vagari. Lucr. Nocturnique canum gemitus, & limina patrui. Stat. Lanigera pecudes, & equorum duellica proles.

¶ Ad Synecphonesin quoque refertur, cum, vocalibus i & u in consonantes jod & van mutatis, duæ syllabæ in unam contrahuntur ut in *genua, tenuis*, dissyllabis; *arjetat, tenuia, abjete, puvita*, trisyllabis; *parjetibus, Nasidgenus*, tetrasyllabis; pro *genua, tenuis, arjetat*, &c.

Propterea quia corpus aqua naturaque tenuis. Lucr. Genua labant, gelido concrevit frigore sanguis. Virg. Arjetat in portas & duros objice postes. Id. Velleraque ut foliis depestant tenuia Seres. Id. Aedificant, sectaque intexunt abjete costas. Id.

Præcipue sanus, nisi cum pueris molesta est. Hor.

Parjetibusque premunt artus, & quatuor addunt. Virg.

Us Nasidjeni iuvit te cœna beati. Hor.

NOT. 1. Nonnunquam Synalœpha & Synecphonesis concurrunt: ut in hoc Virg.

*Uno eodemque tulit partu, paribusque revinxit
Serpentum spiris*---Scande, Un' o - demque tu - lit.

NOT. 2. In his vocibus, Huic, cui, Dii, Diis, iidem, iisdem, dein, deinde, proinde, deest, deeram, deessem, decro, deesse, antecambulo, antei, antehac, semihomo, semianimis, & paucis aliis, syllabarum contractio quàm divisio apud optimos Poëtas frequentior est.

¶ Differt Crasis à Syneresi & Synecphonesi, quod hæ propriè in carmine, illa etiam in prosa locum habeat.

DIÆRESIS.

DIÆRESIS (quæ & DIALYSIS dicitur) est unius Syllabæ in duas dissolutio.

Ea tripliciter fit:

I. Cum diphthongus in duas syllabas distrahitur: ut, *aulai, aurai*, pro *aula, aura*; *Orpheus, Perseus, Troia*, trisyllaba; *Naiadum, Harpyias*, tetrasyllaba.

Aulai in medio libabant pocula Bacchi. Virg.

Et finitur in Andromeda, quam Perseus armis. Manil.

Misit infestos Troia ruinis. Sapphic. Senec.

Ægie Naiadum pulcherrima, jamque videnti. Virg.

Circumsistentes reppulit Harpyias. pentam. Rutil.

II. Cum consonantes *jod* & *vau* in vocales *i* & *u* resolvuntur: ut in *silva, soluit*, trisyllabis; pro *silva, solvit*; *subiecta*, tetrasyllabo, pro *subjecta*.

Aurarum & silvæ metu. Glycon. Hor.

Quod zonam soluit diu ligatam. Phaleuc. Catull.

Si qua ferventi subiecta Cancro est. Sapphic. Senec.

* Hæc figura in compositis verborum *solvo* & *volvo* in primis frequens: ut,

Stamina non ulli dissolvienda Deo.

Debuerant fusos evoluisse suos.

{ pentam. }

Tib.

Ovid.

III. Cum *u*, quæ alioquin post *g*, *q* & *s* evanescit; à sequente vocali divulsa plenè exprimitur: ut in *aqua, suctus, suavit, suævos*, trisyllabis; *relanguit, reliquas*, tetrasyllabis.

Quæ calidum faciunt aquæ tactum atque vaporem. Lucr.

Cum mihi non tantum furesque feraque sucta. Hor.

Atque alios alii inrident, Veneremque suadent. Lucr.

Fundat ab extremo suævos Aquilone suævos. Lucan.

Imposito fratri moribunda relanguit ore. Ovid.

Reliquas tamen esse vias in mente patentes. Lucr.

De SYSTOLE & DIASTOLE.

4. *Systola* præcipitat vocales ritè trahendas.
 Protrahit huic adversa *Diaſtola* corripindas.

SYSTOLE.

SYSTOLE eſt ſyllabæ alioquin longæ corréptio: Sic Poëtæ primam nonnunquam in *Orion* corripunt: ut,

Cum ſubito aſurgens fluctu nimboſus Orion.

quamvis Græcis *Ωριων* per *ω* magnum ſcribatur, ac propterea eam ſyllabam naturâ habeat longam: ut,

Sævus ubi Orion hybernis conditur undis. Id.

Eâdem ratione videtur Horatius poſtერიem in *palus* corripuiſſe:

Regis opus; ſteriliſve diu palus, aptaque remis.

Aliis enim omnibus ea ſyllaba producit. Virg.

Limoſoque palus obducit paſcua junco; &c.

Huc refer & cum ſyllaba poſitione longa, alterâ conſonante extritâ, fit brevis: ut, *obiciſ*, pro *objiciſ*; *adicit*, pro *adjicit*.

Cur obiciſ Magno tumulum, maneſque vagantes. Lucan.

Si quid noſtra tuiſ adicit vexatio rebus. Mart.

DIASTOLE.

DIASTOLE (quæ & **ECTASIS** vocatur) eſt ſyllabæ alioquin brevius productio: ut, *Priamides*, *Arabia* primâ longâ; *Macedonia* longâ ſecundâ.

Atque hic Priamides, Nihil ô tibi, amice, relictum. Virg.

Et domus intacta te tremit Arabia. Propert.

Qui clypeo, galeâque, Macedoniâque ſariſſâ. Ovid.

Primam autem in *Priamides* & *Arabia* naturâ brevem eſſe oſtendunt eorum primitiva, *Priamus* & *Arabs*, quibus hæc ſyllaba ſemper corripitur. *Macedonia* quoque ſecundam corripere docet *Macedo*, cui ſemper brevis penultima eſt.

Huc pertinet & cum ſyllaba brevis geminatione conſonantis fit longa: ut in *reſligio*, *reſſiquia*, *repperit*, *reppulit*, *rettulit*, & ſimilibus cum *re* compoſitis; pro *religio*, *reſiquis*, &c.

Tantum reſligio potuit ſuadere malorum. Lucr.

Troas reſſiquias Danaûm, atque immitis Achilli. Virg.

Et reſ heredem repperit illa ſuum. Ovid. &c.

Sic *Porſenna*, *n* geminatâ: ut,

Nec non Tarquinium eſectum Porſenna jubebat. Virg.

Aliter enim penultimâ brevi eſt: ut,

Cernitur effugiens ardentem Porſenâ dextram. Sil.

De SYSTOLE & DIASTOLE Observationes.

Systoles & Diastoles usus, sive debita syllabarum quantitatibus mutatio, dupliciter fit: Vel 1. Ex necessitate metrica. Vel 2. Ex licentia poetica.

I. NECESSITATE METRICA à recta syllabarum quantitate receditur, cum ejus quò utimur carminis genus vocem non recipit genuinam ipsius quantitate retentam. Tum enim, si non suppetat vox alia aequè elegans aut ad significandum apta, necessitate metri cogimur mutare syllabæ quantitatem, potius quàm obicuri aut frigida circumlocutione uti.

Inter casus autem necessitatis metricæ, duo sunt præcipui:

1. Cum plures quàm duæ breves concurrant, maxime in hexametro & pentametro; tunc enim ex his aliqua produci potest. Prima: ut in *Arabius, Asiaticus, Italia, Philosophus, Polydamas, Priamides, pugilibus, Sichelides, &c.* Secunda: ut in *Cunicula, cuniculus, cucicula, febricula, Lemuria, Theophilus, &c.* Tertia: ut in *Bonifacius, Hilarion, Macedonia, &c.*

2. Cum syllaba ex se brevis, inter duas longas inclusa, versum ingredi nequit, nisi producat: ut secunda in *delibutus, imbecillus, matricida, parricida, Vaticanus, &c.*

II. LICENTIA POETICA est, cum à debita syllabæ mensura absque necessitate receditur. Huic tribuenda est correptio penultimarum genitivorum *unius, illius, &c.* similium: item productio ejusdem syllabæ in *tenebra, volucris, loquax, &c.* Ut alia usu observanda omittam.

NOT. 1. Major hæc longè apud Græcos, quàm apud Latinos, licentia est.

NOT. 2. Summâ hic circumspeditione & modestiâ opus, & inventis potius quàm inveniendis (ut monet Servius) utendum.

APPENDIX.

Prædictis Figuris adjungi possunt ex quæ dictionis appellantur; *Prosthesis, Epenthesis, Paragoge, Aphæresis, Syncope, Apocope, Antithesis & Metathesis*, de quibus in prima parte pag. 120 & 121. egimus. Hæ enim tam Prosodiarum quam Etymologiæ sunt communes; pleræque etiam in illa quàm hac usitatior.

PROSTHESIS: ut, *eduram*, pro *duram* ap. Virg. Geo. iv. 145.

EPENTHESIS: ut, *Mavors, navita, Timolus, alituum*; pro *Mars, navia, Tmolus, alitum*.

PARAGOGE: ut, *avellier, curarier, dicier, &c.* pro *avelli, curari, dici*.

APHÆRESIS: ut, *tenderant*, pro *tetenderant* ap. Senec. Herc. fur. v. 538. Sic *breviss, opust, similiss*; ap. Plautum; pro *breviss est, opus est, similis est, mutilato verbo est*.

SYNCOPE: ut, *oraculum, vinculum, calda, validius, aspris, repostus, extinxem, surrexe, &c.* pro *oraculum, vinculum, calida, validius, asperis, repostus, extinxissim, surrexisse*.

APOCOPE: ut, *Anton, Patavi, tugini*; pro *Antonii, Patavii, tugini, &c.*

ANTITHESIS: ut, *olii, ollis*; pro *illi, illis*.

METATHESIS: ut, *pistris*, pro *pristis*.

His addi possunt *Anastrophe & Tmesis*, metrum plerumque gratiâ adhibita.

ANASTROPHE: ut, *dare circum*, ap. Virg. Æn. ii. 792. *erit super*, ap. Ovid. Fast. v. 600. *facit are*, ap. Lucr. vi. 692. pro *circumdare, supererit, arefacit*. Sic Virg. *Jovis cum fulmina contra, &c.* Id. *Transstra per & remos, &c.*

TMESIS: ut, Virg. *Qua me cinque vocant terra*. Id. *Super tibi erunt*. Lucr. *Dare te non sit tamen apse*; pro *quæcumque, supererunt, reapse*. Cre-

bra est eidem Lucretio interpositio copulativæ quæ : ut, conque-globata, conque-gregantur, disque-sipatis, inque-gravescent, perque-plicatis, præterque-feruntur, proque-voluta, seque-gregari, rareque-facit, &c.

De CARMINE, variisque CARMINUM GENERIBUS.

CARMEN est concinna versuum in unum systema congeries. Differunt igitur *carmen* & *versus*, ut totum & pars. *Carmenis* enim appellatio toti poemati convenit : *Versus* autem sunt partes sive lineæ carmen constituentes.

Carminum genera magis usitata sunt, *Hexametrum*, *Pentametrum*, *Asclepiadeum*, *Glyconium*, *Sapphicum*, *Adonium*, *Phalæcium*, *Phærecratium*, *Iambicum*, *Scæxon*, *Anacreontæum*, *Trochaicum*, *Anapaesticum* : quibus addi potest carmen quod *Horatianum* appellatur.

Carmen HEXAMETRUM.

5. Hexametrum carmen pedibus sex constat : eorum Dactylus est quintus ; sextam sibi vult regionem Spondeus : reliquisque locis consistit utervis.

Quinto etiam admittit rerum gravitas Spondeum.

Carmen HEXAMETRUM, sive HEROICUM, constat sex pedibus, quorum quintus est Dactylus, sextus Spondeus ; quatuor verò priores indiscriminatim sunt vel Dactylus, vel Spondeus : ut,

Aut prodesse volunt, aut delectare Poëta. Hor.

Tu nihil invitâ dicas faciasve Minervâ. Id.

Intonsi crines longâ cervice fluebant. Tibull.

Qui versus sic scanduntur :

1.	2.	3.	4.	5.	6.
<i>Aut pro-</i>	<i>desse vo-</i>	<i>lunt, aut</i>	<i>dele-</i>	<i>clare Po-</i>	<i>ëtæ.</i>
<i>Tu nihil</i>	<i>invi-</i>	<i>tâ di-</i>	<i>cas faci-</i>	<i>asve Mi-</i>	<i>nervâ.</i>
<i>Inton-</i>	<i>si cri-</i>	<i>nes lon-</i>	<i>gâ cer-</i>	<i>vice flu-</i>	<i>ebant.</i>

Interdum quintâ regione ponitur Spondeus ; unde & versus SPONDIACUS dicitur : quando sciz. vel rei alicujus gravitas atque amplitudo, vel tarditas, vel ingens mœror, vel simile quid, declaratur : ut,

Cara Deûm soboles, magnum Jovis incrementum. Virg.

Proximus huic, longo sed proximus intervallo. Id.

Constitit, atque oculis Phrygia agmina circumspexit. Id.

Hic versus in quarta ferè sede Dactylum habet ; sæpiùsque finitur voce tetrasyllabâ : ut in exemplis allatis videre est.

Interdum tamen aliter invenimus : ut in his Virg.

Aut leves ocreas lento ducunt argento.

Saxa per, & scopulos, & depressas convalles.

Gum sociis, natoque, penatibus, & magnis Dis.

NOT. 1. Vulgò docent in versu hexametro alios nonnunquam, præter Dactylum & Spondeum, pedes reperiri: ut Proceleusmaticum in hoc Virg.

Hærent parietibus scæla, postesque sub ipsos.

Et Anapaestum in hoc ejusdem,

Fluviorum rex Eridanum, camposque per omnes.

Verùm in his, parietibus quatuor syllabarum est, fluviorum trium, per Synecphonestin, ut suprà docuimus, p. 46.

NOT. 2. Quidam volunt & Tribrachyn, Iambum & Trocheum in hexametro interdum locum habere: ut in his Virg.

Olî serva datur, operum hæud ignara Minerva.

Desine plura puer, & quod nunc instat agamus,

Ferte citi flammæ, date tela, scandite muros.

Atqui in duobus prioribus, ultima in datur & puer, alioquin brevis, vi cæsura fit longa: ut suprà ostensum, pag. 41. In postremo exemplo tela posteriorem habet productam, propter duarum consonantium, licet in diversa voce, accessum.

NOT. 3. Dactylum denique postremâ nonnunquam sede collocari quidam existimant: ut in his ejusd.

Inseritur verò ex fœtu nucis arbutus horrida,

Et steriles platani.-----

Nec tantum Rhodope mirantur & Ismarus Orphea.

Sed in prioris versûs fine legendum horri; syllaba autem da cum sequentis versûs initio per Synalæphen jungenda est, hoc modo: arbutus | horri- | d' Et steri- | les plata- | ni, &c. In altero autem exemplo, Orphea in duas syllabas contractum proferendum est.

De Carmine HEXAMETRO Observationes.

I. 1. Hexametris yperustatem conciliat Dactylorum & Spondeorum vicifitudo: ut,

Ludere quæ vellem calamo permisit agresti. Virg.

Pinguis & ingrata premeretur caseus urbi. Id.

2. Extra hanc pedum alternationem, suavius ferè sonant quæ Dactylis quàm quæ Spondeis abundant: ut,

Tityre, in patula recubans sub tegmine fagi. Virg.

Adspicis ut veniant ad candida tecta columba. Ovid.

3. Gratiore sunt illa in quibus plures sunt Cæsurae, sive pedes non ex integris sed intersectis vocibus constantes: ut,

Romanos rerum dominos gentemque totatam. Virg.

Infandum, Regina, jubes renovare dolorem. Id.

Infelix Priamus furtim mandârat alendum. Id.

4. Ut fastidio tamen occurratur, & cæsurae & pedum adhibenda varietas: ut, Virg.

Vertitur interea cælum, & ruit Oceano nox,

Involvens umbrâ magnâ terramque polumpque,

Myrmidonumque dolos: fusi per mœnia Teucri

Conticere: sopor fessos complectitur artus.

5. Magnæ virtutis est, si versus ita rebus accommodentur, ut pro rerum diversitate, nunc Spondei, nunc Dactyli præferantur. Ita multis Spondeis malleorum tractandorum difficultas, & fabrorum inde tarditas egregie depingitur hoc versu Virgilii,

Illi inter sese magnâ vi brachia tollunt.

Latini gravitas & constantia, isto ejusd.

Olli sedato respondit corde Latinus.

Cunctatio Fabii reipublicæ Romanæ salutaris, illo Æn. vi.

Unus qui nobis cunctando restituit rem.

Contrâ, incitatus equi cursus multis Dactylis ita repræsentatur, Æn. viii.

Quadrupedante putrem sonitu quatit ungula campum.

Rapidus item columbæ volatus sic, Æn. v.

Radit iter liquidum, celeres neque commovet alas.

Sic effrenis ventorum & tempestatis impetus aliquoties continuatis initiis duobus Dactylis exhibetur, Æn. i.

Quâ data porta ruunt.-----

Incubuerunt mari.-----

Unâ Eurysque Notusque ruunt.-----

Intonuere poli.-----

II. Contrâ, in hoc genere versuum, duriores censentur;

1. Qui desinunt in vocem monosyllabam: ut,

Prælia rubricâ picta aut carbone; velut si. Hor.

Cui pulchrum fuit in medios dormire dies, &c. Id.

EX C. 1. Si præcedat altera monosyllaba: ut,

Principibus placuisse viris, non ultima laus est. Hor.

Ne quæ meis esto dictis mora. Juppiter hac stat. Virg.

EX C. 2. Si particularis quædam gratia versui inde accedat: ut,

-----Procumbit humi bos. Virg.

-----Et mole suâ stat. Id.

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. Hor.

2. Qui pluribus vocibus dissyllabis terminantur: ut,

Insano posuere; velut sitis, ubi passim. Hor.

Semper, ut inducar, blandos offers mihi vultus. Tibull.

3. Qui voce plurium quàm trium syllabarum finiuntur: ut,

Augescent aliæ gentes, aliæ minuentur. Lucr.

Quisquis luxuriâ, tristive superstitione. Hor.

EX C. 1. Si versus Spondiacus sit, de quo suprâ.

EX C. 2. Si nomen sit proprium: ut,

Amphion Diræus in Actæo Aracyntho. Virg.

Hirtacida ante omnes exit locus Hippocoontis. Id.

Quarum quæ formâ pulcherrima Dædopeiam. Id.

EX C. 3. Si singulari affectui exprimendo inserviat, vel aliter nativâ quadam venustas hoc in loco voci insit: ut,

Per connubia nostra, per inceptos hymenæos. Virg.

Seu mollis violæ, seu languentis hyacinthi. Id.

Sed versus ejusmodi, quia singulare judicium desiderant, Poëtarum lectione: melius discentur.

4. In quibus nulla vel rara casura est: ut,

Rome mœnia terruit impiger Hannibal armis. Enn.

Hæc res ad te scriptas, Luci, misimus, Eli. Lucil.

Sive quæd Appula gens, seu quæd Lucania bellum. Hor.

Poste recumbite, vestraque pectora pellite tonsis. Enn.

5. In quibus nimis crebræ aut asperæ sunt elisiones: ut,

Præsum nam inquiram, quid sit furere hoc: si erit in te. Hor.

Illem ancillam ego amo ante alias, atque ipsi ero amandus.

6. Vitandi denique sunt Rithmi, seu versus Leonini: cû nec Poëtarum principes eos semper effugerint: ut,

Trajiçit, Iovis virtutem illud superlæs. Virg.

Si Troja fatis aliquid restare putatis. Ovid.

Ipsæ ego librorum video delicta meorum. Id.

Carmen PENTAMETRUM.

6. Pentametrum vult quinque pedes: pes tertius esto
Semper Spondeus, quartus quintusque Anapæstus:
In reliquis Spondeus erit, vel Dactylus, ut vis.

Sic alii scandunt: Pes primus, sive secundus,
Dactylus aut Spondeus erit: cæsura subibit
Longa: locos reliquos geminus mox Dactylus
implet:

Altera subsequitur metrum cæsura coronans.

Carmen PENTAMETRUM quinque habet pedes, quorum duo
primi promiscuè sunt Dactyli vel Spondei, tertius semper Spondeus,
quartus & quintus Anapæstus: ut,

Natura sequitur semina quisque sua. Propert.

Carminibus vives tempus in omne meis. Ovid.

Qui versus sic metiendi sunt,

1.	2.	3.	4.	5.
Natu-	ra sequi-	tur se-	mina quis-	que sua.
Carmini-	bus vi-	ves tem-	pus in o-	mnē meis.

Alii, & frequentius, sic metiri solent: Versu nimirum in duo he-
mistichia diviso, priore duobus locis vel Dactylum vel Spondeum si-
ne discrimine statuunt, unâ cum cæsura, seu syllaba longa: posteri-
ore autem duos Dactylos, cum altera cæsura, seu syllaba communi;
hoc modo:

1.	2.	$\frac{1}{2}$	3.	4.	$\frac{1}{2}$
Natu-	ra sequi-	tur	semina	quisque su-	a.
Carmini-	bus vi-	ves	tempus in	omne me-	is.

Versus pentameter hexametro subiectus carmen Elegiacum con-
stituit: sic dictum ab ἔλεγχος, i. e. lamentatio, quia primum adhi-
beri solitum sit lamentationi funebri: unde (quod & exempli loco sit)
illud Ovidii,

Flebilis indignos, Elegiæ, solve capillos.

Ab nimis ex vero nunc tibi nomen erit!

De PENTAMETRO & ELEGIACO Observationes.

1. In pentametro prius hemistichium integrâ voce finiendum est, ut cæsura
penthemimeris locum habeat: Nam vitiosum est quod eâ cæsura ca-
ret: ut,

Hæc quoque nostræ sententiæ mentis erat. Diomed.

2. Durè

2. Durè fit in penthemimeri elisio; ut in his Catulli,

Mi misero eripuisti omnia nostra bona.

Illam affligit odore, iste perit podagra.

Troja virum & virtutum omnium acerba cinis.

Quos versus præterea duriores reddunt in alijs pedibus Synalœphæ vel Ecthliptes: maximè in illo ejusdem,

Quam modò qui me unum atque unicum amicum habuit.

3. Neutrum hemistichium aptè monosyllabo terminatur: ut in his Catulli,

O di, reddite mi hoc pro pietate mea.

Aut facere, hac à te dictaque fastaque sunt.

Si tamen alterum monosyllabum antecedit, aut à voce præcedente elidatur, in vitio non est: ut in his Ovidii,

Magna tamen spes est in bonitate Dei.

Premia si stuas consequar ista sat est.

Invitis oculis litera lecta tua est.

4. Pentameter optimè clauditur voce dissyllabâ: quales plerique Ovidiani, Interdum & tetrasyllabâ, vel pentasyllabâ: ut,

Maxima de nihilo nascitur historia. Propert.

Pomaque non notis legit ab arboribus. Tibull.

Lis est cum forma magna pudicitia. Ovid.

Contactum nullis ante cupidinibus. Propert.

Rariùs trisyllabâ: ut,

Et caput impositis pressit amor pedibus. Propert.

Quolibet ut saltem rure frui liceat. Id.

5. Leonini quoque, ut in hexametro, hic vitandi: quales illi Ovidii,

Querebant flavos per nemus omne favos.

Hoc, mihi quod prodest, si tibi, lector, obest.

Si tamen non nisi postremæ utriusque hemistichii syllabæ consonent, tantum abest ut id pro vitioso habeatur, ut non parum quoque gratiæ versui inde accedat; ut,

Huc ades, & nitidas casside solve comas. Ovid.

Fulmineo celeses dissipat ore canes. Id.

Fluminis ad liquidas fortè sedemus aquas. Buchan.

Idemque de hexametris ejusmodi censendum: ut,

Quamvis multa meis exiret victima sepiis. Virg.

Primus Idumeas referenda tibi, Mantua, palmas. Id.

Dum petit infirmis nimium sublimia pennis

Icarus, Icaris nomina fecit aquis. Quid.

6. In Elegiacis hexametri lenius fluere debent, quàm cum soli ponuntur.

7. Solet unumquodque distichon absolvere sententiam, aut saltem in eodem definere. At omninò rarum est, nec facile imitandum, ut commatis ejusdem vox una ad præcedens, altera ad sequens distichon pertineat.

Carmen ASCLEPIADÆUM.

7. Vult Asclepiadis carmen Spondeon habere

Principio: binos hinc rite capit Choriambos:

Pyrrhichius sequitur, quo non velocior ullus.

Vel sic: Spondeus sit primus, Dactylus alter:

Syllaba longa subit; post Dactylus ordine duplex

Carmen

Carmen ASCLEPIADÆUM quatuor constat pedibus, Spondeo sciz. duobus Choriambis, & Pyrrhichio: ut,

I. | 2. | 3. | 4.
Mæce | nas atavis | edite re- | gibus. Hor.

Alii sic metiuntur, ut primo loco habeat Spondeum, secundo Dactylum, cum cæsura seu syllaba longa, tertio & quarto Dactylum, hoc modo:

I. | 2. | 3. | 4.
Mæce- | nas ata | vis | edite | regibus.

NOT. In hoc genere:

1. Pedes singuli singulis vocibus venustè absolvantur: ut,

Quassas, indocilis pauperiem pati. Hor.

Magnum pauperies opprobrium, iubet. Id.

2. Viriose primus Choriambus vel cæsura vocem mediam dirimit; ut, in hoc Horat.

Non incendia Carthaginiis impia.

Nisi Ecthlipsis ibi vel Synalœpha locum habeat: ut,

Exegi monumentum ære perennius. Hor.

Audiam moderare aëboribus fidem. Id.

Vel sit vox composita: ut in illo ejusd.

Dum flagrantia decorquet ad oscula.

Sed & hæc duriuscula sunt, nec temere imitanda.

Carmen GLYCONIUM.

8. Carmen amat trinis pedibus constare Glyconis:

Primaque Spondeo data sedes, ultima cessit

Pyrrhichio, mediumque locum Choriambus habebit.

Vel sic: Spondeo præeunte Glyconia constant

Carmina: tum duplicem sedem sibi Dactylus optat.

Carmen Glyconium tres habet pedes, Spondeum, Choriambum & Pyrrhichium: ut,

I. | 2. | 3.
Mens re- | gnum bona pos- | sidet. Senec.

Alii per Spondeum & duos Dactylos metiuntur, hoc modo:

Mens re- | gnum bona | possidet.

NOT. Catullus primâ sede admisit Iambum: ut,

Puellæ & pueri integri.

Item Trochæum: ut,

Magna progenies Jovis.

Carmen SAPPHICUM & ADONIUM.

9. Sapphica plectra movens tribuat loca prima Trochæo:

Spondeo

Spondeo cedant loca proxima : tertius esto
 Dactylus : hunc subeat duplex in fine Trochæus.
 Singula post ternos subdantur Adonia versus :
 In quæis Spondeum præit unum Dactylus unus.

Carmen SAPPHICUM quinque pedes recipit : primo sciz. loco
 Trochæum, secundo Spondeum, tertio Dactylum, quarto & quinto
 Trochæum. Post ternos quosque versus subjicitur ut plurimum ver-
 sus ADONIUS, ex Dactylo & Spondeo constans, hoc modo :

1.	2.	3.	4.	5.
<i>Aure-</i>	<i>am quis-</i>	<i>quis medi-</i>	<i>ocri-</i>	<i>ratem</i>
<i>Dili-</i>	<i>git, tu-</i>	<i>tus caret</i>	<i>obso-</i>	<i>letu</i>
<i>Sordi-</i>	<i>bus te-</i>	<i>ti, caret</i>	<i>invi-</i>	<i>dendâ.</i>

1.	2.
<i>Sobrius</i>	<i>aulâ.</i>

NOT. 1. Sapphicos commendat cæsura penthemimeris : quâ qui caret
 minus grati versus sunt : ut,

Concines majore poeta plectro. Hor.

Phæbe silvarumque potens Diana. Id.

2. Catullus secundâ sede interdum admittit Trochæum : ut,

Pauca nunciâte mea puella.

3. Seneca etiam eâdem Dactylum recipit : ut,

Quæque ad Hesperias jacet ora metas. Et,

Sumere innumeras solitum figuras.

Quorum neuter temere imitandus.

4. Reperiuntur & hic versus hypermetri, quorum ultima vocalis
 propter vocalem sequentem versum inchoantem, eliditur : quales hi apud
 Horat.

Plorat, & vires, animumque, moresque

Aureus educit in astra, nigroque

Invidet Orco.

5. Durius aliquando prima vocis syllaba ad præcedentem versum, et
 liquæ ad sequentem referuntur : ut, Horat.

Grossæ, non gemmis, neque purpurâ ve-

-nale, nec auro. Item,

Labitur ripâ, fove non probante, u-

-xoriis annis.

Carmen PHALEUCIUM.

10. Cum facies carmen quod adinvenisse Phaleucus
 Dicitur, in prima Spondeus erit regione :
 Dactylus inde datur ; triplicem cui junge Tro-
 chæum.

Carmen PHALEUCIUM quinque itidem, ut Sapphicum, pedes habet; primâ nimirum sede Spondeum, secundâ Dactylum, reliquis tribus Trochæum, hoc modo:

1.	2.	3.	4.	5.
Quod sis	esse ve-	lis, ni-	hilque	malis.
Summam	nec metu-	as di-	em, nec	optes. Mart.

NOT. 1. Hoc genus nec cæsuram respuit, nec requirit.

2. Pro Spondeo primo loco non raro apud Catullum est Trochæus vel Iambus: ut,

Gratias tibi maximas Catullas

Agit, pessumus omnium poeta.

3. Idem quoque & secundo loco, pro Dactylo, admittit Spondeum: ut,

Oramus, si forte non molestum est.

Femellas omnes, amice, preñdi.

] quod non facillè imitandum.

Carmen PHERECRATIUM.

11. Quando Pherecratio vis ludere carmine, binos
Inter Spondeos medius tibi Dactylus esto.

Carmen PHERECRATIUM tribus pedibus constat; primo loco Spondeum, secundo Dactylum, tertio Spondeum recipiens: ut,

1.	2.	3.
Nigris	aquora	venis. Hor.

NOT. Catullus primo loco sæpe adhibet Trochæum: ut,

Prodeas nova nupta.

Boëtius interdum Anapæstum: ut,

Simili surgit ab ortu.

Carmen IAMBICUM.

12. Sive fluant feno pede Iambica, five quaterno,
In regione pari semper dominatur Iambus:
Dactylus & Spondeus amant in sedibus esse
Imparibus: gaudent Anapæstus, Iambus iisdem:
Absit ab extremo Tribrachys, sit cætera liber.

Carminis IAMBICI duo sunt genera ustratiora, *Dimetrum* & *Trimetrum*.

Dimetrum quatuor pedibus constat, *Trimetrum* sex. Sic autem vocantur, quod Græci in iis dimetiendis duos pedes conjungant. Latini verò, pro numero pedum simplicium, hoc *Senarium*, illud *Quaternarium* appellant.

Primum, ex puris Iambis hi versus constabant: ut,

H

Syzigiz

	I.		II.		III.		
Syzigiæ							
Regiones	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Dimet.	Inar-	sit a-	stuo-	stus.			Hor.
Trimet.	Suis	et i-	psa Rc-	ma vi-	ribus	ruit.	Id.

Deinde, partim ut difficultas pangendi tolleretur, partim ut gratiores morâ redderentur, locis imparibus, i. e. primo, tertio & quinto, Spondei recepti: ut,

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Dimet.	Forti	seque-	mur pe-	ctore.			Hor.
Trimet.	Pars fa-	nita-	tis vel-	le sa-	nari	fuit.	Senec.

Denique, vice Iambi & Spondei, admissi sunt pedes quidam temporibus iis æquales: hoc est, locis imparibus, etiam Anapæstus, Dactylus, & interdum Tribrachys: locis autem paribus (excepto ultimo, qui solum Iambum postulat) etiam Tribrachys: ut, Hor.

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Dim.	Caridi-	a tra-	ctavit	dapes-			
	Vide-	re prop-	rantes	domum.			
	Quò quò	sceler-	sti rui-	tis aut	cur dex-	teris.	
	Prius-	que cæ-	lum si	det in-	ferius	mari.	
Trim.	Aliti-	bus at-	que cani	bus homi-	cid' He-	ctorem.	
	Pavidum	que lipo-	r' aut ad	venam	laqueo	gruem.	

NOT. 1. Excipiendus ab his versus Scæzon, de quo mox.

NOT. 2. Comici, quò propius ad orationem pedestrem accedant, etiam pedes eos, quos imparibus locis adhibent alii, usurpant paribus: excepto ultimo, quo semper est Iambus. Eâdem licentiâ Fabulæ Phædri conscriptæ sunt.

SCAZON, seu CHOLIAMBUS.

13. Turba pedum trimetri placuit Scæzontibus oris
Quatuor in primis: pes ordine quintus Iambus
Semper erit: Spondeus amat loca sexta supremus.

SCAZON, seu CHOLIAMBUS, quinto loco semper Iambum habet, sexto verò Spondeum; cæteris omnibus cum Iambico senario congruit: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Miser	Catub-	le, de-	sinas	ine-	ptire.	} Cat.
Fulsè-	re quon-	dam can-	didi	tibi	soles.	
Cur in	thea-	trum, Cato	seve-	re, ve-	nisi?	} Mart.
An ide-	ò tan-	tum ve-	neras,	ut ex-	ires?	

Carmen ANACREONTÆUM.

14. Anacreontæi non parva est gratia versûs,

Syllaba

Syllaba post ternos metrum cui claudit Iambos.
Spondeum primus capit & locus, aut Anapæstum.

Carmen ANACREONTÆUM nihil aliud est, quàm Iambicum dimetrum catalecticum. In eo primus pes est Iambus, sæpè etiam Spondeus vel Anapæstus, interdum Tribrachys; secundus & tertius solum Iambus: deinde superest in fine syllaba: ut,

1.	2.	3.	$\frac{1}{2}$	
Ades	pater	supre-	me,	} Prudent,
Quem ne-	mo vi-	dit un-	quam.	
Habet o-	mnis hoc	volu-	ptas,	} Boët,
Stimulis	agit	furen-	tes.	

Carmen TROCHAICUM.

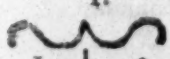
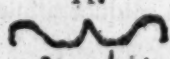
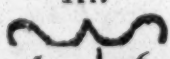
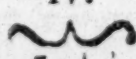
15. Octonis pedibus prodire Trochaica possunt:
Sedibus imparibus Tribrachyn vel pone Trochæum.

Liber uterque aliis: Tribrachyn solo exime fine.
Dactylon & Tribrachyn, Proceleusmaticon,
Spondeon,

Teque, Anapæste, pari regione locarier optant.
Sæpè sed octavus mutilus pes ire jubetur.

TROCHAICA in regionibus imparibus recipiunt Trochæum, vel etiam Tribrachyn, præterquam ultimâ sede, in qua tantum est Trochæus: sedibus autem paribus, præter Trochæum & Tribrachyn, admittunt etiam Spondeum, Dactylum, Anapæstum, rarò Proceleusmaticum. Iambum verò planè respuunt, ut & Iambica Trochæum.

Ex Trochaicis usitatissimum est *tetrametrum*, sive *octonarium* catalecticum, constans septem pedibus, cum semipede, seu syllaba residua: ut in Floridis veteris Poëtæ,

I.	II.	III.	IV.
			
1. 2.	3. 4.	5. 6.	7. $\frac{1}{2}$
Consu les si-	unt quot-annis	et no- vi Pro-	consu les:
Solus aut Rex,	aut Po-ëta	non quot annis	nasci-tur.

NOT. 1. Quamvis opposita videantur Iambica & Trochaica, magna tamen inter ea affinitas est. Si enim syllabam unam aut alteram principio versûs Trochaici addideris, Iambicam efficies: contrà, si syllabam eam principio Iambici detraxeris, Trochaicum relinques.

NOT. 2. In Trochaico tetrametro fugienda omnino cæsura post quartum pedem.

60 PROSODIÆ CAP. III.

pedem, qui versum in duo hemistichia dividit: ut in hymno Ecclesiastico in passione Domini.

*Pange lingua gloriosi prælium certaminis,
Et super crucis trophæo dic triumphum nobilem,
Qualiter Redemptor orbis immolatus vicerit.*

NOT. 3. Comici eâdem quâ in Iambicis licentiâ in Trochaicis utuntur: eosdem enim in locis imparibus, quos alii in paribus, pedes promiscuè adhibent, præterquam in regione septima.

Carmen ANAPÆSTICUM.

16. Quatuor ex pedibus Anapæstica carmina finge.
Quâ regione velis, princeps Anapæstus habetur:
Spondeus permixtus huic & Dactylus esto.
Dactylus exul erit quartâ sede atque secundâ.

ANAPÆSTICI versus ita dicuntur, quod quâvis regione Anapæstum recipiant. Loco tamen Anapæsti Spondeum vel Dactylum, eorundem temporum pedes, admittunt. Atque hoc ita promiscuè fit, ut in versu, qui Anapæsticus vocatur, nullus interdum sit Anapæstus.

Eorum varia genera sunt: at omnium suavissimum & frequentissimum est quod Aristophanium sive Pindaricum dicitur, constans quatuor pedibus, qui ferè sunt Dactyli vel Spondei, intermixtis Anapæstis: ita tamen ut rarissimè Dactylus in secunda vel quarta regione adhibeatur: ut, Senec.

1.	2.	3.	4.
Quanti	casus	humana	na rotant:
Minus in	parvis	fortuna	na furit,
Leuius-	que ferit	leviora	ra Deus.

NOT. 1. Venustiores sunt Anapæstici, qui omni casurâ carent: ut, Senec.
*Plures fulgor concitat aula.
Cupit hic Regi proximus ipsi
Clarus clavas ire per urbes.
Vrit miserum gloria pectus.*

NOT. 2. Proximi his sunt quibus unaquæque dipodia vocem terminat: ut
*Pectora longis hebetata malis
Jam sollicitas ponite curas.* Senec.

NOT. 3. Solent Tragici Anapæsticis aliquot subicere Adonium.

Carmen HORATIANUM.

Simplicibus carminum generibus suprâ explicatis visum est subicere unum genus compositum, quod ab Horatio, qui eo plurimum delectabatur, HORATIANI nomen accepit.

Constat autem hoc carmen quatuor versibus, quorum duo primi sunt Dactylici Alcaici, tertius Iambicus Archilochius, quartus Dactylicus Alcaicus à prioribus diversus: ut,

Virum

*Virtus repulse nescia sordida
Intaminatis fulget honoribus:
Nec sumit, aut ponit secures
Arbitrio popularis aura.*

Sed de singulis paulò accuratiùs agendum.

1. *Dactylicus ALCAICUS maior.*

17. Alcaici loca prima tenent Spondeus, Iambus,
Vatis ad arbitrium: sed Iambus sede secundâ;
Dein cæsura: duo hinc geminus loca Dactylus
ambit.

Primus ac secundus carminis HORATIANI versus est Dactylicus
ALCAICUS maior tetrameter hypercatalectus, constans penthemimeri
Iambicâ, i. e. Spondeo vel Iambo (sed sæpiùs Spondeo) Iambo,
& cæsura, seu syllabâ longâ; deinde duobus Dactylis: ut,

1.	2.	3.	4.
Virtus	repul-	sa	nescia
Inta-	mina-	tis	fulget ho-
			noribus.

2. *Iambicus ARCHILOCHIUS.*

Proximus Archilochi gradietur Iambicus: orâ
Cui primâ ac ternâ resident Spondeus, Iambus,
Ad libitum: sed Iambus inest in parte secunda
Solutus, & in quarta: dabit unica syllaba finem.

Tertius versus est Iambicus ARCHILOCHIUS dimeter hypercatalectus,
qui primo & tertio loco Spondeum, nonnunquam & Iambum
recipit: secundo & quarto solum admittit Iambum, cum syllaba in
fine residua: ut,

1.	2.	3.	4.	$\frac{1}{2}$
Nec su-	mit aut	ponit	secu-	res.

3. *Dactylicus ALCAICUS minor.*

Dactylicus tandem Alcaicus subit ordine quartus,
Quatuor ex pedibus constans: loca Dactylus ornat
Duplex prima duo, sed proxima bina Trochæus.

Quartus versus est Dactylicus ALCAICUS minor tetrameter acalectus,
primo & secundo loco Dactylum recipiens, tertio & quarto
Trochæum: ut,

1.	2.	3.	4.
Arbitri-	o popu-	laris	aura.

APPENDIX I.

*Pleniorē de variis carminum generibus Commē-
tariū exhibens.*

CARMEN ex pedum constitutione vel *Simplex* est, seu *Monocolon*, vel *Compositum*, seu *Polycolon*.
MONOCOLON est quod uno versuum genere; **POLYCOLON** quod pluribus generibus constat.

I. De Carmine SIMPLICE, seu MONOCOLO.

Ex variis Carminum Simplicium divisionibus, omnium commodissima et videtur, quæ à crebriore seu potiore in ipsis pede desumpta est.

Hoc igitur pacto, Versus Latini in octo præcipua genera, *Pyrrhichicos*, *Dactylicos*, *Anapaesticos*, *Iambicos*, *Trochaicos*, *Choriambicos*, *Ionicos* & *Mixtos*, tribui possunt.

1. De Versibus PYRRHICHICIS.

I. Unicum genus est Pyrrhichicum, duobus vel pluribus Pyrrhichicis constans, quale illud Ausonii, Parental. 27.

I.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Et a-	mira	Vene-	ria	prope-	riter	obit:
Cui	brevi-	a me-	la mo-	disi-	ca re-	cino,
Cinis	mi	placi-	dula	supe-	ra vi-	geat,
Cel-	ripes	ade-	at lo-	ca ta-	ci' E-	rebi.

2. De Versibus DACTYLICIS.

II. Primum genus est Dactylicum heroicum hexametrum, de quo reg. 5.

III. Secundum genus est Pentametrum Elegiacum, de quo reg. 6.

IV. Tertium genus est Archilochium dimetrum hypercatalectum, constans duobus Dactylis & syllabâ: ut,

I.	2.	$\frac{1}{2}$
Pulvis &	umbra su-	mis.

V. Quartum genus est Alcmanium trimetrum hypercatalectum, constans tribus Dactylis continuatis, & syllabâ: ut,

I.	2.	3.	$\frac{1}{2}$
Te quoque	luce sub	occidu-	a,
Sumere	cum monet	hora ci-	bum,
Nostre De-	us canet	harmon-	a. Prudent.

VI. Quintum genus est Alcmanium trimetrum hypercatalectum, in hoc superiore diversum quod primâ & secundâ sede etiam Spondeum recipiat: ut,

I.	2.	3.	$\frac{2}{2}$
Unus e-	nim re-	rum pater	est.
Hic clau-	sit mem-	bris ani-	ms. Boët.

VII. Sextum genus est Alcmanium tetrametrum acatalectum, quod primo, secundo & tertio loco promiscuè recipit vel Dactylum vel Spondeum: quarto solum Dactylum: ut,

1.	2.	3.	4.
Lumini- Nimbo Desuper	busque pri- sque po- in ter-	or radi- lus stetit ram non	it vigor. imbris. funditur. Boët.

VIII. Septimum genus est Adonium dimetrum, de quo reg. 9.

IX. Octavum genus est Pherecratium trimetrum, de quo reg. 11.

X. Nonum genus est Alcmanium tetrametrum acatalectum, constans quatuor pedibus, quorum duo priores indifferenter sunt Dactyli vel Spondei, tertius solum Dactylus, quartus solum Spondeus: ut,

1.	2.	3.	4.
Ibimus O for-	ô faci- tes pe-	i comi- jraque	tesque. passi. Hor.

XI. Decimum genus est Alcmanium tetrametrum catalectum, constans una syllabâ longâ, vel duabus brevibus: deinde vel Dactylo vel Spondeo; tum Dactylo; ac postremo Spondeo: ut,

1.	2.	3.	4.
Qui Ani- Nec Fæ-	se volet mos domet victa li- dis sub-	esse po- ille fe- bidine mittat ha-	tentem; roces; colla benis. Boët.

NOT. Octo proximè memorata versuum Dactylicorum genera nihil aliud sunt præterquam partes sive segmenta carminis hexametri heroici: quorum quatuor prioribus, pars posterior, quatuor posterioribus pars prior sit quasi detruncata. Sic in primâ Virg. Ecl. *Tityre, in patula*, Dactylicorum constituit genus tertium: *Quid facerem, neque servitio*, genus quartum: *Hic illum vidi juvenem*, genus quintum: *Namque erit ille mihi semper Datus*, genus sextum: *Tegmine fagi*, genus septimum: *Pressi copia lactis*, genus octavum: *Sera tamen respexit inertem*, genus nonum: *Reclians sub tegmine fagi*, genus decimum.

XII. Undecimum genus est Alcmanium tetrametrum hypercatalectum, constans penthemimeri heroicâ, i. e. primâ & secundâ regione vel Dactylo vel Spondeo, cum syllabâ longâ: deinde versu Adonio, seu Dactylo cum Spondeo: ut,

1.	2.	3.	4.
Hæc quàm Mens habet, Tendit in	præcipi- & propri- exter-	ti â nas	mersa pro- luce re- ire te- fundo tistâ, nebras. Boët.

NOT. Hoc genus ex duobus segmentis hexametri heroici, sesquipedè de medio extrito, constituitur: quale esset illud,

Tityre in patula-----tegmine fagi.

XIII. Duodecimum genus est Ithyphallicum, seu Priapeium, tetrametrum acatalectum, constans tribus Dactylis, & Pyrrhichio, seu Iambo: ut,

1.	2.	3.	4.
Qui fere- Liberat Falce ru-	re ingenu- arua pri- bos fili-	um volet us frui- emque re-	agrum, cibus, secat. Boët.

XIV. Decimum tertium genus est Alcaicum tetrametrum hypercatalectum, de quo reg. 17.

XV. Decimum quartum genus est Alcaicum tetrametrum acatalectum, de quo etiam reg. 17.

XVI. De-

XVI. Decimum quintum genus est Bucolicum hexametrum, in quo quartus pes semper est Dactylus: ut,

Ab Jove principium, Musa: Jovis omnia plena. Virg.

NOT. Theocritus (ut notat Fortunatianus) hanc legem Bucolicorum contemnit, Virgilius neglexit.

XVII. Decimum sextum genus est versus hexameter qui dicitur Miurus, seu Teliambus, cujus sciz. ultimâ sede ponitur Iambus vice Spondei: ut,

Dirige odoriferos ad caca cubilia canes. Liv. Andron.

3. De Versibus ANAPÆSTICIS.

XVIII. Primum genus est Anapæsticum Aristophanium tetrametrum acatalectum, de quo reg. 16.

XIX. Secundum genus est Simonidium dimetrum acatalectum, cujus primum regionem possidet vel Anapæstus, vel Dactylus, vel Spondeus; posteriorem vel Anapæstus, vel Spondeus: ut,

I.	2.
Defle-	te virum,
Quo non	alius
Potuit	citiùs
Discere	causas,
Unâ	tantum
Parte an-	ditâ,
Sape &	neutrâ. Senec.

XX. Tertium genus est Partheniacum tetrametrum catalectum, quod habet primâ & secundâ sede vel Anapæstum, vel Spondeum; tertiâ solum Anapæstum, ac demum syllabam longam: ut,

1.	2.	3.	$\frac{1}{2}$
Utinam	modo no-	stra redi-	rent
In mo-	res tem-	pora pri-	scos. Boët.

NOT. Hoc genus, mutatâ metiendi ratione, cum Dactylico Alcmanio hexametrum catalecto (de quo N°. XI.) concurrit, hoc modo:

$\frac{1}{2}$	2.	3.	4.
Uti-	nam modo	nostra re-	dirent
In	mores	tempora	priscos.

XXI. Quartum genus est Archebulium pentametrum acatalectum, constans quatuor Anapæstis, & Bacchio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.
Tibi na-	scitur o-	mne pecus,	tibi ere-	scit hædus. Ter. Maur.

4. De Versibus IAMBICIS.

XXII. Primum genus est Iambicum monometrum, sive binarium, constans duobus Iambis: ut,

I.	2.
Cave	malum.
Tene	bonum.

XXIII. Secundum genus est Anacreonticum dimetrum catalectum, de quo reg. 14.

XXIV. Tertium genus est Archilochium dimetrum acatalectum, de quo reg. 12.

XXV. Quartum genus est Archilochium dimetrum hypercatalectum, de quo reg. 17.

XXVI. Q

XXVI. Quintum genus est Archilochium trimetrum catalectum, quod primâ sede Iambum habet vel Spondeum, secundâ Iambum, tertiâ Spondeum, quartâ & quintâ Iambum, cum syllaba communi: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	$\frac{1}{2}$
Trahunt-	q. & sic-	cas ma-	china	avi-	nas.
Nec pra-	ca ca-	nis al-	bicant	prui-	nis. Hor.

XXVII. Sextum genus est Archilochium trimetrum catalectum, hoc solo à superiore diversum, quod tertio loco vel Spondeum vel Iambum recipiat: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	$\frac{1}{2}$
Mea	reni-	det in	domo	lacu-	nar.
Premunt	colu-	mnas ul-	timâ	reci-	fas. Hor.

XXVIII. Septimum genus est Archilochium trimetrum acatalectum, de quo reg. 12.

XXIX. Octavum genus est Scazon, sive Choliambus, trimeter acatalectus, de quo reg. 13.

XXX. Nonum genus est Galliambicum senarium acatalectum, constans sex pedibus, quorum primus Anapaestus, secundus & tertius Iambus, quartus & quintus Dactylus, sextus Anapaestus: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Super al-	ta te-	Ans A-	tys cele-	ri rare	maria
Phrytiam	namu-	ila-	to cupi-	de pede.	tetigio.
Adiit-	que opa-	ca fil-	vis edi-	mita lo-	ca Dea. Catull.

NOTA. Hoc genus tertiâ regione semper Iambum, quintâ semper Dactylum, sextâ semper Anapaestum exigit. In secundâ autem pro Iambo recipit interdum Anapaestum, & meliorem jure Tribrachyn; uti & in quartâ pro Dactylo Spondeum. Imo & alios (licet rarius) pedes admittit, ut in primâ sede Spondeum, Crescivum & Proceleusmaticum: in secundâ Spondeum & ejus comparem Dactylum: in quartâ Iambum. Sed in carmine minus usitato usitatores solum ponere satius duximus. Ceteros Aris Catulli indicabit.

XXXI. Decimum genus est Saturnium trimetrum hypercatalectum; quod quarto loco solum Spondeum, ceteris quinque solum Iambum, cum syllaba in fine residua, habet: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	$\frac{1}{2}$
Dabunt	malum	Metel-	li Na-	vio	Poë-	ta. Ter. Maur.

XXXII. Undecimum genus est Hipponacteum tetrametrum catalectum, quod ex septem Iambis constat, cum syllaba longa; admissio tamen locis imparibus nonnunquam Spondeo: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	$\frac{1}{2}$
Et in-	soler-	ter a-	stues,	velut	minu-	ta ma-	gna,
Depren-	sa na-	vis in	mari	visa-	nien-	te ven-	to. Catull.

XXXIII. Duodecimum genus est tetrametrum sive octonarium acatalectum, quod & quadratum dicitur. Habet octo pedes, inter quos ultimus semper Iambus: reliqui locorum parium Iambi vel Tribraches; imparium verò Iambi aut Spondei, aut his compares, Tribraches, Anapaesti aut Dactyli: ut, Ter,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Suspi-	cio-	si ad co-	tume-	liam o-	mnia ac-	cipiunt	magis.

At Comicis, qui soli tere hoc genere utuntur, major licentia est. Ii enim, quo propius (uti diximus) ad orationem solutam accedant, etiam pedes, imparibus alioquin sedibus adhiberi solitos, usurpant paribus, & contra; excepto tamen ultimo loco, quo semper est Iambus. Sic in isto Ter,

66 PROSODIÆ CAP. III.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
Pecuniam in loco negligere maximum interdictum est lucrum.
 quartam sedem occupat Anapaestus. In his autem ejusd.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
Ego jam transacta ista re convertem me domum cum absque.
Propriet suam impotentiam se semper credunt negligi.
 Prioris sede secundâ & quarta, posterioris sextâ, collocatur Spondeus.

Eadem est in trimetris ratio: ut,

1. 2. 3. 4. 5. 6.
Si id est peccatum, peccatum imprudens est. Tër:
 Ubi omnes pedes, præter primum & ultimum, Spondei sunt.

Item in tetrametris catalectis: ut,

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
Hic ille verbo animus me rediit, et in ra ex cor de excessu sit. Tër:
 Ubi secundam sedem Dactylus, sextam Spondeus occupant.

3. De Versibus TROCHAICIS.

XXXIV. Primum genus est Trochaicum Panceratium monomëtrum hypercatalectum, constans duobus Trochæis & syllabâ: ut,

1. 2.
Nulla jam si des. Scalig.

XXXV. Secundum genus est Ithyphallicum dimetrum brachycatalectum, quod constat tribus Trochæis: ut,

1. 2. 3.
Hæc a des Lyæ. Scalig.

XXXVI. Tertium genus est Euripidæum dimetrum catalectum, quod habet tres Trochæos (& secundo interdum loco Spondeum) cum syllabâ: ut,

1. 2. 3. 4.
Non ebur neque aureum. Hor.
Vota supplex offerebam. Buchan.

XXXVII. Quartum genus est Alcmæanum dimetrum acatalectum, constans quatuor Trochæis; secundo etiam loco Spondeum, ejusque compares Dactylus & Anapaestus recipiens: ut,

1. 2. 3. 4.
Inco la ter rarum, ab ortu.
Solis uli num ad cubile. Buchan. Ps. 66.
Eja Domino jubilate. Ibid.
Conscios scelus ris nefandi. Ibid.

XXXVIII. Quintum genus est Anacreonticum dimetrum acatalectum, habens primo loco Pyrrhichium, cæteris tribus Trochæum: ut,

1. 2. 3. 4.
Age cuncta nuptiali.
Redimita vere tellus.
Celebra te ros heriles. Claudian.

XXXIX. Sextum genus est Archilochium tetrametrum catalectum, de quo seg. 15.

XL. Septimum genus est Hipponactæum tetrametrum acatalectum, quod dicitur aliter dictum; constans octo Trochæis, recipiens tamen locis im-

ibus etiam Spondeum, ejusque compares Anapæstum, Dactylum & inter-
dum Proceleusmaticum; paribus autem etiam Tribrachyn: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Appe-	tente	vere	primo	cum te-	ner vi-	rescit	annus,
Vini-	torque	falce	tonfas	vili-	bis ma-	ritat	ulmos.

Scal. in Farrag.

Comici, eadem quâ in tetrametris catalecticis licentiâ, omnes ferè quos
nominavi pedes omnibus in locis promiscuè usurpant: ut, Ter.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
Itane	te hinc ab-	isse: &	ut tam	tuam tu-	tandam al-	is de-	disse?
Alas	tuam rem	credi-	disi,	magis, quam	tete, ani-	naduor-	suos?
Nam, nunt-	rant ali-	a, illi	certè,	qua nunc	tibi do-	ni est, con-	suleras.

NOT. In primo & secundo versu tuam esse monosyllabum.

XLII. Octavum genus est Sapphicum pentametrum acatalectum, de quo
reg. 9.

XLIII. Nonum genus est Phalæcium pentametrum acatalectum, de quo
reg. 10.

6. De Versibus CHORIAMBICIS.

XLIII. Primum genus est Choriambicum Aristophanum dimetrum acata-
lectum, constans Choriambis & Bacchio vel Amphibrachy: ut,

1.	2.
Lydia, dic	per oranes.

Hor.

XLIV. Secundum genus est Glyconium trimetrum acatalectum, de quo reg. 8.

XLV. Tertium genus est Alciæpiadæum tetrametrum acatalectum, de quo
reg. 7.

XLVI. Quartum genus est Alcaicum pentametrum acatalectum, constans
Spondeo, tribus Choriambis & Pyrrhichio: ut,

1.	2.	3.	4.	5.
Sen plu-	res hiemes,	sen tribuit	supplic u-	rimam.

Hor.

XLVII. Quintum genus est Alcaicum Epichoriambicum tetrametrum acata-
lectum, constans Epirrithio secundo, duobus Choriambis & Bacchio: ut,

1.	2.	3.	4.
Te Deos o-	ro, Sybarin	cur properes	amando.

Hor.

7. De Versibus IONICIS.

XLVIII. Primum genus est Ionicum à majore purum, tetrametrum acata-
lectum, quod ex quatuor Ionicis à majore consistit: ut,

1.	2.	3.	4.
Fecit satis,	agrum rabi-	em qui domu-	it femina.

Scalig.

XLIX. Secundum genus est Ionicum à majore impurum, seu Soradeum,
quod tres habet Ionicos à majore cum Spondeo: ut,

1.	2.	3.	4.
Turò maris	iras vider	è litore	nauta.

NOT. 1. Sæpius hoc genus tertiâ sede pro Ionico à majore Ditrochaum
recipit: ut,

1.	2.	3.	4.
Has cum gemi-	na compede	dedicat ca-	tenas,
Sarurne, ti-	bi Zoilus	annuos pri-	ores.

Martial.

NOT. 2. Admittit etiam omnibus locis, præter ultimum, Pæonem secun-
dum, Epirrithum secundum & Ditrochaum.

68. PROSODIÆ CAP. III.

NOT. 3. In omnibus ferè regionibus longa in duas breves resolvi potest: ut,

1.	2.	3.	4.
Elementa ru-	des qua pue-	ros docens ma-	gistri. Ter. M. de lit. v. 1.
Vocalis ut	illam late-	re ex utroque co-	arcta. Ibid. v. 83.
Quum dico la-	vor, dico ni-	ves, pluvia, no-	vales. Ibid. v. 95.
Diversa va-	lent, alia de-	cent, ordine	nullo. Ibid. v. 179.

L. Tertium genus est Ionicum à minore, sic dictum quòd ubique pes ille, unde nomen accepit, locum habeat. Estque vel trimetrum, vel tetrametrum. Sic apud Hor. Carm. lili. 12. duobus trimetris subjicitur tetrametrum:

1.	2.	3.	4.
Miserarum est,	neque amari	dare ludum,	
Neque dulci	mala vino	lavere; aut ex-	
animari	metuentes	patria ver-	bera lingua.

NOT. Docet tamen eruditissimus Bentleius hoc carmen Horatii decem pedibus Ionicis à minore absque ulla pausa decurrere; totamque adeo eam Oden quatuor ejusmodi decapodus finiri.

3. De Versibus MIXTIS.

Versus MIXTI (quos Græci Ἀσυνεπῆτες, sive Incon nexos vocant) sunt cum duo diversi generis cola in unum concluduntur. Eorum varia genera sunt: nos ea tantum memorabimus, quorum exempla apud Poetas Latinos jam repetiuntur.

LI. Primum genus est Dactylico-Trochaicum Archilochium: cujus prius colon est tetrametrum Heroicum, sive quatuor primi pedes carminis Heroici; posterius colon est Trochaicum Ithyphallicum dimetrum brachycatalectum, sive tres Trochæi: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Solvitur	acris hi-	ems gra-	tâ vice	veris	& Fa-	voni. Hor.

NOT. Quidam ex duobus colis duos versus constituunt, in hunc modum:

1.	2.	3.	4.
Solvitur	acris hi-	ems gra-	tâ vice
1.	2.	3.	
Veris	& Fa-	voni.	

LII. Secundum genus est Elegio-Iambicum Archilochium: cujus prius colon est pars posterior pentametri Elegiaci; posterius vero iambicum dimetrum acatalectum: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Scribere	versu-	los,	amo-	re per-	cussum gravi. Hor.

NOT. Vulgò hunc versum in binos dividunt:

Scribere	versu-	los,
Amo-	re per-	cussum gravi.

LIII. Tertium genus est Dactylicum Priapeium hexametrum acatalectum, ex duobus tomis, utrâque trium pedum, versûs hexametri constatum: sed ut ut in utriusque prima sede ponatur Spondeus, vel ejus loco Trochæus, aut Iambus: prioris sedem secundam & tertiam occupet Dactylus: posterioris pes secundus Dactylus sit, ultimus Spondeus. Porro in hoc genere ultima prioris coli syllaba pro communi habetur: ut, Catull.

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Hunc lu-	cum tibi	dedico	confe-	erogue, Pri-	ap.
Qua do-	mus tua	Lampsaci est,	quaque	silva, Pri-	ape:
Nam te	tracis su-	è in suis	arbi-	lus colit	ora
Helle-	spontia	cateris	oftre-	ofir	oris.

LIV. Quartum genus est Anapaistico-Ithyphallicum: cuius prius colon est Anapaesticum tetrametrum catalecticum, sive tres Anapaesti (vel primo & secundo loco Spondei) cum syllaba: posterius Trochaicum Ithyphallicum, sive tres Trochaei: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.
Ithyphal-	lica por-	re aicâ-	runt	Musi-	ci Po- ria. Ter. M.

LV. Quintum genus est Iambico-Elegiacum: in quo, ordine Nⁱ. lii inverso, pars Iambici praecedit, & pars Elegiaci subsequitur: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.	
Nives-	que de-	ducunt	Fovea:	nunc mare,	nunc silv-	$\frac{1}{2}$ a. Hor.

NOT. Vulgo & ex hoc uno duos versus faciunt:

Nives- | que de- | ducunt | Foveam:

Nunc mare, | nunc silv- | a.

LVI. Sextum genus est Choriambico-Dactylicum: in quo prius colon est Glyconium, primi sedes habens frequenter Trochaicum: posterius Pherecraticum est, Trochaicum itidem initio fere assumens: ut,

1.	2.	3.	4.	5.	6.
O Co-	lonia que	cupis	poete	ludere	longi. Catull.

LVII. Septimum genus est Choriambico-Trochaicum: cuius prius colon constat ex Choriambico dimetro, sive duobus Choriambis: posterius ex Trochaico dimetro brachycatalecto, cuius primus pes Dactylus sit, ceteri Trochaei: ut,

1.	2.	3.	4.	5.
Vestiat Al-	pinus apex	& rube-	ant pru-	ina. Claudian.

LVIII. Octavum genus est Trochaico-Dactylicum: cuius prior pars penthemimeris Trochaica est, prima sede Trochaicum, secunda Spondeum vel Dactylum, cum syllaba, habens; posterius Adonium, sive Dactylus & Spondeus: ut,

1.	2.	3.	4.
Si quis	Arctur-	ri	sila a
Cum ni-	mis cele-	res	expiscet
			nesit.] Boët.
			ortus.

LIX. Nonum genus est Iambico-Dactylicum: cuius prior pars est penthemimeris Iambica, constans duobus Iambis cum syllaba longa; saepius tamen primo loco Spondeum; secundo interdum Tribrachyn recipiens: posterior autem pars, ut in superiore, Adonium est: ut,

1.	2.	3.	4.
Propin-	qua sum-	mo	cardine
Mergar-	que se-	ras	aquore
Stupet-	que subi-	tis	mobile
			labi. } Boët.
			flammas.
			vulgus.

¶ Prædictis versuum generibus, à potiore in ipsis pede denominatis, alii alios addunt, Spondiacos, Molossicos, Pæonicos, Antispaeticos, &c. eorum etiam quos meminimus, plura genera recensent. Sed cum nullum fere carmen ex his conditum jam repertiatur, eos consulo omittimus.

¶ Mix-

70 PROSODIÆ CAP. III.

¶ Mixtorum porro generibus accenseri possunt & quædam ex superioribus alia. Hoc pacto carmen Saturnium statui potest Iambico-Trochaicum, cuius prius membrum sit Iambicum dimetrum catalectum; posterius Trochaicum dimetrum brachycatalectum, hoc modo:

1. | 2. | 3. | 4. | 5. | 6.
Dabunt | malum | Metel- | li | Navi- | o Po- | eta.

Eadem ratione Cl. Bentleius Alcaicum (quod Epichoriam cum vocant) N°. xlvii. in duo cola dispescit, quorum prius sit Trochaicum Archilochium dimetrum acatalectum, cuius secundam sedem occupet Spondeus, quartam Iambus; posterius vero Trochaicum (aut si mavis Iambicum) Archilochium dimetrum catalectum, ex Trochæo, duobus Iambis cum syllaba constans, hoc modo:

1. | 2. | 3. | 4. | 5. | 6. | 7. | 8.
Te De- | os o- | ro, Sy- | barim | cur pro- | peres | aman- | de,

II. De Carmine composito, seu POLYCOLO.

Carmen POLYCOLON duplici modo distingui solet, 1. Pro varietate versuum qui in eo adhibentur. 2. Pro numero versuum quibus constat, nunquam fiat *Strophe*, sive ad primi generis versum reditus.

1. Pro varietate Versuum carmen *Polycolôn*, vel *Dicolôn* est, seu bimembre, vel *Tricolôn*, seu trimembre. Veteres ulterius non procedebant.

DICOLON est ubi duo sunt genera versuum: TRICOLON, ubi tria.

2. Pro Versuum in *Strophe* numero, carmen aliud est *Distrophon*, aliud *Tristrophon*, aliud *Tetastrophon*; aliud denique, extra quod Poetæ antiqui nunquam egrediuntur, *Pentastrophon* est.

DISTROPHON

TRISTROPHON

TETRASTROPHON

PENTASTROPHON

} est cum post { secundum
tertium
quantum
quintum } versum redit ad primum.

I. De Carminibus DICOLIS DISTROPHIS.

LX. Primum genus est Elegiacum, seu Dactylicum heroicum hexametrum, cum Dactylico pentametro: de quibus N°. ii. & iii. ut,

Sponte sua numeros carmen veniebat ad aptos:

Et, quod tentabam dicere, versus erat. Ovid.

LXI. Secundum genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Anapaestico dimetro hypercatalecto: de quibus N°. ii. & iv. ut,

Diffugere nives, redeunt jam gramina campis,

Arboribusque comæ. Hor.

LXII. Tertium genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Anapaestico tetrametro acatalecto: de quibus N°. ii. & vii. ut,

Tunc me discussa liquerunt nocte tenebra,

Luminisque prior rediit vigor. Boët.

LXIII. Quartum genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Anapaestico tetrametro acatalecto: de quibus N°. ii. & x. ut,

Landabunt alii clarum Rhodan, aut Mitylenæ,

Aur Ephesum, bimarise Corinthi. Hor.

LXIV. Quintum genus est Dactylicum hexametrum, cum Dactylico Anapaestico tetrametro catalecto, vel, ut alii eum nuncupant, Anapaestico Pentametro catalecto: de quibus N°. ii. & xi. vel xx. ut,

*O qui perpetuis orbem moderaris habenis,
Placidus bonus exsere vultus.* Buchan. Pf. 68.

LXV. Sextum genus est Dactylicum hexametrum, cum Iambico dimetro acatalecto: de quibus N^o. ii. & xxiv. ut,

*Nox erat, & caelo fulgebat Luna sereno
Inter minora sidera:* Hor.

LXVI. Septimum genus est Dactylicum hexametrum, cum Iambico trimetro: de quibus N^o. ii. & xxviii. ut,

*Altera jam teritur bellis civilibus aetas,
Suis & ipsa Roma viribus ruit.* Hor.

LXVII. Octavum genus est Dactylicum hexametrum, cum Elego-Iambico Archilochio: de quibus N^o. ii. & lii. ut,

*Te Reges Dominumque canam, dum lucida volves
Lusidus astra polus, & unicum colam Deum.* Buchan. Pf. 145.

* Ita, ex mente Cl. Bentleyi constituendum hoc carmen: at Buchananus ipse in tres versus (ut in N^o. xcvii.) distinxit.

LXVIII. Nonum genus est Dactylicum hexametrum, cum Iambico-Elegiaco: de quibus N^o. ii. & iv. ut,

*Horrida tempestas caelum contraxit, & imbres
Nivesque deducunt Jovem: nunc mare, nunc silva.* Hor.

LXIX. Decimum genus est Dactylicum Alcmanium trimetrum hypercatalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto: de quibus N^o. vi. & ix. ut,

*Omne hominum genus in terris
Simili surgit ab ortu.* Boët.

LXX. Undecimum genus est Dactylicum Alcmanium tetrametrum acatalectum, cum Dactylico Archilochio dimetro hypercatalecto: de quibus N^o. vii. & iv. ut,

*Quam thalamo, radiisque jugalibus
Invida mors rapuit.* Aufon. Parent. 25.

LXXI. Duodecimum genus est Dactylicum Alcmanium tetrametrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto: de quibus N^o. vii. & xxiv. ut,

*Sunt etenim penae volucres mihi,
Quae celsa confendant poli.* Boët.

LXXII. Decimum tertium genus est Iambicum Anacreonticum dimetrum catalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto: de quibus N^o. xlii. & ix. ut,

*Quisquis volet perennem
Cautus ponere sedem.* Boët.

LXXIII. Decimum quartum genus est Iambicum trimetrum acatalectum, cum pentametrio Elegiaco: de quibus N^o. xxviii. & iii. ut,

*Quamvis fluente dives auri gurgite
Non expleturas cogat avarus opes.* Boët.

LXXIV. Decimum quintum genus est Iambicum trimetrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto: de quibus N^o. xxviii. & xxiv. ut,

*Ibis Liburnis inter alia navium,
Amice, propugnacula.* Hor.

LXXV. Decimum sextum genus est Iambicum trimetrum acatalectum, cum Elego-Iambico Archilochio: de quibus N^o. xxviii. & lii. ut,

*Pesti, nihil me, sicut antea, juvat
Scribere versiculos, amore petcussum gravi.* Hor.

LXXVI. Decimum septimum genus est Iambicus Scazon, cum Iambico dimetro acatalecto: de quibus N^o. xxix. & xxiv. ut,

Verona docti syllabas amat vatis;

Marone felix Mantua est. Martial.

LXXVII. Decimum octavum genus est Trochaicum Euripideum dimetrum catalectum, cum lambico dimetro acatalecto: de quibus No. xxxvi. & xxiv. ut,

Orbis omnes incola,

A Sole Eo ad Hesperium. Buchan.

LXXVIII. Decimum nonum genus est Trochaicum Euripideum dimetrum catalectum, cum lambico Archilochio trimetro catalecto: de quibus No. xxxvi. & xxvii. ut,

Non ebri, neque aureum

Meca vinidet in domo lacunar. Hor.

LXXIX. Vigesimalum genus est Trochaicum Alemanium dimetrum acatalectum, cum Dactylico Anacreatio trimetro acatalecto: de quibus No. xxxvii. & ix. ut,

Quos vides sedere celsos

Solii culmine Reges. Boët.

LXXX. Vigesimalum primum genus est Trochaicum octonarium catalectum, cum lambico trimetro acatalecto: de quibus No. xxxix. & xxviii. ut,
Ore pulchro, & ore muto: scire vis qua sum? Volo.

Imago Rursi rhetoris Pylavici. Auson. Epig. 51.

LXXXI. Vigesimalum secundum genus est Sapphicum cum pentametrum acatalectum, cum lambico dimetro acatalecto: de quibus No. xli. & xxiv. ut,

Gentis humana pater atque custos,

Quam sancta majestas tui. Buchan.

LXXXII. Vigesimalum tertium genus est Sapphicum pentametrum acatalectum, cum Choriambico Glyconio trimetro acatalecto: de quibus No. xli. & xlii. ut,

Cum polo Phœbus roseis quadrigis

Luceas spargere coërit. Boët.

LXXXIII. Vigesimalum quartum genus est Phalœcium pentametrum acatalectum, cum pentametrum Elegiaco: de quibus No. xlii. & iii. ut,

Quid tantos juvat exorare mores,

Et propriâ facum sollicitare manu. Boët.

LXXXIV. Vigesimalum quintum genus est Phalœcium pentametrum acatalectum, cum Dactylico Alcaico tetrametro acatalecto: de quibus No. xlii. & xv. ut,

Quamvis se Tyrus superbus ostro

Comeret & niveis lapillis. Boët.

LXXXV. Vigesimalum sextum genus est Phalœcium pentametrum acatalectum, cum Sapphico pentametrum acatalecto: de quibus No. xlii. & xlii. ut,

Hic portus placidâ manens quiete,

Hec patens annis miseris asylo. Boët.

LXXXVI. Vigesimalum septimum genus est Choriambicum Aristophanicum dimetrum acatalectum, cum Alcaico Epichoriambico tetrametro acatalecto: de quibus No. xliii. & xlvii. ut,

Lydia, dic per omnes

Te Deos oro, Sybarin cur properes amando. Hor.

LXXXVII. Vigesimalum octavum genus est Choriambicum Glyconium dimetrum acatalectum, cum Choriambico Asclepiadeo tetrametro acatalecto: de quibus No. xlii. & xlv. ut,

Sic te Diva potens Cypri

Sic fratres Helena lucida sidera. Hor.

LXXXVIII. Vigesimal nonum genus est Choriambicum Asclepiadum tetrametrum acatalectum, cum Dactylico Pherecratio trimetro acatalecto: de quibus N^o. xlv. & ix. ut,

Si quantas ravidis flatibus incitus

Pontus versat arenas. Boët.

LXXXIX. Trigesimal genus est Choriambicum Asclepiadum tetrametrum acatalectum, cum Iambico dimetro acatalecto: de quibus N^o. xlv. & xxiv. ut,

Eheu, quæ miseros tramite devias

Abducit ignorantia! Boët.

XC. Trigesimal primum genus est Dactylico-Trochaicum septenarium, cum Iambico Archilechio trimetro catalecto: de quibus N^o. li. & xxvi. ut,

Solvitur acris hiems gratâ vice veris & Favonis

Trahuntque siccas machinae carinas. Hor.

XCI. Trigesimal secundum genus est Trochaico-Dactylicum, cum Iambico Dactylico: de quibus N^o. lviii. & lix. ut,

Siquis Arcturi sidera nescit

Propinqua summo cardine lali.

2. De DICOLIS TRISTROPHIS.

XCII. Primum genus est, in quo duobus Anapaesticis Aristophaniis tetrametris acatal. adjicitur Adonius dimeter acatal. de quibus N^o. xviii. & viii. ut,

Tu quoque in ævum, Crispe, fu ævum

Mæsti vchies commemoratus

Muliere threni. Aufon.

XCIII. Secundum genus est, in quo duobus Trochaicis Alcmanis dimetris acatal. subjungitur Trochaicus Euripideus dimeter catalectus: de quibus N^o. xxxvii. & xxxvi. ut,

Incola terrarum ob orin

Solis ultimum ad cubile,

Eia Domino psallite. Buchan.

XCIV. Tertium genus est, in quo duos Ionicos à minore trimetros acatalectos sequitur Ionicus à minore tetrameter acatalectus: de quibus N^o. i. ut,

Miserarum est; neque amorì dare ludum,

Neque dulci mala vino lavere; aut ex-

animari metuentes patrue verbera lingua. Hor.

Cl. ramen Bentlejus; Mar. Victorinum secutus, hoc carmen in sua editione ita disponit, ut priores duo versus tetrametri sint, tertius autem dimeter, hoc modo:

Miserarum est, neque amorì dare ludum, neque dulci

Mala vino lavere; aut exanimari metuentes

Patrue verbera lingua.

Quoniam carmen re verâ monocolon, ac per decapodias (ut suprâ diximus) mensurandum idem Bentlejus contendat.

3. De DICOLIS TETRASTROPHIS.

XCv. Primum genus est, in quo tribus Trochaicis Anacreonticis dimetris acatalectis subjicitur Choriambico-Trochaicus quinquarius: de quibus N^o. xxxviii. & lvii. ut,

*Age cuncta nuptiali
Redimita vere tellus,
Celebra toros heriles:*

Omne nemus cum fluviiis, omne canat profundum. Claudian.

XCVI. Secundum genus est, in quo tribus Sapphicis pentametris subjicitur Adonius dimeter: de quibus N^o. xli. & viii. ut,

*Quid brevi sortes jaculamur avo
Multa? quid terras alio calentes
Sole mutamus? patriæ quis exsul
Se quoque fugit? Hor.*

XCVII. Tertium genus est, in quo tribus Choriambicis Glyconiis trimetris acatal. adnectitur Dactylicus Pherecratius trimeter acatal. de quibus N^o. xlii. & ix. ut,

*Dana junius in fide
Puella, & pueri integri:
Dianam pueri integri,
Puellaque canamus.* Catull.

XCVIII. Quartum genus est, in quo tres Choriambici Asclepiadai cum Choriambico Glyconio conjunguntur: de quibus N^o. xlv. & xlii. ut,

*Inclusam Danaën turris aenea,
Robustaque fores, & vigilum canum
Tristes excubia munierant satis
Nocturnis ab adulteris.* Hor.

4. De DICOLIS PENTASTROPHIS.

XCIX. Genus unicum, in quo quatuor Choriambicis Glyconiis trimetris acatalectis subjungitur Dactylicus Pherecratius trimeter acatal. de quibus N^o. xlii. & ix. ut,

*Collis ô Heliconii
Cultor, Urania genus,
Qui rapis teneram ad virum
Virginem, ô Hymenæ Hymen,
Hymen ô Hymenæ.* Catull.

5. De TRICOLIS TRISTROPHIS.

C. Primum genus est, in quo Dactylicus heroicus conjungitur cum Dactylico Archilochio dimetro hypercatalecto, & Iambico dimetro acatalecto: de quibus N^o. ii. iv. & xxiv. ut,

*Te Regem Dominumque canam, dum lucida volvet
Lucidus astra polus,*

Et unicum colam Deum. Buchan. Pf. 145.

CI. Secundum genus est, in quo inter Dactylicum heroicum & Dactylicum Archilochium, Iambicus dimeter (qui in præcedente genere tertius erat) secundus interponitur: de quibus N^o. ii. xxiv. & iv. ut,

*Pectore te grato Dominumque Deumque fatebor,
Coram superbis Regibus,*

Et tua facta canam. Buchan. Pf. 138.

* Aliis hoc carmen statuitur Dicolon distrophon: quale est Horatii Epod. 13. ad cujus imitationem hunc Psalmum scripsit Buchananus. Vid. N^o. lv. & lxxiii.

CII. Tertium genus est, in quo Iambicus trimeter cum Dactylico Archilochio & Iambico dimetro conjunguntur; de quibus N^o. xxviii. iv. & xxiv. ut,

Petiti,

li-
(

od.
lv.

hi-
ur,
111)

